

SIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO
CCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECA

LUGDUN

Theolog

3

BX1750

.V35

1784

v.3

c.1

192732

1080045360

UANL

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

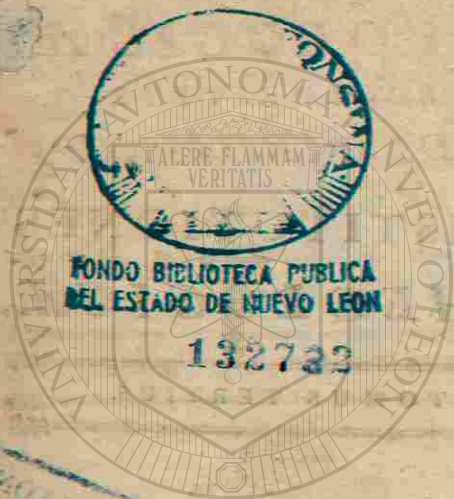
DIRECCIÓN GENERAL

INSTITUTIONES
THEOLOGICÆ.

TOMUS TERTIUS.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
CAPILLA AUTÓNOMA BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
7-DIC-83 MICROFILMADO R=4-
®

INSTITUTIONES
THEOLOGICÆ,
AUCTORITATE
D. D. ARCHIEPISCOPI
LUGDUNENSIS,

*Ad usum Scholarum suæ Diœcesis
editæ.*

— — — — —
TOMUS TERTIUS.
— — — — —

46454

LUGDUNI,
Apud FRATRES PERISSE, Scholarum Lugdunen-
sium Bibliopolas, in vico majori Mercatorio.

M. DCC. LXXXIV.
GUM APPROBATIONE ET PRIVILEGIO REGIS.

INSTITUTIONES
THEOLOGICÆ.

TRACTATUS
DE GRATIA CHRISTI.

MAXIMI esse momenti ficeram divinæ gratiæ cognitionem plurimæ persuadent rationes, è quibus nonnullas raptim delibabimus. 1°. Quia Deus Religionis dogmata à superbis hominibus oppugnari eo consilio permittit, ut disputationibus animorumque collisione clariora & certiora evadant; quod à SS. Doctoribus non semel observarum fuit. Cum igitur nulla sit Religionis pars, quæ frequentius & vehementius impugnata fuerit, quam ea quæ gratiam spectat, inde colligendum est nullam esse, quam magis illustrari & addisci velit Deus.

2°. Tota Religionis nostræ summa, ut sæpe notat Augustinus, in Adami per quem perditæ, & Christi à quo reparati sumus cognitione sita est. In
Tom. III. A

INSTITUTIONES
THEOLOGICÆ.

TRACTATUS
DE GRATIA CHRISTI.

MAXIMI esse momenti ficeram divinæ gratiæ cognitionem plurimæ persuadent rationes, è quibus nonnullas raptim delibabimus. 1°. Quia Deus Religionis dogmata à superbis hominibus oppugnari eo consilio permittit, ut disputationibus animorumque collisione clariora & certiora evadant; quod à SS. Doctoribus non semel observarum fuit. Cum igitur nulla sit Religionis pars, quæ frequentius & vehementius impugnata fuerit, quam ea quæ gratiam spectat, inde colligendum est nullam esse, quam magis illustrari & addisci velit Deus.

2°. Tota Religionis nostræ summa, ut sæpe notat Augustinus, in Adami per quem perditæ, & Christi à quo reparati sumus cognitione sita est. In
Tom. III.

PROPOSITIO I.

Maxima est in iis quæ ad gratiam spectant S. Augustini autoritas.

ARG. I. Ex Conciliorum suffragiis.

1°. Patres utriusque Concilii Carthaginensis & Milevitani an. 416. communibus votis Augustinum elegerunt, ut divinæ gratiæ causam adversus novos Hæreticos defenderet. Id ipsemet ita refert in Epistola 213. n. 5. *Curam scripturam* (adversus Pelagianos) *mihî Fratres & Patres mei Coepiscopi duobus Conciliis Numidia & Carthaginiis imponere dignati sunt.* Hinc S. Prosper Concilii Atracani mentionem faciens, sic habet: *Concilium cui dux Aurelius, ingeniumque Augustinus erat.* (Carm. de ingratis, cap. 3.) Conciliorum Africæ decreta quibus primum obtrita est Pelagiana impietas, approbârunt Sedes Apostolica totiusque orbis Catholicus.

2°. Synodus Præsulum in Sardinia pro fide exultantium, in Epistola ad quosdam qui eos de gratia & libero arbitrio consuluerant, ita respondet: *Præ omnibus studium gerite libros S. Augustini, quos ad Prosperum & Hilarium scripsit, memoratis fratribus (de gratia & prædestinatione non recte sentientibus) legendos ingerere.* (Tom. 10. Oper. Aug. pag. 156. in append. & inter opera S. Fulgentii, pag. 275. edit. in-4°.)

3°. Concilium Arausicanum ab universa Ecclesia approbatum, viginti quinque sententias ex Augustini libris excerptas, in totidem fidei Canones convertit, ut Semipelagianam hæresim debellaret.

4°. Tria nono seculo celebrata sunt Concilia Gallicana, nempe Valentinum III, Lingonense & Tullense, in quibus disceptata est causa Gotteschalchi circa prædestinationem & gratiam. Pa-

tres autem doctrinam Augustini instar regulæ præ oculis habuerunt.

5°. Synodus Florentina sic eundem Doctorem commendat: *Beatus Augustinus præclarissimus Doctor Latinorum, quem Sancta quinta Synodus recepit, qui & præstantissimus appellatur.* (Sess. 7. Concil. Labb. tom. 13. pag. 118.)

6°. Concilium Tridentinum in concinnandis suis de gratia definitionibus, non tantum Augustini doctrinam, sed etiam verba ipsa usurpavit.

ARG. II. Ex Patrum testimoniis.

1°. S. Hieronymus quem omnes norunt ab adulationis vitio maxime alienum fuisse, statim atque priores Augustini adversus Pelagium libri ad eum pervenerunt, arma sibi deponenda esse censuit: *Scriptis, inquit, vir sanctus & eloquens Augustinus; ... super sedendum huic labori censeo. Ad clarissimo ingenio occupata sunt meliora.* (Dialog. 3. versus finem) Sic etiam Augustinum excitat: *Maest virtute, in orbe celebraris: Catholici te conditorem antiquæ rursus fidei venerantur atque spectant; & quod signum majoris gloriæ est, omnes Hæretici detestantur.* (Tom. 4. part. 2. pag. 644. Epist. 80.)

2. S. Prosper Rufinum sic hortatur: *Tu autem dilectissime, ... si verè de his quæstionibus instrui desideras, sicut desiderare te convenit, ipsis beati Augustini disputationibus cognoscendis impende curam, ut in confutenda Dei gratia defæcatisimam, ac saluberrimam Evangelicæ Apostolicæque doctrinæ intelligentiam consequaris.* (Epist. ad Ruf. cap. 18. tom. 10. Oper. August. in append. pag. 170.) *Viginti amplius anni sunt, inquit idem Doctor, quod contra inimicos gratiæ Dei, Catholica acies Augustini ductu pugnat & vincit.* (Lib. contra Collatorem, cap. 1. n. 2. ibid. pag. 172.)

3°. S. Fulgentius: *Beatus Augustinus, indutus*

eo scilicet tota consistit, ut doceat quæ vulnera per Adamum nobis inflicta fuerint; quam imminutum liberum arbitrium; quantæ ad malum praelicivitas originali peccato inducta fuerit; qualia è contrario per Christum nobis acquisita sint remedia; quæ illorum necessitas atque efficacia. Præcipua ergo est Religionis pars, gratiam divinam ejusque virtutem cognoscere.

3°. Ex genuinâ gratiæ notitiâ nascitur & crescit humilitas, quæ tantæ est ad salutem assequendam necessitatis. Hujus enim potissimum munus est, ut quidquid boni in nobis existit ad Deum autorem referamus. Quamobrem S. Paulus, ad reprimendam Judæorum & Gentilium sibi inaniter confidentium jactantiam, nihil opportunius existimavit, quam ut gratiæ mysterium in sua ad Romanos Epistola exponeret. *Nec mirum est, inquit Augustinus, quantum ista humilitas, quæ subdimur Creatori, ne, tanquam ejus adjutorio non egentes, de nostris viribus presumamus, per Scripturas omnes divinas continuâ curâ commenderetur. (Lib. 2. de Genes. ad litteram, cap. 6. n. 8.)*

4°. Orationis quæ præcipuum est pietatis officium, necessitatem cognoscere non potest, qui nescit quantum gratiâ indigeat, & quid illa in nobis operetur. Cur Pagani propriis viribus eam se conlecebant, nisi quia propriis viribus eam se conlequi arbitrabantur? Cur Judæi cor spiritumque novum, quo solo impletur lex, precibus non flagitabant, nisi quia illud à seipsis habere crediderunt? Quis pro bonis operibus dignas grates rependet, si quod Dei munus est gratuitum, suo libero arbitrio, vel totum, vel ex parte attribuit? *Si nescis à quo habeas, inquit Augustinus, non agis gratias, non agendo gratias, & quod habes perdis. (Serm. 183. cap. 2.)*

Cum ergo in germana gratiæ cognitione Religionis pietatisque summa contineatur, quis verè Christianus eam parum interesse crediderit? quam

ut assequamur, Tractatum hunc octo in dissertationes distribuimus. 1^a. Erit de SS. Augustini & Thomæ in iis quæ ad gratiam spectant auctoritate; 2^a. de gratiæ nomine, divisionibus & natura; 3^a. de gratiæ actualis necessitate; 4^a. de illius gratuitate; 5^a. de ejus efficacia; 6^a. de gratiæ inefficaci & excitante, quæ *sufficiens* vocitur; 7^a. de gratiæ distributione; 8^a. de gratia habituali.

DISSERTATIO I.

De SS. Augustini & Thomæ in iis quæ ad gratiam spectant auctoritate.

Ex variis quæ circa gratiam Christi exortæ sunt hæresibus, & diversis quæ Catholicos Theologos distrahunt sententiis, satis patet quam lubricum & arduum sit quod aggredimur iter. Ut ergo stadium illud tot periculis circumseptum inoffenso pede decurramus, iis potissimum seligendi sunt viæ duces, quorum in controversiis ad gratiam pertinentibus major est auctoritas. Inter veteres autem Patres S. Augustinus, & inter recentiores Scholasticos S. Thomas principem locum obtinent. Sit itaque sequens

ÓNOMA DE NUEVO LEÓN
 GENERAL DE BIBLIOTECAS

virtute ex alio, abundantius illis omnibus (Græcis Latinisque Præsulibus) laboravit; non ipse autem, sed gratia Dei cum illo. Ipsi enim ministerio Domini ubertorem hujus rei fidelibus suis instructionem præbuit ... non solum ipse perfectam de hoste victoriam referens triumphavit; quin etiam posteris certandi & vincendi ordinem ... ostendit ... hunc legat omnis qui salutem æternam adipisci desiderat. (Lib. 2. de veri. prædest. & grat. cap. 30.)

4º. S. Remigius Lugdunensis adertus Hincmari capitula scribens: Hæc cum legissemus, inquit, ... graviter percussi & animo confusi vidimus... S. Augustini reverendam & in omni Ecclesia Catholica receptissimam auctoritatem, novo conatu & ausu nimis temerario impugnari. (Lib. de tenenda veritate Scripturæ cap. 2. pag. 181. apud Mauguinum, tom. 2.)

5º. S. Bernardus Augustinum appellat validissimum malleum Hæreticorum, Ecclesiæ columnam. (Serm. 80 in Cantico. n. 7. & in tract. de Baptismo, cap. 2. n. 8.)

6º. Tandem, ut alios fleam, Petrus Cluniacensium Abbas S. Bernardo scribens, de S. Augustino ait: Ecce maximus post Apostolos Ecclesiarum instructor. (Tom. 1. Oper. S. Bernardi, pag. 117.)

ARG. III. Ex Summorum Pontificum suffragiis.

1º. Hormisdas, cum Oriens ob Fauſti de gratia libros, in varias partes scinderetur, in Epistola ad Possessorem ait; De arbitrio libero & gratia Dei quid Romana, hoc est, Catholica sequatur & assereret Ecclesia... in variis libris Augustini, & maxime ad Hilarium & Prosperum, posse agnoscat. (Concil. Hard. tom. 2. pag. 1040.)

2º. Martinus V. Si veritatem, inquit, queris, si doctrinam, si pietatem, quis doctior, quis justior, quis, ut ita dicam, sanctior Augustino? (Serm. de Translat. corporis S. Monicæ.)

3º. Joannes XXII: Augustini doctrinam secun-

dum prædecessorum meorum statuta, Romana sequitur & servat Ecclesia. (Epist. 3. ad quosdam Senatores. Concil. Hard. tom. 2. pag. 1150.)

4º. Clemens VIII. in famosis congregationibus quæ nuncupantur de auxiliis, hanc consultoribus legem præfixit ut omnia juxta S. Augustini mentem definirentur. Rationes propter quas ita juberet exposuit in scripto, cujus autographum propria ipsius manu subscriptum se vidisse testatur Cardinalis Norisius; (Vindic. August. cap. 6.) tertiam ita refert ibidem: Cum sanctissimi Pontifices prædecessores nostri doctrina S. Augustini tam acres fuerint defensores ac vindices, ut quasi hereditario eam in Ecclesia relinqui voluerint, æquum non est ut patiar illam hac quasi hereditate privari.

5º. Innocentius X, cum nonnulli vererentur ne vellet Augustini auctoritatem imminuere, ab iis ea de re interrogatus, respondit: Ubi est S. Augustinus, ibi est Ecclesia. Ita refert Morinus. (Tom. 4. Tradit. pag. 465.)

6º. Tandem Benedictus XIV, omni laude major, sibi dedicata voluit an. 1756, selecta Augustini de gratia & prædestinatione opera, ex quibus omnes cognoscerent quid Romana sentiat Ecclesia.

Post tanta testimonia & alia innumera quæ præmittimus, quis Augustinum criminari ausit, quasi vel Ecclesiæ fidem ignoraverit, vel in ea proponenda modum exceſſerit? Quis aliam Augustini, & aliam esse Ecclesiæ doctrinam dixerit? merito sane Bellarminus asserit, B. Augustini circa gratiam placita non esse privatas alicujus Doctoris opinionis, sed fidem Ecclesiæ Catholicæ dici debere. (Lib. 2. de grat. cap. 11.)

PROPOSITIO II.

Sanctus Thomas ceteris omnibus Scholasticis auctoritate longe præcellit.

Prob. 1°. Ex præclaris encomiis quibus Romani Pontifices S. Thomæ doctrinam commendarunt. Ubi primum de illo in Sanctorum numerum adscribendo actum est, Joannes XXII. vivâ voce declaravit, *aliis opus non esse ad Thomæ apothefim miraculis: tot enim Sanctum illum miracula edidisse, quot articulos scripsit.*

Urbanus VI. in Bulla mirabili 13. Augusti an. 1368 ad Archiepiscopum, Universitatem, omnesque fideles Tolofanus directâ, eo potissimum nomine Doctorem Angelicum commendat, quod *B. Augustini vestigia insequens, Ecclesiam universam doctrinis quàm plurimis adornaverit.* Deinde sic jubet: *Volumus, & tenore præsentium vobis injungimus, ut dicti B. Thomæ doctrinam tanquam veridicam & Catholicam se demini, eamdemque studeatis totis viribus ampliare.*

Paulus V. ad Neapolitanos scribens anno 1603, S. Doctorem appellat *splendidissimum fidei Catholicæ Athletam, cujus clypeo militans Ecclesia hæreticorum tela feliciter elidit.*

Alexander VII in Brevis ad Thologos Lovanienses dato die 7. Augusti an. 1660, eos sic hortatur: *Non dubitamus quin pro singulari scientiæ pietatisque studio... præclarissimorum Ecclesiæ Doctorum Augustini & Thomæ Aquinatis inconcussa tutissimaque dogmata sequi semper, ut asseritis, & impense venerari velitis; quorum perfectio sanctissimorum virorum penes Catholicos universos ingentia & omnem laudem supergressa nomina, novi præconi commendatione non egent.*

Tandem, ut alios Romanos Pontifices omittam, Benedictus XIII in Bulla *Pretiosus*, sect. 41. ita præcipit: *Ut turbulenti & pertinaces tranquillitatis*

Ecclesiæ Catholicæ perturbatores desinant orthodoxam S. Thomæ doctrinam calumniari, ac ne deinceps... tam Prædicatorum Ordinem, quàm alios illius asseclas ac sectatores incesse audeant, ... sub canonicis penis, omnibus ac singulis Christi fidelibus mandamus ne doctrinam memorati S. Doctoris, ejusque insignem in Ecclesiâ Scholam, præsertim ubi de gratia per se & ab intrinseco efficaci, ac de gratuita prædestinatione ad gloriam sine ulla meritorum prævisione agitur, ullatenus dicto vel scripto contumeliosè impetant.

Prob. 2°. Singulari nobiliorum Theologiæ Facultatum erga S. Thomæ doctrinam veneratione. Parisiensis in solempni decreti quo injuriam S. Doctori temerariâ centurâ illatam egregiè vindicavit an. 1325, ipsum appellat *Ecclesiæ universæ lumen præfulgidum... fontem Doctorum, Universitatis speculum clarissimum, & candelabrum insigne ac lucens, per quod omnes qui veræ vitæ & sanctæ doctrinæ vias ingrediuntur lumen vident.*

Salmanticensis (*de Salamanque*) anno 1627, omnibus qui apud se lauream doctoralem essent accepturi hanc legem imposuit, ut ad propugnandam S. Thomæ doctrinam juramento sese obstringerent.

Lovaniensis tantâ reverentiâ S. Doctorem prosequitur, ut suos jubeat alumnos honoris causâ caput suum aperire, quoties illius nomen pronuntiatur. Id refert Joannes à S. Maria in S. Thomæ vita, cap. 4.

Duacena non levius venerationis argumentum exhibuit, dum posita suis in Scholis Angelico Doctori statua, eum elegit in Patronum.

DISSERTATIO II.

De gratiæ nomine, divisionibus & natura.

QUÆRES 1°. undenam suum nomen ducat gratia.

Resp. Gratia inde nomen habet, quod gratis datur. Gratia, inquit Augustinus, merito nominatur, quia gratis datur. (in Psal. 44.) id est, ex mera Dei benignitate, non ex iustitia & præviis ex parte hominum meritis. Si autem gratia, ait Apostolus, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia. (Rom. 11. 6.) Jam dixerat: et qui operatur merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum meritum. (Ibid. cap. 4. v. 4.) Gratia igitur nomine generatim intelligitur bonum quodlibet gratis concessum, id est, absque ullo ex patre conferentis debito, & citra ullum ex parte accipientis meritum.

Quæres 2°. quomodo dividatur gratia generatim accepta.

Resp. Dividitur 1°. in naturalem & supernaturalem: gratiæ naturalis nomine intelligitur quicquid à Deo creaturis datur, intra naturæ limites comprehensum, ad hujusque vitæ ornatum & felicitatem pertinens. Quo sensu ratio, corporis & animi dotes, robusta valetudo, felix ingenii vena, formæ elegantia, divitiæ & alia ejusmodi bona, gratiæ vocari possunt. Gratia supernaturalis est omne donum, sive beneficium supra naturam positum, & per se immediatè ad salutem æternam spectans. Hinc apud Joannem hujusmodi gratia

dicitur fons aquæ salientis in vitam æternam, (Cap. 4. v. 14.)

Dividitur 2°. in gratiam gratis datam & in gratiam gratumfacientem; in gratiam externam, & gratiam internam.

Gratia gratis data dicitur ea quæ per se & primario, non in propriam recipientis, sed in aliorum utilitatem conceditur. Talia sunt dona linguarum, Prophetiæ, discretionis spirituum, sanitaris restituendæ, &c. de quibus agit Apostolus. (1 Cor. 12.) Observandum est autem gratias illas dici gratis datas, non quod aliæ non sint etiam gratis datæ; sed quia Christus easdem Apostolis conferens, expresse eos monuit ut illas gratis acceptas in alios gratis impenderent. Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos munde, demones ejcite; gratis accepistis, gratis date. (Matth. 10. 8.)

Gratia gratum faciens ea est quæ primario propter recipientis utilitatem à Deo conceditur, & quæ hominem acceptum & amicum Deo facit, vel eo spectat ut sit Deo gratus. Quamvis enim omnis gratia gratum faciens non ejusmodi sit, ut hominem in Dei amicitiam statim restituat, eo tamen per se tendit, ut hominem Deo reconcilet, ad perfectamque Dei amicitiam perducatur. Tale est quodcumque fidei, spei ac bonæ voluntatis initium.

Gratia externa dicitur quicquid extra hominem positum, eum movet ad bonum. Cujusmodi sunt Lex, doctrina, conciones Evangelicæ, hortationes, reprehensiones, exempla virtutum, miracula, & cetera id genus. Gratiæ illæ, quando solæ sunt, interiorique gratiæ destitutæ, nullum ferunt fructum: imo earum occasione non semel angetur cordis durati, potius quàm emolliatur. Gratia interna est donum quod in homine ipso recipitur, ejusque animam intimè afficit.

Quæres 3°. quænam sit gratiæ interioris divisio-

Resp. Alia est *Creatoris*, alia *Redemptoris*. Prior ea dicitur quâ Angeli & primi homines ante peccatum, ut in iustitia permanerent adjuvi sunt, & quæ ipsis à Deo immediatè data est, absque ullo Mediatoris interventu. Posterior ea est quæ nobis per mortem Christi acquisita fuit, & quæ homini indigno & peccatori ex meritis Christi confertur. Gratia est quæ à lege & doctrinam differt; quæ corruptæ naturæ vulneribus medetur; quæ tandem efficit ut divina impleantur mandata.

Quæres 4°. quotuplex sit illa Christi, seu Redemptoris gratia.

Resp. Duplex est, *habitualis* scilicet & *actualis*. Gratia *habitualis*, sive permanens, ea dicitur quæ per modum habitûs, sive qualitatibus fixæ & inhærentis conceditur, & per quam homo fit iustus & Dei amicus. Dei huiusmodi gratia loquitur Christus, eum ait: *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* (Joan. 14. 23.) Vox enim *mansio* aliquid stabile & permanens indicat. Gratia *actualis* interior ea est quæ per modum actûs, seu divinæ motionis transeuntis conceditur.

Quæres 5°. quotuplex distinguatur gratia actualis.

Resp. Multiplex distinguitur, nempe *increata* & *creata*, *præveniens* sive *excitans*, *adjuvans* sive *cooperans*, *subsequens*, *inefficax* & *efficax*.

1°. Gratia *increata* ea est quæ ex parte Dei spectatur, nihilque aliud est quam gratuita Dei misericordia, beneplacitum, bona omnipotens voluntas quâ operatur in nobis, sive ipse est Deus gratuito in nobis cognitionem veri & amorem boni operans pro bona voluntate.

2°. Gratia spectata prout in homine recipitur, nomen habet *gratiæ creatæ*, & ipsum est bonum quod Deus in nobis operatur, nobisve præstat in

ordine ad salutem. Utamque hanc gratiam sic distinguit S. Thomas: *gratia dupliciter dicitur: uno modo voluntas Dei gratias aliquid dantis, en gratia increata; alio modo ipsum gratuitum Dei donum, in gratia creata.* (Part. 3. quæst. 2. art. 10. in corp.)

3°. Gratia *præveniens* seu *excitans*, est ea quæ primum bonæ voluntatis & sanctæ dilectionis initium in nobis operatur. Dicitur *præveniens*, quia ex parte hominis nihil præcessit, quod eam alligere potuerit. De illa gratia loquitur Psaltes Regius, cum ait: *miseriordia ejus præveniet me.* (Psal. 58. 11.)

4°. Gratia *adjuvans*, seu *cooperans* & *concomitans*, est ea quæ roboratur bona voluntas, quam inspiravit gratia *præveniens*. Utamque hanc gratiam postulat Ecclesia, quando in Collecta Dominicæ XVI post Pentecosten, sic Deum orat: *Tua nos, quæsumus, Domine, gratia semper præveniat & sequatur,*

5°. Gratia *subsequens* est ea quâ voluntas in bono proposito firmatur, ut illud perficiat & exequatur. Deus, v. g. jejunandi desiderium alicui inspirat, gratia est *præveniens* sive *excitans*. Voluntas divinæ inspirationi liberè consentit & jejunium sibi proponit, gratia est *adjuvans*, sive *cooperans*: Sed uberiori & validiori indiget auxilio, ut reipsa jejundet, quia in executione major occurrit difficultas, quam si homo superaverit, id erit gratiæ *subsequentis* effectus. Legitur in sanctis eloquiis, inquit Augustinus, & *miseriordia ejus præveniet me, & misericordia ejus subsequetur me. Nolentem prævenit ut velit, volentem subsequitur, ne frustra velit.* (Enchir. cap. 32.)

6°. Denique gratia actualis *inefficax*, ea dicitur quæ bonum opus ad quod movet non efficit. Vocatur etiam *sufficiens*, cujus notio varia est, pro diverso ipsius apud Theologos usu, ut postea exponemus; gratia vero *efficax* ea est quæ non modo

excitat ad bonum, sed etiam ipsum velle & perficere in nobis operatur.

Quæres 6°. in quo præcisè consistat actualis gratia Christi.

Ut omnis tollatur & ambiguitas & calumniæ occasio, prænotandum est eo non pertinere quæstionem propositam, utrum piæ cogitationes, internæ ad bonum excitationes, conscientiæ morfus, timor gehennæ, consideratio turpitudinis peccati, sint dona Dei, & aliquo sensu gratiæ beneficia dici possint & debeant. Id enim pœlibenter fatemur; sed quaritur tantummodo an omnia hæc, cum ab inchoata etiam & imperfecta veri ac summi boni dilectione sejunguntur, sint gratia Christi propriè dicta, gratia Novi Testamenti, ad quemlibet veræ pietatis actum requisita. His præmissis, quæstionem propositam solvet sequens

PROPOSITIO.

Gratia Christi actualis propriè dicta sita est in mentis illustratione simul & amore Dei saltem inchoato; sed potissimum in dilectione à Deo inspirata.

Prob. 1^a. pars ex Augustino qui gratiam Christi ita describit: *Quæ gratiâ agitur, non solum ut facienda noverimus; verum etiam ut cognita faciamus; non solum ut diligenda credamus; verum etiam ut credita diligamus.* (Lib. de grat. Christi, cap. 12. n. 12.)

Adversus Pelagium docet Deum ita gratiam infundere, ut non ostendat tantummodo veritatem, verum etiam impertiat caritatem. (Ibid. cap. 13. n. 14.)

Afferit gratiæ Dei munus esse, ut innotescat quod latebat, & suave fiat quod non delectabat.

(Lib. 2. de peccatorum meritis & remissione, cap. 17. n. 26.)

Denique intelligenda est, inquit, gratia Dei per Dominum nostrum Jesum Christum, ... sine qua homines nullum prorsus... faciunt bonum, non solum ut, monstrante ipsâ, quid faciendum sit sciant; verum etiam ut, præstante ipsâ, faciant cum dilectione quod sciunt. (Lib. de corrept. & grat. cap. 2. n. 3.)

Atqui ex iis Augustini verbis patet gratiam Christi in eo sitam esse, quod intellectum veri cognitione illustret, & voluntatem boni delectatione & amore succendat.

Præterea id gratiæ proprium est, ut impedimenta tollat quæ homines à bonis operibus retrahunt; atqui duo sunt hæc obstacula; nempe quia, vel homines latet quid faciendum sit, vel quia eos non delectat quod faciendum est; ut igitur gratia duplex illud impedimentum auferat, eam necesse est intellectum veri cognitione imbuere, & voluntatem boni dilectione perfundere.

Prob. 2^a. pars, nempe gratiam Christi propriè dictam in amore saltem inchoato potissimum consistere.

ARG. I. Ex Patribus.

1°. S. Augustinus nomine gratiæ intelligi vult inspirationem dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus, quæ propriè gratia est. (Lib. 4. contra duas Epist. Pelagianorum, cap. 3. n. 11.)

Cum verè sit opus legis, inquit, caritate fit, non timore; quæ caritas gratia est Novi Testamenti. (Quæst. 15. in Deuteron. n. 2.)

Donum Dei propriè quid nisi caritas intelligenda est, quæ perducit ad Deum, & sine quâ quodlibet aliud donum Dei non perducit ad Deum? (Lib. 15. de Trinitate; cap. 18. n. 32.)

Denique, constat, inquit, gratiam Dei pro-

missam esse Testamento Novo per Prophetam; eandemque gratiam in eo definitam, ut scribantur leges Dei in cordibus hominum.... hoc donum Spiritus Sancti est, quo diffunditur caritas in cordibus nostris. (*De Spiritu & littera*, cap. 28. n. 49.)

Porro istis in locis aliisque innumeris disertè asserit S. Doctor, gratiam propriè dictam, gratiam Novi Testamenti, in dilectione & caritate à Deo inspirata præsertim consistere.

2°. S. Fulgentius: *Quandiu non est dilectio, nec gratia Christi est.* (*Lib. 1. de verit. prædest. & grat.* cap. 23.)

3°. Florus Ecclesiæ Lugdunensis Diaconus, & Magister doctissimus, asserit gratiam esse caritatem, ideoque multiforem in Scripturis appellari, quia caritas in operando varias induit formas: *Ipsa est enim*, inquit, *gratia Dei.* (*Lib. adversus Scotum Erigenam* cap. 3.)

5°. S. Thomas: ait enim *sub lege esse qui: non voluntate & ex amore, sed timor cogitur legem observare: talem autem carere gratiâ, quæ si adesset, inclinaret voluntatem ad observationem legis, ut ex amore moralia ejus præcepta impleret.* (*Comment. in Epist. ad Rom. cap. 6. v. 14.*) Ergo, juxta S. Doctorem, grâtia Christi, gratia Novi Testamenti, hunc sibi proprium habet effectum, ut præcepta ex amore impleantur.

Patribus innumeros adjungere Theologos facile esset, si brevitatis fineret. Unum appellabimus Laurentium Berti in Augustiniano systemate vindicato, quia illud opus typis Vaticanis excusum, impellente ipso S. Pontifice Benedicto XIV susceptum, eodem annuente & palam protegente vulgatum fuit. *Verissimum est*, inquit, *à me gratiam constitui in illuminatione mentis, & in inspiratione caritatis.* (*Ibid. dissert. 1. cap. 2. n. 5. & seq. tom. 9.*) Tom. 10. dissert. 4. cap. 1. n. 1. & seq. sic habet: *Propugnativimus gratiam esse mentis*

illustrationem, & inspirationem caritatis; sed magis in delectatione, quàm in illuminatione sitam esse. Doctrinam hanc egregiè defendit, plurimoque allegat Theologos & Theses Romæ, in Italia, in Germania, aliisque regionibus Catholicis propugnatas.

ARG. II. Ex characteribus Gratia & dilectioni communibus.

1°. Enim sine gratia nullum est opus ex omni parte bonum, ut postea demonstrabimus. *Profus si defuerit gratia*, inquit Augustinus, *nihil boni agere poteris:* (*Serm. 156. de verbis Apostoli* cap. 11. n. 12.) atqui ex eodem Doctore, sine dilectione nihil est boni operis. *Non fructus est bonus*, inquit, *qui de caritatis radice non surgit.* (*De Spiritu & littera*, cap. 14. n. 26.) *Caritas sola bene operatur.* (*Ep. 177, n. 17.*)

2°. Gratiam esse omnis justitiæ fontem & originem certum est: atqui pariter, judice Augustino, caritas justitiam inchoat, provehit, perficit. *Caritas inchoata*, inquit, *inchoata justitia est; caritas provehata, provehata justitia est; caritas perfecta, perfecta justitia est.* (*Lib. de nat. & grat.* cap. ult. n. 84.)

3°. Sine gratia nulla est virtus propriè dicta. *Virtus*, inquit Augustinus, *donatur vera per gratiam:* (*Lib. 4. cont. Julian. cap. 8. n. 48.*) atqui pariter sine caritate, sine dilectione, nulla datur vera virtus, judice eodem Doctore: *Ut breviter*, inquit, *generaliterque complectar quam de virtute habeam notionem, . . . virtus est caritas, quâ id quod diligendum est, diligitur.* (*Epist. 107. cap. 4. n. 15. tom. 2. pag. 600.*) *Virtutis principium ac finis*, ait S. Chrysostomus, *est caritas, hanc habet radicem.* (*Rom. 23. in Ep. ad Rom. cap. 13. tom. 9. pag. 690.*)

4°. Gratiam esse omnis meriti radicem fide

constat: atqui declarat Apostolus (I. Cor. 13.) sine caritate saltem inchoata nihil prodesse, tum fidem, etiam si montes transferat, tum eleemosynarum largitionem copiosissimam, tum Prophetiarum donum, ipsum denique martyrium.

5°. Sine gratia Deum, sicut oportet, non oramus. *Divini muneris est*, inquit Augustinus, *ut oremus, petamus, quæramus, pulsemus*: (*Lib. de Dono persever. cap. 23. n. 64.*) atqui pariter, teste S. Doctore, sine caritate Deum, ut par est, non oramus. *Caritas ipsa genuit, caritas ipsa orat.* (*Tract. 6. in Joan. n. 8.*) *Amore petitur, amore quaeritur: amore pulsatur.* (*Lib. de moribus Ecclesiae, cap. 17. n. 31.*)

Cum ergo quæcumque de gratia dicuntur, eandem de sancta dilectione dici possint & debeant, nonne manifestum est veram Christi gratiam præfertim consistere in sanctæ dilectionis inspiratione?

ARG. III. *Ex notis quibus à Prophetis designata fuit gratia Novo Testamento propria.*

Apud Jeremiam sic describitur: *Hoc erit pactum quod feriam cum domo Israel, ... dicit Dominus: dabo legem meam in visceribus eorum, & in corda eorum scribam eam; & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.* (*Jerem. 31. 33.*)

Simile promissum legitur apud Ezechielem: *Dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum; & spiritum meum ponam in medio vestri; & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiatis & operemini.* (*Ezech. cap. 36. v. 26 & 27.*)

In istis oraculis qui clarè expressos non videat mirabiles illius gratiæ characteres & effectus, quæ novum fœdus à veteri tantoperè discrepat? atqui splendidi illi characteres effectusque eximii sanctæ dilectioni congruunt. Quid enim aliud donum,

præter divinum amorem, potest legem Dei hominum pectoribus inscribere, cor novum fingere, illudque ita emollire, ut ex lapideo in carneum transformetur? quid aliud donum, præter dilectionem, efficit ut in præceptis divinis ambulemus, ut Deus speciali modo fiat Deus noster, utque ipsius populus peculiari quadam ratione simus?

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Præter gratiam quæ ad diligendum Deum nos movet, alia est admittenda quæ ad malum detestandum nos excitet: atqui gratia quæ peccatum odio prosequimur, non est dilectionis inspiratio; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Nam odium quodlibet nascitur ex amore boni, cui opponitur malum quod averfamur; odium igitur peccati ex amore justitiæ ortum habet, juxta illud S. Augustini dictum: *Tantum quisque peccatum odit, quantum justitiam diligit.*

Obj. 2°. Totidem admitti debent gratiæ species, quot sunt diversi virtutum actus, ad quos per gratiam impellimur. Alia est, v. g. gratia humilitatis, alia fidei, alia misericordiæ, sicque de ceteris.

Resp. Multiformis quidem est gratia, quatenus diversos virtutum actus operatur; sed unius est speciei quoad operandi modum & motivum. Caritas, quamvis in seipsa una sit, fuit tamen effectibus multiplex: Caritas enim, teste Apostolo, *patiens est, benigna est, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet*; (*I. Cor. 13.*) ita & gratia caritatem inspirando, operatur patientiam, benignitatem, fidem, spem, tolerationem, diversosque ceterarum virtutum actus, eo sensu quod efficiat ut ex radice caritatis exurgant.

Obj. 3°. *Si gratia prævenit fidem*, inquit Augustinus, *quoniam prævenit voluntatem, profecto prævenit omnem obedientiam; prævenit etiam caritatem, quæ uni Deo veraciter & suaviter obeditur.*

(*Lib. de Dono persever. cap. 16. num. 41.*)

Unde sic : juxta S. Augustinum , gratia prævenit bonam voluntatem & caritatem : atqui illam non præveniret , si esset ipsamet bona voluntas & caritatis ; ergo , &c.

Resp. Dist. maj. Gratia increata , sive divina operatio prævenit bonam voluntatem & caritatem , conc. maj. gratia creata , neg. maj.

S. Doctor ista verba immediatè subjungit : & hæc omnia gratia in eo cui datur & cujus hæc omnia prævenit , operatur. Hinc patet Augustinum ibi de gratia increata loqui , sive de operatione divina quæ reipsa bonam hominis voluntatem & caritatem prævenit , sicut omnis causa suum effectum , saltem ratione , præcedit Gratia vero creata bonam voluntatem & caritatem non prævenit , quia nihil aliud est quam ipsa bona voluntas seu caritas , à Deo in nobis operante inspirata , ut liquet ex innumeris Augustini testimoniis. Id ergo significat , nihil scilicet boni esse in homine , quod divinæ & increatæ gratiæ operatione præveniat.

DISSERTATIO III.

De Gratia Necessitate.

DE illo gravissimi momenti argumento tria erunt capita ; in 1°. antiquiores circa gratiæ necessitatem errores ; in 2°. recentiora Ludovici Molinae placita exponemus ; in 3°. gratiæ necessitatem stabilimus.

CAPUT PRIMUM.

De Antiquioribus circa gratiæ necessitatem erroribus.

CIRCA gratiæ necessitatem turpiter errarunt Judæi , Philosophi Gentiles , Pelagiani & Semipelagiani , quorum omnium errores sigillatim exponendi sunt.

De errore Judæorum.

Quæ primum Parentem à sublimi in quo constitutus fuerat loco dejecit superbia , per universam ejus familiam latè propagata , altas adeo radices egit , ut altera quasi natura effecta fuerit. Quapropter jamdudum à majoribus observatum fuit , homines , nisi fide & gratiâ corrigantur , naturali quodam instinctu ita liberi arbitrii viribus confidere , ut gratiæ necessitatem vix ac ne vix quidem suspicentur. Cujus virii flebile exemplum in Judæis videre est qui , acceptâ per Moysen Lege scriptâ , natura suæ viribus adeo gloriabantur , ut innatam sibi libertatem ad implendam Legem cognitam omnino sufficere putaverint ; quorum ut frangeret superbiam , Deus sibi metipsis eos ita permisit , ut in multa horrendaque scelera præcipientes ruerent , & sic infirmitatis suæ admonerentur.

Ille etiam fuit Judæorum error , quod justitiam sine gratiæ *supernaturalis* auxilio se obtinere posse considerent ; vanam & superbam hanc persuasionem repressit gratiæ præco & vindex Paulus , (*Epist. ad Rom. & Galat.*)

Error Philosophorum Gentilium.

Illorum hæc fuit doctrina , hominem cum Deo

(*Lib. de Dono persever. cap. 16. num. 41.*)

Unde sic : juxta S. Augustinum , gratia prævenit bonam voluntatem & caritatem : atqui illam non præveniret , si esset ipsamet bona voluntas & caritatis ; ergo , &c.

Resp. Dist. maj. Gratia increata , sive divina operatio prævenit bonam voluntatem & caritatem , conc. maj. gratia creata , neg. maj.

S. Doctor ista verba immediatè subjungit : & hæc omnia gratia in eo cui datur & cujus hæc omnia prævenit , operatur. Hinc patet Augustinum ibi de gratia increata loqui , sive de operatione divina quæ reipsa bonam hominis voluntatem & caritatem prævenit , sicut omnis causa suum effectum , saltem ratione , præcedit Gratia vero creata bonam voluntatem & caritatem non prævenit , quia nihil aliud est quam ipsa bona voluntas seu caritas , à Deo in nobis operante inspirata , ut liquet ex innumeris Augustini testimoniis. Id ergo significat , nihil scilicet boni esse in homine , quod divinæ & increatæ gratiæ operatione præveniat.

DISSERTATIO III.

De Gratia Necessitate.

DE illo gravissimi momenti argumento tria erunt capita ; in 1°. antiquiores circa gratiæ necessitatem errores ; in 2°. recentiora Ludovici Molinae placita exponemus ; in 3°. gratiæ necessitatem stabilimus.

CAPUT PRIMUM.

De Antiquioribus circa gratiæ necessitatem erroribus.

CIRCA gratiæ necessitatem turpiter errarunt Judæi , Philosophi Gentiles , Pelagiani & Semipelagiani , quorum omnium errores sigillatim exponendi sunt.

De errore Judæorum.

Quæ primum Parentem à sublimi in quo constitutus fuerat loco dejecit superbia , per universam ejus familiam latè propagata , altas adeo radices egit , ut altera quasi natura effecta fuerit. Quapropter jamdudum à majoribus observatum fuit , homines , nisi fide & gratiâ corrigantur , naturali quodam instinctu ita liberi arbitrii viribus confidere , ut gratiæ necessitatem vix ac ne vix quidem suspicentur. Cujus virii flebile exemplum in Judæis videre est qui , acceptâ per Moysen Lege scriptâ , natura suæ viribus adeo gloriabantur , ut innatam sibi libertatem ad implendam Legem cognitam omnino sufficere putaverint ; quorum ut frangeret superbiam , Deus sibi metipsis eos ita permisit , ut in multa horrendaque scelera præcipites ruerent , & sic infirmitatis suæ admonerentur.

Ille etiam fuit Judæorum error , quod justitiam sine gratiæ *supernaturalis* auxilio se obtinere posse considerent ; vanam & superbam hanc persuasionem repressit gratiæ præco & vindex Paulus , (*Epist. ad Rom. & Galat.*)

Error Philosophorum Gentilium.

Illorum hæc fuit doctrina , hominem cum Deo

divisum habere imperium. Cœlorum & siderum cursus, tempestatum vicissitudines, fertilitatem frugum, omnia brutorum animantium genera, universam denique corporalem machinam, scilicet quod in natura ignobilius est, Deus summo jure moderatur: verum homo ipse, Deo non adjuvante, vitæ suæ gubernaculum tenet, omniumque actionum suarum cursum, id est, quod in natura excellentius est, pro suo arbitrio dirigit. Hinc nihil in ipsorum Scholis magis decantatum, quam ad optima quæque facienda hominem sibi sufficere, partemque ex virtute laudem nequaquam cum Deo dividere. Idcirco gratias quidem Jovi persolvendas dicebant, quod divites, quod incolumes vivamus; non autem quod iusti, temperantes, & sapientes simus. Innatum hunc arrogantia sensum ita expressit Horatius:

Hæc satis est orare Jovem, quæ donat et auferit,
Det vitam, det opes, æquum mihi animum ipse parabo.

Eadem superbia sese prodit in his Tullii verbis:
*Virtutem nemo unquam acceptam Deo retulit....
judicium hoc omnium mortalium est, fortunam à
Deo petendam, à seipso sumendam esse sapientiam.*
(*Lib. 3. de natura Deorum.*)

Errores Pelagianorum.

Sed quod magis deplorandum est, non Judæos tantum carnales & cæcos Gentiles, verum etiam multos eorum qui Religionem Christianam profitebantur, prava hæc doctrina infecit. Quæ in remiserè famosum sese præbuit Pelagius, patriâ Britannus, professione Monachus, qui circa annum Christi 405, errorem suum disseminare cœpit, & quidem arte multiplici. Erat enim ille mirus fallendi artifex, qui varias pro data occasione formas induebat, eundemque errorem sub diversis

verborum cortice obtegebat. In describendis autem Inuosis illius flexibus, unum hic sequemur Augustinum qui cum illo Hæretico congressus est.

1°. A deo fuit gratiæ inimicus, ut docuerit per solas naturæ vires hominem posse quascumque tentationes superare, peccata declinare, veras virtutes comparare, totamque Legem implere. Ita non semel refert Augustinus in opere de natura & gratia, quod adversus Pelagii de hominis natura Librum scripsit: sic enim eum refellit: *Si possibilitas naturalis per liberum arbitrium; & ad cognoscendum quomodo vivere debeat, & ad bene vivendum sufficit sibi, ergo gratis Christus mortuus est.* (cap. 40.) Hinc illa Pelagii verba impie adulatoria ad Demetriadem Virginem: *Corporalis nobilitas atque opulentia, tuorum intelliguntur esse, non tua: spirituales vero divitias nullas, præter te, tibi conferre poterit; in his ergo jure laudanda es, quæ nisi ex te & in te esse non possunt.* (Epist. Pelagii ad Demetriadem, cap. II. tom. 2. oper. Aug. in append. pag. 10.)

2°. Cum omnium penè Catholicorum in se odium & indignationem concitasset Pelagius, tunc ad publicam offensionem declinandam, visus est gratiæ nomen & necessitatem admittere: sed liberum arbitrium gratis à Deo concessum homini subdolos ille gratiam appellabat, sic enim arguebat: *Hoc ipso quia liberum hominis arbitrium defendo, & dico quia... sufficiens est ut justus sim, non sine gratia Dei dico... quis enim homini liberum arbitrium dedit? Deus. Si ergo hominem Deus creavit & homini liberum donavit arbitrium, quidquid potest homo de libero arbitrio, ejus gratiæ debetur, nisi ejus qui eum condidit cum libero arbitrio?* (Augustinus, sermone 26. cap. 7. de verb. Psalm. & Apost. tom. 5. pag. 139.)

3°. Pelagiani cum à Catholicis urgerentur, ut gratiam à libero arbitrio distinctam agnoscerent, non recusarunt illi quidem; sed gratiæ nomen in

legem ipsam ac doctrinam transfulerunt : aiebant enim nos sine gratiæ auxilio justos esse non posse, quia legem dedit Deus ; quia doctrinam proposuit ; quia bene vivendi præcepta tradidit : *Laudamus*, inquebant, *Deum nostræ justificationis autorem, in eo quod legem dedit, cujus intuitu noverimus quemadmodum vivere debeamus.* (*August. lib. de spiritu & littera, cap. num. 14.*) Quia vero Judaicam hanc superbiam represserat Apostolus his verbis : *Si per legem iustitia ; ergo Christus gratis mortuus est*, (*Galat. 2. 21.*) idcirco Pelagiani legi & doctrinæ exempla Christi adiciebant, qui vitæ suæ mirâ sanctitate nobis præluxit, & certam iustitiæ viam monstravit. Vera hæc quidem, at non sufficient : nam præter gratiam illam qua mens per legem & doctrinam illustratur, alia necessaria est per quam voluntas excitata & roborata, ea faciat quæ lex facienda esse docet : *Quâ gratiâ agitur*, inquit Augustinus, *non solum ut facienda noverimus, verum etiam ut cognita faciamus.* (*De gratia Christi, cap. 12.*)

4°. Quamcumque tandem gratiam admiserit Pelagius, eam gratuitam non esse, sed humanis rependi meritis docuit : *Quamlibet sentiat gratiam*, ait Augustinus, *ipsis Christianis secundum merita dari dicit.* Deinde refert ista Pelagii verba de iis qui non sunt Christiani : *Illi ideo... damnandi sunt, quia cum habeant liberum arbitrium per quod ad finem venire possent, & Dei gratiam promereri, male utuntur libertate concessâ ; hi vero, (Scilicet Christiani) renumerandi sunt, quia bene libero utentes arbitrio, merentur Domini gratiam & ejus mandata custodiunt.* (*Lib. de gratia Christi, cap. 31. n. 34.*)

Præcipuos exposuimus Pelagii contra gratiæ necessitatem errores ; qui vero longam illius Hæresos historiam per annos singulos digestam persequi voluerit, adeat tum doctissimum Cardinalem Norisium, tum autores recentioris editionis operum

tum S. Augustini in præfatione amplissimâ quam Tomo decimo præfixere.

Inter Pelagii Discipulos eminent. 1°. Celestius ejusdem cum eo patriæ & professionis, qui tantam promovendæ huic Hæresi contulit operam, ut Pelagiani, teste Augustino, (*Cap. 88. de Hæresibus.*) *Celestiani* passim nuncupati fuerint, eoque nomine in Ephesina Synodo damnati. 2°. Julianus in Apulia natus, qui postigatæ Pelagianorum causæ patrocinium suscepit. Hunc facili eloquentiâ, ingenio acri & subtili, magnâ Scripturarum sacrarum peritiâ, & multiplici Litterarum, tum Græcarum, tum Latinarum cognitione illustrem fuisse tradit Gennadius. Episcopus fuit Eclanensis in Italia.

Pelagiani damnati sunt in Concilio Carthaginiensi an. 412. in Diospolitano an. 415 ; in Milevitano cui adfuit Augustinus, an. 416 ; in Carthaginiensi an. 418, in quo federunt 214 Episcopi.

Error Semipelagianorum.

Semipelagiani ita appellati sunt, quia Pelagianorum errores partim rejiciebant, partimque admittabant. Dicti sunt etiam *Massilienses*, ab urbe Massiliensi ubi frequentiores erant. Erroris sui manifestandi occasionem sumpserunt ex Augustini de gratiæ efficacitate, & gratiâ prædestinatione scriptis malè intellectis. Arbitrantes enim ex illius doctrina fatalem quamdam necessitatem consequi, in oppositam sententiam abierunt.

1°. Quidem, licet contra Pelagianos faterentur, Adami peccato naturam fuisse in deterius commutatam, satis tamen virium homini superesse opinabantur, ut Deum oraret petendo, querendo, pulsando. Hinc S. Augustinus : *Attendant, inquit, quomodo fallantur qui putant esse à nobis, non dari nobis, ut petamus, quæramus, pulsæmus ; . . . nec volunt intelligere etiam hoc divini*

muneris esse ut oremus, hoc est, petamus, quamuramur, atque pulsemus. (Lib. de dono persever. cap. 23. n. 64.)

2°. Exillimabant fidei initium non esse donum Dei, sed esse in nobis ex nobis, & propter illum cetera bona à Deo conferri, quæ sunt ad salutem necessaria. Sic testatur Augustinus qui ad refellendum hunc errorem, librum de prædestinatione Sanctorum edidit. Fateatur enim ingenuè se, ante suum Episcopatum, in eodem ac Semipelagianos errore versatum esse. Cum similiter errarem, inquit, putans fidem quæ in Deum credimus, non esse donum Dei; sed nobis esse in nobis, & per illum nos impetrare Dei dona, quibus temperanter & piè & justè vivamus in hoc sæculo: neque enim putabam fidem Dei gratia præveniri. (Lib. de prædest. SS. cap. 3. tom 10. pag. 703.)

3°. Ut fidei initium, sic & in fide constantiam, humanæ voluntatis viribus tribuebant, ut ita declarat Augustinus: Fidem & incipere habere, & in eâ usque in finem permanere, tanquam id non à Domino accipiamus, nostrum esse contendunt. (Lib. de dono persever. cap. 17. n. 43.)

4°. Gratiam prioris bonæ voluntatis merito reperiendi docuerunt, ideoque eam non esse gratuitam. Idcirco S. Prosper Collatorem sic increpat: Quomodo autem non advertis te in illud damnatum incidere... gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur, affirmas?... Impium est sic velle meritis ante gratiam existentibus locum facere. (Lib. contra Collatorem, cap. 3. n. 8. in append. tom. 10. oper. Aug. pag. 174.)

Inter Semipelagianos principem locum tenuerunt, 3°. Joannes Cassianus Presbyter qui, exstructo in urbe Massiliensi cœnobio, maximam sibi tum pietate, tum eruditione famam peperit. Collationes Patrum Eremitarum evulgavit, undè Collator à

S. Prospero dictus est. 2°. Faustus qui ex Abbate Lirineo factus est Episcopus Regiensis in Gallia, & ejus errores profligavit S. Fulgentius Ruspensis. Semipelagianorum hæresis damnata fuit in Concilio Arausicano II an. 529, sub Felice IV Romano Pontifice. Hæc synodus indubitatam apud omnes Catholicos auctoritatem obtinet.

CAPUT II.

De Ludovici Molinae placitis.

LUDOVICUS Molina à Societate Jesu, Eboracensis Academiae in Lusitania professor, meditatam ab annis circiter 30, novam liberi arbitrii cum gratia concordiam vulgare cepit anno 1583. Quo in opere infelicissimo inauditas circa Dei præscientiam, prædestinationem, reprobationem, gratiam & liberum arbitrium excitavit opiniones; quæ magnorum in Scholis controversiarum turbarumque causa exitere. Ea tantum hic exponemus, quæ ad præsentem de gratiæ necessitate questionem pertinent.

Ut autem ab eo sumam exordium, quod Molinistica doctrina est fundamentum, prædictus scriptor peccati originalis gravitatem ita imminuit, ut beneficii indebiti potius privationem quam ullam animæ maculam intulisse videatur. Exillimat enim Adami peccato liberam hominis arbitrium non fuisse in naturalibus, sed tamen id gratuitis & supernaturalibus donis læsum. Unde sequitur tantas esse naturæ lapsæ vires, quantæ fuissent, si homo in statu méré naturali conditus esset; id est, citra justitiam originalem, ullumque donum supernaturalē. Sic enim in opere præfato legitur: *Eo ipso quod primus parens peccavit, totum genus huma-*

num ab eo propagandum donis omnibus supernaturalibus iuste fuit spoliatum, destitutaque sunt vires naturales eo vigore, quem à iustitiâ originali & ab aliis donis supernaturalibus erant recepturæ: at vires naturales tales secundum se manserunt, quales illas esseamus habituri, si in puris naturalibus ad finem tantum naturalem à principio conditi fuissetus: peccatum namque primi parentis solum in gratuitis nobis nocuit, & ob id naturalia in nobis. .. post peccatum integra remanserunt, qualia essent sùdpte naturâ, si nullo dono supernaturali fuissent affecta. (Quæst. 14. art. 13. disput. 3. pag. 12. col. 2. edit. Antwerp. an. 1595.)

Jacto autem hoc fundamento, totus est in prædicandis liberi arbitrii viribus. Si enim eum audias, homo lapsus potest solis naturæ viribus cum generali Dei concursu,

1º. Bonum morale operari, quod fini naturali hominis accommodatum sit, vere bonum & virtutis opus, non tamen quod fini supernaturali sit accommodatum. (Ibid. disput. 5. pag. 17. colum. 2.)

2º. Rebus propositis assentiri, tanquam à Deo revelatis, actu tamen qui sit mere naturalis, quique ex parte intellectus non sit satis ad justificationem. (Quæst. 14. art. 13. disp. 7.)

3º. In (humano) arbitrio ... sunt vires sine speciali auxilio Dei ad non consentiendum... cuicumque gravi vehementiorique tentationi, & ad superandam quamcumque magnam difficultatem quam, pro servanda eo instanti lege naturæ, necesse sit vincere, etiamsi eâ de causâ mors sit toleranda. (Ibid. disput. 19.)

4º. Docet elici posse solis viribus naturalibus arbitrii nostri & concursu Dei generali actum mere naturalem dilectionis Dei super omnia, qui ad justificationem non sufficiat. (Ibid. disput. 14.)

Duas illas posteriores quæstiones in utramque partem versat Molina; affirmantium & negantium rationes exponit & refellit; deinde in iis propo-

nendis hanc esse sibi mentem asserit, ut intelligatur quanta eis opinionibus insit probabilitas. (Ibid. col. 1. pag. 78.) Denique videtur eorum sententiam amplecti, qui negant hominem posse absque auxilio speciali quamcumque tentationem superare. Ab illâ, inquit, discendum non censeo. (Ibid.) Quisquis autem column. 2. pag. 80 legerit, facile deprehendet velle Molinam fucum facere, & reverà pro iis stare qui docent hominem cum solo concursu generali, & citra gratiam specialem, posse tentationem quamlibet vincere. Quod enim contrariam opinionem profiteatur, id ab eo factum esse declarat ad quorundam animos sedandos, pacemque, quoad fieri posset, servandam. Novit enim Dominus inquit, pro illorum temporum ratione, aliud nec mihi, nec ipsius obsequio expediens tunc fuisse. Præterea ibidem fatetur nunquam se iis rationibus persuasum fuisse, quas pro sententiâ quam fingit defendere, attulit, quæ ut aliorum, inquit, sic nostrum nunquam explere potuere animum. Hæc autem & alia quæ prætermittimus Molinæ dogmata, Theologorum antiquitatis amantium indignationem excitârunt, quia gratiæ necessitatem funditus evertere visa sunt.

CAPUT III.

In quo Gratia divina necessitas adstruitur.

GRATIÆ necessitatem contra varios illius hostes nonnullis in propositionibus vindicabimus.

num ab eo propagandum donis omnibus supernaturalibus iuste fuit spoliatum, destitutaque sunt vires naturales eo vigore, quem à iustitiâ originali & ab aliis donis supernaturalibus erant recepturæ: at vires naturales tales secundum se manserunt, quales illas esse nos habituri, si in puris naturalibus ad finem tantum naturalem à principio conditi fuissetus: peccatum namque primi parentis solum in gratuitis nobis nocuit, & ob id naturalia in nobis. .. post peccatum integra remanserunt, qualia essent sùdpte naturâ, si nullo dono supernaturali fuissent affecta. (Quæst. 14. art. 13. disput. 3. pag. 12. col. 2. edit. Antwerp. an. 1595.)

Jacto autem hoc fundamento, totus est in prædicandis liberi arbitrii viribus. Si enim eum audias, homo lapsus potest solis naturæ viribus cum generali Dei concursu,

1°. Bonum morale operari, quod fini naturali hominis accommodatum sit, vere bonum & virtutis opus, non tamen quod fini supernaturali sit accommodatum. (Ibid. disput. 5. pag. 17. colum. 2.)

2°. Rebus propositis assentiri, tanquam à Deo revelatis, actu tamen qui sit mere naturalis, qui que ex parte intellectus non sit satis ad justificationem. (Quæst. 14. art. 13. disp. 7.)

3°. In (humano) arbitrio ... sunt vires sine speciali auxilio Dei ad non consentiendum... cuicumque gravi vehementiorique tentationi, & ad superandam quamcumque magnam difficultatem quam, pro servanda eo instanti lege naturæ, necesse sit vincere, etiamsi eâ de causâ mors sit toleranda. (Ibid. disput. 19.)

4°. Docet elici posse solis viribus naturalibus arbitrii nostri & concursu Dei generali actum mere naturalem dilectionis Dei super omnia, qui ad justificationem non sufficiat. (Ibid. disput. 14.)

Duas illas posteriores quæstiones in utramque partem versat Molina; affirmantium & negantium rationes exponit & refellit; deinde in iis propo-

nendis hanc esse sibi mentem asserit, ut intelligatur quanta eis opinionibus insit probabilitas. (Ibid. col. 1. pag. 78.) Denique videtur eorum sententiam amplecti, qui negant hominem posse absque auxilio speciali quamcumque tentationem superare. Ab illâ, inquit, discendum non censeo. (Ibid.) Quisquis autem column. 2. pag. 80 legerit, facile deprehendet velle Molinam fucum facere, & reverà pro iis stare qui docent hominem cum solo concursu generali, & citra gratiam specialem, posse tentationem quamlibet vincere. Quod enim contrariam opinionem profiteatur, id ab eo factum esse declarat ad quorundam animos sedandos, pacemque, quoad fieri posset, servandam. Novit enim Dominus inquit, pro illorum temporum ratione, aliud nec mihi, nec ipsius obsequio expediens tunc fuisse. Præterea ibidem fatetur nunquam se iis rationibus persuasum fuisse, quas pro sententiâ quam fingit defendere, attulit, quæ ut aliorum, inquit, sic nostrum nunquam explere potuere animum. Hæc autem & alia quæ prætermittimus Molinæ dogmata, Theologorum antiquitatis amantium indignationem excitârunt, quia gratiæ necessitatem funditus evertere visa sunt.

CAPUT III.

In quo Gratia divina necessitas adstruitur.

GRATIÆ necessitatem contra varios illius hostes nonnullis in propositionibus vindicabimus.

Prob. 4°. Ratione Theologicâ. Luctuosa cō-
pertum est experientiâ, homini inesse maximam
veri ignorantiam, gravem boni agendi difficulta-
tem, rebellem concupiscentiam, & vehementem
ad malum proclivitatem: *Sensus enim & cogitatio
humani cordis in malum prona sunt ab adolescentiâ
suâ: (Genes. 8. 21.)* atqui hæc omnia totidem
vulnera sunt à peccato originali naturæ humanæ
instita; alioqui dicendum erit hæc vitia ad natu-
ram humanam, qualis à Deo condita fuit, per-
tinere: atqui illud rationi repugnat, & Deo crea-
tori injuriosum est, nec à Manichæorum impietate
recedit, qui naturam humanam ipsiusque condito-
rem vituperabant. Si enim tot vitia quibus nasci-
mur obnoxii, naturæ humanæ primum institutæ
instita fuerint, nonne in Deum ipsius autorem
merito refunderentur? Atqui illud de Deo sentire
nefas est; ergo generis humani vitia vulnera sunt
peccati originalis, non primordia naturæ. *Sunt
reverâ omni peccanti animæ ista duo pœnalia,
inquit Augustinus, ignorantia & difficultas... ap-
probare falsa pro veris... non posse à libidinosis
operibus temperare, non est natura instituti hominis,
sed pœna damnati; (Lib. 3. de libero arbitrio,
cap. 18. n. 52.)* ergo certum est hominem per
originale peccatum fuisse in naturalibus fauciaturum,
& multo deteriorem esse post lapsum, quam si in
flatu merè naturali, ut aiunt, conditus fuisset.

PROPOSITIO II.

Gratia vel ad levissimum fidei initium necessaria est.

ARG. I. Ex Scriptura.

1°. Sic habet Apostolus: *Quis prior dedit illi
(Deo) & retribuetur ei? (Rom. 11. 35.)* Atqui si
vel minimum fidei primordium ex nobis est sine
gratiæ auxilio, *initium fidei nostræ priores damus*

Deo, ut retribuatur nobis, & supplementum ejus,
& si quid aliud fideliter poscimus; (*Aug. lib. de
prædest. SS. cap. 2. n. 3.*) ergo fidei initium non
prodit ex nobis sine speciali gratiæ auxilio.

2°. Idem Apostolus sic interrogat: *Quis te dis-
cernit? quid autem habes quod non accepisti? si
autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti?*
(*1. Cor. 4. 7.*) Atqui si penès solas liberi arbitrii
vires esset fidei initium, posset homo fide, tan-
quam suo bono, gloriari & ab hominibus perti-
naciter incredulis se ipsum discerneret. Posset, in-
quit Augustinus, *dicere homo instans adversus al-
terum: discernit me fides mea. (Ibid. cap. 5. n. 10.)*

3°. Apostolus sic fideles admonet: *Vobis dona-
tum est pro Christo, non solum ut in eum credatis,
sed ut etiam pro illo patiamini; (Philip. 1. 29.)*
ergo utrumque ostendit (Apostolus) Dei donum,
ait Augustinus, *quia utrumque dicit esse donatum;
nec ait ut plenius & perfectius credatis in eum, sed
ut credatis. (Ibid. cap. 2. tom. 10. pag. 792.)*

4°. Ita declarat Apostolus: *Non quod sufficientes
simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis; sed
sufficiencia nostra ex deo est. (2. Cor. 3. 5.)*
Porro prius est cogitare, quam credere: atqui pia
& sancta cogitatio est donum Dei; ergo & fides.

5°. Curramus, ait idem Apostolus, *ad proposi-
tum nobis certamen, aspicientes in autorem fidei
& consummatorem Jesum: (Heb. cap. 12. v. 1 & 2.)*
Atqui si ex se homo habet fidem, inquit S. Fulgen-
tius, *non est autor fidei Jesus; & si suis viribus
homo fidem perficit, non est consummator fidei
Jesus. (Lib. 1. de veris. prædest. & grat. cap. 18,*

ARG. II. Ex Concilio Arausicano II.

Ab eo sic definitum est: *Si quis, sicut aug-
mentum, ita etiam fidei initium, ipsumque credu-
licitatis affectum quo in eum credimus qui justificat
impium, ... non per gratiæ donum, id est, per*

PROPOSITIO. I.

Peccatum originale naturam humanam, non gratuitis tantum & supernaturalibus donis spoliavit, sed etiam hominem in facultatibus naturalibus læsit.

Probantur 1°. ex Scripturâ: Jugum grave super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum, usque in diem sepulturæ. (Eccli. 40. 1.) A planta pedis usque ad verticem non est in coarctatione. (Isa. 1. 6.) Hinc adeo frequens in Scripturnis Sanctorum gemitus, infirmitates quarum conscii erant deplorantium: atqui si peccatum originale naturam humanam donis tantum supernaturalibus spoliaverit; minime vero eam in facultatibus naturalibus læserit, in describenda hominum conditione modum excessit Scriptura. Quis enim dixerit eum gravi jugo opprimi, qui integris viribus naturalibus pollet ad bene operandum, finemque sibi naturalem assequendum? Quid etiam causæ fuit, cur viri sancti naturæ humanæ infirmitatem, bonique agendi difficultatem deplorarent, si persuasum habuerint se quidem supernaturalibus beneficiis exutos fuisse, sed integram sibi & incolumem constituisse naturam? Quotum omnipotentis Medici opem toties implorabant, qui illorum vulneribus mederentur? Quid sanatur, inquit Augustinus, si nihil est vulneratum, nihil sauciatum, nihil debilitatum atque vitiatum? (Lib. de nat. & grat. cap. 19.)

Eandem veritatem nos docet Christus in Parabola hominis descendentis à Jerusalem in Jericho, qui incidit in latrones qui etiam despoliaverunt eum, & plagis impostis, ahierunt, semivivo relicto. (Luc. cap. 10. 30.) Profecto homo ille, non vestibus tantum spoliatus est, sed etiam multiplici vulnere sauciatus, viribusque naturalibus fractus & destitutus: atqui miserimus hic viator, juxta sanctos Patres, Adami generisque humani expressam re-

fert imaginem. Ille qui sine peccandi necessitate creatus est, inquit S. Fulgentius, . . . exspoliatus vestimento fidei, carnaliumque concupiscentiarum vulneribus sauciatus, sic jacuit oppressus. . . ut nullatenus aliquod bonæ voluntatis initium habere potuisset, nisi hoc Deo gratis donante, . . . cunctam in se prolem. . . nexibus moriisere servitutis obstrinxit. (Lib. de incarn. & grat. cap. 13. n. 26.) Quid tantum, ait Augustinus, de naturæ possibilitate præsumitur? vulnerata, sauciata, vexata, perditæ est. (Lib. de nat. & grat. cap. 53. n. 62.) Numquid autem ita loquerentur SS. Patres, si libero hominis lapsi arbitrio integras inesse ad bene agendum vires naturales crederent?

Prob. 2°. Ex Concilio Arausicano II an. 529, à quo sic definitum: Si quis per offensam pravæ rationis Adæ, non totum, id est, secundum corpus & animam, in deterius dicitur hominem commutatum; sed animæ libertate illasæ durante, corpus tantummodo credit corruptioni obnoxium, Pelagii errore deceptus adversatur Scriptura, (Can. 1. Conc. Labb. tom. 4. pag. 1667.)

Prob. 3°. Ex SS. Thomas & Augustino: Homo, inquit Doctor Angelicus, gratuitis spoliatus dicitur, & in naturalibus vulneratus: (In 2. distind. 30. q. 1. art. 1. ad 3.) atqui his verbis nihil deterius afferri potest.

Augustinus Julianum sic premit: Scimus vos ideo dicere peccato hominis naturæ statum non mutari, quia deseruistis fidem Catholicam. . . quæro utrum vitio careat natura peccatrix: quod si absurdissimum est, habet ergo vitium; si habet vitium, procul dubio vitiosa est; quomodo ergo mutata non est quæ, cum fuisset sana, vitiosa est? (Lib. 1. oper. imperf. cap. 96.) Porro ille fuit læsus in naturalibus, cuius natura mutata est ac vitiosa: atqui natura hominis, ex Augustino, mutata est ac vitiosa; homo igitur Adami peccato læsus est in naturalibus.

inpirationem Spiritus Sancti, ... sed naturaliter nobis inesse dicit, Apostolicis dogmatibus adversarius probatur. (Can. 5. tom. 4. Concil. Labb. pag. 1667.)

ARG. III. *Ex rationibus Theologicis.*

1°. *Ipsa oratio, inquit Augustinus, clarissima est gratiæ testificatio: (Epist. 177. n. 4. tom. 2. pag. 623.) atqui fidem Ecclesia postulat à Deo pro infidelibus, eaque concessa, grates ipsi rependit; ergo, cum non postulemus quod ex nostra voluntate solâ pendet & proficiscitur, fides non à nobis, sed à Deo est. Prorsus non oramus Deum, ait Augustinus, sed orare nos fingimus, si nos ipsos, non illum credimus facere quod oramus; prorsus non Deo gratias agimus, sed nos agere fingimus, si undè illi gratias agimus, ipsum facere non putamus. (Epist. 217. ad Vitalem. n. 7.)*

2°. Qui fidei initium sibi confert, hanc etiam augere & perficere potest; nec enim causa aliqua est, cur primum fidei gradum propriis ex viribus sibi dare valeat aliquis, secundum vero, tertium, sicque alios deinceps non possit acquirere; ergo qui contendunt initium fidei esse à nobis, fateantur necesse est ipsius incrementum & perfectionem à nobis solis esse posse. Hanc rationem adhibet Augustinus: *Cur autem, inquit, non totum tribuatur homini, ut qui sibi potuit instituere quod non habebat, ipse quod instituit non augeat, omnino non video. (Lib. de prædest. SS. cap. 2. n. 6.)*

3°. Fides haberi non potest, quin credenda proponantur dogmata & mysteria quæ supra rationem naturalem posita sunt, & nisi homo iis dogmatibus ex animo adhærere: atqui revelatorum dogmatum prædicatio externum est divinæ gratiæ beneficium: ut autem homo iisdem assentiat, indiget interioris gratiæ auxilio. Obstant enim præjudicata opinioniones: non quotidie expe-

simur quam difficilè evellantur errores quos ab infantia imbibimus; obstat etiam mysteriorum obscuritas, quæ gravissimis quidem nituntur argumentis, at sublimiora sunt, quam ut ea concipiat mens humana. Superba autem est hominis ratio, & credere refugit quæ suum captum superant, maximè quando sunt cupiditatibus inimica: atqui ad vincendas tot difficultates requiritur gratiæ subsidium: *Ipse enim est Pater gloriæ, qui dat spiritum patientiæ & revelationis in agnitione ejus, illuminatos oculos cordis. (Ephes. 1. 17.)*

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. cum Cassiano Semipelagiano, duplicem esse ad fidem & gratiam vocationem. Gratia enim aliquando omnem voluntatem ita antecedit, ut neque petentes, neque pulsantes, sed quasi dormientes præveniat, ad fidemque adducat; interdum autem credendi initium ab ipsa hominis voluntate proficiscitur. Sic enim orat Jeremias: *Converte nos, Domine, ad te. (Lament. Jerem. 5. 21.)* Quod pugnat cum istis verbis: *Convertimini ad me, & convertar ad vos. (Zachar. 1. 3.)* Idem exemplis & Scriptura depromptis confirmatur. Ad Christum enim vocantur & pertrahuntur Petrus & Andreas mittentes rete in mare, nihilque de salute sua cogitantes. (*Matth. 4. 18.*) Contra vocatur Zachæus qui videndi Christi cupidus arborem conscenderat. (*Luc. 19.*) Ne igitur ullam verborum contradictionem in Spiritum Sanctum refundere cogamur, duo sunt admittendi vocatorum ordines, quorum alios gratia præveniat ut credant, & alii gratiam credendo præveniat.

Resp. cum Sanctis Patribus, in his & similibus Scripturæ locis, ne levissimam quidem esse contradictionis umbram, nec opus esse duos voca-

torum ordines comminisci: ubi enim dicitur Deus hominem ad se convertere, gratiæ ejus prævenientis vis & efficacia manifestatur; ubi vero dicitur homo ad Deum sese convertere, commendatur liberum hominis arbitrium per quod gratiæ prævenienti consentit. *Cum dicitur in sacris Litteris, inquit Concilium Tridentinum, convertimini ad me, & ego convertar ad vos, libertatis nostræ admonemur. Cum respondemus: converte nos, Domine, ad te, & convertentur; Dei gratia nos præveniri confitemur. (sess. 6. de justificat. cap. 5.)*

Certum est, ait s. Augustinus, nos mandata servare, si volumus; sed quia præparatur voluntas à Domino, ab illo petendum est ut tantum velimus quantum sufficit, ut volendo faciamus. Certum est nos velle, cum volumus; sed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum est: præparatur voluntas à Domino; de quo dictum est: à Domino gressus hominis diriguntur; ... de quo dictum est ... qui operatur in vobis & velle (Lib. de grat. & lib. arbit. cap. 16. n. 32.) Ita sanctus Doctor, ad cujus mentem dicendum est Zachæi festinationem, & in quærendo Christo sollicitudinem, ipsa Dei gratiâ fuisse ipsi inspiratam: Zachæi enim apud quem hospitari decreverat; voluntatem Christus præparaverat *Manifestè credendum est, inquit Concilium Arausicum II, quod Zachæi qui ipsum Dominum suscipere meruit, illam admirabilis fides con fuit de natura, sed divina largitatis donum. (Can. 25. tom. 4. Concil. pag. 1672.)*

Objic. 2°. si fides sit ex gratiâ, Deus esset personarum acceptor, qui fidem alteri dat, alteri denegat; ergo, &c.

Resp. Neg. ant. Tunc enim nulla esse potest acceptio personarum, cum ille cui non datur aliquid, in ipsum nihil juris habet: atqui in homine nihil est juris ad gratiam obtinendam,

alioqui jam non esset gratia; ergo in Deo nulla est personarum acceptio, licet fidem & gratiam alteri tribuat, & alteri non tribuat.

Objic. 3°. Actus fidei propriè & physicè ab intellectu humano qui est facultas naturalis, proficiscitur: atqui actus qui prodit à facultate naturali, est etiam merè naturalis; ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Ab intellectu humano gratiâ supernaturali adjuto, conc. maj. ab intellectu humano sibi soli permissio, neg. maj.

Actus quidem fidei ab intellectu humano proficiscitur, quemadmodum & actus caritatis à voluntate humanâ quæ est etiam facultas naturalis; sed actus fidei & caritatis, neque ab intellectu, neque à voluntate prodeunt, nisi illis facultatibus accedat auxilium supernaturale. *Cum homo, ait s. Thomas, assentiendo his quæ sunt fidei, elevetur supra naturam suam, oportet quod hoc insit ei ex supernaturali principio interius movente, quod est Deus. (2. 2. quæst. 6. art. 10.)* Præterea nemo, inquit Christus, potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum: (Joan. 6. 44.) atqui certè nemo venit ad Christum, nisi per fidem; ergo nemo fidem habet, nisi divinâ gratiâ & benevolentia fuerit attractus.

Obj. 4°. Psalmista declarat *testimonia Dei credibilia facta esse nimis*: atqui omnibus quæ credibilia sunt homo naturaliter potest assentiri; ergo & testimoniis Dei, sive fidei dogmatibus.

Resp. Neg. min. Certa quidem & aperta sunt argumenta quibus demonstratur Christianæ Religionis veritas; sed humano intellectui ab usæ ex originali peccato tenebræ: sed anticipatæ opiniones; sed mysteriorum altitudo intelligentiæ nostræ prorsus inaccessa: sed humanæ rationis superbia impediunt ne, absque speciali Dei auxilio, veritatibus revelatis præbeat assensus ex pio voluntatis affectu, sine quo fides non est verè christiana. Et certè simili ratiocinio concluderetur, posse

hominem soli naturæ viribus, & sine ope divina, Deum super omnia diligere; Deum enim præ omnibus amandum esse patet evidentissimè.

PROPOSITIO III.

Nullus est in homine lapsus Dei amor, etiam ut autoris naturæ, sine gratiâ.

Priusquam probationem aggrediamur, observandum est inrer recentiores Theologos, non paucos esse qui sentiant posse homines solis naturæ viribus Deum amore quodam imperfecto diligere; dilectionem hanc volunt esse ordinis naturalis, dum caritas est ordinis supernaturalis, ideoque sine gratiæ auxilio non potest obtineri. Dicunt præterea naturalem eam dilectionem ad promerendam vitam æternam nihil prodesse, quam sine caritate supernaturali assequi nemo potest. Ubi autem ab illis quæritur qualis sit naturalis hic amor Dei, & quo differat à caritate supernaturali, illud discriminis assignare solent, quod priori diligatur Deus ut *autor naturæ*, posteriori autem tanquam *largitor gratiæ & gloriæ*.

Ut vero tollatur omnis ambiguitas, prænotandum est quæstionem hic non moveri de amore illo singulari innato quo Deus tanquam commune & universale bonum, ab omnibus diligitur; verum de amore libero & deliberato qui solus propriè dicitur amor Dei. Agitur de amore quo Deus propter se diligitur. Duplici enim modo Deus amari potest ut autor naturæ: 1º. vel ita ut non diligitur, nisi propter bona temporalia quæ largitus est, aut ab eo sperantur. Qui affectus, non amor Dei, sed sui potius dicendus est: Sic *Judei*, inquit Augustinus, qui propter beneficia terrena Deum quærebant, non utique Deum, sed illa quærebant. (In. Psal. 77. n. 20.) Fatentur omnes fictitiam hanc Dei dilectionem quæ pervenit ad cupiditatem, naturales liberi arbitrii vi-

res non superare; 2º. vel ita ut Deus diligitur propter seipsum, & tanquam finis ultimus; cum scilicet quispiam orbis universi pulchritudinem ordinemque demirans, ad Dei cognitionem affurgit, eumque reipsâ propter se diligit, tanquam summum bonum, à quo, veluti à fonte, omnia bona defluant. De hujusmodi amore tota est controversia. His prænotatis, probatur nostra propositio.

ARG. I. Ex Scriptura.

Caritas Dei, inquit Apostolus, *diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum.* (Rom. 5. 5.) *Caritas ex Deo est.* (1. Joan. 4. 7.) *Fructus Spiritus est caritas.* (Galat. 5. 22.) Atqui si Deus, sive ut autor naturæ, sive ut autor gratiæ, ex solis liberi arbitrii viribus diligeretur, caritas hominis in Deum non esset donum Dei, nec fructus Spiritus Sancti, ut satis patet; ergo Deus nullo modo sine gratiâ, solisque naturæ viribus diligitur.

ARG. II. Ex Concilio Arausicano II.

Prorsus, inquit, *donum Dei est diligere Deum* (Canone ultimo.) Quænam autem fuit illius Concilii mens, quis animus? Nonne id sibi proposuit, ut Pelagianorum & Semipelagianorum doctrinam damnaret? Atqui nunquam eo dementia venerunt illi Hæretici, ut contenderent amorem Dei *supernaturalem* ex solis naturæ viribus elici; id enim manifestam involvit contradictionem; sed in eo errarunt, quod naturalem quamdam Dei dilectionem libero tribuerent arbitrio; ergo Patres Arausicani quemlibet verum Dei amorem ex solis naturæ viribus exortum, suâ definitione excluderunt.

Præterea ibidem sic docent Patres Arausicani: *Ipse nobis . . . . . amorem suum prius inspirat, ut &*

Baptismi Sacramenta fideliter requiramus : atqui dilectio Dei quæ movet ad quærendum Baptismum, haud dubiè inchoata tantum & imperfecta est. Quæ Concilii verba ponderans Bellarminus Cardinalis doctissimus, sic amorem Dei naturalem & imperfectum explodit : *Ubi vides, inquit, amorem Dei quemdam imperfectum non esse ex natura, sed à Deo inspirari . . . quod clarius expressit Concilium Tridentinum. Nam. (Sess. 6. cap. 6.) dicit hominem à Deo motum & excitatum, atque eodem Domino adjuvante incipere diligere Deum. (Lib. 6. de gratia & libero arbitrio, cap. 7.)*

ARG. III. Ex S. Augustino.

1°. Liberum arbitrium, inquit, ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus : (*Epist. ad Vitalem, n. 12.*) atqui, ut Bellarmini verbis utar, simpliciter actionem (diligendi Dei) quamcumque negat Augustinus solis viribus liberi arbitrii haberi posse. (*Ibid.*)

2°. Id etiam liquet ex istis verbis : *Quis istam, est parvam, dare cuperat caritatem, nisi ille qui præparat voluntatem?* (*Lib. de grat. & libero arbit. cap. 17. n. 33.*) Porro, si quæ Dei dilectio posset solis liberi arbitrii viribus adscribi, maximè dilectio parva & inchoata : atqui testatur Augustinus caritatem, sive dilectionem Dei, *est parvam à Deo qui præparat voluntatem, dari.*

3°. Totam de Gratia causam & controversiam, Catholicos inter & Pelagianos motam, hinc pendere affirmat, utrum scilicet caritas sit à nobis, an autem à Deo. *Unde est, inquit, in hominibus caritas Dei & proximi, nisi ex ipso Deo? N. in si non ex deo, sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani; si autem ex Deo vicimus Pelagianos. (Ibid. cap. 18. n. 31.)* Quibus ex verbis sic concludit celeberrimus Estius : *Igitur ex sententia Augustini, Pelagianum est dicere quod solis naturæ viribus*

Possit Deus diligi, etiam imperfectâ dilectione (in 2. sentent. dist. 26. sect. 37.)

4°. *Quæres unde homini sit diligere Deum, nec invenies omnino, nisi quia prior illum dilexit Deus. (Serm. 3. n. 2.)* Atqui si homo Deum quocumque modo diligeret sine gratia, amor Dei erga nos non semper nostram erga Deum dilectionem præcederet.

5°. *Amare Deum, donum Dei est. (Serm. 297. cap. 1.) Non habet homo unde diligit Deum, nisi ex Deo. (Lib. 15. de Trinit. cap. 17. n. 31.)* *Voluntas bona quâ diligitur Deus, in homine non potest esse, nisi in quo Deus operatur & velle. (Lib. de patientia, cap. 25.)* atqui iis in locis non tantum asseritur amorem Dei esse divinæ gratiæ munus; sed etiam omnino excluditur verus qui libet Dei amor qui Dei non sit donum.

6°. Veram esse quam defendimus doctrinam, ita persuasum habuit S. Doctor, ut affirmare non dubitaverit, eos qui propriis viribus Deum se diligere posse confidunt, hinc demonstrare se illâ dilectione vacuos. Sic enim interrogat : *Habes caritatem? habeo, inquis; unde? à me; . . . sed convinco quod non habes: quod enim putas à te ipso habere rem tantam, ideo non credo quod habeas: si enim haberes, scires unde haberes. (Serm. 145. n. 4.)*

Reponunt adversarii Augustinum hic loqui de amore Dei supernaturali; minimè vero excludere amorem Dei naturalem: sed apud S. Doctorem ne verbulum quidem reperias, quod vanæ huic distinctioni locum præbeat. Hanc autem si in animo habuisset, eam certè in sua cum Pelagio controversia indicasset, ad refecandas contentiones; amorem Dei supernaturalem à naturali accuratè discriminaisset: atqui tamen de illa distinctione omnino silet; quinimo generatim & absolute negat Deum sine gratia diligi.

7°. S. Doctor hæc habet insignia : *Amor Dei que.*

pervenitur ad Deum, non est nisi à Deo patre per Jesum Christum cum Spiritu Sancto: per hunc amorem Creaturis bene quisque utitur etiam creaturis; sine hoc amore Creatoris nullis quisquam bene utitur creaturis. (Lib. 4. contra Julian. cap. 2. n. 33.) Porro amor Dei, ut auctoris naturæ, est amor Dei, prout est Creator: atqui amor Dei, ut Creatoris, juxta S. Augustinum, non est nisi à Deo Patre per Jesum Christum cum Spiritu Sancto; ergo amor Dei, ut auctoris naturæ, non est nisi à Deo Patre per Jesum Christum.

Præterea, teste Augustino, amor Creatoris est amor quo pervenitur ad Deum, & proinde ad salutem vitamque æternam: atqui nemo solis naturæ viribus vitam æternam obtinet; ergo nec Deum, ut Creatorem sive autorem naturæ, diligit.

Denique S. Doctor per amorem Creatoris veram quamcumque Dei dilectionem significat. Per hunc enim Creatoris amorem, inquit, bene quisque utitur creaturis: porro per veram quamcumque Dei dilectionem, bene quisque utitur creaturis; Augustinus igitur eo loci per amorem Creatoris veram quamlibet Dei dilectionem intelligit: atqui testatur hunc Creatoris amorem esse ex Deo Patre per Jesum Christum; ergo & veram quamlibet Dei dilectionem.

Ex iis omnibus quæ huc usque diximus facile patet, quam merito Cardinalis Bellarminus mentem suam sic declaraverit: *Existimamus non posse Deum sine ope ipsius diligi, neque ut autorem naturæ, neque ut largitorem gratiæ & gloriæ, neque perfectè, neque imperfectè ullo modo: atque hæc non dubitamus esse sententiam S. Augustini, imò etiam Scripturarum & Conciliorum, quidquid aliqui in hac parte minus consideratè scripserint. (De gratia & libero arbitrio, Lib. 6. cap. 7.)*

ARG. IV. Ex Rationibus Theologicis.

1°. Negant plerique adversarii, inter quos Honoratus Tournely, (Tom. 2. de gratia, pag. 175.) negant, inquam, hominem lapsam posse sine gratia Deum, ut autorem naturæ, super omnia diligere: atqui illud falsum erit, positis eorum principiis; volunt enim hominem ex solis liberi arbitrii viribus posse Deum, ut autorem naturæ, diligere amore inchoato imperfecto: atqui hoc semel admissio, homo sibi soli permissus ad amorem Dei super omnia assurgat. Qui enim potest majus, potest etiam minus in eodem genere: atqui primum amoris Dei, ut auctoris naturæ, initium sibi dare, cum nullo modo existeret, aliquid majus est ac difficilius, quam sibi datum perficere, augere, ulterius promovere: primum quippè gradus jam acquisitus faciliorem viam sternit ad secundum; duo priores simul juncti ad formandum tertium veluti conspirabunt, & sic de aliis; homo igitur à primo dilectionis divinæ gradu ad secundum, à secundo ad tertium pedetentim progredietur, donec tandem per solas naturæ vires ad amorem Dei super omnia perveniat: quod tamen fieri posse negant plerique adversarii. Simile argumentum jam vidimus ab Augustino adhibitum, ut demonstraret primum fidei initium à solis naturæ viribus non prodire.

2°. Ideo negant adversarii hominem solis naturæ viribus posse Deum, etiam ut autorem naturæ, super omnia diligere, quod amor ille includat odium efficacem omnium quæ legi & amicitia Dei adversantur: qui enim Deum super omnia amat, eum efficaciter rebus omnibus anteposit, & paratus est omnia alia bona amittere, & quælibet mala pati, potius quam illum graviter offendere. Verba sunt Patris Antoine, Societatis Jesus, (pag. 383.) & Patris Thomas ex Charmes Capucini. (Pag. 331.)

Idem reperias apud Honoratum Tournely. (Pag. 177.)

Itaque, juxta adversarios, verè & sincerè ad Deum converteretur qui eum, ut autorem naturæ, super omnia diligeret. Undè sic urgeri possunt: Si amor super omnia Dei, ut auctoris naturæ, vera sit perfecta que ad Deum conversio, certè amor Dei, ut auctoris naturæ, inchoatus & imperfectus, est conversio inchoatâ & imperfecta: atqui, juxta adversarios, homo sine gratia potest Deum, ut autorem naturæ, amore inchoato & imperfecto diligere, ergo potest etiam sine gratia, ex solisque naturæ viribus suæ conversionis initium operari: quàm autem hæc doctrina cum Semipelagianorum errore sit consanguinea, nemo non videt.

3°. Si Deus, ut autor naturæ, diligi potest sine gratiæ auxilio, cur ab eo qui fide imbutus est pariter diligi non poterit tanquam gratiæ & gloriæ largitor? Si enim naturæ bona, quamvis longe inferiora, possunt ad diligendum eorum autorem efficaciter movere, cur gratiæ & gloriæ dona quæ multo sunt excellentiora, & per fidem cognita, non poterunt etiam ad ipsorum largitorem amandum efficaciter excitare? Si Deum solis arbitrii mei virilus diligere possim, quia me creavit bonisque naturalibus cumulavit, cur eundem diligere non valeam, quem credo pro mea salute esse mortuum, & mihi beatissimam sui possessionem promississe.

4°. Non rectè diligitur Deus, etiam ut autor naturæ, nisi ametur tanquam summum bonum finisque ultimas: atqui amor quo Deus diligitur, ut summum bonum finisque ultimus, est amor caritatis, ut demonstratur in Tractatu de Sacramento Pœnitentiæ; amorem vero caritatis sine gratia non posse haberi consentiunt adversarii; ergo, &c.

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Homo lapsus propriis viribus creaturam aliquam diligit; ergo pariter, imo & facilius, potest ex naturæ viribus Deum diligere, cum longè sit quâcumque creaturâ præstantior & amabilior.

Resp. 1°. Retorqueo argumentum: Potest homo lapsus creaturam aliquam ex propriis viribus super omnia ita diligere, at etiam pro illa mortem libens pariat; ergo pariter potest homo gratiâ destitutus Deum super omnia amare: atqui tamen illud negant ipsimet amoris Dei naturalis defensores, inter quos eminet Honoratus Tournely.

Resp. 2. Neg. consequ. & paritatem. Ratio disparitatis est quod hominis lapsi voluntas peccato fuerit in deterius sic mutata, à Deoque averfa, ut nisi gratiâ sanetur & erigatur, in bonum sensibile & infimum tota propendat, & bonum increatum quod in sensus nostros non incurrit, respuat & fastidiat. *Voluntas*, inquit S. Thomas, *propter corruptionem naturæ sequitur bonum privatum; nisi sanetur per gratiam.* (1. 2. quæst. 109. art. 3. in corp.) Nunquam ergo Deum verè diligere incipiet voluntas humana, nisi Deus eam suâ gratiâ roboret, nisi reprimat effrenam illam cupiditatem quâ versus bona fluxa & caduca semper deprimitur, nisi denique sanctam dilectionem ipsi inspiraverit. *Ipsè enim creas affectionem... ejus amor nostrum præparat & remunerat*, ait S. Bernardus, (Lib. de diligendo Deo cap. 7. num. 22.) *Quoties*, ait idem Doctor, *in corde carnali... ulla, vel minima scintillula celestis amoris accensa videtur, divinum sine dubio est munus, non hominis virtus.* (Epist. 120.) Jam antea dixerat Augustinus: *Bona voluntas quâ diligitur Deus in homine non potest esse, nisi in quo Deus operatur & velle.* (Lib. de patientia, cap. 24. num. 22.)

Objic. 2°. Tam potest voluntas Deum naturaliter diligere, quam intellectus potest cognoscere eum esse summè amabilem: atqui intellectus potest naturaliter cognoscere Deum summè amabilem; ergo, &c.

Resp. 1°. Retorqueo argumentum. Tam voluntas potest naturaliter Deum super omnia diligere, quam intellectus cognoscere Deum plus ceteris omnibus amabilem esse: atqui intellectus potest naturaliter cognoscere Deum esse plus ceteris omnibus amabilem; ergo & voluntas potest ex solis naturæ viribus Deum super omnia diligere; quod tamen rejiciunt perique adversarii.

Resp. 2°. Neg. maj. Ex eo quod enim homo naturaliter possit cognoscere, Deum esse summè amabilem, immerito concluditur eum posse vi solis naturæ Deum diligere. Nam quamvis flebili primi Parentis peccato totus animus vitiatas fuerit, major tamen funestæ pars vulneris in voluntate, quam in intellectu impressa fuit; multo quippe corruptior est hominis lapsi voluntas, quam tardior intelligentia: ratio est, quod peccatum ipsa voluntate commissum, eam magis quam ceteras facultates infecerit.

Rem ita esse sic declarat S. Thomas: *Magis est natura humana corrupta... quantum ad appetitum boni, quam quantum ad cognitionem veri* (2. 2. quest. 100. art. 2. ad 3.) Unde S. Bernardus ait: *Non est ejusdem facilitatis scire quid faciendum sit, & facere.* (Lib. de gratia & libero arbitrio, cap. 1.) Eandem veritatem sic docet S. Franciscus Salesius: *Peccatum longe magis debilitavit voluntatem humanam, quam obscuraverit intellectum.* (Lib. 1. de amore Dei, cap. 17. tom. 1. oper. S. Francis. Sales. pag. 259. Edit. in-fol.) Ipsa testatur quotidiana experientia longè facilius esse bonum & verum cognoscere, quam sectari: hinc illud Poetæ: *Video meliora proboque, deteriora sequor*; ergo ex eo quod homo possit naturaliter

cognoscere, Deum esse summè amabilem, perperam inferitur eum ex solis naturæ viribus posse Deum diligere.

Objc. 3°. Pius V, & Gregorius XIII, damnarunt trigésimam sextam hanc Bani propositionem: *Amor naturalis (dei) qui ex viribus naturæ exoritur, ex sola Philosophia per elationem præsumptionis humanæ cum injuria Crucis Christi, defenditur à nonnullis doctoribus.* (Tom. 10 Conc. Hard. pag. 1207.) Ergo admittenda est amor Dei naturalis, ex solis liberi arbitrii viribus conceptus.

Resp. Neg. conseq. & dico cum Gabriele Vasquez, Societatis Jesu; (1. 2. disput. 195. cap. 5.) cum Berti Bellelli, in prædicta Bani propositione non damnari doctrinam, sed acerbiteriam censuræ quæ Theologos aliter sentientes durius redarguit. Quapropter à temporibus Pii V, & Gregorii XIII, nostra doctrina à multis Theologis, & quidem insignibus, propugnata fuit, & maximè ab eminentissimo Cardinali Bellarmino, (Lib. 6. de gratia & libero arbitrio, cap. 7.) quem sanè nemo negaverit Romanis pontificibus fuisse addictissimum.

Declarat ipse Vasquez Pii V. constitutione non prohiberi, quominus censuræ configatur eorum opinio, qui Deum solis naturæ viribus diligere posse existimant: *Pius V, inquit, non intendit definire esse alterum amorem dei propter se, depromptum ex viribus naturæ, alterum ex gratia: neque, me judice, contendit damnare censuram quæ quis notaret eos qui dicerent esse aliquem amorem amici erga deum, depromptum ex propriis viribus.* (1. 1. 2. disput. 167. cap. 4.)

Objiciunt 4°. adversarii amorem illum ex solis naturæ viribus depromptum, nullius apud Deum esse meriti.

Resp. Verum ac sincerum Dei amorem nunquam apud Deum esse sterilem. Quid enim magis

ad dilectionem & favorem provocat, quam amor ipse exhibitus? Nonne æquitati consentaneum est, ut eum redames à quo diligeris? Quomodo igitur Deus amorem & gratiam ei denegaret, qui illum diligit? *Ego diligentes me diligo*, inquit Sapientia æterna. (*Proverb. 8. 17.*) *Qui diligit me*, ait Christus, *diligetur à Patre meo, & ego diligam eum*; (*Joan. 14. 21.*) Nullus ergo verus amor Dei apud eum sine aliquo & merito. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*: (*Zachar. 1. 3.*) Porro qui diligit Deum, ut autorem naturæ, ad Deum creatorem suum vere convertitur: *Nam quemadmodum*, ait Bellarminus, *aversio à Deo, ut autore naturæ, vera est aversio; ita ad eundem conversio, ut autorem naturæ, est vera conversio*; (*Lib. 6. de grat. & lib. arbitr. cap. 7.*) ergo qui Deum, tanquam naturæ autorem, verè amat, vi divinæ promissionis impetrat ut Deus ad ipsum convertatur; hujusmodi proinde amorem nullius apud Deum esse meriti perperam omnino diceretur.

PROPOSITIO IV.

Homo lapsus nullam sine gratia tentationem superat, sicut oportet.

Annotandum est 1°. inter tentationes aliam dici levem, aliam autem gravem: prior est debilis & remissa quædam ad malum titiliatio; posterior vero ea est quæ ad peccatum vehementer movet, ut maxima alicui intentetur pœna, nisi velit legem infringere, vel si voluntas vivida & indeliberatè delectionem ad actum lege prohibitum excitetur & concitietur.

Notandum 2°. extra omnem controversiam esse, tentationem aliquam sine gratiâ per aliam tentationem, aliamvè cupiditatem interdum superari, ita ut unum peccatum alio peccato vincatur. Sed eheu! qui tristem hanc victoriâ refert, *in vulnera vulneris surgis*, inquit S. Prosper (*Carmin.*
de

de ingratis, cap. 27.) *Nonnunquam sanè*, ait Augustinus, *apertissima vicia aliis visis vincuntur occultis; quæ putantur esse virtutes*. (*Lib. 21. de civit. Dei, cap. 16.*) Quis autem sanæ mentis dixerit gratiam ad peccandum esse necessariam?

Notandum 3°. rotam difficultatem in eo positam esse, utrum scilicet homo lapsus sine gratia aliquam tentationem, sicut oportet, sive benè ex omni parte vincat, ita ut in ea vincendo nullo modo peccet, etiam ratione finis ultimi. His præmissis; stabilienda est nostra propositio.

ARG. I. Ex Scriptura.

Christus jubet nos orare, ne tentatione pulsata virtus succumbat: *Et ne nos inducas in tentationem*. (*Matth. 6.*) *Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem*. (*Ibid. cap. 26. v. 41.*) Porro ad illud obtinendum gratia requiritur, quod est donum Dei: atqui tentationem superatio est donum Dei: id enim Dei beneficium est, quod ab ipso postulari jubet: atqui tentationum superationem ut ab ipso petamus, Deus præcipit, nempe hac precatione: *Et ne nos inducas in tentationem*; ergo hujusmodi victoria Dei beneficium est, ac proinde sine gratiâ non obtinetur.

Præterea *Deo gratias*, inquit Apostolus, *quæ semper triumphat nos in Christo Jesu*. (*2. Cor. 2. 14.*) *Deo gratias qui dedit nobis victoriâ per Dominum nostrum Jesum Christum*. (*1. Cor. cap. 15. v. 57.*) Ibi Apostolus Deo gratias agit propter superatas quascunque tentationes: atqui illud donum est Dei, de quo grates ipsi rependuntur: *Nam irrisoria est illa gratiarum actio*, inquit Augustinus, *si ex hoc gratiâ aguntur Deo, quod non donavit ipse, nec fecit*. (*Lib. de dono persever. cap. 2. n. 3.*) Ergo, &c.

Respondent ex adversariis nonnulli per hanc Orationem Dominicam: *Et ne nos inducas in*
Tom. III. C

tentationem, nos in graves solum tentationes victoriam deponere.

Sed facile refellitur hæc responsio. 1°. Quia non admittenda est illa distinctio, cujus nullum, sive apud Christum, sive apud Patres extat vestigium; atque distinctio gravem inter & levem tentationem nullam reperias vestigium, sive apud Christum qui generatim jubet nos sic orare: *Et ne nos inducas in tentationem*; sive apud Patres, ut constat ex ipsorum testimonio modo referendis; sic, v. g. declarat Augustinus: *Gratiae (Dei) depreto quaecumque non feci mala.* (Lib. 2. confess. cap. 7.) Atque tentationem etiam levem superare est aliquid mali declinare; ergo illud gratiæ divinæ tribuit Augustinus.

2°. Quia illa Orationis Dominicæ parte ipsimet justè id à Deo postulant, ut quotidianis tentationibus resistant: atque quotidiana tentationes non semper, maxime in iustis, sunt graves, sed ut plurimum leves, ergo non solum ut vehementes, sed etiam ut leves superemus tentationes, à Deo postulamus.

ARG. II. Ex Conciliis.

1°. Diospolitana Synodus an 415 Pelagium damnavit, quod vellent tentationes posse sine gratia superari, & victoriam nostram non esse ex Dei adjutorio. (Tom. 2. Concil. Labb. pag. 1529.) Undè fit consequens, ait Augustinus, ut quisquis sequitur illius Episcopalis auctoritatem judicii, ... fateatur, quando contra tentationes... dimicamus, quamvis & illio propriam habeamus voluntatem, non tamen ex illa, sed ex adjutorio Dei nostram provenire victoriam. (Epist. 186. n. 33.)

2°. Concilium Carthaginense 2um an. 416. in epistola Synodali ad Innocentium Papam, eum sic admonet: *Consideret Sanctitas tua... quam sit pestiferum & exitiale ovibus Christi, quod istorum sacrilegas disputationes necessario sequitur, ut nec*

orare debeamus ne intremus in tentationem, quod Discipulos monuit & posuit in oratione quam docuit; aut ne deficiat fides nostra, quod pro Apostolo Petro se rogasse ipse testatus est. Si enim possibilitate naturæ & arbitrio voluntatis in potestate sunt constituta, quis non ea videat inaniter à Domino peti, & fallaciter orari, cum orando poscuntur quæ naturæ jam ita condita sufficientibus viribus obtinentur? (Tom. 2. Concil. Labb. pag. 1535.)

3°. Concilium Milevitanum in epistola ad Innocentium Papam sic conqueritur: *Nova hæresis, & nimium perniciose tentat insurgere inimicorum gratiæ Christi, qui nobis Dominicam etiam orationem impiis disputationibus conantur auferre. Cum enim Dominus docuerit ut dicamus: dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, isti dicunt posse hominem in hac vita, præceptis Dei cognitis, ad tantum perfectionem justitiæ, sine adjutorio gratiæ Salvatoris, per solum liberæ voluntatis arbitrium pervenire, ut ei non sit jam necessarium dicere: dimitte nobis debita nostra: illud vero quod sequitur: ne nos inferas in tentationem, non ita intelligendum, tanquam divinum adjutorium poscere debeamus, ne in peccatum tentari decidamus: sed hoc in nostra postum esse potestate, & ad hoc implendum solam sufficere hominis voluntatem, tanquam frustra Apostolus dixerit: non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei.* (Ibid. pag. 1545.)

Ex his vero textibus coalescit istud argumentum: Ad illud requiritur gratia, quod non ex propria tantum voluntate, sed ex divino auxilio provenit; quod à Deo inaniter non poscimus; quod non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei: atque tentationum superatio à Deo auxiliante provenit, teste Palæstinâ Synodo & interprete Augustino; eam à Deo frustra non postulamus, juxta Concilium Carthaginense; non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei, judice Synodo Milevitanâ; ergo, &c.

Nequicquam autem reponeretur, ut fieri solet, prolata hæc Conciliorum testimonia ad graves, non vero ad leves tentationes spectare: tam enim generalia sunt quibus utuntur verba, ut nullam exceptionem patiantur. Præterea tentationes sine gratia non superari ex eo probant, quod Christus sic orare non iusserit: *Ne nos inducas in tentationem*: atqui hæc verba ad tentationes, etiam leves, pertinere ex dictis constat. Denique Concilium Arausicanum II contra Semipelagianos sic statuit: *Nullus miser de quacumque miseria liberatur, nisi qui Dei misericordiam prævenitur.* (Can. 14. tom. 4. Concil. Labb. pag. 1669.) Porro qui tentationem, etiam levem, superat, ex aliqua miseria liberatur; ergo victoriam hanc prævenienti Dei misericordiam triumat necesse est.

ARG. III. Ex Patribus.

S. Cyprianus: *Quando rogamus, inquit, ne in tentationes veniamus, admonemur infirmitatis & imbecillitatis nostræ, ... ne quis sibi superbè atque arroganter aliquid assumat.* (Tract. de Orat. Domin. pag. 212. edit. Baluz.) Atqui in adversariorum opinione, homo posset aliquid sibi assumere, nempe victoriam quam de levibus tentationibus sine Dei gratia tenuisset.

S. Chrysostomus, expendens hæc Apostoli verba: *Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis*, sic concludit: *Sunt ergo tentationes quæ ferri non possunt, & quænam illæ? omnes, ut ita dicam: potestas enim in Dei nutu sita est.* Paulo post ita proseguitur: *Neque illas moderatas (tentationes) ... propriâ virtute feremus; sed in his quoque ejus egenus auxilio.* (Homil. 24. in I. Corinth. n. 1.)

Hinc facile est adversariorum opinionem convellere: Qui docent omnes tentationes, ve. etiam moderatas, non posse propriâ nostrâ virtute ferri,

is profecto non existimat leves quasquam tentationes absque gratiâ verè superari: atqui S. Chrysostomus apertè docet omnes tentationes, vel etiam, &c.; ergo, &c.

S. Augustinus: *Sine (Dei) adjutorio, inquit, per arbitrium voluntatis tentationes hujus vitæ superare non possumus.* (In Psalm. 89. n. 4.) *Deo desistente ab adjutorio, laborare potes, vincere non potes.* (In Psalm. 106. n. 10.) *Sine dubio vinceris, si illum adjutorem non habueris.* (Serm. 57. de Scripturis, cap. 9.) Atqui non vincitur, sed triumphat, qui aliquam tentationem sine gratia superat; ergo ex Augustino nulla prorsus tentatio, Deo non adjuvante, vincitur.

Denique, ut alios Patres omittam: Gregorius Magnus sic affirmat: *Dimissis sibi conjusset tentationis aurâ raptatur.* (Lib. 9. Moralium, cap. 53. n. 80. tom. 1. pag. 323.) Atqui illud prorsus falsum esset, si homo gratiâ destitutus ex aliqua tentationis pugna victor existeret; ergo, &c.

ARG. IV. Ex Summis Pontificibus.

Innocentius I. in suo ad Concilii Carthaginensis Patres rescripto, hæc habet: *Necesse est ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante, vincamur.* (Tom. 2. Concil. Labb. pag. 1286.) Itaque, juxta Innocentium I, necesse est ut vincatur quem Deus non adjuvat: atqui tamen vinceret, non auxiliante Deo, qui leves tentationes absque gratiâ superaret.

Cælestinus Papa asserit neminem, etiam Baptismatis gratiâ renovatum, idoneum esse ad superandas diaboli insidias, & ad evincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adjutorium Dei perseverantiam bonæ conservationis acceperit. (Ibid. pag. 1615.) Porro tentationes, etiam leves, nihil aliud sunt quam insidie diaboli, vel carnis concupiscentiæ: atqui Cælestinus generatim

pronuntiat sine quotidiano Dei adiutorio, nec insidias diaboli, nec carnis concupiscentias superari; ergo nec tentationes, etiam leves & remissas.

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Naturæ humanæ vires, licet peccato delinæta, non sunt tamen profus extinctæ; ergo homo sine gratiâ leves quasdam tentationes superat.

Resp. Neg. conseq. Quamvis enim naturæ humanæ vires per originale peccatum non omnino perierint, averfa tamen est hominis voluntas à summo & immutabili bono, & vehementi impetu ad bona fluxa & sensibus obvia rapitur, in eoque maxime, ut jam diximus, sitam est infictum naturæ vulnus. Quemadmodum itaque residuis suis viribus ad Dei dilectionem non assurgit, ita nec cupiditates franat, nec tentationes ad malum impellentes superat. Nam tentationi quæ ad malum veritum sollicitat nemo verè resistit, nisi placeat & delectet bonum contrarium quod divina lex præcipit: atqui illam delectationem donum esse Dei sic declarat S. Augustinus: *Ideo quisque nostram bonum opus suscipere, agere, implere.... nunc delectatur, nunc non delectatur, ac noverit non suæ facultatis, sed divini muneris esse, quod.... delectetur....* (De peccatorum meritis, lib. 2. cap. 17. n. 27.)

Obj. 2°. Experimento compertum est, gentiles veræ Religionis & gratiæ expertes, diversa peccata vitare, & tentationes, etiam graves, superare; ergo multo magis tentationes leves sine gratiâ vincuntur.

Resp. Neg. ant. Illa enim solus propriè dici potest tentationi resistere, qui cupiditates & vitia quibus ad peccatum impellitur, verè superat: atqui hujusmodi victoria non obtinetur sine gratiâ, juxta illud Augustini: *Tunc victa vitia depu-*

tanda sunt; cum Dei amore vincuntur, quem nisi Deus ipse non donat, nec aliter nisi per Mediatorem Dei & hominum Jesum Christum. (Lib. 21. de civitate Dei, cap. 16. tom. 7. pag. 636.) Quis autem dixerit illos infideles eum habere Dei amorem qui non datur nisi per Christum? Paulo ante dixerat Augustinus, bellum contra vitia non geri voraciter atque sinceriter, nisi veræ delectatione justitiæ; hæc est autem in fide, id est, in gratia Christi; si quando igitur tentationem aliquam superare videantur infideles, ficta est & fucata illa victoria. Tunc non peccata coercentur, sed aliis peccatis alia peccata vincuntur. (S. August. lib. 1. de nuptiis, cap. 3. n. 4.)

Obj. 3°. cum Honorato Tournely, Non sine causa Veteres non distinguisse victoriam gravium aut levium tentationum. 1°. Quia taci & supponebatur ex utraque parte illa distinctio. 2°. Quia cum Pelagiani in distinguendo omnium tentationum victoriam humanis viribus tribuerent, resisti melius non potuerunt, quam si harum indistincte victoria ad gratiam referretur. 3°. Quia ex singulari Dei re, ut plurimum, contingit tentationem in protectione, Quia taci possit homo bonam vitam esse levem. 4°. Quia taci possit viribus aliquam levissimam vincere. 5°. Quia tamen raro contingit. (Tom. 2. de gratia, pag. 210.)

Verum hæc omnia non aliud sunt, quam infirma deplorata cauta præfida.

Resp. ad Iam. Gratis supponit nec probat Tournely, utrinque admittum fuisse discrimen illud graves inter & leves tentationes. Nullum Ecclesiæ Doctorem, nullum Pontificem, nullum Concilium, nullum Ecclesiæ monumentum professi, quo infinuatur ejusmodi distinctio. Quæ autem allegavimus Patrum, Romanorum Pontificum & Conciliorum testimonia licentiam hanc distinctionem excludunt, generatimque & sine ulla exceptione pronuntiant, nullam absque ore divina superari posse tentationem.

Resp. ad secundum. Quamvis Pelagiani omnium tentationum victoriam libero arbitrio generatim attribuerent, hanc tamen distinctionem prætermittere non debuissent SS. Patres, si eam approbassent. Ita enim propositâ, facilius fuisset illos hæreticos ad fideli unitatem revocare: cur ergo SS. Patres in suo cum Pelagianis certamine, distinctionem hanc nunquam adhibuerint? cur omnium tentationum, nullo discrimine facto, victoriam constantè divinæ gratiæ adscribant, nisi quia nullam, vel levissimam, sine gratia vinci posse certo credebant?

Resp. ad tertium. In Patrum locis quæ protulimus non dicitur (quod tamen verissimum est) protectione divinâ fieri ut tentatio vires nostras non superet: sed expressè declaratur nullam, quantumvis levem, sine adjuvante Dei gratiæ vinci posse. Porro quod tentatio non sit habitevis, quod à nobis superetur, utrumque Dei donum est, utrumque juvemur postulare his verbis: *ne nos inducas in tentationem.*

Resp. ad quartum. Non aiunt SS. Patres raro contingere ut homo propriâ virtute tentationi resistat: sed id nunquam contingere declarant. *Quoties tentationi resistis*, ait S. Bernardus, . . . *noli tuis tribuere viribus; noli in te, sed magis in Domino gloriari.* (Serm. 1. in octavam Paschæ, n. 2.)

PROPOSITIO V.

Nemo in iustitia perseverat absque auxilio gratiæ adjuvantis.

Not. 1°. docuisse Pelagianos posse justos in bono per totam vitam perseverare sine gratiæ actualis auxilio; 2°. confiteri omnes Theologos non posse justum per tempus diuturnum in iustitia permanere sine gratiæ adminiculo. Putant vero nonnulli vires liberi arbitrii cum sola gratia

habituali iustis sufficere, ut aliquandiu perseverent, maxime ubi graves non ingruunt tentationes.

Probatut nostra propositio. 1°. Ex Scripturis: *Nisi Dominus ædificaverit domum*, ait Psalter Regius, *in vanum laboraverunt qui ædificant eam.* Quæ verba iustitiæ comparandæ accomodant SS. Patres. Deindè sic pergit Propheta: *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* (Psal. 126. v. 1.) Quibus verbis significat quotidiana gratiæ tutelâ iustis opus esse, sine qua stare in iustitia nequaquam possunt.

Providebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi, ne commovear. (Psal. 17. 8.) *Servite Domino in timore, . . . nequando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.* (Psal. 2. v. 11 & 12.) Id est, ne Deus offensus vobis gratiæ suæ opem subtrahat, statimque è iustitia excidatis.

Eandem veritatem suis in Epistolis passim intulcant Apostoli: *Confidens hoc ipsum, quia quæ cepit in vobis opus bonum, perficiet in diei Christi Jesu.* (Philip. 1. 6.) *Deus omnis gratiæ qui vocavit vos in æternam suam gloriam in Christo Jesu, modicum passus ipse perficiet, confirmabit solidabitque.* (1. Ep. B. Pet. 5. 10.) Quibus in locis aliisque plurimis Scriptura, sicut initium iustitiæ, ita & illius perseverantiam, progressum & incrementum, non ipsi homini, sed gratiæ Christi, tanquam causa primariæ, adscribit.

Prob. 2°. ex solemnibus Ecclesiæ præcibus: *Da, inquit, Domine, famulis tuis perseverantem in tua voluntate famulatum.* Feria tertia in Passione Domini) *Quæ sunt bona nutrias, & pietatis studio quæ sunt nutrita custodias.* (Domin. 6. post Pentecosten.) Singulis etiam diebus ad Primam sic postulat Ecclesia: *Tua nos hodie salva virtute, ut ad nullum declinemus peccatum; sed semper ad tuam iustitiam faciendam nostra procedant eloquia, dirigantur cogitationes & opera.*

Itaque Ecclesia pro fidelibus perseverantiam à Deo frequens efflagitat: atqui eam non posceret, nisi ipsam domum esse Dei persuasum haberet. Cur enim perseverantia poscitur à Deo? inquit Augustinus, si non datur à Deo? ista irrisoria est petitio, cum id ab eo petitur, quod scitur non ipsum dare, sed ipso non dante, esse in hominis potestate. (Lib. de dono persév. cap. 2. n. 3.)

Prob. 3°. ex Patribus. Ex multis paucos selegimus: Non volentis, inquit S. Ambrosius, neque currentis, hominis perseverantia est: non est enim in hominis potestate, sed miserantis Dei, ut possis complere quod cœperis. (In Psal. 118. serm. 10. n. 35.)

S. Hieronymus: Sciamus nos nihil esse, nisi quod donavit in nobis ipse servaverit... semper sergitor, semperque donator est. Non nihil sufficit quod semel donavit, nisi semper donaveris. (Ep. ad Ctesiphontem, cap. 3.)

S. Augustinus: Sicut operatur Deus ut accedamus, sic operatur ne discedamus; ... manus igitur Dei est, non nostra, ut non discedamus à Deo. (Lib. de don. persév. cap. 7. n. 14.)

S. Prosper: Sicut duo sunt officia medicina, unum quo sanatur infirmitas, aliud quo custoditur sanitas; ita duo sunt dona gratiæ; unum quod aufert carnis cupiditatem, aliud quod facit animi perseverare virtutem. (Lib. Sententiarum, sentent. 131.)

S. Fulgentius: Quæ unquam sint bonæ vitæ mœnera in homine, tunc ab illa custodiuntur, si bona in eo perseveret voluntas: sed voluntas ipsa... tunc in homine bona justaque perseverat, si eam custodiens gratia divina non deserat. (Lib. 2. de verit. prædest. & grat. cap. 17.)

Porro demonstrant hæc Patrum oracula, non posse justos sine gratia, non tantum longo, sed ne brevissimo quidem tempore, in bono permanere. Numquid enim statuit necessariam non esse operam divinam, nisi ut diu perseverent? nequaquam;

sed absolute prædominant sine gratia nullo modo perseverari. Præterea si possunt iusti absque gratiæ auxilio, propriisque liberi arbitrii viribus aliquandiu perseverare, cur illud pariter valeant per distans tempus, & ad finem usque vitæ? siquidem per aliquod tempus, sumiter itando, majores acquirunt vires.

Donavit ita dicit Concilium Tridentinum: Si quis dicitur perseverare... sine speciali auxilio in obsequio justitiæ perseverare posse, ... anathema sit. (Sess. 6. can. 22.)

Dicitur etiam S. Chrysostomus: Ut peccata ante commissæ abluantur, per Baptismum efficitur; ut vero deinceps in puritate maneamus, & nullam ad nos admittamus maculam, id in nostra situm est quod est ad diligentiam, (Homil. 10. in Joan. n. 3. tom. 7. pag. 611.) ergo S. Doctor justorum perseverantiam sibi ipsorum diligentiae tribuit.

Resp. Neg. conseq. S. Chrysostomus justorum perseverantiam ipsorum diligentiae sic adscribere, ut perpetuum gratiæ auxilium non excludat, ista verba demonstrant: Si tot peccatis obnoxii, ... ab omnibus per Christum liberati sumus, multo magis illius ope fiet ut in hoc statu moneamus. (Hom. 9. in Ep. ad Rom. n. 1.) Sicut qui docet perseverantiam donum esse Dei, non propterea excludit hominis diligentiam, ita pariter qui perseverantiam exhibet tanquam nostræ diligentiae opus, non ideo eam Dei munus esse negat. Cur autem S. Doctor peccatorum remissionem qua in Baptismo confertur, ad divinam refert gratiam, perseverantiam vero in sanctitate humana tribuit diligentiae? Ratio est, quia per Baptismum sanctitas nobis infunditur sine nobis, absque nostrâ, ut aiunt, coopératione; gratiâ vero perseverantiam in nobis non operatur sine nobis libere agentibus.

PROPOSITIO VI.

Homo lapsus nullum sine gratia auxilio opus facit ex omni parte bonum; id est, ratione tum objecti sive officii, tum finis proximi, tum finis ultimi.

Observandum est 1°, in omni opere morali tria distingui, nempe objectum, finem proximum, & finem ultimum. Objectum ipsissima est operis quod agitur substantia; dicitur etiam officium, nempe quod faciendum est. Finis proximus illud est quod operans ita intendit, ut in ipso non sistat, sed ulterius tendat. Finis ultimus id dicitur ad quod agens suam actionem ita ultimo refert, ut in illo sistat & conquiescat; v.g. in elemosyna que nitimo refertur ad Deum, erogatio pecunie est objectum & officium sive substantia operis, levamen alienae miseriae est finis proximus, Deus autem finis ultimus.

Observandum est 2°, difficultatem non esse de operibus ratione objecti, vel etiam finis proximi bonis. Nihil enim vetat quin homo ex solis naturae viribus nonnulla ex suis operibus referat ad finem proximum, qui sit rationi consentaneus; v.g. potest stare promissis, quia praecipit recta ratio ut alteri non faciat quod sibi fieri nolit; potest elemosynam indigentibus erogare, ut eorum miseriam sublevet. Ad hoc enim sufficit lumen naturale quod in hominum animis penitus extinctum non fuit. Sed movetur controversia de operibus bonis ratione, tum objecti sive officii, tum finis proximi, tum finis ultimi; quaeritur nimirum an homo ex solis naturae viribus, & sine gratia, opus aliquod peragat quod sub triplici illo respectu bonum sit. Inter recentiores Theologos non desunt, qui doceant sine gratia fieri opus aliquod naturalis ordinis, quod si ex omni parte

bonum, nihilque ad salutem aeternam conferat. His praenotatis, itablienda est nostra propositio.

ARG. I. Ex scriptura.

Apostolicis sic testatur Christus: *Sine me nihil potestis facere* (Joan. 15.) Atqui falsum erit illud Christi oraculum, si homo opus aliquod naturalis ordinis ex omni parte bonum sine gratia perficiat; ergo, &c. Quis enim adeo subtilis fuerit dialecticus, ut aliquid verè boni inveniat, ubi ipsa summa veritas nihil profectus esse boni differre pronuntiat? *Sive parum*, ait Augustinus, *sive multum, sine illo fieri non potest, sine quo nihil fieri potest.* (Tract. 81. in Joan. n. 3.)

Apostolus ita docet: *Non quod sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* (2. Cor. 3. 5.) Profecto qui sine gratia ne quidem boni agendi cogitationem habet, multo minus ipsum operatur: atqui, teste Apostolo, homo sine gratia, ne quidem boni agendi, &c; ergo, &c.

Præterea Deus operatur omnia in omnibus (1. Cor. 12. 6.) *Ipsius sumus factura, creati in Christo Jesu in operibus bonis.* (Ephes. 2. 10.) *Deus est qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate.* (Philip. 2. 13.) *Deus . . . apert vos in omni bono:* (Hebr. 13. v. 20. 21.) atqui Apostolica illa sententia quidquid boni operis est in homine, Deo vindicant.

ARG. II. Ex Concilio Arausicano II.

Quanta sit hujus Concilii in Ecclesia autoritas nemo nescit. Sic autem statuit: *Divini numeris est cum & rectè cogitamus, & pedes nostros à falsitate & injustitia continemus.* (Can. 9.) Nemo procul dubio aliquid boni operatur, nisi rectè cogitet, nisi pedes suos falsitate & injustitia contineat

inquit illi divini muneris est, juxta Patres Atan-
 scanus; ergo & quidquid boni operis agimus.
 Quoties, pergit Concilium, bona agimus, Deus
 in nobis atque nobiscum ut operemur, operatur.
 Nulla facit homo bona, que non Deus prestat ut
 faciat homo. (Can. 20. Nemo habet de suo nisi
 mendacium & peccatum. (Con. 22.) Atqui hæc
 omnia Conciliata a veritate sunt prorsus aliena,
 si homo ex solis natura virtus aliquid ex omni
 parte bonum operetur.

ARG. III. Ex Summis Pontificibus.

1°. Zozimus sic pronuntiat: Quod ergo tem-
 pus intervenit, quo Dei non egimus auxilio? ...
 Superbum est enim ut quidquam sine humana natura
 presumat. (Tom. 2. Concil. pag. 1616.) Atqui si
 homo vi solius natura bonum aliquod proprio dig-
 num, cupissemque si ordinis, peccet, jam tem-
 pus erit quod Dei auxilio non indigeamus, pote-
 ritque natura humana aliquid sine superbia sibi
 præsumere; ergo, &c.

2°. Eandem doctrinam profiteretur S. Coelestinus:
 Nemo, inquit, nisi per Christum, libero bene vitur
 arbitrio. -- Nemo a. i. i. Deo placet, nisi ex eo
 quod ipse donavit. -- Ita Deus in cordibus hominum
 atque in ipso operatur libero arbitrio, ut sancta co-
 gnatio, pium consilium, omnisque motus bonæ vol-
 untatis ex Deo sit. (Epist. ad Episcopos Gallia,
 cap. ib. 4 & 5.) Atqui si quod opus undequaque
 bonum ex solis natura viribus exeat, tunc homo
 sine Christo bene vitur libero arbitrio, placet
 Deo ex eo quod ipse non donavit, nec ita Deus in
 cordibus operatur, ut omnis motus bonæ volun-
 tatis ab eo prodeat, ergo, &c.

3°. Suis antecessoribus suffragatur Gregorius
 Magnus: Sciendum est, inquit, quia mala nostra
 solummodo nostra sunt; bona autem nostra & omni-
 potentis Dei sunt, & nostra; quia ipse aspirando

prævenit ut velimus, qui adjuvando subsequitur ne
 inaniter velimus, sed possimus implere quæ volumus.
 (Lib. 1. Homil. 9. in Ezechiel. n. 2.) Gregorius
 igitur Magnus id discriminis statuit inter mala &
 bona nostra opera, quod priora prorsus nostra
 sint, posteriora autem & omnipotentis Dei sint
 & nostra: atqui in adversariorum opinione longe
 aliter se res habent; quædam enim opera verè bona,
 ex solo libero arbitrio profecta; ita nostra
 erunt, ut nullam in eis partem Deus sibi vindicet.

ARG. IV. Ex Augustino,

Si enim singulos Patres hic appellaremus, præ-
 sens disputatio in immensum cresceret. Innumera
 sunt solius Augustini testimonia, quæ in confir-
 mandam quam defendimus doctrinam conspirant.
 Pauca, sed luculenta, referemus.

1°. Quid boni faceremus, inquit, nisi diligere-
 mus? ... Ubi non est dilectio, nullum opus bonum
 imputatur, nec rectè opus bonum vocatur, quia omne
 quod non est ex fide, peccatum est, & fides per
 dilectionem operatur. (Lib. de grat. Christi, cap.
 26. n. 25.) Atqui invicè demonstravimus hanc
 gratiâ nec esse fidei initium, nec dilectionem Dei
 inchoatam; ergo sine gratiâ nullum sit opus quod
 rectè bonum vocetur.

2°. Liberum arbitrium captivatum, non nisi ad
 peccatum valet; ad justitiam vero, nisi divinitus li-
 beratum adjutum; non valet. (Lib. 3. contra
 duas Epistolas Pelagianorum, cap. 8. tom. 10.
 pag. 464.) Pelagiani, inquit, tantum constituunt
 in libero arbitrio, qui in profundum demersus sit
 hamo, ut eo bene utendo dicant hominem mereri
 gratiam, cum nemo illo bene uti possit, nisi per gra-
 tiam. (Ibid. lib. 1. cap. 24.) Atqui si natura sola
 in opus verè bonum erumpat, ut volunt adversari-
 i, erravit Augustinus asserendo liberum arbitrium

nihil valere, nisi ad peccandum, & neminem eo bene uti, nisi per gratiam.

3°. *Nec potest homo boni aliquid velle, inquit, nisi adjuvetur ab eo qui malum non potest velle, hoc est, à gratia Dei per Jesum Christum.* (Ibid. cap. 3. n. 7.) Porro qui sine gratia aliquid boni nequidem velle potest, multo minus illud exequi poterit: atqui, judico Augustino, nisi homo adjuvetur à gratia, non potest boni aliquid velle; ergo, &c.

4°. *Prorsus si defuerit (gratia,) nihil boni agere poteris; agis quidem, illo non adjuvante, liberè voluntate, sed male.* (Serm. 156. de verbis Apostoli, cap. 11. n. 12.) *Liberum arbitrium ad malum sufficit; ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* (Lib. de corrept. & grat. cap. 11. n. 31.) *Diximus... non solum magna bona, sed etiam minima bona non esse posse, nisi ab illo à quo sunt omnia bona, hoc est, Deo.* (Lib. 1. retract. cap. 9.)

Quantacumque sit adversariorum in excogitandis novis distinctionibus subtilitas, nullam certe invenient quæ possint opinionem suam cum Augustini principis conciliare. Ex unâ parte asserit S. Doctor, & quidem frequentissime hominem, si defuerit gratia, nihil boni agere posse, vel minima bona non esse posse, nisi à Deo; ex altera vero parte affirmant adversarii, hominem sine gratia posse aliquid verè boni agere; hinc docet Augustinus liberum arbitrium nisi adjuvetur à Deo, ad bonum parum esse; illinc contendunt adversarii in libero arbitrio, etiâ divinitus non adjuto, satis esse virum ut opus naturalis ordinis ex omni parte bonum exequatur. Proh! quanta cum S. Doctore discordia.

Ex iis autem quæ protulimus Augustini testimonii duo gravissima nascuntur argumenta, quibus sic urgeri possunt adversarii.

1°. Quidem cum Pelagianos exagitaret, aliter quam ipsi procul dubio sentiebat, alioqui nullus

disputationi locus extitisset: atqui Pelagiani contendeabant hominem ex solis liberi arbitrii viribus nonnulla opera verè bona perficere; ergo qui eos impugnavit Augustinus in ea fuit sententia, quod homo ex solis naturæ viribus nihil verè boni operetur.

2°. Si existimasset Augustinus hominem sine Dei gratia boni aliquid ordinis naturalis perficere, sed quod ad salutem æternam promerendam nihil proficeret, cum Pelagiani contenderent hominem per hujusmodi opera gratiam promereri, id sanè respondisset S. Doctor, quod reponere solent adversarii: dixisset reiprà quidem hominem ex solis liberi arbitrii conatibus, aliquid ordinis naturalis bonum propriè dictum operari, sed quod ad salutem viamque æternam nihil conferret: atqui responsum hanc non adhibuit Augustinus; sed constanter docuit liberum arbitrium non nisi ad peccandum valere, non posse aliquid boni velle, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono; id est, Deo; non solum hominem non mereri gratiam, bene utendo libero arbitrio, sed neque illo posse bene uti, nisi per gratiam; agere quidem liberum arbitrium, sine gratia adjuvante, sed male. Quam igitur à S. Doctoris sententia recedunt ii Theologi, qui volunt hominem sine gratia quædam ordinis naturalis opera perficere, quæ sint verè bona, ad salutem vero vitamque æternam nihil conferant!

ARG. V. Ex Theologis Scholasticis & Scripturis Ecclesiasticis.

Tanta est eorum multitudo, ut singulos appellare non sinat instituti nostri ratio. Certum intra numerum nos continere jubet brevitatis.

Cardinalis Bona: *Qui libero arbitrio bene uti maluit, cum posset, jam ipso ad bonum uti... aut quæ recta sunt cogitare nequit, nisi gratia & misericordia divina ipsum excitet & præveniat.* (Lib. de prin-

Epist. vita Christiana, part. 1. cap. 3. pag. 169.)

Contentonius: Numquam prorsus, etiam moralis ordinis, bonum velle efficere absque speciali Dei adiuvantis gratia in statu naturæ lapsæ homo potest. (Tom. 5. lib. 6. dissert. 2. cap. 2.)

Ripalda Jesuita: Recte dicitur voluntatem in hoc ordine providentiæ destitutam auxilio gratiæ, suis viribus relictam, solam posse superbiam & peccatum. (Disput. 29. Sect. 6. n. 3.)

Pater Bagot ejusdem Societatis: Si Dei opem tanquam munus gratuitum à Dei bonitate (homo) expectat, et prima illius gratia & fidei initialis fructus, sine quo non solum intentio, & ex ea consequens virtutis electio, non bona, sed etiam mala est. (Apolog. fidei. part. post. lib. 5. disput. 8. cap. 9.)

Sambovius Doctor Sorbonicus in tractatu manuscripto de gratiæ in Scholis Sorbonicis dictato, conclusionem hanc defendit: Homo indiget speciali auxilio gratiæ divinæ ad quodlibet bonum opus morale naturalis ordinis volendum & efficiendum.

Alvares insignis Thomista: Dicendum est nullum actum moralem, in natura lapsæ elicitum absque homine absque auxilio gratiæ, esse verè bonum verèque virtutis opus, etiam comparatione ultimi finis naturalis. (De auxili. disput. 50. n. 6.)

Hincmar Archiepiscopus Remensis: Habemus liberum arbitrium ad bonum, præventum & adjuvum gratiæ, & liberum arbitrium ad malum, destitutum gratiæ. (De prædest. cap. 21.)

Hildebertus Episcopus Cenomanensis (Epist. 14. ad Regin. Angliæ.) *Tota adis gratia Dei, sine quâ nec volumus bene, nec bene operamur.*

Magister Sententiarum: Non potest (homo) velle & perficere bonum, nisi per gratiam liberetur & adjuvetur. (Lib. 2. diff. 25.)

Ludovicus Grenade, tum scientiæ clarissimus sic habet: *L'homme, à cause du péché, étoit demeuré si pauvre, si nud & tellement inhabile à toute sorte de bien, que de lui-même il ne pouvoit...*

porter ses mains à une bonne œuvre... si Dieu ne lui eût prêté la main, & ne l'eût réveillé par sa grace. (Memorial. part. 2. lib. 6. ex vers. Gallic.)

Cardinalis de Richelieu in opere cui titulus, *Instructio du Chrétien*, sic docet: *Sans la grace nous ne saurions faire aucun véritable bien. (Lect. 1. pag. 6.) L'homme de soi-même ne peut rien; il est impuissant sans l'assistance & sans l'aide du grand Dieu: mais avec sa grace, rien ne lui est impossible. (Lect. 19. pag. 218.)*

ARG. VI. Ex rationibus Theologicis.

1°. Nullum est opus verè bonum, nisi ad Deum, tanquam finem ultimum, referatur, ut constat apud omnes tum Philosophos, tum Theologos: atqui homo sine gratia nunquam opera sua ad Deum, tanquam finem ultimum, dirigit. Ut enim agens in Deo, tanquam fine ultimo, conquiescat, eum diligat necesse est. Nemo quippè agit propter aliquem finem, nisi pondere aliquo in eum feratur. Pondus, inquit Augustinus, est impetus quidam cujusque rei velut conantis ad locum suum. (Enarrat. 2. in Psal. 29. n. 10. Pondus autem creaturæ rationalis non aliud est quàm illius amor: *Amor meus*, inquit S. Doctor, *pondus meum*; eo feror, quocumque feror. (Lib. 13. confess. cap. 9.) Atqui homo sine gratia Deum non diligit, etiam quatenus autorem naturæ, ut in propositione tertia demonstravimus; ergo homo sine gratia actus suos ad Deum, tanquam finem ultimum, non refert; ergo nec opus verè bonum efficit.

2°. Homo in statu naturæ lapsæ, cujus per peccatum attenuata sunt vires, multo minus sine gratia opus aliquod verè bonum efficit, quam in felicissimo naturæ innocentis statu: atqui homo integer sine gratia bonum non operabatur. *Nec ipsum*, inquit Augustinus, *voluit esse sine sua gratia... quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit, ad*

bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono. (Lib. de corrept. & grat. cap. 11. n. 31.) Rem illustrat exemplo oculi qui, licet integerrimus sit, cernere tamen non potest: nisi lucis splendore adjuvetur. Sicut oculis... etiam plenissimè sanus, nisi candore lucis adutus, non potest cernere; sic & homo, etiam perfectissimè iustificatus, nisi aeternâ luce iustitiæ adjuvetur, rectè non potest vivere. (Lib. de natura & gratia, cap. 26) Ergo multo minus homo lapsus, sine gratia aliquid verè boni perficit.

3°. Ea sententia rejicienda est, quæ Pelagianorum & Semipelagianorum errori patrocinatur, ad eumque facilem viam sternere videntur: atqui gravi hoc vitio laborat adversariorum doctrina. Si enim ex solis naturæ viribus verè bonum efficimus, facile sibi persuadebit aliquis, Deum per huiusmodi operâ ad conferendam suam gratiam moveri & excitari, eaque dignum sese præstare hominem posse per actus verè bonos, ex sola natura prodeuntes, ac proinde gratiam secundam merita nostra dari, ut contendebant Pelagiani; nihil autem simile ex nostra doctrinâ pertimescendum est, quæ nullum admittit in homine opus verè bonum, quod à gratiæ beneficio non manaverit.

4°. Si homo benè & rectè operetur absque gratia, poterit sine Christo salutem consequi, ac proinde gratis mortuus erit Christus. Supponamus enim huiusmodi hominem è vita discedere, priusquam è naturali sua bonitate per mortale aliquod peccatum excidat; num damnabitur? num salvus erit? illum damnari non sinit iustitia naturalis quam ad mortem usque retinuit; ergo sine fide, sine gratia Christi salutem obtinebit; id autem non ferunt aures Christianæ: sed ipsum audiamus Augustinum: De infante, inquit, non loquor; juvenis vel senex in ea regione defunctus est ubi non potuit Christi nomen audire: potuit fieri iustus per naturam & liberum arbitrium, an non potuit?

Manifestè hic agitur de iustitia merè naturali; non alia enim supponi potest in homine qui ex solis naturæ viribus; sine fide & gratia Christi bonum operatur. Quid autem de illo sentit S. Doctor? Si potuisse dicunt, inquit, ecce quod est crucem Christi evacuare, sine illa quemquam per naturalem legem & voluntatis arbitrium iustificari posse contendere. Dicamus & hic: ergo gratis Christus mortuus est. (Lib. de nat. & grat. cap. 9. n. 10.)

Idem reperias in toto ferè capite 3. Libri quarti contra Julianum. Si per naturam voluntatemque iustitia, inquit, ergo gratis Christus mortuus est... per quod enim vera iustitia, per hoc etiam Regnum Dei. Deus namque ipse, quod absit, erit iniustus, si ad ejus Regnum verus non admittatur iustus. Ibi agitur de iustitia bonis operibus naturalibus acquisita; aliam enim in infideli supponere non licet; ergo si ex solis naturæ viribus prodirent opera ex omni parte bona, Regno cœlesti, juxta S. Doctorem, digna essent; & qui iis instructus è vivis excederet, salutem consequeretur, ac proinde gratis mortuus esset Christus.

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Fide constat hominem lapsum esse liberum: atqui non est liber, nullum possit sine gratia opus verè bonum efficere; ergo, &c.

Resp. Dist. min. Nullum possit sine gratia, &c. potestate naturali et remotâ, conc. min. potestate proximâ, expeditâ & in actum reducendâ; neg. min.

Fatemus quidem hominibus lapsis superesse liberam benè operandi facultatem quam in natura acceperunt; Ait Augustinus, (Lib. de grat. Christi, cap. 5.) & quam vocat, potestatem, possibilitatem naturæ humanæ. (Lib. de grat. Christi 34. & lib. de natura & grat. cap. 37.) Liberum enim hominis arbitrium peccato inclinatum quidem fuit & immi-

nutum, non autem profus extinctum. Verum cum Augustino contendimus, potestatem hanc à natura auditam, adeo remotam esse, impeditam & sine gratia sterilem, totiusque boni fructus infecundam, ut si gratia non accesserit, homo quamvis semper possit bene agere, nunquam tamen aliquid verè boni sit operamus; uno verbo, cum S. Doctore agnoscimus voluntatis arbitrium quod huc atque illuc liberum se dicitur, atque in naturalibus bonis est; (*Lib. 2. de peccator. meritis, cap. 18. n. 30.*) sed ita se habet, ut nunquam ad opus verè bonum sese ferat, nisi ab eo adjuvetur qui in nobis operatur velle & perficere.

Veritatem hanc dilucidè sic exponit Florus Lugdunensis, pietate & scientià notissimus: *Homo habet liberum arbitrium, ut possit bene velle, ut possit bene vivere, ut possit Deo adhærere; sed ut bene valit, ut bene vivat, ut Deo adhæreat, non est suæ virtutis, sed gratiæ Dei miserentis.* (*Lib. contra Joan. Scotum Erigenam, cap. 4. n. 4. in Collect. Mauguin.*) Certum est igitur & liberum arbitrium in homine lapsò non periisse; & ita se habere, ut nunquam in opus verè bonum proficiat, nisi gratià divinà adjuvetur.

Objic. 2°. Quæ concessimus Augustini testimonia, hoc unum probant, scilicet hominem sine gratia quidquam boni non agere, quod ad veram pietatem iustitiamque pertineat. Id enim satis apertè indicat. S. Doctor his verbis: *Gratiã Dei sic confiteatur, qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illa, quod ad pietatem pertinet veramque iustitiam, fieri posse non dubitet.* (*Lib. de grat. Christ. cap. 26. n. 27.*) Ergo ex illa testimoniorum Augustini congerie perperam inferitur, nullum opus verè bonum ordinis naturalis, & quod ad pietatem iustitiamque non pertineat, ab homine lapsò sine gratia fieri.

Resp. Neg. conseq. Nullum quippè opus undequaque bonum agnoscit Augustinus, quod ad pie-

tatem & iustitiam non pertineat. Cum enim dixisset Julianus fideliter bonos esse homines qui non propter Deum faciendo bona quæ faciunt, non ab eo vitam consequuntur æternam, eum sic increpat S. Doctor: *Jesus ergo Deus & bonus bonus est in mortem missurus æternam? Piget jam dicere quam multa te sequantur insana, talia sentientem, talia dicentem, talia scribentem.* (*Lib. 4. contra Julian. cap. 3. n. 33.*) Jam dixerat: *Dici non potest quantum ista te fallat opinio: fieri enim non potest ut steriliter boni sumus; sed boni non sumus quidquid steriliter sumus. Nullo modo homines sunt steriliter boni;* (*n. 22.*) rejicit ergo S. Doctor opinionem quæ opera verè bona & tamen sterilia, nulliusque ad pietatem & iustitiam momenti admittit.

Id etiam persuadet recta ratio. Quid etiam est opus undequaque bonum, nisi opus eo profus modo factum, quod fieri jubet Deus? Nam si quid foret in actione quod à lege divina deflueret, tunc sine aliquo defectu non esset, nec proinde ex omni parte bona, ut fert trita hæc sententia: *Bonum ex integra causa, malum ex quocumque defectu*: atqui opus quod eo profus modollit, quo fieri jubet Deus, non potest ad pietatem iustitiamque non pertinere, ut res ipsa clamat.

Obj. 3°. *Gentes quæ legem non habent, inquit, Apostolus, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt.* (*Rom. 2. 14.*) Ergo ex solis naturæ viribus, & absque gratia fieri possunt opera ex omni parte bona.

Resp. Prædicta Apostoli verba quondam à Pelagianis & Semipelagianis fuisse usurpata; nimirum à Pelagio, (*Epist. ad Demetriadem*) à Cassiano, (*collat. 13.*) à Fausto, *lib. 2. de gratiã & lib. arbitrio*) ut ostenderent hominem sine gratiæ auxilio legis præcepta servare; sed Patribus longè aliter visum est qui, licet in exponendo Apostoli loco diversi fuerint, in eo tamen consentiunt, quod Paulus hic statuere noluerit præcepta legis absque gratia servari.

Alii enim quamplurimi, ut Augustinus, (*Lib. de spiritu & littera, cap. 26. & sequentibus.*) Sanctus Prosper contra Collatorem, (*Cap. 22.*) Sanctus Fulgentius, (*de Incarnat. & gratia cap. 25.*) Sanctus Thomas, (*ad illum locum*) contendunt ibi sermonem esse de gentibus fide Christi Mediatoris jam imbutis, ita ut vox *naturaliter* non opponatur gratiæ, sed legi scriptæ, quasi, dicit Apostolus: non est vobis gloriandum, Judæi, quod legem Mosaicam acceperitis, quia gentes ad fidem conversa quæ legem illam non habent, *naturaliter*, id est, sine illius legis adminiculo; & per naturam gratiæ reparatam, *quæ legis sunt faciunt.*

Hæc autem interpretatio duobus potissimum nititur argumentis. 1°. Eo spectat Apostolus in epistola ad Romanos (*Cap. 3.*) ut ostendat sine fide Christi omnes tam Judæos, quam Græcos, *sub peccata esse*, omnes declinasse, omnes iniustus factos esse, & in omnibus locum habuisse hæc Prophetæ verba: *non est timor Dei ante oculos eorum*: atqui cum illo Apostolici instituto & scopo coherere non posset sententia quæ asseferet, gentes sine fide Christi Mediatoris, sine auxilio gratiæ, legem naturalem observasse.

2°. Agit Apostolus de ea legis observatione quæ homo iustificatur, siquidem objectis verbis ista præmittit: *non enim auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificabuntur*: atqui certum est observationem legis, per quam iustificatur homo, locum non habere apud infideles; ergo loquitur Apostolus de gentibus ad fidem converti.

Alii locum istum interpretantur de gentibus à fide alienis; sed per hæc verba, *ea quæ legis sunt faciunt*, intelligunt non totam legem naturalem, sed aliqua tantum ejus præcepta quæ observantur ratione objecti sine gratia. Qui vero sine fide nonnulla legis naturalis præcepta ratione objecti tantummodo

tummodo servant, opus undequaque bonum non efficiunt: *Hoc tamen peccantes*, ait Augustinus, *quod homines sine fide, non ad eum finem ista opera retulerunt, ad quem referre debuerunt.* (*Lib. 4. contra Julianum, cap. 3. num. 25.*) Posita igitur hujusmodi interpretatione, nulla superest difficultas.

Objic. 4°. Bullam Pii V contra Michaëlem Baium quæ, inter ceteras propositiones, damnatæ sunt vigesima septima: *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet*; trigesima septima: *Cum pelagio sentit, qui bonum aliquod naturale, hoc est, quod ex solis naturæ viribus ortum ducit, agnoscit.* (*Tom. 10. Concil. Hard. pag. 1208.*) Indè concludunt adversarii nostram sententiam expressè damnatam fuisse.

Resp. 1°. Plurimas è propositionibus Baianis non ideo damnari, quod hæreticæ aut falsæ judicentur; sed quod mordacius & paulo contumeliosius in Theologos scholasticos prolata fuerint: quapropter non in se, at propter acerbitatem censuræ, eas proscribendas censuit Summus Pontifex. Ita respondent Cardinalis Tolet & Vasquez, ambo Societatis Jesu. Contendit uterque cum Bellarmino, neminem sine gratia posse, vel minimam tentationem superare, quamvis fateatur Vasquez suam hanc doctrinam contineri in ista trigesima propositione à Pio V damnata: *Fures sunt & latrones .... quicumque docent tentationi ulli sine gratiæ adjutorio resistere hominem posse.* Sic autem argumentatur: *Aut dicamus, inquit, sententias communes & veras fuisse à Pontificibus (Pio V, Gregorio XIII, & Urbano VIII.) damnatas, quod non licet, aut severas tantum & acres censuras veritas, quibus aliorum opinioniones infestatatur Baius: (Legatur Vasquez in I. 2. S. Thomæ, disput. 190. art. 18.)*

Resp. 2°. cum gravibus Theologis, non paucas è Baianis propositionibuseam ob causam damnatas.

natas fuisse, quod voces quibus enunciabantur, aliter ad mentem SS. Patrum, aliter pro recepto tunc in Scholis more intelligerentur, & sic ambiguitati locum præberent. Hinc contingebat ut, juxta SS. Patres acceptæ, veram exprimerent doctrinam; falsam vero & hæreticam, juxta communem tunc Theologorum interpretationem. Sic, v. g. *gratiæ* & *caritatis* nomina vulgo pro sola gratia sanctificante & caritate *habituali* justisque propria sæculo XVI. accipiebantur; apud SS. autem Patres *habitualem* interdum quidem, sed frequentissimè gratiam & caritatem *actualem* significant; mirum igitur non est, si Baianæ propositiones nonnullæ, tum Magistris quibusdam Lovaniensibus, tum Consultoribus Romanis offensionem fuerint. Hæreticum est enim, v. g. dicere hominem sine caritate & gratia habituali bonum quidpiam non operari posse.

Resp. 3°. Pio V. injuriosum fore qui ab ipso damnatam contenderet eorum doctrinam, qui negant hominem lapsum absque gratia aliquid opus undequaue bonum perficere. Quis enim sibi in animum inducat Pontificem pietate insignem, antiquitatis studiosissimum, novitatis impatientem, in Schola Augustini & Thomæ enutritum, eam damnasse sententiam quæ sacris Litteris nititur, quam Augustinus adversus Pelagianos acerrimè propugnavit, quam Concilia & Summi Pontifices confirmarunt: atqui sententia quæ negat hominem lapsum absque gratia Christi aliquid operis ex omni parte boni efficere, sacris Litteris nititur, eam Augustinus adversus Pelagianos, &c. Sapientissimæ igitur regulæ inhærendum est: quam his verbis tradit clarissimus Bossuet.

Personne ne doit penser que les Papes, & notamment Pie V, & Gregoire XIII, dans leur Bulle contre Baius, aient condamné le sens de S. Augustin, qui a reçu en cette matiere de la grace, une si merveilleuse recommandation & ap-

probation par le Pape Célestin I, & qui a été célébré avec tant d'éloges dans tous les siècles suivans; en sorte qu'il nous faut tâcher d'expliquer la Censure des Papes sagement, & d'une manière qui puisse se concilier avec la doctrine de ce Pere (Défense de la Trad. liv. 6, chap. 21. Edit. in-12. Paris 1763, Tom. I. pag. 476.)

PROPOSITIO VII.

Homini lapsò, etiam sine gratia, possibilia sunt mandata.

Not. 1°. Liberi arbitrii facultatem ab illius exercitio sive actu esse accuratè secernendam. *Aliud enim est posse operari, aliud operari*, inquit autor libri de vocatione gentium. (Lib. 2. cap. 8.) Liberi arbitrii facultas ab ejusdem exercitio sejuncta esse potest. Multa quippè à nobis fieri verè possunt, quamvis in actum nunquam exitura sic hæc potentia. Quis, v. g. intimè non sentiat, se verà præditum esse potestate oculos sibi effodiendi, manus truncandi, si velit, licèt nunquam sit eam exerciturus?

Not. 2°. Ad malè agendum sibi voluntatem sufficere *Liberum enim arbitrium ad malum sufficit*, inquit Augustinus. (De Corrupt. & grat. cap. II. n. 31.) Ubi autem agitur de pietatis Christianæ operibus, in hujusmodi actus nunquam erumpet liberum hominis arbitrium, nihil auxiliante Dei gratiâ. *Ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono*, ait ibidem S. Doctor.

Not. 3°. Ad explicandam hominis libertatem, necesse est ut de eo verè dici queat, *potest si velit. Hoc enim quisquis, ait Augustinus, in potestate habere dicitur quod, si vult facit, si non vult, non facit.* (De Spiritu & littera, cap. 31. n. 53.) Itaque vitiosæ sunt comparationes, quæ ad explicandam hominis libertatem adhibentur,

si deductæ fuerint, vel ex agentibus libertate destitutis; vel ex agente libero quidem, sed ea in re de qua verè dici non potest, hanc faceret, si vellet. De homine, v. g. cujus pedes sunt vinculis constricti, immerito prorsus diceretur: ambularet si vellet.

Not. 4°. Ad explicandam gratiæ necessitatem, opus est ut istud de homine verè affirmari possit: *Bonum nunquam volet, nisi piam hanc voluntatem in ipso Deus operetur, juxta illud Augustini, ut autem velit, gratiæ Dei est.* Utramque veritatem quam modo exposuimus passim Conciliat S. Doctor. *Potest homo; inquit, si velit, en libertas: Ut autem velit gratiæ Dei est, en gratiæ necessitas. Si volueris, conservabis mandata. Certum est enim nos mandata servare, si volumus: sed quia præparatur voluntas à Domino, ab illo petendum est ut tantum velimus, quantum sufficit ut volendo faciamus.* (De grat. & lib. arbit. cap. 16. n. 32.)

Not. 5°. Verè dicitur posse hominem sine gratia actuali bonum agere: sed illud intelligitur de potestate ab actu sejuncta, quam habet à natura. *Posse habere fidem, inquit Augustinus, sicut posse habere caritatem naturæ est hominum.* (Lib. de prædest. SS. Cap. 5. n. 10.) Merito etiam dicitur non posse hominem sine gratia quidquam ex omni parte boni facere. Illud vero non intelligitur, nisi de potentia cum actu per gratiam conjuncta; *Habere autem fidem, quemadmodum habere caritatem est fidelium.* (ibi.)

Pro variis igitur modis quibus concipitur in homine potestas, rectè dici potest eum posse & non posse aliquid boni sine gratia operari. In legendis proinde Scripturis, Patribus & Theologis, sive antiquis, sive recentioribus, aliisque Scriptis, plurimi interest bonâ fide expendere quo sensu adhibeantur hæc verba, *potest & non potest.* Undè sic monet Bossuet: *En différens sens, & selon des élocutions très-usitées dans l'Eglise, & même dans*

l'Ecriture, on peut & on ne peut pas. (Justif. des Réflex. morales sur le Nouv. Test. Sec. 12.)

Not. 6°. Possibile, inquit Estius, non uno modo dici, nec æqualiter observationem legis esse possibilem homini justo jam habenti habitum gratiæ atque virtutum, & homini peccatori, fidem tamen habenti quæ monstrat & doceat undè petendum sit auxillium; & homini infideli qui tamen invitatur ad fidem per Evangelii prædicationem; & denique homini pagano, qui de fide & gratia Dei ad legem ejus servandam necessaria nihil unquam audivit. Primus enim potest totam legem servare potentiâ valdè propinquâ, & quidem cum actu conjunctâ: præstat enim id reipsa; secundus id potest potentiâ minus propinquâ; tertius, potentiâ remotiori; quartus, potentiâ in hoc genere remotissimâ, qui tamen simpliciter posse non absurde dicitur, quia ... habet talis homo liberum arbitrium adhuc flexibile ad bonum. (In lib. 2. sentent. dist. 26. sect. 41.)

His præmissis, deveniendum est ad propositionis nostræ probationem.

ARG. I. Ex Concilio Tridentino.

A Tridentino Synoda ita definitum est: *Si quis liberum hominis arbitrium, post Adæ peccatum, amissum & extinctum esse dixerit ... anathema sit.* (Sess. 6. de justificatione. Can. 5.) Undè nascitur istud argumentum: Vel homo lapsus aliquam sine gratia habet mandata servandi benèque operandi potentiam, vel dicendum erit gratiam esse illius facultatis in homine creatricem, ut satis patet: atqui illud posterius dici non potest. Indè enim sequeretur liberum arbitrium, non attenuatum duntaxat fuisse, sed peccato prorsus extinctum; quod autoritati & rationi pariter adversatur. *Quis enim nostrum, inquit Augustinus, dicat quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere?* (Lib. 1. contra duas Epistolas Pa-

lagiom. cap. 2. n. 5.) Ergo gratia in homine non creat bene agendi & mandata exequendi potentiam, sed eam jam existentem roborat & perficit; ergo homini lapsio mandata, etiam sine gratia, sunt possibilia.

ARG. II. Ex Augustino.

S. ille Doctor Pelagium non arguit, quod naturalem bene volendi & operandi possibilitatem admitteret, sed quod ipsum velle & operari gratiæ non adscriberet. Non tantum, inquit, in eo quod operari possint (homines) hoc enim in natura... jam acceperunt, sed etiam in eo quod operantur divinitus adjuvantur. (Lib. de gratia Christi, cap. 5. n. 6.) Utinam... non possibilitatem naturæ humanæ ita defenderet (Pelagius) ut homo per liberum arbitrium, etiam sine isto nomine (Jesu Christi) salvus esse posse credatur! (Lib. de nat. & grat. cap. 39. n. 46.) Nec alicui potui reperire hanc eum (Pelagium) gratiam confiteri, quæ non solum possibilitas naturalis voluntatis & actionis, .. sed ipsa etiam voluntas & actio, subministracione Sancti Spiritus adjuvatur. (Lib. de grat. Christi, cap. 34. n. 37.) Posse habere fidem, sicut posse habere caritatem, naturæ est hominum; habere autem fidem, quemadmodum & habere caritatem, gratiæ est Fidelium. Illa itaque natura in qua nobis data est possibilitas habendi fidem, non discernit ab homine hominem, ipso vero fides discernit ab infideli Fidelem, .. non quia credere, vel non credere, non est in arbitrio voluntatis humanæ; sed in electis preparatur voluntas à Domino. (Lib. de prædest. SS. cap. 5. n. 10.)

Ex illis vero testimoniis multiplex exurgit argumentum. 1º. Homo lapsus eam sine gratia habet facultatem quæ ipsius naturæ indita est: atqui bene agendi & mandata servandi facultas, juxta Augustinum, naturæ humanæ infia est:

siquidem eam vocat, modo possibilitatem naturæ, modo possibilitatem naturalem, quam homines in natura acceperunt; ergo, &c.

2º. Si persuasum habuisset Augustinus, homini gratia destituito physicam inesse bene agendi, mandatisque obtemperandi impotentiam, certè Pelagium arguisset, quod naturalem bene operandi possibilitatem defenderet: atqui tamen eum hæc de re nullo modo reprehendit, sed tantum quod vellet eam naturæ possibilitatem, sine gratia & pro solo hominis arbitrio, in actum proflire; ergo, &c.

3º. Si posse habere fidem & caritatem naturæ sit hominum, si credere vel non credere in arbitrio sit voluntatis humanæ, certè inest homini vera quædam bene agendi & mandata exequendi facultas, quæ à gratia non pendeat: atqui, judice Augustino, posse habere fidem, &c, ergo, &c.

At, inquit nonnulli recentiores possibilitas de qua loquitur Augustinus, nihil aliud est quam mera recipiendæ fidei capacitas, non vero facultas activa.

Sed profus inane est illud responsum. 1º. Quia naturalis credendi possibilitas talis est, juxta S. Doctorem, ut credere & non credere, sit in arbitrio voluntatis humanæ: atqui hujusmodi possibilitas non est mera recipiendæ fidei capacitas, sed facultas activa & ad opposita, ut satis liquet. 2º. Quia naturalis bonum operandi possibilitas quam defendebat Pelagius, sanè non erat in anima quædam capacitas, sed potentia activa: atqui tamen Pelagium non increpat S. Doctor, quod possibilitatem hanc admiserit, sed tantum quod contenderet illam sine auxiliante Dei gratia in bonos actus erumpere; ergo, &c.

Denique præcepta, inquit S. Doctor, inaniter darentur hominibus non habentibus liberum arbitrium. (Lib. de grat. & lib. arbit. cap. 18. n. 37.) Atqui longè aliter dixisset, si in ea fuisset opinione

quod gratia sit necessaria ut possibilia fiant mandata. Sic enim heronem instituit: *Præcepta inaniter darentur hominibus non habentibus gratiam; sentiebat igitur S. Doctor præcepta non inaniter dari, eoque ipso esse possibilia, quod homines libero polleant arbitrio.*

Florus Diaconus Lugdunensis, Augustini vestigiis inhærens ita scribit adversus Joannem Scotum Erigenam: *Homo habet liberum arbitrium, ut possit bene velle, ut possit bene vivere, ut possit Deo adhærere; sed ut bene velit, ut bene vivat, ut Deo adhæreat, non est suæ virtutis, sed gratiæ Dei miserentis. (Cap. 4. n. 4.)*

ARG. III. Ex insignioribus Theologis.

1°. Doctores Lovanienses (*Justificat. censura Lovan. cap. 12.*) docent potentiam credendi aut ad Deum sese convertendi duobus modis considerari posse. 1°. Scilicet ex parte liberi arbitrii, ad bonum vel malum flexibilis. Quo sensu potestas credendi inest homini, etiam cum gratiâ destituitur. 2°. Hæc potentia spectari potest quoad vires requisitas ut homo reverâ credat, vel ad Deum sese convertat. Judæi poterant credere, si attendatur ad facultatem liberi arbitrii, quæ ad bonum vel malum sese ferre potest. Id autem non poterant, si spectetur modus quo tunc erant comparati. Credere poterant, ut dici solet, *potentiâ remotâ, non vero proximâ.* Prior naturæ, posterior gratiæ est opus. Modo hanc, modo illam significationem adhibent antiqui Patres; quod SS. Augustini, Celestini Papæ, & Fulgentii exemplis probant Lovanienses. Deinde sic concludunt: *Est ergo quoddam posse per naturam, omni etiam gratiâ destitutam, propter liberum arbitrium, durante hac vitâ, in utrumque partem flexibile; & est posse per gratiam, quando jam naturæ libertas quibusdam divinis adminiculis adjuvatur. (N. 181.)*

2°. Eadem est doctissimi Estii sententia: *Objicies, inquit, auxilium (divinum) non esse in potestate hominis, præsertim ejus qui de gratia Dei nihil unquam audivit, sed tantum ducitur lumine rationis humanæ, & proinde totius legis observationem talis homini simpliciter esse impossibilem. Quidam ad hoc respondent nullum esse hominem, cui non semper adsit obvium & paratum à Deo auxilium gratiæ, per quam possit totam legem servare & vitare peccata, modo velit, ut potest, eo auxilio uti per liberum suum arbitrium; sed hæc responsio neque Scripturis Sacris, neque doctrinæ SS. Patrum consonat, neque cum efficaci operatione gratiæ Dei consistit, uti plenius suo loco monstrabimus. At neque Augustinus, tametsi vehementer hoc argumento pressus à Pelagianis, usquam istiusmodi responsum adhibuit. (in libr. 2. sentent. distinct. 26. sect. 41.)*

3°. Sylvius eandem doctrinam sic tradit: *Ad hoc, inquit, ut divina mandata censeantur esse homini possibilia, ac per consequens, ut homo censeatur posse bene vivere, satis est eum liberi arbitrii & viatorem. Ibidem demonstrat gratiam sufficientem nullius esse subsidii ad probandam mandatorum possibilitatem, quia non semper datur, & tamen semper possunt homines, etiam cum eâ sunt destituti, divina præcepta servare. (In 1. 2. quest. 107. art. 4.)*

4°. Huic veritati suffragatur Bellarminus. Suam de gratia & libero arbitrio doctrinam ad nonnullas propositiones, sive, ut ait sententias, revocat. En prima: *Homo ante omnem gratiam liberum habet arbitrium, non solum ad opera naturalia & moralia; sed etiam ad opera pietatis & supernaturalia.* Deinde secundam hanc propositionem statuit: *Habet homo ante omnem gratiam, potentiam remotam & imperfectam ad opera pietatis faciendam.* Post allegata SS. Augustini & Ambrosii testimonia, hanc sententiam subjungit: *Denique intelligi non potest,*

quomodo ad opera ad pietatis adive voluntas humana concurrat, si non habeat ex se potentiam activam, saltem remotam, Tertia propositio sic enuntiatur: Non habet homo potentiam proximam & perfectam ad opera pietatis, & ideo nihil omnino in hoc genere ex se facere potest. Deinde hanc difficultatem sibi proponit: Dices: quomodo liberum est arbitrium ad utrumlibet, ante gratiam, si bonum facere non potest? Sicque respondet: Liberum est, sed ejus libertas est quasi ligata & impedita; solvitur autem & expeditur, cum potentia proxima ad operandum, per Dei gratiam prævenientem ei confertur. (Lib. 6. de grat. & libero arbitrio, cap. ult.)

5°. DD. de Walemburch, nobiles illi fratres simul & Episcopi, naturalem hanc potentiam egregiè defendunt. Docent 1°. Accedente gratiâ non conferri homini liberum arbitrium ad bonum supernaturale. 2°. Ethnici, inquam, dicuntur rectè habere liberum arbitrium ad bonum supernaturale, quia per creationem ejusmodi est, ut sit capax boni supernaturalis. 3°. Bona opera sunt in hominis potestate, sed alia est potestas proxima, alia remota.

4°. Homo nullam habet potestatem proximam ad bonum supernaturale, quam à Deo non acceperit per gratiam; nullam etiam remotam, quam à Deo non acceperit per naturam. (Tom. 2. cap. 59. pag. 49.)

6°. Joannes Opstraët clarissimus Theologus, agnoscit potentiam remotissimam in homine infideli, excæcato & obdurato, qui nihil habet præter liberum arbitrium cæcitate & cupiditate corruptum, atqui omni gratiâ tum actuali tum habituali destitutum.... Porro, inquit, non tantum illi qui habent potestatem proximam, sed etiam qui habent remotam, imo remotissimam, rectè dicuntur posse præcepta Dei adimplere; quod probat ex Augustino. (Instit. Theolog. de actibus humanis, tom. 3. pag. 103. Edit. Venet. an. 1771.)

7°. Laurentius Berti, in opere quod à Benedicto XIV. approbatum fuit, eandem veritatem proficitur his verbis: Quomodo impossibilia dicuntur præcepta justis, qui non deferuntur à Deo subtractione actualis gratiæ, quando, nobis fatentibus, nec impossibilia sunt improbis, quando iis actualis gratia subtrahitur? (Tom. 10. pag. 46. col. 2. edit. german. an. 1749.)

Alios benè multos, & quidem præstantissimos, Theologos prætermittere jubet brevitatis. Id unum adjiciam, scilicet quam tuemur doctrinam, iis omnibus esse communem, qui negant gratiam omnibus hominibus conferri. Nihilominus enim credunt mandata Dei iis peccatoribus esse possibile, quos gratiâ destitutos supponunt; potentiam igitur agnoscant gratiæ præviâ necesse est, quæ divina præcepta hujusmodi peccatoribus possibile efficiat Theologos autem qui ita sentiunt, quàm plurimos esse exponemus, ubi de gratiæ distributione disputabitur.

ARG. IV. Ex ipsismet adversariis.

Volunt enim liberum arbitrium, vel minimâ gratiâ adjutum, superandis vehementioribus concupiscentiæ motibus par esse: sit, v. g. præsens cupiditatis libido, quasi centum graduum, & homo divino quasi unius gradûs auxilio adjuvetur, tunc etiam, juxta ipsos, violentam illam cupiditatem vincere poterit; necesse est igitur ut in liberi arbitrii natura sint quasi nonaginta novem gratias virtutis ad bonum. Quorsum ergo dicunt ex humana natura profus evanuisse quacumque mandata servandi potentiam, qui tantas ad bonum vires libero arbitrio tribuunt, ut in bono opere nonnisi centesimam quasi partem gratiæ reservent, & ceteras homini vindicent? Quanta igitur est discordia in adversariorum placitis! ex una parte, ut gratiam omnibus largiantur, docent liberum

arbitrium sine gratia in physicam incurtere mandata exequendi impotentiam; ex altera vero parte contendunt ita potens esse liberum arbitrium, ut quantalocumque Dei auxilio adjutum gravissimam tentationem superare queat.

ARG. V. Ex rationibus Theologicis.

En prima: gratiam inter & liberum arbitrium plurimum discriminis intercedit. Liberum arbitrium est facultas voluntatis, ipsi jugiter & indivulse inhærens; gratia vero est auxilium actuale & transiens. Liberum arbitrium singulis hominibus semper inest, sive eo utantur, sive non; gratia autem non omnibus, aut saltem perpetuo non adest, fatentibus adversariis, sed tantum quando urget præceptum. Ad peccandum requiritur libertas arbitrii; gratia vero non necessaria est, nisi ad bene agendum, sicut luce non indigemus, nisi ad videndum; ergo liberum arbitrium à gratia insigniter differt; ergo per eam non confertur, ac proinde à natura nobis insitum est.

Secunda. Ex opinione quam refellimus plurima sequuntur absurda: 1°. scilicet gratiam homini lapso deberi, nec posse denegari, alioquin possibilis non foret mandatorum observatio; 2°. non posse hominem gratiæ cooperari: quomodo enim ad pietatis opus actuose concurreret, qui præviâ bonum operandi potentiâ physicâ esset destitutus? *Proseâdo*, inquit Bellarminus, *intelligi non potest quomodo ad opera pietatis activè voluntas humana concurrat, si non habet ex se potentiâ activam, saltem remotam*; (*Ibid.*) 3°. inaniter vel ridiculè adhiberi preces ad obtinendam Christi gratiam; siquidem in opinione quam profligamus, non magis gratiâ, quàm libero arbitrio carere potest homo. *Stultum est autem*, inquit Augustinus, *id petere quod semper tua in potestate habeas*.

Tertia. Docet fides nullum esse vitæ momen-

tum, quo peccator non teneatur, ac proinde non possit ad Deum sese convertere, à peccato recedere, Deum diligere, suamque operari salutem; non alium quippè in finem nobis totum hujus vitæ tempus à Deo conceditur: atqui fatentur ipsimet adversarii, gratiam non dari singulis vitæ momentis; in homine igitur agnoscenda est potentiâ sese ad Deum convertendi, etiam absente gratiâ.

COROLLARIUM.

Ergo peccat qui, etiam sine ulla gratia, legem deliberate violat.

Probatur 1°. ex superiori propositione: ideo enim volunt adversarii hominem omni gratiâ destitutum non peccare, quia sine gratia possibilia non sunt mandata: atqui probavimus, etiam absente gratiâ, veram inesse homini mandata servandi facultatem; ergo, &c.

Prob. 2°. ex Scriptura. 1°. Psaltes Regius indignatur, quod sceleratissimi quidam homines cogitaverint non esse Deum, qui res humanas curet: *Dixit insipiens in corde suo, non est Deus.* (*Psal. 13. v. 1.*) Tanta vero blasphemia non nisi ab hominibus omni gratiâ destitutis prodire potuit: quis enim dixerit eorum mentem tunc divinitus illustratam, et voluntatem piè excitatam fuisse? Atqui tamen gravissimè peccarunt, non solum rem ad eò execrandam cogitando, sed etiam alia perpetrando crimina quæ ibidem referuntur; siquidem *abominabiles facti sunt*; ergo, &c.

2°. De Gentilium Philosophis qui cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, hæc habet Apostolus: *Evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt.* (*Rom. 1. 21.*) Hinc refert *eos traditos esse in passionem ignominie & in reprobum sensum*. Numquid ibi deprehendes diviniam quamdam animi illustrationem, & voluntatem

tatis ad bonum piam excitationem, in quibus fita est gratia actualis? Atqui tamen eos fuisse multorum immaniumque peccatorum reos testatur Apostolus; siquidem illos exhibet ut *repletos omni iniquitate, malitiâ, fornicatione, avaritiâ, homicidio . . . Deo odibiles*, &c. Si hic non agitur de peccatis propriè dictis, ubinam reperientur in Scriptura? Nonne ibidem pronuntiat Apostolus, *quoniam qui talia agunt, digni sunt morte?*

Prob. 3°. ex Augustino. Centiès obtrudebant Pelagiani juxta S. Doctoris doctrinam, nec possibilia esse mandata, nec justè homines culpari, quod ea violaverint: ad repellendam hanc calumniam, nunquam respondit S. Doctor, ideò mandata esse possibilia, peccataque hominibus merito imputari, quia semper præsto est gratia actualis: atqui tamen nihil magis obvium fuisset, nihil refellendis Pelagianorum adversus Augustinum criminationibus magis accommodatum; contra verò passim & apertè negat, ideò homines à peccato excusari, quod ipsis gratia defuerit: v. g. De Pharaonis & Judæorum cæcitate sermonem habens, *simul*, inquit, *ostendit (Moyse) sine adjutorio Domini (homines) intelligere non posse oculis cordis & auribus cordis, & tamen si adjutorium Dei desit, non idè excusabile esse hominis vitium; quoniam judicia Dei, quamvis occulta, tamen justa sunt.* (Quest. 50. super Deuteronom. tom. 3. part. 1. pag. 575.) Sic etiam affirmat: *Agis quidem, Deo non adjuvante, . . . sed malè; & paulò post: Cum dico tibi: sine adjutorio Dei nihil agis, nihil boni dico, nam ad malè agendum habes sine adjutorio Dei liberam voluntatem.* (Scr. n. 196. de verbis Apost. cap. 11. n. 12.)

Unde sic: Illi merito peccatum imputatur, cuius vitium inexcusabile est, & qui liberam habet ad malè agendum libertatem: atqui testatur Augustinus, etiam *sine adjutorio Dei*, ac proindè sine gratia, *inexcusabile esse hominis vitium*, eumque

liberam ad malè agendum voluntatem habere; ergo, &c.

Denique S. Doctor, post Apostolum, de lege sic pronuntiat: *Illà sine adjuvante spiritu procul dubio est littera occidens.* (Lib. de spiritu & littera, cap. 19. n. 32.) *Lex sine gratia tantummodo reos facit.* (Lib. 15. contra Faustum, cap. 8.) Atqui illud omnino falsum erit, si nemo peccet nisi gratiam habeat; ergo, &c.

Prob. 4°. ex S. Prospero qui carmine de ingratia, controversiam hanc sic dirimit.

Non autem rectè, nec verè dicitur illos
Qui sunt exsortes divini muneris, & quos
Gratis neglexit, degentes mortis in umbra,
Peccati non esse reos. (Cap. 32.)

Hic manifestè loquitur S. Doctor de hominibus qui divini muneris & gratiæ sunt prorsus expertes: atqui tamen declarat *eos esse peccati reos*; ergo qui legem sine gratia infringit, nihilominus peccat.

Prob. 5°. declaratione centum Gallia Episcoporum an. 1720. in expositione doctrinæ, ubi sic pronuntiant: *Ce seroit une témérité de traiter d'erreur l'opinion de plusieurs savans Théologiens, qui enseignent que la grace suffisante n'est pas donnée aux aveuglés & aux endurcis, & qui ne croient pas qu'elle soit accordée à tous les infidèles. Il seroit encore plus téméraire, quelque sentiment que l'on soutienne, de dire que les aveuglés & les endurcis ne péchent pas, & que leurs péchés ne leur sont pas imputés.* (Art. 3.)

Prob. 6°. ex absurdis confectariis quæ ab ea quam refellimus opinione derivantur.

1°. Sequitur gratiam ad peccandum esse necessariam, tanquam conditionem sine qua propriè non peccatur, aut saltem justè imputari nequit peccatum: atqui illud absurdissimum est, à Patrumque doctrina maximè alienum; asserunt enim

liberum arbitrium ad malè agendum sibi planè sufficere. *Agis quidem*, ait Augustinus, *illo (Deo) non adjuvante, liberà voluntate, sed malè... ad malè agendum habes sine adjutorio Dei liberam voluntatem.* (*Serm. 156. de verbis Apostoli, cap. II. n. 12.*)

2°. Sequitur homines nullius peccati *actualis* futuros fuisse reos, si post Adami lapsum, Christus in terras non descendisset, ut naturam humanam indueret, & tanquam piacularem victimam Deo Patri sese offerret; tunc enim nullam habuissent gratiam. Ea igitur foret mortis Christi utilitas, quod gratiam nobis promeruerit, quâ peccare & damnationem æternam mereri possumus. Cùm Scriptura & Patres doceant legem sine gratia occidere dicendum contra esse legem sine gratia non posse occidere, quia si desuerit gratiæ auxilium, non imputatur legis violatio. Quis autem Christianus talia patienter ferat?

3°. Sequitur imputari peccatum non posse, quin præcesserit non *actualis* tantum cognitio peccati, sed etiam pius ad illud vitandum voluntatis motus; utrumque enim importat gratia. Id autem peccati philosophici errore detestabilius est. Philosophismus quippè à sede Apostolica damnatus, ad peccatum propriè dictum, æternæque poenâ dignum, id unum exigebat, ut cognosceretur actum pravum à lege divina prohiberi. Hæc autem quam refellimus opinio, præter illam cognitionem, requirit piam voluntatis motum, quo excitetur ad peccatum fugiendum. Longè majorem igitur horrorem concitare debet posterior hæc doctrina.

Solvuntur objecta.

Objicies quædam Augustini loca: *In potestate hominis est*, inquit, *mutare in melius voluntatem; sed illa potestas nulla est, nisi detur à Deo.* (*Lib. 1. Retract. cap. 22. n. 4.*) *Quid est quod*

iste libero arbitrio vult bene vivendi tribuere facultatem, cum hæc potestas non detur, nisi gratiâ Dei? (*Lib. 1. cont. duas Epist. Pelagianorum, cap. 2. n. 5.*) Augustinus ergo nullam in hominibus bene agendi potentiam agnoscit, quæ per gratiam non conferatur.

Resp. In iis locis aliisque similibus eam tantum bene agendi facultatem negat Augustinus, quam defendebant Pelagiani; potestatem scilicet cui nihil deerat, ut bonum reipsâ perageretur, quâ instructus homo ita planè poterat bene vivere, ut reverà pro suo arbitrio bene viveret. Potentiam hanc numeris omnibus absolutam, quam vocat *possibilitatem ipsam cum effectu*, (*Lib. de not. & grat. cap. 42. n. 49.*) gratiæ, non autem naturæ, opus esse contendit. *Quod operari possint homines, inquit, hoc in natura;... sed in eo quod operantur, divinitus adjuvantur.* (*Lib. de gratia Christi, cap. 5. n. 6.*)

Inst. S. Augustinus gratiæ auxilium inter ea recenset, *sine quibus illud ad quod adjuvant, effici non potest; sicut sine navi navigat nemo, nemo sine voce loquitur, nemo sine pedibus graditur, nemo sine luce inueter;... undè est etiam illud, quod nemo sine Dei gratia rectè vivit;* (*Lib. de gestis Peagii, cap. 1. n. 3.*) quemadmodum igitur homo voce & pedibus oratus, physicam non habet loquendi & gradiendi potentiam; ita, juxta S. Augustinum, homo gratiâ desitutus caret physica bene vivendi potestate.

Resp. Neg. conteq. Quis nesciat comparationes ultra finem ab autoribus intantum non esse urgendas? Porro non ea fuit Augustini mens, ut nudam bene agendi potentiam cum navigandi, loquendi, gradiendi potentiâ compararet, sed actum duntaxat cum actu. Non enim de ipsa liberi arbitrii facultate, sed tantum de bono illius usu disputatio erat cum Pelagianis. Id unum significat S. Doctor, nempe non magis bonum sine gratia

fieri, quàm navigationem sine navi, aut gressum sine pedibus. Enimvero non ait tam deesse homini gratiã destituto benè vivendi potentiam, quàm deest homini pedibus orbaro potentia gradiendi: sed dicit tantummodo neminem sine gratiã benè vivere, sicut nemo sine pedibus incedit.

Hic verò locum habet quod vulgo dicitur, omnem comparationem ex aliqua parte deficere. De homine enim in tenebris posito dici non potest: *cerneret si vellet*. De homine autem semper rectè dicitur: *servaret mandata si vellet*, ut ita docet Augustinus: *Si volueris, conservabis mandata: certum est enim vos servare mandata, si volumus; sed preparatur voluntas à Domino.* (Lib. de grat. & lib. arbitr. cap. 16.)

Inst. Quomodo dicuntur homines posse mandata, si velint, implere, si gratiam non habeant, quã id velle & exequi possint? numquid de homine qui pecuniã caret verè diceretur: *hunc fundum emeret, si vellet?*

Resp. Semper vitiosas esse comparationes, ex rebus voluntatis dominio minime subjectis depromptas, Aliter quippè judicandum est de actionibus quæ, licet firma adsit voluntas, fieri tamen propter externa impedimenta nequeunt; aliter de actionibus quæ, si velimus, illico sunt, quia istas facere, nihil aliud est quàm fortiter velle. Hujusmodi verò est mandatorum observatio. Omnia enim præcepta in amore continentur; hunc autem habet quisquis habere vult, cum amare nihil aliud sit quàm velle. Quoad hujusmodi præcepta homini rectè dicitur: *faceres si velles*; nec respondere quisquam potest; *non possum velle*, cum nihil magis sit, in voluntatis potestate, quàm ipsum velle. *Dilectio*, inquit S. Leo, *quæ simul Deo hominique debetur, nullis unquam impeditur observaculis, ut non ei semper benè velle sit liberum.* (Serm. 6. in Quadrages. cap. 4.) Homo igitur gratiã destitutus malè comparatur, quoad manda-

torum observationem cum homine qui pecuniã carens, fundum emere omnino nequit, etiam si vehementer velit. Posteriori enim deest, non voluntas, at sola emendi facultas; priori contra non deest benè agendi potentia, sed bona tantum voluntas, quæ si adesset, statim benè ageret.

Observatio.

Non raro S. Augustinus aliique Patres, naturæ peccato corruptæ inesse dicunt benè agendi impotentiam; sed cave id intelligas de naturali & propriè dicta impotentia, sed voluntaria tantum. Ad quilibet enim faciendum duo requiruntur, nimirum faciendi tum potestas, tum voluntas: multa possumus agere quæ, deficiente voluntate, non agimus. Alia facere volumus; sed quia deest facultas, non exequimur. Potest avarus divitias in arca reconditas pauperibus distribuere, si velit; sed idèd non erogat, quod absit voluntas. Vult homo misericors egenos sublevare; sed quia defunt facultates, quod vult non præstat. Uterque dicitur non posse, at sensu planè dissimili. Avarus non potest, nisi impropriè loquendo, quia non potestas deficit, sed voluntas. Homo verò misericors, cui opes non suppetunt, absolute & propriè loquendo non potest, quia non sincerè vult exequendi facultatem non habet.

Porro impotentia de qua loquitur Augustinus, non naturæ, sed voluntatis est; qualis in iis omnibus reperitur, qui propter inveteratam consuetudinem, in rem quam perdidit amant ita feruntur, ut ab ea divelli nequeant. Sic Judæi non poterant credere, teste Evangelio: *Quare autem non poterant*, inquit Augustinus? *Cito respondeo, quia nolebant.* (Tract. 53. in Joan. n. 6.) Testatur seipsum quondam sub vitiorum tyrannide captivum fuisse: *Suspirabam ligatus, non ferro alieno, sed ferreâ meâ voluntate.* (Lib. 8. Confess. cap. 5. n.

10.) Hæc ergo servitus, hæc impotentia profus voluntaria est; moralis, non physica.

Itaque in homine gratiâ destituito hæc duo simul confociantur, naturalis possibilitas boni, & impotentia voluntaria; unde fit ut propter cupiditatem dominantem non agat, nisi malè, & perversâ voluntate adstrictus vitio, bonum non operetur, quod tamen posse sibi innatum est. Obstacula enim quibus impediuntur peccatores, ne mandata Dei observent, à sola voluntatis pravitate oriuntur. Cur ergo voluntati non imputaretur, quod ab ipsa natum est?

PROPOSITIO. VIII.

Potest homo gratiâ destitutus facere opera quoad substantiam sive officium, & finem proximum bona.

Prob. Quia ad illud satis est, ut homo possit sine gratia opus ex substantia sive officio bonum referre ad finem proximum honestum, id est, quem approbet & præscribat recta ratio: atqui id potest homo etiam gratiâ destitutus; quamvis enim ratio per peccatum debilitata fuerit, quamvis voluntas maximam contraxerit infirmitatem; nec tamen illa quoad omnis veri cognitionem, nec ista quoad omnis boni moralis executionem, nec ista quoad omnis boni moralis executionem, penitus extincta est. In ipsis gentilibus non usque adeo in anima humana imago Dei detrита est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint. (S. August. lib. de spiritu & littera, cap. 28. n. 48.) Hinc gentiles absque gratiæ auxilio opera ex substantia, sive officio bona, ad finem honestum, sive rectæ rationi consentaneum interdum retulerunt: sicut vixi sunt qui pudicitiam conjugalem servaverint, quod id iubeat præscribitur; qui steterint promissis, quod id iubeat recta ratio; alteri non feceris quod tibi fieri non vis; qui nudos operuerint ut eorum sublevarent miseriam.

Verum concupiscentia quæ in homine gratiâ destituito dominatur imperiosus, quæque in eo est altera veluti natura, eum plerumque inducit, ut opus, etiam in seipso honestum, vel ad voluptatem, vel ad vanum aliquem finem alium, & maximè laudem humanam ultimo referat. Id Augustinus de iis Romanis asserit qui, præ cæteris, virtuti statuisse visi sunt. Ait enim Brutum liberos suos pro patriæ incolumitate interemisse, quod eum vicerit laudis immensa cupido; Camillum patriam à Gallis iterum liberasse, quia non habebat potiorem ubi posset vivere gloriosus; Marcum Regulum ideo reversum fuisse ad Carthaginenses quia, sicut ipse respondit, posteaquam Afris servierat, dignitatem illic honesti civis habere non posset. (Lib. 5. de civit. Dei, cap. 18.)

DISSERTATIO IV.

De gratuitate Gratiæ.

HANC primam esse gratiæ dotem præmonuimus, quod humanis non rependatur meritis, sed merâ Dei liberalitate conferatur, qui supremus donorum suorum Dominus, ea si ipsi liberit, potest non dare. Quid enim sonat gratiæ vox, nisi beneficium gratuito concessum? Varii tamen eâ de re sunt errores, vel falsæ nonnullorum opinioniones qui, ut merita extollant humana, Deum aliquatenus hominis debitorem efficere conantur.

1°. Hic fuit Pelagianorum & Semipelagianorum error, quod gratiam secundum merita nostra dari contenderent, ita ut in homine aliquid præcederet, quo gratia impetraretur. Sic enim Cassianus loquitur apud Prosperum. (Deus) cum in nobis ortum quemdam bonæ voluntatis inspexeris,

10.) Hæc ergo servitus, hæc impotentia profus voluntaria est; moralis, non physica.

Itaque in homine gratiâ destituito hæc duo simul confociantur, naturalis possibilitas boni, & impotentia voluntaria; unde fit ut propter cupiditatem dominantem non agat, nisi malè, & perversâ voluntate adstrictus vitio, bonum non operetur, quod tamen posse sibi innatum est. Obstacula enim quibus impediuntur peccatores, ne mandata Dei observent, à sola voluntatis pravitate oriuntur. Cur ergo voluntati non imputaretur, quod ab ipsa natum est?

PROPOSITIO. VIII.

Potest homo gratiâ destitutus facere opera quoad substantiam sive officium, & finem proximum bona.

Prob. Quia ad illud satis est, ut homo possit sine gratia opus ex substantia sive officio bonum referre ad finem proximum honestum, id est, quem approbet & præscribat recta ratio: atqui id potest homo etiam gratiâ destitutus; quamvis enim ratio per peccatum debilitata fuerit, quamvis voluntas maximam contraxerit infirmitatem; nec tamen illa quoad omnis veri cognitionem, nec ista quoad omnis boni moralis executionem, nec ista quoad omnis boni moralis executionem, penitus extincta est. In ipsis gentilibus non usque adeo in anima humana imago Dei detrита est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint. (S. August. lib. de spiritu & littera, cap. 28. n. 48.) Hinc gentiles absque gratiæ auxilio opera ex substantia, sive officio bona, ad finem honestum, sive rectæ rationi consentaneum interdum retulerunt: sicut vixi sunt qui pudicitiam conjugalem servaverint, quod id iubeat præscribitur; qui steterint promissis, quod id iubeat recta ratio; alteri non feceris quod tibi fieri non vis; qui nudos operuerint ut eorum sublevarent miseriam.

Verum concupiscentia quæ in homine gratiâ destituito dominatur imperiosus, quæque in eo est altera veluti natura, eum plerumque inducit, ut opus, etiam in seipso honestum, vel ad voluptatem, vel ad vanum aliquem finem alium, & maximè laudem humanam ultimo referat. Id Augustinus de iis Romanis asserit qui, præ cæteris, virtuti statuisse visi sunt. Ait enim Brutum liberos suos pro patriæ incolumitate interemisse, quod eum vicerit laudis immensa cupido; Camillum patriam à Gallis iterum liberasse, quia non habebat potiorem ubi posset vivere gloriosus; Marcum Regulum ideo reversum fuisse ad Carthaginenses quia, sicut ipse respondit, posteaquam Afris servierat, dignitatem illic honesti civis habere non posset. (Lib. 5. de civit. Dei, cap. 18.)

DISSERTATIO IV.

De gratuitate Gratiæ.

HANC primam esse gratiæ dotem præmonuimus, quod humanis non rependatur meritis, sed merâ Dei liberalitate conferatur, qui supremus donorum suorum Dominus, ea si ipsi liberit, potest non dare. Quid enim sonat gratiæ vox, nisi beneficium gratuito concessum? Varii tamen eâ de re sunt errores, vel falsæ nonnullorum opinioniones qui, ut merita extollant humana, Deum aliquatenus hominis debitorem efficere conantur.

1°. Hic fuit Pelagianorum & Semipelagianorum error, quod gratiam secundum merita nostra dari contenderent, ita ut in homine aliquid præcederet, quo gratia impetraretur. Sic enim Cassianus loquitur apud Prosperum. (Deus) cum in nobis ortum quemdam bonæ voluntatis inspexeris,

illuminat eam confestim, atque confortat & incitat ad salutem, incrementum tribuens ei quam, vel ipse plantavit, vel nostro conatu viderit emeruisse. (Lib. contra Collatorem, cap. 2. n. 3. in append. tom. 10. oper. S. Aug. pag. 173.)

2°. Errorem hunc non satis effugere videtur Molina. Docet enim facienti quod in se est ex viribus naturæ, Deum non denegare gratiam, ob pactum quod de ea sic conferenda fingit Deum inter Patrem & Christum Filium; sed audiatur autor, ipse: *Addendum est, inquit; quotiescumque liberum arbitrium ex suis viribus naturalibus conatu præstare est ad conandum torum id quod ex se potest, . . . à Deo conferri gratiam prævenientem, auxiliare quibus id faciat, ut oportet ad salutem non quidem quasi eo conatu dignus efficiatur talibus auxiliis, aliâque ratione ea promereatur; sed quoniam id obtinuit nobis Christus ob sua merita; atque inter leges quas tam ipse, quam Pater æternus, statuerunt de auxiliis & donis quæ nobis Christus promeruit merè gratis conferendis, una eaque rationi maximè consentanea fuit, ut quoties ex nostris viribus naturalibus conaremur facere quod in nobis est, præsto nobis essent auxilia gratiæ quibus ea, ut oportet ad salutem, efficeremus, ut eâ ratione . . . semper in manu liberi arbitrii nostri posita esset salus nostra.* (Lib. de concordia, quæst. 14. art. 14. disput. 10. pag. 13. Edit. Antwerp. an. 1595.)

3°. Opinantur nonnulli Theologi gratiam iustis ita debitam esse, ut Deus citra iniustitiam ab ea largienda abstinere non possit; quæ omnia ut resellamus, sit.

PROPOSITIO I.

Nulla præcedunt hominis merita, quibus primam Gratiam advocet & mereatur.

Probatur 1°. Si quid in homine præcederet quo gratiam accederet & mereretur, vel esset aliquale fidei initium, vel opus aliquod ordinis naturalis ex omni parte bonum: atqui superius demonstratum fuit, sine gratiâ ne minimum quidem dari fidei initium, nec quidquam operis verè boni, etiam in ordine naturali, fieri; ergo nihil in homine præcedit quo divinam gratiam quasi provocet & mereatur.

Prob. 2°. ex Scriptura: *Et qui operatur, inquit Apostolus, Merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* (Rom. 4. 4.) *Si autem gratis, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* (Ibid. cap. 11. v. 6.) Itaque Apostolus illud discriminis generatim statuit gratiam inter & mercedem, quod prior sit donum immeritis gratuito concessum; posterior verò sit debitum dignis perfolvendum: atqui discrimen illud gratiam inter & mercedem ab Apostolo constitutum proisus tolleretur, si quædam hominis merita gratiam præverterent & impetrarent; ergo, &c.

Hæc autem omnia, inquit idem Apostolus, *operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult:* (1. Cor. 12. 11.) Atqui si Apostolus meritorum causas valuisset intelligi, inquit autor Librorum de Vocatione Gentium, *diceret: dividens singulis prout merentur.* (Lib. 2. cap. 7.)

Christus omnes in se credituros in Apostolorum persona sic alloquitur: *Non vos me elegistis; sed ego elegi vos.* (Joan. 15. 16.) Quæ verba sic exponit Augustinus: *Audi, ingrate; ingrate, audi... non est ut dicas: antequam crederem, jam bona operabar, idè electus sum. Quid est enim: boni operis ante fidem, cum dicat Apostolus, omne*

quod non est fide, peccatum est? quid ergo dictur sumus audiendo, non vos me elegistis, nisi quia mali eramus, electi sumus, ut boni per gratiam nos eligentis essemus? non est enim gratia, si præcesserint merita. Est autem gratia; non ergo invenit, sed efficit merita: (Tract. 26. in Joan. n. 2.)

Prob. 3°. ex Augustino, qui in suis contra Pelagianos scriptis totus est in asserendo illo dogmate. Si propterea, inquit, gratia est, quia gratis est, nihil tuum præcessit ut acciperes. Nam si aliqua bona tua præcesserunt, pretium accepisti, non gratiam. (Conc. 2. in Psal. 70. n. 1.) Non erit gratia illo modo, ni fuerit gratuita omni modo. (Lib. de peccat. origin. cap. 24. n. 28.) Denique inter inconcessos fidei Catholicæ articulos istum recenset: Quoniam pro merito Christo, Christiani Catholici sumus... scimus gratiam Dei nec parvulis; nec majoribus secundum merita nostra dari. (Epist. 217. ad Vitalem, cap. 5. n. 16.)

Prob. 4°. ex Conciliis. Anno 415. celebrata est Synodus Diospolitana in qua, præter ceteros errores, istum ejurare compulsus est Pelagius, scilicet gratiam Dei secundum merita nostra dari, ut refert Augustinus. (Epist. 186, & 216, ad Vitalem. Tom. 2. Concil. Labb. pag. 1529.)

Concilium Arausicanum II, an. 529, luculentos eâ de re Canones edidit adversus Semipelagianos. Sic autem statuit: Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia quæ non debetur, præcedit ut fiant. (Can. 18. tom. 4. Concil. Labb. pag. 1670.) Porro quod præcedit bonum quodcumque opus? illiusque causa est, certè nullum supponit prævium in homine meritum: atqui ex Concilio Arausicano, gratia præcedit quodcumque, &c. ergo, &c.

Sic etiam declarat eadem Synodus: Hoc etiam salubriter profiteremur & credimus, quod in omni opere bono nos non incipimus, & postea per Dei misericordiam adjuvamur; sed ipse nobis, nullus præcedentibus

præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem seiprius inspirat. (Can. 25. ibid. pag. 1672.) Porro si quid meriti & boni operis in homine gratiam antecedit & impetrat, tunc homo bonum opus incipit, cui postea sese adjungit auxiliatrix Dei gratia: atqui, juxta Patres Arausicanos, boni operis, ac proinde meriti initium non ab homine, sed à gratia præveniente repetendum est; ergo, &c.

Concilium Tridentinum eandem veritatem ita confirmat: Declarat Sancta Synodus ipsius justificationis exordium in adultis à Dei per Jesum Christum præveniente gratiâ sumendum esse, hoc est ab ejus vocatione quâ, nullis eorum existentibus meritis, vocantur. (Sess. 6. de justificat. cap. 5.) Definiunt igitur Patres Tridentini, justificationis exordium prævenienti gratiâ adscribendum esse: atqui, juxta doctrinam quam retellimus, justificationis initium, non gratiâ prævenienti tribuendum esset; sed prævio hominis merito quo gratiâ dignum sese præstitisset, eamque impetrallet.

Prob. 5°. Ratione. Actio naturalis nullam habet affinitatem cum beneficio supernaturali: atqui opus quodlibet gratiam antevertens, est aliquid merè naturale, gratia vero donum est supernaturale; ergo humanum quodlibet opus nihil habet cum gratia affinitatis, nec proinde eam valet promereri. Quapropter Augustinus veritatem hanc inter Catholicæ fidei dogmata constituit: Quoniam ergo, inquit, pro merito Christo, Christiani Catholici sumus, ... scimus gratiam Dei nec parvulis, nec majoribus secundum merita nostra dari. (Epist. 217. ad Vitalem, cap. 5. n. 6.)

Hanc veritatem confirmabit sequens propositio, quæ priori est illigata, & arctissime devincta.

PROPOSITIO II.

Falsa est hæc Molinæ sententia : facienti quod in se est viribus naturæ, Deus non denegat gratiam.

Probatur 1°. ex Concilio Arausicano II; sic enim pronuntiat: *Si quis sine gratiâ Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus.... nobis misericordiam dicit conferri divinitus; non autem ut credamus, velimus... per inspirationem & infusionem Sancti Spiritus in nobis fieri confitetur, ... resistit Apostolo dicenti: Quid habes quod non accepisti? (Can. 6.)* Hic Canon futuros Molinæ sensus aperte prædamnavit. Rejicit enim, tanquam Apostolicæ doctrinæ contrarium, istud Semipelagianorum dogma, scilicet homini sine gratia credenti, volenti, conanti, laboranti, misericordiam sive gratiam divinitus conferri: atqui illud solenne est Molinæ placitum; ergo à Concilio Arausicano II prædamnatus fuit Molina.

Prob. 2°. ex Clero Gallicano. Inter varias de gratia propositiones, quæ ad ipsum in comitiis anni 1700 delatæ sunt, hæc erat quinta: *Axioma illud Theologicum, facienti quod in se est Deus non denegat gratiam, non solum verissimum est.... verum etiam per illud significatur obligatio quam Deus habet dandi gratiam, ... etiam illi qui, cum non habeat gratiam, facit quod in se est viribus naturæ.* Hæc propositio ipsissimam continet Molinæ doctrinam: atqui eam Semipelagianismum instaurare, mutatis tantum vocibus, pronuntiat Clerus Gallicanus; (*Mém. du Clergé, édit. de 1716. tom. 1. pag. 718.*) ergo eadem censurâ Molinæ doctrinam perstringit.

Quinimo Molina hæc in parte Semipelagianis deterior fortè videbitur: nam illi viribus humanis

nihil arrogabant, præter informe quoddam fidei initium, & bonæ voluntatis exordium; Molina vero eam libero arbitrio vim tribuit, quâ fidei & amoris Dei super omnia actus omnibus numeris absolutos sine gratiâ perficiat, ut constet ex ipsis verbis quæ protulimus ibi de necessitate gratiæ.

Nec excusatur autor, quod actus hujusmodi, non nisi accedente gratiâ, meritorios fieri velit: quid enim superveniens gratia ad operis boni dignitatem conferat, non video, cum in ipsum opus non influat. Nam in Molinæ sententiâ, duplex concipitur instans distinguendum. In primo voluntas propriis viribus actum bonum, v. g. amoris Dei super omnia, elicit: hæc tenus opus istud intra naturæ limites continetur, nec ullius est apud Deum meriti. In secundo instanti gratia cœlestis illabitur, quâ nobilitatur opus, ex ordineque naturali ad supernaturalem evehitur. Prius ergo concipitur opus completum, quàm gratiâ supernaturali quasi vestiatur, proindeque gratia ad operis perfectionem nihil confert; ergo vel seipsum non intelligit Molina, vel imperitis fucum facit, quando boni operis meritum in gratiam videtur refundere.

At, inquires, juxta Molinam, bona quæ gratiam præcedunt eam non merentur, nec ipsis debetur gratia; sed tantum sunt illius conferendæ occasionēs, ac proinde non obstant quominus gratia donatio planè sit gratuita.

Resp. Constantè asserunt SS. Patres eum qui boni aliquid in homine ante gratiam admittit, eo ipso incidere in damnatam hanc Pelagii hæresim, gratiam secundum merita dari. Sic, v. g. Cassianum urget S. Prosper: *Quomodo non advertis te in illud damnatum incidere.... gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur, affirmas? (Lib. contra Collatorem, cap. 3. n. 8.)* Atqui Molina pariter bonum aliquod opus in homine admittit ante gratiam, & omnibus qui ex

seipsis bonum operantur, vel operari student, certâ lege gratiam conferri docet; ergo, &c.

PROPOSITIO III.

Rejiciendum est commentitium illud pactum quod excogitavit Molina Christum inter & Deum Patrem, de concedenda liberi arbitrii conatibus gratia.

Prob. 1°. Nihil admitti debet quod à libera Dei voluntate pendeat, nisi vel Scripturæ Sacræ, vel Traditionis autoritate nitatur: quæ enim Deus liberè decrevit, nemo cognovit nisi ipse, & cui voluerit revelare: in Scriptura vero & Traditione tota continetur revelatio: atqui pactum à Molina excogitatum pendet à libera & gratuita Dei voluntate, ut fatetur ipse; aliudè nullum ejus vestigium reperitur, sive in Scripturis, sive in Traditione; ergo rejiciendum est tanquam commentitium. Hinc ubi primum in lucem editus est famosus de Concordia liber, in quo fictitium illud pactum exponitur, statim Theologi præstantiores, & veteris doctrinæ amantiore, peregrinam falsamque opinionem intrudi clamârunt, in eamque impetum fecerunt unanimes. Undique personuit sanctissima vox antiquitatis novitatem repellentis.

2°. Paulus, Augustinus, aliique Patres qui gratiæ causam adversus hæreticos defenderunt, ubi queritur cur alteri detur gratia, & alteri non conferatur, non ad Molina pactum sed ad inscrutabilia Dei judicicia confugiunt. *Quem trahat, inquit Augustinus, & quem non trahat; quare illum trahat, & illum non trahat, noli velle judicare, si non vis errare.* (Tract. 26. in Joan. n. 2.) Atqui si verum esset quod finxit Molina pactum, in promptu esset ratio cur alter gratiam recipiat, alter eâ careat; quia scilicet alter quod in se erat viribus naturæ fecit, alter vero non fecit.

3°. Ex Apostolo, solus Deus discernit hominem justum ab injusto; non obtinuit igitur Christus à Patre, ut homo seipsum discerneret: atqui si Christus impetraverit à Patre, ut liberi arbitrii conatibus gratiam conferret: hoc simul consecutus est ut homo seipsum discerneret. In hac enim hypothesi si queratur cur Paulus, v. g. discerni-neretur à Petro, & justus sit, non autem Petrus, respondendum erit illud ex eo factum esse, quod Paulus gratiam habuerit quâ fieret justus, Petrus autem illâ gratiâ caruerit. Si rursum queratur cur Paulus gratiam quâ fieret justus acceperit, non vero Petrus, respondendum erit gratiam fuisse Paulo concessam, quia viribus propriis conatus est, & fecit quod in se erat; gratiam autem Petro non concessam esse, quia viribus propriis non fecit quod in se erat; ergo in hac hypothesi Molinianâ Paulus seipsum à Petro reverè discrimina-vit; ac proinde in hoc systemate Christus à Patre obtinuit, ut homo seipsum discerneret, quod aperte pugnat cum Apostoli sententia, *quis te discernit?*

4°. Illud pactum commentitium est, ex quo sequeretur unum hominem præ alio gloriari posse. Id enim sic vetat Apostolus: *Quid gloriaris quasi non acceperis?* (1. Cor. 4. 7.) Atqui ex pacto quod excogitavit Molina Christum inter & Patrem, de conferenda liberi arbitrii conatibus gratia, sequeretur unum hominem præ alio gloriari posse: in hac enim hypothesi qui gratiam habet; merito gloriari potest præ alio qui gratiâ caret; de eo nimirum tanquam suo, gloriari potest, quod non accepit: atqui illud non accepit, tunc occasione gratiæ sibi concessa est; id enim totum opus est liberi sui arbitrii sibi que permitti; ergo de eo præ alio homine gloriari potest; ergo, &c.

5°. In comitiis Cleri Gallicani an. 1700, dam-nata est propositio quæ ferebat, *obligationem quam Deus habet conferendi gratiam facienti quod in se est viribus naturæ..... oriri..... ex pacto inter*

Christum si de jussore nostrum & Patrem inito, ad gratiam hominibus conferendam propter Christi merita. (Ubi suprâ.) Pactum de quo agitur in hac propositione ipsissimum est pactum quod somniavit Molina: à Clevo autem Gallicano declaratur, temerarium, erroneum, non solum tasente, sed etiam adversante Scripturâ & SS. Patrum traditione, prolatum. (Ibidem.)

6°. Illud pactum rejiciendum est, ex quo sequeretur gratiam non esse gratiam: atqui gravissimum illud vitium pacto Moliniano est illigatum. Quid enim ex pacto datur, ex quadam justitia rependitur. Neque dixeris pactum illud non fundari in pretio & dignitate operum quæ ex solis naturæ viribus prodeunt; sed tantum in Christi meritis; ac proinde si gratia propter illud pactum debeatur, in solis Christi meritis tribuendum esse, non ipsis naturæ operibus vel conatibus; ne, inquam, illud dixeris. Si enim Rex aliquis, filio suo ita postulante, legem conderet quâ munere aliquo donandus foret, quisquis præclara quædam perpetrasset, nonne munus lege sancitum ex justitia consequeretur, quia impostam conditionem implevisset, quamvis aliunde remuneratio plurimum superaret præstiti operis bonitatem? ergo similiter,posito Molinæ pacto, quicumque facit quod in se est solis ex naturæ viribus, gratiam ex quadam justitia recipit.

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Christus Apostolis præcipit ut aliquam civitatem ingressi, interrogent quis in ea audiendi Evangelii dignus sit: *Interrogate quis in ea dignus sit.* (Matth. 10.) Ergo Deus aliquid meriti prius supponit, quam gratiam largiatur.

Resp. Neg. ant. Eo quippe loci Apostolis non præcipit Christus, ut dignis Evangelium prædicent; verum ut apud dignos tantum hospitentur;

id est, apud cives bonâ famâ, externisque moribus commendabiles, ne si apud infames divertant, Evangelium malè audiat. Obvium hunc sensum præ se ferunt ista de quibus agitur Christi verba: *In quacumque autem civitatem aut castellum intraveritis, interrogate quis in ea dignus sit, & ibi manete donec exeatis.*

Obj. 2°. Deus id semper efficit, quod divina ipsius sapientia postulat: atqui divina sapientia postulat, ut homini facienti quod in se est ex viribus naturæ, gratia concedatur? ergo Deus eam semper largitur homini facienti, &c.

Resp. Neg. min. Divina enim sapientia non postulat ut gratuita Dei beneficia iis conferantur, qui sunt à Deo aversi: atqui homines suis viribus folique naturæ permisi, & omni gratia destituti, sunt à Deo aversi; vera quippe ad Deum conversio opus est gratiæ specialis: ergo, &c.

Instab. 1°. Sapientia postulat ut gratia iis potius conferatur hominibus, qui vitam moderatè & honestè agunt, quam iis qui in omni vitiorum & scelerum genere vitam transigunt: atqui nonnulli homines habent ex viribus naturæ, ut vitam moderatè & honestè agant; ergo sapientia interdum exigit ut naturæ conatibus gratia conferatur.

Resp. Neg. maj. Deus enim non potest à sapientia legibus desistere: atqui tamen in adversariorum opinione, Deus à sapientia legibus non semel discederet: nam experientia compertum est, Deum aliquando hominibus ad omne scelus projectis gratiæ fideique beneficium largiri, dum alios præterit qui longè minoribus urgentur vitiis: *Nonne videmus, ait Augustinus, quosdam homines utriusque sexus in conjugali castitate viventes sine querela, & tamen vel Hæreticos, vel Paganos? (Lib. 1. ad Simpl. n. 22.) Undè fit, inquit S. Doctor, ut homo ab ineunte pueritia, modestior, ingeniosior, temperantior, ... qui oderit avaritiam, luxuriam detestetur, ... & tamen eo loco sit, ubi ei*

prædicari gratia Christiana non possit? ... alius autem tardus ingenio, libidinibus deditus, flagitiis & facinoribus cooperatus, ita gubernetur, ut audiat, credat, baptizetur? (Lib. I. de peccator. merit. cap. 22. n. 31.) Ibi exclamandum esse, *ô altitudo!* docet Augustinus; ergo vel dicendum est Deum cæco & temerario quodam impetu suam gratiam distribuere, vel afferendum ipsius sapientiam non postulare, ut in conferendis gratiæ beneficiis eos anteponat, qui moderatius & honestius vivunt.

Instab. 2°. Nisi gratia naturæ vitibus & liberi arbitrii conatibus concederetur, qui paucioribus laboraret vitibus, merito conqueri posset quod gratia sibi denegetur, dum alteri perditissimo & sceleratissimo confertur: atqui nemo potest merito conqueri quod gratia sibi denegetur; ergo necesse est ut gratia naturæ conatibus concedatur.

Resp. Neg. maj. Nemo enim conqueri potest, quod careat beneficio in quod nihil juris habet: atqui homines, quicumque sint, nihil juris habent in gratiam quæ donum est omnino gratuitum, imò quam pravis suis affectibus à se repellunt: *Cur enim homines non adjuventur, in ipsis causa est, non in Deo, ut passim docet Augustinus. Certum est igitur eis quibus datur (gratia) misericordiam Dei gratuita dari; eis autem quibus non datur, justo Dei judicio non dari, ut ait S. Doctor. (Epist. 217. ad Vitalem, cap. 5. n. 16.)*

Præterea immerito expostularet aliquis, quod à Deo cujus est inimicus beneficia non recipiat: atqui homo in quo sola reperitur natura, inimicus est Dei; tandiu enim quique à Deo est averfus, quamdiu eum diligere non incipit: atqui homo soli naturæ permissus, Deum non diligit amore etiam inchoato, ut probavimus; ergo, &c.

Obj. 3°. Subsidium quod indigenti tribuitur, donum est reipsa gratuitum, licet miserorum lacrymæ & preces hujusmodi beneficia sæpius obtineant; ergo pariter gratia non definit gratuitum

esse divinæ liberalitatis donum, quamvis humanis concedatur conatibus.

Resp. Neg. conseq. & parit. Quamvis enim subsidium quo sublevatur indigens, diceretur omnino gratuitum caritatis donum: attamen inter beneficium illud & preces pauperis aliqua est affinitas, aliqua cognatio & proportio; siquidem ambo intra naturalem ordinem continentur. Naturæ autem conatus & gratia infinito à se disjunguntur intervallo: immane enim discrimen est naturalem inter & supernaturalem ordinem.

Præterea non planè gratuita sunt beneficia, quibus pauperum miseris subvenitur. In eo quippe consentiunt natura & Religio, ut hominibus divitibus legem imponant, indigentium paupertatem sublevandi; gratia autem omnino gratuita est, & à sola Dei liberalitate derivatur.

Obj. 4°. Nonnulla S. Chryostomi loca. 1°. De Abraham sic habet: *Patriarcha qui ante gratiæ tempus, & ante legem fuit, & à seipso, ... in tantum pervenit virtutis fastigium, ... ut omnes excusationes nostras refuteret... Nisi primus & ipse quod suum erat fecisset, non tanta à Domino obtinisset... vidisti quomodo ab initio quæ à semetipso erant attulerit, & propterea divina quotidie ubertim suscepit. (Homil. 42. in Genes. n. 1.)*

2°. Hinc docemur, inquit, Deum donis non prævenire voluntates nostras, sed ubi nos incepimus, cum voluntatem præmisimus, tunc plenas ille nobis dat salutis occasiones. (Homil. 17. in Joan. n. 3.)

3°. Oportet nos primum bona eligere, & cum elegerimus, tunc offert quæ sua sunt. Non prævenit nostras voluntates, ne perdat nostrum liberum arbitrium. (Homil. 12. in Epist. ad Hebr. n. 3.)

Quibus ex locis textitur istud argumentum: Qui docet Abrahamum tanta non obtinuisse à Deo; nisi quia primus & ipse quod suum erat fecit;

Deum voluntates nostras non prævenire, sed nostrum esse incipere, & quæ bona sunt primum eligere, ille existimat Deum voluntatis nostræ conatus expectare & exigere: atqui ita passim docet S. Chrysostomus; ergo, &c.

Resp. 1°. Patres qui ante exortam hæresim Pelagianam floruerunt, de gratia catholicè quidem sentiebant; sed minus accuratè de ea scribere, quàm ii qui postea: nondum scilicet litigantibus Pelagianis, securius loquebantur, & studiosius incumbabant in asserendam hominis libertatem, quam videbant à Philosophis, variisque hæreticorum sectis impugnata. In publicis etiam ad populum sermonibus, suam præsertim operam ponebant, in reprehendis hominum vitiis, in extollendaque virtutis facilitate, ut inde agnoscerent peccatores se solos culpandos esse, quod tantis ad virtutem datis subsidiis abuterentur: quæ quidem vera sunt, & gratiæ Christi minimè adversantur; quandoquidem similibus hortamentis & reprehensionibus plena sunt ipsiusmet Augustini opera; postulat igitur æquitas ut benignè exponantur ea SS. Patrum loca quæ ab aliis sejuncta, in quibus gratiæ necessitas & gratuititas adstruuntur, Semipelagianis favere primo intuitu videntur. Hanc tradit regulam Augustinus. (*Lib. de prædest. SS. cap. 14. n. 27.*)

Resp. 2°. generatim. Dist. maj. Qui hæc docet, excludendo gratuitam & prævenientem Dei gratiam, conc. supponendo gratiam & prævenientem Dei gratiam, neg.

Ut autem pateat quantum persuasum habuerit S. Chrysostomus; gratuitam esse prævenientem Dei gratiam, non autem humanis conatibus illigatam, nonnulla ipsius testimonia in medium sunt proferenda. 1°. Expendens hæc Apostoli verba: *Vide bonitatem Dei, &c.* sic notat: *Apostolus non dicit, vide bonum opus, vide labores tuos, sed Dei benignitatem, ostendens totam ex superna gra-*

tia factum esse. (*Homil. 19. in Ep. ad Rom. n. 5.*) 2°. Expones hæc Apostoli verba: *Quid autem habes quod non accepisti?* ita concludit: *Ergo cum acceperit habes, non hoc vel illud, sed omnia quæ habes: non enim hæc tua rectè facta sunt, sed ex Dei gratia proveniunt.* (*Hom. 12. in Cor. n. 1. & 2.*) 3°. Sic habet S. Doctor: *Non dicit Apostolus quod ipsi Deum attrahere potuerint; sed eorum qui ex gentibus erant factum desiciens, & ostendens gratiam ipsius totum operatam esse, ait: ego conficius factus sum, & ego inventus sum.* (*Homil. 18. in Ep. ad Rom. n. 3.*) 4°. *Non præcedentibus meritis, inquit, hanc remunerationem, (uberoem gratiam quàm Judæi) accepimus, ... sed Deus semper beneficiis nos prævenit, ... ut quæ agenda, quæ non agenda sunt, sciamus.* (*Homil. 14. in Joan. n. 2.*) 5°. Deum sic loquentem inducit: *Non vestris præcedentibus meritis debitum persolvi; sed ipse capi.* (*Homil. 72. in Joan. n. 2.*) Alia innumera sileo testimonia.

Undè S. Doctorem sic vindicio: Qui docet quidquid boni nobis inest, non à laboribus nostris, sed à divina gratia provenire; qui docet gentiles non ideo fuisse ad fidem adductos, quod Deum attrahere potuerint, sed quod totum Dei gratia operata fuerit; qui docet Deum semper beneficiis nos prævenire; qui docet Deum bonum opus in nobis ita suâ gratiâ incipere, ut præcedentibus nostris meritis debitum non persolvat, ille profecto necessariam esse ad quodlibet bonum opus gratiam prævenientem agnoscit, & ita gratuitam, ut præviis liberi arbitrii sibi permitti conatibus non rependatur: atqui hæc omnia passim docet S. Chrysostomus; ergo injustè prorsus ageret, quisquis eum suspicaretur gratiæ prævenientis vel necessitatem, vel gratuitatem sustulisse.

Resp. 3°. ad singula: *Homil. 42. in Genes. non loquitur S. Doctor de prima gratia, quasi eam ex suis operibus impetraverit Abrahamus; sed de*

novis gratiarum accessionibus & incrementis, quæ eximius ille Patriarcha suis quidem operibus promeruit, sed quæ non sine gratiæ auxilio factæ erant. Ita Estius. (in 2. sent. dist. 16. sect. 35.)

Eodem modo intelligenda sunt hæc verba, ubi nos incepimus, cum voluntatem præsumimus, tunc plurimas ille nobis dat salutis occasiones. Oportet nos primum bona eligere, & cum elegerimus, tunc offert quæ sua sunt atque similia. S. Doctoris mentem satis declarant alia loca, & maxime istud: postquam sic incepimus, nobis copiosior præstat gratia, majorem gratiam nobis conciliamus. (Homil. 14. & 26. in Genesim.) Quæ verba manifestè supponunt bonæ voluntatis iniria, non à libero tantum arbitrio, sed ab ipsa etiam gratia prodire. Quemadmodum enim respiracione, inquit, ita gratiâ indigemus ad bonum operandum. (Homil. 23. in Math.) Objectis verbis significare etiam voluit S. Doctor, non debere nos legi dehinc corpescere, quasi per gratiam solam perficienda sit nostra salus absque ullis nostris laboribus, ulloque liberi arbitrii conatu.

Denique quod ait S. Doctor, (Homil. 17. in Joan. & Homil. 12. in Epist. ad Hebr.) scilicet Deum nostras non prævenire voluntates, ne lædatur arbitrium, eo sensu intelligendum est, quod Deus voluntates humanas non ita præveniat, ut libero arbitrio necessitatem imponat. Cui interpretationi consentiunt hæc alia quæ paulo ante dixerat, (in Epist. ad Hebr. n. 3.) In Dei quidem potestate sunt omnia, sed non ita ut nostrum liberum lædatur arbitrium. Ideo hanc loquendi rationem frequenter usurpavit, quod Manichæos liberum arbitrium inficiantes præ oculis haberet.

Obje. 3°. Sic disserit Augustinus: Deus dedit homini us quædam bona huic vitæ congrua... eo pacto acquisito, ut qui... talibus bonis... rectè usus fuerit, accipiat meliora atque ampliora, ipsam scilicet immortalitatis pacem... ad fruendum

Deo. (Lib. 19. de civit. Dei, cap. 13. n. 2.)

Undè sic disputatur: Nemo fanè à Semipelagianismo magis alienus fuit, quàm S. Augustinus: atqui tamen ipse admittit istud quod rejicimus pactum de conferendis melioribus bonis, id est, gratiæ auxiliis, iis hominibus qui naturæ bonis rectè uterentur; ergo pactum quod refellimus Semipelagianismum nullo modo sapit.

Resp. Neg. min. Ubi enim S. Doctor dicit eum qui hujus vitæ bonis rectè usus fuerit, accepturum esse ampliora atque meliora bona, ipsam scilicet immortalitatis pacem, hoc unum significare voluit, nempe Deum ex pacto æquissimo iis immortalitatem beatam conferre, qui divinâ gratiâ adjuti hujus vitæ bonis rectè utuntur. Hunc esse genuinum Augustini sensum satis patet ex iis quæ protulimus testimoniis, & maxime ex isto: Per amorem Creatoris bene quisque utitur etiam creaturis: sine hoc amore Creatoris nullis quisquam bene utitur creaturis. (Lib. 4. contra Julian. cap. 3. n. 3.) Atqui amor Creatoris, ex Augustino, gratia est & Dei donum; siquidem non est nisi à Deo Patre per Jesum Christum cum Spiritu Sancto. (Ibid.)

Inst. Docet S. Doctor occultissimis meritis tribuendum esse, quod aliis gratia detur, & aliis non detur. Prorsus, inquit, & cuius vult miseretur, & quem vult indurat: sed hæc voluntas Dei injusta esse non potest; venit enim de occultissimis meritis, quia & ipsi peccatores, cum propter generale peccatum unam massam fecerint, non tamen nulla est inter eos diversitas; præcedit ergo aliquid in peccatoribus quo, quamvis nondum sint justificati, digni efficiantur justificatione. (Lib. de 83 quæstionibus. quæst. 68.)

Resp. hæc quidem ab Augustino dicta esse, sed ante ipsius Episcopatum, quo tempore sentiebat fidei salutisque initium à nobis esse, non à Deo. Quamobrem nihil aliud inde colligi potest, nisi

opinionem quam refellimus, Semipelagiorum errori esse consanguineam.

Objic. 6°. S. Thomas ita docet: *Si aliquis (in filvis) nutritus ductum naturalis rationis sequeretur in appetitu boni & fugá mali, cerissime est tenendum quod ei Deus, vel per internam inspirationem revelaret ea quæ sunt ad credendam necessaria, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium. (In disputat. de veritate, q. 14. de fide, art. 11. ad 1.)* Deinde hæc adjicit: *Si nos fecerimus quod in nobis est, ut scilicet ductum naturalis rationis sequamur, Deus nobis non deficiet ab eo quod est nobis necessarium. (Ibid. ad 2.)*

Ex illis autem verbis conficitur istud argumentum: Homo de quo loquitur S. Doctor, ex solis naturæ viribus bonum efficeret & malum fugeret; siquidem supponitur solius rationis naturalis ductum sequi: atqui, iudice Doctore Angelico, Deus certissime huic homini gratiam & fidem non denegaret; ergo facienti quod in se est ex viribus naturæ, suam Deus non denegat gratiam.

Resp. Neg. maj. Nam S. Thomas loquitur de homine quod in se est faciente cum auxilio gratiæ: in exemplum enim adducit Cornelium ad quem missus fuit S. Petrus: atqui constat ex eodem Doctore, Cornelium tunc non fuisse omni gratiâ & fide destitutum. *De Cornelio sciendum est, inquit, quod infidelis non erat, alioquin ejus operatio non fuisset accepta Dei, cui sine fide nullus placere potest. Habebat autem fidem implicitam, nondum manifestâ Evangelii veritate. (2. 2. q. 10. art. 4. ad 3.)*

Præterea quid de hac sententia, faciendi quod in se est Deus non denegat gratiam, senserit S. Thomas, æstimandum est ex Summa Theologica quæ postremum est illius opus, & ubi ex professo de præfato axiomate disserit: atqui in Summa Theologica docet prædictum effectum ita intelli-

gendum esse, ut facienti quod in se est ex gratiæ auxilio, Deus uberiorem gratiam non denegat. Hæc enim sibi objicit: *Si homo facit quod in se est, Deus non denegat ei gratiam.* Sic autem respondet: *Dicendum quod nihil homo potest facere, nisi à Deo moveatur, secundum illud Joan. 15. 5. Sine me nihil potestis facere. Et ideo, cum dicitur homo facere quod in se est, dicitur hoc esse in potestate hominis secundum quod est motus à Deo. (1. 2. q. 109. art. 6. ad 2.)*

Id etiam patet ex istis verbis: *Si qui fecissent quod in se est, Dominus eis secundum suam misericordiam providisset, mittendo eis prædicatorem fidei, sicut Petrum Cornelio; sed tamen hoc ipsum quod aliqui faciunt quod in se est, convertendo scilicet se ad Deum, ex Deo est movente corda ipsorum ad bonum. (Commentar. Epist. ad Rom. lect. 3. in cap. 10.)* Nullum igitur dubium esse potest, quin S. Thomas famosum de quo disputatur effectum eo sensu accipiat, ut facienti quod in se est, & rationis naturalis ductum sequenti cum adjuvante gratia, Deus novam gratiæ accessionem non denegat.

Denique Molinæ opinionem his verbis funditus evertit S. Doctor: *Non potest se anima præparare ad suscipiendum effectum divini auxilii, nisi secundum quod agit ex virtute divina. Prævenitur igitur divino auxilio ad bene operandum, magis quam auxilium divinum præveniat, quasi merendo illud vel se præparando ad illud. (Lib. 3. contra gentes, cap. 149. n. 2.)*

PROPOSITIO IV.

Gratia actualis nunquam iustis debita est.

Prob. 1°. Si gratia iustis aliquando deberetur, jam erga eos delinqueret esse gratuitum Dei beneficium: atqui Paulus ipseque interpret Augusti-

nus gratiam generatim definiunt donum gratis concessum. *Non enim Dei gratia*, ait Augustinus, *gratia erit ullo modo, nisi gratuita fuerit omni modo.* (*De peccato original. cap. 24. n. 28.*) Ergo generalis illa regula iustis ipsis congruit, quibus proinde gratia nunquam debita est.

2°. S. Augustinus sollicitum se fatetur, quod Pelagio dicenti *donare Deum ei qui fuerit dignus accipere, omnes gratias, sicut Apostolo Paulo donavit*, responderit Synodus Palastina: *Ecclesiastico sensu & ipse sensisti de dono gratiarum quæ in S. Paulo continentur.* Hic agebatur de Paulo, postquam Apostolatam & iustitiam adeptus fuerat: atqui tamen verebatur Augustinus, ne virus hæreseos in prædictis Pelagii verbis deliresceret, sui que metus hanc affert causam: *Cum ergo non ait (Pelagius) donare Deum cui voluerit, sed ait donare Deum ei qui fuerit dignus accipere, omnes gratias; non potui, cum legerem, non esse suspiciosus; ipsum quippe gratiæ nomen, & ejus nominis intellectus auferitur, si non gratis datur, sed eam qui dignus est accipit.* (*Lib. de gestis Pelagii, cap. 14. n. 32. & 33.*) Ergo persuasum habuit Augustinus gratiam nequidem iustis, qualis erat Paulus, deberi.

3°. Hortatur Apostolus ut quisque iustus *cum timore & tremore suam salutem operetur*, quoniam *Deus operatur...* & *velle perficere pro bona voluntate.* (*Philip. 2. v. 12. & 13.*) atqui monitum illud indebitam esse iustis gratiam perspicue demonstrat: non monet enim tantum Apostolus, ut iustus sibi diffidat, suamque reformidet inconstantiam; verum etiam ut salubri divinorum iudiciorum metu percussus vitæ, recogitans Deum nulli debitorem esse, sed donorum suorum arbitrum supremumque dominum, ea pro sua voluntate modo impertiri, modo in alicujus culpæ pœnam subtrahere. Debent quidem iusti suam in Deo collocare fiduciam, ejusque opem non defuturam

esperare; verum hæc fiducia metum humilemque indignitatis nostræ sensum non excludit. Quapropter docet Augustinus totam auxiliorum divinorum seriem, à primo ad ultimum, citra hominis meritum dari: *Indè... ostenditur & inchoandi, & usque in finem perseverandi gratiam Dei non secundum merita nostra dari; sed dari secundum ipsius secretissimam, justissimam... voluntatem, ... ut esse discamus non alta sapientes, sed humilibus consencientes.* (*Lib. de dono persev. cap. 13. n. 33.*)

DISSERTATIO V.

De Gratia efficacitate.

BONUM ad quod movet gratia, vel non perficitur, vel reipsa fit. Si prius, apertum est gratiam tunc in mera ad bonum excitatione consistere, & proinde inefficacem esse. Si posterius, vel gratia suam ab humana voluntate liberoque arbitrio effectum obtinet, vel ab omnipotentia divina. In prima hypothesi, per liberum arbitrium; in secunda, per se & ab intrinseco, ut aiunt, est efficax, certamque & infallibilem habet cum humanæ voluntatis ab bonum determinatione connexionem.

Hic tria suscipimus expendenda: primum, utrum in præsentis naturæ lapsæ statu, gratia per se, an vero per liberum arbitrium, sit efficax; secundum, in quo sita sit gratiæ efficacitas; tertium, utrum in statu innocentia admittendum sit auxilium per se efficax.

nus gratiam generatim definiunt donum gratis concessum. *Non enim Dei gratia*, ait Augustinus, *gratia erit ullo modo, nisi gratuita fuerit omni modo.* (*De peccato original. cap. 24. n. 28.*) Ergo generalis illa regula iustis ipsis congruit, quibus proinde gratia nunquam debita est.

2°. S. Augustinus sollicitum se fatetur, quod Pelagio dicenti *donare Deum ei qui fuerit dignus accipere, omnes gratias, sicut Apostolo Paulo donavit*, responderit Synodus Palastina: *Ecclesiastico sensu & ipse sensisti de dono gratiarum quæ in S. Paulo continentur.* Hic agebatur de Paulo, postquam Apostolatam & iustitiam adeptus fuerat: atqui tamen verebatur Augustinus, ne virus hæreseos in prædictis Pelagii verbis deliresceret, sui que metus hanc affert causam: *Cum ergo non ait (Pelagius) donare Deum cui voluerit, sed ait donare Deum ei qui fuerit dignus accipere, omnes gratias; non potui, cum legerem, non esse suspiciosus; ipsum quippe gratiæ nomen, & ejus nominis intellectus auferitur, si non gratis datur, sed eam qui dignus est accipit.* (*Lib. de gestis Pelagii, cap. 14. n. 32. & 33.*) Ergo persuasum habuit Augustinus gratiam nequidem iustis, qualis erat Paulus, deberi.

3°. Hortatur Apostolus ut quisque iustus *cum timore & tremore suam salutem operetur*, quoniam *Deus operatur...* & *velle perficere pro bona voluntate.* (*Philip. 2. v. 12. & 13.*) atqui monitum illud indebitam esse iustis gratiam perspicuè demonstrat: non monet enim tantum Apostolus, ut iustus sibi diffidat, suamque reformidet inconstantiam; verum etiam ut salubri divinorum iudiciorum metu percussus vitæ, recogitans Deum nulli debitorem esse, sed donorum suorum arbitrum supremumque dominum, ea pro sua voluntate modo impertiri, modo in alicujus culpæ pœnam subtrahere. Debent quidem iusti suam in Deo collocare fiduciam, ejusque opem non defuturam

esperare; verum hæc fiducia metum humilemque indignitatis nostræ sensum non excludit. Quapropter docet Augustinus totam auxiliorum divinorum seriem, à primo ad ultimum, citra hominis meritum dari: *Indè... ostenditur & inchoandi, & usque in finem perseverandi gratiam Dei non secundum merita nostra dari; sed dari secundum ipsius secretissimam, justissimam... voluntatem, ... ut esse discamus non alta sapientes, sed humilibus consencientes.* (*Lib. de dono persev. cap. 13. n. 33.*)

DISSERTATIO V.

De Gratia efficacitate.

BONUM ad quod movet gratia, vel non perficitur, vel reipsa fit. Si prius, apertum est gratiam tunc in mera ad bonum excitatione consistere, & proinde inefficacem esse. Si posterius, vel gratia suam ab humana voluntate liberoque arbitrio effectum obtinet, vel ab omnipotentia divina. In prima hypothesi, per liberum arbitrium; in secunda, per se & ab intrinseco, ut aiunt, est efficax, certamque & infallibilem habet cum humanæ voluntatis ab bonum determinatione connexionem.

Hic tria suscipimus expendenda: primum, utrum in præsentis naturæ lapsæ statu, gratia per se, an vero per liberum arbitrium, sit efficax; secundum, in quo sita sit gratiæ efficacitas; tertium, utrum in statu innocentia admittendum sit auxilium per se efficax.

CAPUT PRIMUM.

Utrum Gratia per se, an vero per liberum arbitrium sit efficax in præfenti naturæ lapsæ statu.

QUÆRES 1°. quænam sint ea de re Molinæ placita.

Resp. Gratiam non per se, sed per liberum arbitrium efficacem esse docet Molina in opere cui titulus, *Concordia liberi arbitrii cum gratia*, anni 1588, ubi tradit: 1°. Deum non posse creaturas liberas, illasæ earum libertate, certo & infallibiliter determinare; cum tamen ad operandum divino concursu indigeant, illum esse voluntatis arbitrio prorsus subiectum. 2°. Gratiam in quolibet statu ad omne supernaturalis ordinis opus esse necessariam, eam autem huiusmodi esse, quæ voluntatem non sibi subijciat, sed contra à libero ipsius arbitrio pendeat, ut ita gratia voluntatis consensum non efficiat tanquam domina, sed expectet ut pedissequa; voluntas autem docilem gratiam flectat pro suo nutu, eamque modo efficacem reddat consentiendo, modo inefficacem dissentiendo. 3°. Duplicem non esse distinguendum naturæ statum quoad efficaciam gratiæ, cum in utroque eadem sit, nimirum versatilis, & omnibus Angelis hominibusque affatim collata. 4°. Gratiam sufficientem & efficacem vulgo quidem distingui, sed tamen eandem esse utriusque naturam; gratiam scilicet efficacem dici ab effectu, quem ipsi pro suo arbitrio tribuit voluntas, inefficacem vero & merè sufficientem, si eam suo effectu defraudare voluntati humanæ liberit.

Quæres 2°. In quo Molinæ consentiant aut dissentiant Theologi qui dicuntur *Congruistæ*.

Resp. Cum Molinæ doctrina non satis videretur à Semipelagianorum erroribus recedere, eandem quibusdam in capitibus emollire & temperare studuerunt nonnulli Theologi; quorum antesignani fuere *Vasquez* & *Suarez* ejusdem Societatis; ut vero planum fiat in quibus Molinæ assentiant aut refragentur, observandum est juxta *Congruistæ*, in utroque statu nullum esse gratiæ discrimen quoad efficacitatem; gratiam semper fuisse & etiamnum esse versatilem; omne genus gratiæ voluntatem certo vique sibi insitâ determinantis, esse libertati inimicum; gratiam versatilem, licet una eademque sit in omnibus quoad naturam, esse tamen modo efficacem, modo inefficacem & sufficientem tantum, prout ipsi consentire vel dissentire voluntati placuerit. In his cum Molina, ut patet, concordant *Congruistæ*.

Sed gratiæ efficacitatem non repetunt ab eventu tantum, ut Molina statuerat; sed à quadam cum hominis ingenio, indole, affectibus & circumstantiis congruentiâ; non quod gratia ex illa congruitate certo consequatur effectum; sed quod Deus ope scientiæ mediæ præviderit voluntatem, in illis positam circumstantiis, esse consensuram. Uno verbo, si prævidit Deus voluntatem cœlesti motioni obsecuturum, gratia quam largitur erit efficax & congrua; si præscivit voluntatem dissentensuram, quantacumque conferatur gratia, non erit efficax, nec congrua dicenda est; quamvis autem, juxta eos Theologos, verè Deus velit omnes & singulos homines salvos fieri, & iis gratiam sufficientem largiri, nolunt tamen hoc gratiæ congruæ genus omnibus dari, sed nonnullis tantum quos Deus singulari peculiarique affectu prosequitur.

Quæres 3°. quid sentiant Augustiniani & Thomistæ.

Resp. Gratiam defendunt *ab intrinseco*, sive ex natura sua efficacem, non vero ex consensu voluntatis, aut circumstantiis congruis; gratiam scilicet quæ *infallibilem* cum effectu connexionem habet, ita ut non operetur quia volumus; sed potius ideo velimus; quia ipsa voluntatis nostræ consensum operatur. His prænotatis, fit

PROPOSITIO I.

Omnino rejicienda est eorum opinio, quæ cum Molina docent Gratiam quamcumque esse ex natura sua versatilem, eamque efficacem vel inefficacem non fieri nisi assensum vel dissentum liberi arbitrii.

Prob. Illa sententia prorsus rejicienda est, quæ cum variis pietatis & vitæ Christianæ officiis non videtur posse consistere: atqui talis est quam refellimus sententia. Præcipua enim vitæ Christianæ officia revocari possunt ac fidem in Deum omnipotentem, ad spem fiduciamque in solo Deo collocandam, ad cultum & amorem supremo Numini debitum, ad humilitatem quæ laus ejuslibet boni integra Deo tribuitur: atqui hujusmodi officia & virtutes cum gratiæ versatilis dogmate non videntur conciliari posse.

Probatur prima pars. Divinam in res corporeas omnipotentiam nullus dissetur Christianus. Illius omnipotentiam opus est, non solum orbem universum continuâ quadam creatore conservare, & generali providentiâ moderari; sed summi etiam cuique parti locum assignare, suam singulis corporibus formam, suasque proprietates distribuere. De rerum enim corporearum regimine intelligantur necesse est hæc Scripturæ verba: *Omnia quæcumque voluit fecit in celo & in terra, & non est qui resistat voluntati ejus.* Numquid ergo minus potens est Deus in res spirituales, quam in corporeas? Divinæ voluntati parent corpora; numquid

obstent voluntates humanæ? absit: postea enim ostendemus Deum malos convertere ad bonumque eâ facilitate flectere, quæ res universas creavit, mortuos suscitavit, & miracula patravit: atqui longè dissimilem Deum sibi fingunt Molinistæ: vult hominem convertere, sed non potest, obstante humanâ libertate; nihil non agit ut hominem ad se alliciat, sed frustra; vincit voluntas humana, & divinam efficit inertem & sterilem. O miserandam Dei conditionem, qui sua consilia ad exitum perducere non valet! Sed potius ô vanas hominum mentes, qui certos divinæ omnipotentiam fines audent constituere!

Quam diversam omnipotentiam divinam notionem exhibent Scripturæ! quotiès gratiæ dona vaticinantur Prophetæ, totiès Deum magnificè describunt, ut summum Dominum cuius imperio subjacent omnia. Consulendus præsertim Isaias; *Israël, inquit, salvatus est in Domino salute aternâ, ... quia hæc dicit Dominus creans calos, ... formans terram: ... ego Dominus & non est alius... Deus justus & salvans non est præter me. (Cap. 45. v. 17. 18. 21.) Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet. (Cap. 46. v. 10.)* Quibus verbis, quasi totidem fulminibus, feriuntur qui Deum ita deprimunt, quasi non possent homines, quando voluerit, salvos facere, nec eos, illasâ libertate, ad bonum invictè pertrahere.

Præterea qui quis fidei Symbolum recitat; Deum confitetur omnipotentem sine ulla exceptione, & factorem rerum visibilium omnium & invisibilium: atqui omnipotentiam hanc augustiores intra limites coercent Molinistæ, dum rerum quidem corporearum quæ infimæ sunt, summum regimen Deo permittunt; in voluntates autem humanas quæ multo sunt præstantiores, dominium ipsi præcipiunt; dum nolunt eum in voluntatem ita agere, ut consensum ejus & determinationem certo obtineat.

Probatur secunda pars, scilicet in gratiæ versatilis systemate spem salutis & fiduciam non esse in solo Deo, sed etiam in libero arbitrio collocandam. Spes nimirum salutis in iis ponenda est, à quibus salus obtineri potest: atqui in gratiæ versatilis opinione duo pariter ad salutem afferendam conspirant, scilicet gratia & liberum arbitrium: adultis enim nulla esse potest salus sine bono opere: atqui liberum arbitrium ad bonum opus non minus confert, quam gratia; siquidem ista dat solam boni operis possibilitatem, liberum autem arbitrium dat ipsum bonum opus; ergo in utroque pariter spes salutis constituenda est. Imo magis expectanda est salus à voluntate humana, quam à gratia: potior enim in salutis negotio partem habet voluntas: hæc quippe dat ipsum bonum opus quo salutem assequimur; gratia autem versatilis solam impertit bene operandi potestatem quâ nemo sanatur, nemo liberatur.

Quam autem hæc sint à veræ pietatis sensu aliena, manifestum est. Ecclesia enim suis in precibus proficitur, *se in sola spe gratiæ cælestis inniti*; Propheta exclamat: *Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo?* (Psal. 26. 1.) *In te, Domine, speravi, non confundar in æternum*; (Psal. 30. 1.) aliaque similia in Psalmis sunt frequentissima. Si vera autem sit Molinistarum doctrina, hujusmodi preces ad liberum arbitrium transferendæ sunt, quas potiori jure sibi vindicare potest, quam Deus.

Prob. tertia pars, nempe cultum Deo debitum non parum doctrinâ gratiæ versatilis imminui. *Non colitur enim Deus, nisi amando*, ut ait S. Augustinus. (Epist. 140. ad Honorat. cap. 18. n. 45. tom. 2. pag. 438.) Cultus ille primum est Religionis officium, & completitur magnum illud sacrificium, quod perficitur *in ara cordis igne servidæ caritatis*, inquit S. Augustinus. (Lib. 10. de Civit. Dei, cap. 3. n. 2.) Tunc autem homo

sele velut hostiam viventem Deo consecrat, quando se suaque omnia ad Deum refert, tanquam ad primum rerum omnium principium & finem ultimum; quando nihil sibi reservat, quod Deo non litet; quando seipsum exinanire, & quasi exhaurire curat, ut quidquid est, quidquid potest, quidquid habet, auctori suo reddat à quo omnia accepit: atqui longè aliter se geret gratiæ versatilis defensor, si cultum divinum ad opinionem suæ normæ accommodet. Deum quidem diligit & adorabit, ut autorem & dominum sui corporis, suæ animæ, sui arbitrii, suæque facultatis ad bonum per gratiam flexibilis; sed Deum non colet ut dominum & autorem sui consensus, sui que operis; corpus, animam, suamque bene operandi potestatem Deo offeret & immolabit; sed meliorem victimam partem sibi spondet, bonum scilicet consensum, bonumque opus. Quo enim jure id repeteret Deus, quod non dedit, & in quod nullum habet dominium?

Præterea mirum est quantum nostra in Deum caritas accendatur ex doctrina gratiæ per se efficacis; quantum vero deservescat ex adversariorum opinione. Quantoperè enim ad Deum amandum excitamur, cum attendimus eum, propter specialem dilectionem suam, nobis gratiam efficacem præparasse, quâ certissime liberaremur, quamque nobis statuto tempore largitur, præ aliis quibus eam justè non tribuit. Hoc beneficium recogitantes exclamamus: *Benedictus Deus... qui... elegit nos ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu ejus in caritate.* (Eph. 1. v. 3. & 4.) Atqui hoc certè locum non habet in adversariorum opinione. Neque enim Deus cuiquam ideo gratiam versatilem dat, quod eum peculiari affectu dilexerit, cum parem omnibus gratiam indiscriminatim, juxta Molinistas, distribuatur. Præterea eo magis quisque Deum amare debet,

quo plura ab eo beneficia & gratiæ dona accepit; qui autem benè operatur, juxta gratiæ versatilis doctrinam, nihil amplius accepit à Deo, quam nefarius quivis; non est ergo cur Deum impensius diligere reneatur.

Prob. quarta pars, scilicet vix ullum humilitati christianæ locum superesse, si non alia sit gratia quam versatilis. In eo quippè sita est humilitas christiana, ut Deus in omnibus collaudetur. Hinc illud Apostoli præceptum, ut qui gloriatur, in Domino gloriatur. (1. Cor. 1. 31.) Hinc tam frequens repetit laudem totius boni operis Deo debitam esse: *Prædestinavit nos, ... in laudem gloriæ gratiæ suæ, ... ut simus in laudem gloriæ ejus.* (Eph. 1. v. 5. 6 & 12.) *Ei qui potens est omnia facere... secundum virtutem quæ operatur in nobis, ipsi gloria... in omnes generationes.* (Ibid. 3. v. 20, 21.) *Ei qui potens est vos confirmare juxta Evangelium meum, ... soli sapienti Deo... honor & gloria.* (Rom. 16. v. 25 & 27.) *Ei qui potens est vos conservare sine peccato... soli Deo Salvatore nostro, gloria & magnificentia, imperium & potestas.* (Jud. v. 24 & 25.) Atqui in doctrina gratiæ versatilis, homo in seipso gloriari jure potest, & boni operis laudem cum Deo dividere. Si enim gratia ex natura sua sit versatilis & inefficax, homo divino muneri addit aliquid de suo; accipit à Deo auxilium iners quod perficit, auxilium inefficax quod perducit ad effectum. Quidni igitur boni operis gloriam cum Deo partiretur? Laus Dei est quod virtutis instrumentum, nempe gratiam versatilem, homini præbeat; sed laus est hominis quod illo instrumento strenuè utatur ad consequendam virtutem.

Præterea quid est humilitas? *Virtus*, inquit S. Bernardus, *quæ homo ex verissima sui cognitione sibi ipsi vilescit;* (Tract. de 12. grad. hum.) virtus quæ homo modestè confitetur se nihil esse à seipso, nihil mereri; & si quid sit, si quid mereatur

mereatur, totum id accepisse à Deo, ita ut cum Propheta exclamet: *Ego vir videns paupertatem meam.* (Thren. 3. 1.) *Inops & pauper sum ego;* (Psalm. 85. 1.) & cum Apostolo: *Nihil sum;* (2. Cor. 12. 11.) atqui longè alios de seipso sensus homini ingenerat Molinæ doctrina. Quomodo enim seipsum despiceret, qui totum salutis negotium non tam gratiæ versatili, quam suo libero arbitrio potest adscribere? Quomodo sese dimiteret, qui suâ operâ & industriâ efficit, ut non sterile ac inutile sit Dei auxilium? Quomodo sibi vilescere, qui habet de suo aliquid quod non accepit? Habeo, inquit homo, auxilium efficax quod non accepi; liberum enim meum arbitrium efficit, ut quod erat inefficax, fieret efficax illi consentiendo, eoque strenuè utendo.

Procul hinc igitur doctrina quæ innatam hominî superbiam nutrit & fovet, infixumque animo se deat illud Apostoli monitum: *Si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit.* (Gal. 6. 3.) Meminerimus Apostolicæ sententiæ: *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.* (1. Petr. 5. 5.)

Iisdem etiam argumentis evertitur Molinæ doctrina, quibus Congruistarum opinionem impugnavimus, & intrinsecam gratiæ efficacitatem adtruemus.

PROPOSITIO. II.

Rejiciendum est Congruistarum systema.

Probatur 1°. Quia Congruistarum sententia in ipsam Molinæ opinionem quam explosimus, recidit. Enimvero gratia quæ suam ab hominis voluntate & arbitrio efficaciam ducit, ipsissima est Molinæ gratia: atqui gratia congrua suam à voluntate hominis efficaciam mutuatur; siquidem, prout à Deo proficiscitur, versatilis est & indifferens, neque se confensum obtinet; efficax autem est, vel

inefficax, prout consentire vel dissentire voluntati libuerit. Nam, fatente Suarezio, si duo homines in iisdem circumstantiis sint constituti, idemque prorsus auxilium accipiant, non repugnat alterum consentire, & alterum dissentire; ergo gratia congrua à Moliniana non discrepat.

Et vero Theologi Congruistæ à Molinianis hoc uno dissentiunt, quod velint gratiam congruam, non ideo efficacem esse, quia voluntas ei consentit; sed quia speciali Dei bonitate in iis datur circumstantiis, in quibus ei consenturam voluntatem Deus prævidit: atqui hæc differentia respectu gratiæ merè externa est, neque impedit quominus gratia congrua ex solo voluntatis consensu sit efficax. Vel enim efficaciam à solo voluntatis consensu mutantur, vel à circumstantiis opportunis in quibus confertur, vel ex futuri consensûs præscientiâ: atqui duo posteriora dici nequeunt. Suam quidem efficacitatem non trahit à circumstantiis, cum, fatentibus hujus opinionis autoribus, nullæ circumstantiæ ex seipsis virtutem habeant voluntatem certo determinandi: nec repugnat Paulum gratiæ dissentire in iisdem circumstantiis, in quibus Petrus consentiret; non potest etiam dici efficax ex futuri consensûs præscientiâ: hæc enim consensum non efficit, sed futurum duntaxat supponit; ergo voluntatis consensu unica ratio est, quæ afferri possit cur gratia congrua sit efficax, potius quam inefficax; ego ratione sui spectata non differo à Moliniana, ac proinde aduersus Congruistas eadem militat argumenta, quibus impugnantur Molinistæ.

Prob. 2°. Gratia efficaciam repèrunt Congruistæ ex scientiâ mediâ, quâ Deus voluntatem consensum certo prænovit, si gratia in his vel illis circumstantiis conferatur: atqui scientiæ mediæ commentum jam subvertimus, ubi de scientiâ divina disputatum fuit; ergo fictitia est quam Congruistæ proponunt gratiæ efficaciam.

Prob. 3°. Juxta Congruistas fieri potest, ut d

Quobus hominibus eodem auxilio instructis, possitque in iisdem circumstantiis, unus consentiat & alter dissentiat: unus proinde ab alio secernitur. Illud autem discrimen non oritur ex auxilio concessio, cum uterque idem omnino acceperit: non repetendum est etiam à circumstantiis: uterque enim in iisdem constitutus supponitur; alter igitur ab altero se ipsum discriminat: atqui illud aduersatur his Apostoli verbis: *quis te discernit?*

Respondent Congruistæ hominum discretionem, bonique operis gloriam soli Deo tribuendam esse: quod enim gratia in opportunis detur circumstantiis, id penès solum Deum est.

Illud vero responsum ad rem non pertinet. Hic enim non quærimus an penès Deum sit hominem in iis circumstantiis collocare, in quibus prævidit eum gratiæ consenturam, quod nec ipse Pelagius inficiaretur; sed quæritur undè fiat ut gratia in his vel illis circumstantiis data, efficax sit potius quam inefficax: atqui ex libero arbitrio id provenire, abundè fuit demonstratum.

Istâ comparatione res apertius declarabitur: fingamus Regem, præmio proposito, certamen de cursûs velocitate instituere, & simul certo cognoscere, è suis subditis alium victorem fore, si equitatione, alium si curribus, alium si pedibus, alium si navibus certetur. Sed cuidam ex illis volens gratificari, decernit equitatione certatum iri, in qua ceteros ab eo superandos esse certo prænovit. In ea hypothese qui equorum cursu vicerit, gratias quidem Regi debebit, quod ipse in favorem illam cursûs speciem proposuerit, in qua noverat eum præmio donandum esse. Quod vero in hujusmodi certamine vicerit, non Principis benevolentia, qui victoriam ipsius tantum prævidit, sed propria debebit industria. Idem de gratia congrua dici debet. Id quidem electi Deo debent quod speciali in eos affectu hunc circumstantiarum ordinem instituerit, in quo ipsos

gratiæ consensuros prænoverat : quod vero gratiæ prævenienti obsecuti sint, illud non Deo, at sibi-metipsis suoque libero debent arbitrio.

Prob. 4°. Concilium Arausicanum II desinit, *Deum non expectare voluntatem nostram.* (*Can. 4. tom. 4. Concil. Labb. pag. 1667.*) Atqui si gratia suam mutuaretur efficaciam à consensu voluntatis per scientiam mediam præviso, Deus voluntatem nostram expectaret; suam enim gratiam nonnullis hominibus quos peculiariter diligit, non dabit, juxta Congruistat nisi quando, exploratâ voluntate, eam ita comparatam esse noverit, ut in his vel illis circumstantiis consensura sit.

Prob. 5°. Nedum fides christiana doceat Deum hominum ingenio & circumstantiis sese accommodare, ut eos convertat; contra apertè prædicat Deum vi suæ gratiæ hominum ingenia flectere, subjicere, domare, cum voluerit. Quando Saulus atrox, plenusque minarum ad Christianos persequendos suppliciiisque tradendos properabat, nonne è lupo in agnum, è persecutore in Apostolum de repente mutatus est? Atqui tamen quotquot aderant circumstantiis, nedum gratiæ obsecundarent, ipsi maximè obstabant: ergo non ideo gratia congrua est & efficax, quia circumstantiis atemperatur; sed ideo potius homines gratiæ obsequuntur, quia ipsorum ingenium & contumaciam Dei gratia flectit & frangit.

Prob. 6°. Congruistarum systema supremæ Dei majestati injuriosum est. Quid enim Deo indignius fingi potest, quàm eum exhibere ut timidum sollicitumque exploratorem, qui semper invigilat, semper veluti in excubiis stat, ne sibi elabantur electi, utque congruas opportunasque circumstantias arripiat, in quibus prævidet eos esse gratiæ consensuros, illosque quasi per astutiam ad salutem perducatur: atqui indignam hanc personam sustineret Deus in Congruistarum systemate, ut facile patet.

Prob. 7°. Ideo Congruistæ hanc excogitarunt sententiam, & doctrinam gratiæ per se efficacis deseruerunt, quod ipsis durior videretur: atqui longè asperior est novella quam in Scholas invexerunt opinio. Ita enim se habet: Deus per scientiam mediam ab æterno cognovit quid facere vellent reprobi, quibuscumque in circumstantiis ponerentur. Inter illas autem, alias vidit in quibus ad malum sese ferrent & gratiâ abuterentur, & alias in quibus ad bonum sese flecterent & gratiæ consentirent; in illud vero totus incumbere videtur, ut reprobos in iis circumstantiis constituat, in quibus prævidit eos malum operaturos, ipsosque ab illis circumstantiis removeat, in quibus præscivit fore ut ad bonum sese conveterent & salutem consequerentur. Numquid aliter se gereret Deus, si æternam reproborum perniciem positivè & efficacissimè vellet? Desinant igitur Congruistæ suam opinionem jactitare, ut divinâ bonitate digniorem.

Prob. 8°. Ex eo quod Congruistarum opinio primum fidei nostræ articulum, quo in Deum omnipotentem non reddere profiteamur, subvertere videatur.

1°. Estim illud omnipotentis divinæ propriam est, facere possit quidquid nos repugnat: atqui id stare non potest cum placitis Congruistarum. Nulla quippè est creatura rationalis, quam absolute spectatum repugnet salvam fieri; atqui in Congruistarum systemate aliqua esse potest creatura rationalis, quam Deus salvare nequeat. Deus enim aliquem ad salutem perdocere non potest, quin antè prævideat eum in quibusdam saltem circumstantiis gratiæ consensurum esse: atqui supponere licet aliquos esse homines in peccato sic obstinatos, ut quibuscumque in circumstantiis collocati, gratiæ cuilibet consentire nollent. *Quocumque auxilio dato*, inquit Suarez, *fieri potest ut voluntas ipsi effectivè resistat.* (*De grat. part. 1. lib. 3.*

cap. 25.) Unde concludit existere posse homines quos Deus convertere, illas ipsorum libertate, non valeat. Sequitur, inquit, data illa hypothese, Deum non posse voluntatem efficaciter & liberè convertere; . . . posset tamen illam convertere qua vellet, impediendo libertatis usum. (Lib. 3. de auxiliis. cap. 14. 16.) Ea profe. to singulare omnipotentia genus!

2º. Deus ita est potens, ut non solum quidquid ex se non repugnat facere possit; verum etiam illud operari quovis in loco, quovis tempore, quibusve in circumstantiis. Cum igitur nulla sit temporis vel loci circumstantia, in qua repugnet peccatorem ad Deum converti, nulla sit etiam necesse est, in qua Deus non valeat peccatorem, illas ipsius libertate, ad se convertere: atqui in Congruistarum sententia, Deus nequit peccatorem in hac vel illa circumstantia convertere, in qua eum gratia non esse contenturum præcivit. Idcirco ipsi opus est ut eligat loca, momenta, in quibus sua voluntas accedente hominis consensu, suum obtineat effectum; ergo in illa sententia Deus non est summe potens.

Longè aliam divinæ potentia notionem exhibet Augustinus: Deus, inquit, sine dubio habens humanorum cordium quod placeat inclinandum omnipotentissimam potestatem, . . . magis habet in potestate sua voluntates hominum, quam ipsi suas: (Lib. de corrept. & grat. cap. 14. n. 45.) atqui homines in potestate voluntates suas sic habent, ut quavis in circumstantia sese ad Deum convertere, vel ab eo recedere possint, illas sui arbitrii libertate; multo magis igitur Deus quoslibet peccatores, in quibuslibet circumstantiis ad se revocare potest, salvâ eorum libertate.

Objic. S. Augustinus sic habet: *Non volentis,*

neque currentis, sed miserentis est Dei, qui hoc modo vocavit, quo aptum erat eis qui secuti sunt vocationem. Paulo post sic pergit: Si vellet etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, ut & moverentur & intelligerent & sequerentur: . . . illi enim electi, qui congruenter vocati. Denique sic prosequitur: Cujus miseretur sic eum vocat, quomodo scit ei congruere ut vocantem non respuat. (Lib. 1. ad Simplicianum, n. 13.) Ergo S. Augustinus gratia efficacitatem repetit ex congruitate.

Priusquam respondeamus, annotandum est S. Augustinum, sui Episcopatus initio, duos de variis quaestionibus libros scripsisse ad Simplicianum, Ambrosii in sede Mediolanensi successorem. Quo in opere Catholicam quidem de gratia doctrinam tradidit; sed illius operandi modum non ea cum diligentia exposuit, quam postea in libris de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantia adhibuit in quibus Semi-pelagianorum argutias ex industria explodit: in eo autem scripto ubi minus perspicue de modo quo gratia operatur differit S. Doctor, nonnulla expiscantur Congruista, quibus suam opinionem stabilire nituntur. Nunc

Resp. Dist. conseq. S. Augustinus gratia efficacitatem reponit in congruitate *intrinsecâ*, quæ petitur ex ipsamet gratia natura, conc. conseq. incongruitate *extrinsecâ* & petita ex circumstantiis loci; temporis, &c. neg.

Scilicet præfata S. Augustinus loca id unum probant, nempe quamdam gratia efficaci inesse congruitatem, quod quidem verum est; at non eo sensu quod illa gratia dicatur congrua, quia indoli nostræ & circumstantiis loci, temporis, attemperata est, ut aiunt Suarezii Discipuli: hanc enim interpretationem passim repellit S. Doctor, gratia efficaciam in omnipotentissimam Dei voluntatem refundendo, ut ex

dicendis apertum erit; sed gratia eo sensu dicitur congrua, quod effectui quem Deus de crevit sit accommodata, & vincenda pravæ cupiditatis reluctationi per se congruat. Cum enim voluntas secundum id operetur, quo magis delectatur, quando vult Deus aliquem sic vocare ut sequatur, eam ipsi caritatem inspirat, quæ major sit resistente concupiscentiâ, ita ut voluntas ad cœlestia validius erigatur caritate, quam ad infima deprimitur cupiditate.

Sed nusquam cogitavit Augustinus de gratia congrua, qualem sibi fingunt adversarii. Nam apud eos gratiæ effectus non tam est miserentis Dei, quam hominis volentis, quia misericordia Dei sola non sufficit, nisi accedat voluntatis nostræ consensus; asserit vero S. Doctor non sine blasphemâ sic inverti posse Apostoli dictum: *At, inquit, illud manifestum est frustra nos velle, nisi Deus miseretur; illud autem nescio quomodo dicitur, frustra Deum misereri, nisi nos velimus; si enim Deus miseretur, etiam volumus.* (Ibid. n. 12.)

Præterea in Congruistarum opinione, effectus misericordiæ Dei in hominis est potestate, & frustra miseretur Deus, si homo velit miserenti obtemperare; id autem refellit Augustinus: *Quoniam, inquit, non potest effectus misericordiæ Dei esse in hominis potestate, ut frustra ille miseretur, si homo nolit; quia si vellet etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, ut & moverentur & sequerentur. . . nullius Deus frustra miseretur, cujus autem miseretur, sic eum vocas quomodo scit ei congruere.* (Ibid. n. 13.)

PROPOSITIO III.

Admittenda est in statu naturæ lapsæ gratia ab intrinseco, sive ex natura sua efficax, quæ voluntatis consensum verè operetur.

Ad stabiliendam tauti momenti veritatem, multiplex argumentorum genus adhibebimus; ne quid autem obscuritatis asserat rationum copia & varietas, istum instituemus ordinem: primam probationem ex Scripturis depromemus; secundam, ex publicis Ecclesiæ precibus; tertiam, ex Traditione; quartam, ex D. Bossuet.

PROBATIO I.

Ex Scripturis.

1°. Apud homines veritatis studiosos, dirimendam hanc controversiam sufficeret illud Apostoli effatum: *Cum metu & tremore vestram salutem operamini; Deus est enim qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate.* (Philip. 2. v. 12. & 13.) Porro hæc verba *velle & perficere* exprimunt, tum voluntatis consensum tum opus bonum: atqui testatur Apostolus Deum operari in nobis *velle & perficere*; ergo & consensum & opus bonum efficacissime operatur.

Dicent fortassè adversarii Apostolum in præfata sententia non nihil exaggerasse, neque eam prout sonat, sed metaphoricè accipiendam esse, alioqui nullum videri humanæ libertati superesse locum: atqui non ideo licet obvios & genuinos Scripturarum sensus alio detorquere, quod præ se ferant doctrinam quæ humanæ intelligentiæ captum superet. Aliter vicerunt Calvinistæ, nec argui possunt quod ad metaphoram desistant hanc Christi sententiam: *Hoc est corpus meum.* non leviores enim in-

currit in difficultates Catholicorum de reali corporis Christi presentia in Eucharistiæ Sacramento, quam Theologorum de gratia per se efficaci sententia: atqui tamen ad effugiendum illud incommodum non licet Calvinistis clarissimum Christi dictum à literali sensu ad metaphoricum transferre; ergo pariter non licet Molinistis perspicuam Apostoli sententiam infirmare eam ob causam, quod assequi non possint quo pacto libertas cum efficacissimâ Dei operatione consentiat.

Præterea ne unum quidem Doctorem proferre possunt adversarii, qui monuerit divum Paulum metaphoricè locutum fuisse. Aliunde nihil est in Apostoli verbis, quod metaphoram sapiat. Monet enim Philippenses ut cum tremore salutem suam operentur, hancque rationem affert, quia Deus operatur & velle & perficere; sicque omnia rectè coherent, & sibi mutuo connexa sunt.

Apud Molinistas hoc erit Apostoli ratiocinium: Deus suis semper adest, gratiam veritatemque largiendo, quâ facillimè possint bonum quodcumque perficere; ergo cum tremore saluti allaborandum est: atqui absurda & insulsa est hæc conclusio. Contrarium certè debuerat inferre Apostolus. Si enim Deus per gratiam veritatemque semper expeditam boni possibilitatem tribuat, confidenter saluti danda est opera, nec metuendum est ne, quantum ex Deo est, bonum aliquando perficere desinamus.

Nos vero sic differentem Apostolum inducimus: Deus efficacissimâ, sed liberissimâ voluntate in nobis operatur & consensum, & rectum opus; necesse est ergo ut cum tremore salutem operemur, ne fortè in nimia confidentiæ poenam, suam auxilium subtrahat: Si enim timetis & tremistis, ait Augustinus, non extollimini, tanquam de vestris operibus, quia Deus est qui operatur in vobis. (Lib. de grat. & lib. arb. cap. 9.)

Denique hanc interpretationem confirmant alia ejusdem Apostoli loca: (Deus) aptet vos, inquit, in omni bono, ut faciatis ejus voluntatem, faciens in vobis quod placeat coram se per Jesum Christum. (Heb. 13. 21.) Id Hebræis precatur Apostolus, ut Deus aptet eos ad omne bonum, & ad exequendam voluntatem suam applicet; sed quo pacto Deus nos aptat in omni bono? Dum ipse facit in nobis quod sibi placitum est, inquit Apostolus. Quid autem Deo placet? An sola bonè operandi potestas? Nullo modo; siquidem bonis & malis communis est, neminemque discernit; solus ergo voluntatis consensus, solum rectum opus Deo placet; idipsum igitur in nobis operatur & efficit.

2°. Illa gratiæ divinæ operatio est per se efficacissimâ, quæ in Scripturis comparatur cum omnipotentissimâ Dei voluntate, quæ res universas è nihilo creavit: atqui divinæ gratiæ operatio non semel in Scripturis comparatur cum, &c. ipse sumus factura, ait Apostolus, creati... in operibus bonis. (Ephes. 2. 10.) Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia. (Ibid. 4. 24.) Longè antè dixerat Pater Regius: Cor mundum crea in me, Deus. (Ps. 50.)

Sicut ergo, quando nondum eramus, à Deo fingimur ut simus: ita cum mali essemus, à Deo fingimur ut boni simus. Sicut rebus non existentibus vitam inspirat, ut è nihilo educantur: ita vitam spiritalem, bonum scilicet amorem, in mentem humanam immitit, ut à peccato liberetur & justitiam allequatur: Fingimur ergo, inquit Augustinus, id est, formamur & creamur in operibus bonis. (Lib. de grat. & lib. arb. cap. 8. n. 20.) Non solum homines, sed etiam justos ipse fecit nos. (Enarrat. in Psal. 18. n. 2.) Eadem est S. Prosperi doctrina; Sicut ipse fecit nos, & non ipsi nos; ita ipse reficit

nos, & non ipsi nos. (*Epist. ad Rufinum, cap. 12. in Append. tom. 10. oper. S. Aug. pag. 168.*) Idem in carmine de ingratis, (*Cap. 14. de gratiâ*) sic habet :

Mutans intus mentem atque reformans
Vasque novum ex fracto fingens virtute creandi.

Illis Patribus præiverat S. Chrysostomus : Multo difficilius est, inquit, humanis rationibus persuadere libero arbitrio (ut credat,) quam operari naturam. (*Homil. 3. in Ep. ad Ephes. n. 2.*)

3°. Frequens est in Scripturis comparatio divinæ operationis quâ fidem & justitiam largitur cum potentia quâ mortuos suscitavit. Peccatum dicitur mors, & justificatio vocatur reditus ad vitam : Amen dico vobis, ait Christus, quia qui verbum meum audit, & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & ... transit à morte ad vitam. (*Joan. 5. 24.*) Deus, ... inquit Apostolus, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo, ... & conresuscitavit, ... ut ostenderet ... abundantes divitiis gratiæ suæ. (*Ephes. 2. v. 5. 6. 7.*) Quomodo autem nos Deus à morte peccati ad vitam justitiæ revocat? Eadem illâ potentia quâ Christum à mortuis suscitavit, ut docet Apostolus : Ut sciatis, ... quæ sit supereminens magnitudo virtutis ejus in nos, qui credimus secundum operationem potentiæ virtutis ejus, quam operatus est in Christo, suscitans illum à mortuis. (*Ibid. cap. 1. v. 18. 19. 20.*) Porro quid efficacius, quid potentius illâ virtute, quâ Deus Christum vitæ reddidit? Ergo non minus efficaciter, non minus potenter in nobis agit Deus, credentes nos, suisque præceptis obtemperantes efficiat. Hinc S. Chrysostomus, Ex eadem (Deus) potentia, inquit, quâ Christum suscitavit, nos quoque ad se traxit. (*Homil. 3. in Ep. ad Ephes. n. 1.*)

4°. Immutat Deus cor Principum. (*Job. 12. 24.*) Sicut divisiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini; quocumque voluerit inclinabis illud. (*Prov. 21. 1.*) Transfer cor illius (Assueri) in odium hostis nostri. (*Esth. 14. 13.*) Converterit Deus spiritum Regis in mansuetudinem. (*Ibid. 15. 11.*) Atqui hæc Scripturæ verba nihil aliud sonant, quàm operationem Dei per se efficacem, nec gratiæ versatili, & ad voluntatis humanæ nutum flexibili accommodari possunt.

5°. Deus novi fœderis excellentiam & efficacissimam gratiæ potentiam sic mirificè describit : Dabo vobis, inquit, cor novum, ... auferam cor lapidem de carne vestra, & dabo vobis cor carneum, ... faciam ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiatis & operemini. (*Ezech. 36. v. 26. & 27.*) Hic pollicetur Deus facturum se, ut promissionis filiis suis mandatis obsequantur dociles. Quomodo suis promissis stabit? An expectabit dum voluntas humana suæ invitationi pareat? An versatile duntaxat auxilium suppeditabit tandiu iners, quando non accesserit hominis consensus? Absit ut promissorum divinorum veritas à volubili hominum arbitrio pendeat : Promisit Deus, ait Augustinus, quod ipse facturus fuerat. (*Lib. de prædest. SS. cap. 10. n. 19.*) Faciet ergo statuto tempore, ut Electi reverà velint & opere compleant quod præcipit, in ipsis potenter operando velle & perficere.

PROBATIO II.

Ex Orationis Ecclesiæ & gratiarum actionibus.

1°. S. Augustinus hoc principium statuit communi sensui planè congruum, nempe sultè existimari Deum non facere quod à se postulari præcipit : Nemo est, inquit, tam imperitus, tam carnalis, tam tardus ingenio, qui non videat Deum facere quod rogari se præcipit ut faciat. (*Ep. 217.*)

ad Vitalem, cap. 7. n. 27.) Jam dixerat: *Profrus non oramus Deum, sed orare nos fingimus, si nos ipsos, non illum credimus facere quod oramus.* (Ibid. cap. 2. n. 7.) Atqui non solum credendi, bene agendi & perseverandi potentiam à Deo poscimus; sed & ipsam oramus ut incredulis fidem, peccatoribus iustitiam, iustis perseverantiam impertiat; ergo hæc omnia Deum operari certum est: *Orat (Ecclesia) ait Augustinus, ut increduli credant; Deus ergo convertit eos ad fidem: orat incredentes perseverent; ergo donat perseverantiam usque in finem.* (Lib. de dono persever. cap. 7. n. 15.)

2°. Ecclesia Dominica VI post Pentecosten sic orat: *Deus virtutum, cuius est totum quod est optimum, insere peccatoribus nostris amorem tui nominis, & præsta in nobis Religionis argumentum.* Dominica IV post Pentecosten in secreta Missæ: *Quæsumus, Domine, ... ad te nostras, etiam rebelles, compelle propitius voluntates.* In vigilia Pentecostes: *Concede nobis, Deus, & nostram voluntatis pravitatem frangere, & tuorum præceptorum rectitudinem in omnibus adimplere.*

Ex illis autem Ecclesiæ supplicationibus eruitur istud argumentum: Illa gratia agnoscenda est, quam Ecclesia in publicis suis precibus postulat: atqui Ecclesia suis in publicis orationibus gratiam per se efficacem à Deo postulat, & quidem frequentissime. Illa enim gratia est per se efficax, quæ divinum amorem peccatoribus inserit; quæ nobis Religionis augmentum præstat; quæ voluntatis pravitatem frangit; quæ voluntates, etiam rebelles, ad Deum compellit: atqui huiusmodi gratiam Ecclesia in suis solemnibus precibus efflagitat; ergo agnoscenda est gratia ex natura sua efficax.

In omnibus denique orationibus illas voces usurpat Ecclesia: *Tribue, da, fac, concede, &* alias similes: atqui hæc verba clarè exprimunt Deum per gratiam suam quicquid in nobis est boni efficaciter operari.

3°. Gratias agimus Deo non tantum quod nobis auxilium concesserit; quo bene agere potuimus, sed etiam quo volumus & fecimus; atqui superfluum profrus foret sic gratias Deo agere, si Deus in nobis velle & perficere non operaretur. Quinimo injuriam Deo facimus, si gratias ipsi agimus pro beneficio quod ab ipso collatum non credimus. Non colitur mendacior & adulatione Deus, nec vult sibi acceptum referri quod non dedit: *Profrus non gratias Deo agimus, ait Augustinus, sed nos agere fingimus: si unde illi gratias agimus ipsam facere non putamus.* (Epist. ad Vitalem, cap. 2. n. 7.)

Apostolus (Ephes. 1. 13. & Thessal. 2. 13.) gratias agit Deo pro fidelibus, non tantum quia ipsis concessa fuit credendi potestas; sed quia crediderunt; unde concludit Augustinus Deum in cordibus fidem suam gratia operari: *Quid est quod hinc Deo gratias agit? nempe vanum est atque inane, si cui gratias agit, hoc ipse non fecit; sed quia hoc vanum & inane non est profectio Deus... ipse fecit, ut .... exciperent .... verbum Dei; Deus igitur operatur in cordibus hominum, ... ut convertantur & credant.* (Lib. de prædest. SS. cap. 19. n. 39.)

PROBATIO III.

Ex Traditione.

Traditionis seriem duas in ætates opportunè partiemur; prima eos complectitur Ecclesiæ Dæmoniores qui ante natam Hæresim Pelagianam floruerunt; altera eos qui post exortum illum Hæresim de gratia scripsere.

Testimonia Patrum qui ante Pelagium scripserunt.

Quæres 1°. cur veteres Patres naturam gratiam minus apertè explicaverint,

Resp. Id propter duas potissimum rationes contigisse. 1°. Enim ubi fideles edocebant, suam operam collocabant in hortandis ad virtutem hominibus, in vitiis increpandis, in corripendis peccatoribus. Populum Christianum sui officii, suaque libertatis commonebant, ut inde cognosceret merito se culpari, si contra legem ageret. De gratiæ autem efficaciâ vel necessitate, de qua nondum litigabatur, paucissima dixere.

2°. Ubi cum Hæreticis suorum temporum bellum gerendum fuit, Patres suum omne studium eo contulerunt, ut dogma ab Hæreticis lacepsitum defenderent, non ut singula fidei capita seorsim elucidarent, & suis quæque argumentis stabilirent, quod supervacaneum & infinitum fuisset; cum ergo plerique ex veteribus Hæreticis, quales fuerunt Manichæi, humanæ libertati infensiores essent, quam gratiæ divinæ, Patres etiam in eo maxime suam posuerunt operam, ut liberum hominis arbitrium defenderent; parcius igitur de gratiæ efficaciâ loqui oportuit, ne nova concitarent bella, & adversariis arma subministrare viderentur, cum nihil captu sit difficilior, quam libertatis cum gratiâ efficaci consensio.

Idcirco Semipelagianis Massiliensibus Augustinum arguentibus, quod suam sententiam ut stabiliret, Doctoribus qui præcesserant non uteretur sic responderet: *Quid opus est ut eorum scrutemur opuscula qui, priusquam ista Hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione adversarii, quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur? Unde factum est ut de gratia Dei quid sentirent, breviter quibusdam suorum scriptorum locis, & transeunter attingerent; immorarentur vero in eis quæ adversus inimicos Ecclesiæ disputabant, & in exhortationibus ad quasque virtutes quibus Deo serviunt.* (*Lib. de prædest. SS. cap. 14. n. 27.*)

Quæres 2°. quam ob causam fieri potuerit, ut nonnullis Veteribus quædam de gratiæ natura exciderent minus accurata.

Resp. Id fieri potuit, quia pleraque fidei capita ante exortas hæreses, obscurius & indiligentius tractari solent. Quantum v. g. desudant Theologi, ut plurimorum ex Anni-Nicanis Patribus fidem de Christi Divinitate ab Arianorum calumniis vindicent! *Multa quippe, inquit Augustinus, ad fidem Catholicam pertinentia, dum Hæreticorum callidâ inquietudine exagitantur, ut adversus eos defendi possint, considerantur diligentius, intelliguntur clarius, & instantius prædicantur, & ab adversario mota quæstio discendi existit occasio.* (*Lib. 16. de civit. Dei, cap. 2. n. ....*)

Desinant igitur Molinistæ ex Chrysostomi aliorumque Veterum scriptis excerpere quidquid suæ opinioni consentaneum videtur; desinant quæ Veteres simplicius & quandoque incogitantius dixerunt & à quibus abstinnissent, si res ipsis cum Pelagianis fuisset; desinant, inquam, ea veluti fidei normam obtrudere, cui refragari sit nefas.

Quæres 3°. an priscos Doctores latuerit gratiæ efficacia.

Resp. Minime quidem. Noverant enim quid à Deo quotidie, & quâ de causâ peterent. Melius factis quam verbis, suam testabantur fidem, quando poscebant à Deo conversionem, amorem, perseverantiam: *Breviter quibusdam scriptorum suorum locis & transeunter (quid de gratia sentirent) attingerunt, inquit Augustinus; sed frequentationibus orationum simpliciter apparebat Dei gratia quid valeret: non enim poscerentur de Deo quæ præcipit fieri, nisi ab illo donaretur ut fierent.* (*Lib. de prædest. SS. cap. 14. n. 27.*)

Deinde Veteres unanimitè docuerunt in solo Deo gloriandum esse, omnem salutis spem in ipso reponendam, & alia virtutum officio, quæ

cum gratia per se efficaci tam connexa sunt, ut sola ad dirimendam disputationem sufficiant.

Tandem in Veterum scriptis paucissima quidem, sed exquisita occurrunt sententia, quae plus satis restentur quid de gratia efficaci crederent. Nonnullae sunt in medium proferendae.

1°. Gratia à Tertulliano dicitur *potentior natura, habens in nobis subjacentem sibi liberam arbitrii potestatem.* (*Lib. de anima, cap. 21. pag. 279. edit. an. 1675.*)

2°. S. Cyprianus: *Dominus adjuvat dimicantes, vincentes coronat. . . remunerans in nobis quicquid ipse praestitit, & honorans quod ipse perficit.* (*Epist. 77. pag. 160. edit. Baluz.*)

3°. S. Basilus: *Cum ait Apostolus: in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos, indicat auxilium quod per imperium suae potentiae operatur in nobis* (*Lib. de Spiritu Sancto, cap. 8. n. 18.*) Sic etiam declarat idem Doctor: *Quodcumque ad nos ex divina potestate bonum venerit, omnia in nobis efficientis gratiae opus esse dicimus.* (*Ep. 38. ad Gregor. n. 4.*)

4°. S. Gregorius Nazianzenus: *Docet Paulus quod ipsum etiam recte velle divino auxilio indigeat; imo, ut rectius loquar, voluntas quoque ipsa & electio eorum quae recta sunt, . . . divinum quoddam beneficium est, atque à Dei benignitate manans: . . . ita quoniam velle quoque ipsum à Deo est, optimo jure totum Deo assignavit* (*Apostolus.*) (*Tom. pag. 594. edit. an. 1630. orat. 31.*)

5°. S. Chrysostomus: *Multo difficilius est humanis rationibus persuadere libero arbitrio, (ut credat) quam operari naturam; ait etiam Deum eandem potentiam quam Christum suscitavit, nos quoque ad se trahere.* (*Homil. 3. in Epist. ad Ephes. n. 1. & 2.*) Denique docet Apostolum his verbis: *Quicumque Spiritu Dei aguntur, ostendere illum vitæ nostrae dominum esse, ut gubernatorem navigii,*

& aurigam bigae equorum; nec modo corpus, sed & ipsum animam his habentis subjeci. (*Homil. 14. in Eph. ad Rom. n. 2.*)

Ex diversis illis textibus coalescit illud argumentum: Illi Patres gratiam per se efficacem excludere immerito accusantur, qui docent gratiae liberum arbitrium subjeci: potentiorisque esse vim ipsius, quam naturae; Deum coronare quod ipse praestitit & perficit; Deum per imperium suae potentiae operari in homine, & quicquid boni nobis inest, efficientis gratiae opus esse; ipsam electionem eorum quae recta sunt, Dei esse beneficium; Deum eandem potentiam nos ad se trahere, quam Christum suscitavit; Deum tum corporibus, tum animis nostris non minus dominari, quam nauclerum navigio, & aurigam curibus equorum: haec sane verba non possunt gratiae versatili congruere; quae humano arbitrio tanquam pedisequa subjecitur; sola proinde gratiam per se efficacem exprimunt, & quae ipsummet contentum bonumque opus in nobis perficiat: atqui ita docent laudati Patres qui ante Pelagium floruerunt; ergo circa calumniam dici non possunt gratiam per se efficacem excludere.

Testimonia Patrum qui, post exortam Pelagianam haeresim, de Gratia scripserunt.

Nunquam clarius elucet Doctrina Catholica quam ubi à malevolis hominibus impugnantur; improborum enim audacia pios doctosque viros excitat, ut antiquam fidem quam corrumpi vident, pro viribus tueantur. Scripturas diligentius evolvunt & meditantur, alia Religionis monumenta studiosius discutiunt, ut appareat non solum quid credendum sit, sed etiam quibus argumentis vetus doctrina nitatur. Unde fit ut, cum Haereticorum sophismata solvenda sunt, quod obscurius creditum fuerat, enucleatius proponatur: *Didicimus*

enim, ait Augustinus, singulas quasque Hæreses intulisse Ecclesiæ proprias quæstiones, contra quas diligentius defenderetur Scriptura divina, quam si nulla talis necessitas cogeret. (*Lib. de dono persever. cap. 20.*) Expedit igitur ut antiquam Ecclesiæ fidem, non in quibuscumque promiscuè scriptis, sed in eorum præsertim operibus quæramus, quos Deus Doctrinæ Catholicæ defensores suscitavit. Quopropter si perpetuam Ecclesiæ de natura gratiæ doctrinam cognoscere velis, consule imprimis Augustinum, quo duce de Pelagianis Ecclesiæ triumphavit.

Patrum igitur agmen venerabile ducet Augustinus, cujus de gratiæ doctrinam, ut jam diximus, semper ut suam agnovit & probavit Ecclesiæ. Cum autem quid de victricis gratiæ potentia sentiat, ex prolatis ipsius testimoniis jam pateat, pauca tantummodo sunt adjicienda.

Testimonia S. Augustini.

1°. Docet Justos ideo tentationes vincere, quia tantum Spiritum Sancto accenditur voluntas eorum, ut ideo possint, quia sic volunt; ideo sic velint, quia Deus operatur ut velint: nam si..... nec Deus in eis operaretur ut vellet, inter tot & tantas tentationes infirmitate suâ voluntas ipsa succumberet (*Lib. de corrept. & grat. cap. 12. tom. 10. pag. 771.*) Gratiâ igitur agnoscit Augustinus, quæ operatur in Justis ut velint, quantum necesse est ad superandas tentationes: atqui hujusmodi gratia est per se efficax. Si enim gratia à voluntatis consensu suum obtineat effectum, & ab illius nutu suspendatur, certè non ideo vult homo, quia Deus operatur ut velit.

2°. Sic pergit Augustinus; Subventum est igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divinâ gratiâ indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur; & ideo, quamvis infirma, non deficeret, neque adversitate

aliquid vinceretur: (*Ibid.*) atqui profecto gratia illa quæ voluntas indeclinabiliter & insuperabiliter agitur, ex natura sua est efficax: insignia enim hæc verba gratiæ versatili nequaquam conveniunt, quæ suum à voluntate effectum expectat, nedum in eam insuperabiliter agat. Insuper gratia cujus efficacia pendet ex congruis circumstantiis, non ita voluntatem movet, ut omnem sive infirmitatem, sive adversitatem superet; siquidem eam non vinceret, si in aliis circumstantiis offerretur: atqui gratia quam defendit Augustinus, ita voluntatem firmat & roborat, ut certa sit quocumque loco & tempore, cujuslibet infirmitatis & tentationis superatio; ergo gratia illa, longè discrepat à Congruistarum gratia.

3°. Deus, inquit S. Doctor, de ipsis hominum voluntatibus, quod vult, cum vult, facit... habens humanorum cordium, quo placeret inclinandum omnipotentissimam potestatem. (*Ibid. cap. 14. n. 45.*) Atqui supremum illud in voluntates domicilium gratiam per se efficacem arguit, nec stare potest cum gratia versatili. Deus enim non potest de voluntatibus humanis quod vult, cum vult, per illam gratiam facere, quæ ipsa pendet à voluntate humana, ipsiusque consensum expectat, non autem operatur: atqui gratia versatilis pendet, &c.

4°. Sic interrogat: Quis porro eam impie despiciat, ut dicat Deum malas hominum voluntates quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere? (*Enchir. cap. 98.*) Atqui hanc insipientiæ notam quomodo effugient gratiæ per se efficacis impugnatores? tum Molinistæ qui gratiæ efficaciam ex voluntatis arbitrio suspendunt; tum ipsimet Congruistæ. Cum enim gratiæ efficaciam ex eo reperant, quod in congruis circumstantiis concessa fuerit, & irritam fore vocationem existimant, nisi exploratis omnibus circumstantiis fieret, necesse est ut dicant Deum malas hominum voluntates non posse, quando

voluerit, & ubi voluerit, ad bonum convertere, sed non nisi in quibusdam circumstantiis congruis.

5°. Quod fit à te, ipse (Deus) facit in te; nunquam fit à te, quod non ipse facit in te. (Serm. 56. cap. 5. n. 7.) Deus occultissimè & efficacissimè potestate convertit... secundum illud Apostoli: Deus operatur in nobis velle & perficere. (Lib. contra duas Epist. Pelagii, cap. 20.) Gratia illa quæ operatur in nobis velle & perficere, dicitur gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum; quod fides vera & catholica tenet semper Ecclesia. (Epist. 186. ad Paulinum, cap. 1. n. 3.)

Quid ergo petimus, nisi ut fiant ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes, ex oppugnantibus amantes? (Lib. 4. contra duas Epist. Pelagii, cap. 9. n. 26.) Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum, de quo dictum est... Deus est qui operatur in nobis velle & perficere. Certum est nos facere cum faciamus; sed ille facit ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati, qui dixit: Faciam ut in justificationibus meis ambuletis. (Lib. de grat. & lib. arbit. cap. 16.) Denique adest per gratiam dari, & possibilitatis profectum, & voluntatis affectum, & actionis effectum. (Lib. de grat. Christi, cap. 14. n. 15.)

Porro illa gratia per se est efficax, quæ voluntatis consensum non expectat, sed operatur, hominellque facit ex nolentibus volentes, ex repugnantibus consentientes; quæ nudam benè agendi potentiam non confert, sed & voluntatis affectum & actionis effectum; quæ suam ab humana voluntate efficaciam non mutat, sed voluntati vires efficacissimas præbet; quæ sic facit in nobis quod fit à nobis, ut nunquam faciamus quod in nobis non facit: atqui hujusmodi gratiam in laudatis testimoniis & alibi passim prædicat Augustinus. Hinc illa tam frequens apud S. Doctorem oratio quam Pelagius ferre non poterat: Da (Domine) quod jubes, & jube quod vis.

Testimonia SS. Prosperi, Fulgentii, Remigii Lugdunensis, & Bernardi.

1°. S. Prosper, fidiſſimus ille Augustini Discipulus, acerrimusque victricis gratiæ vindex, summum Dei in voluntates principatum ubique commendat, & gratiæ efficaciam. Celeberrimum est quod canit in carmine de ingratis. (Cap. 16.)

At verò omnipotens hominem cum gratia salvat, Ipsa suum consummat opus; cui tempus agendi Semper adest quæ gesta velit: non moribus illi Fit mora, non causis anceps suspenditur illis.

Atqui obvius illorum verborum sensus est gratiam, suam ut effectum consequatur, neque à locis, neque à temporibus, neque ab hominum ingenii & moribus, aliisve circumstantiis pendere; uno verbo ex natura sua esse efficacem. Numquid enim hæc verba suum consummat opus, gratiæ versatili congruere possunt, quæ opus ipsa non perficit, tanquam omnipotens domina, sed liberi arbitrii consensum expectat, tanquam humilis famula.

2°. S. Fulgentius, *Ista gratia, inquit, quam Deus vasis misericordiæ gratis donat, ... hominis voluntatem non bonam invenit, sed facit... neque suscipitur aut diligitur, nisi hoc ipsa in corde hominis operetur; ergo & susceptio & desiderium gratiæ opus ipsius est gratiæ.* (Lib. 1. de veritate Prædestin. cap. 15.) Præterea quid est, inquit, *faciam ut faciatis, nisi mei erit operis omne bonum quod operati fueritis! ipse ergo facit ut faciamus, quo in nobis operante, fit omne bonum quod facimus.* (Lib. 1. ad Monimum, cap. 14.)

3°. S. Remigius Lugdunensis cum sua Ecclesia, sic testatur: *Bonum nostrum totum Dei est, quia totum ex Deo est, & nihil boni nostri nostrum est,*

quia nihil boni nostri ex nobis est. Ideo... omne bonum & totum Dei est donando, & totum nostrum sit accipiendo, ... totum itaque Deo est tribuendum, ... dum totum & ab illo inchoatur, & ab illo peragitur. (Lib. de tribus Epist. cap. 38.)

4°. Eandem sententiam aliis verbis reperire est apud S. Bernardum : Non partim gratia, partim liberum arbitrium ; sed totum singula opere individuo peragunt. Totum quidem hoc, & totum illa ; sed ut totum in illo, sic totum ex illa. (Lib. de grat. & libero arbit. cap. 14. n. 47.)

Itaque juxta laudatos Patres, totum opus bonum est à Deo, tanquam à causa efficiente : atqui longè aliter se res habet in sententia quæ nullam gratiam, præter versatilem, admittit. Sola enim boni agendi facilitas esset à Deo, non vero rectum opus bonusque consensus ; quidem consensus non efficit, sed à voluntate expectat gratia versatilis, ut toties diximus.

PROBATIO IV.

Ex illustrissimo Bossuet.

Clarissimus ille Meldensis Episcopus, quam defendimus gratiam à D. Richard Simon erroribus egregiè vindicat in opere eximio cui titulus : Défense de la Tradition & des SS. Peres. Ex plurimis tanti Præfatis testimoniis pauca seligimus.

Afin d'avoir tout pouvoir sur le cœur de l'homme, Dieu n'attend pas que l'homme le lui donne. Qu'ils disent donc (les Pélagiens) poursuit S. Augustin, & qu'ils entendent que par une puissance cachée, & aussi absolue qu'elle est ineffable, sans l'emprunter de personne, Dieu opere dans le cœur de l'homme toutes les bonnes volontés qu'il lui plaît. (Tom. 2. liv. 10. chap. 25. pag. 339. Edit. in. 4°. an. 1753.)

J. C.

J. C. a déclaré très-manifestement cette puissance dans cette priere qu'il fait pour S. Pierre : J'ai prié pour toi, afin que ta foi ne defaille point ... on ne doute pas que le Fils de Dieu n'ait été exaucé dans cette demande, ... ni par conséquent que ce libre arbitre si foible, par lequel dans quelques heures cet Apôtre devoit renier son Maître, après la priere de J. C., ne doit être fortifié en son temps, jusqu'à devenir invincible. (Ibid. chap. 26. pag. 399.)

Dire (avec M. Simon) que S. Augustin n'a établi que quelquefois une grace qui nous fasse agir efficacement, on en fera démenti à toutes les pages qu'on voudra ouvrir de ses divins écrits. Car par-tout cette efficace revient ... d'où il s'en suit que les Papes qui ont approuvé la doctrine de ce Pere, non seulement sur la grace, mais encore sur le libre arbitre, de gratia & libero arbitrio, ne peuvent l'avoir approuvée, que dans la présupposition d'une grace qui nous fasse agir efficacement. (Ibid. chap. 5. pag. 367.)

Cette grace qui tourne les cœurs comme il lui plaît, qu'on appelle par cette raison la grace efficace, parce qu'elle agit efficacement en nous, est par-tout l'objet de son aversion (de M. Simon) ... il l'appelle par dérision la grace efficace de S. Augustin, comme si ce Pere en étoit l'auteur, au lieu que certainement on la trouve dans tous les Saints, & même dans S. Chrysostome, & qu'elle est aussi ancienne que les prières de l'Eglise, où elle se fait remarquer à toutes les pages. (Ibid. chap. 6. pag. 367 & 368.)

L'orient & l'occident parlent le même langage ; & toute l'Eglise attribue à une grace toute puissante le commencement avec toute la suite de la piété (Ibid. chap. 12. pag. 377.)

C'est la foi de l'Eglise Catholique, qu'il faut demander à Dieu tous les actes de notre liberté jusqu'à la pierre, par où l'on obtient tous les au-

Tom. III.

G

tres; & par conséquent qu'il les forme tous, & qu'il forme en particulier, & par une grace spéciale, l'acte de prier dans ceux qui le font. (Ibid. chap. 22. pag. 394.)

Le sentiment par lequel on reconnoît une grace qui fait croire, qui fait agir, c'est-à-dire, qui convertit effectivement le cœur de l'homme, n'est pas une opinion particulière, mais la foi de toute l'Eglise. (Ibid. chap. 9. pag. 372.)

il n'y a qu'à recueillir en peu de paroles les prières de l'Eglise, pour y voir ce qu'elle a cru de l'efficacité de la grace... On demande à Dieu qu'il donne de croire, qu'il donne d'aimer, qu'il donne de persévérer jusqu'à la fin dans son amour... l'effet qu'on attend de cette prière, n'est pas seulement qu'on puisse aimer, qu'on puisse croire, mais que Dieu agisse de sorte qu'on aime, qu'on croie. Or c'est un principe certain de S. Augustin, mais évident de soi-même, qu'on ne demande à Dieu que ce qu'on croit qu'il fait. Autrement, dit le même Père, la prière seroit illusoire, irrisoria. On croit donc sérieusement... que Dieu fait véritablement tout cela, & ces demandes sont fondées sur la foi. On les fait en Occident comme en Orient, & dès l'origine du Christianisme: c'est donc la foi de tous les temps, comme celle de tous les lieux, quod ubique, quod semper, en un mot, la foi Catholique. (Ibid. chap. 14. pag. 382.)

Ex luculentis vero his testimoniis sequitur istud argumentum: gratiæ per se efficaci nomine eam intelligimus, cujus potestate non minus absolutâ, quam occultâ. Deus quoscumque velit motus voluntatis in homine operatur; quæ liberum arbitrium ita roborat, ut *invidium* fiat; quæ in nobis agit efficaciter; cujus omnipotenti virtuti, & initium, & omnes pietatis progressus attribuit universa Ecclesia; quæ tandem credendi & diligendi non potentiam tantum confert; sed ipsam fidem, ipsamque sanctam dilectionem in nobis

operatur: atqui hujusmodi gratiam à clarissimo Bossuet defendi liquet ex testimoniis modo prolatis; ergo licet Præsul illustrissimus à gratiæ per se efficaci vocibus abstinerit, doctrinam tamen defendit quam eo nomine intellegimus.

Mentem suam clarius aperit in Tractatu de libero arbitrio, ubi streuum vindicem sese exhibet præmotionis physicæ & decretorum per se efficacium. Cum gratia vero per se efficaci indivulsè colligata sunt hujusmodi decreta. Ibidem sic refellit Theologorum sententiam, qui docent opus esse ut Deus hominis ingenium, mores, locorum temporumque circumstantias exploret, ne gratia suo fraudetur effectu: Comme la volonté de Dieu n'a besoin que d'elle-même pour accomplir tout ce qu'elle ordonne, il n'est pas besoin de rien mettre entre elle & son effet. Elle l'atteint immédiatement, & dans son fond, & dans toutes les qualités qui lui conviennent; & on se tourmente vainement, en cherchant à Dieu des moyens par lesquels il fasse ce qu'il veut; puisque dès-là qu'il veut, ce qu'il veut existe. Ainsi, dès qu'on présuppose que Dieu ordonne dès l'éternité, qu'une chose soit dans le temps; dès-là, sans autre moyen, elle sera: car quel meilleur moyen peut-on trouver, pour faire qu'une chose soit, que sa propre cause? Or la cause de tout ce qui est, c'est la volonté de Dieu; & nous ne concevons rien en lui, par où il fasse tout ce qu'il lui plaît, si ce n'est que sa volonté est d'elle-même très-efficace. (Traité du libre arbitre, tom. 10. pag. 410.)

Hæc aliæque innumera præstantissimi Auctoris testimonia gratiam ex se efficacem tam disertè expriment, ut de illius mente dubitare nullo modo possit, qui liberum à præjudiciis animum habuevit.

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Ea sententia anteferenda est, quæ facillimè libertatem cum Dei gratia conciliat; illa autem rejicienda, quæ difficultatem auget, nedum auferat: atqui doctrina gratiæ per se efficacis, dum ex una parte divinæ voluntatis omnipotentiam commendat, ex altera parte humanæ libertati summopere est injuriosa, vixque cum illa consociari potest; contra vero qui gratiæ efficaciam ab humanæ voluntatis consensu repetunt, mirâ quâdam facilitate nodos omnes resolvunt, sicque gratiam Dei necessariam profitentur, ut hominis libertatem in tuto constituent; ergo anteferenda est ipsorum opinio. En argumentum quo potissimum gloriari solent adversarii.

Resp. 1°. Omnes gratiæ ex se efficacis impugnatores unâ voce conqueri, quod ea cum humana libertate conciliari non possit; sed in hac parte consentiunt cum veteribus divinæ gratiæ hostibus. Nam eadem fuit adversus Augustinum Pelagianorum & Semipelagianorum querela, quod fatalem quamdam induceret necessitatem, nihilque voluntati agendum permetteret. Eam tamen ob causam deteritus non fuit S. Doctor, quominus summam gratiæ potentiam prædicaret. Confitetur quidem gratiæ & libertatis concordiam rem esse capru difficillimam, ita ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri. (*Lib. de grat. Christi, contra relag. cap. 47. n. 52.*) Sed non idcirco fas esse putat alterutrum in dubium revocare: tum quia utriusque Scriptura suffragatur; tum quia Deus, cum sit omnipotens ac summè sapiens, id potest quod mente non assequitur, novitque operationem gratiæ cum libero arbitrio consociare. Hujus ergo concordie difficultas nostram confirmat sententiam,

non labefactat. Doctrina vero quæ tantam in hac parte facilitatem quasi ostentat, in novitatis & falsitatis suspensionem merito incurrit; nam, juxta SS. Patres, gratiæ & liberi arbitrii consensionem animo assequi prorsus arduum est: atqui in sententia congruæ & versatilis gratiæ evanescit omnis difficultas, omniaque plana sunt, ut ipsius Patroni non fatentur tantum, sed etiam gloriantur. Quis enim adeo sit hebes & stupidus, ut putet liberum arbitrium eâ gratiâ lædi, quæ suam à libero arbitrio efficaciam expectat & quasi emendicat?

Resp. 2°. Neg. maj. Quamvis enim in quæstionibus quæ ad scientias naturales spectant, locum habeat argumentum à majori facilitate petendum, certè in iis non valet quæ ad sacram Theologiam pertinent. In his enim tractandis non quaeritur quid facilius, sed quid veritati, autoritati, traditioni magis consentaneum sit: atqui divinam gratiam esse ex naturâ suâ efficacem, & ab hominis arbitrio minimè suspensam, res est comperta ex Scripturis, ex solemnibus & antiquis Ecclesiæ orationibus, ex SS. Patribus; non ideo igitur deferenda est, quod opinio contraria in gratia & libertate simul conciliandis plus facilitatis videatur asserre. Non licet enim quod apertum est negare, quia assequi non possumus quod occultum est.

Resp. 3°. Quamvis gratiæ per se efficacia cum humana libertate consensio humani ingenii industriam & sagacitatem effugiat, non tamen existimanda est impossibilis, ut nonnullis exemplis suaderi potest. 1°. Virtus divina quæ canonicis Scrip-toribus aderat, eosque dirigebat, ita per se efficax fuit, ut repugnet eos in conscribendis sacris voluminibus errasse: atqui tamen nemo dixerit eos necessitate compulsos fuisse, & libertate inter scribendum destitutos. 2°. Æternum Dei decretum quo electos suos ad gloriam destinavit, ita tum illorum salute devinctum est, ut omnino

repugnet electum damnari. *Electorum enim*, ait S. Augustinus, *si quisquam perit, vitio humano vincitur Deus: sed nemo eorum perit, quia nullā re vincitur Deus.* (*Lib. de corrept. & grat. cap. 7. num. 14.*) Atqui nihiloominus electos liberē salvari fidei dogma est.

Quamvis igitur difficile sit humanam libertatem cum divinā gratiæ efficaciacomponere, non tamen impossibilis existimari debet hæc concordia. Deus enim cujus summa est potentia & sapientia, potest, licet modum non assequamur, suæ gratiæ per se efficacis operationem libero arbitrio sic attemperare, ut integra remaneant utriusque jura.

Inst. Libertas cum ea gratia conciliari nullo modo potest, cui dissentire voluntas nequit; atqui gratiæ ex se efficaci voluntas dissentire nequit; ergo libertas cum hujusmodi gratia conciliari nullo modo potest.

Resp. Neg. min. 1°. Enim Concilium Tridentinum sic definit: *Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, neque posse dissentire, si velit, anathema sit.* (*Sess. 9. de justificat. can. 4.*) Atqui hæc fuit Concilii mens, ut statueret hominem posse gratiæ ex se efficaci dissentire. Per laudatum enim decretum profligatur Lutheri & Calvini doctrina: atqui hæc fuit utriusque illius Hæretici doctrina, ut penes hominem non esset gratiæ per se efficaci dissentire. Nunquam scilicet eo demeritiæ venerunt, ut existimarent non posse hominem suam gratiæ versatili consensum denegare; siquidem ad nutum liberi arbitrii flexibilis est, suamque ab illo mutuatur efficaciam; ergo illud fuit Synodi Tridentinæ consilium, ut definiret hominem posse gratiæ ex se efficaci dissentire, nec alio spectare potest illius decretum.

2°. S. Augustinus. *Profecto*, inquit, *& ipsum velle credere Deus operatur in homine, & in om-*

nibus misericordia ejus prævenit nos; consentire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire ... propriæ voluntatis est. (*Lib. de spiritu & littera, cap. 34.*) Ibi agitur de gratiæ ex se efficaci, per quam scilicet Deus & ipsum velle operatur in homine: atqui tamen docet Augustinus huic gratiæ consentire, vel dissentire hominem posse; ergo, &c.

3°. Hæc abjiciendæ gratiæ potestas oritur ex eo quod gratia, cujuscumque sit efficaciac, non impediatur quin intellectus in rebus quæ cupiditatem fovent ac nutriunt, boni speciem apprehendat. Neque enim gratia innatam ad malum proclivitatem tollit, neque tantâ virtutis delectatione animum perfundit, ut ipsius capacitate exhausta, nihilque amplius homini super sit appetendum. Nihil est quod naturale hominis desiderium penitus expleat, præter summi boni possessionem; licet ergo, movente gratiâ, virtus delectabilis fiat, nondum tamen perfecte beatus homo, & intellectus renitente concupiscentiâ delusus, vitium sub aliqua boni specie exhibere potest. Sic autem informata est voluntas, ut amare & prosequi possit quidquid vel tenuissimo bonitatis colore imbutum apparet; quæ ergo mortalem hanc vitam agimus, nobis semper inest vera, sed misera, gratiæ quantumvis efficaci, dissentendi potestas, vitii que prosequendi; nec eam prius exuemus, quam æternâ felicitate perfruamur.

Inst. Nemo potest divinæ voluntati resistere: *Non est dubitandum*, inquit Augustinus, *voluntati Dei ... humanas voluntates non posse resistere.* (*Lib. de corrept. & grat. cap. 14.*) Ergo, cum gratia quam defendimus suam habeat ex voluntate divina efficaciam, nemo potest ab ea dissentire.

Resp. Neg. conseq. Ex eodem principio contrarium prorsus inferimus; hoc scilicet modo: Ita omnipotens est Dei voluntas, ut nemo ipsi repugnare valeat, eamque suo effectu fraudare: atqui Deus gratiam boni consensum efficaciter inspirat.

do, non solum vult hominem consentire, sed etiam liberè consentire; non modo vult hominem benè operari, sed vult quoque eum posse malè agere; ergo cum volenti Deo reluctari nemo possit, sequitur hominem, gratià quantumvis efficaci donatum, ita liberè agere, ut simul possit non agere, ac proinde gratià moventi dissentire, quia sic vult Deus cujus efficacissima est voluntas. Dicendum, ait S. Thomas, quod in hoc ipso quod nihil voluntati divinx resistit, sequitur quod non solum fiant ea quæ Deus vult fieri: sed quod fiant contingenter (id est, liberè) vel necessario quæ sic vult fieri. (1. part. q. 10. art. 8. ad 2.) Jam dixerat: Vult quædam fieri Deus necessario, quædam contingenter, sive liberè. (Ibid. in corp.)

Simili ratiocinio utitur Bossuet, qui in sæculo proximè elapso Ecclesiæ Gallicanæ splendidius lumen fuit & ornamentum: Cette efficace (de la volonté divine) est si grande, que non seulement les choses sont absolument, dès-là que Dieu veut qu'elles soient; mais encore qu'elles sont telles, dès que Dieu veut qu'elles soient telles... Il ne veut pas les choses en général seulement, il les veut dans tout leur être, dans toutes leurs propriétés... Comme donc un homme est, dès-là que Dieu veut qu'il soit; il est libre, dès-là que Dieu veut qu'il soit libre, & il agit librement, dès-là que Dieu veut qu'il agisse librement; & il fait librement telle & telle action, dès-là que Dieu le veut ainsi... Le moyen infaillible de faire non seulement que les choses soient, mais qu'elles soient librement, c'est que Dieu veuille non seulement qu'elles soient, mais qu'elles soient librement: parce que Dieu étant maître souverain de tout ce qui est ou libre ou non libre, tout ce qu'il veut est comme il le veut... En ce peu de mots sont compris tous les moyens d'accorder la liberté de toutes nos actions avec la volonté absolue de Dieu... En effet comme Dieu fait en toutes choses ce qui est être ou perfection, si être libre est

quelque chose & quelque perfection en chaque acte, Dieu y fait cela même qu'on appelle libre; & il ne faut point objecter que le propre de l'exercice de la liberté, c'est de venir seulement de la liberté même. Car cela seroit véritable, si la liberté de l'homme étoit une liberté première & indépendante, & non une liberté découlée d'ailleurs. (Traité du lib. arb. chap. 8.) Quanta est in his Bossuet verbis dignitas! quam mirificè supremam Dei majestatem summamque potentiam rerum omnium effectricem commendat!

Urgebis: Illa potentia merum est figmentum, quam repugnat in actum erumpere: atqui repugnat potentiam à gratià per se efficaci dissentendi in actum erumpere; siquidem tunc gratià ex natura sua efficax suo effectu spoliaretur; quod absurdum est; ergo, &c.

Resp. Neg. maj. Nunquid enim fictitia est potentia quam habet electus quisque salutem non obtinendi? Atqui tamen repugnat hanc in actum erumpere. Numquid fictitia est potentia gratiæ congruæ dissentendi? Atqui tamen repugnat eam in actum prodire; siquidem humanæ voluntatis consensus fuit à Deo prævisus. Numquid fictitia est potestas tacendi dum loquor? Atqui tamen repugnat eam à me exerceri, ita ut simul taceam & loquar. Ergo pariter fictitia non est potentia gratiæ ex se efficacem respuendi, quamvis repugnet hanc potentiam in actum unquam erumpere; ideo autem fingi non potest hominem hujusmodi gratiæ unquam esse dissenturum, quia Deus tantam boni propositi dilectionem, tantamque delectationem inspirat, ut animus omnem dissentendi voluntatem abjiciat & reluctantem concupiscentiam superet.

Objic. 2°. Illa doctrina rejicienda est, ex qua manifestè sequitur injustas fore reprehensiones, quibus homines ad bonum incitari solent; atqui illud incommodum sequitur ex doctrina gratiæ per

se efficacis. Qui enim corripitur quod bonum aliquod non fecerit, merito reponere potest se culpandum non esse, cum ipsi defuerit gratia ad bene agendum necessaria, nempe gratia per se efficacis quæ dat velle & perficere; ergo, &c.

Resp. 1°. Hoc argumenti genus jam à Semipelagianis & à monachis Adrumetinis fuisse propositum adversus gratiæ divinæ efficaciam. Quod ut solveret Augustinus, librum de correptione & gratia scripsit. *Cum ipsa voluntas, inquit, à Domino præparetur, cur me corripis quia vides me ejus præcepta facere nolle, & non potius ipsum rogas ut in me operetur & velle?* (Lib. de corrept. & grat. cap. 4.)

Resp. 2°. Neg. min. Merito corripitur quisquis præceptum omisit: vel enim aliquam habuit gratiam, vel nullam; si quam habuerit, licet parvam, hominis vitio imputandum est, quod gratia illa totam suam non obtinuerit effectum, quia nempe ipsius efficaciam nimis rebellem & contumacem opposuit voluntatem; si vero nullam habuerit gratiam, illud ipsius culpæ tum originali, tum actuali tribuendum est. Præterea mandata homini lapsi, etiam sine gratiâ, possibile sunt, ut ostendimus; merito igitur & jure culpandus est quisquis ea violaverit.

Objic. 3°. Illa doctrina procul arcenda est, quæ homines in fœcordiam & desperationem adducit, & in omnibus virtutis studium salutisque curam ac sollicitudinem extinguit: atqui hoc vitio laborat doctrina gratiæ ex se efficacis, unusquisque enim sic apud semetipsum ratiocinari potest: Vel Deus gratiam efficacem mihi dabit ad perseverandum, vel non dabit; nam alterutrum irrevocabili decreto fancitum est; si primum, certa est salus; si secundum, de salute mea actum est & conclamatum, nihilque de ipsa sollicitus esse debeo.

Resp. 1°. Istas recentiorum querelas Massiliensium Semipelagianorum argutus esse confirmes,

Conquerebantur enim doctrinam Augustini, & lapsis curam resurgendi admittere, & sanctis occasionem teporis asferre ... removere omnem industriam, &c. (Prosper. ad August. inter Epist. Aug. epist. 225.) Nunquid hujusmodi criminationes Augustino toties impigissent Semipelagiani, si non aliata propugnassent gratiam, quàm versatilem?

Resp. 2°. Idem argumentum adversus Congruistas urgeri posse hoc modo: Vel Deus gratiam congruam mihi dabit ad perseverandum, vel non dabit; si primum, tuta est salus, siquidem hujusmodi gratia suum effectum certo consequitur; si secundum, desperata est salus, & nequicquam bonis operibus vacarem; superest igitur ut voluptatibus indulgeam.

Resp. 3°. Neg. min. Nedum enim doctrina gratiæ ex se efficacis in desperationem nos conjiciat, in spem animum erigit: totam enim in omnipotente Deo collocat, salutemque nostram ei committit, *cui volenti salvum facere, inquit Augustinus, nullum hominis resistit liberum arbitrium. Sic enim velle nolle in volentis aut nolentis est potestate, ut divinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem.* (Lib. de corrept. & grat. cap. 14.) Quantacumque igitur sit hominis ad bonum infirmitas, & ad malum propensio; quantumvis gratiæ reluctetur cupiditas, scimus potentiorum esse Dei gratiam eumque, superatis omnibus obstaculis, in nobis operaturum quidquid in nobis perficere decreverit. Hæc fiducia innixus Apostolus, *omnia possum, inquit, in eo qui me confortat.* (Phillip. 4. 13.)

Spem itaque gratiæ efficacis fundatam habemus, sicut anchoram animæ tutam & firmam. Doctrina vero gratiæ versatilis ad mentis abjectionem & desperationem adducit; non enim in Deo, sed in aobis infirmis & imbecillibus fiduciam nostram constituit, totumque salutis negotium libero committit arbitrio, cujus tanta est inconstantia, tanta

instabilitas, tantaque ad malum proclivitas. Si ergo gratia versatilis ad bonum opus à libero arbitrio flectenda est, quis speret se inter tot pericula, tentationes, obstacula, id facturum? Ergo non nostra, sed adversariorum sententia spem imminuit & frangit.

Deinde salutarem incutit metum doctrina gratiæ efficacis, dum nos admonet nostræ infirmitatis & indignitatis; infirmitatis quidem quæ tanta est, ut sine præpotenti gratiâ nihil unquam verè boni acturi simus; indignitatis vero, quoniam Deus operatur & velle & perficere, non pro meritis nostris, sed pro bona voluntate. (Philip. 2. 13.) Quod perpendentes, cum metu & tremore salutem nostram operamur; ergo in fœcundiam non adducit, nec omnem sollicitudinem excludit quam defendimus sententia.

CAPUT II.

In quo sita sit Gratia efficacia.

QUÆSTIO hæc Molinistas & Congruistas minimè spectat; ex ipsorum enim doctrina superius exposita sequitur, eos gratiam admittere non re, sed non in tantum efficacem. Quæ gratiæ tribuenda est virtus, hæc totam in liberum arbitrium refundunt. De proposita autem quæstione quadruplex potissimum est opinio, nempe Thomassinii, Augustinianorum, Thomistarum, & Theologorum qui Augustinianos & Thomistas simul conciliant; de his opinionibus breviter differendum est tribus in articulis.

ARTICULUS PRIMUS.

De Thomassinii sententia.

Doctissimus ille Oratorii Domini Jesu Presbyter, divinæ gratiæ efficaciam reponit in multitudine, collectione & veluti conspiratione plurium Dei auxiliorum, tum interiorum, tum exteriorum. Licet enim, inquit, hæc auxilia sigillatim sumpta, voluntatis consensum certo non obtineant, eorum tamen coæservatio obstinatos quoslibet ita fatigat, & contumacem animam ita frangit, ut voluntatem quo Deus vocat non minus insuperabiliter impellat, quàm per se efficax Dei motio. Quemadmodum justus potest singula declinare peccata venialia; non tamen omnia; ita, juxta Thomassinum, potest voluntas his singulis gratiæ auxiliis resistere, non autem universis.

Refellitur hæc opinio: hujus enim assertores mediam volunt inlittere viam inter Molinistas & gratiæ per se efficacis vindices: at scopum sibi propositum non assequuntur. Nam, præsentæ gratiæ, vel liberum arbitrium ad ea, vel à seipso primo determinatur; si prius, gratia est per se efficax, ut satis liquet; si posterius, amplectenda est opinio Moliniana quæ libero arbitrio tribuit principatum in genere causæ efficientis: atqui Theologi quos hic impugnamus, gratiam ex natura sua efficacem repudiant ut libertati inimicam; ergo ad Molinistarum partes sese recipiant necesse est, quas supra profligavimus.

Præterea quotcumque congerantur auxilia, si ea seorsim spectes, nullum est juxta Thomassinum, quod voluntatis consensum certo obtineat. Non repugnat enim hominem primo impulsui resistere, secundo etiam & tertio, sicque deinceps; cum igitur ultimum auxilium ejusdem sit naturæ, non

instabilitas, tantaque ad malum proclivitas. Si ergo gratia versatilis ad bonum opus à libero arbitrio flectenda est, quis speret se inter tot pericula, tentationes, obstacula, id facturum? Ergo non nostra, sed adversariorum sententia spem imminuit & frangit.

Deinde salutarem incutit metum doctrina gratiæ efficacis, dum nos admonet nostræ infirmitatis & indignitatis; infirmitatis quidem quæ tanta est, ut sine præpotenti gratiâ nihil unquam verè boni acturi simus; indignitatis vero, quoniam Deus operatur & velle & perficere, non pro meritis nostris, sed pro bona voluntate. (Philip. 2. 13.) Quod perpendentes, cum metu & tremore salutem nostram operamur; ergo in socordiam non adducit, nec omnem sollicitudinem excludit quam defendimus sententia.

CAPUT II.

In quo sita sit Gratia efficacia.

QUÆSTIO hæc Molinistas & Congruistas minimè spectat; ex ipsorum enim doctrina superius exposita sequitur, eos gratiam admittere non re, sed non in tantum efficacem. Quæ gratiæ tribuenda est virtus, hæc totam in liberum arbitrium refundunt. De proposita autem quæstione quadruplex potissimum est opinio, nempe Thomassinii, Augustinianorum, Thomistarum, & Theologorum qui Augustinianos & Thomistas simul conciliant; de iis opinionibus breviter differendum est tribus in articulis.

ARTICULUS PRIMUS.

De Thomassinii sententia.

Doctissimus ille Oratorii Domini Jesu Presbyter, divinæ gratiæ efficaciam reponit in multitudine, collectione & veluti conspiratione plurium Dei auxiliorum, tum interiorum, tum exteriorum. Licet enim, inquit, hæc auxilia sigillatim sumpta, voluntatis consensum certo non obtineant, eorum tamen coacervatio obstinatos quoslibet ita fatigat, & contumacem animam ita frangit, ut voluntatem quo Deus vocat non minus insuperabiliter impellat, quàm per se efficax Dei motio. Quemadmodum justus potest singula declinare peccata venialia; non tamen omnia; ita, juxta Thomassinum, potest voluntas his singulis gratiæ auxiliis resistere, non autem universis.

Refellitur hæc opinio: hujus enim assertores mediam volunt insistere viam inter Molinistas & gratiæ per se efficacis vindices: at scopum sibi propositum non assequuntur. Nam, præsentæ gratiæ, vel liberum arbitrium ad ea, vel à seipso primo determinatur; si prius, gratia est per se efficax, ut satis liquet; si posterius, amplectenda est opinio Moliniana quæ libero arbitrio tribuit principatum in genere causæ efficientis: atqui Theologi quos hic impugnamus, gratiam ex natura sua efficacem repudiant ut libertati inimicam; ergo ad Molinistarum partes sese recipiant necesse est, quas supra profligavimus.

Præterea quotcumque congerantur auxilia, si ea seorsim spectes, nullum est juxta Thomassinum, quod voluntatis consensum certo obtineat. Non repugnat enim hominem primo impulsui resistere, secundo etiam & tertio, sicque deinceps; cum igitur ultimum auxilium ejusdem sit naturæ, non

repugnat etiam hominem huic postremo dissentire, ac proinde nihil est in hac auxiliorum veritate cui gratiæ efficacis nomen conveniat.

At, inquires, ille gratiarum acervus simul unoque impetu in voluntatem irruit. Esto, quid inde colliges? vel enim arctissima & infallibilis est connexio inter unanimum illam auxiliorum impulsione & voluntatis consensum, vel non; si prius, cumulus ille gratiarum ex natura sua est efficax, & actum est de libertate humana, quam illius sententiæ patroni cum auxilio per se efficaci stare non posse existimant; si posterius, & certa non sit connexio inter illam auxiliorum conspirationem & voluntatis consensum, jam non repugnat voluntatem dissentire, nec magis efficax erit illa gratiarum congeries, quàm gratia quælibet singularis.

Denique SS. Augustinus & Thomas, Scripturarum auctoritate ducti, gratiæ efficaciam reputat ex divina omnipotentia: atqui in Thomastini systemate nihil est quod summam Dei potentiam, supremumque illius in voluntates dominium manifestet. Inde enim sequeretur Deum non posse rebellis animi contumaciam frangere, quin voluntatem undique operose adoriatur, & innumeris simul auxiliis oblideat, quibus tandem veluti fatigata succumbat: atqui hæc agendi ratio Deum omnipotentem non decet. Numquid enim Deus sine tot adminiculis, ac primo velut ictu, cor hominis subigere non valet, qui Paulum unâ potuit voce prostrare, Petro lacrymas solo inruitu cedere, Matthæum simplici nutu ad se pertrahere?

ARTICULUS II.

De Augustinianorum & Thomistarum opinionibus.

Augustiniani gratiam ideo efficacem esse tradunt quia, cùm animus voluptate ducatur, Deus eum cœlesti perfundit delectatione, quæ major sit illicitis voluptatibus, quibus ingentia cupiditas ad res infimas allicit. Unde sequitur Deum gratiam inspirando, ipsum voluntatis consensum physice non operari, sed moraliter duntaxat invitare ad consensum, tanta verò cum virtute, ut voluntas indubitanter suum invitandi consensum præbeat.

Gratiæ efficacia, seu victricis delectationis & caritatis inspiratio sic attemperata est concupiscentiæ, ut divina motio voluntatis contumaciam superet; pugnant enim inter se duo amores contrarii, cupiditas & caritas, ut vincit qui validior est. Itaque, sicut varii sunt obstinationis & reluctationis gradus, varios etiam cœlestis delectationis gradus subministrat Deus, suamque motionem ita moderatur, ut pro arbitrio voluntatem impellat & concutiat tantum, vel omnino domet & convertat. Ponamus, v. g. voluntatem longâ assuetudine ad sex obstinationis gradus pervenisse: si Deus suâ adductus benignitate, illius misereri voluerit eamque convertere, validius dabit auxilium, septemque inspirabit caritatis gradus. Gratia sic attemperata hominis pertinaciam superat, ejus duritiem frangit, voluntatem sibi subjicit, & reipsa per se efficax est.

Thomistæ gratiæ efficaciam reponunt in prævia & physica Dei motione, quæ voluntatem ad actum applicet. Nimirum, inquirunt, per

delectationem victricem Augustinianorum, non satis consulitur supremo Dei dominio, quo valeat creatam voluntatem ad quemcumque voluerit actum, cumque sibi libuerit, certo scelerere. Cœlestis enim illa delectatio moraliter duntaxat agit in voluntatem, eam alliciendo & invitando ad consensum, ita ut ipsi consentium non attingat, nec verè operetur: periclitari ergo videtur titulus causæ universalis Deo semper debitus.

ARTICULUS III.

De Sententia Theologorum qui Augustinianorum & Thomistarum placita simul conciliant.

Theologi non pauci gratiæ efficaciam reputant: 1°. motione, sive operatione divinâ quæ consensum physicè operetur; 2°. ex delectatione cœlitus in animam immissa quæ, quotiès delectatione seu cupiditate terrenâ superior est, toties illam majori suâ virtute superat; ita ut cœlestis hæc delectatio non absolutè quidem sit victrix, sed relativè, id est comparatè ad gradus oppositæ cupiditatis.

Quæres 1°. quomodo probent ii Theologi gratiæ efficaciam sitam esse in pravâ & physica Dei operatione.

Resp. sic probant. Cum gratiæ virtus, inquit, in morali tantum aliectione consistat, duplex instans concipiatur necesse est, alterum scilicet quo Deus animam mirifico quodam suaviter sensu afficit; alterum quo mens sic affecta Deum tam suaviter allicientem sequitur; duplex igitur erit causa *partialis* ejusdem boni actûs, Deus & homo;

Deus, ut inspirans delectationem quæ moraliter tantum agit; homo, ut causa efficiens boni operis: atqui nefas est pietatis actum partiri Deum inter & hominem; bonum enim opus, sicut totum est hominis accipientis, ita totum est Dei Donantis. *Sicut totum in illo (libero arbitrio) sic totum ex illa (gratia) ait S. Bernardus. (Lib. de grat. & lib. arb. cap. 14. n. 47.)* Eo quoque pertinent hæc Augustini verba: *Quasi componit homo cum Deo, ut partem fidei sibi vindicet, atque illi partem relinquet; & quod elatius est, primam tollit ipse, sequentem dat illi. (Lib. de prædest. SS. cap. 2.)* Atqui ita se res habet in Augustinianorum sententia: nobiliorum boni operis partem sibi vindicat homo, ignobiliorum Deo relinquit. Bonum quidam est ad virtutem allici; sed hujusmodi aliectione non est ipsum bonum opus, imo ex ea pejor & deterior homo fieret, nisi suum ipsi præberet assensum; proindè cum homo invitanti Deo consentit, donum Dei perficit, additque de suo quod præstantius est. Nam bonum opus totum est in consensu; melior ergo fit per seipsum, quam fuerit per Deum; quod tamen dici non potest ex Augustino. (*Lib. 5. operis imperfecti, cap. 57.*)

Præterea, inquit, si Deus infallibili duntaxat jucunditate mentem illiciat, non est causa physica & effectrix boni consensûs: atqui Scripturæ, ut ex dictis constat, Deum exhibent ut physicè & efficienter operantem in homine pia desideria, rectum amorem, bonum consensum. Quid enim aliud nisi physicam operationem sonant textus innumeri, quibus Deus dicitur *omnia in omnibus operari, facere ut facinus, auferre cor lapideum, dare cor carnem, creare cor mundum, creare in operibus bonis, operari & velle & perficere?* Idem suadent textus alii quibus gratiæ virtus comparatur cum ea divinæ voluntatis operatione, quæ

res universas creavit, mortuos suscitavit, miracula patravit. Numquid apertius exprimi potest præpotens & physica causæ efficientis operatio? Non solum ergo Deus hominem allicit invictè ad consentiendum; sed ipsum quoque consensum operatur, fingit, efficit.

Denique docent Augustiniani, homini lapsio necessariam esse gratiam perefficacem, quia infirmior est ad malumque propensior, quam ut solo gratiæ vertatilis auxilio bonum operari valeat. Adamo quidem firmo & valido sufficiebat auxilium ad nutum voluntatis flexibile; siquidem nullâ præviæ cupiditatis titillatione ad malum trahebatur; sed homini lapsio & concupiscentiæ servo opus est gratiâ potentiori, & allestione victrici quæ animum distrahat à noxiis & illicitis deliciis, quibus ad malum incitatur. Hæc est veluti basis Augustiniani Systematis.

Non diffitemur quidem, pergunt Theologi de quibus agitur, hominem lapsio potentiori gratiâ indigere, ob suam infirmitatem; at contendimus gratiæ per se efficacis necessitatem à naturæ humanæ depravatione tantum non esse repetendam; sed etiam ex summo quo Deus pollet in voluntates creatas dominio ut eas inclinet quo voluerit & quando voluerit, sive bonas, sive malas; nihil enim omnipotentis divinæ detractum fuit per hominis integritatem, nihilque ipsi accessit ex hominis lapsu; ea quippè à Deo non potest alienari, nec minui vel augeri pro varia hominis conditione.

Quæres 2°. quomodo probent iidem Theologi gratiæ efficacitatem consistere etiam in delectatione cœlesti.

Resp. Probant 1°. ex Augustino qui explicans hæc S. Joannis verba: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum.* (Joan. 6. 44.) Hic habet: *Noli cogitare te invitum trahi; trahitur*

animus & amore... si Poeta dicere licuit, trahit sua quemque voluptas, non obligatio, sed delectatio, quanto fortius non dicere debemus, trahi hominem ad Christum, qui delectatur veritate, ... delectatur justitiâ, delectatur sempiternâ vitâ, quod totum Christus est! (Tract. 26. in Joan.) Tunc, inquit idem Doctor, bonum concupisci incipit, quando dulcescere cœpit: ... in qua (dulcedinis gratiâ) si nos non prævenit Deus, non solum non perficitur bonum, sed nec inchoatur ex nobis. (Lib. 2. ad Bonifacium, cap. 9.) Sic etiam dixerit: *Nos dicimus humanam voluntatem sic divinitus adjuvari ad faciendam justitiam, ut accipiat Spiritum Sanctum, quo fiat in animo ejus delectatio dilectioque summi illius atque incommutabilis boni.* (Lib. de spiritu & littera, cap. 3.) Sine illa delectatione frustra innotescere veritatem docet: *Cum (veritas) cœperit non latere, nisi etiam delectet, non suscipitur.* (Ibid.) Denique, *inspiratâ, inquit, gratiâ suavitatem per Spiritum Sanctum, facit (Deus) plus delectare quod præcipit, quam quod delectat impedit.* (Ibid. cap. 29.)

Probant 2°. ex Concilio Arausicano II ita definitio: *Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem perinet vitæ æternæ, cogitare, ut expedit, aut eligere. ... posse confirmari absque illuminatione & inspiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo & credendo veritati, hæretico fallitur spiritu: (can. 7.) atqui isto Concilii ab universa Ecclesia recepti canone declaratur, gratiam ad omne bonum necessariam, in suavitatem seu delectatione divinitus inspirata sitam esse.*

Probant 3°. ex eo quod nullum in isto naturæ statu peccatum committatur, nisi præcesserit illicita quædam delectatio, seu cupiditas. *Quidquid enim est peccatorum, inquit Augustinus, in dictis, in factis, in cogitationibus, non exoriuntur*

nisi ex mala cupiditate; non exortuntur nisi ex illicita delectatione. (Serm. 155. de verbis Apostoli, cap. 1.) Quamobrem Apostolus omnia peccatorum genera isto mandato, non concupisces prohiberi insinuat; quod supponit, ut notat Augustinus, nullum peccatum, nisi concupiscendo, id est, nisi ex illicita delectatione committit. (Lib. de spiritu & lit. cap. 4. n. 6.) Idem sic docet S. Cyrillus Alexandrinus: Voluptas quaedam ante omne peccatum præcurrit, & fervens cupiditas ad dilecta solet allicere, . . . & mentis consensum arripit. (Lib. 4. in Joan. cap. 7. tom. 4. pag. 431.)

Unde sic argumentatur: oppositorum oppositæ sunt rationes, ex vulgari axiomate: atqui in naturæ lapsæ statu nullum est peccatum, quod suam ex prava & terrena delectatione originem non ducat; ergo è contrario quidquid boni agimus, suum ex cœlesti delectatione ortum habet.

Quæres 3°. quibus argumentis probent iidem Theologi cœlestis delectationis efficaciam non esse absolutam, sed relativam.

Resp. Probant 1°. ex carnis & spiritus luctatione quam his verbis describit Apostolus: *Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem, hæc enim sibi invicem adversantur.* (Gal. 5. 17.) Ibi carnis & spiritus nominibus cupiditatem, & caritatem quæ proprium Spiritus Sancti donum est, intelligit Apostolus: atqui in eo conflictu hæc vincit quæ viribus prævalet; ut ergo cupiditatem vincat caritas, majores habeat vires oportet. Porro non eadem est in omnibus vis cupiditatis, verum in aliis major, in aliis minor; ejus motus in eodem eriam homine modo vehementiores sunt, modo remissiones. Supponamus itaque motum cupiditatis esse quinque graduum, illum profecto non superabit caritas trium duntaxat aut quatuor

graduum. Caritas igitur, sive delectatio cœlestis, ut oppositam vincat cupiditatem, eam virium gradibus superet necesse est.

Probant 2°. ex Patribus, & maximè ex Augustino: Quod amplius non delectat, inquit, secundum id operemur necesse est. (In Epist. ad Galat. cap. 5. n. 49.) Manifestum est certè secundum id nos vivere, quod sectati fuerimus; sectabimur autem quod amplius dilexerimus; itaque si ex adverso existant duo, præceptum justitiæ & consuetudo carnalis, & utrumque diligitur, id sectabimur (sive eligemus) quod amplius dilexerimus. (Ibid. n. 54.) Ergo justitiæ dilectio sive delectatio, non absolute victrix est, sed relative ad vires oppositæ cupiditatis.

Id sancti Doctoris experimento confirmant: *Voluntas nova*, inquit, *quæ mihi esse cœperat, ut te gratis colerem, fruique te vellem, Deus, sola certa jucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam.* (Lib. 8. Confess. cap. 5.) In Augustino igitur nondum planè converso duæ erant voluntates, duæque delectationes, una spiritualis, carnalis altera, quæ inter se confligebant. Quod incertamine voluntas, sive delectatio spiritualis, nondum idonea erat; id est, non satis virium habebat, ad superandam contrariam voluntatem, sive delectationem carnalem quam roboraverat diuturna peccandi consuetudo; ergo delectatio spiritualis modo victrix est, modo victa, prout majores vel minores sunt oppositæ delectationis vires.

Probant 3°. ex illustrissimo Bossuet, qui gratiæ in duplici naturæ humana statu discrimen exponens, hæc habet: *Le changement le plus essentiel que le péché ait fait dans notre ame, c'est que l'attrait indélébile du plaisir sensible prévient toutes les actions de notre volonté. C'est en cela que consiste notre langueur & notre foiblesse, dont*

nous ne ferons jamais guéris, que Dieu ne nous ôte cet attrait sensible, ou du moins ne le modere par un autre attrait indélébile du plaisir intellectuel; alors si par la douceur du premier attrait notre ame est portée au bien sensible, par le moyen du second elle sera rappelée à son véritable bien, & disposée à se rendre à celui de ces deux attrait qui sera supérieur. Elle n'avoit pas besoin, quand elle étoit saine, de cet attrait prévenant qui avant toute délibération de sa volonté l'incline au bien véritable, parce qu'elle ne sentoit pas cet autre attrait, qui avant toute délibération l'incline toujours au bien apparent. (Traité du libre arbitre.)

Ita etiam sentiunt insigniores & Schola S. Thomæ Theologi, Thomas de Lemos, (Panoplia, tom. 3. part. 1. cap. 19. n. 263.) Massoulié in opere cui titulus, S. Thomas sit interpres, Contenson & Serri in opere quod inscribitur, D. Augustinus cum D. Thoma conciliatus, (cap. 15. n. 3.) & alii.

Probant 4°. rationibus theologicis: 1°. Repugnat, inquit, voluntatem quæ in omnibus suis actibus amore ducitur, juxta illud S. Augustini editatum, *Amor meus pondus meum, eo feror quocumque feror*, illud eligere ac prosequi quod eam minus delectat. Repugnat, v. g. avarum qui pecuniâ magis delectatur, quam lautis dapibus, quandiu hic affectus erit, maximam pecuniæ summam ad splendide epulandum impendere; ergo cœlestis delectatio, non absolute & quocumque in casu victrix est; sed relative, quando scilicet contrariâ delectatione carnali superior est.

2°. Inspiratio dilectionis quæ proprie gratia est, ut ait Augustinus, ignis quidam est spiritualis in animam immisus, juxta illud Christi dictum: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendatur?* (Luc. 12. 49.) atqui ignis, sicut & alia quælibet causam efficiens creata non operatur nisi relative ad majorem vel minorem subjecti in

quod agit reluctationem; ergo pariter sancta dilectio, sive delectatio divinitus inspirata, vim suam non exercit, nisi prout magis vel minus resistit voluntas; tuncque solum vincit, cum gradibus superat eum cupiditatis motum, quo voluntas hominis ad peccatum excitatur.

3°. Quemadmodum interior quævis gratia vim aliquam habet, quâ voluntatem ad bonum faciendum malumque fugiendum movet & excitat, (alioqui nullas voluntati vires conferret.) ita motus quilibet concupiscentiæ vim habet majorem vel minorem, quâ voluntatem à bono revocat ad malumque allicit; dubitari igitur non potest, quin validiore opus sit gratiâ ad superandam vehementiorem cupiditatem, quam ad vincendam debiliorem.

4°. Hæc relativa gratiæ vis, inquit, manifestè patet in peccatorum conversione quæ, juxta solitum divini Providentiæ cursum, non fit subito, at sensim per variosque progressus. Undenam istud accidit, nisi quia primi gratiæ motus, ut plurimum, sunt debiles, nec satis virium habent ad statim emolliendam cordis duritiem? dum verò ii gratiæ instinctus paulatim invalescunt, eo tandem perveniunt, ut voluntatis reluctationem pravolque affectus vetustate firmatos superare valeant.

5°. Denique ex adversariorum confessione suam probant sententiam. Paterur enim *Tournely*, tenuem gratiam planè sufficere ad orandum, ad observandaque faciliora quædam præcepta; sed gratiâ validiore opus esse ad implenda difficiliora legis mandata. Quid autem id aliud est, quam agnoscere victricem non esse gratiam, nisi ipsius vires quandam habeant proportionem cum cupiditibus, ex quarum præsertim reluctatione oritur bonorum operum difficultas? unde sequitur gratiæ efficaciam ad cupiditatum obstentium vires esse relativam.

Objicitur 1°. gratiæ efficaciam à delectatione

victici non esse repetendum. Deus enim multis aliis modis ad bonum nos efficaciter movet: 1°. scilicet per timorem gehennæ quem, tanquam valde utilem & efficacem, Scripturæ commendant: quid verò delectationi magis opponitur, quàm timor? 2°. per varios hujus vitæ casus, quales sunt morbi & bonorum temporalium jactura.

Respondent ad primum Theologi quorum sententiam exponimus: vel timor gehennæ cum Dei amore conjunctus est, tumque opus nostrum sit ex aliqua justitiæ delectatione; vel timor ille solus est, à Deique amore sejunctus, ideoque servilis: quidquid autem, ex solo impellente, agimus, sit sine veri & summi boni delectatione, & absque gratia Dei propriè dicta, & idcirco ex aliqua parte vitiosum est.

Respondent ad secundum, nonnunquam hujus vitæ ærumnis, malique temporalibus uti multiformem Dei sapientiam, sive ad concutiendum peccatorem, sive ad suæ interioris gratiæ operationem valendam: sed fide certum est hujusmodi affectus merè naturales, veram non esse Christi gratiam de qua hic agitur, nec cuiquam prodesse absque gratiæ medicinalis auxilio.

Obijcitur 1°. ex doctrina delectationis *relative* victicis quadam absurda sequi. 1°. Penitus evanescit gratiæ efficacis, & gratiæ excitantis ac inefficacis discrimen. Nam gratia excitans foret victrix, si debiliorem offenderet cupiditatem, & gratia victrix esset inefficax, si majorem in cupiditatem incideret. 2°. Nulla propriè loquendo esset gratia ex se efficax. Nam delectationis victicis efficacia non tam ex interna ipsius virtute penderet, quàm ex debilitate cupiditatis oppositæ; egregiam verò gratiæ laudem, quod cupiditatem sibi inimicam vincat, quando ipsi viribus prævalet, & ab ea vincatur, ubi minus habet virium!

Respondent alii ad primum gratiam victicem & gratiam excitantem in hominibus variè affectis non differre

differre intrinsecè; sicut ignis qui paleam siccam & arida samenta comburit, lignum autem aquo madidum non incendit, à seipso intrinsecè non discrepat. Si vero supponantur homines duo simili modo comparati, gratia quæ unum convertit, à gratia quæ alterum non convertit, differt quoad gradus. Quemadmodum enim in morbis corporis, qui ejusdem sunt gravitatis, eadem requiritur vis medicamenti, inæqualis vero in morbis inæqualibus: ita etiam ad sanandos voluntatis morbos, modo magis, modo minus potens gratiæ virtus necessaria est.

Respondent ad secundum, delectationem celestem ex se & virtute internâ efficacem esse, quamvis tunc solum victoriam obtineat, quando cupiditatem viribus superat. Prorsus insulsè, inquirunt, irridetur efficacia hæc *relativa*; nonne causa omnes physica & creata, quamvis per se efficaces, majorem vel minorem effectum producant, pro varia subjectorum in qua agunt conditione? Nonne ignis, v; g. tanto facilius comburit, quanto siccus est lignum? Nonne medicamenta, licet efficacissima, plus minusve operantur pro morbi gravitate? Ipsa Christi Sacramenta, quamvis gratiam ex se conferant, æqualem tamen illius copiam hominibus, etiam ritè comparatis, non impertiunt; sed majorem aut minorem, prout ad ea unusquisque magis vel minus præparatus accedit.

Obijcitur 3°. celestem delectationem oppositâ cupiditate validiorem, voluntati necessitatem inferre: voluntas enim dissentire non potest, quando gratia plus habet virium ad obtinendam ipsius consentum, quàm voluntas ad eum denegandum.

Respondent alii 1°. in objecta difficultate supponi libertatis essentiam in æquilibrio consistere, sive in æqualitate virium & potentiarum ad utrumque oppositum; quod sanè est falsissimum; 2°. bonam delectationem contrariâ cupiditate validiorem, non magis voluntati necessitatem inferre, quàm alias

affectiones in anima dominantes. Avarus qui acquirenda pecunia magis delectatur, quam otiosa deambulatione, oblatam sibi lueri spem nunquam repudiabit, ut deambulet. Homo carnis voluptatibus serviens, splendoras epulas sibi propositas non respuet, ut carnem domet jejuniis. Mercator qui vitam magis quam suas merces amat, illas procul dubio in mare proiciet, si vitam, instante naufragio, servare aliter nequeat. Quis autem negaverit hæc omnia fieri libere, quamvis ex vehementiori inclinatione fiant? Cum ergo coelestis delectationis efficacia ejusdem sit generis, ac aliarum affectionum quæ in anima prævalent, non magis libertatem adimit, quam amor dominans vitæ, divitiarum, voluptatum, &c.

Quares 4°. quid discriminis admittant iidem Theologi inter gratiam physicè prædeterminantem, & delectationem victricem.

Respondent alteram ab altera plurimum differre. 1°. inquit, gratia physicè prædeterminans est gratia increata, sive omnipotens & misericors Dei voluntas, quidquid boni volumus aut facimus efficaciter & physicè operans: victrix autem delectatio est gratia creata, à Deo physicè producta, & mortaliter tantum, quamvis certo, voluntatem ad bene agendum inclinans. 2°. Motio Dei physica & prædeterminans, efficaciam habet absolutam, & semper quidquid vult efficit, quia infinita & invicta est divina divina: delectatio vero, cum virtutem non habeat, nisi finitam & vincibilem, relative tantum est efficax. 3°. Gratia physicè prædeterminans, ex seipsa non suscipit majus aut minus, siquidem actus est voluntatis divinæ simplicissimus & efficacissimus; major proinde aut minor dici non potest, nisi ratione effectus quem majorem vel minorem, pro suo arbitrio operatur: contra delectatio victrix aliquando vegetior est, aliquando remissior, semperque augeri potest vel minui,

Observatio.

Cum gratiæ ex seipsa efficacis dogma, & Scripturæ oraculis, & orationibus Ecclesiæ, & Patrum testimoniis nitatur, cumque ab intimâ ejus persuasione maximè pendeat virtutum Christianarum exercitatio, illud pro viribus defendere nobis religio fuit; verum in quo coactitata sit gratiæ efficacia pronuntiare, non ita necessarium est ac utile.

CAPUT III.

Virum in statu innocentia admittendum sit auxilium per se efficax, ut primus homo bene ageret & perseveraret.

CIRCA quæstionem hanc variæ sunt Theologorum opiniones.

1°. Molinistæ sentiunt Adamum innocentem non alio ad bene agendum opus habuisse auxilio, quam versatili, idque cum eorum principis optimè coheret. Si enim homini post lapsum minimè necessarium fuerit auxilium per se efficax, quod putant libertatis inimicum, multo magis à beatissimo innocentia statu removendum est. Stultum quippe fuerit, illud in homine sano & integro admittere auxilium, quod homini infirmo & viribus attenuato necessarium negant.

2°. Theologi qui Augustiniani dicuntur, insigne discrimen inter naturam sanam & lapsam constituunt. Docent epim nullum in statu innocentia homini concessum & necessarium fuisse auxilium; nisi versatile, ex liberoque arbitrio ita suspensum, ut illud voluntas quamcumque in partem vellet, pro suo nutu flecteret. In corrupta

autem naturæ statu gratiæ per se efficacia, victricif-
que delectationis necessitatem strenuè defendunt.

3°. Thomistæ contendunt homini integro opus
fuisse ad singulos actus præmotione physicâ; quam
in quocumque naturæ statu admittunt. Id tamen
discriminis statuunt, quod illa motio naturæ inno-
centi non fuerit necessaria, nisi quia non potuit à
Deo quoad singulos actus non pendere: huic autem
titulo in præsentis statu alter accedat: infirmi-
tatis nimirum & corruptionis.

PROPOSITIO.

In statu naturæ innocentis admitendum est auxi-
lium, sive motio divina ex se efficax.

ARG. I. Ex Augustino.

1°. Docet Augustinus Angelos sanctos ut, ca-
dentibus aliis, in iustitia starent, opus habuisse
auxilio per se efficaci, & ipsum voluntatis motum
operante. Idem ergo de homine innocente statuen-
dum est. Sic autem de Angelis disserit? *Si non po-
tuerunt seipso facere; meliores quàm eos ille fe-
cerat ... profecto & bonam voluntatem, quâ me-
liores essent, nisi operante adiutorio Creatoris, ha-
bere non possent.* (Lib. 12. de civit. Dei, cap. 9.)

Porro ille auxilium ex se efficax in statu naturæ
innocentis admisit, qui asserit Deum operatum esse
bonam voluntatem, quæ sanctos Angelos præstitit
meliores: atqui S. Augustinus asserit, &c. vel
igitur sentiendum est Angelos seipso fecisse me-
liores, vel bonam ipsorum voluntatem ab operante,
ac proinde efficaci Creatoris adiutorio, ut ait Au-
gustinus, prodiisse: atqui nefas est dicere Angelos
ex seipsis evasisse meliores, quàm Deus eos fece-
rat: ergo, &c.

Respondent Augustiniani bonos Angelos, li-
cet ipsi non adnerint auxilium ex se efficax,

nequaquam tamen ex seipsis meliores evasisse; si-
quidem ipsi præsto erat gratia versatilis, cujus
adminiculo in iustitia constanter permanserunt.

Sed malè sibi cohærent Augustiniani. Cum enim,
ubi agitur de statu præsentis, adversus Molinistas
pugnandum est, eos sic urgent: vestra hæc gratia
versatilis id unum confert homini lapsò, ut possit
benè velle, sed bonam voluntatem non operatur;
eam igitur homo sibi tribuit, melioremque sese
efficit, quàm Deus fecerat: melior est enim qui
benè agit, quàm qui tantummodo potest benè
agere; sicque Deo perit primæ & universalis
causæ titulus: iidem vero Theologi, ut motio-
nem ex se efficacem è statu naturæ innocentis ex-
cludant, modo planè opposito ratiocinantur.
Quamvis, inquit, Adamus integer & boni
Angeli nonnisi gratiam versatilem acceperint,
quâ fieret tantum ut possent benè agere, non
autem ut benè agerent, non tamen ipsi sese me-
liores præstiterunt, quàm Deus eos fecerat: non
sine aliquo enim Dei auxilio in bonos actus erum-
pebant. Quis autem non videat sibi non constare
Augustinianos?

2°. Ibidem declarat S. Doctor Sanctos Angelos,
ut, ceteris cadentibus, in bono perseverent, opus
habuisse ampliori auxilio: *Isti autem qui ... mali
sunt ... aut minorem acceperunt amoris divini gra-
tiam, quàm illi qui in eadem perseverant; aut si
utrique boni & qualiter creati sunt, isti malâ volun-
tate cadentibus, illi amplius adjuti ad eam beati-
tudinis plenitudinem, undè se nunquam casuros
certissimi fierent, pervenerunt.* Asserit itaque S. Do-
ctor ampliori auxilio munitos fuisse Angelos qui
in iustitia permanserunt, quàm alios qui pro-
lapsi sunt: atqui istud amplius auxilium aliud
esse non potuit, quàm operatio divina in Angelis
ipsissimam perseverandi voluntatem efficiens; ergo
tum Angelis, tum homini necessarium fuit auxi-
lium quo Deus ipsam velie operaretur.

ARG. II. Ex S. Fulgentio.

Fidissimus ille S. Augustini discipulus sic docet: *Omne quod creatum est, sicut antequam crearetur, non fuit; sic antequam acciperet, habere non potuit; & sicut subsistere non potest sine illius operatione qui fecit, sic bonum non potest velle, nisi Deus dignetur jugiter adjuvare.* (Epist. 4. ad Probam, cap. 3.) Ibi loquitur S. Doctor de qualibet rationali creatura, live Angelicâ, live humanâ, live integrâ, live corruptâ (omne quod creatum est.) generatim vero pronuntiat eam non posse bonum velle aut facere, nisi adjuvetur à Deo, & quidem non minus efficaciter operante, quàm cum illam conservat: atqui profecto hic loquendi modus auxilium per se efficax designat.

Sic etiam disertius loquitur: *Non alia (virtus divina) Angelum à ruina potuit custodire, nisi illa quæ lapsum hominem post ruinam potuit reparare: una est in utroque gratia operata; in hoc, ut surgeret, in illo, ne caderet; in illo, ne vulneraretur, in isto, ut sanaretur.* (Lib. 2. ad Transmendum, cap. 3.) Itaque non alia virtus Angelo necessaria fuit ut non caderet, quàm homini lapso ut post casum erigeretur: atqui, satentibus Augustinianis, homo lapsus gratiâ per se efficaci indiget, ut post ruinam reparetur; Angelus ergo pariter opus habuit auxilio per se efficaci, ne laberetur.

ARG. III. Ex S. Thoma.

Affirmat, & quidem multis in locis, Angelicus Doctor in utroque statu requiri motionem Dei physicam ad singulos actus. *Na ura hominis, inquit, potest considerari dupliciter: uno modo in sua integritate, sicut fuit in primo homine ante peccatum; alio modo secundum quod est corrupta in nobis peccatum primi parentis. Secundum*

natum utrumque statum natura hominis indiget auxilio divino ad faciendum vel volendum quodcumque bonum, sicut primo movente. (1. 2. quest. 109. art. 2.) En pramotionis physica in utroque statu necessitas clarè asserta. Cujus generalem hanc rationem assert. (Art. 9.) quia scilicet nulla respicitur in quemcumque actum prodire, nisi virtute motionis divina.

ARG. IV. Ex rationibus Theologicis.

Prima Ratio. Non minus in statu innocentie, quàm in statu nature lapsæ præcepta fuit humilitas. Hæc autem virtus eo potissimum nititur fundamento, quod ponit Apostolus his verbis: *Quis te discernit? Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* (1. Cor. 4. 7.) *Qui gloriatur, in Domino gloriatur.* (Ibid. cap. 1. v. 31.) Beatos Angelos in semetipsis gloriari posse quis credat, cum ipsi in conspectu throni procedentes, clamare non cessant: *Gratiarum, actio, honor & virtus, & fortitudo, Deo nostræ;* (Apoc. 7. 12.) atqui merito in seipsis gloriari possent Sancti Angeli, quasi ab aliis sese discrevissent, si versatili tantummodo acceperunt auxilium, quod solam perseverandi potentiam daret, non ipsam operaretur perseverantiam. Id enim à gratia versatili non habuerunt, ut discernerentur ab aliis, cum eadem Angelis tum stantibus, tum cadentibus data fuerit: *Gratia vero quæ est communis bonis & malis, inquit Augustinus, non distinguit bonos à malis,* (Lib. de prædest. SS. cap. 5. n. 10.)

Hoc principio utuntur Augustiniani adversus Molinistas: Si duobus hominibus, inquit, una eademque gratia versatilis detur, quâ bene agere & perseverare possint, horum vero alter bene agat & perseveret, non item alter, unus profecto sese ab alio discernit vi liberi arbitrii, non au-

tem gratiæ; siquidem in utroque eadem reperitur. Quam facile sit illud Augustinianorum argumentum adversus ipsos reflectere, ex modo dictis patet.

Secunda Ratio. Quin Deus futuras omnes, tum Angelorum, tum Adami innocentis liberas determinationes certo præseverit, nemo Christianus dubitat: atqui in Augustinianorum systemate nutare videtur illa scientiæ divinæ certitudo Deus enim futuras, sive Angelorum, sive Adami determinationes certo præscivit, vel in suis decretis prædeterminantibus, quibus hoc aut illud in Angelis & Adamo efficaciter operari statuisset, vel in seipsis, vel in Angelorum & Adami voluntate: atqui nihil horum dici potest in opinione Augustinianorum. Non quidem primum: nam decreta prædeterminantia omnemque efficacem Dei operationem à statu naturæ innocentis excludunt in Theologi. Non secundam: quidquid enim Deus novit, ab æterno compertum habuit; determinationes autem voluntatis creatæ non existunt, nisi in tempore: quatenus vero spectantur ut mere possibiles, innumera secumque pugnantes esse possunt. Non denique tertium, id est, non potuit Deus liberas Angelorum & Adami determinationes in ipsorum voluntate certo præoscere. Hæc enim in se considerata, ut alibi diximus, nuda est facultas ad hoc vel illud indifferens & flexibilis, quæ potest ad varias diversasque determinationes, pro innata mutabilitate sese ferre; ergo in systemate Augustiniano Deus liberas sive Angelorum, sive Adami determinationes non certo prænovit; ergo in statu innocentis admittatur necesse est auxilium ex se efficax. Cum enim motio Dei in tempore sit æterni ipsius decreti instrumentum, & ad illius executionem adhibeatur, ejusdem naturæ esse debet, ac decretum quo Deus efficaciter statuit hoc vel illud operari.

Tertia Ratio. Eo statu innocentis excludi non potest præmotio physica quoad singulos actus, quin periclitetur divinæ Providentiæ certitudo. Hæc quippè in eo sita est, quod Deus res universas & singulas tam certâ ratione regat, temperet ac moderetur, ut falli in exequendis suis consiliis nequeat. Ad certam vero divinorum decretorum executionem, necesse est ut Deus liberas creatæ voluntatis determinationes ad finem sibi propositum modo quodam infallibili dirigat: atqui si Angeli & Adamus in statu innocentis versatilem tantum gratiam habuerint, quis concipiat potuisse Deum liberas ipsorum determinationes ita disponere, ut eas ad finem à se præstitum certo perduceret? Siquidem penès horum voluntatem erat, oblatum sibi auxilium versatile, in quamcumque vellent partem flectere, illudque efficax vel sterile pro suo arbitrio facere.

Gravissimis his rationibus præmoti, Thomistarum sententiam anteponendam censuimus, quamvis nonnullis obnoxia sit difficultatibus, ex quibus sese expedire vix ac ne vix quidem potest humana ratio. Non levioribus autem urgeti Augustinianos, ex dictis compertum est.

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. S. Augustinus qui de gratia naturæ innocenti propria ex professo disseruit, duplex adjutorium distinguit: *Aliud est adjutorium, inquit, sine quo aliquid non fit; & aliud est adjutorium quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere, nec tamen, cum adsuerint alimenta, iis fit ut vivat qui mori voluerit; ergo adjutorium alimentorum est sine quo non fit, non quo fit ut vivamus ... adjutorium quo est non solum sine quo non fit; verum etiam quo fit propter quod datur.* (Lib. de Corrept. & grat. cap. 12. n. 34.)

Præmissâ distinctiōe duplicis adiutorii quo, ex se ipso efficacis, & sine quo, ita pergit S. Doctor: Primum itaque homini... datum est adiutorium perseverantiæ, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc vero Sanctis in Regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis, non tale adiutorium perseverantiæ datur, sed tale ut eis perseverantiâ ipsa donetur. (Ibid.)

Num. 37. Sic exponit cur in statu innocentia non datum fuerit homini adiutorium quo, sive ex se ipso efficacis: Quia scilicet tales vires habebat sua voluntas, quæ sine ullo instituta fuerat peccato, ... ut dignè tantæ bonitati & tantæ bonè vivendi facilitati, perseverandi committeretur arbitrium.

Undè sic disputatur: docet Augustinus primum hominem, ad perseverandum in originali iustitia, non indignis adiutorio quo, id est, ex se efficaci; ergo huiusmodi auxiliam è statu innocentia exclusit.

Resp. Diss. ant. Docet Augustinus primum hominem sub aliquo respectu non indignis adiutorio ex se efficaci, conc. ant. eo non indignis sub omni respectu, neg. ant.

Sub aliquo respectu dici potest Adamum innocentem auxilio per se efficaci opus non habuisse ad bonè agendum & perseverandum; si nimirum spectetur status roboris & sanitatis in quo fuerat constitutus. Itaque si auxilium seu motio ex se efficacis ex alio capite non requireretur, quàm ad vires resarciendas, & infirmitatem roborandam, illud procul dubio non fuisset Adamo necessarium, quo tempore integer erat & viribus potens.

Cum ergo dicit Augustinus in libro primi hominis arbitrio relictum esse ut perseveraret, si vellet; sed post illius lapsum, gratiam electis dari, quæ non solum perseverare queant, sed

etiam quæ reverà perseverent; hæc similia comparatè dicuntur, habitâ scilicet ratione, hinc sanitatis Adami, illinc vero nostræ infirmitatis: Ille non opus habebat eo adiutorio quod implorant isti (Sancti in hac vita) cum dicunt: video legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, ... quoniam in eis caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem ..... ille vero nullâ talitèr adversus seipsum tentatus atque turbatus, in illo beatitudinis loco suâ secum pace fruebatur. Proinde .. potentiore gratiâ indigent isti. Ita S. Doctor, (Lib. de Corrept. & grat. cap. II.)

- Inst. Quamvis S. Doctor in libro de correptione & gratiâ fusè differuerit de statu innocentia & gratiâ ipsius propria, nullam tamen de cuiusdam auxiliî per se efficacis necessitate mentionem facit; ergo illud ab eo statu sub omni respectu exclusit.

- Resp. Neg. conseq. Hoc enim fuit S. Doctoris in libro de correptione & gratiâ institutum, ut exponeret quodnam esset discrimen inter statum innocentia adiutorium, & illud quo nunc indiget natura corrupta. De illo proinde tantum auxilio loqui debuit, quod unicuique statui peculiari est; non autem de eo quod utrique statui est commune. Porro utrique naturæ statui æqualiter commune est auxilium, seu motio divina per se efficacis; eam scilicet ob causam, ut ait S. Thomas quod nulla res creata possit in quemcumque actum prodire, nisi virtute motionis divinæ. (1. 2. quæst. 109. art. 9.) Alioqui Deo eriperetur primæ & universalis rerum omnium causæ titulus, qui in nullo naturæ statu potest à supremo Numine alienari. Non mirum est igitur, quod de illa motione efficaci silnerit S. Augustinus, cujus mentio nihil ad suum propositum pertinebat.

- Obj. 2º. Penes ipsum (Adamum) inquit Augustinus, erat permanere, si vellet, quæ non deerat adiutorium per quod posset; sed quia noluit perma-

nerē, profecto ejus culpa est, cujus meritum fuisset, si permanere voluisset; sicut fecerunt Angeli sancti qui, cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt. (Ibid.)

Unde sic: juxta S. Doctorem, Adamo ut in bono staret, non aliud auxilium fuit necessarium, quam illud quod habuerunt Sancti Angeli qui steterunt: atqui Angeli Sancti non habuerunt auxilium nisi versatile; siquidem per idem liberum arbitrium steterunt, per quod mali Angeli lapsi sunt, quibus certe non adfuit adjutorium efficax ad perseverandum.

Resp. Neg. min. S. enim Doctor, ut supra vidimus, asserit bonos Angelos, ceteris cadentibus, amplius adjuutos fuisse. Porro amplius illud adjutorium non fuit auxilium sine quo, sed vi propria efficax. Non datum est enim Angelis qui ceciderunt atqui, teste Augustino, si adjutorium sine quo ipsis defuisset, eorum lapsus culpa vacasset. Si hoc adjutorium, inquit, Angelo vel homini defuisset, non utique sua culpa cecidissent: adjutorium quippe defuisset, sine quo manere non possent. (Lib. de corrept. & grat. cap. 11. n. 32.)

Inst. cum Tournely & aliis. Non valet istud responsum: Amplius enim illud adjutorium, quod tantoperè jactatur, non fuit auxilium per se efficax, vi cujus perseveraverint boni Angeli: sed nihil aliud fuit quam plenissima beatitudo, & scientia quā certo cognoverunt se ab ea felicitate nunquam casuros. Id constat 1°. ex istis Augustini verbis: Illi amplius adjuvi, ad eam beatitudinis plenitudinem, unde se nunquam casuros certissimi fierent, pervenerunt; 2°. ex eo quod ibi S. Doctor Lectorem statim remittat ad librum precedentem, sicut jam etiam in libro quem sequitur iste tractavimus: Porro in libro, scilicet 11. cap. 13. acutum fuerat tantummodo de sempiterna beatitudinis securitate & cognitione, quæ bonis Angelis in fidelitatis præmium concessa fuit.

Resp. Non posse hanc interpretationem cum Augustini verbis conciliari. 1°. Enim textus quem adhibuimus, duo complectitur; scilicet bonos Angelos fuisse amplius adjuutos, ut servarentur ab aliorum lapsu, & præterea illos ad plenissimam securamque felicitatem pervenisse. Quoad istud posterius duntaxat Lectorem remittit S. Doctor librum superiorem, non vero quoad prius, nimirum perseverantiæ causam, in isto quippè libero ea de re nihil omnino dicitur.

2°. Difertè loquitur de auxilio quod Sanctis Angelis subministratum fuit, eo ipso temporis puncto quo cadebant alii, istis malè voluntate cadentibus: atqui perfecta beatitudo bonis Angelis non data fuit eo ipso tempore quod mali cadebant, sed post illorum ruinam, ut ait (Lib. 11. cap. 13.)

3°. Agitur de auxilio quo roborati sunt boni Angeli, ne caderent: quod vero de perpetua beatitudine certi evaserint, illud ipsorum perseverantiæ præmium fuit, non causa.

4°. Sermonem habet S. Doctor de adjutorio quo Sancti Angeli ad plenam felicitatem pervenerunt, unde se nunquam casuros certo cognoverunt: atqui ridiculè prius diceretur beatitudinem esse adjutorium quo pervenitur ad beatitudinem. Vanum igitur & prius inane est adversariorum responsum.

Obj. 3°. S. Augustinus humanam superbiam sic retundit: Humana hæc merita conticescant quæ perierunt per Adam, & regnat quæ regnat Dei gratia per Jesum Christum Dominum nostrum. (Lib. de prædest. SS. cap. 15.)

Unde sic: S. Augustinus Adam innocentis merita vocat humana: atqui ita appellari non poterunt nec debuerunt, si ex adjutorio per se efficaci prodierint; ergo, &c.

Resp. Neg. min. quamvis enim Adam merita non sine auxilio efficaci extiterint, humana tamen aliquo sensu dici potuerunt; eam scilicet ob cau-

sam, quod ut voluntas Adami innocenti in bona opera erumperet, gratiâ medicinali non opus habuerit, quâ sanaretur & reficeretur. Nam sana erat, robusta, nullis concupiscentiæ moribus, nullis ignorantia tenebris obnoxia, omnibus ad bene agendum viribus instructissima. Ad ferendum igitur veræ pietatis fructus, necesse non erat ut supra naturalem suam statum eveheretur; sed ab ea, tanquam à divite fundo, veluti sponte nascebantur; quapropter merita ex bonis operibus comparata, non incongrue humana dici potuerunt.

Longè autem aliter nunc se habent: voluntas enim hominis lapsi graviter peccato fauciata & debilitata, ad res infimas depressa, pravis cupiditatibus vexata, amisit vires faciendis christiã pietatis operibus pares & accommodatas; necesse est igitur ut Salvatoris gratia medicinalis eam sanet, restituat, roboret, & supra naturalem ejus conditionem attollat, ipsi divinam caritatem inspirando. Unde fit ut ipsius merita perperam humana dicerentur.

Licet autem Augustinus Adami innocenti merita dixerit humana, propter eam quam exposuimus rationem, non ideo quodlibet auxilium per se efficax ab innocentia statu exclusum voluit. Quantum ab illa opinione abfuerit, nonne satis declarat, cum de Angelis, ac proinde de Adamo, dicit? *Ergo meliores à se ipsis, quàm ad illo (Deo) facti sunt: absit.* (Lib. 12. de civit. Dei, cap. 9.) Atqui, si Angeli & Adamus innocens sine efficaci adjutorio merita sibi comparassent, meliores à se ipsis quam à Deo facti essent. Melior enim qui bene agit, quam qui potest tantummodo bene agere: atqui hypothesi quam refellimus, Angeli & Adamus habuissent quidem à Deo & à gratia veniatili, ut possent bene agere & mereri, ipsam autem bonum opus ex quo nascitur meritum à libero arbitrio tenuissent, ut toties probavimus.

DISSERTATIO VI.

De Gratia inefficaci & excitante quæ sufficiens vocatur.

GRATIA quæ efficaci opponitur, dici solet modo *excitans*, modo *inefficax*, modo *sufficiens*. 1°. Vocatur *excitans*, quia voluntatem ad bonum opus allicit, & aliquod illius desiderium inspirat. 2°. Appellatur *inefficax* respectu boni operis ad quod ex natura sua tendit, voluntatemque movet. 3°. A recentioribus Theologis dicitur *sufficiens*, eo quod, inquirunt, quamdam confert potentiam bonum ad quod excitat operandi. Quo in capite à gratia efficaci distinguitur, quæ non solum dat posse, sed etiam operari.

Circa gratiam excitantem plurima in controversiam veniunt. Primum, an detur gratia excitans & interior cui voluntas humana resistat. Secundum, an ea gratia aliquem semper effectum in voluntate operetur. Tertium, an gratia hæc dici queat, sitque revera sufficiens respectu effectus perfecti ad quem tendit, & quo propter hominis culpam fraudatur. Quartum, qualem observandi mandata potentiam conferat.

sam, quod ut voluntas Adami innocenti in bona opera erumperet, gratiâ medicinali non opus habuerit, quâ sanaretur & reficeretur. Nam sana erat, robusta, nullis concupiscentiæ moribus, nullis ignorantia tenebris obnoxia, omnibus ad bene agendum viribus instructissima. Ad ferendum igitur veræ pietatis fructus, necesse non erat ut supra naturalem suam statum eveheretur; sed ab ea, tanquam à divite fundo, veluti sponte nascebantur; quapropter merita ex bonis operibus comparata, non incongrue humana dici potuerunt.

Longè autem aliter nunc se habent: voluntas enim hominis lapsi graviter peccato sauciata & debilitata, ad res infimas depressa, pravis cupiditatibus vexata, amisit vires faciendis christiã pietatis operibus pares & accommodatas; necesse est igitur ut Salvatoris gratia medicinalis eam sanet, restituat, roboret, & supra naturalem ejus conditionem attollat, ipsi divinam caritatem inspirando. Unde fit ut ipsius merita perperam humana dicerentur.

Licet autem Augustinus Adami innocenti merita dixerit humana, propter eam quam exposuimus rationem, non ideo quodlibet auxilium per se efficax ab innocentia statu exclusum voluit. Quantum ab illa opinione abfuerit, nonne satis declarat, cum de Angelis, ac proinde de Adamo, dicit? *Ergo meliores à se ipsis, quàm ad illo (Deo) facti sunt: absit.* (Lib. 12. de civit. Dei, cap. 9.) Atqui, si Angeli & Adamus innocens sine efficaci adjutorio merita sibi comparassent, meliores à se ipsis quam à Deo facti essent. Melior enim qui bene agit, quam qui potest tantummodo bene agere: atqui hypothesi quam refellimus, Angeli & Adamus habuissent quidem à Deo & à gratia veniatili, ut possent bene agere & mereri, ipsam autem bonum opus ex quo nascitur meritum à libero arbitrio tenuissent, ut toties probavimus.

DISSERTATIO VI.

De Gratia inefficaci & excitante quæ sufficiens vocatur.

GRATIA quæ efficaci opponitur, dici solet modo *excitans*, modo *inefficax*, modo *sufficiens*. 1°. Vocatur *excitans*, quia voluntatem ad bonum opus allicit, & aliquod illius desiderium inspirat. 2°. Appellatur *inefficax* respectu boni operis ad quod ex natura sua tendit, voluntatemque movet. 3°. A recentioribus Theologis dicitur *sufficiens*, eo quod, inquirunt, quamdam confert potentiam bonum ad quod excitat operandi. Quo in capite à gratia efficaci distinguitur, quæ non solum dat posse, sed etiam operari.

Circa gratiam excitantem plurima in controversiam veniunt. Primum, an detur gratia excitans & interior cui voluntas humana resistat. Secundum, an ea gratia aliquem semper effectum in voluntate operetur. Tertium, an gratia hæc dici queat, sitque revera sufficiens respectu effectus perfecti ad quem tendit, & quo propter hominis culpam fraudatur. Quartum, qualem observandi mandata potentiam conferat.

CAPUT PRIMUM.

An detur gratia interior excitans, cui voluntas humana resistat.

UT solvatur hæc quæstio, sit

P R O P O S I T I O.

Dantur gratiæ interiores quibus resistit voluntas humana, quoad effectum ad quem excitant.

Prob. ex Scriptura. Sic hortatur Apostolus: *Spiritum nolite extinguere.* (1. *Thessal.* 5. 19.) *Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* (2. *Cor.* 6. 1.) *Contemplantes ne quis desit gratiæ Dei.* (Hebr. 12. 15.) Atqui Spiritum Sanctum extinguere, in vacuum gratiam Dei recipere, gratiæ deesse, profecto nihil aliud est quam gratiæ interiori resistere.

Præterea, *Væ tibi, Corozaim, inquit Christus, væ tibi, Bethsaida; quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim enim in cilicio & cinere poenitentiam egissent!* (Luc. 10. 13.) Porro inde liquet eam gratiam quæ Tyrios convertisset, hunc effectum non habuisse apud Judæos in malo magis obduratos, ideoque gratiam interdum esse inefficacem propter voluntatis reluctationem.

Quorsum vero in probanda tam aperta veritate, quam frequens testatur experientia tempus infumere? quis enim, inter homines etiam piissimos, multa bona non sibi proponit facienda, quæ tamen non facit? quis singula bona desideria quæ movente Spiritu Sancto, concipit, fideliter exequitur?

atque ista boni desideria gratiam esse interiori non nemo dubitaverit. Hinc inter Catholicos nullus est, qui fingere animo non adhareat censuræ hujus propositionis: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.*

Dices: Resistere gratiæ nihil aliud est, quam resistere absolutæ Dei voluntati: atque voluntati nemo resistit; ergo nec gratiæ.

Resp. Dist. maj. Resistere gratiæ increatæ, nihil aliud est quam resistere absolutæ Dei voluntati, conc. maj. Resistere gratiæ creatæ, nihil, &c. neg. maj. disting. pariter consequens: ergo nec gratiæ increatæ resistitur, conc. ergo nec gratiæ creatæ resistitur, neg.

Porro gratiæ increatæ, cum ipsa sit absoluta Dei voluntas, semper est efficax, ac proinde nunquam ei resistitur. Potest, inquit S. Thomas, gratia considerari secundum quod est à Deo movente; & tunc habet necessitatem ad id quod ordinatur à Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis. (1. 2. quæst. 122. art. 3. in corp.)

Gratiæ vero creatæ nihil aliud est quam inspiratio dilectionis. Porro non omnis amor est efficax: sed aliud est robustus, cupiditatumque victor; alius autem remissus & debilis qui, ingruente vehementi cupiditate, aut gravi tentatione, superatur. Il pater ex interiori pugna quam ante suam conversionem integram expertus fuerat Augustinus, sicque describit: *Voluntas nova quæ mihi esse coepit, ut te gratias colerem, fruique te vellem, non dum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam.* (Lib. 8. *Confess.* cap. 5. n. 10.) Certe nova hæc Deum gratis colendi voluntas, erat gratia interior creatæ, & quidem non admodum parva: quia tamen majores erant prævæ consuetudinis vices, non erat efficax, eique voluntas inveterata resistebat.

CAPUT II.

An Gratia excitans aliquem semper effectum, saltem imperfectum, in voluntate operetur.

PROPOSITIO.

Gratia excitans quæ dicitur sufficiens, quamvis perfectum ad quem tendit effectum non assequatur, quemdam tamen minus perfectum habet, eum scilicet ad quem absolute Dei voluntate destinatur.

Prob. 1°. illis Domini verbis apud Isalam: *Verbum meum quod egreditur de ore meo, non revertetur ad me vacuum; sed facies quæcumque voluit, & prosperabitur in his ad quæ misit illud.* (Isa. 55. 11.) Hic generatim fit sermo de omni verbo quod ex ore Dei egreditur, id est, juxta Hebræicam locutionem, de omni voluntate quæ Deus aliquid absolute decernit; omnis proinde gratia eum semper habet effectum, quem Deus absolute constituit.

Prob. 2°. ex S. Thoma & inferioribus ejus discipulis. S. Doctor gratiæ actualis auxilium generatim definit, misericordiam Dei per quam interioris motus operatur. (Quæst. 24. de veritate, art. 14.) Nulla igitur est in homine gratia actualis, sine pio quodam voluntatis motu.

Sylvius: Revera, inquit, omnis gratia est efficax alicujus effectus, hujus nimirum ad quem proxime ordinatur, quem Deus absolute voluntate intendit, juxta illud Psalmi 113: *Deus noster in Cælo, omnia quæcumque voluit fecit.* (In. I. 2. Quæst. III. art. 3. quæst. 3.)

Contentonius: Hanc gratiam parvam appellat (Augustinus) quæ parva & imperfecta desideria, & imbecillam voluntatem parit. Quamvis respectu hujusmodi imperfectorum semivolentis hominis desideriorum, efficax, dici possit, tamen respectu principalis effectus, conversionis nimirum perfectæ, sufficiens solummodo est. (Lib. 8. dissert. 2. cap. 2.)

Massoulié: Nullum est sufficiens auxilium, quod ex aliqua parte efficaciam non habeat. Cum enim voluntatem paulatim disponat, ut veluti propius ad justificationem accedat, neque aliis gressibus quàm affectibus; accedere voluntas possit, . . . necesse est ut auxilia sufficientia eos adus imperfectos eliciant, ac nullum est auxilium sufficiens, quod actum aliquem imperfectum non efficiat, quo majores aliquas vires voluntas non acquirat. (Dissert. 3. quæst. 1. art. 41.)

Porro si gratiæ sufficientes paulatim ad conversionem nos præparant, necesse est ut singulæ aliquem boni affectum nobis inspicient. Alioqui, post acceptas plures hujusmodi gratias, justificationi nihilo propiores essemus, quàm si nullam habuissemus.

CAPUT III.

An gratia excitans & inefficax dici queat & revera sit sufficiens ratione effectus perfecti ad quem tendit, licet eum, prævalente cupiditate, non assequatur.

GRATIA sufficiens, si vim nominis spectes, ea est quæ sola ad bonum operandum satis est. Nomen illud ab annis ad Summum ducentis in Scholas irrepsit, duplicique sensu intelligitur. Apud Mo-

linestas eam gratiam significat, quæ ad bonum faciendum reverà sufficit, ita ut præter ipsam non alia ex parte Dei requiratur ad bene agendum. Thomistæ vero hæc eadem voce gratiam intelligunt quæ bene operandi potentiam conferat, quamvis alia, nimirum ex se ipsa efficax, ad recte operandum prorsus necessaria sit. Maxime igitur ambiguum est gratiæ *sufficientis* vocabulum, ideoque prius definiendum, quam adhibeatur.

Quæres 1°. quid sentiendum sit de Theologorum opinione qui gratiæ *sufficientis* nomine gratiam intelligunt inefficacem, quæ ad bene operandum ita sufficiat, ut non aliud ex parte Dei auxilium requiratur.

Resp. Hanc opinionem rejiciendam esse. Si enim gratia inefficax eo sensu sufficiat ut nullum aliud, præter ipsam, auxilium requiratur ad bene agendum ii quibus adest hujusmodi gratia, non teneantur gratiam efficacem à Deo postulare: nemo quippe id postulat quod in sua potestate habet: atqui id omnium Christianorum sensui adversatur. Quis enim, conceptio per gratiam excitantem imperfecto ad Deum sese convertendi desiderio, sui officii esse non putet, gratiam conversionis efficacem petere, & cum S. Prospero dicere: *Fecisti me cupidum mandatorum duorum, scæ & efficacem: adjuva me ut faciam quod commendas; dona ipse quod mandas.* (In ista Davidis verba: ecce concupivi mandata tua. Psal. 118. v. 40.)

Quæres 2°. quænam actualis gratia proprie dici queat *sufficiens*.

Resp. solam gratiam efficacem hoc nomen sibi proprie vindicare. Id quippe tantum sufficit in quocumque genere, præter quod nihil aliud requiritur ad operandum effectum: atqui gratia efficax sola est, præter quam non aliud requiritur auxilium ad bene agendum. Quodcumque enim

adjutorium aliudingas, ipsi accedere gratiam efficacem ita necesse est, ut sine ipsa bonum opus nunquam sit exiturum. Hinc S. Thomas gratiam efficacem & sufficientem pro una & eadem accipit. *Primo*, inquit, ostendit Apostolus quo Evangelica gratia est necessaria ad salutem; *secundo* quod est efficax sive sufficiens. (Lib. 6. in cap. 1. Epist. ad Rom.) Dicit etiam voluntatem non moveri *sufficienter & efficaciter*, nisi à Deo. (1. part. quæst. 105. art. 4. in corp.)

Inde sequitur *sufficientis* nomine improprie tantum decorari gratiam quæ sit efficax. Præterea titulus ille huic gratiæ immerito tribuitur, quæ reipsa non sufficit: atqui, fatentibus Thomistis, gratia quam *sufficientem* vocant, ad bene agendum reverà non satis est, siquidem præter illam alia prorsus requiritur, nempe efficax. Ergo gratia quam Thomistæ *sufficientem* nuncupant, eo nomine proprie non digna est. Ita ex omnium consensu, ad pellendum morbum sanitatemque restituendam *sufficiens* non rectè diceretur potio, præter quam alia potentior esset omnino necessaria. Hinc Cardinalis de Laurea: *Sapè*, inquit, cum aliis viris doctis miratus sum cur Theologi moderni gratiam illam divinam, quæ homo... excitatur... ad bonum faciendum, & effectum non obtinet; vocare ceperunt *sufficientem*, ad distinctionem efficacis quæ semper habet annexum effectum, cum satis non sit ad eum ponendum, efficax quæ in rigore divi deberet *sufficiens*. (Opusculo 3. de gratia, cap. 4.)

Quæres 3°. utrum admitti debeat gratia *sufficiens*, qualis exponitur à Thomistis.

Resp. Eam non posse non admitti, si rem ipsam species, non vocem quæ exprimitur. Gratia enim *sufficientis* nomine eam Thomistæ gratiam intelligunt, quæ aliquod bonæ voluntatis initium inspirat, quæ, licet bonum ad quod excitat non operetur, ad illud tamen agendum quandam volun-

tati confert potentiam &, præter quam, aliud requiritur auxilium, ut bonum opus reipsa fiat: atqui certum est 1°. dari gratias inefficaces, quæ scilicet effectum non habent, ad quem voluntatem excitant; 2°. eas aliquem effectum operari, pia nimirum & imperfecta boni desideria; 3°. ab ipsis quamdam voluntati potentiam conferri, respectu effectus ad quem movent; 4°. denique, præter illud auxilium efficax, aliud esse necessarium ut bonum opus reipsa perficiatur; ergo gratia sensu Thomistico sufficiens, quoad rem ipsam spectata non potest non admitti.

CAPUT IV.

Qualem observandi mandata potentiam conferat gratia excitans quæ & sufficiens dicitur.

QUÆRES 1°. an potentia quæ per gratiam excitantem confertur, dicenda sit *proxima*.

Resp. Si potentia *proxima* vocabulo eam intelligas, quæ complectitur quidquid ad bonum adu operandum requiritur, sicut à multis recentioribus accipitur, potentia hæc eo sensu *proxima* dici non potest. Ad bonum quippe agendum, præter gratiam excitantem, necessarium est gratiæ per se efficaciæ auxilium. Si vero potentiæ *proximæ* nomine eam significari velis quæ, licet omnia secum non importet ad producendum effectum necessaria, magis tamen vicina est effectui, quam potentia naturalis, sicut à Thomistis intelligitur, nihil vetat facultatem hanc eo sensu dici *proximam*. Efficiendis enim bonis actibus longe vicinior est, quam potentia

naturalis quæ sine nullo bonæ voluntatis initio esse potest.

Quæres 2°. an potentia quæ per gratiam excitantem confertur, sit *expedita*.

Resp. Duplicis generis esse potest impedimentum; 1°. scilicet externum quod à voluntatis potestate non pender, & locum non habet, nisi in actibus externis; v. g. cum pecuniæ defectu impeditur aliquis, ne dare eleemosynam possit, quamvis sincere velit; 2°. *internum*, ipsaque voluntate situm: tibi nimirum vehementer est effectus in oppositum; quando, v. g. homo dives per immodicam pecuniæ cupidinem impeditur ne pauperibus subveniat. Hujusmodi verò impedimentum ex ipsa voluntate, ut satis patet, nascitur.

Potentia è gratiâ excitante proveniens, *expedita* dici potest, quatenus nullum est impedimentum externum, vi cuius homo nequeat bonum operari à malo quæ abstinere. Verbum sub omni respectu *expedita* immerito diceretur: validior quippe cupiditas obstat, ne homo facere velit quod reipsa faceret, si vellet. Quanto debilius est gratia excitans, & vehementior cupiditas, tanto majus est voluntati illud impedimentum. Paulatim debilitatur per gratiæ incrementum, & oppositæ cupiditatis immutationem, donec tandem ita iavalescat iustitiæ dilectio, ut cupiditatem sibi inimicam superet.

Quæres 3°. an potentia quam tribuit gratia excitans, live sufficiens, *completa* & *perfecta* dici debeat.

Resp. Si istis vocibus potentiam intelligas, quæ habeat quidquid ad veram potentiam requiritur, certum est potentiam ex gratiâ excitante natam, eo sensu *perfectam* esse & *completam*: nihil quippe ipsi deest, quod potentiam propriè dictam constituam. Malim tamen eam *veram* appellari, quam *perfectam* & *completam*.

Si vero per eas voces intelligere tibi libeat potentiam, omnibus ad bene agendum requisitis instructam, ut placet Molinistis, tunc potentia dici non poterit completa & perfecta: in Thomistarum enim principis, gratia ex se efficax ad omne opus bonum absolute necessaria est. *Sub sufficiente auxilio*, inquit Facultas Colonienlis, *nondum complete potentes sumus, ut de factō hujusmodi operationem efficiamus absque efficaci auxilio.* (Summa Theologiae. 1638. 1. 2. Tractat. 5. disput. 8.)

Quaeres 4°. an potentia per gratiam excitantem data, sit relativa, ut aiunt multi, ad praesentes voluntatis dispositiones, sive an gratia excitans voluntati praebet vires, quae cupiditatis viribus sint aequales eique superandae pares.

Resp. Hanc opinionem rejiciendam esse. Prob. 1°. quia isto potissimum nititur principio, nimirum veram non esse liberti arbitrii potentiam, nisi tantum ad bene, quantum ad male agendum valeat; ita ut ejus essentia in aequilibrio possibilitatis & virium consistat: atqui commentum illud profligatim in tractatu de actibus humanis, ergo, &c.

Prob. 2°. ex illis Christi ad Petrum verbis: *Quo ego vado non potes me sequi modo; sequeris autem postea;* (Joan. 13. 36.) id est, non satis virium nunc habes, ut pro me moriaris; sed habebis postea. Unde sic argumentor: Petrus dicitur non posse, defectu vel gratiae excitantis, vel gratiae amplioris & efficacis: atqui non defectu gratiae excitantis, quia non sine ea Petrus Christo dixerat: *animam meam pro te ponam.* Quapropter sic habet Augustinus: *Caritas, quamvis parva & imperfecta, non deerat (Petro), quando dicebat Domino: animam meam pro te ponam. Putabat enim se posse, quod se velle sentiebat.* (Lib. de grat. & libero arbitrio, cap. 17.) Quia igitur Petro tunc deerat amplior & efficax gratia, non poterat pro Christo mori; gratia ergo excitans non satis virium

confert

confert ad implenda mandata, pro quibus desiderium aliquod inspirat.

Prob. 3°. *Quia quantum habes gratiae, inquit Ricardus à S. Vidore, tantum habes potentiae* (illius scilicet quae ex bonā voluntate exoritur), & *quantum accepta gratia crescit, tantum & potentia tua proficit; & quantum gratia minuitur, tantum potentiae tuae detrahitur:* (Lib. 1. de eruditione interioris hominis, cap. 3. pag. 71.) atqui si gratia quaevis excitans, etiam tenuis, potentiam conferret completam relativam, & superandae cuilibet cupiditati parem, sequeretur tantumdem potentiae per gratiam parvam, quantum per magnam dari, nisi velis per gratiam magnam praebere vires plus quam completas: quod absurdum est.

Prob. 4°. Triplicis generis peccata Theologi post SS. Patres distinguere solent; alia scilicet malitiae, alia infirmitatis, & alia ignorantiae. Qui peccant ex ignorantia, cognitionem legis non habent. Qui peccant ex infirmitate, quid faciendum sit norunt quidem & facere vellent; sed propter voluntatis debilitatem & languorem succumbunt. Qui tandem peccat ex malitia, sciens & plenè volens malum operatur: atqui si gratia quaelibet excitans, vires praebet completas, relativas, implendisque mandatis omnino pares, ubinam, quæso, erunt peccata infirmitatis? Numquid infirmus est qui viribus ad bene agendum, cupiditatemque superandam idoneis pollet? Aut quomodo ex infirmitate peccat, qui infirmus non est? Hoc tamen peccatum in hominibus, etiam iustorum, vita est frequentissimum.

Dices: Utilissima sunt Dei mandata: atqui hujusmodi esse non possunt, nec justè imponi, nisi adjunctam habeant gratiam per quam impleri queant. Præterea quid commodi homo tentatione pulsatus referre potest ex illa gratia, quae in praesentibus circumstantiis satis virium non praebet. Nonne Medicus ægroto illudere censeretur, si

pharmacum ipsi daret, daret, quod sanando præ-
senti morbo non esse *relativè* sufficiens?

Resp. 1°. Argumentum retorquendo: hominibus
utilissima sunt Dei mandata: atqui hujusmodi non
erunt, nisi impleantur, ac proinde nisi adjunctam
habeant gratiam efficacem, sine qua nunquam ob-
servantur; ergo gratiam hanc semper habent sibi
annexam. Quidquid vitii est in ista argumentandi
ratione, in adversariorum etiã argumento re-
peritur.

Resp. 2°. Ex se quidem hominibus utilia esse
Dei mandata, quatenus eos & legis divinæ, &
suæ libertatis, & propriæ imbecillitatis admonent:
sed eventu contingere ut in eorum perniciem
vertantur, qui illa non observant. Id autem pro-
pria hominis culpa accidit, non vero Dei qui nec
efficacem, nec sufficientem gratiam debet. Adæ
posteris. Si enim à peccato excusari nequaquam
possunt, qui nullo præveniente Dei auxilio do-
nantur, ut supra invictè probavimus, numquid
justam excusationem obtendere ii possent, qui præ-
ter veram quam habent à natura implendi mandata
potentiam, aliam à gratiã excitante accipiunt,
licet non *relativam*?

Neque hic valet comparatio quæ ducitur à Me-
dico pharmacum adhibente, quod *relativè* non
sufficiat; tum quia debet Medicus suam omnem
industriam conferre, ut ægros sanet quorum cu-
ram suscepit; Deus vero nemini gratiam medici-
nalem dare tenetur; tum quia citra ægrotantis cul-
pam contingit, ut remedium sibi datum optato
careat effectu: contra vero quod gratia excitans
plenum perfectumque effectum non obtineat,
voluntatis pravitati & contumaciæ tribuendum est.

DISSERTATIO VII.

De Gratia actualis distributione.

DOCENT recentiores quidam Theologi gratiam
actualem quam *sufficientem* vocant, omnibus
etiã infidelibus, excæcatis & induratis præstò
esse, quotiès præceptum aliquod urget; id negant
alii.

Observandum est autem 1°. controversiam hanc
non moveri nisi de gratiã Christi propriè dictã:
fatentur enim omnes plurima esse subsidia, tum
externa, tum interna quibus homines ad bonum
faciendum, peccatumque declinandum excitantur,
& quæ latiori sensu à SS. Patribus *gratiæ* dicuntur.
Ejusmodi sunt orbis hujus universi species pulcher-
rima, & ordo constantissimus; lex naturalis om-
nium mentibus à Creatore insculpta; innatus bea-
titudinis appetitus quem explere nihil creati po-
test; conscientia judicium & stimuli; pudor natu-
ralis quo peccatores afficiuntur; pœnæ in alterã
vitã luendæ timor, & alia id genus multa quibus
unumquemque ad bonum agendum, peccatumque
fugiendum identidem moveri apud omnes constat.
Sed nihil horum satis est ad faciendum opus ex
omni parte bonum. Cave igitur ne ea confundas
cum gratiã Christi propriè dictã de quã tantum
hic agitur; & quam Augustinus definit *inspira-
tionem dilectionis, ut cognita sancto amore facia-
mus*, (*Lib. 4. ad Bonifacium, cap. 25. n. 11.*)

Observandum 2°. quæstionem non esse, utrum
Deus gratiam suam offerat, & omnibus dare pa-
ratus sit, si impedimentum non opponerent; sed
quæritur an eam Deus omnibus reipsã largiatur,

pharmacum ipsi daret, daret, quod sanando præ-
senti morbo non esse *relativè* sufficiens?

Resp. 1°. Argumentum retorquendo: hominibus
utilissima sunt Dei mandata: atqui hujusmodi non
erunt, nisi impleantur, ac proinde nisi adjunctam
habeant gratiam efficacem, sine qua nunquam ob-
servantur; ergo gratiam hanc semper habent sibi
annexam. Quidquid vitii est in ista argumentandi
ratione, in adversariorum etiã argumento re-
peritur.

Resp. 2°. Ex se quidem hominibus utilia esse
Dei mandata, quatenus eos & legis divinæ, &
suæ libertatis, & propriæ imbecillitatis admonent:
sed eventu contingere ut in eorum perniciem
vertantur, qui illa non observant. Id autem pro-
pria hominis culpa accidit, non vero Dei qui nec
efficacem, nec sufficientem gratiam debet. Adæ
posteris. Si enim à peccato excusari nequaquam
possunt, qui nullo præveniente Dei auxilio do-
nantur, ut supra invictè probavimus, numquid
justam excusationem obtendere ii possent, qui præ-
ter veram quam habent à natura implendi mandata
potentiam, aliam à gratiã excitante accipiunt,
licet non *relativam*?

Neque hic valet comparatio quæ ducitur à Me-
dico pharmacum adhibente, quod *relativè* non
sufficiat; tum quia debet Medicus suam omnem
industriam conferre, ut ægros sanet quorum cu-
ram suscepit; Deus vero nemini gratiam medici-
nalem dare tenetur; tum quia citra ægrotantis cul-
pam contingit, ut remedium sibi datum optato
careat effectu: contra vero quod gratia excitans
plenum perfectumque effectum non obtineat,
voluntatis pravitati & contumaciæ tribuendum est.

DISSERTATIO VII.

De Gratia actualis distributione.

DOCENT recentiores quidam Theologi gratiam
actualem quam *sufficientem* vocant, omnibus
etiã infidelibus, excæcatis & induratis præstò
esse, quotiès præceptum aliquod urget; id negant
alii.

Observandum est autem 1°. controversiam hanc
non moveri nisi de gratiã Christi propriè dictã:
fatentur enim omnes plurima esse subsidia, tum
externa, tum interna quibus homines ad bonum
faciendum, peccatumque declinandum excitantur,
& quæ latiori sensu à SS. Patribus *gratiæ* dicuntur.
Ejusmodi sunt orbis hujus universi species pulcher-
rima, & ordo constantissimus; lex naturalis om-
nium mentibus à Creatore insculpta; innatus bea-
titudinis appetitus quem explere nihil creati po-
test; conscientia judicium & stimuli; pudor natu-
ralis quo peccatores afficiuntur; pœnæ in alterã
vitã luendæ timor, & alia id genus multa quibus
unumquemque ad bonum agendum, peccatumque
fugiendum identidem moveri apud omnes constat.
Sed nihil horum satis est ad faciendum opus ex
omni parte bonum. Cave igitur ne ea confundas
cum gratiã Christi propriè dictã de quã tantum
hic agitur; & quam Augustinus definit *inspira-
tionem dilectionis, ut cognita sancto amore facia-
mus*, (*Lib. 4. ad Bonifacium, cap. 25. n. 11.*)

Observandum 2°. quæstionem non esse, utrum
Deus gratiam suam offerat, & omnibus dare pa-
ratus sit, si impedimentum non opponerent; sed
quæritur an eam Deus omnibus reipsã largiatur,

quotiès occurrit præceptum aliquod implendum; vel tentatio quædam vincenda. Quibus prænotatis, sit

PROPOSITIO.

De Gratia Christi non dignè sensit, quisquis eam putat omnibus hominibus dari.

Ita Episcopi in Sardinia pro fide exules. (In Epistola Synodica, cap. 9. inter opera S. August. tom. 10. in append. pag. 154.)

ARG. I. Ex Patribus.

S. Augustinus hæc habet insignia : Quoniam, propitio Christo, Christiani Catholici sumus, scimus gratiam... non omnibus hominibus dari;... scimus iis quibus datur, misericordiâ Dei gratuita dari; scimus eis quibus non datur, justo Dei iudicio non dari. (Epist. 217. ad Vitalem, cap. 5.) Communis est, inquit, omnibus natura, non gratia. (Serm. 26. de verbis Psal. cap. 4. tom. 5. pag. 337.) Docet etiam veram Christi gratiam eam esse, quæ bonos discernit à malis, non quæ communis est bonis & malis. (Lib. de prædest. n. 19. cap. 3.) Denique sic declarat : Dando quibusdam quod non merentur, profecto gratuitam, & per hoc veram suam gratiam esse voluit : non omnibus dari, quod omnes merentur ostendit. (Lib. de dono persever. cap. 12.)

Quibus ex locis eruitur invictum istud argumentum : Ille non censuit gratiam singulis, sine ulla exceptione, hominibus conferri, qui expressè asserit, tanquam dogma Catholicum, gratiam omnibus non dari, nec eam bonis & malis esse communem; sed aliquibus non concedi, ut ostenderet Deus ipsam beneficium esse prorsus gratuitum, quod nemo meretur : atqui ita docet Augustinus; ergo, &c.

At, inquit nonnulli recentiores, loquitur Augustinus, vel de dono perseverantiæ quod speciale est Dei beneficium, vel de gratia efficaci quæ verè non conceditur omnibus.

Refellitur istud responsum. 1°. Quia generalia sunt Augustini verba, nullamque ferunt exceptionem. 2°. Quia affirmat Deum omnibus gratiam non largiri, ut eam gratuitam esse & indebitam demonstrat : atqui non solum gratia efficax & perseverantiæ donum, gratuita sunt Dei beneficia, sed etiam vera quælibet Dei gratia. 3°. Quia de illa gratia agitur, quam Vitalis aliique Semipelagiani omnibus communem esse contendebant : atqui nec Vitalis, nec ullus Semipelagianus ita desipuit, ut opinaretur perseverantiæ donum vel gratiam efficacem, quæ suo nunquam effectu fraudatur, nemini deesse, siquidem quotidiano compertum est experimento, non omnes homines, omni datâ occasione, bonè agere, & in justitia semper permanere, sermo est igitur apud Augustinum de gratia quacumque propriè dicta. 4°. Quia gratia Adamo innocenti data, juxta adversarios, erat merè verfatilis & sufficiens : atqui pronuntiat Augustinus, hujusmodi gratiam hominibus aliquando subtrahi in pœnam peccati. Nunc autem, inquit, quibus deest tale adjutorium (Adamo concessam) jam pœna peccati est. (Lib. de corrept. & grat. cap. 11.) Ergo S. Doctor quamcumque gratiam propriè dictam negat omnibus & singulis dari.

SS. Prosper & Fulgentius, Augustini nobles discipuli, tanti magistri doctrinam strenuè defenderunt. Sic enim Semipelagianum urget S. Prosper, (Carm. de ingratis, cap. 11.)

..... Dic unde probes, quod gratia Christi Nullum omnino hominem de cunctis qui generantur Prætereat, cui non Regnum vitamque beatam Impertire velit.

Et ibidem agnoscit homines divini muneris exsortes

quos gratia neglexit. (*Cap. 32.*) Atqui hæc verba cum gratia generali nequaquam possunt conciliari. Sanctus autem Fulgentius non minus disertè eandem veritatem sic profitetur : *Non omnibus gratiam dari, & quibus datur, non omnibus æqualiter dari, quisquis piè quærit, eloquiorum Sanctorum attestatione cognoscit.* (*Lib. 1. de veritate prædest. cap. 17. n. 36.*) Prætereat Apostolica, inquit, prædicationis tenentes per omnia veritatem, certissimè cognoverunt gratiam Dei non omnibus generaliter dari. (*Ibid. cap. 5. n. 33.*) Atqui hæc S. Fulgentii verba nihil aliud quam nostram propositionem expriment.

Eandem doctrinam tenet S. Thomas. Dicendum, inquit, quod humanum genus propter peccatum primi parentis, meruit privari auxilio gratiæ : & ideo quibuscumque non datur, hoc est ex justitia; quibuscumque autem datur, hoc est ex gratia. (*1. 2. quæst. 106. art. 3. ad 1.*) Sic etiam ratiocinatur : Si gratia omnibus datur, non videtur aliud esse quàm aliquod naturale bonum : nam in nullo inveniuntur omnes homines convertere, nisi in aliquo naturali. (*De verit. q. 24. a. 1. in corp.*) Atqui gratia non est bonum naturale; ergo non datur omnibus.

Denique loquens de gratia præparante, sine qua neminem posse observare mandata asserit, quod quidem auxilium, inquit, quibuscumque divinitus datur, misericorditer datur; quibus autem non datur, ex justitia non datur, in pœnam præcedentis peccati, vel saltem originalis peccati, ut Augustinus dicit in libro de correptione & gratia. (*2. 2. quæst. 2. art. 5. ad 1.*)

S. Bernardus ait secundum dispensationem gratiæ eam in præsentī vita aliis dari, aliis non dari, justo quidem Dei judicio, sed occulto. (*Serm. 73. in Cantic. n. 7.*)

ARG. II. Ex Concilio Tridentino.

Si enim declarat : *Etsi ille (Christus) pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt; sed id duntaxat quibus meritum passionis ejus communicatur.* (*Sess. 6. de justificatione. cap. 3.*) Atqui gratia quælibet propriè dicta mortis Christi beneficium est; ergo veram Christi gratiam non omnes recipiunt.

Sed eo loci, inquiunt adversarii, non agitur de gratia actuali, bene verò de justificationis beneficio, quod omnes reverà non accipiunt, & de quo in eo capite differit Concilium.

Fateor equidem Tridentinam Synodum ibi de justificatione agere; sed quid inde colligi potest, quo nostrum infirmetur argumentum? Quisquis enim vel leviter ad illa Concilii verba attenderit : *Etsi ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt*, is statim intelliget vocem, beneficium, generatim & pro qualibet Christi gratia accipi : si enim Patres Tridentini de sola justificationis gratia loqui voluissent, vocem hanc, beneficium, generatim & absolute non usurpassent, sed illius sensum hoc modo coercuissent : non omnes illud mortis ejus beneficium recipiunt : atqui vocabulum istud, beneficium, nullo modo restringunt Patres Tridentini; ergo non de justificationis tantum, sed de cujuslibet gratiæ Christi beneficio dixere illud ab omnibus non recipi : hoc enim videtur fuisse sacræ Synodi ratiocinium : non omnes mortis Christi beneficium recipiunt; ergo non omnes justificationem consequuntur.

ARG. III. Ex Theologis.

Qui eandem doctrinam profitentur Theologi; tanto sunt numero, ut singulos appellare non liceat. Longam illorum seriem videas apud Gonet. (*Tom.*

2. disput. 3. de reprobatione, art. 5) ex plurimis paucos, sed optima notæ, Theologos allegare satis erit.*

Estius exponens hæc Apostoli verba: Quomodo credent ei quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante? sic animadvertit: Satis ostendunt hæc duæ interrogationes Apostoli... non omnibus hominibus à Deo dari sufficiens auxilium ad salutem, ut quidam putant: constat enim plurimos esse, atque etiam multo plures olim fuisse, præsertim ante Christi adventum, quibus de fide ad salutem necessaria nihil esset prædicatum: quos proinde sufficiens auxilium habuisse, quo salvi fierent, dici non potest. (Comment. in cap. 10. Epist. ad Rom. pag. 120. col. 2.)

Sylvius: Homines viatores semper possunt divina mandata servare, ac per consequens etiam tunc quando non habent gratiam sufficientem; ergo ut observatio mandatorum dicatur esse possibilis, non est necesse venire eo ut dicatur quod habeant gratiam sufficientem. (In 1. 2. q. 109. art. 4.)

Jueninus: Ex iis quæ fusè diximus, inquit, colligendum est veram esse hanc propositionem, etiam absolute & indefinitè sumptam: gratia non omnibus datur. (Tom 5. pag. 570. Edit. Paris. an. 1700.)

Witassius. (Tom. 3. de Deo, pag. 1204. Edit. in-12.) Hanc enim sibi proponit quæstionem an, si non detur alicui gratia sufficiens, in causa sit præcedens aliquod peccatum, & respondet ita esse, verissimumque illud Augustini pronuntiatum: quod (gratia) ut non adjuventur, in ipsis causa est. (Lib. 2. de peccat. merit. cap. 17.)

Laurentius Berti: Est probabilior sententia, inquit, auxilia quæ omnibus divina munificentia paravit, quibusdam aliquando deesse ob impedimenta quæ obicit humanum demeritum. Gratia sufficiens donum est, nec ulla foret in Deo iniquitas, si Deus eam singulis denegaret: alioqui non foret gratia, sed debitum. (de Theologicis disciplinis, tom 3. pag.

285. & 286. edit. German. an. 1749.) Esi autem sunt aliqui supernaturali auxilio (sine quo ad non peccandum non valere voluntatis arbitrium, constans est Augustini sententia) occulto Dei iudicio carentes: nihilominus omnes, quando in hac vita morantur, possunt gratiam largitam singulis præparatam obtinere; & obtinebunt reipsa, nisi ei sceleribus pleni libertate patris posuerint obicem. (August. systema vindicat. tom. 10. pag. 48. edit. German. an. 1749.)

Theologici Duacenses qui anno 1587 censurâ notârunt Lessii & Hamelii sententiam, qui omnibus; etiam obduratis & excæcatis, gratiam sufficientem dari docuerunt: Adversantur, inquit, hujus asseritionis verba Scripturis & Patribus, into propriè dictam Christi gratiam quæ, secundum Augustinum, non est bonis malisque communis, sed bonos discernit à malis, evertere videntur. (Pag. 85.)

Theologi Lovantenses qui eandem Lessii & Hamelii doctrinam gravi censurâ damnârunt aperte, inquit, Augustinus (Epist. 107.) inter eas sententias quas se scire dicit ad catholicam fidem pertinere, quarto loco ponit & hanc, gratiam Dei non omnibus hominibus dari: Cui quidem fidei præjudicium generant non parvum, qui non dubitant aperte profiteri, unicuique homini sufficiente à Deo gratiam dari, quæ exurgant à peccatis, salutemque æternam consequantur. (Justif. Censuræ Lovan. cap. 12. n. 166.)

Theologorum nobis suffragantium longiorum texere catalogum facile esset; sed ab iis singulatim appellandis abstinemus: ut nimis prolixitati fastidioque occurratur.

ARG. IV. Ex Rationibus Theologicis.

Prima ratio. Ideo gratiam omnibus distributam volunt adversarii, quod aliter possibile non essent mandata, nec possent homines gratiæ expertes.

ob viola tam legem merito culpari : atqui utrumque illud à veritate profus alienum esse ostendimus, ubi de gratiæ necessitate dictum fuit; ergo, &c.

Secunda ratio. Gratia actualis nihil aliud est quàm mentis illustratio, & pia voluntatis ad bonum excitatio divinitus immissa; gratia igitur homines ad bene agendum non adjuvat, nisi quia efficit ut ad officium aliquod vel legis præceptum advertant : ad ipsumque observandum alliciantur. Deinde mens humana non potest piâ cogitatione, sanctoque desiderio affici, quin sit hujusce affectionis sibi conscia : sic enim informatus est animus, ut quidquid intra seipsum peragitur, illud intimo sensu percipiat. Non potest igitur omnibus, & quoties instat præceptum, adesse gratia actualis, quin omnes & singuli homines sanctas quasdam cogitationes, pios instinctus, bonaque desideria, in seipsis experiantur & deprehendant, quoties legem violant & malè agunt : atqui tamen contrarium testatur experientia, ut facile noverit quisquis animum suum interrogaverit. Quis enim putet, nisi communi sensu planè careat, Heliogabulum, Caligulam, Neronem, aliaque hoc genus monstra, piis illis cogitationibus & desideriis affectos fuisse, illo etiam ipso tempore quo in omne flagitium præcipientes ruebant?

Hoc ratiocinium sic adhibet Cardinalis Bellarminus : *Cum excitatio illa Dei sit actio nostra, nimirum bona cogitatio, bonumque desiderium, repente ac divinitus immissum, quomodo potest fieri ut non sentiat in nobis? Si semper adsit talis gratia præveniens, semper actu bona cogitemus & vellemus; quis autem hoc sanus audeat dicere? Lib. 2. de grat. & lib. arbit. cap. 6.*) Procul hinc igitur fictitium illud gratiæ generalis beneficium.

At, inquiunt nonnulli, Deus quidem, cum de præcepto implendo agitur, piis cogitationibus animum peccatoris semper illustrat & movet; sed cupiditatum tumultu mens distracta, cœlestē

illud lumen non advertit, nec divinam percipit motionem.

Verum illi imprudens, dum uno laqueo sese expedit nituntur, in alium incidunt impeditionem. Nonne absurdum est, ad peccatum effugiendum sufficientes eas dicere cogitationes, quas menti meæ inesse nesciam? Numquid de periculo imminente satis admoneretur aliquis, si ipsi dormienti & non audienti, denuntiatum fuerit? Atqui cogitatio quæ non advertitur, planè similis est voci quæ non auditur. Hæccine salutis subsidia nobis offerunt & tantoperè venditant adversarii?

Tertia ratio, ex eo quod pavulis sine baptisate morientibus non suppedientur quæ sufficientes salutis auxilia : si enim absque ulla injustitia parvuli subsidiis ad salutem necessariis careant, quamvis non alia ipsis culpa inhæreat, quam originalis, numquid injustus erit Deus, si adultis tot peccatorum actualium reis, gratiam sufficientem non concedat?

Nec dixeris Christum per Baptismi institutionem satis illorum infantium saluti providisse; at causarum secundarum ordinem, quem Deus interrumpere non tenetur, obitare ne Baptismum recipiant.

Hæc enim responsio, inquit Bellarminus, non videtur digna Christianis, qui providentiam Dei erga homines ex divinis litteris & Apostolicâ Traditione didicerint. (Lib. 2. de grat. & lib. arbit. cap. 12.) Numquid naturæ cursus aliud est, quàm ipsa voluntas divina? numquid sic infirmi non potuit, ut omnibus parvulis sacramentum regenerationis absque ullo impedimento ministraretur? Quid audeat dicere, ait Jesuita Vasquez, largissimus alioqui gratiæ sufficientis distributor, ordinem illarum causarum, qui partum infantis impedivit, non fuisse spectatum à Deo præstitutum & ordinatum? ... quare non dubito eos falli, qui hanc

seriem causarum divina permissioni, non voluntati & ordinationi ascribunt. (In 1. partem S. Thomæ. Disput. 96. cap. 2.)

Argumentum illud non omisit S. Augustinus, ut gratiam omnibus non dari demonstraret. Quomodo dicitur omnes homines gratiam fuisse accepturos, si non illi quibus non donatur, eam sua voluntate respicerent, quoniam Deus vult omnes homines salvos fieri, cum multis non detur parvulis, & sine illa plerique moriantur, qui non habent contrariam voluntatem? (Epist. 217. ad Vitalem, cap. 6. n. 19.)

Quarta ratio. Fatentur adversarii gratiam prævenientem non omni tempore & loco dari: non ergo conceditur quoties præceptum aliquod urget, si quædam sint præcepta quæ hominem, quandiu est sui compos, quovis tempore & loco constructum teneant: atqui nonnulla existunt hujusmodi præcepta; qualia sunt ea quibus tenemur bona proximo injuste ablata restituere, cum inimicis nos reconciliare, ad Deum per sinceram pœnitentiam redire. Nullum quippè est tempus quo peccator non debeat an Deum sese convertere, quia summa iustitia non permittit hominem, vel ad horam esse injustum; fateantur ergo necesse est adversarii gratiam non semper, urgente præcepto, conferri.

Solvuntur objecta.

Obicies. 1°. De Verbo sic legitur: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* (Joan. 1. 9.) Atquæ hæc illuminatio fit per gratiam; ergo gratia omnibus datur.

Resp. Dist. maj. Illuminat per rationem naturalem; conc. maj. per gratiam, subdisting. eo sensu quod nullus illuminetur nisi per gratiam Verbi, conc. eo sensu quod omnes & singuli homines per gratiam illuminentur, neg.

Itaque duplex afferri potest objecti loci interpretatio. Prima est S. Thomæ qui (lect. 5. in Joan. cap. 1.) hæc verba ita exponit, ut nullus si qui non illuminetur per rationem & legem naturalem, omnium mentibus insitam & à Verbo divino derivatam, quod suprema est Dei ratio.

Secunda interpretatio est ejusdem S. Thomæ & Augustini, qui prædicta verba etiam intelligunt de illustratione quæ fit per gratiam, non quasi cœlestis illud lumen in omnium & fragulorum animis splendet; sed eo sensu quod nullus illuminetur nisi per verbum divinum. Sic enim intelligimus, ait Augustinus, quod in Evangelio scriptum est, qui illuminat omnem hominem, non quia nullus est hominum qui non illuminetur; sed quia, nisi ab ipso, nullus illuminatur. (Euch. cap. 103.)

Obj. 2°. Sic testatur Deus: *Expandi manus meas totâ die ad populum incredulum.* (Isa. 65. 2.) *Ecce sto ad ostium & pulso; si quis..... aperuerit mihi januam, intrabo ad illum.* (Apoc. 3. 20.) Atqui totâ die expandere manus ad homines, ad eorumque ostium stare & pulsare, nihil aliud est quam gratiam sufficientem omnibus largiri; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Textus enim Isaïæ & alii similes ad Judæos spectant, & ab optimæ notæ Theologis intelliguntur de auxiliis externis, quæ Deus non parçâ manu Judæis contulit, qualia sunt legis promulgatio, Prophetarum oracula & hortationes, miracula, & alia ejusmodi. Si tamen velis hæc Scripturæ verba de gratia interiori exponere, per me licet, modo tamen non de omnibus & singulis Judæis accipiantur. Si enim gratia Judæis omnibus fuit communis, immerito prorsus dixisset Augustinus: *lex jubebat & non implebat, quia caro, ubi non erat gratia, invictissimè resistebat.* (Serm. 6. de verbis Apost. cap. 7.) Quo pacto etiam dicere potuisset? *Lex peccatores convincebat, non solvebat; ideo littera sine*

gratia reos faciebat. (*Tract. 17. in Joan. n. 2.*)

Quod spectat ad objectum Apocal. locum, ad rem non pertinet. Ibi quippe non dicitur Deus pulsare ad ostium omnium singulorumque hominum; quod tamen requiritur, ut aliqua saltem sit difficultatis species. Aliundè vero prædicta verba de auxiliis externis interpretantur Theologi non pauci, nempe de hortationibus, præceptis, consiliis, &c.

Denique, si objecta Apocalypsis verba eo sensu intelligerentur, quod Deus singulos homines, quoties urget aliquod præceptum, gratiâ interiori & supernaturali pulsaret & concuteret, tunc nulla essent ignorantie peccata: quisque enim sui officii indelinetur admoneretur conscientique esset; siquidem gratia quælibet actualis sita est in luce divinitus immissa, quæ menti innotescit quid hic & nunc agendum sit, & in pia motione quæ voluntas ad bonum excitatur: atqui non dimittentur adversarii homines ex ignorantia frequenter peccare; ergo fateantur necesse est prædictum Apocalypsis locum intelligi non posse de gratia interiori & supernaturali, quæ Deus singulorum hominum animos pulset & concutiat.

Obj. 3°. *Deus*, inquit S. Cyprianus, *ut personam non accipit, sic nec ætatem, cum se omnibus ad cælestis gratiæ consecutionem, æqualitate librat, præbeat patrem.* (*Epist. ad Fidum, pag. 95.*) Ergo cælestem gratiam omnibus communem esse S. Doctor existimavit.

Resp. Neg. conseq. Mens enim S. Cypriani nequaquam, fuit gratiam singulis hominibus dari, sed nullam ætatem à gratiæ largitione excludi. Refellit quippe Fidi opinionem, qui sentiebat infantes ante octavum ab ortu diem non esse baptizandos; Fidum, inquam, confutat ex eo quod omnis ætas & omne hominum genus sint gratiæ recipiendæ idonea. Præterea, si quid difficultatis facillèret locus iste, in adversarios pariter reci-

deret: inde enim sequeretur æqualem gratiæ copiam omnibus conferri, quod tamen non admittunt.

Obj. 4°. De mentis cæcitate hæc habet Augustinus; *In eam quisquis datus fuerit, ab interiore Dei luce secluditur; sed nondum penitus, cum in hac vita est.* (*In Psal. 6. n. 8.*) Cælestis ergo luminis & gratiæ participes sunt ipsimet excæcati.

Resp. 1°. Imprudenter omnino istum Augustini locum nobis objiciunt adversarii. Nonne ibi asserit obcæcatos *ab interiore Dei luce secludi*? atqui hæc verba prorsus evertunt eorum doctrinam, qui divinæ gratiæ lumen excæcatis toties adesse contendunt, quoties occurrit præceptum implendum, vel tentatio superanda.

Resp. 2°. Neg. conseq. Ille quippe est obvius ac genuinus Augustini sensus, quod excæcati, quandiu in hac mortali vita versantur, à lumine veritatis *penitus*, id est, modo irrevocabili non sint exclusi. Possunt enim, miserante Deo, suis è tenebris emergere, ad cælestemque veritatis lucem oculos erigere. Id scilicet inter eos & dæmones interest discriminis, quod damnatis omnia ad salutem via præcludatur, æternamque fixa & immutabilis sit eorum conditio: obcæcati vero & indurati, quandiu vivunt, Dei benignitate, gratiæque potentissimâ, ad bonum & virtutem flecti queant ac revocari. Hanc esse Augustini mentem satis demonstrant quæ statim subsequuntur verba: *Sunt enim tenebræ exteriores quæ magis ad diem judicii pertinere intelliguntur, ut penitus extra Deum sit quisquis, dum tempus est, corrigi noluerit.*

A mente quæ ipsi affingitur tam longè abfuit Augustinus, ut mentis cæcitatem ex parte Dei in eo constituat, quod veritatis lucem peccatori Deus subtrahat: *Non cogitat Pelagius*, inquit, *prævaricatorem legis quàm justè lux deserat veritatis; quæ deserit, utique sit cæcus.* (*Lib. de nat. & grat. cap. 22. n. 24.*)

Obj. 5°. Hæc S. Leonis verba : *Iustè nobis instat præcepto qui præcurrit auxilio, & benignè incitat ad obedientiam, qui ducit ad gloriam.* (*Serm. 16. de Passione Domini, cap. 16.*) Ergo præsto est omnibus gratia, urgente præcepto.

Resp. Neg. conseq. Reverè Deus merito videri posset injustus, si magna præcipiendo, nullum quo implerentur auxilium præparasset, nec hominibus ut adjuvarentur humiliter postulantibus subveniret. Quo sensu S. Pontifex ait *iustè instare præcepto, qui præcurrit auxilio*; quænam vero injustitia est, si gratiæ auxilium non conferatur superbis illud, quantum in ipsis est, repellentibus? Insuper Deum *præcurrere auxilio* S. Doctor eodem asserit modo, quo dicit Deum *ad gloriam ducere*: atqui profecto Deus omnes ad gloriam non perducit; ergo nec omnibus gratiæ auxilium impertit.

Objic. 6°. Antiquus autor operis de vocatione gentium apertè testatur, *non solum in novissimis diebus, sed etiam in cunctis retro sæculis, gratiam Dei omnibus hominibus adfuisse*; (*L. b. 2. cap. 10.*) ergo Deus suam omnibus gratiam semper largitus est.

Resp. Dist. ant. Gratiam Dei exteriorè omnibus hominibus adfuisse, conc. gratiam interiorè & supernaturalem, neg.

Autor *Vocationis gentium*, quisquis ille sit, hunc finem sibi proponit, nempe ut ostendat omnibus quamdam semper adfuisse gratiam, quæ potuissent cognoscere unicum existere supremum Numen, ita ut excusari nequeant, quod scilicet colerent Deos. Ad illius enim veritatis notitiam eos quasi invitabat stupendum mundi spectaculum, & mirabile artificium. Illud fuisse autoris consilium, ex variis locis patet, sed maximè ex ipsomet lib. 2. qui nobis objicitur; sic enim habet cap. 4.

Quamvis speciali..... indulgentiâ Dei populum

Israeliticum constet electum, omnesque aliæ nationes suas vias ingredi, hoc est, secundum propriam permissæ sunt vivere voluntatem; non ita se tamen æterna Creatoris bonitas ab illis hominibus avertit, ut eos ad cognoscendum se atque metuendum, nullis significationibus admoneret: Cælum quippè & terra.... omnisque creatura.... ad hanc præcipuè utilitatem generis humani disposita est, ut natura rationalis..... de experimentis tot bonorum ad cultum & dilectionem sui imbueretur auctoris.

Id confirmat istis Pauli & Barnabæ verbis : *Deus in præteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas, & quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de cælo, dans pluvias & tempora fructifera, implens cibo & lætitiâ corda nostra.* (*Act. 14. v. 15. & 16.*) Deinde sic concludit : *Cælum ergo cunctaque cælestia, mare & terra, & omnia quæ in eis sunt.... protestabantur gloriam Dei, & prædicatione perpetuâ majestatem sui loquebantur auctoris.* Ex iis autem & aliis bene multis manifestum est, eam quam autor omnibus hominibus adfuisse gratiam docet, exteriorè esse.

Objic. 7°. S. Thomas sic docet : *Gratia Dei, etsi non habeatur ex meritis, ... tamen oportet quod homo faciat quod in se est; Deus autem voluntate suâ liberalissimâ dat eam omni præparanti se : .... & ideo gratia nulli deest, sed omnibus quantum in se est, sese communicat; sicut nec deest oculis cæcis.* (*In cap. 12. Epist. ad Hebr. lect. 3.*) Ergo, judice S. Thomâ, gratia omnibus adest.

Resp. Neg. conseq. Hoc unum ex S. Thomæ verbis sequitur, nempe Deum ad gratiam omnibus conferendam paratissimum esse, si nihil impedimenti afferrent; atqui aliud est gratiam omnibus dari; & aliud Deum ex se ad gratiam omnibus largiendam esse propensissimum, si nullum opponerent obicem. Quinimo adversariorum opi-

nionem eo in loco funditus evertit S. Doctor: nam docet 1°. gratiam nulli deesse ad eum, ut par est, sese preparanti, nec obstaculum afferenti; siquidem his verbis *gratia nulli deest*, hæc alia præmittit: *tamen oportet quod homo faciat quod in se est*. 2°. Statuit gratiæ non ponere obicem, ipsiusmet gratiæ esse beneficium: *Dicendum est quod hoc ipsum quod aliquis non ponit obstaculum, ex gratia procedit*; ut igitur omnibus adfit gratia, juxta S. Thomam, necesse est omnes, auxiliante Deo, obstacula depellere: atqui asserit S. Doctor Deum ab omnibus illud impedimentum non remove. *Quod ergo à quibusdam removetur istud obstaculum, hoc est ex misericordia Dei; quod autem non removetur, hoc est ex justitia ipsius*; ergo ex objecto S. Thomæ loco constat gratiam omnibus non dari.

Objic. 8°. Concilium Senonense an. 1528. sic docet: *Neque tamen tanta gratiæ necessitas libero præjudicat arbitrio, cum illa semper sit in promptu, nec momentum quidem præterea, in quo Deus non stet ad ostium & pulsset. Part. I. cap. 15.* Ergo, &c.

Resp. Concilium Senonense ait semper adesse gratiam, quatenus est in promptu, scilicet omnibus præparata; ait Deum omni momento stare ad ostium & pulsare, non tamen singulos homines interius sentire pulsantem, alio distractos sensuum strepitu. Si vero interiorum sensum non habeant; nimirum piam cogitationem, boni desiderium, gratia exterior est, non interna. Denique, si nimium urgerentur Concilii verba, plus probarent quam volunt adversarii. Inde enim sequeretur non solum omnibus dari gratiam; sed etiam quovis tempore & momento: quod tamen non admittunt vel largissimi gratiæ actualis defensores. Ita ferè Laurentius Berti. (Tom. 3. lib. 18. cap. 8. pag. 292. edit. German. an. 1749.)

Objic. 9°. Deus iis largitur gratiam, quos vult salvos fieri: quisquis enim verè & sincerè vult alicui finem, vult etiam ipsi instrumenta subministrare, quibus finem illum assequatur: atqui Deus, ex Apostolo, *vult omnes homines salvos fieri*; omnibus igitur confert gratiam quæ ad salutem sufficiat.

Resp. Adversus S. Augustini doctrinam his verbis breviter expressam, *scimus gratiam Dei non omnibus hominibus dari*, nihil frequentius objecisse Pelagianos, quam apostolicam hanc sententiam: *Deus vult omnes homines salvos fieri*. Numquid eam ob causam S. Doctor gratiam omnibus communem esse dixit, ne videretur Apostolo contradicere? Minimè quidem: duobus autem potissimum modis apostolicum effata exponit. Primus ita se habet: *Quo dictum est, Deus vult omnes homines salvos fieri, cum jam multos nolit salvos fieri, ideo dictum est, quia omnes qui salvi fiunt, nisi ipso volente, non fiunt. Epist. 217.*)

Secunda interpretatio est, quod Deus ex omni hominum genere, conditione, ætate, sexu, quosdam salvos fieri velit: atqui utralibet interpretatio eligatur, nunquam colligi poterit censuisse Augustinum omnibus dari gratiam; nam si prior anteponatur expositio, hoc unum ex ea sequetur, scilicet eos quos Deus vult salvos fieri, recipere auxilia quibus salutem consequantur; non autem eos omnes gratiam sufficientem accipere quos, ut ait Augustinus, *Deus nolit salvos fieri*. Si magis arriperit posterior interpretatio, id unum ex illa poterit inferri, nimirum nonnullis hominibus cuiuscumque ætatis, sexus, conditionis & gentis conferri gratias, non vero singulis hominibus.

DISSERTATIO VIII.

De Gratia habituali.

QUIDQUID circa gratiam habitualem alicujus erit momenti, duobus in capitibus complectemur. In 1°. de illius natura; in 2°. de ipsius effectibus disputabitur.

CAPUT PRIMUM.

De natura Gratiae habitualis.

GRATIA habitualis quæ etiam dicitur sanctificans, justificans, definiiri potest: donum Dei super-naturale, animæ inhaerens per modum habitus, quo homo efficitur justus, Deo gratus, filius Dei adoptivus, & heres vitæ æternæ. Ne quid autem obscuritatis habeat hæc definitio, nonnullas illius voces explanabimus. Dicitur 1°. Donum inhaerens animæ, quibus verbis receditur à Lutheranorum & Calvinistarum errore, qui contendunt gratiam sanctificantem interius animam non afficere; sed externum esse Dei favorem, peccata condonantis, & imputantis justitiam quæ Deus ipse justus est, vel ipsamet Christi justitiam: quem error em profligabimus.

Dicitur 2°. Per modum habitus, quo significatur eam, quamvis amitti possit, esse tamen aliquid stabile & permanens; & sic à gratia actuali

distinguitur, quæ per modum actus, sive motionis transeuntis conceditur.

Dicitur 3°. Quo homo efficitur justus, filius Dei adoptivus & heres vitæ æternæ. Per gratiam enim habitualement & sanctificantem, Christo filio Dei jungimur, tanquam membrum capiti, eodemque vivimus spiritu. Hinc illud Joannis: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, . . . sed ex Deo nati sunt. (Joan. 1.) Videte, inquit idem Apostolus, qualem caritatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus. (1. Joan. 3. 1.) Undè sequitur hominem per gratiam sanctificantem constitui vitæ æternæ heredem; siquidem ex Apostolo, si filii & heredes; heredes quidem Dei, coheredes autem Christo; (Rom. 8. 11.) id est, ejusdem cum Christi gloriæ participes. Infixum igitur animo sedeat illud S. Leonis hortamentum: Agnosce, ô Christiane, dignitatem tuam, & divinæ consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri conversatione redire; memento cujus capitis & cujus corporis sis membrum. (Serm. 1. de Nativ.)

Quæres 1°. An gratia habitualis & sanctificans à caritate habituali reverà sint distincta.

Resp. non paucos Theologos gratiam illam à caritate distinguere, hac potissimum ratione adductos, quod de gratia & caritate, tanquam de rebus distinctis, loquantur Scripturæ: Gratia Domini nostri Jesu Christi, & caritas Dei, & communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. (2. Cor. 13. 13.) Eo loci, inquirunt, particula & veram distinctionem exprimit gratiam inter & caritatem.

Hanc vero opinionem approbare non possumus. Quidquid enim gratiæ habituali tribui solet, id etiam caritati sacre Litteræ adscribunt. Nam 1°. gratia sanctificans filios Dei nos efficit: atqui idem de caritate affirmat S. Joannes: Omnis qui diligit,

ex Deo natus est. (1. Joan. 4. 7.) 2°. Gratia justificans Deo gratos & acceptos nos reddit: atqui id etiam præstat caritas. *Qui diligit me, diligitur à Patre meo*, ait Christus. (Joan. 14. 21.) 3°. Gratia vitam spiritalem nobis inspirat: atqui idem operatur caritas: *Scimus*, inquit Joannes, *quoniam translati sumus à morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte.* (1. Ep. 3. v. 14. & 15.) 4°. Gratia non intimè Deo conjungit; sed eundem effectum parit caritas. *Qui manet in caritate, in Deo manet, & Deus in eo.* (1. Joan. 4. 16.) 5°. Gratia semen est vitæ æternæ ad quam nos perducit; idem vero de caritate prædicatur: *Coronam vitæ repromisit Deus diligentibus se*, ait S. Jacobus. (Cap. 1. 12.)

Objectus autem Apostoli textus, quo potissimum nituntur qui aliter sentiunt, nihil probat, quia particula & invidium non est veræ distinctionis argumentum. Sint in exemplum hæc Apostoli verba: *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi.* (2. Cor. 1. 3.) Numquid particula & veram proprièque dictam importat distinctionem Deum inter & Patrem, ita ut Deus non sit Pater Domini nostri Jesu Christi? Numquid ob interjectam particulam &, *gratia, caritas Dei, & communicatio Sancti Spiritus* ita distinguuntur, ut gratia & caritas Dei non sint *communicatio Sancti Spiritus*? Nihil igitur gravitatis habet argumentum quod afferunt adversarii.

Quæres 2°. Utrum gratia *habitualis*, sive sanctificans, possit cum peccato mortali sociari.

Resp. non posse: quomodo enim fieri potest ut aliquis simul à Deo sit averfus; ad aliunquem conversus, Deo amicus simul & inimicus? Atqui per quodvis peccatum mortale homo est averfus à Deo, inimicus Deo, ipsique exosus; per gratiam vero sanctificantem homo est ad Deum conversus, amicus Dei, ab ipsoque dilectus; ergo gratia

habitualis & sanctificans cum peccato quolibet mortali nullo modo potest consistere. *Quæ participatio justitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras?* (2. Corinth. 6. 14.)

Quæres 3°. An homo sine gratia habituali & sanctificante aliquando benè operetur.

Resp. id esse certissimum. In hoc enim errarunt Wicletus, Joannes Hus, Lutherus & Calvinus, quod peccatum esse docuerint, quiddam operis sine gratia sanctificante pericitur.

Prob. 2°. ex Scriptura. Publicanus de quo loquitur S. Lucas, (cap. 18.) nondum erat gratia sanctificante instructus, cum oculos in terram dejiciens, pectus suum percutiens, peccatorem se esse constebatur, Deumque suppliciter orabat, ut sibi propitius foret: atqui tamen hujusmodi actus boni erant; siquidem ad ipsius justificationem obtinendam consulerunt. *Ista confessio (Publicani)*, ait Augustinus, *meruit justificationem.* (Tract. 44. in Joan. n. 13.) Ergo, &c.

Præterea (Ad. Apost. 10.) legitur Cornelii orationes & elemosinas fuisse Deo gratas & acceptas: atqui ex S. Augustino (Epist. 127. cap. 11. n. 36.) Cornelius nondum erat justificatus. Ibi enim inter eos recensetur in quibus, licet Deus aliquid boni operetur, nondum tamen per gratiam sanctificantem inhabitat; ergo, &c.

Prob. 2°. ex Conciliis generalibus. Constantiense (Sess. 15.) istam Wiclei propositionem damnavit: *Omnia peccatoris opera sunt peccata.* Ibidem inter Joannis Hus errores numeratur hæc propositio: *Sine gratia sanctificante nullum bonum opus fieri potest.* Concilium etiam Tridentinum contra Lutherum & Calvinum sic definit: *Si quis dixerit omnia opera quæ ante justificationem sunt, esse peccata, anathema sit.* (Sess. 6. de justificat. can. 7.)

Prob. 3°. Ratione. Opera quæ ad justificationem

conducunt, non sunt peccata; siquidem homo per delicta ad justificationem non accedit, sed magis ab ea recedit: atqui in homine peccatore, gratia sanctificante destituta, præcedunt opera quibus ad justificationem sese comparat; quales sunt actus fidei, spei, amoris Dei, &c. ergo, &c.

Dices: Arbor mala non potest bonos fructus facere, ut dicitur. (*Matth. 7.*) Atqui peccator nondum justificatus arbor est mala; ergo, &c.

Resp. dist. min. Peccator, quatenus spectatur ut peccator, est arbor mala, conc. quatenus agit ex gratiæ actualis auxilio, neg.

Porro, eum dicimus peccatorem aliquid boni interdum operari, eum supponimus auxiliante Dei gratiâ adjutum: atqui sub illo respectu non est arbor mala. S. enim Augustinus, *Lib. 4. contra Julianum, cap. 3.*) per malam arborem intelligit perversam voluntatem: atqui voluntas peccatoris, quatenus ex gratiæ divinæ impulsu operatur, prava dici non potest; ergo nec arbor mala.

CAPUT II.

De Gratia habitualis effectibus.

DUO sunt præcipui gratiæ habitualis effectus; nempe justificatio & meritum. De illo posteriori commodius disputaturi sumus in Tractatu de actibus humanis. De priori igitur duntaxat hic sermo erit. Justificationis autem nomine intelligitur justitiæ & sanctitatis acquisitio, quâ Deo gratus aliquis efficitur. De ea tria quæri solent, nimirum quænam sint præviæ ad illam obtinendam dotes, & quæ illius natura & proprietates.

ARTICULUS

ARTICULUS PRIMUS.

De præviis ad Justificationem obtinendam dotibus.

1°. Nullam in parvulis, ut justificationem accipiant, requiri præparationem certum est ex universalis Ecclesiæ Traditione, quæ infantes apud quos nullus est rationis usus, hactenus baptizavit ad delendam peccati originalis maculam, sanctitatemque ipsis conferendam. Quapropter Concilium Tridentinum. (*Sess. 7. de Baptism. can. 13.*) eos anathemate percutit, qui docuerint parvulos, cum ad annos discretionis pervenerint, iterum esse baptizandos. Enimvero, si primi Adami in Deum rebellio parvulis nocere potuit, quanto magis secundi Adami, id est, Christi obedientiæ illis proderit!

2°. Constat, tum apud Catholicos, tum apud Pseudo-Reformatos, aditum sine præviis quibusdam dotibus non justificari. Nam Scripturæ iis tantum peccatoribus spem veniæ præbent, qui ad illam obtinendam sese comparaverint. *Si impius egerit penitentiam, ... vitâ vivet.* (*Ezech. 18.*) Indæos sic hortatur S. Petrus: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum.* (*Act. Apost. 2. 38.*) Tria est etiam illud Augustini effatum: *Qui fecit te sine te, non justificat te sine te.*

Quæres 1°. quænam sint, juxta Catholicos, dotes ad justificationem necessaria.

Resp. Septem requirit Concilium Tridentinum; quæ totidem sunt veluti gradus quibus ad justitiam pervenitur. Prima autem est fides quæ tanti operis quasi fundamentum præmitti debet. Fides vero illa est quâ peccatores credunt vera esse quæ divinitus revelata & promissa sunt; atque illud in-

Tom. III.

K

conducunt, non sunt peccata; siquidem homo per delicta ad justificationem non accedit, sed magis ab ea recedit: atqui in homine peccatore, gratia sanctificante destituta, præcedunt opera quibus ad justificationem sese comparat; quales sunt actus fidei, spei, amoris Dei, &c. ergo, &c.

Dices: Arbor mala non potest bonos fructus facere, ut dicitur. (*Matth. 7.*) Atqui peccator nondum justificatus arbor est mala; ergo, &c.

Resp. dist. min. Peccator, quatenus spectatur ut peccator, est arbor mala, conc. quatenus agit ex gratiæ actualis auxilio, neg.

Porro, eum dicimus peccatorem aliquid boni interdum operari, eum supponimus auxiliante Dei gratiâ adjutum: atqui sub illo respectu non est arbor mala. S. enim Augustinus, *Lib. 4. contra Julianum, cap. 3.*) per malam arborem intelligit perversam voluntatem: atqui voluntas peccatoris, quatenus ex gratiæ divinæ impulsu operatur, prava dici non potest; ergo nec arbor mala.

CAPUT II.

De Gratia habitualis effectibus.

DUO sunt præcipui gratiæ habitualis effectus; nempe justificatio & meritum. De illo posteriori commodius disputaturi sumus in Tractatu de actibus humanis. De priori igitur duntaxat hic sermo erit. Justificationis autem nomine intelligitur justitiæ & sanctitatis acquisitio, quæ Deo gratus aliquis efficitur. De ea tria quæri solent, nimirum quænam sint præviæ ad illam obtinendam dotes, & quæ illius natura & proprietates.

ARTICULUS

ARTICULUS PRIMUS.

De præviis ad Justificationem obtinendam dotibus.

1°. Nullam in parvulis, ut justificationem accipiant, requiri præparationem certum est ex universalis Ecclesiæ Traditione, quæ infantes apud quos nullus est rationis usus, hactenus baptizavit ad delendam peccati originalis maculam, sanctitatemque ipsis conferendam. Quapropter Concilium Tridentinum. (*Sess. 7. de Baptism. can. 13.*) eos anathemate percutit, qui docuerint parvulos, cum ad annos discretionis pervenerint, iterum esse baptizandos. Enimvero, si primi Adami in Deum rebellio parvulis nocere potuit, quanto magis secundi Adami, id est, Christi obedientiæ illis proderit!

2°. Constat, tum apud Catholicos, tum apud Pseudo-Reformatos, aditum sine præviis quibusdam dotibus non justificari. Nam Scripturæ iis tantum peccatoribus spem veniæ præbent, qui ad illam obtinendam sese comparaverint. *Si impius egerit penitentiam, ... vitâ vivet.* (*Ezech. 18.*) Indæos sic hortatur S. Petrus: *Penitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum.* (*Act. Apost. 2. 38.*) Tria est etiam illud Augustini effatum: *Qui fecit te sine te, non justificat te sine te.*

Quæres 1°. quænam sint, juxta Catholicos, dotes ad justificationem necessaria.

Resp. Septem requirit Concilium Tridentinum; quæ totidem sunt veluti gradus quibus ad justitiam pervenitur. Prima autem est fides quæ tanti operis quasi fundamentum præmitti debet. Fides vero illa est quæ peccatores credunt vera esse quæ divinitus revelata & promissa sunt; atque illud in-

Tom. III.

K

primis, à Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem quæ est in Christo Jesu. (Sess. 6. de justif. cap. 6.) Hac enim fide intelligunt peccatores se Deo inimicos esse, & damnationis æternæ reos; damnationem autem illam evadere, & justificari se propriis viribus aut meritis non posse sed indigere Dei gratiâ; ac proinde ad Deum per Christum confugiendum esse, ab eoque postulanda peccatorum veniam & donum justificationis; Deum vero propter Christi merita pœnitentibus fore propitium. Hæc omnia involvuntur in fide quæ credit peccator, à Deo justificari impium per gratiam ejus, per redemptionem quæ est in Christo Jesu, ut ait Concilium Tridentinum.

Secundus & tertius ad justificationem gradus sunt timor & spes; ubi enim aliquis per fidem se peccatorem agnoscit, justum autem esse Deum qui peccatores æternis addicet suppliciis, justitiæ divinæ metu concutitur: per eandemque fidem intelligens sese pœnis quas timet subducere non posse, nisi à peccatis recedat, pœnitentiam agat, vitamque novam instituat, conatur se à peccatis continere, peccandi occasionem fugere, & pœnitentiæ opera exercere.

Dum autem hæc præstare studet, suam infirmitatem & impotentiam, divinique auxilii necessitatem experitur; simul indignum se Dei gratiâ agnoscens, videt aut desperandum sibi esse, aut confugiendum ad Deum qui ipsam adjuvet. Ut vero desperationem effugiat, ad considerandam Dei omnipotentiam & benignitatem, infinitaque Christi merita se convertit. Inde in spem erigitur, fidens Deum sibi propter Christum propitium fore. Ex illa spe & fiducia nascitur oratio quæ cum Propheta clamat: Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me: miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum; sana me, Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea.

Quartus, quintus & sextus ad justificationem

gradus sunt amor Dei, odium peccati & satisfactio. Ex misericordiâ divinâ intuitu excitatur dilectio erga Deum; recogitans enim peccator, tantam esse Dei erga homines bonitatem, ut etiam indignis & immerentibus velit propter Christum peccata remittere, & maximum illud justitiæ donum gratis largiri, incipit Deum tanquam omnium justitiæ fontem diligere, nihilque magis optare, quam ut ex illo fonte justitiæ in seipsum detiveret.

Cum autem justitiæ opponatur injuria seu peccatum, quisquis Deum ut justitiæ fontem diligit, non potest peccatum odio non habere & detestari: At propterea, ait Synodus, moventur adversus peccatum per odium aliquod & detestationem. Ex illa autem justitiæ dilectione & peccati detestatione nascitur pœnitentia, quæ divinæ justitiæ satisfaciat & peccatum destruat.

Septimus ad justificationem gradus est, juxta eandem Synodum, propositum Sacramenti suscipiendi, novam inchoandi vitam, divinæque mandata servandi. Hæc etiam animi affectio ex amore Dei & odio peccati sequitur; qui enim Deum verè & piæ omnibus diligit, hic ejus voluntatem exequi apud se certo constituit: hæc autem est Dei voluntas, ut ad justitiam obtinendam suscipiatur Sacramentum. Ubi vero est odium peccati veterisque vitæ, ibi sit necesse est propositum novam vitam instituendi, & divina servandi mandata quæ prius violata fuerant.

Quæres 2°. quid ea de re sentiant recentiores Heterodoxi.

Resp. Ab iis ad justificationem requiritur sola fides; non quidem ea quæ creduntur quæ divinitus revelata sunt, sed fides vel potius fiducia quæ peccator certo confidit, se ex prædestinatorum numero esse, & sibi speciatim applicari promissiones Dei, peccatoribus generatim factas, de concedenda omnibus credentibus peccatorum remissione,

So'a fides necessaria est ut iustissimus, ait Lutherus; (In cap. 2. Epist. ad Galat.) Docent quidem ceteras virtutes, illarumque actus esse fidei iustificantis comites; sed negant eas esse iustificationis acquirendæ instrumenta propriè dicta. *Sola fides est quæ iustificet*, inquit Calvinus; *fides tamen quæ iustificat non est sola; sicut calor solis solus est qui terram calefaciat, ipse tamen calor non est solus in sole, sed conjunctus cum splendore.* (Antid. Concilii Trid. ad Can. 11. Sess. 6.)

Duos igitur errores involvit hæc Pseudo-Reformatorum doctrina. Primus est quod velint fidem ad iustificationem necessariam, nihil aliud esse quam fiduciam, quâ certo confidit aliquis sibi divinas applicari promissiones de remittendis cuiusque credenti peccatis. Secundus est quod specialem hanc fidem sive fiduciam, ad iustificationem sufficere solam contendant; quapropter sit

PROPOSITIO I.

Fides ad iustificationem necessaria, non est fides specialis quâ quisque certo credit sibi omnia peccata per Christum esse remissa; sed catholica est fides, quâ creduntur ea quæ sunt à Deo revelata.

Probatur 1°. ex Scriptura. *Prædicate Evangelium omni creaturæ*, inquit Christus; *qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* (Marc. cap. 16. v. 15. & 16.) Hæc autem scripta sunt ut credatis, quia *Jesus est Christus Filius Dei*, & ut credentes vitam habeatis in nomine ejus. (Joan. 20. 31.) *Si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitavit à mortuis, salvus eris.* (Rom. 109.) Fides quæ hic & alibi passim commendatur, ad salutem ac proinde ad iustificationem necessaria est: atqui fides de qua in locis agitur, non est certa fiducia & persuasio,

quod peccata nobis sint remissa; sed fides quæ Evangelio & prædicationi Apostolicæ assentimus; & creditur Christum esse Filium Dei, à mortuisque suscitatum; ergo fides ad iustificationem requisita, ea est quæ credimus quæ à Deo revelata sunt, non vero Calviniana fiducia.

Præterea dum Eunuchus Baptismum postulat his verbis: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* quid respondet Philippus? *Si credis ex toto corde, licet;* & respondens ait: *credo Filium Dei esse Jesum Christum.* (Act. 8. v. 36. & 37.) *Aqui fides quæ hic requiritur ad Baptismum, ac proinde ad iustificationem, est fides Mysterii revelati, quæ scilicet credendum est Christum esse Filium Dei, non vero Calvinianam confidentiam & securitatem, quæ homo tanquam certum habet sibi remissa esse peccata; ergo, &c.*

Prob. 2°. Ratione. Illa fides ad iustificationem necessaria est, sine qua nullo modo existeret fiducia, quæ peccata nobis esse remissa confidimus: atqui sine fide, prout est assensus iis quæ à Deo revelata sunt, hæc fiducia stare non potest: quis enim fiduciam spemque suam in Christo collocaret, nisi præcederet fides quæ credit illum esse Filium Dei, & pro hominum salutem incarnatum, mortuum & à tumulo suscitatum? Ergo, &c.

Ex iis patet quam merito à Tridentina Synodo sic definitum fuerit: *Si quis dixerit fidem iustificantem nihil aliud esse, quam fiduciam divina misericordiam peccata remittentis propter Christum, vel eam fiduciam solam esse quæ iustificamur, anathema sit.* (Sess. 6. de justif. Can. 12.)

Solvuntur objecta.

Objic. 1°. Fiducia in Scripturis ad iustificationem passim exigitur. Sic, v. g. Christus paralyticum hortatur: *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.* (Matth. 9. 2.) Ergo fides iustificans nihil aliud est quam certa fiducia,

Resp. Neg. conseq. Ex hoc enim Scripturæ loco, aliisque similibus id unum colligi potest; fiduciam spemque veniæ per Christi merita obtinendæ, suas in justificationis negotio partes habere. Quapropter Synodus Tridentina ex iisdem Christi verbis *confite, fili, remittuntur tibi peccata tua*, concludit *disponi ad justificationem impios, dum peccatores se esse intelligentes, à justitia divinâ timore quo utiliter concutiuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo, in spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propositum fore.*

Sed nullo modo probat exemplum paralytici, eam esse debere fidem nostram seu fiduciam, quæ omnem excludat dubitationem & formidinem. Ideo potuit ille & debuit omnem dubitationum exuere, quia remissa sibi esse peccata, sine ulla verborum ambiguitate declaravit Christus, qui nec falli nec fallere poterat. Quam autem diversa sit nunc peccatorum conditio, nemo nescit. Nulli certo constare potest absque speciali revelatione, sibi remissa esse peccata, quia ex Scriptura omnes latet utrum sint amore an odio digni.

Objic. 29. Exemplum Abrahami qui in *promissione Dei non hæsitavit diffidentia; sed confortatus est fide, ... plenissimè sciens quia quæcumque promissit potens est & facere, ideo & reputatum est illi ad justitiam.* (Rom. 4. v. 20 & seq.) An disertius, inquit Heterodoxi, declarare potuit Apostolus, ideo justificationem fuisse Abrahamum, quia plenissimam habuit fiduciam.

Resp. Hæc Apostoli verba Hæreticorum opinionem evertere, nedum ipsi patrocinentur. Nam, juxta S. Paulum, Abrahamus non hæsitavit diffidentia, sed credidit filium sibi nasciturum, quamvis centum serè annorum esset, quia ipsi persuasum erat Deum posse *quæcumque promissit facere*, ipsius ergo fiducia eâ fide nitentur, quâ Deum summè veracem & omnipotentem esse credebant; ac proinde

hæc fides fuit ipsius justitiæ principium. Præterea quam ob causam sine ulla animi fluctuatione confidit, se filium à Sara suscepturum, quamvis ipsa esset annorum nonaginta? Nonne quia Deus illud aperte ipsi revelaverat? Pariter ergo requiritur revelatio divina, ut possit aliquis certo considerare se peccatorum veniam obtinuisse. Quæ omnia cum novo Pseudo-Reformatorum dogmate omnino cohærere non possunt.

PROPOSITIO II.

Sola fides non justificat.

Probatur 1º. ex Scriptura. De muliere peccatrice sic affirmat Christus: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* (Luc. 7. 47.)

Qui dixerit justificari aliquem sine peccatorum remissione posse? atqui eam Christus dilectioni attribuit; ergo justificatio sine dilectione esse non potest, nec proinde ad eam acquirendam satis est sola fides.

Qui non diligit, ait Joannes, manet in morte. (1. Ep. 3. 14.) Atqui justificatio vitam spiritualem animæ restituit; ergo ad eam requiritur dilectio, nec sufficit fides.

Præterea caritatem sic commendat Apostolus: *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sunt.* (1. Cor. 13. 2.) Profecto virtus quæ sine caritate nihil prodest, sola ad justificationem non sufficit: atqui, ex Apostolo, fides sine caritate nihil prodest; ergo sola ad justificationem non satis est.

Denique Fideles sic interrogat S. Jacobus: *Quid proderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat; numquid poterit fides salvare eum?* (Jacob. 2. 14.) Quod sine operibus nihil prodest ad salutem, certè si solum fuerit, nunquam justificationem pariet: atqui, teste Apostolo, fides sine operibus ad salutem

nihil proficit; ergo sola non potest justificationem parere; ita concludit idem Apostolus: *Videatis quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum.* (*Ibid.* v. 24.)

Prob. 2°. Ratione Theologica: *Neque... adulteri, neque fures, neque avari, ... Regnum Dei possidebunt.* (*1. Cor.* 6. v. 9 & 10.) Atqui possent illud obtinere in sententia quam refellimus. Quisquis enim justificari, Regnum etiam Dei assequi potest: atqui *adulteri, fures, avari*, etiam ut tales, possunt justificationis beneficium recipere, si ad illud percipiendum una fides sufficiat; siquidem hujusmodi criminibus non extinguitur fides; ergo, &c. Merito igitur anathemate eum percussit Synodus Tridentina, qui dixerit solâ fide hominem justificari. (*Sess.* 6. de justificat. can. 9.)

Solvuntur objecta.

Obijcies 1°. Apostolus sic docet: *Arbitramur justificari hominem per fidem, sine operibus Legis.* (*Rom.* 3. 28.) Ergo sola fides ad justificationem sufficit.

Resp. Dist. ant. Sine operibus legis, id est, sine Legis Mosaicæ ceremoniis, conc. ant. sine ullis operibus, etiam ex fide & gratia factis, neg.

Porro objectus Apostoli textus eo sensu intelligendus est, quod homo nequeat per circumfessionem, aliosque Legis Mosaicæ ritus, sine fide & gratia Dei justificationem assequi. Eo quippe spectat Apostolus, ut vanam Judæorum superbiam reprimat, qui suam justitiam vocationemque ad fidem suâ in observanda Lege Mosaicâ diligentia tribuebant. Quam jactantiam ut coerceat, ostendit Legis opera ex se ad veram justitiam non posse quemquam perducere, eaque vim omnem suam & meritum à fide & præveniente Dei gratia mutuari.

Minimè vero è justificatione excludit opera quæ

à fide & gratiâ prodeunt. Quam illud à sua mente alienum sit, probat hæc sententia ab eo jam præmissa: *Factores legis justificabuntur.* (*Ibid.* cap. 2. v. 13.) Idem demonstrant ista verba: *In Christo Jesu neque circumfessio aliquid valet, neque præputium; sed fides quæ per caritatem operatur.* (*Galat.* 5. 6.) Non ergo sterilem otiosamque fidem commendat, sed fidem cum operibus ex caritate factis conjunctam. *Paulus*, inquit Augustinus, non quamlibet fidem quâ in Deum creditur, sed eam salubrem planèque Evangelicam deservivit, cujus opera ex dilectione procedant. (*De fide & operib.* cap. 14.)

Obj. 2°. Sic testatur Apostolus: *Corde enim creditur ad justitiam.* (*Rom.* 10. 10.) *In hoc omnis qui credit, justificatur.* (*Act. Apost.* 13. 39.) Atqui illud falsum erit, si fides sola ad justificationem non sufficiat; ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Et hujusmodi textus intelligendi sunt de fide viva quæ per dilectionem operatur; conc. maj. de fide mortua & sine operibus, neg. maj.

Porro textus Apostoli qui hic objicitur, aliique consimiles, qui justificandi vim fidei tribuunt, de fide cum bonis operibus conjuncta accipiendi sunt. Ille enim à fide justificante bona opera non disjungit, qui apertè declarat fidem nihil valere nisi per caritatem operetur: atqui ita docet Apostolus, ut constat ex modo dictis. *Homines*, inquit Augustinus, non intelligentes quod ait ipse Apostolus, arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus legis, *putaverunt eum dicere sufficere homini fidem, etiam si male vivat, & bona opera non habeat. Quod absit ut sentiret vas electionis qui, cum dixisset quodam loco, in Christo Jesu necque circumfessio aliquid valet, neque præputium, mox addidit, sed fides quæ per dilectionem operatur. Ipsa est fides quæ fideles Dei separat ab immandis demonibus, nam & ipsi, sicut dicit Apostolus Jacobus, credunt & contem-*

miscunt; sed non verè operantur. (Lib. de grat. & lib. arbit. cap. 7. n. 18.)

Præterea cum multa causa ad eundem effectum conspirant & conferunt, Scriptura modo unius, modo alterius meminit. Ideo autem frequentius justificationem adscribit fidei, quod sit humana salutis initium, & omnis justitiæ radix & fundamentum, ut ait Concilium Tridentinum (Sess. 6. de justifi. cap. 8.) Ex fide eo dicit (Apostolus, justificari hominem, non ex operibus, quia ipsa prima datur, ex qua impetrentur cetera quæ proprie opera nuncupantur. (Aug. Lib. de prædestinat. 55. cap. 7.)

Obj. 3°. Apostolus ait nos justificari gratis. (Rom. 3. 24.) Atqui si bona opera sunt ad justificationem necessaria, jam non sumus justificati gratis; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Ut enim justificatio, quamvis sine operibus bonis non fiat, gratuitum tamen sit Dei beneficium, satis est bona hæc opera à præveniente Dei gratia quæ nulli debetur, produsse: atqui bona opera quæ ad justificationem requirantur, à præveniente Dei gratia quæ nemini debetur, tanquam à primo fonte, derivantur: Quia opera sunt ex fide, ait Augustinus, non ex operibus fides, ab illo sunt nobis opera justitiæ, à quo est fides. (Lib. de gratia & libero arbitrio, cap. 2. n. 18.) Ergo, &c.

ARTICULUS II.

De Natura Justificationis.

Circa justificationis naturam duos potissimum errores lapsi sunt Pseudo-Reformati. 1°. Decent in justificatione peccata verè & propriè non deleri, sed potius tegi, quatenus non imputantur ob Christi justitiam quæ, veluti tegumento, vesti-

tur anima. 2°. Volunt justificationem non fieri per justitiam internam, animæque inhærentem, sed per externam justitiam quæ est in Deo vel Christo, imputationem.

PROPOSITIO I.

In justificatione peccata non teguntur; sed verè delentur, auferuntur, tolluntur, remittuntur.

Probatur 1°. ex Scripturis. Sic Deum orat Psaltes Regius: Omnes iniquitates meas dele. (Psal. 50.) Ego sum, inquit Deus ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me. (Isa. 43. 25.) Ecce Agnus Dei qui tollit peccatum mundi. (Joan. 1. 29.) Remittuntur ei peccata multa, inquit Christus: (Luc. 7. 47.) atqui in iis aliisque innumeris Scripturæ locis peccata dicuntur à Deo deleri, auferri, tolli, remitti; ergo contra apertam Scripturarum veritatem pugnant, qui docent peccata in justificatione tegi, ita ut non imputentur quidem, minime vero deleantur.

Præterea sic testatur Christus: Pro eis ego sanctifico meipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate. (Joan. 17. 19.) Elegit nos Deus in ipso (Christo) ante mundi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu ejus in caritate: (Eph. 1. 4.) atqui quomodo peccatores sancti sunt & immaculati in conspectu Dei qui tenes & corda scrutatur, si intus sordidi & contaminati remaneant? Quomodo sanctificati sunt in veritate, si peccata ipsis inhæreant, tantumque non imputentur?

Tandem quæ participatio, inquit Apostolus, justitiæ cum iniquitate? Aut quæ societas luci ad tenebras? (2. Cor. 6. 14.) Juxta Calvinistarum doctrinam, regenerati non desinunt esse peccatores, siquidem peccatum in ipsis non deletur; sunt etiam justi, quia tales apud Deum reputantur: atqui, teste Apostolo, impossibile est hæc

duo simul conciliari; ergo non poterant Hæretici Scripturæ sacrae apertius contradicere, quam tamen veluti unicam fidei regulam amplecti se profiterentur.

Prob. 2°. ex Patribus: Cyprianus Baptismum appellat mortem peccati. (*Ep. 2.*) Chryostomus, vel quisvis alius: *Sola gratia sordes meas perfecte abstergere, ac nivis candorem mihi conciliare potest.* (*In Psal. 59. tom. 5. nov. edit. pag. 592.*) Theodoretus sic perstringit Messalianos, qui peccata Baptismo non deleri, sed quasi novacula raditantum dicebant: *Tantâ liberalitate utitur Deus, ut non modo remittat, verum etiam peccata obli-teret, ita ut neque vestigia eorum remaneant.* (*In Psal. 31.*) Non minus diserta sunt hæc Augustini verba: *Dicimus Baptisma..... auferre crimina, non radere.* (*Lib. 1. ad Bonifac. cap. 13.*) Atqui, juxta Pseudo-Reformatos, peccatum non moritur per Baptismum, ut ait Cyprianus, sed in anima latens vivit; non abstergitur, ut docet Chryostomus, vel quisvis alius, sed tegitur; non obliteratur, ut affirmat Theodoretus, sed occultatur; non auferitur, ut asserit Augustinus, sed raditur tantummodo & non imputatur; quam igitur immane est discrimen Patrum inter & Pseudo-Reformato- rum doctrinam!

Prob. 3°. Rationibus Theologicis. Prima ratio. Ex ea quam impugnamus doctrina sequeretur I^o. Justos à Regno cælorum semper exulatos; in Regnum enim cæleste nihil polluti admittitur: quis autem mundos eos dixerit, in quibus residet peccati macula? 2°. Cum in intimis Justorum cordibus peccatum semper delitesceret, sequere. ut Justos sepulcris dealbatus esse comparandos; in quibus fœda latent cadavera; ac proinde justitiam quam jactitant Calviniani, illam esse quam in Phariseis Christus reprehendebat: atqui hæc omnia absurda sunt & impia; ergo & doctrina ex quâ fiunt hujusmodi contestaria.

Secunda ratio. Justi à Deo dilecti sunt, ejus- que oculis gratissimi, atqui non potest Deus hominem diligere cujus in anima peccatum remanet & dominatur. *Non habitabit juxta te malignus, ait Psalter Regius, neque permanebunt injusti ante oculos tuos. Odisti omnes qui operantur iniquitatem.* (*Psal. 5.*)

Tertia ratio. Cum aliquis ex impio fit Justus, tunc incipit esse quod prius non erat; id vero sine interiori quadam ipsius mutatione fieri non potest: atqui nulla in ipso erit interna mutatio, si peccatum gratia justificante non aboleatur, sed imputari tantum desinat; ergo, &c.

Sapienter igitur à Concilio Tridentino sic pronuntiatum est: *Si quis per J. C. Domini nostri gratiam quæ in Baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tantum radi aut non imputari, anathema sit.* (*Sess. 5. de peccat. origin. Can. 5.*)

Obijciunt Hæretici varia Scripturæ loca, in quibus peccata dicuntur tegi; operiri, non imputari, quæ sunt ista: *Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum.* (*Psal. 31. v. 1. & 2.*) *Operuisti omnia peccata eorum.* (*Psal. 84. 3.*) *Omnia peccata ejus quæ peccavit, non imputabuntur ei, peccatori poenitenti.* (*Ezech. 33. 16.*)

Resp. hæc & alia similia Scripturæ loca ad eundem sensum revocati, ac ea in quibus peccata dicuntur tolli, deleri, auferri. Cum enim scientiam divinam nihil lateat, liquidem omnia nuda & aperta sunt oculis ejus. (*Hebr. 4. 13.*) peccatum non potest esse Deo tectum & operum, quin penitus deleatur, auferatur, & esse prorsus desinat: *Cooperata sunt peccata, ait Augustinus, tecta sunt, obliata sunt; ... nec sic in-*

telligas quod dixit, peccata coopta sunt, quasi tibi sunt & vivant. (Enarrat. 2. in Psalm. 31.)

PROPOSITIO II.

Gratia justificans animam interiorius afficit, ipsique inhaeret.

Probatur. 1°. ex sacris litteris. Pfalter Regius justificationis gratiam à Deo postulans, Cor mundum, inquit, crea in me, Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis. (Psalm. 50.) Fandem gratiam sic promittit Deus: Dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri. (Ezech. 36. 26.) Caritas Dei, inquit Apostolus, diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, inquit idem Apostolus, per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti quem effudit in nos abundè, per Jesum Christum Salvatorem nostrum, ut justificati gratia ipsius, haeredes simus secundum spem vitae aeternae. (Tit. 3. v. 5 & seq.) In his Scripturae testimoniis exprimitur gratia justificans, ut apud omnes constat: atqui exhibetur ut animam intimè afficiens, ipsique inhaerens; siquidem eam mundat, renovat, intra ipsam recipitur & diffunditur; ergo, &c.

Præterea Sicut per inobedientiam unius hominis, inquit Apostolus, peccatores constituti sunt multi: ita & per unius obedientiam justii constituentur multi. (Rom. 5. 19.) Atqui peccatores non constituti sumus per solam externam peccati primi parentis imputationem, sed per interiorè maculam, animæ inhaerentem, ut fatentur adveifarii; ergo pariter nec justii sumus per externam imputationem justitiæ, sive Dei, sive Christi, sed per veram justitiàm quæ nobis intimè inhaereat. Hinc Augustinus exponens illud Apostoli, justitia Dei manifesta est, (Rom. 3. 21.) ait Apostolum hic dicere, justitiàm Dei, non quæ Deus justus est, sed quæ induit hominem, cum justificat impium,

(Lib. de Spiritu & littera, cap. 9.) Sic etiam declarat S. Doctor mentem suam: Quomodo dicitur, Domini salus, non quæ salvus est Dominus, sed quæm dat eis quos salvos facit; sic... justitia Dei dicitur, non quæ salvus est Dominus, sed quæ justificat eos quos ex impiis justos facit. (Serm. 131. cap. 8. n. 9. tom. 5. pag. 644. edit. BB.) Atque iis in locis aperte declarat S. Doctor justificationem non sitam esse in mera diviæ justitiæ imputatione.

Denique comparationem hanc instituit: Sicut Christus in quo omnes vivificantur, ... dat sui Spiritus occultissimam gratiam, quam etiam latenter infundit & parvulis: sic Adam in quo omnes moriuntur, ... occulta labe carnalis concupiscentiæ suæ lobi cavat in se omnes de sua stirpe venientes. (Lib. de peccatorum meritis, & remissione, cap. 9.) Atqui non poterat S. Doctor clarius ostendere gratiam justificantem esse aliquid internum & animæ inhaerens, quam docendo eam latenter infundi etiam parvulis, nec minus propriè in iis existere, quam transfusam ab Adamo concupiscentiam.

Prob. 2°. Rationibus Theologicis. 1°. Homo propriè dici non potest esse justus, nisi per aliquam dotem quæ in eo, veluti in subjecto, recipiatur quemadmodum doctus nec esse, nec vere dici potest quisquam, nisi per scientiam quæ in ipso resideat: atqui justitia Dei, vel Christi, utpotè infinita, non potest in homine tanquam in subjecto recipi. 2°. Justitia per quam homines justii sunt, crescere potest, variosque admittit gradus, ut patet ex illis Scripturae præceptis: Crescite in gratia. (2. Petr. 3. 18.) Qui justus est, justificetur adhuc. (Apoc. 22. 11.) Atqui justitia sive Dei, sive Christi, novos incrementi gradus non suscipit, cum sit infinita; ergo justitia nostra non ea est, quæ Deus ipse justus est, sed quæ nos ab eo facti justii, ait Augustinus. (De Spiritu & litt. cap. 18.)

3°. Per Christum id nobis redditur in justificatione, quod in Adamo perdidimus: *Recipimus*, inquit Augustinus, *justitiam ex qua per peccatum lapsus est homo.* (*Lib. 6. de Genesi ad lit. cap. 24. tom. 3. pag. 210.*) Atqui non amisimus in Adamo justitiam quæ extra ipsum erat, ipseque tantum imputabatur, sed etiam quæ intra ipsum erat, ejusque animam intimè afficiebat & ornat; ergo justitia quæ nobis per Christum restituitur, interna est & cordibus nostris inhærens.

Mentio igitur Concilium Tridentinum anathema adversus eum pronuntiavit, qui *dixerit hominem justificari . . . solâ imputatione justitiæ Christi . . . exclusâ gratiâ & caritate, quæ in cordibus diffundatur, atque illis inhæreat.* (*Sess. 6. de justificatione. can. 11.*)

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Justitia in Scripturis frequenter dicitur imputari: *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam. . . Creditam in eum qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam. Non est autem scriptum tantum propter ipsum (Abrahamum) quia reputatum est illi ad justitiam; sed & propter nos, quibus reputabitur credentibus in eum,* (*Rom. 4. v. 3. 5. 23. 24.*) ergo justitia nostra ipsissima est Christi justitia nobis imputata.

Resp. Dist. ant. Dicitur imputari per imputationem internam, conc. externam tantum, neg.

Itaque duplex distingui potest *imputatio*, alia interna quâ subjecto attribuitur aliquid quod reverà in eo residet; alia externa quâ ex solâ benignitate reputatur aliquid esse tale, licet reipsâ non sit, ut si creditor ex sua magnificentia reputet pro soluto, quo reverà solutum non fuit. Porro Scripturæ interdum quidem justificationem designant per justitiæ *imputationem*; sed quæ interna sit, veramque & interiorem supponat in homine

justificatio gratiam, sive caritatem per Spiritum Sanctum diffusam, ut liquet ex testimoniis suprâ adductis.

Præterea in Scripturis mala opera reputari dicuntur in peccata, ut illis in locis: *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requirit illud . . . & si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* (*Deut. 23. 21.*) *Non negabis mercedem indigentis, . . . ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum.* (*cap. 24. v. 14. & 15.*) Atqui peccata quæ dicuntur imputari, in hominibus verè sunt, eorumque animam interius inquinant; ergo pariter hæc vocabula, *reputare*, vel *imputare ad justitiam*, veram & inhærentem justitiam expriment, quæ sit interioris hominis pulchritudo, ut ait Augustinus. (*Epist. 8.*)

Obj. 2°. Fideles sic hortatur Apostolus: *Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis.* (*Eph. 4. 24.*) Atqui indumentum est aliquid externum: ergo & justitia quâ novi homines efficitur.

Resp. Dist. maj. Induite novum hominem per gratiam & justitiam internam & inhærentem, conc. per solam Christi justitiam merè imputatam, neg.

Eodem enim modo novum hominem induimus, quo veterem; atqui veterem hominem induimus, per peccatum verum proprièque dictum, quo interius anima corrumpitur; ergo pariter novum hominem inscipimus per veram & interiorem justitiam, quâ renovatur animus.

Præterea Apostolus hæc alia verba immediate præmittit: *Renovamini spiritu mentis vestræ*, id est, *secundum mentem*, inquit Estius; hortatur ergo fideles Paulus, ut novum hominem induant per spiritus renovationem: atqui non renovatur animus nisi per quid interius, quo intimè afficiatur; ergo, &c.

Obj. 3°. Christus dicitur factus nobis sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio. (1. Cor. 1. 30.) Ergo iustitia nostra non alia est, quam ipsa Christi iustitia nobis imputata.

Resp. Nec conseq. Nam eo sensu Christus factus est nobis sapientia, iustitia, sanctificatio, redemptio, quod sit causa efficiens & meritoria, per quam sapientes, iusti, sancti, redemptique sumus; enimvero post objecta verba, statim subiungit Apostolus: Qui gloriatur, in Domino gloriatur; quasi diceret: nefas est in alio quam in Deo gloriari. Quidquid enim sapientiae, iustitiae, sanctitatis in nobis est, à Christo Domino accepimus; quo sensu dicitur: Ipse (Deus) est vita tua & longitudo dierum tuorum; (Deuter. 30. 20.) quia scilicet Deus vitam nobis dedit & datam conservat.

Verum, quia Christus est iustitiae nostrae causa efficiens, inde malè colligetur veram internamque iustitiam in nobis non esse; quemadmodum ex eo quod sapientiae nostrae sit principium, perperam concluderetur nobis veram sapientiam non inesse, sed tantummodo imputatam.

ARTICULUS III.

De proprietatibus justificationis.

Tres justificationis proprietates enumerant Pseudo-Reformati, nempe firmissimam certitudinem, immutabilitatem, & aequalitatem. Docent scilicet vulgo 1°. omnes posse ac debere credere absque ulla dubitatione, se iustos esse; siquidem hanc fide speciali, vel certâ fiducia acquiritur justificatio; 2°. iustitiam semel comparatam nunquam posse amitti, nequidem per atrocissima scelera. Nordracena enim Synodus, Calvinistis non minus sacra, quam Nicæna Catholicis, anno 1619, ita definit: Deus Spiritum Sanctum, etiam in tristibus lapsibus, à

suis non prorsus aufert, nec eo usque eos prolabi finit, ut gratiâ adoptionis & justificationis statu excidant. (in 5. Doctrinae cap. de perseverantia, can. 6. pag. 266. edit. Elzevir. ann. 1620.) 3°. Volunt iustitiam in omnibus aequalem esse, quia nihil aliud est quam ipsa Christi iustitia nobis imputata, quae varios gradus non suscipit.

Contrà vero Ecclesia Catholica statuit, 1°. iustitiam reprobis nonnunquam communem esse cum electis: quod negant Calvinistae; 2°. electos aliquando gratiâ justificante penitus excidere; 3°. neminem posse absque speciali revelatione, certo credere se justificatum esse; 4°. iustitiam varios admittere gradus. Sit itaque.

PROPOSITIO I.

Nullus mortalium potest absque speciali revelatione, certissime, credere se justificatum esse.

Probat 1°. ex Scripturis: Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato? (Proverb. 20. 9.) Nescit homo utrum amore an odio dignus sit. (Eccles. 9. 1.) Nihil mihi conscius sum, inquit S. Paulus, sed non in hoc justificatus sum. (1. Cor. 4. 4.) Porro nemo potest in dubitatam propriae justificationis certitudinem obtinere, nisi absque ullo erroris periculo noverit cor suum esse mundum, scelerisque purum, se amore Dei dignum esse, & sibi què nullum inesse peccatum mortale, quando nullis conscientiam habet: atqui testantur Scripturae haec omnia esse prorsus incerta, ergo, &c.

Hinc Gregorius magnus ad forem suam quae, utrum sibi remissa essent peccata cognoscere ex ipso cupiebat, ita rescribit: Rem difficilem etiam & inutilem postulasti; difficilem quidem, quia ego indignus sum cui revelatio fieri debeat; inutilem vero, quia securus de peccatis tuis fieri non debes. (Epist. lib. 7. indic. 15. epist. 25. pag. 869. tom. 2. edit. B.B.) Itaque, juxta S. Gregorium, remissa nobis

esse peccata, per revelationem tantum innotescere potest: atqui nulla est justificatio sine peccatorum remissione; ergo nemo potest de sua justificatione certus esse, nisi per specialem revelationem.

Prob. 2°. Ratione. 1°. Gratia justificans, ut jam ostendimus, nihil aliud est quam caritas habitualis, & in anima dominans: atqui dum vivimus, certo non cognoscimus utrum caritas in corde nostro dominetur, & ceteris affectibus praevaleat. Nihil est enim tam absconditum, quam homo ipse sibi: *Pravum est cor omnium*, inquit Deus; & *inscrutabile*; *quis cognoscat illud?* Ego Dominus scrutans cor & probans renes. (Jerem. 17. v. 9. & 10.) Quibus verbis Deus cordis humani cognitionem ut propriam sibi vindicat.

2°. Si quibus signis certo constare possit justificatio, maxime vel per martyrium, vel per facultatum omnium in sublevandis pauperibus erogationem: atqui hæc non sunt acceptæ justificationis indubitata argumenta, & quibus falsum subesse omnino non possit; liquidem, ex Apostolo, ista fieri possunt absque caritate, ac proinde sine gratiâ justificante: *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem atque non habuero, nihil mihi prodest.* (1. Cor. 13. 3.) Ergo, &c.

Iis omnibus accedit Concilii Tridentini autoritas, à quo sic definitum: *Quilibet, dum se ipsum suamque infirmitatem respicit, de sua gratia formidare potest, cum nullus scire valeat cum certitudine, fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.* (Sess. 6. de justificat. cap. 6.)

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Hæc habet Apostolus: *Ipsè Spiritus (Sanctus) testimonium reddit spiritui nostro, quod*

sumus filii Dei. (Rom. 8. 16.) Undè sic disputant Hæretici: Illud nobis certè innotescit, quod testatur Spiritus Sanctus: atqui testatur nos esse filios Dei, sive justificados; ergo justificatio nostra certo nobis innotescit.

Resp. Dist. maj. Quod testatur Spiritus Sanctus expressè, directè & sine ullâ obscuritate, conc. quod testatur obscurè, neg. maj.

Itaque Spiritus Sanctus, ut notat Estius, duobus modis aliquid testari potest. 1°. Expressè, directè, & sine ulla obscuritate: tale est testimonium quod per Christum paralytico & mulieri peccatrici dedit his verbis: *Remittuntur tibi peccata tua*; & per Prophetam Davidi: *Dominus transtulit peccatum tuum.* (Lib. 2. Reg. 12. 13.) Hujusmodi testimonium ita certum est, ut omnem excludat errandi formidinem.

2°. Testatur interdum obscurè, scilicet per quædam signa quæ probabilem tantum pariant conjecturam. Hoc modo testatur spiritui nostro nos esse filios Dei, nimirum per quosdam pios motus quibus ad Deum excitamur, per conscientie tranquillitatem, per quædam fiduciam quâ nos salvos fore confidimus; cum autem hujusmodi signa in hominibus nondum justificatis reperiri possint, ut nemo diffidetur, non omnem prorsus depellunt dubitationem. Quod enim justis certissime non constet per Spiritum Sanctum, se filios Dei esse, res est comperta ex illis ejusdem Apostoli verbis: *Neque me ipsum judico; nihil enim mihi conscius sum; sed non in hoc justificatus sum.* (1. Cor. 4. v. 3. & 4.) Profecto si per Spiritus Sancti testimonium, de seipso non ita certus fuit Paulus, ut seipsum judicare, seque justificatum esse pronuntiare posset, quanto minus poterit quilibet alius!

Præterea ut aliquis assentiatur alteri sine ullo errandi periculo, duo sunt necessaria; primum, ut testimonium nulli sit falsitati obnoxium; se-

cundum, ut illud existere indubitate constet: atqui, licet Spiritus Sanctus testetur fidelibus se filios Dei esse, illud tamen esse Spiritus Sancti testimonium fidelibus absque revelatione certo non innotescit.

Obj. 2°. Apostolus sic affirmat: *Certus sum quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus..... neque creatura alia poterit nos separare à caritate Dei;* (Rom. 8. v. 38. & 39.) ergo de sua caritate, sive gratia justificante, certus erat Apostolus.

Resp. Dist. ant. Certus sum, id est, vehementer confido, conc. id est, eà certitudine quæ omnem dubitationem excludat, neg.

Itaque ut Heterodoxi ex objecto loco aliquid patrociniæ suæ causæ accerferent, necesse esset hæc verba, *certus sum*, apud Apostolum eam semper exprimere certitudinem, cui falsum subesse nequeat, & quæ omnem errandi metum prorsus removeat: atqui res aliter se habet: non semel enim hæc verba revocantur ad ista: *Persuasum habeo, existimo, plurimum confido*: sicut v. g. cum ait: *Certus sum, fratres mei, ... quoniam. .... estis pleni dilectione.* (Rom. 14. 15.) *Certus sum quod & in te sit fides non ficta;* (2. Tim. 1. 5.) ergo, &c.

Præterea, etiam si Calvinistis concederetur Apostolum indubitatam habuisse de sua caritate & justitiæ certitudinem, nihil inde colligere possent in sui dogmatis præsidium. Hinc enim sequeretur tantummodo specialem ipsi eà de re factam fuisse revelationem, quæ sanè in omnibus & singulis justis locum non habet, quibus tamen eandem certitudinem tribuunt Calvinistæ.

Observatio,

Quamvis nemo utrum justificatus sit, eà certitudine cognoscere valeat, quæ nulli falsitatis pe-

riculo sit obnoxia, non desunt tamen signa & indicia, ex quibus de justitiæ cognitionem probabilem assequi possimus, quæ omnem animi perturbationem removeat: *Omnis arbor bona, ait Christus, fructus bonos facit; mala autem arbor malos fructus facit; igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos.* (Matth. 7. v. 17. & 20.) *Fructus autem Spiritus, inquit Apostolus, est caritas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* (Galat. 5. v. 22. & 23.) Ubi igitur sunt hujusmodi fructus, ibi Spiritum Sanctum veramque justitiam adesse prudenter colligitur. Idcirco, si quis post Baptismum, vel nullius culpæ gravis conticius sit, vel si quam admiserit, illam dignâ pœnitentiâ expiaverit, deinceps vero per diuturnum tempus vixeris ab omni crimine alienus, in servandis officiis sedulus, in oratione frequens, erga seipsum temperans ac sobrius, erga proximum justus, mansuetus, patiens, benignus, misericors; denique si moribus suis ostenderit hoc præsertim sibi curæ esse, ut declinet à malo & faciat bonum, nemo profusus est qui hujusmodi hominem esse justum pronuntiare non audeat; imo & ipse se talem esse sapienter confidere poterit. Probabilis autem illius fiduciæ varii esse debent gradus. Tot enim propè numerare licet, quot sunt homines qui operibus suis justos se probant. Tanto enim magis quisque securus esse debet, quanto & grandiora sunt opera justitiæ quibus vacavit, & major in iis perficiendis animi fervor, & diuturnius tempus quo in ipsis perseveravit. Vix autem duos invenias homines, qui in his omnibus sint æquales.

PROPOSITIO II.

Iustitia semel accepta amitti potest.

Probatur 1°. ex sacris Codicibus: *Si averterit se iustus à justitia sua, & fecerit iniquitatem. . . . numquid vivet? Cum recesserit iustus à justitia sua, feceritque iniquitates, morietur in eis: (Ezech. cap. 18. v. 24. & 33. v. 18.)* Atqui avertere se & recedere à justitia sua, & in suis iniquitatibus mori non potest aliquis, quin iustitiam acceptam amiserit; ergo, &c.

Præterea Christus Discipulos suos ita docet: *Dico vobis amicis meis: . . . timete eum qui, postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehennam. (Luc. 12. 5.)* Sic etiam monet Apostolus: *Qui se existimat stare, videat ne cadat. (1 Cor. 10. 12.)* Quæ de re ipse perterritus ait: *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo, ne fortè cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar. (Ibid. cap. 9. 27.)* Atqui si iustitia semel donatus, eam non possit excidere, ut voluat Calvinista, vanæ sunt prorsus & otiosæ illæ tum Christi, tum Apostoli hortationes. Nihil est enim causæ cur metuat iustus ne cadat, cur timeat omnipotentem Deum qui potest in gehennam mittere, cur suum corpus in servitutem redigat, ne reprobus fiat; quæ autem hæc à Scripturis abhorreant, vel primo intuitu satis patet; ergo, &c.

Prob. 2°. Exemplis. Iustus fuit David ex omnium consensu, siquidem de eo dixit Deus: *Iveni David virum. . . secundum cor meum. (Act. Apost. 13. 22.)* Atqui tamen iustitiam amisit, quando homicidium cum adulterio conjunxit quis enim crediderit iustitiam cum tantis sceleribus posse consistere? Salomonem primis Regni sui annis iustam extitisse innuit Scriptura, & fatenter Calviniani; cum vero mulieres alienigenas ita deperit, ut in eorum gratiam templa falsis numinibus extrueret, iustum

iustum permanisse quis crediderit? *Nolite jugum ducere cum Infidelibus, inquit Apostolus; quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? . . . Qui consensus Templo Dei cum Idolis? (2. Cor. cap. 6. v. 14. & 16.)* Pariter S. Petrus haud dubiè iustus erat, quo tempore eum esse mundum Christus declavit: (Joan. 13.) Atqui tamen deinde iustitiæ excidit; cum feliciter Christum ter jurando negavit; ergo, &c.

Prob. 3°. Ex Augustino. *Credendum est, inquit, quosdam de filiis perditionis, non accepto dono perseverandi usque in finem, in fide quæ per dilectionem operatur, incipere vivere, & aliquandiu fideliter & iuste vivere, & postea cadere. (Lib. de corrept. & grat. cap. 13. n. 40.)* Ex duobus autem piis, cur huic donetur perseverantia usque in finem, illi non donetur, inscrutabiliora sunt iudicia Dei: nonne utique vocati fuerant, . . . utrique ex impiis iustificati? (Lib. de dono persever. cap. 9.) Undè sic reselluntur Hæretici: Ili acceptam iustitiam amittunt, qui post vitam fideliter iustæque inceptam cadunt; quibus, licet iustificatis, non datur perseverantia usque in finem: atqui, juxta Augustinum, non desunt homines qui post vitam &c. ergo, &c. Alios Patres in rectam perspicua appellare superfluum est.

Prob. 4°. ex ipsi Calvinianis: Patentur veros Fideles interdum in peccata gravissima prolabi, in adulteria, homicidia, ebrietates & alia crimina: atqui hujusmodi peccata cum iustitiâ consistere nequeunt, siquidem è Regno Cælorum excludunt, sic testante Apostolo: *Manifesta sunt opera carnis quæ sunt fornicatio, immunditia, ebrietates. . . & his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, Regnum Dei non consequentur. (Gal. cap. 5. v. 19. & 21.)*

Præterea quamvis, juxta Calvinianos, iustitia in caritate aliisque virtutibus propriè non consistat, consentitur tamen ab iis inseparabilem esse

justitiam. Quis vero dicat castitatem cum adulteriis, caritatem cum homicidiis, temperantiam cum ebrietate, aliasque virtutes cum oppositis vitiis posse conciliari?

Prob. 5°. ex horrendis consecrariis quæ ex Novatorum errore desuunt. Viam scilicet criminibus aperit latissimam, bonorumque operum fovet negligentiam. Quid enim justos à peccato potentius avocet, ad bonumque vehementius accendit, quam dogma quod defendimus; nimirum justitiam, caritatem, æternamque hereditatem per grave quodcumque peccatum amitti, & solam bonorum operum sterilitatem ad damnationem sufficere? Inde fit ut à criminibus caveant quæ eos justitia exuerent, ut virtutum exercitatione, bonisque operibus certam faciant suam vocationem & electionem: hoc autem frenum, hunc stimulum non habent Calvinii sectatores, utpotè qui per fidem specialem quam in seipsis sentire putant, certo persuasi sunt se prædestinatos esse, & gratuitum Dei favorem, quocumque modo vixerint, nunquam amissuros. Quem peccati horrorem concipiet, qui in animum sibi induxerit justum, qualem se Calvinianus esse certo credit, quantumvis graviter peccet, justitiæ statu non excidere? Quis igitur sapiens Calvinianum circa justificationem dogma non horreat, tanquam morum totiusque pietatis ruinam & perniciem?

Hinc Concilium Tridentinum ista statuit: *Si quis hominem semel justificatum dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere, atque ideo eum qui labitur & peccat, nunquam fuisse verè justificatum, ... anathema sit.* (Sess. 6. de justificat. can. 23.)

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Juxta Apostolum, *caritas nunquam excidit*: (1. Cor. 13. 8.) atqui caritas à justitia

non distinguitur; ergo justitia etiam nunquam excidit, vel amittitur.

Resp. Dist. maj. Caritas nunquam excidit; id est, post vitam hanc non cessat, non destruitur, conc. id est, in hac vita nunquam amittitur, neg. maj.

Genuinus ille est Apostoli sensus, quod caritas intra angustos hujus temporis limites non coercetur; sed in altera vita permaneat: si ad mortem usque retineatur: quod de multis aliis donis dici non potest, quæ ita præsentem ad statum pertinent, ut post mortem locum non habeant; quales sunt, spes, fides, quæ à Beatis exulant. Quam autem hæc interpretatio cum Apostoli mente cohæreat, ex ipso contextu patet; ita enim se habet: *Caritas nunquam excidit, sive Prophetiæ evacuabuntur, sive linguæ cessabunt, &c.* Caritatem vero in hac vita per mortale peccatum interire & extinguere posse minimè negat Apostolus. Nonne asserit quosdam ex illis qui semel sunt illuminati, (Id est, baptizati, ac proinde justitiâ donati) ... & participes facti sunt Spiritus Sancti.... prolapsos esse.... rursus crucifigentes sibi metipsos Filium Dei? (Heb. 6. 4.)

Obj. 2°. illud Joannis: *Omnis qui in eo (Deo) manet, non peccat. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, ... & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.* (1. Joan. 3. v. 6. & 9.) Atqui justii manent in Deo, & nati sunt ex Deo, ergo nec peccant, nec peccare possunt, nec proinde justitiam amittere.

Resp. 1°. Dist. maj. Omnis, &c. non peccat nec peccare potest mortaliter, quandiu manet in Deo, conc. maj. nunquam peccare potest mortaliter, neg. maj.

Objectus itaque ille locus eo sensu accipiendus est, quod justii nec peccent, nec peccare possint mortaliter, quandiu in Deo manent & filii ejus sunt. Quo pacto enim possent mortale peccatum

cum gratia iustificante, per quam sunt ex Deo nati, simul conjungere? Hunc locum ita interpretatur Augustinus: *In quantum in Deo manet; in tantum non peccat, (Tract. 4. in 1. Joan. epist. cap. 3. n. 8.)*

Apud Apostolum agi de peccato mortali manifestum est ex iis quæ statim subjicit: (v. 10.) *In hoc, inquit, manifesti sunt filii Dei & filii diaboli; id est, hoc signo discriminantur, quod isti peccant, & illi non peccant: atqui non veniale, sed mortale peccatum filios diaboli efficit. Ex eo quod vero aliquis mortaliter non peccet, quando in Deo manet, ipsiusque filius est, non sequitur eum nunquam posse mortaliter peccare, & justitiam perdere. Contrarium probat quod legitur apud eundem Joannem. (Apoc. 2.) Ibi enim commendat Episcopi Ephesini labores, patientiam, odium in malos, in calamitatibusque pro Christo perferendis fortitudinem & constantiam: quæ omnia pristinam hominis sanctitatem & justitiam aperte demonstrant: atqui tamen ex præclaro illo statu excidit; sic enim arguitur: *Caritatem tuam primam reliquisti; memor esto itaque unde excideris, & age penitentiam, & prima opera fac. (Ibid. v. 4. & 5.)**

Resp. 2°. Quocumque sensu, qui apud interpretes varius est, accipiatur locus ille difficilis, Calvinianos nihil juvat. Ipsi enim satentur à justis interdum gravissima committi peccata, adulteria, homicidia & alia hujusmodi monstra; B. Joannes contra dicit eum qui ex Deo natus est non peccare. Generatim pronuntiat justitiam & peccatum stare simul non posse. *Filii, inquit, nemo vos seducat; qui facit justitiam, justus est: qui facit peccatum, ex diabolo est. (Ibid. v. 7.) Scitis quoniam omnis homicida non habet vitam æternam, in semetipso manentem, ac proinde nec justitiam; (Ibid. v. 15.)* hæc ergo epistola invictè refelluntur Calviniani, nedum ex ea quidquam elicere possint, quod ipsorum causa favcat.

Obj. 3°. S. Augustinus sic affirmat: *Radicata caritas est? securus esto, nihil mali procedere potest. (Tract. 8. in Epist. Joan. cap. 4. n. 9.)* Atqui justus radicatum habet caritatem; ergo nihil mali potest committere quo justitiam amittat.

Resp. Dist. maj. Nihil mali procedere potest, id est, malum esse non potest quicquid oritur ex caritate, conc. id est, qui caritatem habet, nunquam malè agere potest, neg. maj.

Ha est igitur Augustini mens, ut malum esse nequeat quicquid ex caritatis radice surgit. Iidem enim duplex operum genus distinguit, quorum alia à cupiditate, alia autem à caritate procedunt. Priora nunquam esse bona, quamvis talia aliquando videantur; posteriora vero nunquam mala esse affirmat. *Radicata est cupiditas, inquit, species esse potest bonorum factorum, verè opera bona esse non possunt. Radicata est caritas? securus esto, nihil mali procedere potest.* Mortaliter autem peccare posse, qui caritatem etiam radicatum & iustificatum habet, expressa est ac indubitata S. Doctoris sententia, ut laudatis ipsius testimoniis comprobatur est; quibus istud adjungimus: *Si iustificatus in malum vitam suam voluntate relabitur, certè iste non potest dicere, non accepi; quia gratiam acceptam Dei suo in malum libero amittit arbitrio. (Lib. de corrept. & grat. cap. 6.)* Neque eo loci, ut alibi passim, docet Augustinus justum ita peccare posse, ut acceptam iustificatam gratiam, sive caritatem amittat?

Observatio.

Ex iis quæ diximus certum est non ita immutabilem esse justitiæ statum, ut qui in illo semel constitutus est, eo non possit excidere; sed cavendum maximè est ne, dum receditur à Calvinistarum errore, in alium prorsus oppositum transcurratur. Eo laborant vitio qui opinantur 1°.

justitiam non solum amitti posse, sed etiam alternis quasi vicibus amitti & recuperari; 2°. peccatoribus in peccatum mortale sæpè relabentibus absolutionem toties concedendam, quoties asserunt se ex peccatis dolere, emendationemque sibi proponere. Quæ opinio esset maximè perniciofa. Sicut enim Calvinistarum de justitiæ perpetuâ immutabilitate error ad omnem vivendi licentiam viam sternit, sublato justitiæ amittendæ metu, ita ea quæ fingeretur recuperandæ justitiæ facilitas, ad omne crimen committendum invitaret. Numquid peccare & justitiam perdere multum verebitur, qui in animum sibi induxerit se absque molestiâ, & à peccatis liberari, & justitiam adipisci posse? *Quod enim facile sanatur, ait Augustinus, non multum cavetur. (In Psalm. 6. n. 4.)*

Nos igitur operæ pretium facturos duximus, si ostenderemus desultoriam non esse justitiam, sed firmam & stabilem, ita ut alternatim amitti & recuperari non soleat, quamvis aliquando contingat justam eâ excidere. Itaque fit.

PROPOSITIO III.

Justitia aliquid habet stabilitatis, nec alternatim amitti & recuperari solet.

PROBATIO I.

Ex Scripturis.

1°. Justum sic describit Propheta Regius: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, ... sed in lege Domini voluntas ejus, ... & erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo, & folium ejus non defluet. (Psalm. 1.)* Atqui hæc justitiam illi non congruit, qui in peccatum mortale quod confessus erat, solet recidere. Quoties enim relabitur, nonne abiit in consilio impiorum?

Numquid de eo verè dixeris, ipsius voluntatem esse in lege Domini, quam ita facie infringit? Cum in ipsius pectore adhuc ferveant cupiditates, quibus in pristina peccata rapitur, eum potius contuleris arbori quæ nimio solis æstu arefscens, fructum negat in tempore, & cujus folia præ liccitate defluunt.

Ibidem impios sic adumbrat Pfaltes: *Non sic impii, non sic; sed tanquam pulvis quem projecit ventus à facie terræ. (Ibid. v. 4.)* Ventus, ait Augustinus, tentatio est; pulvis, iniquus quando venerit tentatio, tollitur pulvis, nec stat; nec resistit. (*Serm. 1. in Psalm. 34. n. 9.*) Atqui instar pulveris sunt qui tentationis vento pulsati, identidem in peccata mortalia recidunt; ac proinde non inter justos, sed inter iniquos recensendi sunt.

2°. Justus in variis Scripturæ locis comparatur, nunc luci splendidæ quæ crescere non desinit donec perfecta evaserit. *Iustorum semita, quasi lux splendens, procedit & crescit usque ad perfectam diem. (Proverb. 4. 18.)* Nunc solo optimo in quod jacta semina altas agunt radices, & in maturos fructus adolefcunt; nunc domui supra rupem firmissimam fundatæ, quæ adversus pluviarum, fluminum, ventorumque impetus inconcussa stat. *Omnis qui audit verba mea hæc & facit ea, assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra petram, & descendit pluvia & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit; fundata enim erat super petram. (Matth. 7. v. 24. & 25.)* Atqui eo spectant hujusmodi comparationes, ut ostendatur desultoriam non esse gratiam justificantem, sed aliquid stabilitatis habere; sicutamque esse eorum justitiam, qui in peccatum mortale identidem relabuntur.

3°. *Si quis me diligit, ait Christus, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.*

(Joan. 14. 23.) Atqui vox illa, *mansio*, aliquid stabile & permanens indicat, quod instabilibus illis justis accommodari non potest, ad quos non nisi raptim Deum venire fingitur.

4°. Omnes justos Apostolorum persona Christus sic alloquitur: *Dico vobis amicis meis: ne terreamini ab his qui occidunt corpus, &c.* (Luc. 12. 4.) *Vos amici mei estis, si feceritis quae ego praecipio vobis. Jam non dicam servos.... vos autem dixi amicos.* (Joan. 15. v. 14. & 15.) Porro quis amicitias, quando sunt instabiles, non habeat ut maxime suspectas? Si homines non soleant ex amicis inimici, & vicissim, perpetuam levitate fieri, quis serio credere queat amicitiam cum Deo, tam suavem, tam beneficam, nihil firmitatis habere, ita ut unus idemque homo continuam mutatione, nunc amicus Dei sit, nunc inimicus? Per arctissimam hanc amicitiam manet Deus in homine eum roborans & muniens, & homo in Deo, nolens ab eo divelli, cum sponsa Canticorum dicens: *Inveni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam.* (Cant. 3. 4.)

5°. Apostolus justificatorum conditionem ita depingit, ut solitos ad peccatum reditus excludat. Nam 1°. *mortui sunt peccato.* 2°. *Consepulti cum Christo per Baptismum in mortem.* 3°. *Vetus illorum homo crucifixus est, ut destruat corpus peccati, & ultra non serviant peccato.* 4°. *Sicut Christus resurgens ex mortuis, jam non moritur, & mors illi ultra non dominabitur; ita & mortui quidem sunt peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu Domino nostro, denique liberati à peccato... servi facti sunt justitiae:* (Rom. 6.) atqui nec peccato mortui, nec à miserrimo peccati jugo ad felicissimam justitiae servitutem revocati, nec veterem hominem crucifixisse merito dici possunt qui, post acceptam absolutionem, ad peccatum mortale solent recurrere; ergo non nisi vanum justitiae simulacrum exhibere censendi sunt.

Præterea qui à prioris domini servitute liberatus est, ipsi non amplius servit: atqui juxta Apostolum homo verè justificatus, à peccati qui prius mancipatus erat servitute liberatus est: ergo non amplius servit peccato.

PROBATIO II.

Ex Patribus.

Pœnitentia est, inquit autor antiquus apud S. Ambrosium, & mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere. (Serm. 25. tom. 2. pag. 425. in append.) Eodem modo veram pœnitentiam definit Scriptor alter apud S. Augustinum: *ista est, filioli, vera pœnitentia, quando sic pœnitet, ut non repetat.* (Serm. 117. in append. tom. 5. pag. 113. n. 1. Edit. BB.) *Fructus dignus est pœnitentia transacta flere peccata, & eadem iterum non agere.* (Ibid.) S. Fulgentius: *Nunquam diluunt gemendo peccatum, quia non desinunt peccare post gemitum.* (Lib. 1. de remiss. peccat. cap. 12.) S. Ildorus: *Irrisor est, non pœnitens, qui adhuc agit quod pœnitet, nec Deum videtur poscere subditus, sed subsannare superbus.* (Lib. 2. sent. cap. 16.)

Itaque juxta SS. Patres, verus non est pœnitens, qui alternatim pœnitentiam agit, & mortaliter peccat: atqui longè aliter loqui debuissent, nisi iustitiam ita stabilem esse existimassent, ut non soleat alternè quasi vicissitudine amitti & recuperari.

PROBATIO III.

Ex Rationibus Theologicis.

1^a. Ratio. In justo est habitus caritatis, quod Deum plus ceteris omnibus diligit, & ita comparatus est, ut potius cujuscumque rei jacturam patiat, quàm amicitiam Dei peccando amittat:

atqui illud cujuslibet habitus, sive boni, sive mali proprium est, ut aliquam firmitatem & stabilitatem habeat. Ut enim docet S. Thomas, habitus dicuntur illæ qualitates quæ secundum suam rationem habent, quod non de facili transmutentur: . . . ex quo patet quod nomen habitus diuturnitatem importat. (1. 2. quæst. 49. art. 2. ad 3.) Hanc veritatem quotidiana probat experientia. Numquid enim vir ambitiosus, honorum dignitatumque cupidissimus, brevi temporis intervallo fieri solet humanæ gloriæ contemptor, & Christianæ humilitatis sectator? Numquid avarus aurifacra fame laborans, paucos intra dies ab insana illa divitiarum cupidine, ad eandem contemptum traducitur? Quis corporeis voluptatibus serviens, eo statim & absque molestia pervenit, ut abjecta pravâ libidine, nonnisi plurissimam amertutis delectationem? Numquid hujusmodi homines videas alternis vicibus, nunc deliciis molli-ter diffuentes, nunc austerius pœnitentiæ laboribus sese devotentes? Tam subitæ conversiones veluti totidem prodigia haberentur, quia norunt omnes eam esse vim habitus cujuslibet, ut imperiose dominetur, nec facile subigatur; ergo cum in justo sit habitus caritatis, quâ Deum ceteris omnibus anteponit, ridiculum esse in eo alternas illas justitiæ & peccati mortalis vices fingere.

2°. Ratio. Justitiam & pietatem, quando sincera est, firmam & constantem esse, ex communi hominum sensu & judicio compertum est. Equivocum enim illum judicem putat integrum, qui injustitiæ aliquoties consentit? Quis hominem existimat probum, si quod facinus iniquum identidem committat? Quis eam uxorem castam & fidelem reputat, quæ fidem conjugalem interdum violat? Quis ei famulo confidat quem novit, non quidem frequenter, sed tamen aliquando ferari? Quis eum Christianum censet verè piûm, qui nonnunquam in perjurium, in ebrietatem, aliudve crimen in-

cidit? Quantum discriminis vel inviti, statuimus inter virum qui viam mandatorum Dei constanter & inoffenso pede decurrit, & alium hominem in duas partes claudicantem, nunc Religioni, nunc peccato servientem! priorem ut justum & sanctum veneramus; posterioris vero justitiam, saltem ut plurimum, suspectam habemus. Quamobrem si de viro quodam quem justum existimamus, narretur grave aliquod peccatum, vix illud credere possumus; aut si manifestum crimen sit, illum vel pietatem simulasse suspicamur, vel humanam deploramus fragilitatem. Adeo naturali quodam instinctu persuasum quisque habet, in justitiæ statu non parum esse firmitatis & constantiæ!

3°. Ratio ex incommodis petita quibus laborat opinio contraria. 1°. Pœnitentiæ Sacramentum sanandis animæ vulneribus institutum, in Ecclesiæ dedecus vergeret. Ipsi enim objiceretur, nec immerito quidem, eam, dum peccatoribus in eadem crimina facile relabentibus indulgentiorem se præbet, ipsis peccandi licentiam concedere. 2°. Criminum horrorem eadem opinio plurimum imminuit. Numquid enim mortaliter peccare multum veretur, qui crediderit hanc communem esse iustorum conditionem, ut gratiam alternis vicibus & peccando amittant, & pœnitendo recuperent?

Dices: David, Petrus, & alii quidam justii lapsi sunt; ergo justii relabi solent.

Resp. Neg. consequ. Aliter prorsus ratiocinandum: David, Petrus, & alii quidam justii lapsi sunt; ergo justitia absolutè amitti potest & recuperari; at vero semel tantum lapsi dicuntur, & alii multo plures ne semel quidem, ut Abel, Henoch, Noë, Abraham, Isaac, Jacob, Joseph, Moyses, Josué, &c. Nullum denique reperias, qui à criminibus ad justitiam, alternâ vicissitudine identidem desilierit; ergo justii non solent relabi; ergo stabilis est justitia, non autem volubilis.

PROPOSITIO IV.

Justitia in omnibus justis non est æqualis, sed diversos admittit gradus.

Prob. 1°. ex Scripturis. *Justorum semita quasi lux splendens procedit, & crescit usque ad perfectam diem.* (Prov. 4. 18.) Hoc oro, inquit Apostolus, ut caritas vestra magis ac magis abundet. (Philip. 1. 9.) Quis justus est justificetur adhuc, & sanctus sanctificetur adhuc. (Apoc. cap. ult. v. 11.) Hinc Ecclesia Deum sic precatur: *Da nobis fidei, spei & caritatis augmentum*: atqui nisi justitia diversos admitteret gradus, non cresceret usque ad diem perfectam, non posset magis ac magis abundare; ad illius incrementum non hortaretur Apostolus, nec ipse augmentum à Deo postularet Ecclesia; ergo, &c.

Prob. 2°. ex Augustino: *Justificati sumus, inquit, sed ipsa justitia, cum proficimus, crescit.* (Serm. 158. de verbis Apost. cap. 5.) *Induti sunt Sancti justitia, & alii magis, alii minus.* (Epist. 167. cap. 3. n. 13.) De caritate sic habet S. Doctor: *Cum fuerit nata, nutritur; cum fuerit nutrita, roboratur; cum fuerit roborata, perficitur.* (Tract. 5. in. 1. Ep. Joan. cap. 3. n. 4. pag. 858.) Denique *ipsi Sancti, inquit, in Ecclesia... sunt alii a iis sanctiores, alii aliis meliores.* (Tract. 6. in Joan. n. 8.) Atqui omnia hæc S. Doctoris loca manifestè supponunt, justitiam non esse in omnibus æqualem, sed varios admittere gradus.

Prob. 3°. Ratione. 1°. Non magis in omnibus æqualis censeretur justitia, qua iniquitas & injustitia: atqui injustitia non est eadem in omnibus; ergo nec justitia. 2°. Debet esse quædam proportio justitiam inter & præparationem quæ ad eam essetur: atqui præparatio illa in omnibus non est æqualis; ergo nec justitia. 3°. Justitia hujus-

vite est quasi mensura præmii quod in altera recipitur: atqui præmium in altera vita recipiendum profecto non erit æquale; ergo pariter omnium justorum in hac vita peregrinantium æqualis non est justitia.

Rationi igitur Scripturæque & Patrum autoritati consentaneum prorsus est illud Concilii Tridentini decretum: *Si quis dixerit justitiam acceptam non augeri coram Deo per bona opera..... anathema sit.* (Sess. 6. de justificat. can. 4.)

U
A
N
L

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEÓN

GENERAL DE BIBLIOTECAS

TRACTATUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE.

NOVEM dissertationibus complectimur, quidquid de Sacramentis in genere dicturi sumus. Prima erit de nomine & natura Sacramenti; secunda, de existentia; tertia, de materia & forma; quarta, de virtute & efficacia; quinta, de effectibus; sexta, de autore; septima, de ministro; octava, de subjecto; nona, de ceremoniis Sacramentorum.

DISSERTATIO I.

De nomine & natura Sacramenti.

QUÆRES 1°. quotuplici sensu accipiat vox ista *Sacramentum*.

Resp. *Sacramenti* nomen derivatur à *sacro*, quia pertinet ad rem sacram. Triplici autem potissimum modo, tum in scripturis, tum apud ecclesiasticos autores accipitur: 1°. Rem sacram, sed

occultam & latentem significat, ut istis in locis: *Excavavit illos malitia eorum, & nescierunt Sacramenta Dei*, id est, consilia Dei secreta. (*Sap. 2. v. 21. 22.*) *Ut notum faceret nobis Sacramentum voluntatis suæ*, (*Ephes. 1. 9.*) id est, occultam voluntatem suam, nempe Incarnationis Mysterium. Ad rem etiam non facram, quam vulgare non licet, extenditur. Sic de secreto Regis dicitur: *Sacramentum Regis abscondere bonum est*. (*Tob. 12. 7.*)

2°. Sacramenti nomen usurpatur pro mystico rei latentis & occultæ signo; sic Apostolus de conjunctione viri cum muliere in matrimonio ait: *Sacramentum hoc magnum est: ergo autem dico in Christo & in Ecclesia*. (*Ephes. 5. 32.*) Eo loci vox *sacramentum* accipi solet pro signo, quia viri cum muliere nexus matrimonialis, signum est conjunctionis Christi cum Ecclesia. De meretrice muliere habente capita septem & cornua decem, Angelus ait Joanni quem hujus mulieris aspectus turbaverat: *Quam minoris? Ego dicam tibi sacramentum mulieris*, (*Apoc. 10. 7.*) id est rem secretam quæ per mulierem hanc designatur.

3°. Denique apud antiquos Patres & receptiores Theologos *Sacramenti* nomen adhibetur pro signo rei alicujus sacræ, non enjussibet, sed quæ conferendæ gratiæ instrumentum est efficax; quo sensu in præsentī instituto accipitur.

Quæres 2°. quænam sit apud Catholicos Sacramenti definitio.

Resp. Variæ sunt quoad voces apud Theologos catholicos Sacramenti definitiones; sed omnes in eundem sensum recidunt. Nulla autem ipsius naturam accuratius exprimit, quam ista: *Sacramentum est signum sensibile à Deo lege stabili institutum, quod gratiæ tum significandæ, tum conferendæ vim habet.*

1°. Quidem *Sacramentum* dicitur *signum*. A

sancto enim Augustino signum definitur res, præter speciem quam ingerit sensibus, aliud aliquid ex se faciens in cogitationem venire. (*Lib. de doctrina christiana, cap. I. n. I.*) Sic, viso fumo, ignem subesse judicamus; atqui nullum est vel unquam fuit Sacramentum quod, præter speciem quam sensibus ingerebat, in alterius rei cognitionem non deduxerit. In Baptismate, v. g. exterior corporis ablutio quæ sensibus obvia est, interiorem prodit animæ abluitionem & munditiam, cujus similitudinem quamdam gerit. Quapropter circumcisio dicitur signum fœderis, Deum inter & Abrahamum. (*Genes. 17. 11.*)

2°. Dicitur signum sensibile. Cum enim Sacramentum ex sua natura ritus sit religiosus, per quem homines in unius Dei viri cultum coalescunt, in omnium oculis versari debet: quæ conditio ita necessaria est, ut S. Augustinus dixerit: *In nullum nomen Religionis, seu verum seu falsum, coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum aut Sacramentorum visibilibus consortio colligentur.* (*Lib. 19. contra Faustum, cap. 11. tom. 8. pag. 319.*)

3°. A Deo institutum; quia ritus externus, qualia sunt Sacramenta, vim gratiæ significandæ & conferendæ à solo Deo habere potest, cujus solus est sanctitatem & justitiam impertiri: hoc enim neque in natura, neque in hominum arbitrio, situm est; hinc quæcumque sunt institutionis ecclesiasticæ, ut aqua benedicta, signum crucis, &c. vera non sunt Sacramenta.

4°. Lege stabili institutum. Nam Sacramenta, ut docet Augustinus, signa sunt quibus in unum Religionem nomen scilicet adunantur. (*Ibid.*) Cum igitur Religio Christiana sit perpetuo mansura, ipsius pariter Sacramenta debent esse perpetua, & irrevocabili lege sancita. Si enim Veteris Testamenti Sacramenta, licet infirma & egena elementa, (*Galat. 4. 9.*) ritu perpetuo celebranda, Deus

constituerit, quandiu scilicet lex Mosaica staret, quanto magis illud de Sacramentis novæ legis existimandum est, quæ ille solus instituit, qui est Sacerdos in æternum! Hinc Apostolus de Sacramento Eucharistiæ differens, *Quotiescumque, inquit, manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini anuntiabitis, donec veniat, id est, ad finem usque mundi.* (*1. Cor. 11. 26.*)

5°. Vim habens gratiæ significandæ, per quamdam scilicet cum gratia quam conferunt analogiam; reperitur, v. g. hujusmodi affinitas in Baptismate, inter externam corporis abluitionem, & internam animæ à peccatorum sordibus purgationem; in Eucharistiæ Sacramento inter speciem panis & vini, & interiorem animæ refectionem; in Extrema-Untione inter oleum & gratiam quæ sanantur animi languores: conveniens enim fuit, ut quæ ceremonia à Christo sunt instituta, tanquam gratiæ & sanctitatis canales ac instrumenta, eadem aliqua similitudine suum effectum exprimerent. Illud quippè hominum imbecillitati & naturæ magis accommodatum est, qui non nisi per sensus ad spiritalia deduci solent.

6°. Denique dicitur vim habens gratiæ conferendæ: ad eum enim effectum divinitus comparata esse novæ legis Sacramenta contra hæreticos postea demonstrabimus.

Quæres 3°. quænam ab Hæreticis afferantur Sacramenti definitiones, & quibus peccent vitii.

Resp. Modo expositam Sacramentorum definitionem, à Catholicis propugnata, improbant recentiores Hæretici, & alias excogitarunt quæ, licet aliquid veri habeant, minus tamen aptæ sunt ad exprimendam Sacramentorum naturam. 1°. Socinus & ejus sequaces contendunt, Sacramentum esse nudum & simplex signum, quo Christianus à Judæo vel Gentili distinguitur. (*Disp. de Bapt.*) Fatemur quidem Sacramenta externas quamdam

esse Religionis Christianæ notas, sed pernegamus in eo solo contineri totam Sacramentorum nostrorum rationem. Alioquin templorum frequentatio, sacrorum rituum, dierum solemnium, jejuniorum & abstinentiæ observatio, & alia pleraque potiori jure dicenda essent Sacramenta, quia notis illis Christianis à Judæis & Gentilibus longè certius discriminantur. Præterea dicendum erit Circumcisionem multo fuisse Sacramentis novæ Legis excellentiorem, cum notam corpori impressam relinqueret, quam penitus delere Judæi non poterant; contra vero nihil homini Christiano sit facilius, quam Sacramenta accepta negare, ita ut à Gentilibus discrepare non videatur.

2º. Lutherus totam Sacramentorum virtutem in eo consistere docet, quod mera signa nudaque sint testimonia gratiæ, quam Deus hominibus largiturum se promittit. (*Lib. de captivis. Babylon. cap. ult. tom. 2. pag. 88. Edit. Wittemberg. an. 1551.*) Quæ definitio non ideo Catholicis displicet, quod enuntiet Sacramentis annexam esse gratiæ promissionem; sed quia fraude plena est, eoque spectat, ut à Sacramentis nostris submoveat virtutem gratiæ conferendæ, ipsis divinitus attributam. *Baptismus neminem justificat*, inquit Lutherus, *nec ulli prodest; sed fides in verbum promissionis cui additur Baptismus; hæc enim justificat.* (*Ibid. cap. de Bapt. pag. 76.*)

3º. Calvinus docet Sacramentum externum esse symbolum, quo benevolentia erga nos suæ promissiones conscientia nostris Dominus obsignat, ad sustinendam fidei nostræ imbecillitatem. (*Lib. 4. de institut. cap. 14. scđ. 1.*) Quæ definitio eodem recidit ac Lutherana, Sacramentis enim omnem ad vim gratiæ conferendæ, totamque illorum efficaciam in eo constituit, quod ad fidem ac pietatem erga Deum moveant & excitent. Non aliam esse Calvini mentem satis patet ex iis verbis: *Scholæ Sophisticæ magno consensu tradiderant, Sacramenta*

novæ Legis.... justificare & conferre gratiam, modo non ponamus abicem peccati mortalis, quæ sententia dici non potest, quàm sit exitialis & pestilens. (*Ibid. scđ. 14.*) Gravissimum hunc errorem ex professo refellemus, ubi de Sacramentorum efficacia disputabitur.

Præterea falsum est quod ait Calvinus, per Sacramenta divina benevolentia promissiones conscientia nostris obsignari, ad sustinendam fidei nostræ imbecillitatem. Nam parvuli quando baptizantur, verum Sacramentum suspiciunt, quod nec ipse negat Calvinus: atque nulla in parvulis accepti beneficii conscientia est, nulla fides actualis propter quam obsignandam opus sit Sacramentis.

DISSERTATIO II.

De Sacramentorum existentia.

ANNOTANDUM est 1º. quæstionem hanc ad omnes status pertinere, in quibus homo considerari potest. Quadruplex autem distinguitur hominis status. Primus est *innocentia*, ante parentum nostrorum culpam, qui fuit brevissimus. Secundus status fuit *natura*, ab Adami lapsu ad legem usque Mosaicam. Dicitur autem *natura*, non quod homines solo naturæ ductu regerentur: nam certum est neminem unquam potuisse sine gratia Christi rectè vivere, & salutem consequi; sed quia homines per illud tempus, legis scriptæ adminiculo caruerunt. Tertius est *Legis scriptæ*, sive hominis sub legis Mosaicæ regimine viventis usque ad Christum. Quartus est *Legis novæ à Christo datæ*, qui ad finem usque mundi perdurabit.

Nota 2°. Sacramentum duobus modis accipi, latè & strictè. Sacramentum latè sumptum est lignum quodcumque rei sacræ: eo sensu Arca Noë fuit Sacramentum, quia signum erat Ecclesiæ quam adumbravit. Sacramentum strictè acceptum est ritus externus, habens ex institutione divina vim gratiæ & sanctitatis conferendæ. Quo sensu Baptismus in nova Lege est Sacramentum.

Exiisse in triplici statu, innocentia, naturæ, & Legis Mosaicæ Sacramenta latè sumpta continentur omnes, quia non desuerunt illis temporibus rerum sacrarum signa & symbola; sed utrum tunc instituta fuerint Sacramenta, stricto & maximè proprio sensu accepta, disputatur in Scholasticos; utrum etiam existant in Lege nova præsentique statu, gravissima est Catholicos inter & Pseudo-Reformatos controversia.

PROPOSITIO I.

Gratis fingitur à quibusdam Theologis existiisse in statu innocentia veri nominis Sacramenta.

Probat 1°. Quia in iis quæ à sola Dei voluntate, pendent, nihil statuere possumus citra revelationem ab eo factam, quæ non nisi ex Scripturis, vel Traditione nobis innotescit: atqui de Sacramentis propriè sumptis in statu innocentia institutis tacent Scriptura & Traditio; ergo, &c.

2°. Quia nulla fuit in statu naturæ innocentis Sacramentorum necessitas ad iusticiam, sive recipiendam, sive retinendam & agenda; siquidem eam primi parentes vel à sua origine habuerunt, illamque servare & augere potuerunt per caritatis aliarumque virtutum actus, sibi admodum faciles & expeditos: nullis enim concupiscentiæ motibus, nullis tentationibus internis erant obnoxii. In statu innocentia, ait S. Thomas, ante peccatum Sacramenta necessaria non fuerunt; cuius ratio accipi potest ex rectitudine status illius, in

quo superiora inferioribus dominabantur. (3. part. quæst. 61. art. 2. in corp.)

PROPOSITIO II.

In statu legis naturæ nulla videntur fuisse Sacramenta strictè accepta.

Probat 1°. Quia Scriptura & Traditio nullum veri nominis Sacramentum ad legem naturæ pertinens referunt. 2°. Quia Apostolus, (Hebr. 11.) loquens de Patriarchis & iustis qui sub lege naturæ Deo placuerunt, quales fuere Abel, Henoch, Noë, Abraham, Isaac, Jacob & alii, modumque exponens quo iustitiam adepti sunt, non Sacramenta, sed ipsorum solam fidem allegat, ut ex toto capite compertum est: atqui si in statu naturæ extitissent Sacramenta propriè dicta, sive ritus externi qui gratiæ & sanctitatis conferendæ vim ex institutione divina habuissent, ipsis etiam, non autem soli fidei efficaciam habere tribuisset Apostolus, quemadmodum ubi sermonem habet de novæ legis Sacramentis.

3°. Si in Lege Mosaica non fuerunt Sacramenta strictè sumpta, idem multo magis existimandum est de lege naturæ quæ minus perfecta erat; siquidem ipsi addita fuit Lex Mosaica quæ perficeretur: atqui in Lege Mosaica non extitisse Sacramenta strictè accepta, in quibus efficiendæ sanctitatis virtus fuerit divinitus illigata, in sequenti propositione ostendimus; ergo nec in lege naturæ videntur admittenda.

Fuerunt quidem in statu naturæ Sacramenta latè sumpta, id est, rerum sacrarum signa: inter ea nimirum eminent Arca Noë, quæ Ecclesiam Christi, paucitatemque electorum præsignavit; panis & vinum à Melchisedech oblata, quibus adumbratur Eucharistia; Isaac sacrificium quod immolandi Christi signum fuit prænuntium; benedictio Jacobi quæ expressum erat gratuitæ elec-

tionis symbolum: Joseph à fratribus suis venditus; qui Christum à discipulo tradendum & vendendum præfiguravit; verum de Sacramentis latè sumptis quæstio non movetur, ut jam observavimus.

Fuerunt etiam in lege naturæ sacrificia: insignia sunt in Scripturis, Abel, Abraham, &c. sacrificia; Job singulis diebus manè Deo pro filiis suis offerebat sacrificia, ne fortè alicujus peccatis rei essent. (*Job. 1. 5.*) Ne tamen indè concludas hæc fuisse veri nominis Sacramenta: enim tantum utilitatis habuerunt, ut eorum oblatione excitarentur offerentium fides, pietas, sincerus in Deum amor, quæ ubi sunt in eo gradum quem Deus postulat, ut sceleram veniam largiatur, eam obtinere possunt; nequaquam autem vim peccata delendi ex institutione divina sibi inditam habuerunt antiqua hæc sacrificia. Nam, teste Apostolo, *impossibile est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata.* (*Hebr. 10. 4.*)

Dices 1°. Divinæ bonitati congruebat, ut hominem tanto temporis spatio non desereret, quantum effluxit à primæ parentis lapsu ad legem usque Mosaicam, ideoque institueret in lege naturæ remedium aliquod quo deleteretur peccatum originale. Ita docet Augustinus: *Non est credendum, inquit, ante datam circumcissionem famulos Dei, quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis, quamvis quid illud esset..... Scriptura sacra latere voluerit.* (*Lib. 5. contra Julian. cap. 11. tom. 10. pag. 651.*) Ergo in lege naturæ fuerunt Sacramenta propriè & strictè dicta.

Resp. Neg. confeq. Fatemur quidem in statu legis naturæ adfuisse aliquid remedii, quo peccatum originale tolleretur; id enim divinæ bonitati congruit; sed illud remedium fuisse Sacramentum strictè sumptum, neque ex Scripturis, neque ex Traditione, neque ullâ Ecclesia definitione com-

pertum habemus. Quinimo multis Ecclesiæ Doctoribus visum est, ante Legem Mosaicam, peccatum originale per solam parentum fidem deletum fuisse. Ita Tertullianus; (*Lib. de Bapt. cap. 13.*) ita Gregorius Magnus: *Quod apud nos valet aqua Baptismatis, inquit, hoc agit apud Veteres..... pro parvulis sola parentum fides.* (*Lib. 4. Moralium, cap. 3. tom. 1. pag. 102.*) Ita S. Bernardus: *Credimus..... (ante Circumcisionem) parvulis solam profuisse, imo & sufficisse parentum fidem.* (*Tract. de Bapt. cap. 1. n. 5. tom. 1. pag. 627.*) Ita deniquè S. Thomas: *Probabilius est, inquit, quod parvulis sufficiebat sola fides sine omni exteriori signo* (*In 4. dist. 1. 4. 2. art. 6. quæstiunc. 2. in corp.*)

Opinantur quidem nonnulli Patres fidem illam solam & nudam non fuisse, sed aliquo signo, sive actione externâ quasi vestitam. Verum id non probat in lege naturæ extitisse quædam Sacramenta strictè sumpta, quæ sanctitatem conferendi vim habuerint. 1°. Quia opinionem hanc non proponunt tanquam certam & à Scripturis, vel Traditione acceptam; sed ut probabilem duntaxat, quam conjecturis se assecutos esse confitentur: *Probabile est, inquit, non est credendum, ait Augustinus in loco objecto.* 2°. Quia Patres qui docent homines, ante Legem Mosaicam, signo aliquo suam declarasse fidem Mediatoris in carne venturi, nullo modo significant illud ex Dei institutione fuisse adhibitum, sed potius in hominum arbitrio esse positum: *Sufficiebat, inquit S. Thomas, professio fidei directâ ad salutem parvuli ex solo motu exteriori, vel etiam interiori.* (*In 4. Dist. 1. q. 2. art. 6.*) Qui autem ejusmodi signum à Deo minimè institutum dixerit Sacramentum strictè sumptum?

Dices 2°. In statu naturæ fuit vera Religio: atqui in nullum nomen Religionis, ait S. Augustinus, seu verum, seu falsum, coagulari homi-

nes possunt, nisi aliquo signaculorum vel Sacramentorum visibilibus consortio colligentur. (Lib. 19. contra Faustum, cap. 11.) Ergo in statu naturæ fuerunt Sacramenta propriè dicta.

Resp. Dist. min. Id est, sine rituum quorundam exteriorum seu ceremoniarum consortio, conc. min. id est, sine Sacramentorum propriè dictorum consortio, neg.

Itaque quod ait Augustinus, intelligendum est de quibusdam ceremoniis, ritibus, precibus, sacrificiis, sine quibus nulla esse potest Religio, siue vera, siue falsa; apertum est autem non accipienda esse S. Doctoris verba de Sacramentis strictè spectatis, quibus conferendæ sanctitatis virtus fuerit divinitus indita; liquidem ea non possunt ad falsam Religionem pertinere.

PROPOSITIO III.

In Lege Mosaica non fuerunt Sacramenta strictè sumpta.

Probatur 1º. ex Scriptura. Apostolus Galatas qui ex perniciosis idololatriæ elementis quibus fervierant, ad Religionis Christianæ fidem adducti fuerant, increpat quod veteris Legis ritus & ceremonias cum Evangelio consociarent: Quomodo convertimini iterum ad infirma & egena elementa? (Galat. 4. 9.) Atqui si Mosaicæ Legis ritus fuissent Sacramenta strictè sumpta, & gratiam ex institutione divina contulissent, immerito profus eos Apostolus appellasset infirma & egena elementa; numquid enim de Sacramentis novæ Legis sic unquam locutus est? ergo, &c.

Præterea Judæorum superbiam de lege sua gloriantium sic reprimit Apostolus: Ex operibus legis non justificabitur omnis caro. (Ibid. 2. 16.) In lege nemo justificatur apud Deum. (Ibid. 3. 11.) Denique totam Judæicorum rituum supellectilem inutilem esse & vacuam, sic declarat: Reprobatio fit præcedentis mandati

mandati propter infirmitatem ejus & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adducit lex. (Heb. 7. 1.) Umbra lex habens futurorum bonorum... nunquam potest antecedentes perfectos facere. (Ibid. cap. 10. v. 1.) Itaque, teste Paulo, Lex vetus propter suam infirmitatem & inutilitatem reprobata fuit, neminem justificare ad perfectionem inque adducere potuit, & mera fuit bonorum futurorum umbra: atqui si veteris legis ritus vim conferendæ gratiæ & sanctitatis divinitus habuissent, numquid de ea adeo jejundè, exiliter, & quasi contumeliosè locutus fuisset Apostolus? ergo, &c.

Prob. 2º. ex SS. Patribus. S. Basilius ait veteris Legis Baptismata minime esse conferenda cum novæ legis baptismo. Quid confers Baptismata (Legis Mosaicæ) quorum sola communis appellatio, rerum autem tanta differentia, quanta somnii à veritate, ac umbræ & imaginum ab iis quæ reverè subsistunt! (Lib. de Spiritu Sancto, cap. 14. n. 32.) Atqui grande illud discrimen profus evanescit, si Legis Mosaicæ sacramentis virtutum attribuas sanctitatis effectricem.

S. Chrysostomus: Judaica expiatio nequaquam à peccatis liberabat, sed à corporeis sordibus tantum; nostra vero talis non est... nam & à peccatis liberat, & animam emundat, & Spiritus gratiam largitur. (Homil. de Baptismo Christi, n. 3. tom. 2. pag. 370. nov. Edit.) Atqui hæc S. Chrysostomi verba à Lege veteri profus excludunt Sacramenta strictè sumpta, quæ per efficaciam à Deo sibi inditam à peccatis liberant, & sanctitatem conferunt.

S. Augustinus: Sacramenta Novi Testamenti dant salutem; Sacramenta Veteris Testamenti promiserunt Salvatorem. (In Psalm. 73. n. 2.) Ad Hieronymum hæc scribit: Cur non dicam præcepta veterum Sacramentorum, nec bona esse, quia non eis homines justificantur: umbræ enim sunt prænuntiantes gratiam quæ justificamur; nec tamen mala, quia divinitus præcepta sunt, tempori, personisque

congruentia? (Epist. 82. ad Hieronymum, n. 14.) Atqui Sacramenta quæ justitiam & salutem non dabant, sed prænuntia tantum erant signa gratiæ qui justificamur certe non fuerunt Sacramenta iuste sumpta.

Prob. 3°. ex Concilio Tridentino sic definiente: *Si quis dixerit novæ Legis Sacramenta à Sacramentis antiquæ Legis non differre, nisi quia ceremoniæ sunt aliæ, & alii ritus externi, anathema sit.* (Sess. 7. can. 2.) Sancta quidem Synodus doctrinam quam propugnamus definiendam non censuit, propter diversam quorundam Theologorum opinionem: dum tamen sub anathematis poena decernit, Sacramenta novæ Legis à Sacramentis legalibus aliter differre, quam ritibus externis, satis indicat hanc sibi mentem fuisse, ut illa quoad efficaciam vimque justificandi discrepant.

Præterea eo spectabat prædictus Canon, ut Calvini errorem profligaret, qui dixerat: *penitus explodendum esse scholasticum illud dogma, quo tam longum discrimen inter veteris & novæ Legis Sacramenta notatur, ac si illa non aliud quam Dei gratiam adumbrarent, hæc vero præsentem conferant.* (Lib. 4. instit. cap. 14. n. 13.) Atqui in eo situs erat Calvini error, quod vellet novæ Legis, perinde ac veteris, Sacramenta gratiam vi sibi à Deo inditâ non conferre; ergo Patribus Tridentinis ea mens esse debuit, ut veteris & novæ Legis Sacramenta eo differrent, quod alia ex seipsis efficacia sint, non item alia.

Solvuntur objecta.

Objc. 1°. Eo potissimum argumento probatur in veteri Lege non extitisse Sacramenta proprie dicta, quod Apostolus illius Legis ritus dixerit esse inutiles, nec quidquam ad justificationem valuisse: atqui debile est hujusmodi argumentum; id unum enim significare voluit Apostolus, nempe ritus Judaicos, post Legis Evangelicæ promulgationem, non autem antea, nihil profuisse; ergo, &c.

Ref. Neg. min. Apostolus enim de tota ipsa Lege Mosaica loquitur, et de toto tempore quo viguit. Hanc fuisse Apostoli mentem satis probant ista verba: *Reprobatio sit præcedentis mandati propter infirmitatem ejus & inutilitatem; nihil enim ad perfectum adductæ lex.* (Hebr. 7. 19.) Non ait Paulus inutilem & infirmam factam esse Legem Mosaicam, quia, promulgatâ Lege Evangelicâ, abrogata est; sed ideo reprobatam fuisse, quia ad justitiam pariendam infirma erat & inutilis, eamque ob causam ipsius loco substitutam esse legem aliam meliorem & efficaciorum, nimirum Evangelicam.

Obj. 2°. Ita præcipit Deus: *Anima quæ peccaverit... pro peccato suo offeret arietem & dabit eum Sacerdoti... qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro singulis quæ facienda peccavit.* (Levit. 6. v. 2. & seq.) Ergo veteris Legis sacrificia vim habuerunt peccata remittendi, ac præinde fuerunt Sacramenta iuste sumpta.

Resp. Neg. consq. Hæc enim & similia Scripturæ verba duplici modo possunt intelligi. 1°. Scilicet eo sensu quod veteris Legis sacrificia peccatum remitterint, non virtute sibi divinitus insitâ, sed propter adjunctam offerentium fidem & pietatem, ex qua suam omnem efficaciam mutuabantur. *Pro peccatis,* ait S. Thomas, *offerebantur sacrificia quædam in veteri Lege, non quia ipsa sacrificia à peccato emundarent; sed quia erant quædam protestationes fidei quæ à peccato mundabant.* (1. 2. quæst. 103. art. 2. in corp.) Si enim hæc sacrificia peccatum virtute sibi divinitus adjuncta delevisent, quomodo dicere potuisset Apostolus: *Impossibile est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata.* (Heb. 10. 14.)

2°. Objecta Scripturæ verba accipi possunt de remissione peccati quoad penam temporalem duntaxat, legalemque immunditiam, ex qualicumque legis infractione exortam; non de remissione quoad culpam & penam æternam. Scilicet concilianda

sunt pauca hæc Scripturarum loca, quæ ceremoniis legalibus vim aliquam tribuere videntur, ad obtinendam peccatorum veniam, cum innumeris aliis quibus disertè pronuntiatur totam legem infirmam fuisse & inutilem; inquinatos quidem sanctificare ad emundationem carnis, non potuisse tamen veteris Legis hostias, juxta conscientiam perfectum facere servientem. (Heb. 9. v. 9. & 13.) Quæ testimonia cum objecto loco stare non poterunt, nisi eum alterutro quem exposuimus modo interpreteris.

Obj. 3°. Ex nostra sententia duo sequuntur absurdum; 1°. scilicet ritus à Deo præscriptos non majorem vim habuisse, quam eos qui à privato quolibet ad testandam fidem suam pro suo arbitrio potuissent adhiberi; 2°. efficaciorum in veteri Testamento fuisse virtutem fidei, quam in novo; siquidem in veteri fides absque Sacramento justificasset, quod in novo non efficit, saltem ut plurimum nisi ope Sacramentorum.

Resp. ad primum, ritus lege præscriptos, ex se vique præcepti divini majorem non habuisse efficaciam, quam ritus ad privatorum arbitrium adhibitos; homines tamen qui ritibus lege sancitis ex pietate obtemperabant, humilitatis & obsequii meritum esse consecutos, quo ii caruissent qui fidem suam signis privatis, ex proprioque arbitratu institutis declarassent.

Resp. ad secundum, eandem semper fuisse virtutem fidei apud Deum, qui neque personarum acceptor est, neque temporum: verum fides in novo Testamento plurimis excitatur & nutritur adjumentis, quæ in veteri defuerunt. 1°. Enim fides quæ ante Christi adventum fuit paucorum, non multo communior est. 2°. Qui olim ex fide vivebant, non ideo minus tenebantur quæcumque lex imperabat observare. Hæc autem ita gravia fuerunt & onerosa, ut ea S. Petrus vocaverit iugum quod neque patres nostri, inquit, neque nos portare potuimus. (Ad. 15. 10.) Nunc autem pau-

toribus & facilioribus Sacramentis fides subjicitur: Circumcisioni non inditam fuisse à Deo vim delendi peccati originalis ostendemus in Tractatu de Baptismo.

PROPOSITIO IV.

In Lege nova sunt Sacramenta strictè proprièque dicta, & quidem numero septem, nec plura nec pauciora: nimirum Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo & Matrimonii Sacramentum.

Annotandum est tantam esse Pseudo-Reformatorum de Sacramentorum novæ Legis numero varietatem & inconstantiam, ut vix credibilis videretur, nisi ratio simul & experientia docerent, ubi semel à fidei veritate discessum est, nihil firmum, nihil stabile esse posse: hæc autem apud Lutheranos & Calvinistas communis hodie est sententia, duo tantum esse Legis Evangelicæ Sacramenta, Baptismum & Eucharistiam. Qua in re etiam fucum faciunt, nullumque reipsa admittunt Sacramentum propriè strictèque dictum. Apud eos enim solemne est, Sacramentis ex institutione divina non illigatam esse vim gratiæ conferendæ, quam soli fidei tribuunt; cum autem hæc efficacia ad rationem Sacramenti strictè accepti pertineat, nullum reipsa agnoscunt hujusmodi, quamvis Baptismum & Eucharistiam, seu, ut aiunt, *Cenam*, admittere videantur. Iis prænotatis,

Prob. nostra propositio ex Scriptura, ad cujus auctoritatem continuo provocant Pseudo-Reformati: Sacramentum propriè strictèque dictum, est ritus sensibilis ex institutione divina vim habens gratiæ conferendæ: atqui, teste Scripturâ, Baptismus, Confirmatio, &c. 1°. sunt ritus sensibiles; in Baptismate enim est aquæ perfusio, & Sanctissimæ Trinitatis invocatio, ut patet ex iis Christi verbis:

Euntes docete omnes gentes, Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, Spiritus Sancti. (Matth. 28. 19.) In Confirmatione est manuum impositio. Samaritanis enim per Philippum baptizatis Petrus & Joannes imponebant manus, ... & accipiebant Spiritum Sanctum. (Act. 8. 17.)

In Eucharistia species panis & vini externæ, factâ consecrationis, remanent. Hanc enim sic intulit Christus: *Accipit Jesus panem & benedixit ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: accipite & comedite; hoc est corpus meum: & accipiens calicem gratias egit & dedit illis dicens: bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus ... Hoc facite in meam commemorationem.* (Matth. 26. v. 26. 27. 28. & Luc. 22. 19.) In pœnitentia est absolutio Sacerdotis, juxta illud Christi: *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in caelo; & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in caelo.* (Matth. 18. 18.) In Extrema Unctione reperitur oratio & unctio. Sic enim describitur: *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* (Jacob. 5. 14.) In Ordinatione adhibentur manuum impositio & oratio: nam primos Diaconos legimus eo ritu solemniter institutos: *Hos statuerunt ante conspectum Apostolorum & orantes imposuerunt eis manus.* (Act. 6. 6.)

Aqui perfusio aquæ & invocatio Sanctissimæ Trinitatis in Baptismate; impositio manuum in Confirmatione & Ordinatione; species panis & vini in Eucharistia: absolutio Sacerdotis in Pœnitentia; oratio & unctio in Extrema Unctione; hæc omnia, inquam, sunt sensibus obvia; ergo 1°. Baptismus, Confirmatio, &c. ex Scriptura sunt ritus sensibiles.

2°. Teste eadem Scripturâ, vim habent gratiæ conferendæ sibi adjunctam. Illis enim ritibus vis inest gratiæ infundendæ, quibus tanquam causis efficacibus, Scriptura adscribit peccatorum remissionem Spiritus Sancti illapsam, vitæ æternæ

consecutiones, denique gratiam proprio nomine expressam: atqui Scriptura 1°. Baptismati, Pœnitentiæ, & Extremæ Unctioni, tanquam causis efficientibus tribuit peccatorum remissionem; Baptismo quidem his verbis: *Baptizetur unusquisque vestrum,* ait S. Petrus, *in remissionem peccatorum vestrorum.* (Act. 2. 38.) Pœnitentiæ eundem effectum adscribit Christus: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* (Joan. 20. v. 22. & 23.) Idem de Extrema Unctione testatur S. Jacobus; de infirmo enim ipsam accipiente dicit: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* 2°. Confirmationi Scriptura attribuit Spiritus Sancti in fideles illapsam: *Petrus & Joannes imponebant eis (Samaritanis) manus, & accipiebant Spiritum Sanctum.* (Act. 8. 17.) 3°. Eucharistia conferri vitam æternam ita declarat Christus: *Quæ manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, ... in me manet & ego in illi.* (Joan. 6. 55. & 57.) 4°. Ordinationi vindicatur gratiæ impertiendæ virtus: *Noli negligere,* ait Paulus, *gratiam quæ in te est, quæ data est tibi ... cum impositione manuum Presbyterii.* (1. Tim. 4. 14.) Ergo 2°. Baptismus, Confirmatio, &c. juxta Scripturam conferendæ gratiæ vim habent sibi annexam. 3°. Tandem virtutem illam habent ex institutione divina, ut indè satis manifestum est, quod nulla res creata possit, nisi ita volente & institente Deo, gratiæ conferendæ instrumentum efficace esse, ergo Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordinatio, docente Scripturâ, totidem sunt Sacramenta præcipiè strictèque dicta.

Quod spectat ad Matrimonii Sacramentum, licet illud ex Scripturis demonstrari fortè non possit, Hæreticos tamen nihil juvat hoc Scripturæ silentium. Verum enim & propriè dictum esse Matrimonii Sacramentum, ex traditione suo in loco probabitur; ea vero non minus est verbum Dei,

quam oracula in Novo Testamento consignata.

Alia sunt argumenta, & quidem gravissima, quibus confirmari potest nostra propositio: sed ea prætermittimus quia oportunitus afferentur, cum de singulis seorsum Sacramentis disputabimus. Hoc unum addam, scilicet Concilium Tridentinum aduersus recentiores Hæreticos ita pronuntiare: *Sed quis dixerit Sacramenta novæ legis... aut esse plura, vel pauciora quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, &c. anathema sit. (Sess. 7. de Sacram. in gen. can. 1.)*

Solvuntur objecta.

Objiciunt 1°. Hæretici: Nullibi reperitur in Scriptura septenarius ille Sacramentorum numerus; ergo merum est figmentum.

Resp. 1°. Hoc argumentum aduersus Hæreticos facile retorqueri: Nullibi in Scriptura disertè declaratur Sacramenta duo vel tria esse; ergo si contra Scripturam peccamus, dum septem esse novæ Legis Sacramenta contendimus, pari jure accusandi sunt Lutheriani & Calvinistæ, qui duo vel tria admittunt. Præterea ab illis quærimus cur quatuor esse Evangelia credant, cum in sacris Litteris nullibi expresse declaratum fuerit: utrum quatuor sint, an plura; inutilis est igitur illa Hæreticorum argutia.

Resp. 2°. Neg. conseq. Quamvis enim septenarius ille numerus expressis vocibus in Scriptura non legatur, totidem nihilominus esse novæ Legis Sacramenta constat ex verbo Dei scripto vel tradito, ut apertis ostendamus testimoniis, ubi singula speciatim perlustrabimus Sacramenta.

Objiciunt 2°. septenarium Sacramentorum numerum antiquos Patres latuisse. Iustinus, inquit, in Apologia ad Antonium quæ secunda dicitur, Baptismatis & Eucharistiæ mentionem facit nullumque aliud Sacramentum commemo-

rat. Tertullianus Baptismi quidem & Eucharistiæ meminit; de ceteris autem Sacramentis prolius tacet. (*Lib. 4. contra Marcionem, cap. 34.*) Cyrillus Hierosolymitanus suis in Catechesibus, de tribus tantum disserit, scilicet in prima & secunda, de Baptismo; in tertia, de sacro Chrismate, sive Confirmatione; in quarta, de Eucharistia. Numquid autem in opere ipso ubi fidei Christianæ rudimenta exponit, de tribus duntaxat Sacramentis sermonem habuisset, si plura novisset? S. etiam Ambrosius grande volumen de Sacramentis scripsit, quod sic concludit: *Ergo accepisti de Sacramentis plenissimè; cognovisti omnia. (Tom. 2. pag. 381. edit. BB.)* Atqui tamen nonnisi de tribus Sacramentis verba facit, nimirum de Baptismo, Confirmatione, & Eucharistia; plura igitur minime noverat: undè colligunt Heterodoxi septenarium Sacramentorum numerum esse recens novumque inventum.

Resp. Laudatos Patres duo vel tria duntaxat Sacramenta non ideo commemorasse, quod plura non admiserint; sed quod ita postularer suscepti operis ratio. Duabus potissimum calumniis Christianos lacebabant impii Gentiles, nempe quod malefica quâdam superstitione suæ Religionis initiarentur, in suisque conventiculis trucidatorum infantium carnibus inmaditer vescerentur: quas accusationes ut repellat Iustinus, agit tum de Baptismo quò Christianæ fidei initiantur homines, tum de Eucharistia, ut probe Fideles in Ecclesiam convenientes, non carnibus humanis vesci, sicut mentiebantur infideles, sed corporis & sanguinis Christi veri participes; de reliquis vero Sacramentis nihil opus erat ut loqueretur, quia in Apologia pro Christianis elaborata, ea tantum refellit quæ objebantur.

Tertullianus autem Baptismi tantum & Eucharistiæ meminit, quia eo loci ipsius indicium non est singula recensere Sacramenta: Marcionis enim

errorum refellit, qui ad Baptizum & Eucharistiam non admittendos esse contendebat, matrimonio quod damnabat conjunctos. *Si omnino negas inquit, permitti divorcium à Christo, quomodo tu nuptias dirimis, nec conjuges marem & feminam, nec alibi conjunctos ad Sacramentum Baptismi & Eucharistiæ admittens, nisi inter se conjuraverint adversus fructum nuptiarum?* (*Advers. Marc. Lib. 4. cap. 34. pag. 450. Edit. Rigat. ann. 1675.*)

Quod spectat ad Ambrosium, inter eruditos non conitat librum qui de Sacramentis inscribitur, ipse esse opus genuinum; sed esto illius autor fuerit, numquid omnium Sacramentorum tractationem susceperat? Nequaquam; sed eorum tantum quæ edoceri oportuit Neophytos, seu recens baptizatos, tria autem duntaxat, scilicet Baptizum, Confirmationem, & Eucharistiam à Neophytis cognosci necesse erat, quæ tunc simul conferebantur, ut ipse testis est. (*Lib. 3. de Sacram. cap. 2.*) Nulla igitur erat necessitas de aliis Sacramentis differendi. Itaque cum ait Autor se de Sacramentis *plenissime tractasse*, illud de iis intelligendum est, quorum notitia ad recens baptizatos propriè pertinebat, & quæ explicanda susceperat. Eadem valet responsio in gratiam S. Cyrilli, qui in suis Catechesibus Neophytos sibi sumplerat instituendos.

Obj. 3°. cum Calvino: S. Augustinus duo tantum Sacramenta enumerat, Baptizum & Eucharistiam: *Christus Sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, significatione præstantissimis, societatem novi populi colligavit, sicut est Baptizus... & communicatio corporis & sanguinis Domini.* (*Ep. 54. ad Januarium, n. 1.*) *Quædam pauca (signa) inquit S. Doctor, pro multis, eademque factu facillima, & intellectu augustissima... ipse Dominus & Apostolica tradidit disciplina, secuti est Baptismi Sacramentum, & celebratio cor-*

poris & sanguinis Domini. (*Lib. 3. de doctrina Christiana, cap. 9.*) Numquid autem verisimile est, septenarium Sacramentorum numerum ab Augustino fuisse prætermittendum, si totidem in Ecclesia extitissent?

Resp. S. Augustinum ex omnibus Sacramentis ea seligere in exemplum, quæ suo instituto magis erant accommodata; neque ut singula perlastraret suum propositum exigere. Ostendere enim voluit Sacramenta novæ Legis sanctiora esse, & augustiora Sacramentis veteris Legis, idque probat exemplo Baptismatis & Eucharistiæ quæ magis eminent. Hæc S. Doctoris loquendi ratio, *Sicuti est Baptizus, sicuti est celebratio corporis & sanguinis Domini*, satis demonstrat eum ex omnibus Sacramentis quædam in exemplum proferre, non autem singulorum texere catalogum: atqui nonnulla Sacramenta in exemplum afferre, profecto non est alia excludere.

Præterea aliorum Sacramentorum variis locis, datâ occasione, meminit Augustinus. Docet, v. g. sicut Baptizum, ita & Ordinationem non iterari, *de ipsi Sacramento fiat injuria.* (*Lib. 2. adversus Parmenianum, cap. 13. n. 8.*) *Sacramentum Chismatis*, inquit, sive Confirmationis... *sacro-sanctum est, sicut ipse Baptizus.* (*Lib. 2. contra litteras Peliliani, cap. 104. n. 239.*) *Denique Matrimonium*, inquit, *quod pertinet ad populum Dei, est etiam in Sacramentorum sanctitate.* (*Lib. de bono conjugali, cap. 24.*) Augustinum igitur turpiter calumniatur Calvinus.

Obj. 4° Ablutio pedum verum est novæ Legis Sacramentum; ergo Sacramenta plura sunt, quam septem.

Resp. Neg. ant. Ecclesiam enim pedum lotionem non habuisse ut Sacramentum patet, tum ex fixo definitoque septem Sacramentorum numero; tum ex eo quod nec Concilia, nec libri rituales, nec Catecheses Ecclesiasticæ, in quibus Aposto-

lica Traditio & doctrina continetur & exponitur, hunc ritum in Sacramentorum numero unquam reposuerint.

Inst. 1°. Ritus ille veri Sacramenti dignitatem sibi vindicat, qui signum est sensibile; qui annexum habet Christi præceptum; qui gratiæ promissionem continet: atqui lotio pedum 1°. signum est sensibile, ut satis liquet; 2°. adjunctum habet Christi præceptum, & *vos debetis*, inquit Christus, *alter alterius lavare pedes*: (Joan. 13. 14.) 3°. gratiæ promissionem continet, *si non laveris*, ait Christus Petro, *non habebis partem mecum*. (Ibid. 8.)

Resp. Neg. min. quoad secundam & tertiam partem. Et 1°. quidem lotio pedum non fuit à Christo præcepta; hanc enim si imperasset, Ecclesia ubique & constanter observasset: atqui tamen nec universalis nec perpetuus fuit in Ecclesia hujusmodi lotionis usus, etiam prioribus sæculis. *Romana Ecclesia*, inquit S. Ambrosius, vel alter quilibet antiquus auctor, *hanc consuetudinem non habet ut pedes lavet*. (Lib. 3. de Sacram. cap. 1. n. 5.) Hæc igitur verba, *vos debetis alter alterius lavare pedes*, non sunt ad litteram accipienda, sed metaphorice, nimirum de caritatis & humilitatis præcepto; ita ut quisquis animo comparatus esse debeat, ad vilissima quæque ministeria in fraternæ caritatis testimonium exercenda, ad humilitatemque Christi imitandam. *Exemplum enim dedi vobis*, inquit, *ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Non est servus major Domino suo, neque Apostolus major est eo qui misit illum*. (Joan. 13. v. 15 & 16.)

2°. His verbis, *nisi laveris te, non habebis partem mecum*, non continetur gratiæ promissio; sed damnationis aeternæ comminatio, in pœnam contumaciæ: si enim jubenti Christo per nactæ restitisset Petrus, aeterna hæreditate indignum sese rabiisset; ergo pedum lotio neque à Christo

præcepta fuit, neque adjunctam habet gratiæ promissionem.

Inst. 2°. Ille ritus est novæ Legis Sacramentum, quem S. Bernardus expressè vocat *Sacramentum*: atqui S. Bernardus lotionem pedum appellat *Sacramentum*. (Serm. in Cœnam Domini, n. 4. tom. 1. pag. 891.) Ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Quem S. Bernardus vocat Sacramentum propriè & strictè sumptum, conc. maj. quem vocat Sacramentum latè & sumptum pro signo rei sacræ, neg. maj. dist. pariter min.

Porro S. Doctor Sacramenti nomen latiori sensu hic usurpat, id est, rei sacræ signo, nimirum vel interioris munditiæ, quæ ad Eucharistiam accedentibus necessaria est; vel caritatis & humilitatis, quas designat lotio pedum. Hujus enim sermonis exordio, Mysteria passionis de quibus verba facit, appellat *Sacramenta*: *Tanta vis est*, inquit, *Sacramentorum eorum quæ diebus istis recoluntur, ut possint ipsa quoque lapidea scindere corda. . . . multa quidem sunt Sacramenta: atqui Mysteria quorum recolitur per Hebdomadam sanctam memoria, non sunt Sacramenta, nisi juxta latiore hujus nominis significationem; cum ergo S. Bernardus pedum lotionem Sacramentum vocat, hanc appellationem generaliori tantum sensu, nempe pro signo rei sacræ, accipit.*

Inst. 3°. Ibidem hæc habet S. Bernardus: *Multa sunt Sacramenta, & scrutandis omnibus hora non sufficit: . . . de tribus itaque Sacramentis quæ satis sunt congrua huic tempori*, (Baptismo nimirum, Eucharistia & lotionem pedum) dicendum erit.

Unde sic disputatur: S. Bernardus lotionem pedum cum Baptismate & Eucharistia comparat: ergo eam habuit ut Sacramentum propriè dictum.

Resp. dist. an. Comparat quoad aliqua, conc. ant. quoad omnia, neg.

Itaque S. Doctor Baptismum, Eucharistiam & lotionem pedum simul comparat, quoad aliqua

tantum, id est, quatenus in ratione generica signi sacri conveniunt. Nequaquam tamen hæc tria in omnibus ita contulit, ut iis indiscriminatim Sacramenti propriè dicti dignitatem adscribere voluerit. Quantum ab illa mente, abfuerit ex eo satis manifestum est, quod in suis passim operibus de Baptismate & Eucharistia præclarè dixerit, eorumque virtutem magnificè prædicaverit; contra vero semel tantum de ablutione pedum sermonem habeat, & quidem occasione sumptâ ex Cœnâ Dominica.

Inst. 4°. S. Doctor ibidem docet in ablutione pedum aliquid latere, quod est necessarium ad salutem, quando sine eo nec ipse Petrus partem haberet in Regno Christi & Dei. Addit etiam, ad diluenda peccata quæ non sunt ad mortem, id est, venialia tantum, ablutionem istam pertinere.

Unde sic urgetur difficultatem: Ille in ablutione pedum agnoscit veri Sacramenti rationem & efficaciam, qui asserit sub illa latere aliquid ad salutem necessarium, eamque ad diluenda peccata venialia pertinere: atqui de lotione pedum hæc duo S. Bernardus affirmat; ergo in eo Sacramenti propriè dicti rationem & efficaciam agnoscit.

Resp. Neg. maj. 1°. Enim licet pedum ablutio non sit Sacramentum propriè dictum, verè tamen dici potest sub ea latere aliquid ad salutem necessarium, quia caritatis & humilitatis signum est, sine quibus nemini in celum patet aditus. Insuper ait quidem S. Doctor pedum ablutionem quoddam esse involucrium, sub quo lateat aliquid ad salutem requisitum; sed Nequaquam dicit per eam, veluti causam efficacem, conservi illud necessarium; quâ tamen conditione opus est ad Sacramenti propriè dicti rationem.

2°. Ex eo quod dixerit S. Bernardus, lotionem pedum ad diluenda peccata venialia pertinere, inferri non potest eum in hac cerimonia verum agnovisse Sacramentum, Oratio enim Dominica

nonne pertinet ad peccatorum venialium remissionem? Atqui tamen nemo putaverit eam esse veri nominis Sacramentum. Præterea si persuasum habuisset S. Doctor, pedum ablutionem esse novæ Legis Sacramentum propriè dictum, numquid tantummodo dixisset, eam ad diluenda peccata venialia pertinere? Nonne potius affirmasset per eam, tanquam causam efficientem, deleri huiusmodi peccata? Nonne Fideles frequens hortatus esset, ut illud Sacramentum non semel duntaxat per annum, cum Cœnâ Dominica celebratur, at sæpissimè adhiberent ad eluenda peccata venialia?

DISSERTATIO III.

De materia & forma Sacramentorum

SACRAMENTA variis constant partibus, ex. g. in Baptismate occurrunt aqua & verba, ego te baptizo in nomine, &c. In Confirmatione unctio chrismatis, cum manuum impositione, & oratione conjuncta; in Eucharistia panis & vinum, verbaque à Christo præscripta: hoc est corpus meum; hic est sanguis meus. Jamdudum autem usus obtinuit, ut ex iis partibus aliæ materia, aliæ forma Sacramenti vocarentur. Licet voces illæ suam Peripateticæ Philosophiæ debeant originem, rebusque tantum corporeis propriæ sint, Sacramentis tamen satis aptè fuerant accommodatæ. Verba nimirum se habent quoad elementum in Sacramentis adhibitum, sicut forma quoad materiam physicam. In composito enim naturali forma materiam intra certam entis speciem restringit, eique confert quidquid habet perfectionis: ita in Sacra-

tantum, id est, quatenus in ratione generica signi sacri conveniunt. Nequaquam tamen hæc tria in omnibus ita contulit, ut iis indiscriminatim Sacramenti propriè dicti dignitatem adscribere voluerit. Quantum ab illa mente, abfuerit ex eo satis manifestum est, quod in suis passim operibus de Baptismate & Eucharistia præclarè dixerit, eorumque virtutem magnificè prædicaverit; contra vero semel tantum de ablutione pedum sermonem habeat, & quidem occasione sumptâ ex Cœnâ Dominica.

Inst. 4°. S. Doctor ibidem docet in ablutione pedum aliquid latere, quod est necessarium ad salutem, quando sine eo nec ipse Petrus partem haberet in Regno Christi & Dei. Addit etiam, ad diluenda peccata quæ non sunt ad mortem, id est, venialia tantum, ablutionem istam pertinere.

Unde sic urgetur difficultatem: Ille in ablutione pedum agnoscit veri Sacramenti rationem & efficaciam, qui asserit sub illa latere aliquid ad salutem necessarium, eamque ad diluenda peccata venialia pertinere: atqui de lotione pedum hæc duo S. Bernardus affirmat; ergo in eo Sacramenti propriè dicti rationem & efficaciam agnoscit.

Resp. Neg. maj. 1°. Enim licet pedum ablutio non sit Sacramentum propriè dictum, verè tamen dici potest sub ea latere aliquid ad salutem necessarium, quia caritatis & humilitatis signum est, sine quibus nemini in celum patet aditus. Insuper ait quidem S. Doctor pedum ablutionem quoddam esse involucrium, sub quo lateat aliquid ad salutem requisitum; sed Nequaquam dicit per eam, veluti causam efficacem, conservi illud necessarium; quâ tamen conditione opus est ad Sacramenti propriè dicti rationem.

2°. Ex eo quod dixerit S. Bernardus, lotionem pedum ad diluenda peccata venialia pertinere, inferri non potest eum in hac cerimonia verum agnovisse Sacramentum, Oratio enim Dominica

nonne pertinet ad peccatorum venialium remissionem? Atqui tamen nemo putaverit eam esse veri nominis Sacramentum. Præterea si persuasum habuisset S. Doctor, pedum ablutionem esse novæ Legis Sacramentum propriè dictum, numquid tantummodo dixisset, eam ad diluenda peccata venialia pertinere? Nonne potius affirmasset per eam, tanquam causam efficientem, deleri huiusmodi peccata? Nonne Fideles frequens hortatus esset, ut illud Sacramentum non semel duatxat per annum, cum Cœnâ Dominica celebratur, at sæpissimè adhiberent ad eluenda peccata venialia?

DISSERTATIO III.

De materia & forma Sacramentorum

SACRAMENTA variis constant partibus, ex. g. in Baptismate occurrunt aqua & verba, ego te baptizo in nomine, &c. In Confirmatione unctio chrismatis, cum manuum impositione, & oratione conjuncta; in Eucharistia panis & vinum, verbaque à Christo præscripta: hoc est corpus meum; hic est sanguis meus. Jamdudum autem usus obtinuit, ut ex iis partibus aliæ materia, aliæ forma Sacramenti vocarentur. Licet voces illæ suam Peripateticæ Philosophiæ debeant originem, rebusque tantum corporeis propriæ sint, Sacramentis tamen satis aptè fuerant accommodatæ. Verba nimirum se habent quoad elementum in Sacramentis adhibitum, sicut forma quoad materiam physicam. In composito enim naturali forma materiam intra certam entis speciem restringit, eique confert quidquid habet perfectionis: ita in Sacra-

mentis verba elemento, v. g. atque conjuncta; illud ad Sacramenti gratiam conferentis dignitatem evehunt. *Detrahe verbum*, inquit Augustinus & *quid est aqua, nisi aqua? accedit verbum ad elementum & fit Sacramentum.* (Tra&. 8. in Joan. n. 3. tom. 3. part. 2. pag. 703.) Quamobrem usus obtinuit in verbis *formæ*, & rebus aliis sensibilibus *materiæ* nomina imponerentur.

Hanc loquendi rationem, primus omnium in-
venit Guillelmus Antiffiodorensis, qui ineunte sæ-
culo XIII floruit. Sacramentorum enim partes,
quæ *materiæ & formæ* nominibus nunc insignian-
tur, per annos plus quam mille ducentos appella-
tæ sunt *res & verba*, aut *elementum & verbum*.
Illas autem *materiæ & formæ* voces, tanquam com-
modas & utiles, Ecclesia consecravit; sic Tri-
dentina Synodus, *Materia & forma*, inquit, *qui-
bus Sacramenti essentia perficitur.* (Sess. 14. de
Pœnit. cap. 2.) Hujusmodi igitur vocabulorum
usus immerito profus reprehenderetur.

His prænotatis, tria potissimum occurrunt ex-
pendenda; primum, an Christus Sacramenti cujus-
cumque materiam & formam determinaverit; se-
cundum, quæ materiæ aut formæ mutatio Sacra-
mentum faciat irritum vel illicitum; tertium,
quotuplex sit materiæ & formæ divisio.

CAPUT PRIMUM.

*Utrum Christus Sacramenti cujuscumque
materiam & formam in nova Lege de-
terminaverit.*

NOT. 1° Sacramentorum materiam & formam
duobus modis potuisse à Christo determinari;
1°. *in genere*, si nimirum præceperit duntaxat, ut
adhiberetur signum aliquod exterius, quod aptum
esset ac idoneum ad finem Sacramenti significan-
dum, Ecclesiæ vero potestatem fecerit hujus-
modi signum eligendi; 2°. *in specie*, si ipsemet
Christus signum illud statuerit, eo semper utendi
lege imposita.

Not. 2°. In eo concordēs esse Theologos, quod
Christus quorundam Sacramentorum materiam &
formam *in specie* definiērit, Baptismi nempe &
Eucharistiæ, quia id ex Scriptura compertum est;
hoc unum ergo, in controversiam adducitur, utrum
Christus singulorum & omnium Sacramentorum
materiam & formam *in specie* constituerit; quæ
de re dissentiant Theologi Catholici.

Not. 3°. Eorum Theologorum sententiam, qui
docent uniuscujusque Sacramenti materiam &
formam à Christo fuisse *in specie* definitas, quamvis
magis communis evaserit, ad fidem tamen non
pertinere; tum quia nec Scripturis, nec Tradi-
tione, nec ullâ Ecclesiæ definitione apertè niri-
tur; tum quia opinionem contrariam defendunt
præstantissimi quidam Theologi, quales sunt Ale-
xander Halensis, S. Bonaventura, Hugo à S.
Victore, Magister Sententiarum, & alii.

P R O P O S I T I O.

Probabilius est Christum cujusvis Sacramenti materiam & formam in specie determinasse.

Probatur 1°. Vel Christus Cujuslibet Sacramenti materiam & formam in specie determinavit; vel hujusce rei potestatem Ecclesiæ reliquit: atqui illud posterius minus verisimile est. Si enim Ecclesia facultatem hanc accepit, potest materiam quæ olim valida fuit, nunc irritam facere; & quæ olim irrita erat, nunc validam, imo & necessariam efficere: atqui multo probabilius est id non posse Ecclesiam; tum quia potestatis adeo stupendæ nullam, sive in Scriptura, sive in Traditione extat vestigium; tum quia Concilium Tridentinum docet posse Ecclesiam ritus mutare, qui in Sacramentorum administratione adhibentur, *salvâ tamen illorum substantiâ.* (Sess. 21. de commun. cap. 2.) Quibus verbis perspicue declarat, Ecclesiam nihil posse in Sacramentorum substantiam: atqui in eam maximâ auctoritatè polleret, si penes ipsam esset Sacramentorum materiam ex validâ facere irritam, & vice versâ; nihil enim magis pertinet ad Sacramentorum substantiam, quam materia & forma ex quibus constant & perficiuntur; ergo Ecclesia eam à Christo facultatem non habet, quâ possit Sacramentorum materiam & formam in specie statuere, ac proinde utramque Christus ipse definiit.

Prob. 2°. Quia Deus ipse omnia veteris Legis Sacramenta sic instituit, ut singulas eorum partes accuratè definiierit, materiam, formam, ministrum, adjunctaque omnia assignaverit, nec aliud quàm Legati & præconis officium Moysi reliquerit: cujus rei insignia videre est exempla in circumcisionis & sacrificiorum institutione, Sacerdotumque consecrationem, quorum omnium ritus varios modos ipsemet Deus minutatim decernit;

probabilius est igitur Christum ipsum, novæ Legis, quæ veteri præstantior est, conditorem, cujuslibet Sacramenti materiam & formam in specie determinasse.

C A P U T I I.

Quenam materiæ vel formæ mutatio, Sacramentum faciat irritum aut illicitum.

Q UÆRĒS 1°. quotuplicis generis mutatio in materia & forma Sacramenti contingere possit.

Resp. Duplex distinguitur, alia nempe *substantialis*, altera vero *accidentalis*. Mutationem *substantialem* patitur materia, quando ex communi hominum judicio, eadem non censetur, ac ea quam Christus instituit, ut si aquam minimè naturalem, aliumve liquorem in Baptismate adhiberes; hæc autem mutatione Sacramentum fieri irritum certum est. *Accidentalis est*, cum materia, licet ex aliqua parte ab ea discrepet quâ uti solet Ecclesia, ejusdem nihilominus est nominis & naturæ, ut si aquæ Baptismatis cineres saleve misceantur; hæc mutatio, cum elementi naturam non corrumpat, ita nec tollit Sacramenti veritatem.

Pariter *substantialis est* mutatio formæ, si non verba tantum quæ Christus adhiberi iussit, sed & eorum sensus mutetur, & tunc stare non potest Sacramentum; *accidentalis* autem erit si, mutatis vocibus, idem remaneat sensus, saltem qualis ex communi & publico usu intelligitur, eaque mutatio Sacramentum non perimit: illius enim vis & efficacia ex sono vel numero syllabarum non pendet, sed ex verborum sensu & proprietate, Non aliâ ratione Veteres certius aestimabant, utrum verus an nullus esset Baptismus ab hæc.

ticis datus, quam si verborum Christi quibus perficitur illud Sacramentum, sensum retinissent, vel adulterassent.

Quæres 2°. quotuplici modo in formam Sacramenti obrepere possit mutatio.

Respondeo illud sex modis fieri posse; 1°. quidem per diversum idioma, cum scilicet loco formulæ Latinæ Græca aut vernacula adhibetur; id tamen Sacramento nihil nocet, quia in diverso idiomate eadem occurrit verborum significatio.

2°. Cum pro vocibus quibus uti solet Ecclesia ad formam exprimendam, aliæ usurpantur synonymæ, ut si quis istorum verborum loco, *ego te baptizo*, diceret: *ego te ablavo*; tunc nihilominus ratum erit Sacramentum, quia idem remanet sensus.

3°. Per aliquam additionem quæ, si propriam verborum Christi significationem evertat, irritum facit Sacramentum; sed integrum erit, si quæ adjiunguntur voces, verborum Christi sensum non suffulerint. Idcirco legitima est ista formula nostris usitata majoribus: *Baptizo te credentem, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ut habeas vitam æternam.*

4°. Per alicujus vocis detractionem quæ, ubi levis est, neque formæ integritatem lædit, Sacramento nihil officit, ut si Baptismum conferendo omittas pronomen *ego*, vel in consecranda Eucharistia particulam *enim*, dicendo scilicet: *Hoc est Corpus meum*. Si quid autem formæ necessarium prætermiseris, ut aliquam Sanctissimæ Trinitatis Personam, tunc perit Sacramentum.

5°. Per aliquam verborum quibus constat forma inversionem quæ, vel sensum destruit, vel integrum servat: si prius, nullum erit Sacramentum; si posterius, valebit, ut si quis diceret: *In nomine Patris, & Filii & Spiritus Sancti ego te baptizo*, quia hæc verborum transpositio obvium consuetæ formæ sensum non corrumpit.

6°. Denique per corruptam verborum pronuntiationem; hæc, sive ex linguæ impedimento, sive patriæ vitio fiat, sive ex ignorantia, sive ex Ministri perveritate, & occulto hæresis inducendæ consilio oriatur, Sacramento minimè nocet; modo eadem, juxta usum communem, significatio maneat, & Minister generalem habeat intentionem faciendi quod facit Ecclesia. Id quidem de linguæ impedimento, aut patriæ vitio, & ignorantia facile concedunt omnes. Hinc Zacharias Romanus Pontifex validum declaravit Baptismum, datum à Sacerdote qui linguæ latinæ imperitus, formam sic pronuntiaverat: *In nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti.* (Cap. retulerunt de consecrat. distinc. 4. cap. 86. in 3. part. Decreti.)

Sed nonnulli dubitant utrum valeat Sacramentum, cum Minister ex perverso tactoque erroris insinuandi proposito verba vitiosè pronuntiat. Verum tunc quoque legitimam esse formam arbitramur, validumque Sacramentum. Cur enim valet, cum ex ignorantia mendosè proferuntur verba in quibus sita est forma? Nonne quia, juxta communem hominum existimationem, genuinus tunc manet verborum sensus? Cur ergo irritum erit Sacramentum, cum ex parvâ voluntate verba aliquis corruptè enuntiat? Numquid tunc minus retinetur propria verborum significatio, quæ ex usu communi, non autem ex latente privatoque loquentis arbitrio, æstimanda est?

Quæres 3°. quodnam sit illius peccatum, qui Sacramenti materiam vel formam mutat.

Resp. 1°. Mortaliter eum peccare, & sacrilegii reum esse qui, vel ex affectata negligentia, vel ex culpabili ignorantia, vel denique ex contemptu, materiam aut formam mutat quoad substantiam, quia rem sacram violat, gravemque injuriam facit, tum Deo Sacramentorum auctori,

tum ipsimet Sacramento, tum fidelibus illud postulantis, tum Ecclesiæ cuius nomine agit. Laicus quidem à peccato mortali fortè excusari potest, si infantem in extremo periculo positum baptizans, materiam vel formam Sacramenti ex imperitia corrumpat: idem vero dici non potest, si de Ministris Sacramentorum ordinariis, qui illorum materiam & formam ex officio cognoscere tenentur; si de obstetricibus quæ ad illud munus admitti non debent, nisi Baptismi in necessitate conferendi ritum percalleant, ut Ecclesiæ decretis sancitum est.

Resp. 2º. Graviter eum peccare, qui in ritu Sacramentali aliquid, quantumvis leve videatur, ex contemptu mutat; nam licet Sacramentorum integritati nihil noceat, Ecclesiam tamen ipsam aspernatur, & privato suo iudicio illorum sententiam posthabet, quibus Ecclesiæ suæ regimen Deus commisit, Grave autem in ea re esse peccatum solus ille negaverit, qui Christum non audierit dicentem: *Qui vos audit, & qui vos spernit, me spernit.* (Luc. 10. 16.)

CAPUT III.

De multiplici materiæ & formæ divisione.

QUÆRES 1º. quotuplex sit materiæ divisio.

Resp. Materia Sacramentorum dividitur 1º. in remotam & proximam; prior est res sensibilis ex qua Sacramentum conficitur, talis aqua respectu Baptismatis, posterior autem est actio per quam Minister materiam remotam Sacramentum suscipiendi applicat: huiusmodi est ablutio in Baptismate, quia per eum materia remota Baptismi, nempe aqua, applicatur Cathecumeno.

2º. Materia Sacramentorum alia est certa, quam scilicet constat esse rem sensibilem à Christo præscriptam; alia dubia, sive de qua dubitatur utrum sit ipsa res à Christo fixa & definita: exemp. grat. liquor de quo incertum est, utrum sit aqua naturalis, an autem artificialis, dubia est Baptismatis materia.

Quæres 2º. an liceat in Sacramentis perficiendis uti materiâ dubiâ.

Resp. 1º. In Sacramentis ad justificationem necessariis, Baptismate nimirum & Pœnitentiâ, licitum esse materiæ dubiæ usum, urgente extremâ necessitate: Christus enim, pro summâ suâ erga nos caritate, statuit ut hominum salutem, etiam cum Sacramentorum periculo, consulatur. Tunc locum habet vulgatum istud estatum: *Sacramenta sunt propter hominem, non homo propter Sacramenta.* Quâ regulâ nituntur sacri Canones, cum pœnitentiæ Ministris præcipiunt, ut cuilibet fidei in extremisposito, & reconciliationem voce vel alio signo postulanti, impertiatur absolutionis beneficium, quamvis nullis pietatis operibus suam probaverit contritionem: hæc tamen, juxta multos Theologos, necessaria est Sacramenti Pœnitentiæ materia. Hinc puero jamjam morituro, deficiente aquâ sincerâ, Baptismus poterit cum aqua alii liquori permixta administrari.

Resp. 2º. Extra causam necessitatis, non licitum esse materiâ dubiam adhibere, etiam in Sacramentis ad justificationem & salutem necessariis; tum quia periculum est, ne irrita & nulla sint Sacramenta; non finit autem veneratio ipsius debita, ut in illud discrimen imprudenter adducantur; tum quia sacri Canones eâ tantum lege permittunt materiâ dubiam usurpare, ut imminet extrema necessitas.

Resp. 3º. In aliis Sacramentis illicitum esse ad materiâ dubiam confugere, etiam in casu ne-

cessitatis : ideo enim in Baptismo & Pœnitentiâ licitus est, premente necessitate, materia dubiæ usus, quod, nisi ita ageretur, in gravissimum æternæ damnationis periculum aliquis incurreret : atqui locum non habet hujusmodi periculum, si cetera omittantur Sacramenta, quæ ad justificationem non sunt prorsus necessaria.

Quæres 3°. quotuplex sit forma.

Resp. Duplex; alia *absoluta* quæ scilicet verbis absolutis enuntiatur, ut ista: *ego te baptizo*; alia est *conditionalis* quæ præmissâ conditione exprimitur, ut ista: *Si tu non es baptizatus, ego te baptizo*.

Quæres 4°. utrum liceat formam conditionalem usurpare, quando prudenter dubitatur an Sacramentum validè collatum fuerit.

Resp. 1°. Antiquis Ecclesiæ temporibus eam fuisse consuetudinem, ut Sacramenta etiam quæ characterem imprimunt, in casu de quo agitur, sine ullâ conditione administrarentur: quamvis enim sæpius commemoranda conditionalis formulæ sese dederit occasio, de eadem nihilominus Veteres omnino siluerunt, & Sacramenta celebrari, nullâ factâ conditionis mentione, jusserunt. Sic, exeunte sæculo IV, Cartaginense Concilium V. eos qui capti à Barbaris postea redempti fuerant, præcepit baptizari si certum de suscepto ab iis Baptismate nullum extaret testimonium. (*Can. 6. tom. 2. Concil. Labb. pag. 1216.*) Idem statuit S. Leo Magnus, V sæculo: *Quoniam, inquit, non potest in iterationis crimen venire, quod factum esse omnino nascitur* (*Epist. 153. cap. 1. tom. 1. pag. 717. edit. Quesnell.*) Denique Gregorius Magnus, in eunte VII sæculo, Baptismum & Confirmationem, de quibus legitima suboritur dubitandi ratio, denuo conferri jubet, & de conditionali formula prorsus tacet. (*Lib. 14. Ep. ad Felicem Messanen. Episc. edit. nov. tom. 2. pag. 1279.*)

Resp.

Resp. 2°. Primum formulæ conditionalis vestigium apud Latinos VIII sæculo haberi in Capitularibus Caroli Magni, in quibus hæc leguntur: *De quibus dubium est utrum sint baptizati, an non, ... absque ullo scrupulo baptizentur, his tamen præmissis verbis: non te rebaptizo; sed si nondum baptizatus es, baptizo te, &c.* (*Tom. 1. Capitul. Baluzii, pag. 954.*) Eandem præmitti conditionem medio circiter sæculo XII præcepit Odo Parisiensis Episcopus in decretis Synodalibus, & Alexander III qui Romanæ Ecclesiæ præfuit ab anno 1158 ad annum 1181. (*Extra de Baptismo, cap. 2. de quibus lib. 3. Decretal. Gregor. IX.*)

Resp. 3°. Usum formulæ conditionalis in Sacramentis tantum quæ characterem imprimunt, nec iterari possunt, primum obrinnisse. Ante Synodum Tridentinam vix ullum reperitur hujus formæ exemplum in aliorum Sacramentorum administratione: eam deinde, etiam in Sacramentum Pœnitentiæ, invexerunt Scholastici non pauci. Refertur operarium, cum è fabrica S. Petri præceperet, à Clemenre VIII fuisse his verbis absolutum: *Si es capax, absolvo te à peccatis*. Hominem inopinato morbo correptum, qui nullo signo exteriori potest animi contritionem manifestare, sub conditione absolvi posse, *nec ipse negare audeo*, inquit celebris Concina; sed extra necessitatem gravissimam illius formæ usum *non probat*. Confessarii nonnulli, pergit autor, quoties de pœnitentis dotibus dubitant, ut sibi caveant & rem in tuto collocent, eum continuo absolunt, adjunctâ conditione, *si capax es*. Morem istum improbat, tum quia nullum in antiquitate deprehenditur formæ conditionalis exemplum in administrando Pœnitentiæ Sacramento, tum quia, ubi dubia est pœnitentis sani præparatio, differenda est absolutio, donec ad eam recipiendam illum esse benè comparatum prudenter judicetur.

Tom. III.

N

DISSERTATIO IV.

De virtute & efficacia Sacramentorum novæ
Legis.

TANTA est recentiorum hæreticorum de hocce argumento varietas & discordia, ut suam nostris Sacramentis efficaciam nunc adimere, nunc asserere videantur, & quod unâ manu adstruere simulant, alterâ demoliantur.

Quæres 1°. quid de Sacramentorum virtute sentiat Lutherus.

Resp. Lutherus suæ hæresis initio, id est, circa annum 1520, de Sacramentis, tanquam de otiosis & inertibus signis, sermonem habuit. *Verissimum est*, inquit, *dictum illud commune, non Sacramentum, sed fidem Sacramenti justificare.* (Tom. 1. edit. *Wittembergenfis*, *serm. de pœnitentiâ*, corollario 2. pag. 62.) Mentem suam sic etiam declarat: *Nec verum esse potest, Sacramentis inesse vim inefficacem justificationis, seu esse ea signa efficacia gratiæ.* (Tom. 2. ejusd. edit. *lib. de captivitate Babil.* p. 76.) Lutherus tamen postea multa scripsit, quæ Catholicam de Sacramentorum efficacia doctrinam sapiunt; sic enim habet: *Impie sentiunt qui Baptismum judicant esse inane signum; ... ad hoc institutus est, ut nobis... donet æternam gratiam, æternam mundiciem, & sanctitatem, æternamque vitam.* (Homil. 1. de Baptismo, part. 2. tom. 7. ejusd. edit. pag. 353.)

Quæres 2°. quænam sit Calvini circa Sacramentorum efficaciam doctrina.

Resp. Calvinus frequenter docet Sacramenta nihil aliud esse quam sigilla quæ gratiam acceptam vel accipiendam significant, vel obsignant; ipsum audiamus: *Sacramenta... id nobis sunt à Deo, quod ab hominibus rerum lætarum nuntii, vel archæ in pædis sancientis, utpotè quæ non à se quidem largiantur aliquid gratiæ; sed renuntians & ostendant, atque... rata apud nos faciant quæ divinâ largitate nobis donata sunt.* (Lib. 4. instit. cap. 14. *sect.* 17.) Nonnullis tamen in locis fatetur, Sacramentis non significari tantum gratiam acceptam, sed etiam conferri; ait enim *Sacramenta nihil quam instrumentales esse gratiæ conferendæ nobis causas.* (*Antidot. Concil. Prid. ad can. 5. sess. 7. edit. Genev. an. 1617. pag. 296.*) *Si qui sint qui negent Sacramentis contineri gratiam quam figurant, illos improbamus.* (*Ibid. ad can. 6.*)

Quæres 3°. quonam consilio Catholicam loquendi rationem sic imitentur Heterodoxi.

Resp. Ita se gerunt ut fucum incautis faciant; sub insidioso illo verborum cortice latet error. Quidquid enim dixerint, totam Sacramentorum efficaciam eo reducunt, ut suscipientis fidem excitent. Qui error ab isto alio defluit, quod sola fides hominem justum efficiat:posito enim hoc principio, fateantur necesse est totam Sacramentorum virtutem in eo sitam esse, quod fidem moveant & excitent, per quam solam homines justitiam assequuntur. Cum autem in eo qui Sacramentum suscipit prævia esse debeat fides, illius virtute prius justificari censendus est, quam Sacramentum receperit: undè sequitur Sacramenta jam acceptæ gratiæ mera esse signa, non vero causas ipsius electrices, quod à fide Catholica prorsus alienum est.

Quæres 4°. quotuplex sit gratiæ producendæ modus.

Resp. Duplicem à Theologis Catholicis distin-

gui, alium videlicet *ex opere operantis*, & alium *ex opere operato*. Gratia *ex opere operantis* producitur, quando illam Deus confert intuitu fidei & pietatis alicujus. Sic, ubi aliquis extra Sacramentum perfectæ contritionis actum elicit, vi cuius & efficaciam remissionem peccatorum, & gratiam justificantem obtinet, eam habere dicitur *ex opere operantis*, quia Deus ad gratiam illam largiendam movetur opere poenitentis.

Gratia autem *ex opere operato* producitur, cum vi & efficacitate operis externi sacramentalis, & congruo modo hominibus applicati confertur; ita ut fides, spes, caritas, & si quæ alia desiderantur, dotes quidem sint ad gratiam obtinendam requisitæ, minimè vero illius causæ effectrices; removeunt obstacula quæ Sacramentorum efficaciam impediunt, vel retardant: sed ab iis Sacramenta suam non mutuuntur virtutem, quam à solo Christo acceptam habent. Illud exemplo à rebus naturalibus deducto illustrari potest: ut ignis, v. g. comburat, nonnullæ ex parte ligni conditiones requiruntur, sine quibus combustio non fieret; nemo tamen dixerit igni propriam & insitam non esse vim exurendi. Posteriorem hanc gratiæ producendæ modum Sacramentis tribuant Catholicæ, & rejiciant Pseudo-Reformati. Itaque fit

PROPOSITIO.

Sacramenta novæ Legis gratiam ex opere operato produciunt.

Prob. 1°. ex Scripturâ. De Baptismo dicitur à Christo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei.* (Joan. 3. 5.) *Salvos non fecit, inquit Apostolus, per lavacrum regenerationis.* (Tit. 3. 5.) *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum.* (Act. 2. 38.) *Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit seipsum*

pro ea, ut illam sanctificaret mundans lavacro aquæ. (Ephes. cap. 5. v. 25 & 26.) Porro idem debet esse iudicium de aliis Sacramentis, ac de Baptismo: atqui Baptismus gratiam *ex opere operato* producit; siquidem Scriptura Baptismati, tanquam causæ instrumentali, eam tribuit efficaciam quæ animi regenerationem, peccatorum remissionem, sanctitatemque conferat; ergo, &c.

Prob. 2°. ex Patribus. Docent enim Baptismari inditam esse vim sanctitatis conferendæ, illudque remissionis peccatorum & spiritalis regenerationis esse causam, instrumentalem scilicet & secundariam: nam primaria solus est Deus: *Aquæ . . . sanctificatæ (à Spiritu Sancto)* ait Tertullianus, *vim sanctificandi combibunt.* (Lib. de Baptismo, cap. 4. pag. 225.) *Baptisina, inquit Gregorius Nyssenus, peccatorum expiatio est, . . . renovationis & regenerationis causa.* (Orat. in Bapt. Christi, tom. 2. pag. 800. edit. Paris. an. 1615.) *Unâ tanta virus aquæ, inquit Augustinus, ut corpus tangat & cor abluat?* (Tract. 80. in Joan. tom. 3. part. 2. pag. 703.)

Itaque Hæreticos sic urgemus: Cum aiunt Catholicæ Baptismum, aliaque novæ legis Sacramenta, gratiam *ex opere operato* producere, hoc unum intelligunt, nempe Sacramenta causam esse instrumentalem, vi cuius gratia conferatur: atqui idem asserunt prædicti Patres; ergo, licet voces *ex opere operato* non usurpaverint, rem his vocibus significatam docuerunt.

Præterea docent Patres stupendam & inexplicabilem esse Sacramentorum virtutem & efficaciam, eamque magnificis extollunt encomiis: *Nonne mirandum, inquit Tertullianus, lavacro dilui mortem?* (Lib. de Bapt. cap. 2.) *Spiritus efficacitate, ait S. Cyrillus Alexandrinus. . . aqua ad divinam quamdam & ineffabilem vim transformatur, omnesque. . . in quibus fuerit, sanctificat.* (Lib. 1. in Joan. tom. 4. pag. 147. edit. Paris. an.

1638.) Sacramentorum vis, inquit Augustinus, inenarrabiliter valet plurimum, & ideo contempta sacrilegos facit. (Lib. 19. contra Faustum, cap. 11. tom. 8. pag. 419.) Atqui nisi Patres agnoscerent Sacramenta ex opere operato, id est, virtute sibi propria & divinitus accepta, gratiam producere; si existimassent non aliam ipsis inesse efficaciam, quam fidem in suscipientibus excitandi, inepta esset, & puerilis illorum admiratio, ridiculaque encomia quibus Sacramentorum virtutem attoniti, & quasi stupefacti predicant.

Prob. 3°. Ratione Theologica. 1°. In unoquoque Sacramento tria duntaxat occurrunt, quibus accepta referri possit gratia, scilicet Ministri sanctitas & fides, meritum ac pietas suscipientis, tandemque ritus exterior, id est, legitima Sacramenti administratio: atqui gratia Sacramentalis causa efficiens, non est Ministri sanctitas & fides, cum, iudicibus ipsis Calvinistis, valeat suumque effectum consequatur Baptismus ab improbis, hæreticis, & paganis datus; neque etiam pietas & meritum suscipientis, cum gratiam & peccati originalis remissionem Baptismus operetur in parvulis ante rationis usum, quorum nulla esse potest pietas, nullumque meritum; superest igitur exterior Sacramenti ritus vel administratio, cui tanquam causa instrumentali divinitus instituta, attribui debet omnis Sacramentorum effectus: atqui nihil aliud intendunt Catholici, dum affirmant Sacramenta gratiam ex opere operato producere.

2°. Maximum erat efficaciam discrimen inter Joannis & Christi Baptismata, ut ipse Domini præcursor sic testatur: Ego baptizo vos in aqua... ipse (Christus) vos baptizabit in Spiritu Sancto: (Matth. 3. 11.) atqui nisi Sacramento ex opere operato, id est, vi sibi à Christo instituyente indita, gratiam conferant: si tota eorum efficacia refundatur in fidem suscipientis, & in eo duntaxat posita sit ipsorum virtus, ut fidem excitent quæ sola

justificet, tunc nihil erit discriminis inter utrumque Baptismum: non minus enim valuit ad fidem excitandam Joannis Baptismus, quam Christi, ut colligere est ex iis Scripturæ: Joannes baptizavit Baptismo penitentia: populum, dicens: in eum qui venturus esset post ipsum ut crederent, hoc est, in Jesum. (Act. 19. 4.)

Ex iis omnibus patet à Concilio Tridentino jure ac merito sic esse pronuntiatum: Si quis dixerit per ipsa novæ legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam; sed solam fidem divina promissionis ad gratiam consequendam sufficere, anathema sit. (Sess. 7. de Sacram. in gen. can. 8.)

Solvuntur objecta.

Obijciunt 1°. Heterodoxi: Non licet novas voces in Ecclesiam introducere: sic enim jubet Apostolus: O Timothee, depositum custodi, devitans profanas vocum novitates. (1. Tim. 6. 20.) Atqui voces illæ, ex opere operato, novæ sunt & Veteribus prorsus inaudita; ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Non licet novas voces in Ecclesiam introducere, quæ novam doctrinam expriment; conc. maj. quæ antiquam doctrinam enuntiant, neg. maj. dist. pariter mia.

Reverà quidem ab Ecclesia removendæ sunt voces novæ simul & profanæ, ut jubet Apostolus, id est, quæ novam invehunt doctrinam, antiquæ revelationi contrariam: sed potest & consuevit Ecclesia quædam voces approbare & adhibere quæ, licet quoad sonum & syllabas novæ, antiqua dogmata clarius & brevius exprimunt. Numquid, grassante Arianâ peste, recens non erat vox *consubstantialis*? Atqui tamen à Concilio Nicæno I consecrata est, quia ad Verbi Divinitatem sine ulla ambiguitate enuntiandam aprior visa est.

Paremur quidem novas esse voces illas ex opere operato, si ratione soni & syllabarum duntaxat

spectentur; eas enim primus omnium invenisse dicitur Innocentius III, aliquot tantum annis S. Thomã antiquior: sed doctrinam hoc nomine significatam; Ecclesia omnibus retro sæculis retinuit. Per hæc enim verba id unum intelligitur, nimirum Sacramenta virtute sibi divinitus insitã gratiam producere, & quatenus sunt Dei justificantis instrumenta: atqui doctrinam hanc à veteribus Ecclesiæ Patribus vidimus propugnatam, ergo dogma his vocabulis *ex opere operato* expressum in Ecclesia est antiquissimum: *Quid est autem contentiosius, quam ubi de re constat, certare de nomine?* ait Augustinus. (*Epist. 238. ad Pascentium, n. 4.*)

Obj. 2°. Nequicquam Sacramentis tribuitur vis aliqua sanctitatem & justitiam conferendi, si fides sola justificet: atqui rem ita esse passim testatur Apostolus: *Justitia Dei per fidem Jesu Christi.* (*Rom. 3. v. 22.*) *Corde creditur ad justitiam.* (*Ibid. 10. 10.*) *Arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus legis.* (*Ibid. 3. 28.*) Ergo, &c.

Reg. Neg. min. Nec hæreticos quidquam juvant quas congerunt Apostoli sententiæ. Ex iis hoc unum colligi potest, nempe in justificationis negotio primas esse fidei partes; quod fatentur Catholici. *Fides*, ait Concilium Tridentinum, *est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine quã impossibile est placere Deo.* (*Less. 6. de justif. c. 8.*) Ex eo quod autem fides ad salutem & justificationem sit necessaria, nequaquam sequitur eam solam sufficere, & nulli id docet Apostolus. Frustra namque fides erit, si cetera quæ Dominus præcepit, negligantur; atqui inter ea quæ imperavit locum habeant Sacramenta: *Nisi quis renatus fuerit ex aquã & Spiritu Sancto*, inquit Christus, *non potest introire in Regnum Dei.* (*Joan. 3. 5.*) *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* (*Marc. 16. 16.*) Nonne Apostolus ipse qui fidem tantoperè commendat, ait? *Salvos nos fecit* (Deus) *per lavacrum regenera-*

tionis. (*Tit. 3. 5.*) Nonne caritatis necessitatem prædicat? *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum;* (*1. Cor. 13. 2.*) non igitur soli fidei justificationem vindicat.

Obj. 3°. Sacramenta majorem vel minorem gratiam pro variã suscipientium præparatione conferunt; ergo eam non producunt *ex opere operato*, id est, virtute divinitus acceptã.

Resp. Neg. conseq. Quemadmodum enim ignis, licet pro diversitate materiæ in quam agit, vehementius ardeat vel remissius, vim tamen habet comburendi sibi insitam: ita quamvis Sacramenta majorem vel minorem, gratiam, pro varia cujuscumque hominis præparatione, conferant, eam tamen producunt vi sibi divinitus concessã. Virtutes enim quibus instructus esse debet qui ad Sacramenta accedit, ipsis nullam impediunt efficaciam; sed obstacula duntaxat remouent, quæ impediunt ne Sacramentum vim à Deo sibi inditam exerat.

Hoc responsum ut magis elucescat, sit aliud exemplum. Ex duobus corporibus inæqualiter ad concipiendum Solis calorem accommodatis, vividius calefiet corpus ad illud magis comparatum; nemo tamen idcirco dixerit, Solem non esse caloris causam efficientem: ita pariter, quamvis uberio-rem gratiam à Sacramentis percipiat, qui ad ea accedit paratior, nihilominus gratia accepta in Sacramentum refundenda est, tanquam in causam efficientem; non primariam quidem, quæ solus est Deus, sed instrumentalem & secundariam.

spectentur; eas enim primus omnium invenisse dicitur Innocentius III, aliquot tantum annis S. Thomã antiquior: sed doctrinam hoc nomine significatam; Ecclesia omnibus retro sæculis retinuit. Per hæc enim verba id unum intelligitur, nimirum Sacramenta virtute sibi divinitus insitã gratiam producere, & quatenus sunt Dei justificantis instrumenta: atqui doctrinam hanc à veteribus Ecclesiæ Patribus vidimus propugnatam, ergo dogma his vocabulis *ex opere operato* expressum in Ecclesia est antiquissimum: *Quid est autem contentiosius, quam ubi de re constat, certare de nomine?* ait Augustinus. (*Epist. 238. ad Pascentium, n. 4.*)

Obj. 2°. Nequicquam Sacramentis tribuitur vis aliqua sanctitatem & justitiam conferendi, si fides sola justificet: atqui rem ita esse passim testatur Apostolus: *Justitia Dei per fidem Jesu Christi.* (*Rom. 3. v. 22.*) *Corde creditur ad justitiam.* (*Ibid. 10. 10.*) *Arbitramur hominem justificari per fidem sine operibus legis.* (*Ibid. 3. 28.*) Ergo, &c.

Reg. Neg. min. Nec hæreticos quidquam juvant quas congerunt Apostoli sententiæ. Ex iis hoc unum colligi potest, nempe in justificationis negotio primas esse fidei partes; quod fatentur Catholici. *Fides*, ait Concilium Tridentinum, *est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, sine quã impossibile est placere Deo.* (*Less. 6. de justif. c. 8.*) Ex eo quod autem fides ad salutem & justificationem sit necessaria, nequaquam sequitur eam solam sufficere, & nulli id docet Apostolus. Frustra namque fides erit, si cetera quæ Dominus præcepit, negligantur; atqui inter ea quæ imperavit locum habeant Sacramenta: *Nisi quis renatus fuerit ex aquã & Spiritu Sancto*, inquit Christus, *non potest introire in Regnum Dei.* (*Joan. 3. 5.*) *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* (*Marc. 16. 16.*) Nonne Apostolus ipse qui fidem tantoperè commendat, ait? *Salvos nos fecit* (Deus) *per lavacrum regenera-*

tionis. (*Tit. 3. 5.*) Nonne caritatis necessitatem prædicat? *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum;* (*1. Cor. 13. 2.*) non igitur soli fidei justificationem vindicat.

Obj. 3°. Sacramenta majorem vel minorem gratiam pro variã suscipientium præparatione conferunt; ergo eam non producunt *ex opere operato*, id est, virtute divinitus acceptã.

Resp. Neg. conseq. Quemadmodum enim ignis, licet pro diversitate materiæ in quam agit, vehementius ardeat vel remissius, vim tamen habet comburendi sibi insitam: ita quamvis Sacramenta majorem vel minorem, gratiam, pro varia cujuscumque hominis præparatione, conferant, eam tamen producunt vi sibi divinitus concessã. Virtutes enim quibus instructus esse debet qui ad Sacramenta accedit, ipsis nullam impediunt efficaciam; sed obstacula duntaxat remouent, quæ impediunt ne Sacramentum vim à Deo sibi inditam exerat.

Hoc responsum ut magis elucescat, sit aliud exemplum. Ex duobus corporibus inæqualiter ad concipiendum Solis calorem accommodatis, vividius calefiet corpus ad illud magis comparatum; nemo tamen idcirco dixerit, Solem non esse caloris causam efficientem: ita pariter, quamvis uberio-rem gratiam à Sacramentis percipiat, qui ad ea accedit paratior, nihilominus gratia accepta in Sacramentum refundenda est, tanquam in causam efficientem; non primariam quidem, quæ solus est Deus, sed instrumentalem & secundariam.

DISSERTATIO V.

De effectibus Sacramentorum.

DUPLEX est Sacramentorum effectus, alter omnibus communis, nempe gratia habitualis & sanctificans, quæ vel datur vel augetur; alter quibusdam tantum Sacramentis proprius, nimirum characteris impressio. De iis duplici in capite agendum est.

CAPUT PRIMUM.

De gratia quam conferunt Sacramenta.

QUIDQUID circa materiam hanc præcipuum erit, nonnullis in propositionibus exponemus.

PROPOSITIO I.

Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ ad eum finem primario instituta sunt, ut gratiam sanctificantem hominibus eâ destitutis conferant; cetera vero Sacramenta, ut eandem jam existentem augeant.

Probatur prima pars. Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ à Deo destinata sunt primario ad peccatum mortale destruendum, Baptismus quidem ad delendum originale peccatum, & aliæ quæ eum

præcesserunt; Pœnitentia vero ad criminum lethaliū remissionem, quæ post Baptismum susceptum commissa sunt, ideoque dicitur secunda post naufragium tabula: atqui peccatum mortale non expellitur, nisi per gratiam justificantem, quæ hominem ex inimico efficit Dei amicum; ergo Baptismi & Pœnitentiæ Sacramenta ad gratiam sanctificantem hominibus eâ carentibus impertientem primario sunt instituta: quapropter dicuntur *Sacramenta mortuorum*: hominem enim è luctuoso peccati mortalis statu, ad felicissimum justitiæ vitæque spiritualis statum transferunt.

Prob. secunda pars, nempe alia, præter Baptismum & Pœnitentiam, Sacramenta ad illud primario instituta esse, ut gratiam justificantem jam existentem augeant. Sic enim habet Concilium Tridentinum: *Consentaneum visum est (Sacra Synodo) de sanctissimis Ecclesiæ Sacramentis agere, per quæ omnis vera justitia vel incipit, vel cepta augetur, vel amissa reparatur. (Sess. 7. in proœmio de Sacramentis in genere.)* Alia sunt igitur Sacramenta per quæ justitia incipit vel amissa reparatur, & alia per quæ tantummodo augetur: atqui ex modo dictis, Sacramentorum Baptismi & Pœnitentiæ primarius ille est finis, ut alterum justitiam incipientem conferat, alterum vero eandem amissam reparaet; alia igitur Sacramenta ad illud destinata sunt primario, ut gratiam justificantem augeant & amplificent.

Insuper Ecclesia cetera, præter Baptismum & Pœnitentiam, Sacramenta habet ut *Sacramenta vivorum*, quo nomine jamdudum insignita sunt; vitam igitur spiritalem, id est, gratiam justificantem, in iis supponunt qui ea fuscipiunt, ac proinde ad illam tantum augendam primario sunt instituta.

Observatio I.

Contingit interdum ut Sacramenta *mortuorum*,

Baptismus nimirum & Pœnitentia, gratiam justificantem tantum augeant. Aliquando enim pœnitens, aut perfectam habet caritatem, antequam ad Sacramentum accedat, aut venialia tantum peccata commisit, sicque gratia justificante prius ornatur, quam Sacramentum recipiat; manifestum est in ea hypothefi, per Sacramentum non infundi justitiam, sed jam acceptam crescere & amplificari. Idem dicendum est de Baptismo quem susciperet adultus, eadem succensus caritate quem in nostro pœnitente supponimus.

Observatio II.

Fieri potest ut Sacramenta *vivorum* gratiam justificantem impertiant: si quis, v. g. bonâ fide putet se in statu gratiæ constitutum esse, quamvis tamen non sit, propter aliquod peccatum mortale quod ipsum lateat, etiam post severum conscientiæ examen, sed de omnibus peccatis à se commissis sincerè doleat; si homo, inquam, ita comparatus ad Sacramentum *vivorum*, v. g. Confirmationem, vel Eucharistiam accedat, eum gratiam justificantem accepturum esse, docent multi Theologi, & ipse S. Thomas: *Potest tamen, inquit, hoc Sacramentum (Eucharistiæ) operari remissionem peccati, ... etiam perceptum ab eo qui est in peccato mortali, cujus conscientiam & affectum non habet.* (3. part. quæst. 79. art. 3. in corp.) Ratio est, inveniunt, quod Sacramenta generatim habeant vim gratiæ conferendæ, eamque semper iis conferant, qui nullum opponunt obicem: atqui nullum videtur obstaculum afferre, qui peccati mortalis reus quidem est, sed cujus nullam, etiam post diligentissimum examen, conscientiam habet, & qui since è detestatur quidquid culpæ antea commiserit, bonâque fide existimat se in justitiæ statu positum esse; gratiam igitur sanctificantem accipiet, si tunc Sacramentum *vivorum* suscipiat.

Præterea Sacramenta *mortuorum*, nimirum Baptismus & Pœnitentia, ad eum finem primario fuerunt instituta, ut gratiam justificantem impertiant, quâ homo è statu peccati mortalis ad justitiæ statum transfertur: aliquando tamen contingit ut Baptismus & Pœnitentia eum effectum non fortiantur, gratiamque justificantem *per accidens* non conferant, sed jam acceptam augeant; quidni pariter Sacramenta *vivorum*, quamvis ad justitiæ incrementum primario destinata, non poterunt *secundario & per accidens* primam gratiam justificantem conferre?

PROPOSITIO II.

Præter gratiam justificantem quam omnia Sacramenta, vel amissam conferunt, vel acceptam augeant, singula propria & sibi peculiarem gratiam pariunt, quæ à Theologis dicitur sacramentalis.

Probatur 1°. Quia Sacramentum quodlibet eam confert gratiam, quæ fini ad quem institutum fuit accommodata sit: atqui unumquodque Sacramentum ad finem specialem à Deo fuit destinatum. Frustrâ enim adhiberetur præclara illa Sacramentorum varietas, nisi diversos fines proximos respicerent; ergo singula gratia specialis efficacia sunt instrumenta. 2°. Quia supervacaneum fuisset septem Sacramenta instituire, si ab uno recipiamus quidquid gratiæ ex aliis percipitur. 3°. Quia aliter eadem esset sacre Ordinationis gratia, quæ Sacramenti Matrimonii; quod nemo sapiens crediderit.

Itaque Baptismus speciale quoddam auxilium suppeditat, spiritali regenerationi & acceptæ innocentie respondens, quo possit Christianus varias mundi pompas, profana oblectamenta & illecebras contemnere, quibus per Baptismum

renuntiavit. Confirmatio roborantem gratiam impertitur, quâ fidem Catholicam, datâ occasione, intrepidè profiteamur & constanter teneamus. Eucharistia pecularia subministrat auxilia, quibus caritatis fervor nutriatur, & sic maneamus in Christo, eumque semper in nobis residentem habeamus? *Qui manducat meam carnem*, inquit ipse Christus, *& bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo.* (Joan. 6. 57.) Pœnitentia eam confert gratiam, quâ commissa delicta vehementius & constantius detestemur, peccatorum occasiones fugiamus, & præterita per congruam satisfactionem expientur. Extremæ Unctionis gratia peccati reliquias abstergit, animam ægroti confirmat, magnam in eo divinæ misericordiæ fiduciam excitando; quâ sublevatus morbi incommoda fortius sustinet, & dæmonis assultibus & insidiis facilius resistit. Sacramentum Ordinis auxilia præstat, quibus sacræ functiones ab Ecclesiæ Ministris dignè & religiosè exercentur. Denique ea est Sacramenti Matrimonii gratia, quæ cupiditatem reprimat, & vires sufficiat quibus fidem conjugalem fervare illibatam, ad sanctitatem mutuo sese excitare, filios piè educare, & omnia matrimonii onera patienti animo tolerare valeant conjuges.

PROPOSITIO III.

Idem Sacramentum majorem vel minorem gratiam confert, pro diversa illud suscipientium præparatione.

Probatur. Sacramenta sunt causæ necessariæ, non liberæ, quæ scilicet operantur vi promissionis à Deo factæ: atqui causæ necessariæ majorem vel minorem effectum fortiuntur, prout magis vel minus idoneum est subjectum in quod agunt: sic idem ignis hæc vel illa ligna vividius aut remissius comburit, prout magis vel minus siccæ sunt;

ergo pariter idem Sacramentum in adultis qui illud suscipiunt, uberiorem vel minorem gratiam producit, prout animam magis vel minus præparatam afferunt. Quapropter Concilium Tridentinum docet adultos Baptismate donatos, *percipere gratiam secundum propriam cujusque dispositionem.* (Sess. 6. de justificat. cap. 7.)

CAPUT II.

De charactere qui alter est nonnullorum Sacramentorum effectus.

CHARACTERIS nomine generatim intelligitur signum aliquod cuiuspiam rei impressum; sive ut ab aliis discriminetur, & sic pecoribus nota quædam inuritur, ut cujus sint domini appareat; sive ut certum apud homines habeat valorem, & sic monetæ impiimitur effigies Principis; sive ut significetur ejus ad certum statum addictio: sic olim qui militiæ adscripti erant, aliquam in corpore notam circumferebant.

Character sacramentalis definitur *signum spiritale & indelebile, per quod Christianus homo ab aliis distinguitur sitque idoneus ad nonnulla quæ sunt cultus divini*, videlicet in Baptismo ad recipienda alia Sacramenta; in Confirmatione ad fidem profrendam; in Ordinatione ad obeundas statûs Ecclesiastici functiones.

Sacramentalem hunc characterem rejiciunt heterodoxi, ut commentum à Scholasticis recens excogitatum. *Characteres effinxerunt*, inquit Lutherus, *quos suo huic Sacramento (Ordinis) tribuerent. . . Undè, quæso, tales cogitationes? quâ autoritate, quâ ratione subiliuntur?* (Lib. de captiv. Babyl. Tom. 2. pag. 85. Edit. Wittenberg.)

Quod de charactere indelebili fabulantur (Papista) ait Calvinus, eadem prodiit officinâ (scilicet ab indoctis Monachis.) nam Veteribus hoc totum ignotum fuit, & magis consentaneum est incantationibus magicis, quam sanæ Evangelii doctrinæ. (Antid. s. Concilii Trid. sess. 7. can. 9. Edit. Genev. ann. 1617. tom. 7. pag. 297.)

Errorem istum anathemate sic percussit Tridentina Synodus: Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in animâ, hoc est, signum quoddam spirituale & indelebile, undè ea iterari non possunt, anathema sit. (Sec. 7. de Sacram. in gen. Can. 9.) Tribus illis Sacramentis, cum deus seorsim tractabitur; suum vindicabimus characterem; nunc autem fatis erit adversus recentiores Hæreticos offendere, quemdam existere characterem sacramentalem.

PROPOSITIO.

Admittendus est character sacramentalis.

Probat. Illud est admittendum quod passim testantur Sancti Patres, venerandæ Traditionis testes integerrimi: atqui characterem quemdam à Sacramentis aliquibus animæ nostræ imprimi, passim tradunt Sancti Patres. Apud Sanctum Cyrillum Hierosolymitanum, Baptismus dicitur animæ regeneratio, . . . signaculum sanctum, indissolubile. (in Procatechesi, n. 16. & 17.) Spiritus Sanctus, ait idem Doctor, tempore Baptismatis animam obsignat: (Catech. 4. n. 16.) atqui ibi sigillum Baptismatis à gratiâ regenerante distinguitur, & animæ ita impressum dicitur ut deleri nequeat.

S. Basilii docet homines Baptismate obsignari, ut Angelus curam ipsorum gerat; alioqui quomodo vindicabit? . . . quomodo eripiet ex hostibus, nisi agnoverit signaculum? (Orat. 13. tom. 2. pag. 117. n. 4. nov. Edit.) S. Ambrosius: *Esti specie signemur*

in corpore, veritate tamen signamur in corde. (Lib. 1. de Spiritu Sancto, cap. 6. n. 79. tom. 2. pag. 616.) Ait etiam in Confirmatione nos accipere signaculum spirituale. (Lib. de Mysteriis, cap. 7. n. 24. ibid. pag. 336.)

S. Chrysostomus & S. Epiphanius docent nos in anima per Baptismum signari, ut Judæos in corpore per circumcissionem. Signati fuerunt etiam Israelitæ, inquit prior... nos quoque sumus signati sicut filii. Illic, posterior, corporis præscripta circumcisio est, quæ in usu tamdiu fuit, quoad ingens est illa circumcisio subsecuta. Baptismus videlicet, quo nos à peccatis præcidimur, & in Dei nomine signamur. (Hæres. 5. num. 6. tom. 1. pag. 19.)

Afferunt itaque Sancti illi Doctores in Baptismate hominem non exterius solum, sed etiam modo quodam spiritali; & in corde & in anima signari: atqui per characterem sacramentalem non aliud intelligimus.

S. Augustinus variis in locis Baptismi characterem comparat cum notis quibus, vel milites ab Imperatoribus, vel oves à suis dominis designari solent: cur enim iis qui ab hæresi ad Ecclesiam redeunt, non iterandus sit Baptismus quem ab Hæreticis receperant, hanc rationem affert: *Character est Regis mei, non ero sacrilegus; corrigo desertorem, non immuto characterem.* (Tract. 6. in Joan. n. 16.) Non propterea signa mutando sunt ovis, cum dominico gregi sociantur quia eis dominicum signum fugitivus servus (id est, Hæreticus) impressit, Baptismum conferendo. (Lib. 1. contra Cresconium, cap. 30.) Tandem affirmat Hæreticum novo Baptismate non esse Deo consecrandum, quia *extra gregem Domini habet dominicum characterem.* (Epist. 98. n. 5.) Declarat itaque S. Doctor per Baptismum non accipere dominicum signum, dominicum characterem, ita animæ infixum, ut ne quidem in ipsis fidei desertori-

bis deleri possit: atqui iis verbis disertè exprimitur caracter sacramentalis quem defendimus.

Denique affirmat S. Augustinus Baptismum semel receptum, in iis etiam constanter permanere, qui à fide & Religione Christianà deficiunt, nec *Apostatas carere Baptismate, quibus per penitentiam redeuntibus non restituitur, & ideo amitti non posse judicatur.* (Lib. 2. contra Epist. Parmen. cap. 13. n. 29. tom. 9. pag. 45.) Atqui illud verè dici non potest, nisi ratione caracteris animæ tenaciter inhaerentis. Vel enim Baptismus in iis à quibus semel receptus fuit, perpetuo manet ratione caracteris; vel ratione sui, vel tandem ratione gratiæ justificantis, atqui duo posteriora dici nequeunt; non quidem primum: nam Baptismus ratione sui spectatus, nihil aliud est quam ritus exterior, qui statim atque celebratus est, evanescit; non etiam secundum, quia gratia justificans è sacris fontibus hausta amitti potest, & reverà in apostatis prorsus extinguitur; superest igitur ut in iis constanter remaneat Baptismus ratione caracteris quem imprimit, quo scilicet permanente, & ipse Baptismus moraliter perseverare censetur; calumniantur ergo Pseudo-Reformati, cum fingunt dogma tam frequenter à Sanctis Patribus traditum, nonnisi à Scholasticorum cerebro prodisse.

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Illud ad fidem non pertinet, cujus nullam reperitur in Scripturæ vestigium: atqui caracteris sacramentalis nullum, &c. ergo, &c.

Resp. 1°. Neg. maj. Tunc enim aliquid ad fidem pertinet, cum verbo Dei vel scripto, vel traditio nititur; neque necessarium est ut simul utrumque conspiret: nam verbi divini, sive scriptum sit, sive traditum, una eademque est autoritas. Nullibi in Scripturis legimus Baptismum iterari nec

posse nec debere; an idcirco Protestantes ipsi Baptismum repetunt? atqui caracterem à quibusdam Sacramentis imprimi ex Traditione compertum est, ut jam exposuimus.

Resp. 2°. Negari posse minorem. Non desunt enim Scripturæ oracula, ex quibus caracter sacramentalis colligi possit: sic v. g. docet Apostolus: *Unxit nos Deus, qui & signavit nos & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* (2. Cor. 21. & 22.) *Nolite contristare Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis:* (Ephes. 4. 30.) atqui hæc duo Scripturæ loci haud absurdè interpretari licet de caractere sacramentali, Baptismi scilicet, aut Confirmationis; tum quia duos effectus Sacramenti distinguit Apostolus; 1°. gratiam iis verbis designatam, *unxit nos Deus*: nam illa unctio fit per gratiam in cordibus nostris diffusam; 2°. caracterem his vocibus denotatum, *& signavit nos*; tum quia ex Patribus nonnulli eà Apostoli verba de caractere disertè explicant, ut S. Chrysostomus, (Homil. 1. & 14.) multique nobiles Theologi, inter quos Cardinalis Bellarminus, insignis Theologiæ Polemicæ scriptor.

Obj. 2°. A quibusdam Sacramentis imprimi caracterem ex eo probant Catholici, quod semel data non interentur; atqui hæc probatio prorsus infirma est: sublato enim caractere, multiplex est non repetendi Baptismatis causa: 1°. v. g. quia mortem Christi significat; cum igitur semel tantum mortuus sit Christus, semel duntaxat baptizari nos decet; 2°. quia per Baptismum Deo nascimur; ut ergo semel tantum nasci, sic etiam semel tantum baptizari possumus; ergo prorsus levis est quæ à Theologis assertur probatio.

Resp. Neg. min. Quoad utramque partem. 1°. Enim rem semel factam nihil vetat sapius significari; nonne Eucharistiam mortis Christi signum esse ait Apostolus? *Quotiescumque mandu-*

cabit panem hunc; & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis; (1. Cor. 11. 26.) atqui potest sapius Eucharistiæ Sacramentum ab uno eodemque homine recipi, satentibus ipsis Hæreticis; ego non ideo Baptismum iterare nefas est, quia mortem Christi significat.

2°. Plurimum differt vita animæ à vita corporis: posterior enim semel extincta non restituitur; prior vero per mortale peccatum amissa sapius recuperari potest; si ergo pluries in Christo renasci possumus, cur non pariter sapius baptizari; ergo, præter regenerationem spiritalem, alia querenda est causa cur Baptismus non repetatur. Non alia autem occurrit, quam character indelebilis à Baptismate animæ impressus.

Obj. 3°. Quicumque Baptismum ab Hæreticis datum contendebant iterandum esse, ut S. Cyprianus cum Africanis, & Firmilianus cum Asianis, nullum potuere Baptismatis characterem admittere; imo eundem penitus ignorasse ii videntur, qui Baptismum negabant iterandum, cum huiusmodi characterem suis adversariis nunquam objecerint; ergo non constans est ea de re Traditio.

Resp. Neg. ant. Cyprianus & Firmilianus, aliique ipsis conjuncti Praefules, characterem nullo modo rejecere; omnes enim confitebantur verum Baptismum iterari non posse, eamque tantum ob causam Hæreticos ad Ecclesiam redeuntes denuo baptizabant, quod existimarent verum extra Ecclesiam non existere Baptismum: alii contra Cyprianum & Firmilianum disputantes, ipsis characterem nunquam objecerunt, quia de characterem nulla erant inter utrosque controversia; hæc tora fuit de Baptismate ab Hæreticis dato, quod validum esse, ideoque characterem imprimere, alii negabant & alii contra denegabant.

Obj. 4. De characteris sacramentalis naturâ ita dissident Theologi, ut quot capita, tot ferè

sint opiniones: porro quidquid varium esse ad fidem non pertinet; sed inter opiniones Theologicas rejiciendum est.

Resp. Nonnulli quidem Theologi in rimanda perferutandaque characteris naturâ, quam Deus occultam esse voluit, fortè studiosius laborarunt; undè factum est ut in varias abierint sententias; sed quantacumque sit Scholasticorum de intima characteris natura dissensio, in eo tamen consentiunt unanimes, quod à nonnullis Sacramentis imprimatur character quidam, vel signum spiritale, perpetuum & indelebile. Ab illo dogmate quod certâ traditione firmatur, recedere non licet, quamvis hujus characteris, vel signi naturam assequi non possimus. Hoc enim ipsum in aliis fidei capitibus experimur, quæ indubitata revelatione constant, licet eorum modus nos omnino lateat, variisque disputationibus sit obnoxius. De sanctissima Trinitate, de Verbi divini Incarnatione, de mysteriis tandem omnibus conclamatum est, si ea tantum credenda sint, quorum intimam naturam habeamus exploratam.

Obj. 5°. Characterem à quibusdam Sacramentis imprimi ex eo concludere, quod iterari non valeant, circulus est vitiosus: ea lem enim Sacramenta iterari non posse ex characterem ab iis impresso colligere solent Theologi; ergo non valet huiusmodi argumentum.

Resp. Diff. ant. Concludere semper & adversus quodlibet hominum genus, conc. ant. adversus eos qui alterutram argumenti partem admittunt, neg.

Porro ex adversariis, alii characterem admittunt, alii autem negant. Si adversus eos pugnandum sit, qui characterem à nonnullis Sacramentis imprimi concedunt, ex eoque Characterem colligamus hæc eadem Sacramenta iterari non posse, tunc argumentamur ex concessis; in quo sanè nullus est circulus vitiosus; si vero contra eos dimicandum sit, qui characterem à quibusdam Sacramentis

imprimi negant, tunc ex caractere quam rejiciunt, non probamus quædam Sacramenta repeti non posse, sed ex eo quod Traditione constat, illa nunquam fuisse iterata: quâ in argumentatione nullus etiam occurrit circulus vitiosus.

DISSERTATIO VI.

De autore Sacramentorum.

DUOBUS modis Sacramenta à Christo potuerunt institui, scilicet *immediate*, sive per seipsum determinando ritus quibus gratiam voluit esse devinctam; & *mediate*, id est, Apostolis vel Ecclesiæ potestatem largiendo, quosdam pro tempore & opportunitate ritus eligendi, quibus gratiam illigaturum se promiserit.

Apud omnes Theologos Catholicos certum est, 1°. Baptismum & Eucharistiam *immediate* à Christo fuisse instituta, ut Scriptura testatur; 2°. Christum saltem *mediate* omnium & singulorum Sacramentorum autorem esse, quia solus potuit corporeis elementis vim gratiam conferendi adnectere. Duo tantum in disputationem veniunt, nempe an Deus omnia Sacramenta *immediate* instituerit, & utrum illud fide catholicâ definitum sit Inter veteres Scholasticos Magister Sententiarum, Mago à Sancto Victore & nonnulli alii opinantur Apostolos, pro concessa sibi à Christo potestate, quædam instituisse Sacramenta, maxime vero Confirmationem, & Extremam Unctionem; alii autem sententiam oppositam ad fidem pertinere existimant; alii denique mediam insistant viam & docent, Christum omnia quidem & singula Sacramenta *immediate* & per seipsum instituisse, sed illud fide

catholicâ certum esse pronuntiare non audent: ita Estius & plerique Theologi.

PROPOSITIO I.

Christus omnia singula novæ Legis Sacramenta immediate & per seipsum instituit.

Probatur 1°. Christum omnium Sacramentorum *immediate* & per seipsum autor fuit, si ea nec Apostoli, nec Ecclesia, ex data sibi divinitus potestate instituerint: atqui nec Apostoli, nec Ecclesia, &c. 1°. Quidem non Apostoli: si enim hujusmodi auctoritatem habuissent, & exercuissent, id vel Scriptura, vel Traditio alicubi insinuarent: res quippè tanti momenti silentio prætermitti non potuit: atqui ne unum quidem verbum, sive in Scriptura, sive in Traditione reperias, undè colligi possit Apostolos quorundam Sacramentorum autores existisse. Ipsemet Apostolus non alias tum sibi, tum ceteris partes attribuit, quam dispensatoris, non autem institutoris Mysteriorum Dei: *Sic nos existimet homo ut ministros Christi dispensatores mysteriorum Dei.* (1. Cor. 4. 1.) Non etiam alium Patres titulum Apostolis tribuunt; ergo, 1°. Apostoli quædam Sacramenta ex potestate sibi à Christo concessa non instituerunt.

2°. Neg. Ecclesia; tum quia de tanto munere Ecclesiæ commissio profusè tacent scriptura & Traditio; tum quia, si Ecclesia Sacramenta quædam instituisset, ea mutare posset quoad substantiam; ad aliquid enim mutandum non major requiritur potestas, quam ad illud instituendum: atqui tamen in Sacramentorum substantiam nihil posse Ecclesiam declarat Concilium Tridentinum. (*Seff. 21. de Commun. cap. 2.*) Ergo nec Ecclesia, nec Apostoli Sacramenta novæ legis instituerunt ex potestate divinitus accepta; ergo superest ut Christus horum omnium *immediate* autor fuerit.

Probatur 2°. Ex Concilio Tridentino, à quo sic

definitum est: *Si quis dixerit Sacramenta novæ legis non fuisse omnia à Jesu Christo D. N. instituta, ... anathema sit.* (Sess. 7. de Sacram. in gen. Can. 1.) Atqui præfatus Canon de immediata institutione accipiendus est. Si enim Christus eo tantum sensu dicitur omnia legis novæ Sacramenta instituisse, quod eorum instituendorum potestatem Ecclesiæ fecerit, dici pariter poterit ab eo institutum fuisse quidquid de censuris, de jejuniis, de festis diebus, &c. Ecclesiæ sancivit, quia hujusmodi leges non nisi autoritate divinitus accepta condidit: atqui tamen absurdè diceretur Christum eo omnia instituisse, quæ de censuris, jejuniis festis diebus, ab Ecclesiâ sancita sunt; alioqui juris essent divini, quod sanè nemo putaverit; ergo cum pronuntiat Synodus Tridentina omnia legis novæ Sacramenta fuisse à Christo instituta, illud non intelligendum est, quod ipsa instituendi potestatem Ecclesiæ commiserit; sed ea fuit Concilii mens, eaque persuasio, Christum singula novæ legis Sacramenta *immediate* & per seipsum instituisse.

Prob. 3°. Quia Sacramenta sunt veluti fundamenta quibus nititur Ecclesiâ, in cujus gratiam nihil excellentius, nihilque præstantius constituit Christus: atqui verisimile non est Christum ea quæ tanti momenti erant per seipsum non instituisse, sed aliis curam hanc commisisse. Si enim veteris legis Sacramenta, *infirmâ illa & egena elementa*, ut ait Apostolus, Deus *immediate* præscripsit, quanto magis existimandum est, Christum Dominum novæ legis Sacramenta, longè nobiliora & efficaciora per seipsum instituisse?

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Christus, quidquid potestatis à Patre acceperat, suis Apostolis contulit, his nempe verbis: *Sicut misit me vivens Pater, & ego mitto vos:* (Joan. 20. 21.) Atqui profecto Christus à Patre

Patre acceperat Sacramenta instituendi potestatem; ergo eam suis contulit Apostolis.

Resp. Neg. ant. Potestatis enim & missionis æqualitatem non significant objecta verba. Christus quippè fuit à Patre missus, ut esset mundi liberator & caput Ecclesiæ; quis vero dignitatem hanc ausit Apostolis tribuere? Præterea Christus absque Sacramento peccata remittebat; id vero potuisse Apostolos nemo dixerit. Ista est genuina verborum Christi interpretatio: quod eâ potestate & auctoritate miserit Apostolos, quâ ipse fuerat à Patre missus.

Obj. 2°. *Quædam Sacramenta*, inquit Augustinus, *pauca pro multis Dominus & Apostolica tradidit disciplina;* (Lib. 3. de Doctr. Christi. cap. 9.) Ergo quædam Christus, quædam & Apostoli Sacramenta tradiderunt.

Resp. Dist. ant. Sacramenta Christus & Apostoli tradiderunt modo diverso, conc. eodem modo, neg.

Christus nimirum Sacramenta tradidit tanquam institutor & legem ferendo; Apostoli vero ut præcones, legem à Christo sancitam promulgando; Christus id præscribendo quod pertinet ad Sacramentorum naturam, Apostoli quædam adjungendo ceremonias, quæ in administrandis Sacramentis adhiberentur.

PROPOSITIO II.

Sacramenta omnia fuisse à Christo immediate instituta, tanquam fidei dogma, à Concilio Tridentino non definitum est.

Probatur. Quia si id consilii habuisset sancta Synodus, eas voces *immediate*, per seipsum usurpasset: atqui ab iis vocibus de industria abstinnit in prædicto Canone, ne Theologos Catholicos aliter sentientes, eodem quo Hæreticos anathemate percuteret. Præterea Tridentinis Patribus ea mens fuit, ut præfato Canone recentiores Hæreticos perstringerent, qui Baptismi quidem & Eucharistiæ institutionem ad Christum referunt; cetera vero

Sacramenta, tanquam vana hominum figmenta, rejiciunt: atqui ad profigendam hanc impietatem, satis erat definire omnia Sacramenta, non ab hominibus, sed à Christo Domino instituta fuisse: utrum autem *immediatè*, an *mediatè* tantum, statuere nihil necesse erat, nec pronuntiatum est.

Sed quamvis sententia quæ asserit omnium Sacramentorum autorem immediatum esse Christum, fide catholica certa non sit: *Vix tamen*, inquit *Juena*, *temeritatis notam effugeret*, qui *contrariam amplecteretur*, neque enim aliquem Theologum reperire est, qui *contrariam post Concilium Tridentinum defenderet*.

DISSERTATIO VII.

De Ministro Sacramentorum.

GRAVISSIMAM hanc quæstionem in duo capita dividimus; in primo, quis sit Sacramentorum Minister; in secundo, quæ conditiones Ministro necessariae sint, ut Sacramenta perficiat, exponemus.

CAPUT PRIMUM.

Quis sit Minister Sacramentorum.

DUPLIX distingui solet Sacramentorum Minister *ordinarius* scilicet qui proprio munere, vique dignitatis suæ, & communi ex lege Sacramenta administrat, ut cum Sacerdos Baptismum confert;

extraordinarius qui propter vel singulare Dei privilegium, vel Ordinarii delegationem, vel denique ejus absentiam, Sacramentum conficit: sic permittente Superiore Diaconus solemniter; sic Laicus, absentibus Ministris, Baptismum, ubi necessitas urget, dare potest.

Lutherus Sacramenta administrandi potestatem cuilibet Christiano à Baptismate inditam esse contendit. Illius autem potestatis usum, & sacri ministerii functiones, nefas esse quemquam sibi arrogare docet, nisi legitime vocatus fuerit. *Sacerdos*, inquit, *in Novo præsertim Testamento*, non fit, sed nascitur... nascitur vero... in lavacro regenerationis, suntque prorsus omnes Christiani sacerdotes. (*Lib. ad Pragenses*, tom. 2. pag. 365. Edit. Wittenberg. an. 1551.) Quinimo pueris & mulierculis Sacramenta ministrandi potestatem tribuit: hanc enim ejusdem propositionem damnavit Leo X: *Ubi non est Sacerdos*, æquè potest quilibet Christianus Sacramenta administrare, etiamsi mulier aut puer esset. (Tom. 14. Concil. pag. 392.) Juxta doctrinam autem Catholicam, excepto Baptismate, cum urget necessitas, ille solus est idoneus Sacramentorum Minister, qui per legitimam Ordinationem ea conferendi potestatem accepit. Sit itaque

PROPOSITIO.

Homo quilibet Christianus non est ordinarius Sacramentorum Minister.

Prob. 1°. ex Scriptura: *Ipse (Christus) dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum in opus ministerii.* (Eph. 4. v. 11. 12.) Docet itaque Apostolus multiplex in Ecclesia institutum esse à Christo officium & ministerium, nec omnia omnibus convenire, sed diversa diversis, secundum mensuram donationis Christi. Quod ibidem illustrat

Sacramenta, tanquam vana hominum figmenta, rejiciunt: atqui ad profigendam hanc impietatem, satis erat definire omnia Sacramenta, non ab hominibus, sed à Christo Domino instituta fuisse: utrum autem *immediatè*, an *mediatè* tantum, statuere nihil necesse erat, nec pronuntiatum est.

Sed quamvis sententia quæ asserit omnium Sacramentorum autorem immediatum esse Christum, fide catholica certa non sit: *Vix tamen*, inquit *Juena*, *temeritatis notam effugeret*, qui *contrariam amplecteretur*, neque enim aliquem Theologum reperire est, qui *contrariam post Concilium Tridentinum defenderet*.

DISSERTATIO VII.

De Ministro Sacramentorum.

GRAVISSIMAM hanc quæstionem in duo capita dividimus; in primo, quis sit Sacramentorum Minister; in secundo, quæ conditiones Ministro necessariae sint, ut Sacramenta perficiat, exponemus.

CAPUT PRIMUM.

Quis sit Minister Sacramentorum.

DUPLIX distingui solet Sacramentorum Minister *ordinarius* scilicet qui proprio munere, vique dignitatis suæ, & communi ex lege Sacramenta administrat, ut cum Sacerdos Baptismum confert;

extraordinarius qui propter vel singulare Dei privilegium, vel Ordinarii delegationem, vel denique ejus absentiam, Sacramentum conficit: sic permittente Superiore Diaconus solemniter; sic Laicus, absentibus Ministris, Baptismum, ubi necessitas urget, dare potest.

Lutherus Sacramenta administrandi potestatem cuilibet Christiano à Baptismate inditam esse contendit. Illius autem potestatis usum, & sacri ministerii functiones, nefas esse quemquam sibi arrogare docet, nisi legitime vocatus fuerit. *Sacerdos*, inquit, *in Novo præsertim Testamento*, non fit, sed nascitur... nascitur vero... in lavacro regenerationis, suntque prorsus omnes Christiani sacerdotes. (*Lib. ad Pragenses*, tom. 2. pag. 365. Edit. Wittenberg. an. 1551.) Quinimo pueris & mulierculis Sacramenta ministrandi potestatem tribuit: hanc enim ejusdem propositionem damnavit Leo X: *Ubi non est Sacerdos*, æquè potest quilibet Christianus Sacramenta administrare, etiamsi mulier aut puer esset. (*Tom. 14. Concil. pag. 392.*) Juxta doctrinam autem Catholicam, excepto Baptismate, cum urget necessitas, ille solus est idoneus Sacramentorum Minister, qui per legitimam Ordinationem ea conferendi potestatem accepit. Sit itaque

PROPOSITIO.

Homo quilibet Christianus non est ordinarius Sacramentorum Minister.

Prob. 1°. ex Scriptura: *Ipse (Christus) dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum in opus ministerii.* (*Eph. 4. v. 11. 12.*) Docet itaque Apostolus multiplex in Ecclesia institutum esse à Christo officium & ministerium, nec omnia omnibus convenire, sed diversa diversis, secundum mensuram donationis Christi. Quod ibidem illustrat

comparatione membrorum corporis humani, quorum varia ac distincta sunt functiones, quae ad servandam totius corporis harmoniam suo quaeque modo conspirant: atqui in Ecclesiasticis ministeriis praecipuum locum tenet Sacramentorum administratio; ergo non omnibus promiscue convenit, sed iis tantum qui sunt in Ecclesia rite Ordinati.

Prob. 2°. Ratione. In qualibet Republica & Societate bene instituta, ii soli officiorum quae maximi sunt momenti gerendorum potestatem habent, qui eam à Principe, vel Legislatore per specialem delectum acceperunt: atqui Respublica Christiana, procul dubio bene est instituta, cum in Christo Domino Principem & Legislatorem sapientissimum habeat; Sacramentorum autem administratio gravissimi est momenti; ergo ipsius exercendae potestas non omnibus competit, sed iis solis quibus à Christo per specialem consecrationem data est; excepto tamen Baptismate, quod Deus voluit à quolibet homine, cum adest necessitas, administrari.

Probandae huic veritati non immoramur diutius, quia summi potestati singulis Sacramentis Ministrum assignabimus. Hoc unum adjiciemus, nempe Concilium Tridentinum ita pronuntiare: *Si quis dixerit Christianos omnes... in omnibus Sacramentis habere potestatem, anathema sit.* (Sess. 7. de Sacram. in gen. Can. 10.)

Dices: Omnes sine ullo discrimine fideles à S. Petro vocantur, genus electum, regale Sacerdotium. (1. Petr. 2. 9.) Fecisti nos, Deo nostro Regnum & Sacerdotes. (Apoc. 5. 10.) Unde sic argumentatur Lutherus; Quilibet Sacerdos veram habet Sacramenta administrandi potentiam: atqui fideles omnes, ex Scriptura, sunt Sacerdotes; ergo, &c.

Resp. Diff. maj. Quilibet verus & proprie dictus Sacerdos, &c. conc. maj. improprie & metaphoricè dictus, neg. maj.

Porro S. Petrus verum proprieque dictum Sacerdotium singulis fidelibus non attribuit; sed eos metaphoricè tantum, & sensu quodam mystico Sacerdotes appellat; quia scilicet Christiani cujuslibet corpus & anima, quoddam veluti Numinis sacrarium esse debent, in quo spirituales hostias, nempe bona opera, laudes, precesque Deo offerant. Non aliam esse sibi mentem significat S. Petrus, dum ibidem fideles sic alloquitur: *Ipsi tanquam lapides vivi superaedificamini, domus spiritualis, Sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo per Jesum Christum.* (1. Petr. 2. 5.)

Et vero Christiani eo ipso modo Sacerdotes vocantur, quo & Reges dicuntur: atqui Reges proprie non appellantur, sed per metaphoram tantum; eo nimirum sensu, quod ad Regni caelestis hereditatem vocati sint; & debeant pravis cupiditatibus dominari; ergo pariter metaphoricè tantum Sacerdotes dicuntur.

C A P U T I I.

De conditionibus in Ministro requisitis, ut Sacramenta valide perficiat.

ALIUD est quaerere quid Ministro opus sit, ut Sacramenta licite perficiat, & aliud quaerere quid in eo sit necessarium, ut ea valide celebret: fieri enim potest ut aliquis valide, & tamen illicite, nec citra grande scelus Sacramentum perficiat.

Hic tria potissimum in controversiam adducuntur. Primum, quam esse debeat Ministri intentio, ut Sacramentum valide celebret. Secundum; an requiratur sanctitas, ita ut nullum sit Sacra-

comparatione membrorum corporis humani, quorum varia ac distincta sunt functiones, quae ad servandam totius corporis harmoniam suo quaeque modo conspirant: atqui in Ecclesiasticis ministeriis praecipuum locum tenet Sacramentorum administratio; ergo non omnibus promiscue convenit, sed iis tantum qui sunt in Ecclesia rite Ordinati.

Prob. 2°. Ratione. In qualibet Republica & Societate bene instituta, ii soli officiorum quae maximi sunt momenti gerendorum potestatem habent, qui eam à Principe, vel Legislatore per specialem delectum acceperunt: atqui Respublica Christiana, procul dubio bene est instituta, cum in Christo Domino Principem & Legislatorem sapientissimum habeat; Sacramentorum autem administratio gravissimi est momenti; ergo ipsius exercendae potestas non omnibus competit, sed iis solis quibus à Christo per specialem consecrationem data est; excepto tamen Baptismate, quod Deus voluit à quolibet homine, cum adest necessitas, administrari.

Probandae huic veritati non immoramur diutius, quia summi potestati singulis Sacramentis Ministrum assignabimus. Hoc unum adjiciemus, nempe Concilium Tridentinum ita pronuntiare: *Si quis dixerit Christianos omnes... in omnibus Sacramentis habere potestatem, anathema sit.* (Sess. 7. de Sacram. in gen. Can. 10.)

Dices: Omnes sine ullo discrimine fideles à S. Petro vocantur, genus electum, regale Sacerdotium. (1. Petr. 2. 9.) Fecisti nos, Deo nostro Regnum & Sacerdotes. (Apoc. 5. 10.) Unde sic argumentatur Lutherus; Quilibet Sacerdos veram habet Sacramenta administrandi potentiam: atqui fideles omnes, ex Scriptura, sunt Sacerdotes; ergo, &c.

Resp. Diff. maj. Quilibet verus & proprie dictus Sacerdos, &c. conc. maj. improprie & metaphoricè dictus, neg. maj.

Porro S. Petrus verum proprieque dictum Sacerdotium singulis fidelibus non attribuit; sed eos metaphoricè tantum, & sensu quodam mystico Sacerdotes appellat; quia scilicet Christiani cujuscumque corpus & anima, quoddam veluti Numinis sacrarium esse debent, in quo spirituales hostias, nempe bona opera, laudes, precesque Deo offerant. Non aliam esse sibi mentem significat S. Petrus, dum ibidem fideles sic alloquitur: *Ipsi tanquam lapides vivi superaedificamini, domus spiritualis, Sacerdotium sanctum, offerre spirituales hostias, acceptabiles Deo per Jesum Christum.* (1. Petr. 2. 5.)

Et vero Christiani eo ipso modo Sacerdotes vocantur, quo & Reges dicuntur: atqui Reges proprie non appellantur, sed per metaphoram tantum; eo nimirum sensu, quod ad Regni caelestis hereditatem vocati sint; & debeant pravis cupiditatibus dominari; ergo pariter metaphoricè tantum Sacerdotes dicuntur.

C A P U T I I.

De conditionibus in Ministro requisitis, ut Sacramenta valide perficiat.

ALIUD est quaerere quid Ministro opus sit, ut Sacramenta licite perficiat, & aliud quaerere quid in eo sit necessarium, ut ea valide celebret: fieri enim potest ut aliquis valide, & tamen illicite, nec citra grande scelus Sacramentum perficiat.

Hic tria potissimum in controversiam adducuntur. Primum, quam esse debeat Ministri intentio, ut Sacramentum valide celebret. Secundum; an requiratur sanctitas, ita ut nullum sit Sacra-

mentum, si à malo Ministro conferatur. Tertium, utrum ipsi necessaria sit fides, ita ut irritum sit Sacramentum à Ministro Hæretico celebratum. Quæ tria totidem in articulis expendenda suscipimus.

ARTICULUS PRIMUS.

De intentione Ministro necessaria, ut Sacramentum validè perficiat.

Quæres 1°. quid & quotuplex sit intentio.

Resp. Intentionis nomine hic intelligitur Sacramenti conficiendi voluntas, eaque triplex distinguitur, *actualis* nimirum, *virtualis* & *habitualis*. *Actualis* est præsens voluntatis propositum, conjunctam habens animi attentionem ad opus quod agitur, ad Baptismum, v. g. qui conferitur. *Virtualis* dicitur, cum aliquis agit ex impressione intentionis *actualis* quæ præcessit, & moraliter in Ministro perseverare censetur, quando nec per contrariam voluntatem revocata, nec per longiores temporis moras interrupta fuit. Exemp. grat. si Minister cum præsentis Baptismatis conferendi proposito templum adeat, dum autem ritum sacrum peragit, alio distractus de Baptismate *actu* non cogitet, neque animum ad illud quod agit advertat, dicitur habere intentionem *virtualem*, quia operatur ex virtute prioris intentionis, quam contrariâ voluntate non retractavit.

Intentio *habitualis* à nonnullis ea dicitur quæ, licet contrariâ voluntate revocata non fuerit, per tempus tamen adeo longum interrupta fuit, ut nullo modo perseverare censeatur, nec proinde in actum influere; juxta alios autem est voluntatis ad aliquid operandum facilitas & propensio per actus repetitos acquisita, ad similesque actus impellens, sine ullâ prorsus deliberatione. Sic amentes, dormientes, ea interdum, ne cogitantes quidem,

& more belluarum peragunt, quæ longo usu facere consueverunt.

Quæres 2°. quotuplex esse possit Ministri intentio ratione objecti ad quod fertur.

Resp. Triplex esse potest. 1°. Enim potest Minister velle Sacramentum perficere, quatenus est ritus facer, etiamsi credat nullum ex eo effectum consecuturum; Calvinianus minister, v. g. vult quidem Baptismum conferre, ut Sacramentum à Christo solemniter imperatum, gratiæ vero sanctificantis infusionem & characteris impressionem non intendit, quia nec internam justitiam, nec characterem admittit. 2°. Potest Minister velle ritum exteriorem perficere & prout est Sacramentum, & prout effectum habet ex divino instituto sibi adjunctum. 3°. Denique potest velle opus externum peragere quod in Ecclesia sacrum & religiosum habetur, quamvis tamen Sacramentum celebrare non intendat.

Quæres 3°. quinam fuerit Lutheri circa Ministri intentionem error.

Resp. Lutherus eo protervitiâ devenit, ut contenderet Sacramentum validè administrari, etiamsi Minister nihil cogitet, nihil animo intendat, imo quamvis divina Mysteria palam & apertè derideat. Nam Leo X Pontifex maximus, in Bulla contra Lutherum edita, præter ceteros articulos, damnavit istum duodecimum: *Si... Sacerdos non serio, sed joco absolvet, si tamen credat (Pœnitens) se esse absolutum, verissimè est absolutus.* (Concil. Labb. tom. 14. pag. 392.)

Quæres 4°. quale esse debeat in Ministro intentionis objectum.

Resp. Non levis est eâ de re inter Theologos controversia. Contendunt alii ad Sacramentum validè celebrandum sufficere, ut Minister velit

ritum exteriorem perficere, quem Ecclesia frequentare solet, quæcumque prava lateat in ejus animo voluntas, etiam si ritum illum interius irideat, nolique sacrum esse quod facit. Qui ita sentiunt, dicuntur stare *pro intentione externâ*, non quidem ratione sui: nam intentio quælibet interior est voluntatis motus; sed ratione objecti quod hic nihil aliud est quam ritus exterior.

Alii vero putant ritum esse Sacramentum si, dum Minister sciens & volens ritum exteriorem peragit, qualem observare Ecclesia consuevit, internum non habeat propositum hunc ritum, tanquam sacrum efficiendi, imo contrariam gerat voluntatem, & apud se ita decernat *nolo facere Sacramentum*: qui ita sentiunt, dicuntur *pro interna intentione* pugnare.

PROPOSITIO I.

In Sacramentorum Ministro necessaria est intentio faciendi quod facit Ecclesia.

Probatur 1°. Quia Synodus Tridentina adversus Lutherum sic pronuntiat: *Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia, anathema sit.* (Sess. 7. de Sacram. in gen. Can. 11.) Tridentinis Patribus præverat Martinus V, qui Constitutione anni 1418, quæ reperitur ad calcem Concilii Constantiensis, ab iis qui in hæresis susceptionem venerint quæri jubet, *an credant quod malus Sacerdos cum debita materia & forma & cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, vere conficiat, vere absolvat, vere baptizet, & vere conferat alia Sacramenta.* (Tom. 12, Concil. pag. 269.)

2°. Quia, ut Sacramentum valide conferatur, debet Sacerdos sese gerere tanquam Minister Christi & Ecclesiæ; siquidem in Christi nomine, & Ecclesiæ auctoritate agit: atqui non potest sese

gerere tanquam Ecclesiæ & Christi Minister, nisi intentionem habeat faciendi quod facit Ecclesia: ille enim se gerit tanquam Minister Christi & Ecclesiæ, qui legibus à Christo & Ecclesiâ præscriptis obtemperat; ergo, &c.

Animadvertendum tamen est ad Sacramentum valide celebrandum, non requiri ut Minister distinctam habeat intentionem id faciendi quod Romana & Catholica Ecclesia facit. Sufficit enim generale propositum id peragendi, quod vera facit Ecclesia, ubicumque sit, aut esse falso judicio credatur; alioqui non valeret Baptismus ab Hæreticis, à Calviniano, v. g. administratus, qui Ecclesiam Genevensis veram esse ratus, id inter baptizandum facere voluit, quod facit Ecclesia Genevensis: atqui tamen valet Baptismus ab Hæreticis celebratus, ut patet ex consuetudine Ecclesiæ, quæ Baptismus ab Hæreticis & Schismaticis ritu Evangelico datum nunquam iterat.

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Athanasius adhuc puer cum sociis in littore maris ludens, ipse Baptismus contulit quem approbavit Alexander Episcopus Alexandrinus. Factum referunt Rufinus, (Lib. 1. hist. cap. 14.) Socrates, (Lib. 2. cap. 15.) Sozomenus. (Lib. 2. cap. 17.) Ergo ut validum sit Sacramentum, minime necessaria est in Ministro intentio faciendi quod facit Ecclesia, quam sanè non habuit puer Athanasius.

Resp. Historiam hanc maximâ falsi susceptione apud eruditos laborare, quia cum temporis circumstantiis malè cohæret. Alexander enim, quo Pontifice ludum hunc peractum esse narratur, Ecclesiæ Alexandrinæ factus est Episcopus anno 312, vel etiam 321, juxta S. Hieronymi Chronicam, eique statim post Nicanam Synodum anno 325 celebratam, successit Athanasius, id est, ad annum

326: ut autem Alexandro succederet, debuit annum suæ ætatis trigésimum attigisse: non ferebant enim illius temporis mores, aliquem ad Sacerdotium, & multo minus ad Episcopatum promoveri ante trigésimum ætatis annum; non potuit igitur Athanasius sub Alexandro Pontifice tantulus esse puer, ut in littore maris ludens, puerulos baptizare se fingeret. (Vide Tillemont, tom. 8. pag. 651.)

Verum si historia fidem negare tibi sit religio, non multum repugnabimus, cum illa nihil nobis noceat. Quid enim vetat Athanasium pueros secum ludentes eo ritu baptizantem, quem ab Alexandro Episcopo viderat observatum, voluntatem habuisse faciendi quod facit Ecclesia? Illud autem colligitur, partim ex eo quod non omnes promiscue socios, at solos Catechumenos baptizaverit; partim ex Alexandri iudicio qui, ut scribit Sozomenus, Baptismum non prius ratum habuit, quam cognovisset omnia juxta ordinem Ecclesiasticum servata esse.

Obj. 2º. Valuit Baptismus Genesio mimo, ab uno è suis sociis in theatro datus: siquidem ita derepente mutatus est, ut mortem pro Christo subire non dubitaverit: atqui Baptismus ille celebratus fuit sine ulla intentione faciendi quod facit Ecclesia; nihil enim joculari magis fingi potest; ergo, &c.

Resp. Historiam hanc ita fabulam redolere, ut nullum ex ea deduci possit argumentum. Si enim, ut narrat Martyrologium ab Adone Viennensi Episcopo adornatum, Genesius, cum Religionis Christianæ mysteria luderet, in theatro baptizatus fuit, qui fieri potest ut factum illud Veteres omnes siluerint? Atqui tamen ab anno Christi 285, quo Martyr occubuit Genesius juxta doctissimum Tillemont, ad nonum usque sæculum quo scripsit Ado, nullum reperias autorem qui scenici illius Baptismatis meminerit, ut norunt eruditi. Præterea tanta est Scriptorum in referendo facto discrepantia, ut sola falsitatem satis arguat. Ado narrat Genesium à Christiano Sacerdote baptizatum, quem morbo

simulato in theatrum vocaverat, ut jocularium fieret spectaculum. Nonnulli volunt Genesium ab alio mimo baptizatum, quem tamen monuit Angelus, ut rem sacram serio pièque conficeret; alii tandem ab ipso Angelo qui eo ipso tempore in theatrum delapsus est, quo Christianam Religionem actores sacrilegi ludebant. Pudeat adversarios ex eo facto argumentum petere, in quo undique sese prodit falli suscipio.

Obj. 3º. Judice Augustino, valet Baptismus ab ebrioso datus. *Non timeo. . . ebriosum*, inquit, *quia. . . Christus est qui baptizat.* (Tract. 5. in Joan. num. 18.) Atqui in ebrioso nulla esse potest intentio faciendi quod facit Ecclesia, cum nequidem liberè agat; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Ebrium enim inter & ebriosum plurimum est discriminis; ebrium dicimus eum cujus ratio vino est obruta, in quo proinde, dum agit, nec intentio est, nec vera libertas; *ebriosus* autem appellatur, qui pravam habet vino sese ingurgitandi consuetudinem, & talis esse potest, etiam cum nihil vini gustaverit; in eo proinde intentio veraque libertas reperitur: *Quamvis actu ebrius*, inquit S. Thomas, *intentionem habere non possit, tamen ebriosus potest esse non actu ebrius, & intentionem baptizandi habens, baptizare.* (In 4. distinct. 6. q. 1. quaestione. 1. ad 3.) Atqui de ebrioso hic loquitur Augustinus, ut ex ipso loco patet.

PROPOSITIO II. ®

Intentio habitualis non sufficit; actualis optanda quidem, sed non omnino necessaria; satis est virtualis.

Prob. prima pars. Intentio quæ non sufficit ut actus humano modo fiat, non satis est in Sacramentis perficiendis; voluit enim procul dubio Christus Sacramentorum Ministros, utpotè mylter-

riorum Dei dispensatores, humano saltem modo agere: atqui intentio *habitualis* non sufficit ut actus humano modo fiat, id est, deliberatè & cum rationis iudicio, cum in ipsis etiam dormientibus & ebriis locum habeat, qui sanè humano modo, & cum rationis deliberatione, iudicio & libertate non operatur; ergo intentio *habitualis* Sacramentorum Ministro non sufficit. Nec te moveat, quod ex veteribus Theologis aliqui, & inter alios S. Thomas, intentionem *habitualement* satis esse definiant. Illi enim duplex tantum intentionis genus novere, *actualement* nimirum & *habitualement*; nec aliud *habitualis* nomine intellexerunt, quam quod *virtualis* vocabulo significamus.

Prob. secunda pars. Illud in Sacramentis celebrandis immerito exigetur, quod in nostra potestate non positum est; atqui intentio *actualis* quæ præfens animus hic & nunc ad illud advertit quod agitur, nostræ potestati non subjacet; tanta quippè est animi nostri mobilitas, inconstantia, volubilitas, ut nobis etiam nolentibus quasi elaboratur, & quando unam eandemque rem diu cogitare nobis proponimus, ad alias omnino dissimiles divertat. Quamvis igitur *actualis* intentio plurimum operanda sit, & propter debitam Sacramentis reverentiam consulatur omnibus, non tamen exigitur velut necessaria.

Prob. tertia pars. Ad Sacramenta validè perficienda requiritur aliqua intentio; atqui nec exigitur *actualis*, nec satis est *habitualis*; superest igitur ut necessaria sit *virtualis* & sufficiat. Præterea illa intentio satis est ad celebranda Sacramenta, per quam actiones nostræ fiunt humano modo: atqui per intentionem *virtualement* actiones nostræ, &c. Tunc quippè intentio *virtualis* dicitur, cum opus sit ex prævio & deliberato voluntatis imperio, quod nec per longiores temporis interruptum, nec per contrariam voluntatem revocatum fuit: atqui opus huiusmodi in societate

civili verè humanum censetur & deliberatum, licet qui agit ad suam actionem animum advertat; ergo *virtualis* intentio nostras actiones efficit verè humanas, & proinde sufficit ad Sacramenta validè perficienda.

PROPOSITIO III.

Ad veritatem Sacramenti minimè necesse est, ut Ministri intentio ad ipsum Sacramenti effectum referatur.

Prob. 1°. ex universalis Ecclesiæ consuetudine, Baptismum enim à Calvinistis, Lutheranis, Socinianis, aliisque recentioribus hæreticis celebratum, approbat & ratum habet Ecclesia, nec eum iterari permittit, cum ex sectis illis nonnulli ad ipsam redeunt: atqui tamen non ignorat hæreticos illos Baptismi effectum non intendere, cum iustitiam internam & characterem, quæ totidem sunt Baptismatis effectus, ab iis negari probè noverit; ergo, &c.

Prob. 2°. ex Augustino qui Bonifacium sic alloquitur: *Nec illud te moveat, quod quidam non ead fide ad Baptismum percipiendum parvulos ferant, ut gratiâ spirituali ad vitam regenerentur æternam, sed quod eas putant hoc remedio temporalem retinere, vel recipere sanitatem: non enim propterea illi non regenerantur, quia non ab istis hac intentione offeruntur. Celebrantur enim per eos necessaria ministeria & verba Sacramentorum sine quibus consecrari parvulus non potest.* (Ep. 98. n. 5. tom. 2. p. 267.) Ibi non de parentibus duntaxat, sed etiam de Ministris agitur, per quos scilicet necessaria ministeria & Sacramentorum verba celebrantur: atqui, ex S. Doctore, licet Ministri illi effectum Baptismatis, sive regenerationem spiritualement, non sibi proponant, validè tamen baptizant, & per eos parvuli regenerantur; ergo, juxta S. Augustinum,

ad Sacramenti veritatem minimè necesse est, ut Minister intentionem habeat sacramentalem effectum producendi.

Cujus rei rationem affert exemploque illustrat S. Thomas: *Perversa intentio pervertit opus intendenti, non autem opus alterius; & ideo ex perversa intentione Ministri pervertitur id quod agit in Sacramentis, in quantum est opus ejus, non in quantum est opus Christi cuius est Minister: & est simile, si minister alicujus hominis pravâ intentione deserret pauperibus eleemosynam, quam dominus rectâ intentione mandaret.* (3. part. q. 64. art. 10. ad 3.)

PROPOSITIO IV.

Ad Sacramentum factis est ut Minister liberè & serio exteriorem illius ritum adhibeat, quæcumque prava lateat in ejus animo voluntas, quamvis Sacramentum facere nolit, ipsumque interius irrideat & detestetur.

Prob. 1°. ex perpetua Ecclesiæ consuetudine. Semper enim Ecclesia Baptismum, à Judæis & Paganis cum materia formaque legitima administratum, ita ratum & validum habuit, ut illum iterari nunquam permiserit: atqui optimè novit Ecclesia Judæos & Paganos, cum Baptismum conferunt, nedum rem sacram facere velint, eum contra quasi profanam ceremoniam contemnere & detestari; præterea ab iis qui, accepto apud Hæreticos Baptismate, ad Ecclesiam revertebantur, nihil aliud querendum statunt Canones, quàm utrum adhibita fuerit materia & forma à Christo præscripta; nec unquam conquestum legimus, an Minister qui serio ritum exteriorem observaverat, internum faciendi ritus sacri profectum habuisset: atqui hæc agendi ratio satis probat, Ecclesiæ semper fuisse persuasum, eo ipso vali-

dum esse Sacramentum, quod Minister serio ritum exteriorem usurpet, quem Christus instituit, & Ecclesia frequentare consuevit.

Prob. 2°. ex celeberrima S. Augustini contra Donatistas disputatione. Contendebant illi talia esse Sacramenta, quales sunt ii à quibus ministrantur; undè colligebant hæresi, schismate & impietate qualibet ministrantium, Sacramenta fieri irrita; contra vero S. Doctor, tanquam principium certum, statuit eo non posse cujuslibet sceleribus & perversitate violari, ad illorumque integritatem nihil interesse, quæ sit Ministrorum probitas vel pravitas, modo ritum à Christo præscriptum adhibeant, quia *Christus est qui baptizat.* Hæc effata in Augustini contra Donatistas scriptis passim occurrunt: *Dicimus Baptismum Christi,* inquit, *id est, verbis Evangelicis consecratum, ubique eundem esse, nec hominum quorumlibet, & qualibet perversitate violari.* (Lib. 6. de Baptismo, cap. 25. n. 47.) Atqui id profecto dicere non potuisset, si eorum Ministrorum pravitate everti Sacramentum existimasset, qui dum exteriorem ritum omnem serio observant, eum interius irident & detestantur; ergo S. Doctor ab ea opinione profus fuit alienus.

Prob. 3°. ex S. Thoma quem conantur adversarii per fas & nefas in partes suas trahere. Post confirmatam intentionis necessitatem, sibi objicit incertos igitur esse omnes, an Sacramenta verè susceperint, quia ipsis constare non potest Ministri intentio. Hanc autem difficultatem ita solvit: *Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ cuius est Minister; in verbis autem quæ profert exprimitur intentio Ecclesiæ, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, nisi exterius contrarium exprimitur ex parte Ministri.* (3. part. q. 64. art. 8. ad 1.) *Non requiritur mentalis intentio, sed sufficit expressio intentionis per verba ab Ecclesia instituta; & ideo si forma servatur, nec aliquid exterius dicitur,*

quod intentionem contrariam exprimat, *Catechumenus baptizatus est.* (4. dist. 6. q. 1. art. 2. *quæstionum.* 1. ad 2.)

Hinc nascitur istud argumentum: qui intentionis mentalis necessitatem rejicit; qui docet tunc perfici Sacramentum, quando Minister in verbis quæ profert exterius, exprimit intentionem Ecclesiæ, cujus nomine & autoritate agit, ille profectio non existimat necessarium esse, ut qui serio ritum exteriorum adhibet, rem sacram facere intus velit: atqui S. Thomas, intentionis mentalis necessitatem rejicit, & docet tunc perfici Sacramentum, &c. ergo, &c.

Prob. 4°. Ratione Theologicâ. 1°. Christus Ecclesiam suam quæ ex hominibus, non autem Angelis constat, voluit externæ & aspectabilis Republicæ formam habere: atqui in Republica qualibet benè constituta valent acta civilia, cum in iis conficiendis observatum fuit quidquid legibus cautum est, nec de interna Ministrorum intentione curatur; ratum censetur instrumentum, quod Notarius ab iis quorum interest rogatus, sciens ac volens sub idonea forma describit; sic firma habetur sententia quam Judex in tribunali sedens, cum suæ dignitatis apparatu, liberè & serio pronuntiavit, nec rimari necesse est quid in Notarii vel Judicis animo latuerit; ergo pariter rata validaque Sacramenta existimari debent in Ecclesia, cum serio & liberè celebrantur, & Minister cum suæ dignitatis insignibus omnem ritum exteriorum à Christo & Ecclesia præscriptum adhibet, quamvis occultæ dissimulationis reus existat, & interius irideat quod gerit exterius.

2°. Quis in animum sibi inducat, Christum Sacramenta sic instituisse, ut quæ nobis causam salutis esse voluit, amplissima quoque fierent scrupulorum & anxietatum seges? Atqui si necesse est ut Minister internam habeat intentionem, quæ velit hoc esse sacram quod agit, fidelium con-

scientia perpetuis scrupulis & sollicitudinibus non posset non cruciari. Quis merito non dubitaverit an verè baptizatus, verè absolutus, verè Presbyter consecratus fuerit, & verè Christi corpore & sanguine nutritus? Cum enim esse possint in Ecclesia Ministri moribus perditæ, à Fide Christiana alieni, omnique Religionis expertes, nonne verisimillimum est eos, veluti profanum & superstitionum interius irridere, quod exterius veluti sacrum & religiosum observant? Præterea, licet probabiliter conjiciam Ministrum à quo sui Presbyter Ordinatus, intentione rectâ non caruisse, quis de illius intentione qui Ministrum hunc consecravit testimonium ferat? quâ in re quo remotiora erunt tempora, eo major erit obscuritas & sollicitudo; rejicienda est igitur opinio tot incommodis obnoxia, & à Christi caritate abhorrens. Cur enim noluit Sacramenta à fide vel probitate Ministrorum pendere, nisi ut circa veritatem acceptorum Sacramentorum anxii semper & fluctuantes non essemus? Numquid ergo voluit ut ex altera parte in eandem sollicitudinem relaberemur, Sacramentorum veritatem interiori Ministrorum intentioni illigando, quæ nobis certe comperta esse non potest?

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Ex Concilii Tridentini definitione, requiritur in Ministris intentio faciendi quod facit Ecclesia: atqui Ecclesia facit ritum sacram; ergo necessaria est in Ministris intentio ritum exteriorum ut sacram peragendi.

Resp. Dist. maj. Id est, requiritur intentio faciendi ritum exteriorum quem Ecclesia observat & habet ut sacram, conc. maj. id est, requiritur intentio faciendi ritum externum, quatenus est Sacramentum, neg.

Hoc unum itaque suo decreto statuere voluit

Tridentina Synodus, videlicet necessariam esse, ut Minister velit ritum externum celebrare, quem adhibere solet Ecclesia; nequaquam vero definitum est non valere Sacramentum, nisi Minister internam habuerit intentionem ritum externum perficiendi, ut factum. Non ideo enim convenerant Patres, ut Scholarum opiniones à Theologis Catholicis propugnatas excuterent, sed ut gliscentes hoc tempore errores damnarent. Ex Theologis autem Catholicis non pauci sentiebant, minime necessarium esse ut velit Minister rem sacram facere, at suam constare Sacramentis veritatem, quoties ritus externus serio peragitur, etiamsi Minister nolit Sacramentum conficere. Sic inter alios existimabant Salmero & Catharinus, qui Concilio Tridentino interfuerunt. Præterea Cardinalis Palavicinus in sua Concilii Tridentini historia, testatur haud esse expunctam sententiam Catharini, aliorumque Theologorum opinantium Sacramento, quo ratum sit, sufficere in Ministro voluntatem serio agendi; obesse tantummodo jocum, quem Sacramentum suscipiens cognoscere possit. (Lib. 12. cap. 10. n. 34.) Atqui hanc Catharini sententiam rejectisset Concilium, si prædicto Canone statuisset non valere Sacramentum, nisi Minister internam habuerit voluntatem conficiendæ rei sacræ; ergo non illud fuit Synodi consilium.

Obj. 2º. Idem Concilium definit nullam esse absolutionem à Sacerdote prolatam, cui animus verè absolvendi & serio agendi desit. (Sess. 14. de Pœnit. cap. 6.) Atqui verè absolvendi & serio agendi animum non habet, qui non vult ritum exteriorem facere tanquam sacram; ut igitur valeat absolutio, ac proinde Sacramentum, necesse est Ministrum velle ritum, tanquam sacram, perficere.

Resp. Dist. maj. Cui desit animus verè absolvendi, id est, externum absolutionis ritum serio adhibendi, conc. maj. cui desit internum absol-

vendi, id est, peccata remittendi propositum, neg. maj.

Porro non sic accipienda sunt Concilii verba, quasi debeat Minister peccatorum remissionem revera sibi interius proponere, ut valeat Sacramentum: indè enim sequeretur necessarium esse ut Minister effectum Sacramenti interius velit: quod tamen ab iis ipsis rejicitur contra quos dimicamus; sed ea fuit Concilii mens, ut admoneret à Ministris serio, non autem jocose & scurriliter, adhibendam esse externam absolutionis formulam. Id consilii Patres habuisse ex eo liquet, quod eo loci Lutheranam doctrinam damnaverint. Lutherus enim art. 12. inter eos qui à Leone X proscripti sunt, ait pœnitentem, etiamsi.... Sacerdos non serio, sed joco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissimè esse absolutum. (Tom. 14. Concil. Labb. pag. 392.) Contra vero sic declarat Synodus: Non debet pœnitens adeo sibi de sua ipsius fide blandiri, ut etiamsi.... Sacerdoti animus serio agendi, & verè absolvendi desit, putet tamen se propter suam solam fidem, verè & coram Deo esse absolutum. (Sess. 14. de Pœnit. c. 6.) Quis autem non videat hæc Concilii verba ad Lutheranum errorem spectare? Censeo, inquit Palavicinus, sententiam Tridenti proscriptam, eandem esse quam Leo X per suam Constitutionem in Luthero damnaverat; videlicet, ita fuisse à Christo institutum Sacramentum, ut etiamsi Minister per manifestam irrisionem ac ludibrium illud peragat, effectum consequatur. (Hist. Concil. Trid. Lib. 9. n. 2. cap. 6.) Ergo per animum verè absolvendi quem exigunt Patres, intelligendus est animus absolutionis ritum, serio, graviter, semotisque jocis perficiendi; sicque configitur Lutheri doctrina, qui assererat ratam fore absolutionem, etiam joculariter & mimicè datam.

Obj. 3º. Rubricas Missalis Romani, quæ sic ferunt: Si quis habeat coram se undecim hostias,

& intendat consecrare solum decem, non determinans quas decem intendit, nullas consecrat, quia requiritur intentio. (Cap. 7. de defectu intentionis.) Undè sequitur necessariam esse interiorem consecrandi intentionem.

Resp. Quæcumque Rubricis Missalis Romani debeat reverentia, eas tamen vim legis non obtinere, ex qua nunquam recedere liceat: in iis enim nonnulla sunt quæ vel incerta, vel etiam falsa à Theologis existimantur. Sic, v. g. statuunt: *Verba consecrationis quæ sunt forma hujus Sacramenti, sunt hæc: hoc est enim corpus meum; hic est enim calix sanguinis mei, novi & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum; si quis autem aliquid diminueret... non conficeret Sacramentum.* (Cap. 5. de defectibus ex parte formæ.) Atqui illud non modo sana Theologia, ait Drouin, sed & ipsa Romana Ecclesia prorsus falsum esse judicat. Approbat enim sacrificium à Græcis oblatum: *Atqui forma consecrationis apud Græcos, inquit Arcudius, sunt hæc certa & determinata, eaque sola verba: hoc est corpus meum; hic est sanguis meus, quæ sunt verba Salvatoris.* (Lib. 3. concord. cap. 26. 247.)

Prætereà si Parochus, die festo Paschæ Missam solemniter celebrans, sub oculis & manibus multas habeat hostias, ex quibus unam, quam tamen non determinat, consecrare non intendit; si, inquam, super omnes accuratè serioque consecrationis verba proferat, quis in animum sibi induxerit nullam consecratam esse hostiam, vacuæque & inane à sacra mensa recessuros qui ad eam accesserant? Quæ enim afferitur ratio, quia requiritur intentio, nihil probat, cum in ea hypothese non desit. Nam ibi est intentio omnes hostias consecrandi, ubi supra omnes serio, liberè, & in debitis circumstantiis, proferuntur verba consecrationis; non ea est igitur Rubricarum au-

toritas, quæ doctrinam nostram tantis munitam præiudiis evertere debeat.

ARTICULUS II.

De sanctitate vel probitate Ministrum.

Hic tria sunt inquirenda; primum, utrum sanctitas in Ministris requiratur ut Sacramenta validè conficiant; secundum, an mortaliter peccet Minister qui gravis peccati sibi conscius, Sacramenta celebrat vel dispensat; tertium, utrum liceat Sacramenta ab improbo Ministro petere vel recipere.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Utrum sanctitas in Ministris requiratur, ut Sacramenta validè conficiant.

Contendebant Donatistæ irrita prorsus esse Sacramenta, non ab hæreticis tantum, sed etiam à peccatoribus celebrata. Id primum de peccatoribus, etiam occultis, & postea de publicis duntaxat asseruere, ut refert Augustinus: (Lib. 2. contra Cresconium, cap. 28 & lib. 2. contra epistolam Parmeniani, cap. 13.) Hæc hæresis non ante sæculum V. extincta est, quo tempore in plurimis Africæ Conciliis proscripta, & à gravissimis Scriptoribus, præsertim autem ab Augustino, confutata sensim interiit; extinctam autem suscitârunt XII sæculo Valdenses, Albigenes, & desinente sæculo XIV, Hussitæ & Wiclefitæ, qui conficiendorum Sacramentorum potestatem, non manifestis solum, verum etiam occultis peccatoribus, eripuerunt; in eodem errore nostris temporibus versantur Anabaptistæ. Contra hos omnes sit

PROPOSITIO.

Sanctitas, id est, status gratiæ justificantis, in Ministro non requiritur, ut Sacramenta validè conficiat.

Prob. 1°. ex Scripturis. De Christo dicitur: *Hic est qui baptizat in Spiritu Sancto. (Joan. 1. 33.) Cui simile est illud Pauli: Ego plantavi, Apollo rigavit; sed Deus incrementum dedit: itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. (I. Cor. 3. v. 6 & 7.)* In Sacramentis igitur, ut sæpius observat Augustinus, Christi solius est habenda ratio, non Ministrorum qui pravis moribus nec Sacramenta polluerent, nec suscipientes ritè comparatos promissâ gratiâ fraudare possunt. *Baptisma, ait Augustinus, tale est, qualis est ille in cujus potestate datur, non qualis est ille per cuius ministerium datur. (Tract. 5. in Joan. n. 6.) Quid tibi facit malus Minister, ubi bonus est Dominus? (Ibid. n. 11.)*

Prob. 2°. ex perpetuo Ecclesiæ usu Hæreticos enim Sacramenta iterantes semper damnavit; ea ab improbis Ministris celebrata nunquam iteravit: atqui non aliam ob causam ita se gessit, nisi quia constanter existimavit Sacramenta, sive à sanctis, sive ab improbis Ministris conficerentur, eandem vim & efficaciam retinere. Et sanè duo præsertim Ecclesiæ constanter in Sacramentis conficiendis postulavit, scilicet materiæ & formæ conjunctionem, & utramque confociandi potestatem: atqui malus Minister materiæ formamque simul colligere potest, perindè ac sanctus; eadem est in utroque potestas: cum perpetua illa sit, nec scelere aliquo, perditivè moribus aboleri possit. Denique doctrinam hanc asseruere Concilia generalia, Constantiensis & Tridentinum: prius quidem, cum hanc damnavit Wiclefii propositionem: *Si Episcopus, vel Sacerdos existat in peccato mortali, non*

ordinat, non consecrat, non baptizat; (Tom. 12. Concil. pag. 264.) posterius vero, cum ita definit: *Si quis dixerit Ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia quæ ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere aut conferre Sacramentum, anathema sit. (Sess. 7. de Sacram. in gen. can. 12.)*

Prob. 3°. Multiplici similitudine à Patribus usurpatâ. S. Gregorius Nazianzenus Sacramentorum Ministros comparat cum sigillo quod insculptam Imperatoris imaginem habet. (*Orat. de Bapt.*) Eisdem S. Augustinus confert, modo cum agricola qui solo mandat semina; modo cum canali quo devehitur aqua; modo, si mali sint, cum loco immundo per quem transmittitur lumen. (*Lib. 3. contra Cresconium, cap. 8. -- Tract. 5. in Joan. -- Lib. 3. contra Donat. cap. 10.*) Atqui sigillum, ferreum sit vel aureum, imaginem nihilominus imprimit; agricola, licet impius fuerit, nihil femini nocet; canalis, sive lapideus sit, sive cujuslibet alterius materiæ, fecundas in agrum aquas transfundit; denique loca immunda & sordida, luci quam transmittunt nihil splendoris & puritatis detrahunt; ad Sacramenti igitur integritatem perindè est, sive à sanctis, sive à corruptis Ministris perficiatur vel administretur.

Prob. 4°. Ratione. 1°. Sacramentorum una veraque causa est Deus, à quo vim omnem suam & efficaciam habent; Minister vero nudum est instrumentum, qui proindè materiæ & formam adhibere potest, non gratiam quæ solius Dei est, efficere; non potest igitur instrumenti vitium & pravitas benignitatem causæ impedire aut Dei opus corrumpere Ministri improbitas.

2°. Si à Ministri sanctitate pendeat Sacramentum, nulla esse poterit in Fidelibus de accepto Baptismate securitas: quis enim ministrantium pietatem compertam & exploratam habere potest? *Quomodo, inquit Augustinus, securi erunt,*

si conscientia dantis attenditur, quæ latet oculos accepturi? (Lib. 1. contra litteras Petiliani, n. 4. tom. 9. pag. 207.)

3°. Ex errore quem refellimus sequeretur; Fideles magis vel minus justos esse; prout à Ministris magis vel minus sanctis Sacramenta receperint. Si ex innocentia baptizantis, ait Augustinus, expectatur ut fiat innocentia, baptizati, tanto erit quisque innocentior, quanto innocentior à quo baptizetur, invenerit; & tanto ipse minus erit innocens, quanto & ille à quo baptizatur: & si fortè contra aliquem tenet odium qui baptizat, hoc & illi qui baptizatur imputabitur. (Ibid. Lib. 2. cap. 6. pag. 219.) Atqui hæc quàm absurda sint, nemo non intelligit; ergo, &c.

Solvuntur objecta.

Objiciebant Donatistæ 1°. varia Scripturæ loca, & maxime ista: *Ab immundo quid mundabitur?* (Eccli. 34. 4.) *Scimus quia peccatores Deus non audit.* (Joan. 9. 13.) *Non potest arbor mala... bonos fructus facere.* (Matth. 7. 18.) Undè concludebant Sacramenta ab improbis Ministris celebrata, prorsus nulla esse & irrita: alioquin, aiebant, posset immundus aliquem mundare, peccator à Deo audiri, & arbor mala bonos fructus facere; contrarium autem Scripturæ restantur.

Resp. Hæc Scripturæ loca in pravos alienosque sensus à Donatistis detorqueri solita, doctrinam nostram nequidem perstringere, si probè intelligantur. Primus locus facile solvitur neque enim ab immundo Ministro, sed à Deo tanquam verà & unica gratiæ causâ, mundatur qui Sacramentum recipit. Secundi textus nulla est autoritas: non enim Christus ipse, sed cæcus ab eo sanatus loquitur. Præterea ad rem non pertinent: hoc unum quippè significat, Deum peccatores non audire;

ubi

ubi agitur de patrandis miraculis: quæ falsam doctrinam confirmant. Manifestum est enim cæcum his verbis Pharisæos refellere, qui Christum à quo sanatus fuerat, peccatorem esse per summum nefas asserabant. Nimirum si violati Sabbati, inquebar, reus esset; si adversus Deum loqueretur, numquid tantum miraculum Dei nomine & invocatione edidisset? Denique non improbum Ministrum, sed Christum ipsum in ejus nomine celebratur Sacramentum, audit Deus, Ad tertium respondeo Ministros, quantumvis improbos, non esse malas arbores, quatenus merâ sunt Christi instrumenta, qui ipsorum manu vicariâ utitur, ut per Sacramenta suam hominibus gratiam largiatur.

Objiciebant 2°. inanes quasdam ratiunculas, quas hic breviter indicasse sufficiet: 1°. improbus homo membrum est diaboli, ac proindè Christi Minister esse non potest; 2°. gratiam quâ ipsi carent impii aliis conferre nequeunt; 3°. graviter peccat malus Minister, dum Sacramenta conficit: quis autem credat actionem malam esse posse gratiæ instrumentum?

Resp. hæc omnia facile solvi. 1°. Nihil vetat hominem simul esse & membrum diaboli propter vitam ac mores, & Ministrum Christi propter acceptam ab eo & ab Ecclesiâ potestatem; maxime cum potestatem illam nequeant perditum mores extinguere. 2°. Minimè necesse est id residere in instrumentis, quod ipsorum virtute non efficitur; at vero Minister non alias in conferenda gratia partes habet, quàm instrumenti, neque ipsius gratiæ causa est, sed Deus; licet igitur gratiâ careat, illius à Deo largiendæ instrumentum esse potest. 3°. Impii Ministri Sacramenta conficientis actio, in Ministro quidem mala est, non autem ratione sui spectata. Materiam enim & formam conjungere bonum est, quamvis grande sit nefas eas jungendi potestatem cum pravis moribus exercere.

PARAGRAPHUS II.

An mortaliter peccet Minister qui lethalis peccati conscius, Sacramenta conficit vel dispensat.

Questionem hanc solvet sequens

PROPOSITIO.

Mortaliter peccat qui lethalis peccati sibi conscius, Sacramentum ex officio conficit vel dispensat.

Prop. 1°. ex Scriptura. Sacerdotes qui accedunt ad Dominum, sanctificentur, ne percutiat eos. (Exod. 19. 22.) Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt ... in quo est immunditia, peribit coram Domino. (Levit. 22. 3.) Quæ gravis pœna grave crimen arguit: atqui si lethalis duntaxat immunditiæ reus, sine grandi scelere non potuit ad vetera Legis Mosaicæ Sacramenta accedere, quæ nostrorum imagines tantum & umbræ fuerunt, quanto sceleratius est ab eo Sacramenta nostra celebrari & dispensari! qui mortalis alicujus peccati sibi conscius est, Quanto magis, ait Paulus, putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem Testamenti pollutum duxerit ... & Spiritui gratiæ contumeliam fecerit! (Hebr. 10. 29.) Quod sanè ii faciunt qui sanctissima novæ Legis Sacramenta, cum polluta sceleribus conscientia perficiunt vel administrant. Hinc illud Aquentis Concilii an. 1585 monitum: Parochi omnesque alii, ad quos cujuscvis Sacramenti administratio spectat, quàm diligentissimè videant, ne lethalis peccati labe infecti, dum aliorum salutem student, sibi æternæ sint damnationis ministri. (Tom. 15, Concil. pag. 124.)

Prob. 2°. Ratione. Minister Sacramenta conficiens vel dispensans, Christi Personam gerit, idque agit quod in Religione sanctissimum est: atqui Minister improbus non potest Christi Personam assumere, illudque tractare quo nihil est in Religione sanctius, quin gravem tum Christo, tum rebus sacris injuriam inferat; quin proinde mortaliter peccet; Quia, ait S. Thomas, hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei & contaminationem Sacramentorum, quantum est ex parte ipsius peccatoris, ... consequens est quod tale peccatum ex genere suo sit mortale. (3. part. quæst. 64. art. 6. in corp.) Quapropter S. Carolus in actis Ecclesiæ Mediolanensis sic hortatur: Sacerdos ad Sacramenta ministranda vocatus, primum sollicitè & intimè recogitare debet, an alicujus peccati mortalis .... sibi conscius sit. Quod si reum se esse novit, prius sacramentali Confessione se explare studebit; contritionem certè habere quàm diligentissimè curet. (Part. 4. tom. 1. pag. 408. Edit. Lugd. an. 1688.)

COROLLARIUM.

Ex iis quæ dicta sunt colligendum est, Diaconos gravis sceleris reos esse, si cum peccati mortalis conscientia, sacras solemnesque sui Ordinis functiones exercent: sacrilegii enim reus est quisquis Sacramentum indignè tractat. Subdiaconos à peccato mortali eximunt multi, quia eorum Ordinem ut Sacramentum non habent. Hæc autem ratio non satis firma est: ad peccandum enim mortaliter, functionem Ecclesiasticam indignè obeundo, nonne sufficit ut Ecclesiæ nomine exerceatur tanquam sacra? Nam quidquid hujusmodi est plurimum exigit reverentiæ: atqui subdiaconorum functio nomine Ecclesiæ exerceatur ut sacra, cum ad Eucharistiam conficiendam proximè inferviat; ita docent Natalis Alexander, (Lib. 2. art. 2. Regul. 10.) Habertus, &c. illud etiam collig-

gitur ex iis S. Thomæ verbis : *Quicumque cum peccato mortali aliquod sacrum officium pertractat, non est dubium quin indignè illud faciat; undè patet quod mortaliter peccat.* (In 4. distinç. 24. quæst. 1. art. 3. quæstiuicula 5.) Atqui Subdiaconi sacrum officium pertractant; ergo, &c.

Quod spectat ad inferiores Ministros, Acolythos nempe & clericali tonsurâ initiatos, hæc communis est sententia, eos functiones suas in statu peccati lethalis obeundo, mortaliter non peccare: ipsorum enim munia à Laicis, perindè ac Clericis exercentur, nec agere existimantur ut Ministri specialiter ab Ecclesia consecrari; meminerint tamen ipsis, dum suum Ordinem receperunt, à Pontifice dictum fuisse: *studete susceptum officium dignè implere . . . . Tunc etenim in Dei sacrificio dignè vinum suggeretis & aquam, si vos ipsi Deo sacrificium, per castam vitam & bona opera oblati fueritis.*

Quæres an mortaliter peccet qui culpæ gravis reus, Sacramentum, urgente necessitate, administrat.

Resp. Eâ de re non consentire Theologos. Alii enim putant ne venialiter quidem peccare Sacerdotem, qui in statu peccati mortalis positus puerum, urgente extremâ necessitate, privatim baptizat; eâ vero ratione nituntur, quod tunc non alia esse videatur Sacerdotis conditio, quàm Laici, nec agat ex officio, sive ut publicus Ecclesiæ Minister. Ita sentit S. Thomas: *In articulo necessitatis non peccaret baptizando, in quo etiam posset Laicus baptizare: sic enim patet quod non exhiberet se Ministrum Ecclesiæ, sed subveniret necessitatem patienti: secus est autem in aliis Sacramentis quæ non sunt tantæ necessitatis, sicut Baptismus.* (3. part. Quæst. 64. art. 6. ad 3.)

Quidam alii negant Sacramenta quocumque in casu, vel à quolibet Ministro sibi gravis peccati

conscio, posse sine mortali culpa confici; ita ut etiam Laicus aliquem in extremo periculo positum baptizans, à gravi peccato non sit immunis. Laicus, inquit, vel Sacerdos, urgente necessitate, baptizans, si non tanquam Ecclesiæ, certè ut Christi Minister agit, ipsiusque personam sustinet, nec minus est Sacramenti ipsius Minister, quàm Sacerdos solemniter baptizans: atqui hæc omnia videntur statum gratiæ exigere, ne Sacramento ipsique Christo, gravis fiat injuria. Præterea sicut non efficit necessitas ut sancta non sint sancta, ita nec efficit ut sanctè tractari non debeant.

PARAGRAPHUS III.

Utrum liceat ab improbo Ministro Sacramenta petere & accipere.

Hic agitur de Ministro quem in statu peccati mortalis versari certo cognoscimus; nisi enim rem ita esse gravissimis demonstretur argumentis, ne quemquam ut indignum Ministrum habeamus, verat caritas quæ non cogitat malum. (1. Cor. 13. p. 5.) Improbus autem Minister, vel Pastor est, vel extraneus ac subsidiarius Sacerdos. Uterque autem vel fuit excommunicatus, vel non. Inter excommunicatos etiam alii sunt tolerati, qui Judicis sententiâ publicè & nominatim denunciati non fuerunt; alii non tolerati, qui nimirum per Judicis sententiam solemniter & nominatim declarati sunt excommunicati. His positis, sit

PROPOSITIO I.

In extrema necessitate, urgente mortis periculo, licitum est ab excommunicato, etiam non tolerato, petere Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ, si non adsit alius.

Probat. Quia Baptismus & Pœnitentiæ ex
P 3

Sacramentis sunt maximè necessaria. De Baptismate apertissima est Augustini sententia: *Si quem forte coegerit extrema necessitas, ubi Catholicum per quem accipiat (Baptismum) non invenerit, ... per aliquam extra unitatem Catholicam positum acciperit, ... non solum non improbamus quod fecit, sed etiam securissimè verissimèque laudamus.* (Lib. 1. de Bapt. cap. 2. tom. 9. pag. 81.)

De Pœnitentia autem extat Synodi Tridentinæ definitio: *Pœ admodum, inquit, ne hæc ipsa occasione (casuum reservatorum) aliquis pereat; in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt.* (Sess. 14. de Pœnit. cap. 7.) Atqui Ecclesia omnibus Sacerdotibus frustra potestatem concessisset, à quibuslibet peccatis in extrema necessitate absolventi, ne Fideles pereant, si ipsi in iis angustiis Sacramentum Pœnitentiæ postulare & accipere licitè non possent à quolibet Sacerdote, ac proindè excommunicato non tolerato.

Si tamèn occurrat scandali periculum, metuendamque sit, ne quis adultus morti proximus, si ab Hæretico vel Schismatico baptizetur aut absolvatur, hæretic nomen dedisse, & ab Ecclesia defecisse existimetur, tunc eum jure suo uti non debere docent Theologi; verum ad misericordiam Dei confugere, & Baptismi voto vividæque contritione salutem suam in tuto ponere.

PROPOSITIO I I.

Si extrema necessitas non urgeat, justa tamen adsit causa, tunc licitum est Sacramenta, v. g. Eucharistiæ vel Confirmationis, ab improbo Ministro sed ab Ecclesia tolerato, petere & accipere, maximè si proprius sit Pastor.

Probatur prima pars. Quia licitum est, cum adest justa causa ab alio petere id quod potest citra culpam præstare, quamvis prævideatur peccaturus. Sic vulgo post S. Thomam docent Theologi licitum esse, quando fat gravis suppetit causa, quamvis non sit absolutè necessaria, à feneratorum mutuam petere & accipere, juramentumque ab eo postulare, qui per falsos deos juraturus prævidetur: atqui Sacerdos de quo hic agitur, potest citra culpam Sacramenta conferre, nempe vel confessionem sacramentalem præmittendo, vel actum vividæ contritionis eliciendo; aliundè vero supponitur causa sufficiens, ergo, &c. *Minister Ecclesiæ, ait S. Thomas, quandiu ab Ecclesia toleratur in Ministerio, ille qui ab eo suscipit Sacramentum, non communicat peccato ejus, sed communicat Ecclesiæ quæ eum tanquam Ministrum exhibet.* (3. part. quæst. 64. art. 6. ad 2.)

Prob. secunda pars. Cuique licet jure suo uti, cum justa occurrat causa: atqui jure suo utitur qui Sacramenta ab eo postulat; quem novit sibi ab Ecclesia constitutum esse Pastorem; cui proindè officium incumbit Sacramenta gregi sibi commisso conferendi; aliundè, ex hypothesi, adest justa postulandi causa; ergo, &c. Sic creditor pecuniam suam licitè reperit, quamvis prævideat debitorem pejeraturum. *Quandiu Minister Ecclesiæ, ait S. Thomas, qui est in mortali (peccato) ab Ecclesia sustinetur, ab eo Sacramentum recipere ejus subditus debet, quia ad hoc est ei obligatus eo quod sit*

ipſius Paſtor. (In 4. diſtinct. 24. quaſt. 2. art. 3. quaſtunc. 5. ad 3.)

Diximus autem, ſi juſta adſit cauſa, quæ ſanè locum non habet, cum alterius Miniſtri qui ſit vir probus, copia datur; tunc ergo, vel etiam à proprio Paſtore, abſtinendum eſt. Vetat enim lex caritatis ne quis jure ſuo utatur cum gravi damno ſpiritualis alterius, ubi rem ſibi debitam aliâ viâ ſine periculo & detrimento conſequi poteſt: atqui Fidelis qui à nefario Paſtore Sacramenta requireret, cum abeundi alterius Miniſtri opportunitatem habet, ipſi gravis damni ſpiritualis, nempe ſacrilegii, occaſionem præberet, dum eadem Sacramenta poteſt ab alio ſine periculo recipere; ergo tunc, prætermiſſo proprio Paſtore, Sacramenta petere ab alio tenetur. Regulam hanc ſic tradit S. Thomas: *Sed tamen, præter neceſſitatis articulum, non eſſet tutum quod eum (Parochum) induceret ad aliquid ſui Ordinis exequendum, durante tali conſcientiâ, quod ille in peccato mortali eſſet.* (Ibid.)

Præterea, ſicut modicum ob lucrum nefas fuerit juramentum ab infideli exigere, quem prævides falſos deos teſtes invocaturum, ita neque ob ſpiritualem fructum qui in aliud tempus diſſerri poſſit, crediderim licitum eſſe à Miniſtro ſlagitioſo, etiam ſi Paſtor eſſet, Sacramenta poſtulare, ipſique committendi ſacrilegii occaſionem præbere. *Ne ponatis offendiculum fratri, vel ſcandalum*, ait Apoſtolus. (Rom. 14. v. 13.) Quapropter ſi ageretur tantum de Feſti alicujus celebratione, de Communione quæ ſtatis hebdomadæ diebus fieri ſolet, &c. non exiſtimamus hujusmodi cauſas ſufficere, ut ab improbo Miniſtro, etiam Parocho, Sacramenta deſumere liceat. Nulla enim hic occurrit neceſſitas, etiam moralis: atqui ex S. Thoma; *præter neceſſitatis articulum, non eſſet tutum*, hujusmodi Paſtorem inducere ad aliquid ſui Ordinis exequendum. Aliter vero ſe res habet, ſi urgeat præceptum de percipienda in Paſchate Euchariftia; ſi ex Sacra-

mentorum dilatione periculum lapſus immineat; ſi in ſtatu peccati mortalis diu ſis verſaturus; juſta tunc adeſt cauſa pravum ad Miniſtrum conſugiendi, ſi alter uſ deſit copia: nemo enim tenetur, cum gravi ſalutis ſuæ periculo damnoque ſpirituali, alterius bono conſulere.

ARTICULUS III.

De fide Miniſtri.

Hic expendendum eſt utrum ad Sacramenta validè perficienda, fides requiratur in Miniſtris, ita ut infideles & Hæretici ea validè non conficiant. Exeunte ſæculo II, Agrippinus Carthagenſis Epicoſopus, primus omnium, ut ſcribit Vincenſius Lirinienſis, (Commonit. cap. 9.) à veteri perpetuâque Apoſtolorum Traditione receſſit, & cum Africanis quibuſdam Epicoſopis Baptiſmum ab Hæreticis datum, ut irritum habuit, eoſque ad Eccleſiam redeuntes denuo baptizavit. Hanc ſententiam deinde amplexi ſunt Tertullianus; (lib. de Baptiſmo, cap. 15. & lib. de pudicitia, cap. 19.) S. Cyprianus Carthagenſis Præful, qui varias ea de re Synodos habuit; 6. Firmilianus Caſarienſis in Cappadocia Epicoſopus, cum aliis Præfulibus Orientalibus non paucis. Stephanus vero Pontifex Romanus, cum majori Epicoſoporum numero, Baptiſmum datum ab Hæreticis ratum eſſe, nec proinde iterandum, ſed antiquæ Traditioni ſtandum eſſe pronuntiavit: cui decreto non obtemperârunt Africani Epicoſopi.

Sæculo IV. pro eodem errore vehementius quàm ceteri pugnârunt Donatiſtæ, qui, factò ſchiſmate, quotquot ad ſe veniebant ab Eccleſia Catholica, iterum baptizabant. Hanc vero quaſtionem S. Auguſtinus in ſuis adverſus Donatiſtas ſcriptis ita diligenter excuſſit, ut, deſinente IV. ſæculo, nulla

fuerit inter Catholicos dubitatio, quin approbandus esset Baptismus ab Hæreticis ritè celebratus. Sit igitur

PROPOSITIO.

Validus est Baptismus ab Hæreticis datus, modo ritum à Christo præscriptum adhibuerint, ac proinde in Sacramentorum Ministro non requiritur fides.

Probat 1º. Ex antiqua Ecclesiæ consuetudine. Illud validum censeri debet Sacramentum, quod ut tale habuit Ecclesia ante Agripinum Carthaginensem Episcopum. Nefas enim fuerit suspicari Deum permisisse ut Ecclesia, jam ab initio in re tanti momenti erraverit: atqui tota Christi Ecclesia Baptismus ab Hæreticis ritè administratum, ut verum & ratum habuit ante Agripini tempora: Is enim primus omnium mortalium, ut ait Vincenarius Linnensis, contra universalis Ecclesiæ regulam, . . . contra morem ac instituta majorum, rebaptizandum esse censebat. (Commonit. cap. 9.) Argumentum illud adversus Donatistas adhibet Augustinus: Nondum, inquit, erat diligenter illa Baptismi questio pertractata: sed tamen saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, in ipsis quoque Schismaticis & Hæreticis corrigere quod prævum est, non iterare quod datum est. . . . Quam consuetudinem credo ex Apostolica Traditione venientem. (Lib. 2. de Baptism. cap. 7. tom. 9. pag. 102. n. 12.) Aut enim ante Agripini & Cypriani tempora, nullam extitisse Concilium generale, à quo definitum fuerit validum esse Baptismus ab Hæreticis datum, nec iterandum, quia consuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hac sola opponebatur inducere volentibus novitatem. (Ibid. cap. 9. pag. 104.)

Prob. 2º. Ex Conciliis. Arelatense I. an. 314, ita declarat: *Placuit ut si ad Ecclesiam aliquis de*

hæresi venerit, interrogent eum nostræ fidei Sacerdotes Symbolum, & si perviderint eum in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto esse baptizatum, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum Sanctum. (Can. 8. tom. 1. Concil. pag. 1428.) Atqui si Patres Arelatenfes Baptismus ab Hæreticis acceptum existimassent irritum, nonne Hæreticos ad Ecclesiam redeuntes iterum baptizandos præcepissent? Numquid satis esse dixissent, ut manus ipsis imponeretur?

Concilium Nicænum I. an. 325, quod est primum generale, de Novatianis & Paulianistis sive Pauli Samofareni Discipulis ad Ecclesiam redeuntibus, longè disparem pronuntiavit sententiam. De Novatianis enim sic decernitur: *Placuit sancto & magno Concilio, ut impositionem manus accipientes, sic in Clero permaneant. (Can. 8.)* De Paulianistis vero statuitur *ut baptizentur omnimodis. (Can. 19. tom. 2. Concil. pag. 43.)* Atqui tanti discriminis ratio est, quod Novatianam Baptismatis formam adhiberent, eamque contra corrumpere Paulianistæ, quia, ut ait Innocentius I, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti minime baptizabant. (Epist. 22. ad Episcopos Macedoniae, cap. 5. tom. 2. Concil. pag. 1275.)* Ergo Patribus Nicænis persuasum fuit, valere Baptismus ab Hæreticis celebratum, modo legitimum eo ritum usurparent.

Denique, ut alia omitam, Concilium Tridentinum sic pronuntiat: *Si quis dixerit Baptismus, qui etiam datur ab Hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia non esse verum Baptismus, anathema sit. (Sess. 7. de Bapt. can. 4.)*

Prob. 3º. Rationibus Theologicis. Prima: Si Baptismus de quo agitur non valeret, maxime quia Sacramentum extra Ecclesiam susceptum, Hæreticorum, non autem Christi, Sacramentum videretur: atqui Baptismus in nomine Patris, &

Filii, & Spiritus Sancti apud Hæreticos datus; non est ipsorum, sed Christi, inquit passim Augustinus.

Secunda: Apostata qui fidem deserit, amissa fide Baptismum apud Catholicos acceptum retinet: atqui tam potest Baptismus in Hæresi conferri, quam retineri. Si enim Hæresis Baptismum semel acceptum non auferat, cur illius administrandi potestatem adimeret? Apostatis redeuntibus, ... inquit Augustinus, dum non redditur Baptismus, amittit non potuisse iudicatur, ... quod si haberi foris potest, cur etiam dari non potest? (Lib. I. de Bapt. cap. I. n. 2. tom. 9. pag. 79.)

Tertia: Ideo, Juxta Donatistas, non valet Baptismus ab Hæreticis celebratus, quia Spiritum Sanctum quem non habent, aliis dare non possunt: atqui hæc ratio nulla est, eamque afferentes Donatistæ secum pugnant. Fatebantur enim valere Sacramenta ab eo confecta, qui gravis peccati, sed occulti, reus erat: atqui profecto Spiritum Sanctum non habet, qui gravis peccati, quamvis occulti, conscius est; ergo, &c. Huc etiam recurrunt alia argumenta, quibus probavimus sanctitatem non esse Ministro necessariam, ut Sacramenta validè conficiat.

Solvuntur objecta.

Objic. 1°. Ea sententia rejici non debet, saltem ut fidei contraria, quam in Africa S. Cyprianus, & in Oriente S. Firmilianus cum aliis Episcopis non paucis defenderunt: atqui talis est sententia quæ irritum asserit Baptismum ab hæreticis datum; ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Si eam tenuerint ex antiqua Traditione, conc. maj. contra antiquam Traditionem, neg. maj.

Quam impugnamus sententiam multos magnique nominis defensores habuisse non diffitemur; sed

illos errasse ex eo compertum est, quod adversus doctrinam à majoribus acceptam, præter intentionem suam, pugnaverint. Vix enim eruperat illa de iterando hæreticorum Baptismate opinio, cum undique, ait Vincentius Lirinensis, ad novitatem rei cuncti reclamarent, atque omnes quaquaversum Sacerdotes, pro suo quisque studio, reniterentur: tunc beatae memoriae Papa Stephanus, Apostolicæ Sedis Antistes, cum ceteris quidem collegis suis, sed tamen præ ceteris resiliit. (Commonit. cap. 9.) Adversus eandem hanc doctrinam conspirasse totius orbis mortem, consuetudinem ex Apostolicâ Traditione venientem, consuetudinis robur quo tenebatur orbis terrarum, testatur Augustinus supra laudatus; hoc uno igitur argumento erroris satis convincitur S. Cypriani, Episcoporumque ipsi adhærentium sententia, quod eam repelleret communis & antiqua fides.

Obj. 2°. Eam doctrinam rejicere nefas est, quæ ab ipsis Apostolis descendit: atqui Cypriani sententia ab ipsis Apostolis derivata est: Canonibus enim Apostolicis ita statuitur: *Episcopum vel Presbyterum qui hæreticorum Baptismum . . . admiserit, deponi jubemus.* (Can. 46. tom. I. pag. 30. edit. Oxon. an. 1672.) Ergo, &c.

Resp. Neg. min. Canones enim qui dicuntur Apostolici, licet antiquissimi, tanto nomine immerito profus insigniuntur, neque ab ipsis Apostolis conditi fuere; sed variis ex Conciliis particularibus collecti, ut apud omnes litteratos constat, & multiplex ratio persuadet. 1°. Si Apostolos autores haberent, Scripturis Canonicis Novi Testamenti debuissent annumerari; quod à nemine tamen factum esse legimus. 2°. Quia nullum reperias veteris ætatis Scriptorem, qui illos Canones Apostolis adscripserit. 3°. Quia in iis multarum rerum fit mentio, quarum institutio temporibus Apostolicis recentior est, ut probant eruditi. Consultatur Natalis Alexander, (Hist. sæculi I.) &

Dupin; (*Novæ Biblioth. tom. 1.*) 4°. Quia si Canon objectus Apostolorum esset, illud Cyprianum & alios tum Africae, tum Orientis Episcopos, tantæ nimirum doctrinæ viros, profecto non latuisset; neque auctoritatem adeo reverendam neglexissent, qui argumenta undequaque arripuerunt, ut suam opinionem defenderent: atqui tamen objectum nobis Canonem nunquam allegarunt; cum igitur ex aliquibus *rebaptizantium* Conciliis excerptum esse maxime verisimile est.

Obj. 3°. Plurima alia quæ raptim perstringere sufficiat. 1°. *Unus Dominus, una fides, unum Baptisma*, ait Apostolus, (*Ephes. 4. 5.*) Itaque ibi duntaxat verus est Baptismus, ubi una & vera fides reperitur, quæ apud Hæreticos non extat. 2°. Ecclesia soli data tuere Sacramenta, quæ proinde extra Ecclesiam non transferuntur. 3°. Hæretici fidem abjecerunt; non possunt igitur Baptismum conferre, qui est fidei Sacramentum. 4°. Christo filios gignit Baptismus; in sola autem Ecclesia Christo spiritales filii procreantur; ergo in ea sola, non apud Hæreticos, verus est Baptismus.

Resp. ad primum, non ideo dictum esse, *una fides, unum Baptisma*, quasi hæc duo inter se ita cohæreant, ut à se invicem disjungi non possint: quemadmodum enim in Catechumeno potest esse sine Baptismate vero fides; sic nihil vetat verum esse apud Hæreticos sine fide Baptismum. Ita autem loquitur Apostolus ut significet, sicut una est fides, sic unum esse duntaxat Baptismum: atqui sive à Catholicis, sive ab Hæreticis conferatur, unus semper est; non multiplex Baptismus, quia eandem habet naturam, eademque materiâ & formâ constat. Præterea una est Scriptura, unumque Evangelium, quemadmodum unus est Baptismus: atqui nihilominus eandem cum Catholicis Scripturam, idemque Evangelium habent Hæretici; quidni igitur eundem etiam Baptismum habeant?

Resp. ad secundum; Scripturas, sicut & Sacra-

menta, Deus Ecclesiæ dedit: atqui apud Hæreticos veras Scripturas agnoscimus, quamdiu textum integrum servant; ergo & vera Sacramenta habent, si in iis perficiendis ritum Evangelicum retineant.

Resp. ad tertium: Aliud est Sacramentum fidei, aliud ipsa fides: qui enim in apostasiam prolabitur, fidem amittit: atqui tamen, fatentibus adversariis, fidei Sacramentum, vel Baptismum, in Ecclesia Catholica acceptum retinet; ergo plurimum est discriminis fidem inter & fidei Sacramentum.

Resp. Ad quartum: Veros Christo filios gignunt Hæretici, non quatenus ab Ecclesia sunt alieni; sed prout Ecclesiæ adhibent instrumenta, quæ apud eos non minus efficaciam habent, quam in ipsa Ecclesia: Sacramenta enim vim omnem suam à Christi institutione mutuantur. Qui de hæc quaestione plura desideraverit, adeat Natalem Alexandrum. (*Dissert. 23. in histor. sæculi III.*)

DISSERTATIO VIII.

De Subjecto Sacramentorum.

SOLUS homo viator, id est, in terris positus, subjectum est Sacramentorum. Sunt enim, ut ait Synodus Tridentina, totidem veluti instrumenta quibus *omnis vera justitia vel incipit, vel capta augetur, vel amissa reparatur.* (*Sess. 7. in proœmio.*) Atqui hujusmodi instrumenta pro solis hominibus in hæc miseriarum valle peregrinantibus instituta sunt, cum nec justitia in Sanctis qui patriam assecuti sunt, incipere, vel augeri possit, nec in damnatis reparari. Hic autem duo

Dupin; (*Novæ Biblioth. tom. 1.*) 4°. Quia si Canon objectus Apostolorum esset, illud Cyprianum & alios tum Africae, tum Orientis Episcopos, tantæ nimirum doctrinæ viros, profecto non latuisset; neque auctoritatem adeo reverendam neglexissent, qui argumenta undequaque arripuerunt, ut suam opinionem defenderent: atqui tamen objectum nobis Canonem nunquam allegarunt; cum igitur ex aliquibus *rebaptizantium* Conciliis excerptum esse maxime verisimile est.

Obj. 3°. Plurima alia quæ raptim perstringere sufficiat. 1°. *Unus Dominus, una fides, unum Baptisma*, ait Apostolus, (*Ephes. 4. 5.*) Itaque ibi duntaxat verus est Baptismus, ubi una & vera fides reperitur, quæ apud Hæreticos non extat. 2°. Ecclesia soli data tuere Sacramenta, quæ proinde extra Ecclesiam non transferuntur. 3°. Hæretici fidem abjecerunt; non possunt igitur Baptismum conferre, qui est fidei Sacramentum. 4°. Christo filios gignit Baptismus; in sola autem Ecclesia Christo spiritales filii procreantur; ergo in ea sola, non apud Hæreticos, verus est Baptismus.

Resp. ad primum, non ideo dictum esse, *una fides, unum Baptisma*, quasi hæc duo inter se ita cohæreant, ut à se invicem disjungi non possint: quemadmodum enim in Catechumeno potest esse sine Baptismate vero fides; sic nihil vetat verum esse apud Hæreticos sine fide Baptismum. Ita autem loquitur Apostolus ut significet, sicut una est fides, sic unum esse duntaxat Baptismum: atqui sive à Catholicis, sive ab Hæreticis conferatur, unus semper est; non multiplex Baptismus, quia eandem habet naturam, eademque materiâ & formâ constat. Præterea una est Scriptura, unumque Evangelium, quemadmodum unus est Baptismus: atqui nihilominus eandem cum Catholicis Scripturam, idemque Evangelium habent Hæretici; quidni igitur eundem etiam Baptismum habeant?

Resp. ad secundum; Scripturas, sicut & Sacra-

menta, Deus Ecclesiæ dedit: atqui apud Hæreticos veras Scripturas agnoscimus, quamdiu textum integrum servant; ergo & vera Sacramenta habent, si in iis perficiendis ritum Evangelicum retineant.

Resp. ad tertium: Aliud est Sacramentum fidei, aliud ipsa fides: qui enim in apostasiam prolabitur, fidem amittit: atqui tamen, fatentibus adversariis, fidei Sacramentum, vel Baptismum, in Ecclesia Catholica acceptum retinet; ergo plurimum est discriminis fidem inter & fidei Sacramentum.

Resp. Ad quartum: Veros Christo filios gignunt Hæretici, non quatenus ab Ecclesia sunt alieni; sed prout Ecclesiæ adhibent instrumenta, quæ apud eos non minus efficaciam habent, quam in ipsa Ecclesia: Sacramenta enim vim omnem suam à Christi institutione mutuantur. Qui de hæc quaestione plura desideraverit, adeat Natalem Alexandrum. (*Dissert. 23. in histor. sæculi III.*)

DISSERTATIO VIII.

De Subjecto Sacramentorum.

SOLUS homo viator, id est, in terris positus, subjectum est Sacramentorum. Sunt enim, ut ait Synodus Tridentina, totidem veluti instrumenta quibus *omnis vera justitia vel incipit, vel capta augetur, vel amissa reparatur.* (*Sess. 7. in proœmio.*) Atqui hujusmodi instrumenta pro solis hominibus in hæc miseriarum valle peregrinantibus instituta sunt, cum nec justitia in Sanctis qui patriam assecuti sunt, incipere, vel augeri possit, nec in damnatis reparari. Hic autem duo

quæri solent; primum, quænam intentio, secundum, quæ dotes in Sacramenta suscipientibus requirantur.

CAPUT PRIMUM.

De intentione iis necessaria qui Sacramenta suscipiunt.

IN parvulis non requiri propriam veramque intentionem, extra omnem controversiam positum est: cum enim rationis usum infans non habeat, intentionis & Consilii non est capax; ubique tamen baptizantur infantes: quinetiam in toto Oriente à suscepto Baptismate recentes, Confirmationem & sacram Eucharistiam accipiunt, eademque olim in Occidente vigeat consuetudo. Hic ergo de solis agitur adultis.

PROPOSITIO I.

Necessaria est adultis aliqua intentio, ut Sacramenta validè suscipiant.

Probatur. Sacramenti celebratio non minus in suscipiente, quàm in conscientia esse debet actio humana: atqui nulla actio verè humana est, nisi ex prævio rationis iudicio, & cum aliqua animi voluntate, sive intentione fiat. Hinc prius edocendos homines quàm baptizandos Christus admonuit: *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Hinc Ecclesia eos baptizari semper prohibuit, qui Baptismatis suscipiendi voluntatem, aut præsentem non significarent, aut præteritam certo aliorum testimonio non confirmarent: *Subitè obmutescens, . . .* inquit Concilium Arausicanum I

an. 442. baptizari, aut penitentiam accipere potest, si voluntatis, aut præteritæ testimonium aliorum verbis habet, aut præsentis in suo nutu. (Can. 12. tom. 3. Concil. pag. 1449. Similiter Concilium Carthaginense III an. 397, sic jubet: *Ægrotantes, si per se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium hi qui sunt . . . dixerint, baptizentur.* (Can. 34. tom. 2. Concil. pag. 1172.) Denique S. Thomas: *Dicendum, inquit, quod si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus.* (3. part. quæst. 68, art. 7. ad. 2.)

PROPOSITIO II.

Ad Sacramentum validè suscipiendum, sufficit ut aliquis ritum exteriorem sibi applicari velit, quidquid interius de Sacramento sentiat.

Probatur 1°. Ad Sacramenti veritatem sufficit ut sicut Minister, ita etiam suscipiens humano more & liberè se gerat: atqui ita se gerit qui sciens & volens ritum exteriorem sibi applicari patitur, quamvis interius repugnare videatur, & ritum quem in Ecclesia sacrum esse novit, ipse in animo contemnat & detestetur. Nam interior illa voluntas, vel potius *velleitas*, libertatem non magis extinguit in huiusmodi homine, quàm eam peimit in Mercatore naufragii metu merces suas in mare projiciente, conditionalis voluntas eas retinendi, si non immineret vitæ periculum; ergo Sacramentum verè recipit. Ratio est, quia ritus exteriùs, sive legitima materia & forma conjunctio, id ipsum est quod appellatur Sacramentum, ac proinde qui liberè & serio ritum illum suscipit, ipsum etiam, velit, nolit, Sacramentum accipit: mala enim affectio quæ Sacramentum esse non vult ritum hunc exteriorem, stulta & invalida est hominis secum pugnantis colluctatio,

illi similis quâ Mercator suas merces in mare proficiens, intra se diceret: *Nolo jacuram mercium facere.*

Præterea favet autoritas: 1°. enim Concilium Toleranum IV, quamvis Siseburum Principem reprehenderit, qui Judæos complures ad Baptismum suscipiendum metu suppliciorum adegerat, idque in posterum fieri prohibuerit, eos tamen ad Religionis Christianæ observantiam compellendos esse decernit, *Quia jam constat, inquit, eos esse Sacramentis divinis associatos, & Baptismi gratiam, id est, characterem, suscepisse.* (Tom. 5. Concil. 1719. cap. 57.) In illis igitur Judæis verum Baptismum agnoscit Toletana Synodus: atqui certe non ignorabat Judæos illos ritum duntaxat exteriorem voluisse, nec eum ut rem sacram habuisset; ergo judicabant Patres Toletani, ad Sacramenti veritatem satis esse ut aliquis ritum externum serid & volens recipiat.

2°. Idem docet Innocentius III, qui eundem Concilii Toletani Canonem, dicit de illo intelligendum esse, *qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, Baptismi suscipit Sacramentum.* (Lib. 3. Decretal. tit. 42. cap. majores, pag. 1387, edit. Lugd. an. 1624.) Atqui tamen statuit hujusmodi homines characterem accipere, numquid autem eum fugiebat, Judæos illos ritum quem Ecclesia habet ut sacrum, interius contempere? Si tamen palam reclamet & contradicat qui cogitur, is, teste Innocentio, *nec rem nec characterem suscipit Sacramenti;* (Ibid.) quemadmodum nullam in culpam incurrit, qui aperte contradicens & renitens, falsis Numinibus thus adolere violenter cogitur.

3°. S. Thomas fatetur quidem irritum esse Sacramentum, *quando principium suscipiendi est ex toto contrà,* ut si quis invitus & palam reluctans, atque contestans nolle Baptismum susci-

pere, in aquam nihilominus mergeretur, consecratisque Baptismi ceremoniis subiceretur: *Si autem, inquit, coactio sit tantum inducens, sicut fit minis & flagellis, ita quod homo eligat potius Baptismum suscipere, quam talia pati, tunc suscipit Sacramentum.* (In 4. dist. 6. quest. 1. art. 2. questiuic. 3.) Porro qui suppliciorum formidine ad Baptismum impellitur, eum certe interius irridet, nec intendit rem sacram accipere: atqui tamen, juxta S. Thomam, Sacramentum suscipit; ad veritatem igitur Sacramenti minimè necesse est, ut aliquis rem sacram erga se fieri intendat; at sufficit ut ritum exteriorem sciens & volens suscipiat; quæ voluntas, licet vera, cum interiori quadam repugnantia stare potest, ut patet in mercatore qui, licet merces suas in mare sincere velit dejicere, ne pereat, aliquam tamen animi fluctuationem experitur.

Denique in Ecclesia esse debent dati vel accepti Sacramenti indubitata signa, & argumenta nulli errori obnoxia: alioquin in Religione Christiana nihil erit certi: atqui nulla erunt ejusmodi signa, si, præter ritum exteriorem serid & libere susceptum, necesse sit ut interior habeatur Sacramenti recipiendi voluntas. Quis enim certo cognoscere poterit, utrum hic vel ille Presbyter, cum Ordinatus fuit, internam habuerit recipiendæ rei sacræ intentionem? Nonne dicere poterunt flagitiosi quidam Sacerdotes, sibi voluntatem desuisse recipiendi Sacramenti Ordinis, illudque ut meram superstitionem interius sprevisse? Quot vero & quanta inde nascerentur incommoda nemo non intelligit; in Sacramentorum igitur negotio, eadem est ministrantis & suscipientis ratio, quoad intentionis necessitatem, sufficitque ut alter ritum exteriorem quem adhibere solet Ecclesia, sciens & volens peraget; alter vero eum recipiat, quidquid uterque de Sacramento interius sentiat.

CAPUT II.

De necessariis ad Sacramenta recipienda
dotibus.

ANNOTANDUM 1°. aliud esse Sacramentum validè, & aliud licitè, & utiliter recipere; 2°. Sacramenta vel esse *mortuorum*, quibus scilicet à morte ad vitam spirituales homo transfertur: quæ in gratia sanctificante consistit; vel esse *vivorum* quæ gratiam justificantem jam acceptam augent, hominemque ex justo efficiunt justiorum. Hic vero quæritur an fides & pietas necessariae sint, ut Sacramenta tum validè, tum licitè & utiliter recipiantur.

PROPOSITIO I.

Ut Sacramenta validè recipiantur, exceptâ fortè
Pœnitentiâ, necessariae non sunt fides & pietas.

Probatur 1°. Ex perpetua Ecclesiæ consuetudine quæ, ut supra diximus, semper prohibuit ne iis ireretur Baptismus, qui ab hæresi ad Ecclesiam revertebantur, modo constaret eos cum materia & forma legitima fuisse baptizatos: atqui in Hæreticis non est fides Catholica, nec pietas sincera; ergo neutra requiritur ad Sacramentum validè recipiendum.

Prob. 2°. Ex S. Augustino & S. Thoma: *Nec interest, ait Augustinus, cum de Sacramenti integritate tractatur, quid credat, & quali fide imbutus sit ille qui accipit Sacramentum: interest quidem plurimum ad salutis viam: sed ad Sacramenti quæstionem nihil interest: fieri enim potest ut*

komo integrum habeat Sacramentum & perversam fidem. (Lib. 3. de Bap. cap. 14. n. 19.) Idem sic tradit S. Thomas: *Recta fides baptizari non requiritur ex necessitate ad baptismum, sicut nec recta fides baptizantis, dummodo adsint cetera quæ sunt de necessitate Sacramenti.* (3. part. quæst. 68. art. 8. in corp.) Atqui nihil disertius desiderari potest.

Dixi autem, *exceptâ fortè Pœnitentiâ*, quia juxta multorum Theologorum doctrinam, id peculiare habet hoc Sacramentum, ut ejus materia in actibus pœnitentis sita sit, nimirum contritione, confessione & satisfactione; atqui contritio sine fide & pietate esse non potest; utraque igitur necessaria est ut validè recipiatur Sacramentum Pœnitentiæ, si ipsius materia in actibus pœnitentis statuatur; quod negant Theologi non pauci.

PROPOSITIO II.

Ut Sacramenta licitè & utiliter suscipiantur, necessariae sunt fides & pietas.

Probatur. Tum ex Augustino qui asserit *interesse plurimum ad salutis viam, quali fide imbutus sit qui accipit Sacramentum;* (Lib. 3. de Bap. cap. 14.) tum ex Concilio Tridentino à quo sic definitum est: *Si quis dixerit Sacramenta novæ legis... gratiam non ponentibus obicem non conferre, ... anathema sit.* (Sess. 7. de Sacram. in gen. can. 6.) Itaque ut homo Sacramenta utiliter, ac proinde licitè recipiat, id est, gratiam iis illigatam consequatur, necesse est eum ita esse comparatum, ut gratiæ non ponat obicem: atqui talis esse non potest quisquis sine fide & pietate ad Sacramenta accedit, ut satis patet; ergo, &c. ea de re fusius differemus, ubi de singulis eorum Sacramentis tractabitur.

PROPOSITIO III.

Ut Sacramenta vivorum utiliter & licite percipiantur, necessaria est gratia sanctificans; secus verò, ubi agitur de Sacramentis mortuorum.

Probatur prima pars. Sacramenta vivorum sic appellantur, quia vitam spiritalem requirunt, quæ in gratia sanctificante consistit: atqui Sacramenta quæ supponunt vitam spiritalem, sive gratiam sanctificantem, ea si defuerit, non possunt utiliter & licite percipi; ergo, &c.

Prob. secunda pars. Sacramenta mortuorum ea dicuntur quæ pro iis sunt instituta, qui gravi aliquo scelere animæ suæ mortem intulerunt: atqui non pro huiusmodi hominibus, sed pro vivis, sive iustis tantum instituta essent, si ad ea ritè suscipienda requiretetur status gratiæ sanctificantis; ergo, &c.

Hinc colliges sacrilegii reum fieri qui ad Sacramenta vivorum accedit gratiâ sanctificante destitutus: excipiunt quidem nonnulli casum, in quo temporis, angustia, summaque necessitas non permittunt ut adeatur Confessarius, vel actus debitæ contritionis eliciatur; ut sit, v. g. Parochus, ne infamiam sibi inferat, aut ne die festo populum sacris defraudet, Missam celebrare hic & nunc teneatur; verum & in ista etiam hypothesi, a re sacra huic abstinendum esse existimamus, qui nec Confessarii copiam, nec sufficientem habet contritionem, & gravis tamen peccati sibi conscius est. Equis enim Parochum à turpi crimine recentem ad altare illico conscendere patiarur quia, nisi celebraverit, populi jurgiis & oblocutionibus erit obnoxius? Effectum sibi impuret qui voluit causam, & parem crimini poenitentiam agat. In iis autem angustiis aliquid impedi-

menti sibi accersere debet, quod allegare valeat, ne scandalo commoveatur populus Missæ sacrificio fraudatus.

DISSERTATIO IX.

De Sacramentorum ceremoniis.

CEREMONIAS Sacramentorum dicimus eos ritus, qui in Sacramentorum celebratione adhiberi solent. Religiosi quidem sunt & eo fine instituti, ut sanctius administrarentur & suscipiantur Sacramenta: verum à necessaria materia & formæ conjunctione, in quâ sitam est ipsummet Sacramentum, prius distincti sunt, nec proinde *essentiales*. In sacras Ecclesiæ ceremonias debacchati sunt Waldenses, Wiclefita, Lutherani, Calvinistæ. Adversus eas Calvinus de more furens & insaniens sic blaterat: *Quasi esset res contemptibilis ex Christi præcepto aqua baptizari, inventa est benedictio, vel potius incantatio, quæ veram aquæ consecrationem pollueret: additus postea cereus cum chrisimate; exsufflatio verò januam ad Baptismum aperire visa est. Esi autem me non lateat, quàm vetusta sit adventitia hujus satraginis origo, respicere tamen mihi & piis omnibus fas est, quidquid ad Christi institutionem addere ausi homines.* (Lib. 4. instit. cap. 15. sect. 19.) Adversus Calvinii deliria, sit

PROPOSITIO I.

Ecclesia potuit & potest ritus ad Dei cultum pertinentes instituire.

Probatur, 1º. Quia non minor est in ritibus instituendis Ecclesiæ Catholicæ potestas, quàm

olim fuerit Synagoga Judaica: atqui potuit Synagoga sacros ritus instituire, ut plurimis patet exemplis. (*Lib. Esther. 9.*) Statuitur festum Sortium de quo nihil præceperat Moyses. (*Lib. Judith. 16.*) Nova instituitur solemnitas, quæ prostrati unâ cum Holoferne Assyriorum exercitûs memoriam revocaret. (*Lib. 1. Machab. 4.*) Indicitur dedicationis Templi festum, quod Christus ipse celebravit, ut legitur; (*Joan. 10. 22.*) ergo huiusmodi ritus instituendi potestatem habuit Synagoga, certè eadem fraudari non potest Ecclesia.

Prob. 2°. Quam habuerunt Apostoli in fidelium regimine auctoritatem, hæc eadem ad Ecclesiam legitimâ successione transmissa est, quod nemo sanus inficiabitur: atqui ritus quosdam instituendi potestatem habuerunt Apostoli, eamque exercuere; sic Paulus, postquam de Eucharistia institutione et eusque celebratione multa à Domino tradita præscripsit, *Cetera*, inquit, *cum venero disponam.* (*1. Cor. 11.*) Unde intelligimus ab eo quosdam in Eucharistia consuecendi ritus fuisse institutos, ut nonnullis quæ irrepsent vitii mederetur. Quos inter ritus Augustinus recenset veterem illum & ubique usitatum morem, quo Eucharistia à jejuniis accipitur. (*Lib. Ep. 54. cap. 7. n. 8. tom. 2. pag. 127.*)

Prob. 3°. Deterior procul dubio non est Ecclesia, quam politici cuiusvis corporis conditio: atqui civilis cuiuslibet societatis Rectores & Principes ea possunt statuere, quæ totius corporis singulorumque membrorum utilitati, aut publicarum functionum dignitati & splendori conducere arbitrantur; ergo pariter potest Ecclesia, cum ita postulat Christianorum utilitas, quasdam inducere ceremonias. Hinc Concilium Tridentinum declarat, hanc potestatem perpetuè in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salvâ illorum substantiâ, ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire

expedire iudicaret. (*Sess. 21. de Commun. cap. 2.*)

PROPOSITIO. II.

Ceremoniarum Ecclesiasticarum usus pius est ac laudabilis.

Probat. Usus ille pius est ac laudabilis qui vel à prioribus Ecclesiæ sæculis, quæ multum venerari se testantur Heterodoxi, viguit plurimum, & e habet utilitatis: atqui talis est Ecclesiasticarum ceremoniarum usus. 1°. Quidem ritus commendatur antiquitate. Cum autem singulos ritus perlustrare esset longioris operis, nonnullos tantum seligimus, qui Calvinianam bilem acrius commoverunt, nempe aquæ benedictionem, exorcismos, usum cereorum.

De aqua benedicenda sic legitur apud S. Cyprianum: *Oportet mundari & sanctificari aquam prius à Sacerdote.* (*Epist. 70. ad Januarium, pag. 125. nov. edit.*) *Ut ea quæ in aris gentilium offeruntur, ait S. Cyrillus Hierosolymitanus cum naturâ suâ nudâ & simplicia sint, invocatione idolorum contaminata efficiuntur; sic contra aqua simplex, Spiritûs Sancti, & Christi, & Patris invocationem percipiens, vim sanctitatis acquirit.* (*Catech. cap. 3. pag. 40. nov. edit.*) Sic etiam iubent Constitutiones Apostolicæ: *Benedicat Episcopus aquam & oleum; sin verrò non adsit, benedicat Presbyter, presente Diacono.* (*Lib. 8. cap. 29. art. 35. edit. Coteler. an. 1700. tom. 1. pag. 411.*)

Exorcismi etiam qui Baptismum antecedunt, tantæ sunt in Ecclesia antiquitatis, ut IV sæculo ubique gentium adhiberentur: quapropter ex iis demonstrat Augustinus in parvulis esse peccatum originale. (*Lib. 1. contra Julian. cap. 2.*) Cereorum denique & lampadum usum ab ipsis Apostolorum temporibus repetendum esse, constat ex iis Lucæ verbis: *Erant lampades copiosæ in cancellulo, ubi (ad frangendum panem) eramus congregati.* (*Act. 20. 8.*) Necesse quidem fuit ut fideles

suis in conventibus, cereis & lampadibus ad depellendas tenebras uterentur, quia in locis subterraneis, sæviante persecutione, cogebantur sacra peragere. Ne tamen existimes non alium fuisse hujus consuetudinis finem. In ipsa etiam delitebant symbolica quædam significationes, quibus fidelium pietas & fides excitarentur, ut narrat Hieronymus: *Per totas Orientis Ecclesias, inquit, quando Evangelium legendum est, accenduntur luminaria, jam sole rutilante; non utique ad fugandas tenebras; sed . . . ut sub typo luminis corporalis illa lux ostendatur de qua in Psalterio legimus: lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine, & lumen semitis meis. (Ep. advers. Vigilant. t. 4. part. 2. p. 284, nov. edit.)* infinitum esse me oporteat, si ritus omnes nostros velim persequi, de quibus apud veteres Patres sit mentio; ergo 1°. vel, à prioribus Ecclesiæ sæculis invaluit sacrarum ceremoniarum usus, ac proinde suâ antiquitate reverendus est.

2°. Multiplex est ipsarum utilitas quam obiter indicare satis erit. Majorem scilicet Religionis nostræ Mysteriis reverentiam conciliant. Externus enim ille ceremoniarum apparatus, homines ad venerationem eorum proniores efficit, quò divina majestas inde magis eorum oculis splendescit. Præterea ad excitandam fidelium pietatem, eorumque fidem nutriendam plurimum valent, dum mysteriorum notitiam oculis veluti subjiciunt. Ita enim à naturâ comparatus est homo, sic à sensibus pendet, ut nisi ipsius infirmitas adminiculis exterioribus sublegetur, non facile queat ad rerum divinarum cognitionem assurgere. Ad rudium igitur præfertim adjuvandam intelligentiam, necesse fuit ut fidei nostræ mysteria ritibus, veluti quibusdam indumentis, circumvestita in Fidelium oculos quasi incurrent.

Ab exorcismis, v. g. in baptismo adhiberi solitis, nonne facilius quàm ex Scripturis, intelli-

gunt imperiti parvulos nasci sub dæmonis jugo constitutos, originalis labe infectos? Denique ceremoniæ ad mysteriorum nostrorum defensionem non parum conferunt. Ritus enim quos, vel à primis Ecclesiæ temporibus, sibi adjunctos habuere, & quibus exprimuntur, totidem sunt splendida monumenta, quibus antiquam ipsorum fidem & traditionem adversus Novatores demonstrare facile est. Cujus rei insigne exemplum videre est in exorcismis, quos in celebrando Baptismo Ecclesia semper retinuit; quam invictum enim argumentum ex illo ritu duxerit Augustinus ad vindicandam contra Pelagianos peccati originalis fidem omnibus notum est; ergo 2°. ritus ecclesiastici plurimum habent utilitatis; aliunde sua eos commendat antiquitas; ergo pius ac laudabilis est ipsorum usus.

Objiciunt Hæretici è ceremoniis nostris, alias à Synagogâ Judæicâ, alias à Paganorum superstitione in Ecclesiam Romanam irrepsisse, ac proinde rejici debere.

Resp. Aliter de Judæorum, & aliter de Paganorum ceremoniis esse judicandum. 1°. Ex ritibus Judaicis, alii Legis Evangelicæ mysteria prænantabant; sicut in circumcissione, in sacrificiis cruentis, in Agno Paschali figuras deprehendimus Baptismatis, mortis Christi, & Eucharistiæ: hujusmodi ritus merito sublatis sunt, cum ea peracta fuerint quibus præsignandis destinabantur: alii autem erant qui ad cultus exterioris dignitatem & ornamentum, ad pietatisque incitamentum spectabant ut vestes sacræ, lumina, thymiamata, cantica, &c. si vero ritus merito retinentur, quia homo, cum animâ & corpore confect, Deum tum internis animi, tum externis corporis actibus colere tenetur.

2°. Quod dicunt Hæretici ceremonias nostras è gentiliis templis in Ecclesiam fuisse translatas, à veritate prorsus alienum esse fatebitur, qui quis attendit veram Religionem quæ priscis temporibus

bus iudaica erāt, idololatriā longè antiquiorem esse. Nedum igitur fideles suas à Gentilibus ceremonias mutuati fuerint, è contrario Gentiles sacros Fidelium ritus ad cultum superstitiosum traduxere: diabolos enim, perpetuus ille Dei æmulus, ipsas quoque res Sacramentorum divinarum, idolorum mysteriis æmulatur. *Tingit & ipse quosdam utique credentes & fideles suos.* (Tertull. lib. de præscript. cap. 4.) Præterea etiam Fideles quasdam à Gentilibus ceremonias accepissent, illud ipsis vitio verti non deberet, quia eas ad finem profus dissimilem, nempe ad veri Dei cultum, transulissent? An destruenda sunt templa, quia Idolis templa dedicata sunt? An rejiciendi Sacrorum Ministri, quia suos habuit Jupiter? An nefas erit tot virginibus sese castas exhibere Christo, quia suæ fuerunt diabolo virgines Vestales? Nemo sapiens hæc dixerit, quia id iis omnibus fines planè oppositos sibi proponunt fideles & Pagani; alii ritus externos verò Deo consecrant, alii autem falsis Nominibus.

PROPOSITIO III.

Peccat qui præscriptos ab Ecclesia ritus in solemnibus Sacramentorum administratione prætermittit.

Probat 1°. Peccat qui Ecclesiæ præceptum infringit, cuius leges vim habent obligandi: atqui præceptum Ecclesiæ violat qui præscriptos ab ea ritus, in solemnibus Sacramentorum administratione prætermittit. 2°. Constitutas in lege veteri ceremonias violare adeo grave scelus erat ut Nahad & Abiugnem non sacrum adhibentes, flammâ divinitus erumpente consumpti fuerint; ut pariter Oza arcam tangere non reveritus, repentinâ morte corruerit: atqui longè sanctiora sunt Religionis Christianæ mysteria; ipsorum ergo ritus citra culpam negligi non possunt. 3°. Quia à Concilio Tridentino sic definitum est: *Si quis dixerit receptos & approbatos Ecclesiæ catholice ritus, in solemnibus*

Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti. . . posse, anathema sit. (Sess. 7. de Sacram. in gen. can. 31.)

Diximus autem in solemnibus Sacramentorum administratione; si enim urgeat necessitas, nec pariat eo omnia fieri quæ facere Ecclesia consuevit; tunc citra culpam omitti possunt ritus minimè necessarij, sanisque erit materiam & formam adhiberi.

Observandum est etiam mortaliter aut venialiter peccari, prout majoris vel minoris momenti est ritus qui prætermittitur. Mortalis tamen peccati reus esset, qui ritum quemcumque ex contemptu negligeret. Is enim, ut ait S. Bernardus, *convertit in crimen gravis rebellionis nævum satis levem simplicis transgressionis.* (Lib. de præcept. & disp. cap. 11.) Quam autem metuendum est ne ex superbo contemptu prodeat, ea quæ in Ecclesiæ Ministris nimis frequens est, sive in addiscendis, sive in exercendis sacris ceremoniis, incuria!

TRACTATUS

DE BAPTISMO.

POSTQUAM de Sacramentis in genere diximus, ordo & series postulant ut de singulis speciatim differamus: initium autem ab illo ducere convenit, sine quo patere ad alia non potest aditus, per quod Religioni Christianæ initiatur, in Christo nascimur, in ipsiusque familiam coadoptamur. *Dux sunt enim hominis natiuitates*, inquit Augustinus, ... *una est de terra, alia de celo; una est de carne, alia de spiritu; illa facit filios iræ, hæc filios misericordiæ; illa peccato generali obligatos, hæc demum quæ est Baptismi, ab omni vinculo peccati liberatos.* (Tract. 11. in Joan. n. 6.) Quidquid de Baptismo dicturi sumus, octo capitibus complectimur: primum erit de nomine, natura & divisione Baptismi; secundum, de materia; tertium, de forma; quartum, de ministro; quintum, de subjecto; sextum, de necessitate; septimum, de effectibus; octavum de ceremoniis Baptismi.

CAPUT PRIMUM.

De Nomine, Natura, & divisione Baptismi.

QUÆRES 1º. quid significet *Baptismi* nomen. Resp. *Baptismi* nomen Græcum est origine, immersionemque & ablutionem significat. Metaphoricè pro iis accipitur, quæ aliquam cum immersione habent analogiam; Christum, v. g. afflictionum & dolorum fluctus, in quibus veluti mergendus erat, sic prænuntiat: *Baptismo autem habeo baptizari.* (Luc. 12. 50.) Sic etiam apostolos alloquitur: *Potesiis bibere calicem quem ego bibo, aut Baptismo quo ego baptizor, baptizari.* (Marc. 10. 38.) Quæ comparatio ex eo ducitur, quod sicut corpus aquâ, ita animus peccatorum quasi gurgite mergatur. Baptismus, prout est Religionis Christianæ Sacramentum, variis tum apud Apostolum, tum apud Patres, nominibus designatur. 2º. Dicitur *lavacrum regenerationis*, quia filios hominum in filios Dei transformat, novamque in Christo vitam ipsis impertitur. (Tit. 3. 5.) 2º. *Illuminatio*, quia per illud Sacramentum infunditur habitus fidei supernaturalis, quæ animum cœlesti quodam lumine illustrat. *Rememoramini*, inquit Apostolus, *pristinorum dies in quibus illuminati, (id est, baptizati) magnum certamen sustinistis passionum.* (Hebr. 32. 10.) 3º. *Sepultura*: *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, ait idem Apostolus, in morte ipsius baptizati sumus; confepulci enim sumus cum illo per Baptismum;* (Rom. 6. v. 3. & 4.) tum quia peccata in Baptismate sunt veluti confepulta, cum quia hæc olim erat consuetudo, ut totum corpus in sacris fontibus mergeretur, quod Christi sepulturam apertius significabat. 4º. Dicitur à SS. Patribus *Sacra-*

mentum fidei, quia per Baptismum homo inter Fideles adscribitur, & solemnem fidei professionem, vel per se, si adultus sit, vel per susceptores, si infans, emittit.

Quæres 2º. quænam sit Baptismi definitio & natura.

Resp. Eas tradunt Lutherani, Calvinistæ, & Sociniani Baptismatis definitiones, quæ ipsius naturam adulterant, illudque exhibent ut nudam sterilemque ceremoniam. A Catholicis autem definitur Sacramentum à Christo institutum ad spiritualem hominum regenerationem, quæ fit per ablutionem aquæ, cum expressa Sanctissimæ Trinitatis invocatione, Dicitur autem 1º. Sacramentum à Christo institutum; quæ voces locum tenent generis, per quod scilicet Baptismum cum aliis Sacramentis convenit. 2º. Ad spiritualem hominum regenerationem, quibus verbis exprimitur differentia. Solus enim Baptismus regenerat, non autem quodlibet aliud Sacramentum; ne Pœnitentia quidem quæ primam spiritualem vitam non confert, sed amissam extirpationque restituit & suscitatur. 3º. Dicitur per ablutionem aquæ, ad designandum Baptismatis materiam, quæ in aqua naturali constituta est. 4º. Additur cum expressa Sanctissimæ Trinitatis invocatione, in qua sitam esse hujus Sacramenti formam probabimus.

Ad asserendam autem Baptismo Sacramenti dignitatem, sit

PROPOSITIO.

Baptismus est veri nominis Sacramentum.

Prob. Veri nominis Sacramentum est ritus sensibilis, à Christo præscriptus, gratiam significans, eamque ex institutione divina conferens: atqui omnes illæ conditiones in Baptismo confociantur. 1º. Quidem ritus est sensibilis; ex ablutione enim aquæ, tanquam materiâ; & expressâ Sanctissimæ

Trinitatis invocatione, tanquam formâ, coalescit: atqui hæc omnia sunt sensibus obvia; ergo 1º. &c. 2º. A Christo præscriptus est ut satis liquet ex iis Christi verbis: *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine, &c.* (Math. 28. 19.) 3º. Est ritus gratiam significans; nam aquæ ablutio quæ corporis fordes absterguntur signum est gratiæ quæ animo labes abluat. 4º. Gratiam habet ex institutione divina sibi illigatam, ut constat ex variis Scripturæ testimoniis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, inquit Christus, non potest introire in Regnum Dei.* (Joan. 3. 5.) *Baptizetur unusquisque vestrum,* ait S. Petrus, . . . *in remissionem peccatorum vestrorum.* (Act. 2. 38.) De Christo dicit Apollolus: *Dilexit Ecclesiam, . . . mundans illam lavacro aquæ.* (Ephes. 5. v. 25. & 26.) Ergo Baptismus eas omnes condiciones habent, quæ ad Sacramentum propriè dictum requiruntur; ergo, &c.

Quæres 3º. quomplex sit Baptismi divisio.

Resp. Baptismus dividitur in Baptismum fluminis, fluminis & sanguinis. Baptismus fluminis ille est qui per ablutionem aquæ confertur. Sic dicitur à propria sua materia, quæ est aqua naturalis. Baptismus fluminis live spiritus, est ardens recipiendi Baptismatis desiderium. Hanc appellationem ducit à sua causa, nimirum à Sancti Spiritus afflatu. Baptismus sanguinis est martyrium pro Christo perpetuum; ita dicitur à suo effectu, nempe à sanguinis effusione: quanquam duæ posteriores Baptismatis species, veri Sacramenti rationem non habeant, ad obtinendam tamen salutem in casu necessitatis sufficiunt.

CAPUT II.

De Baptismi materia.

MATERIA cujuslibet Sacramenti duplex distinguitur: alia *remota* quæ est ipsa res in conficiendo Sacramento usurpata, ut oleum in Extrema Unctione; alia *proxima* quæ est rei in Sacramento adhibitæ applicatio: talis est unctio olei, quæ in illius corpore fit, qui Extremam Unctionem suscipit. Quanam sit materia tum proxima, tum remota Baptismatis, duobus in articulis exponemus.

ARTICULUS PRIMUS.

De materia remota Baptismi.

Remotam Baptismi materiam in aqua naturali sitam esse ex verbo Dei tum scripto, tum tradito, ita compertum est, ut ea de re potuisse quemquam errare credibile non esset, nisi experientia constaret nihil esse absurdi, quod ab iis defendi non possit, qui à Scripturæ & Traditionis normâ recedunt. Inter Hæreticos veteres & recentiores non defuere, qui tam apertum fidei dogma in dubium revocaverint, aut negaverint.

Lutherus in Colloquiis *symposiacis* sive *convivialibus*, interrogatus an, deficiente aquâ, valeat Baptismus in quo vinum aut alius liquor adhiberetur, respondet *quidquid balnei loco esse potest, illud aptum esse ad baptizandum.* (Cap. 17.) Theodorus Beza, famosus ille Calvini discipulus, sic habet: *Desit etiam aqua, & tamen Baptismus ali-*

cujus differri cum ædificatione non possit, nec debeat; ego certe quovis alio liquore, non minus ritè quàm aquâ, baptizârim. (Tom. 3. tract. Theolog. 196. Edit. an. 1582.)

PROPOSITIO I.

Aqua naturalis est remota Baptismi materia, & quidem necessaria.

Pròb. Ea est necessaria Baptismi materia, quam Christus præscripsit, quam solam constanter usurpavit Ecclesia: atqui 1º. Christus aquâ naturali in Baptismate utendum esse iussit, iis nempe verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Hoc etiam suâ agendi ratione confirmavit; sic enim narratur: *Venit Jesus ... in terram Judæam, ... & baptizabat; erat autem & Joannes baptizans in Ænon juxta Salim, quia aquæ multæ illic erant.* (Joan. 3. v. 22. & 23.) Atqui ex iis verbis manifestum est, Christum, & Joannem in administrando Baptismate aquam naturalem adhibuisse, præceptoque exemplum junxisse Christum. 2º. Eandem hanc consuetudinem à Domino derivatam semper retinuit Ecclesia, & nullum unquam Baptismum ratum habuit, nisi in aqua naturali celebratus fuerit; ejus rei fidem faciunt Patrum consensus, autorum Ecclesiasticorum testimonia, omnes Latinorum libri Rituales, Græcorum & Orientalium Euchologia. Hinc illud Augustini essatum: *Tolle aquam, non est Bacismus.* (Tract. 15. in Joannem, n. 3. tom. 3. part. 2. pag. 408.) Atqui illud profecto Baptismati prorsus necessarium est, quo sublato, tollitur; ergo &c. Traditioni inhærentes Tridentini Patres, sic pronuntiant: *Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi, ... anathema sit.* (Sess. 7. de Bapt. can. 2.)

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Si quo Scripturæ loco probaretur aquam esse necessariam Baptismi materiam, maxime isto: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, &c.* Atqui locus ille nihil probat quia vox, *aqua*, non ad litteram, sed metaphoricè accipienda est, nimirum pro Spiritu Sancto qui, inter aquæ, animam interiorius abluit; ergo ex Scripturâ certo colligi non potest, aquam esse necessariam Baptismi materiam.

Resp. Neg. min. Quod enim in Scripturis perspicuè exprimitur, non est ad aliud referendum, quasi figuratè dictum sit, ut tradit Augustinus. (*Lib. 3. de Doctrina Christiana, cap. 11.*) Atqui vox, *aqua*, in prædictis Christi verbis aquam naturalem tam aperte exprimit, ut non aliud unquam intellexerit Ecclesia; ergo, juxta regulam ab Augustino positam, non accipienda est quasi figuratè dicta sit. Quapropter Concilium Tridentinum sub anathematis comminatione vetat ne quis, *verba illa D. N. Jesu Christi*, nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, ad metaphoram aliquam detorqueat (*Sess. 7. de Bapt. can. 2.*)

Obj. 2°. Ex iis Sancti Joannis verbis, *Christus vos baptizabit in Spiritu Sancto & igne*, (*Matth. 3. 11.*) colligi non potest ignem esse Baptismi materiam; ergo pariter ex hoc Evangelii loco, *nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* inferri non potest aquam esse Baptismi materiam.

Resp. Neg. conseq. & parit. Utriusque illius loci tutior haberi non potest interpretatio quam ex agendi ratione, tum Christi & Apostolorum, tam universæ Ecclesiæ per orbem totum dispersæ: atqui certum est nusquam Christum aut Discipulos ejus in conferendo Baptismate ignem adhibuisse; contra vero, teste Scripturâ, Christus ejusque discipuli in aqua baptizârunt; quorum exemplum

ubique & quovis tempore secutam esse Ecclesiam ex Traditione compertum est: *Eo ducuntur à nobis (Cathecumeni) inquit S. Justinus, ubi aqua est... nam lavacrum in aqua suscipiunt.* (*Apolog. 1. n. 61. pag. 71. Edit. BB.*) Tertullianus librum de Baptismo his verbis auspicatur: *Felix Sacramentum aquæ nostræ, quæ abluti delictis pristinae caritatis in vitam æternam liberamur.* (*pag. 224.*)

Obj. 3°. S. Joannes Baptista suum inter & Christi Baptismum, illud discrimen statuit, quod ipse baptizaret in aquâ: *Ego quidem baptizo vos in aqua in penitentiam*; Christus vero baptizaturus esset in Spiritu Sancto & igne. (*Matth. 3. 11.*) Ergo Joannis quidem, non vero Christi Baptismus aquam habet pro materia.

Resp. Dist. ant. Quod ipse baptizaret in aqua sola, Christus vero non in aqua tantum, sed etiam in Spiritu Sancto & igne esse baptizaturus, conc. ant. quod Christus baptizaturus esset in Spiritu Sancto & igne sine aqua, neg. ant.

Itaque eo spectat sanctus Domini Præcursor, ut Christi Baptismum suo longè præstantiorem & efficaciorum esse demonstraret, unumque ab altero tantum differre, quantum distat servus à Domino. Quapropter declarat suum Baptismum in aqua duntaxat & exteriori corporis ablutione consistere; Christi vero Baptismum tantæ virtutis esse, ut non solum corporis sordes exteriori abstergeret, sed animi labe interiori elueret, Spiritum Sanctum cordibus infundendo, eaque sacris divinæ caritatis ignibus inflammando: atqui aliud est majorem Christi Baptismo efficaciam attribuere, & aliud ab eo aquam excludere: si enim aquam in conferendo Baptismate Dominus non adhibuisset, numquid eam in hoc Sacramento usurpassent ipsius Discipuli? Numquid semper ut irritum habuisset Ecclesia Baptismum qui in aqua non fieret?

Quæres 1°. cur Christus Baptismi materiam in

aqua potius quam in alio elemento constituerit.

Resp. 1°. Quia sic voluit in iis enim quæ à summo Dei arbitrio pendent, non alia, præter supremam & omnipotentissimam illius voluntatem, causa quærenda est. Poterat Deus in alio quovis elemento Sacramentum regenerationis constituere; poterat & sine ullo elemento hominem à peccati statu ad iustitiam revocare; cur ergo aquam elegerit, penes ipsum fuit.

Resp. 2°. congruas quasdam hujus facti rationes à Sanctis Patribus afferri. 1°. Quia ad Sacramentum omnibus & singulis necessarium, Christus voluit illud feligere elementum, quod commune & omnibus est obvium. 2°. Quid inter effectum aquæ incorporatæ, & effectum Baptismatis in anima, similitudo quædam est & analogia. Sicut enim aqua corporis sordes extergit, ita Baptismus animæ labe, sive peccata, eluit; quemadmodum aqua refrigerandis corporibus idonea est, sic Baptismus cupiditatum ardorem magna ex parte restinguit; demum sicut aqua, ait S. Anselmus, extinguit ignem elementarem, ita Baptismus extinguit ignem gehennæ.

Quæres 2°. quanam aqua censeri debeat, naturalis.

Resp. Eam omnem quæ opponitur artificiali, & in communi omnium usu posita est, sive maris sit, sive fluvii, sive paludis, putei & fontis; neque etiam quidquam refert, limpida sit an turbida, calida an frigida, dulcis an falsa. Nix quoque, glacies, grando, idonea sunt Baptismi materia, si in aquam resolutæ fuerint: minimè vero si massam efficiant ita concretam & congelatam, ut fluere non possit, nec abluere: ad legitimam enim Baptismi materiam requiritur ut ex ea fieri possit ablutio. Non valent ad Baptismum aquæ ex fructibus, herbis, floribus expressæ, ceterique liquores à communis aquæ natura abhorrentes; Baptis-

mus etiam fieri non potest ex aqua cum aliis liquoribus sic permixta, ut suam exuisse naturam, in aliamque substantiam transmutari censeatur; si vero aqua liquori quem sibi admixtum habet ita prævaleat, ut re & nomine aqua dici possit, tunc Baptismati minimè nocet. Confule S. Thomam. (3. part. quæst. 66. art. 4.)

Quæres 3°. utrum liquor de quo dubitatur an sit aqua naturalis, possit in conficiendo Baptismate adhiberi.

Resp. Si necessitas urgeat, potest, imo debet liquor dubius adhiberi. Cum enim Sacramenta in hominum gratiam instituta sint, in extrema necessitate magis debet salus hominis, quam ipsum Sacramentum attendi. Tunc autem, ait *Juenin*, usurpanda est ista forma, conditionalis: *Si materia hæc idonea est ad baptizandum, ego te baptizo in nomine, &c.* Qui cum materia dubia baptizatus fuit, debet postmodum, si fieri possit, denuo baptizari sub ista conditione: *Si tu non es baptizatus, ego te baptizo, &c.* Quod si necessitas non urgeat, Baptismusque differri possit, sacrilegii reus esset qui cum incerto liquore Baptismum administraret, quia mandatum Christi ejusque Sacramentum spernere convinceretur.

 ARTICULUS II. (R)

De materia proxima Baptismi.

Scholastici per materiam cujuslibet Sacramenti proximam, intelligunt materiæ remotæ usum & applicationem. Cum autem per abluionem aqua naturalis Baptismum suscipienti applicetur, idcirco dicitur materia proxima Baptismi, Tribus autem modis fieri potest hæc abluio,

1°. Per immersionem, cum in aquâ corpus mergitur velut in balneo.

2°. Per asperionem, eo scilicet modo quo solent Fideles aquâ benedictâ aspergi.

3°. Per infusionem, vel potius infusionem, qualis est ablutio quam adhibet Ecclesia Latina, aquam super infantis caput effundendo.

Notandum 1°. Primis Ecclesiæ sæculis viguisse disciplinam per trinam immersionem baptizandi; Tertullianus enim ita refert: *Aquam adituri... aliquanto prius in Ecclesia sub Antistitis manu contestamur nos renuntiare diabolo, & pompæ, & angelis ejus: dehinc ter mergimur.* (Lib. de corona militis, cap. 3. pag. 102.) Quin & ipsi Canones Apostolici qui, licet Apostolorum opus non fuerint, ex antiquis tamen Conciliis excerpti sunt, ita jubent: *Si quis Episcopus aut Presbyter, non trinam immersionem... celebret, sed semel mergat, ... deponatur.* (Can. 50. tom. 1. Concil. Labb. p. 52.)

Notand. 2°. Ne primis quidem Ecclesiæ temporibus, ita generatim observatam esse immersionem, ut probatus non fuerit Baptismus alio modo celebratus. Certum est enim eo ipso tempore, quo mergendi consuetudo religiosius tenebatur, *Clinicos*, id est, infirmos in lecto decumbentes, per infusionem vel asperionem fuisse ablutos, ut constat ex istis sancti Cypriani verbis: *Nec quemquam movere debet, inquit, quod aspergi vel perfundi videntur agri, ... quando Scriptura sancta per Ezechielem Prophetam... dicit: aspergam super vos aquam mundam... Unde apparet asperionem quoque aquæ, instar salutaris lavacri obtinere.* (Ep. 76. ad Magnum, pag. 156. Edit. Baluz.) Cypriani doctrinam veluti suâ ætate certissimam approbat & sequitur Augustinus. (Lib. 6. contra Donatistas, cap. 7.)

Notand. 3°. Immersionis ritum etiam sæculo XIII pravaluisse. S. enim Thomas qui obiit anno 1274, ait *tutius esse baptizare per modum immer-*

tionis, quia hoc habet usus communior. (3. part. q. 66. art. 7. in corp.) Postea vero sensim modus ille in defuetudinem abiit, ita ut sæculo XIV. obtinere cœperit ritus per asperionem vel infusionem baptizandi; cujus mutationis variae extiterunt causæ. 1°. Baptizandorum, præsertim autem infantium, commodum, qui ob tenellæ ætatis infirmitatem, sine aliquo periculo non possunt in aquam nudato corpore demergi. 2°. Periculum ne infans ex Ministri manibus in immo baptisterium elapsus aquis suffocaretur, quod nonnunquam contigit. 3°. Numerus baptizandorum quibus mergendis ac sustinendis pares vix esse poterant Ministri, præsertim ex quo tempore imminuta fuit Diaconorum copia.

Notand. 4°. Nullam hac in parte nobis litem esse cum Lutheri aut Calvini Sectatoribus qui Baptismum, ut apud nos moris est, tenui infusione vel asperione administrant; sed nobis pugnandum esse cum Græcis Schismaticis qui, duce Marco Ephesino, post solutam Synodum Florentinam, inter ceteras discessionis suæ causas istam obtenderunt, quod Latini trinam immersionem omitterent; quapropter eos ab antiqua fide & traditione descivisse immerito prorsus accusarunt. Quam calumniam ut depellamus, sit

PROPOSITIO.

Valet Baptismus per infusionem vel asperionem datus, & proinde necessaria non est immersio.

Probatur 1°. Si non valeret Baptismus per infusionem vel asperionem datus, maxime quia de eo per immersionem conferendo extaret aliquod Christi præceptum: atqui nullum occurrit in Scripturis hujusmodi præceptum. Ait quidem Christus: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* Sed in his verbis nullum de immersione adhibenda ma-

datum continetur: at jubet tantum Christus Baptismum per abluionem aquæ esse conferendum: atqui ablutio fieri potest, ut ait S. Thomas, . . . non solum per modum immersionis; sed etiam per modum asperisionis vel effusionis. (3. part. quæst. 66. art. 7. in corp.)

Nec dixeris verbum baptizare quod usurpat Christus, immersionem significare; non raro enim verbum illud simplicem aquæ effusionem exprimit. Sic Phariseus qui Christum ad mensam invitaverat, cepit intra se reputans dicere: quare non baptizatus esset ante prandium, id est, manus non lavisset. (Luc. II. 38.) Sic dicitur Phariseos non comedere, cum a foro redeunt, nisi baptizentur. (Marc. 7. 4.) Atqui certè in iis locis verbum baptizare, non immersionem, sed meram aquæ asperisionem vel effusionem significat; ergo nullum in Scriptura reprehenditur Christi præceptum de immersione adhibenda, ac proinde valet Baptismus per infusionem vel asperisionem datus.

Prob. 2º. Ille baptizandi modus ad Sacramenti integritatem sufficit, quo validè conferri Baptismum constat ex multis Historiæ Ecclesiasticæ factis & exemplis: atqui valere Baptismum per infusionem vel asperisionem datum, ex multis. &c. Certum est enim hoc modo baptizatos fuisse *Clinicos*, id est, eos qui propter gravem morbum in lecto jacebant; siquidem non potuissent sine certo vitæ periculo in aquis immergi: atqui tamen eorum Baptismum, ut ratum habuit Ecclesia, nec unquam iteratum esse legimus. Cujus rei egregius testis est S. Cyprianus. Consultus enim à Magno quid sentiendum esset de Baptismate Clinicorum, utrum nempè habendi sint legitimi Christiani, eo quod aquâ salutari non loti sint, sed perfusi, respondet asperisionem quoque aquæ, instar salutaris lavacri obtinere. (Ep. 76. pag. 156. Edit. Baluz.)

Nostram propositionem hoc facto confirmant

multi Theologi, quod legitur Act. 2. Qui ergo receperunt sermonem ejus (Petri) baptizati sunt, & appositæ sunt in die illa animæ circiter tria millia: porro, inquirunt, verisimile non est tantam hominum multitudinem intra unius diei spatium fuisse ab Apostolis per immersionem baptizatam. Sunt tamen qui probationem hanc non satis firmam existiment, quia nihil in eo videtur absurdum, quod Petrus tria hominum millia, intra eandem diem, per immersionem baptizaverit, adjuvantibus aliis tum Apostolis, tum Discipulis: nam passim aderant unæ ad Judæorum purificationem idoneæ. Ea de re mentem suam sic aperit percelebris D. Fleuri: *L'Écriture ne dit pas que ces trois mille hommes furent tous baptisés le même jour; on doit plutôt croire, selon l'esprit de l'antiquité, qu'ils furent baptisés à loisir.* (Hist. Eccl. tom. I. pag. 393.)

Solvuntur objecta.

Objicies 1º. Illud in Baptismo necessarium est, propter cujus omissionem de veritate Baptismi dubitatum est: atqui propter immersionis omissionem de Baptismi veritate dubitatum est. 1º. Dubitavit Magnus, Episcopus Africanus, qui S. Cyprianum consuluit utrum valeret Baptismus Clinicis asperisionem vel infusionem datus. 2º. Dubitavit ipse S. Cyprianus; dicit enim quidem valere Baptismum per infusionem datum, sed oppositam sententiam non improbat, imo eum iterari permittit in prædicta ad Magnum Epistola: *Si quis existimat eos (in lecto baptizatos) nihil consecutos, eo quod aquâ salutari tantum perfusi sint, . . . non decipiantur, ut si incommodum languoris evaserint & convalescerint, baptizentur.* (Ibid.) 3º. Dubitavit Cornelius Romanus Pontifex, ut patet ex ipsius ad Fabium Antiochenum Epistola, in qua de Novatiano Antipapa sic loquitur: *In morbum gravissimum collapsus (Novatianus) dum jam-jamque mo-*

riurus creditur, in ipso in quo jacebat lectulo perfusus Baptismum suscepit; si tamen hujusmodi Baptismum suscepisse dicendus est. (Apud Euseb. *Histor. Eccles. lib. 6. cap. 43.*) Ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Dubitatum est ab Ecclesia, conc. maj. à paucis & sine legitima ratione, neg. maj. dist. pariter min.

Porro illud de veritate Baptismi sine immersione celebrati dubium non fuit Ecclesiæ, sed paucorum duntaxat privatorum. Si enim de hujusmodi Baptismatis integritate Ecclesia dubitasset, illud repetendum esse præcepisset: atqui tamen eam iterari nunquam jussit; ergo, &c.

Nunc ad singula objectionis capita respondendum. Ad primum, non quidem inficiamur Magnum, Episcopum Africanum, de veritate Baptismi per infusionem dati dubitasse; sed dubitationem hanc depulit S. Cyprianus cujus verba jam descripsimus.

Ad secundum respondeo Cypriano persuasum fuisse valere Baptismum de quo agitur, ut demonstrat Epistola ad Magnum jam prolata. Nec contrarium inde colligi potest, quod Sanctus ille Doctor liberam ea de re sentiendi vel agendi potestatem aliis Episcopis permittat. Hic enim loquendi modus non fluctuantis animi, sed modestiæ argumentum est; nec semel à S. Cypriano usurpatur, ne scilicet dominatum affectare, aut caritatem tantisper offendere videretur. Nemo dubitaverit, v. g. quin intimè persuasus fuerit S. Doctor irritum esse Baptismum ab Hæreticis administratum: atqui tamen ea de re sic disputat, ut aliter sentiendi facultatem suis adversariis liberam faciat. Ad sanctum enim Stephanum, Romanum Pontificem, ita scribit: *Scimus quosdam quod semel imbiberint nolle deponere, nec propositum suum facile mutare; sed salvo inter Collegas pacis & concordia vinculo, quædam propria quæ apud se sint semel usurpata, retinere: qua in re nec nos*

vim cuiquam facimus, aut legem damus. (Ep. 72. pag. 129. Edit. Baluz.)

Ad tertium respondeo dubitasse quidem Cornelium an Novatianus aquâ perfusus fuerit, non autem utrum validus esset Baptismus quem per infusionem recepisset. Hunc esse genuinum Cornelii sensum satis indicant hæc ipsius verba: *Si tamen hujusmodi Baptismum suscepisse credendus est, quasi diceret: si tamen credendum est Novatianum, mendacem illum & sceleratum hominem, tanti Baptismum fecisse, ut morti proximus aquâ reverà ablui voluerit; positâ autem hâc interpretatione quæ obvia est, evanescit difficultas.*

Obj. 2°. Solus ille baptizandi ritus validus est, qui à Christo præscriptus fuit: atqui trinæ immersionis ritum à Christo præscriptum esse docent Veteres. Sic Theodoretus de Eunomio loquitur: *Sancti Baptismatis legem olim à Domino & Apostolis traditam evertit, ... dicens non oportere immergere eum qui baptizatur, nec Trinitatem invocare, sed semel baptizare in mortem Christi.* (Lib. 1. *Hæreticorum fabularum, cap. 3. tom. 4. pag. 236.*) Pelagius II Papa, in suo ad Gaudentium scripto hæc habet: *Evangelicum præceptum, ipso Domino Jesu Christo tradente, nos admonet in nomine Trinitatis, trinâ etiam immersione sanctum Baptisma unicuique tribuere.* (Apud Gratianum, *dist. 4. de cons. cap. 82. quod incipit, Multi.*) Ergo solus trinæ immersionis ritus validus est.

Resp. Dist. min. Sancti Patres docent trinæ immersionis ritum à Christo præscriptum esse ratione rei, nempe Trinitatis, per trinam immersionem significatâ, conc. min. ratione sui spectatâ, neg. min.

In Evangelio nullum, ut jam diximus, reperias Christi præceptum de Baptismate per trinam immersionem conferendo. Cum igitur Veteres eam ad Christi præceptum referunt, illud non accipiendum est de immersione ratione sui spectatâ,

sed de ipsa re per eam significata, scilicet de triuna Sanctissimæ Trinitatis Personarum in vocatione, in quarum nomine Baptismum conferendum esse Christus præcepit: hanc fuisse Veterum mentem, inde colligitur, quod adversus Hæreticos agerent, qui divinarum Personarum Trinitatem impugnantes, consuetum Baptismi ritum identidem violabant, vel præscriptam verborum formam adulterando, vel trinam immersionem omitendo, quæ tres divinas Personas designari intelligebant.

Aversus audaciam hanc insurrexere laudati Veteres, & docuerunt Baptismum in nomine Trinitatis, trinam etiam immersionem esse perficiendum; non quod eam ad Baptismum ex divino præcepto pertinere existimaverint, sed quia trino hæc ablutio Sanctissimam Trinitatem exprimebat, in cuius nomine Baptismum fieri Christus præcepit. Quapropter Pelagius II, cuius verba trinæ immersionis necessitati magis videntur patriicipari, ita præcipit: *Si vero... eorum qui converti volunt manifestam confessionem claruerit, quod in nomine Trinitatis fuerint baptizati, sola reconciliationis impensam gratiam, Catholica sociare fidei maturabis.* (Ibid. cap. 30.) Ibi Summus Pontifex exigit quidem ut in nomine Trinitatis conferatur Baptismus, sed nullam amplius trinæ immersionis mentionem facit; non eam igitur à Christo credidit ratione sui præscriptam, sed duntaxat ratione trium Personarum divinarum quas significabat.

Obj. 5°. Baptismus eo modo perficiatur necesse est, qui Christi mortem & sepulturam exhibeat, juxta illud Apostoli: *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus...* (Rom. 6. v. 3. & 4.) Atqui illud sine immersione fieri nequit; ergo adhibeatur illa necesse est.

Resp. 1°. Neg. maj. Quod enim ait Apostolus, & postea toties à SS. Patribus inculcatum fuit, spectat ad baptizandi modum tunc usitatum, ni-

mirum per immersionem; id vero non ita dictum est, quasi ad Baptismi integritatem necesse sit, ut exterius Christi mortem & sepulturam exprimat: Sancti enim Patres ex candidis Baptizatorum vestibus concludunt, eos veterem hominem exuisse & novum induisse. Numquid inde colliges vestem albam ad Baptismi substantiam aliquando petivisse? Ratio est, quod Baptismus primario & præcipue animæ à peccatis absolutionem designet: atqui locum habet hæc significatio, siue corpus per immersionem, siue per infusionem abluatur.

Resp. 2°. Neg. min. Per Papisimum enim, siue cum immersione, siue cum infusione & aspersione datum, peccato morimur; per Baptismum peccata quasi contempulta sunt; per Baptismum spiritualiter renascimur, Deoque vivere incipimus: atqui hæc sufficiunt ut Baptismus Christi mortem, sepulturam & resurrectionem satis referat. Hæc enim omnia præ oculis habuit Apostolus qui ibidem ait: *Ita & vos existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu;* (Rom. 6. 11.) ut igitur Baptismus Christi mortem & sepulturam exprimat, minimè necesse est eum per immersionem fieri.

Quæres qualis esse debeat aquæ perfusio.

Resp. Eam hujusmodi esse debere, ut baptizatus, juxta communem loquendi usum, verè dici possit ablutus. Hinc movent Rituales Libri, sollicitè curandum esse ut ablutio, non ad capillos tantum, sed ad cutem ipsam pertingat, quia juxta vulgarem hominum existimationem, ablutus non dicitur ille cuius capilli duntaxat, intacto corpore, fuerint aquâ madefacti. Præterea ad veram absolutionem requiritur, ut aquæ perfusio notabilem aliquam corporis partem attigerit; quantum autem pars habenda sit ut notabilis, ex Ecclesiæ consuetudine, & communi judicio definiendum est. Quæ de re audiamus Rituale Romanum: *Nemo,*

inquit, in utero matris clausus baptizari debet; si tamen infans caput emiserit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite; nec postea, si vivus evaserit, erit iterum baptizandus. At si aliud membrum emerferit, quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendeat, baptizetur; tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus, eo modo: si non ex baptizatus, ego te baptizo in nomine, &c. Si vero ita baptizatus deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco sacro sepeliri. Idem docet S. Thomas. (3. part. quaest. 68. art. 11. ad 4.)

CAPUT III.

De forma Baptismi.

FORMA Baptismi sita est in verbis quibus consecratur aqua elementum. Tribus in articulis expendemus; 1°. utrum necessaria Baptismi forma in expressa Personarum Sanctissimae Trinitatis invocatione consistat; 2°. an Baptismus aliquando divina dispensatione datus fuerit in solius Christi nomine; 3°. Varias quaestiones ad formam pertinentes resolvemus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Baptismi forma in expressa SS. Trinitatis Personarum invocatione consistat.

Vel à primis Ecclesiae temporibus extitisse Haereticos, qui de Sanctissimae Trinitatis mysterio perperam sentientes, Baptismi formam corrumpere. Recentiores autem Heterodoxi, Lutherus, Zuinglius, Calvinus & alii, consuetam quidem in Ecclesia

Ecclesia formam, nempe Sanctissimae Trinitatis invocationem, retinuerunt; sed non ita necessariam habuere, ut ea praetermissa non valeat Baptismus; ille autem error ipsorum principiis plane consentaneus est. Cum enim hominem sola fide justificari velint, necesse fuit ut dicerent ab expressa Sanctissimae Trinitatis invocatione Baptismi veritatem non pendere: Non dubitem, inquit Lutherus, si quis in nomine Domini suscipiat (Baptismum), etiam si impius Minister non det in nomine Domini, verè baptizatum esse in nomine Domini; non enim in conferentis tantum, quantum in suscipientis fide, sita est virtus Baptismi. (Lib. de captiv. Babylon. cap. de Bapt. Edit. Wittemb. tom 2. pag. 75.)

PROPOSITIO.

Ad necessariam Baptismi formam requiritur expressa trium Sanctissimae Trinitatis Personarum invocatio.

Prob. Christus Apostolis sic praecipit: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. (Matth. 28. 19.) Porro ad necessariam Baptismi formam pertinet illa Sanctissimae Trinitatis invocatio, quam Christus conferendo Baptismate adhiberi iussit: atqui Christus in praefatis verbis expressam trium Sanctissimae Trinitatis Personarum invocationem in perficiendo Baptismate adhiberi imperavit. Lex tingendi, inquit Tertullianus, imposita est, & forma praescripta: Ite, docete nationes, tingentes eas in nomine Patris, &c. (Lib. de Bapt. cap. 13.) Dominus, ait S. Cyprianus, post resurrectionem Discipulos suos mittens, quemadmodum baptizare deberent, instruxit & docuit dicens: docete gentes omnes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. (Epist. 73. pag. 131. Edit. Baluz.) In praedictis denique Christi verbis, verum de adhibenda trium Personarum divinarum invo-

Tom, III. R

inquit, in utero matris clausus baptizari debet; si tamen infans caput emiserit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite; nec postea, si vivus evaserit, erit iterum baptizandus. At si aliud membrum emerferit, quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendeat, baptizetur; tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus, eo modo: si non ex baptizatus, ego te baptizo in nomine, &c. Si vero ita baptizatus deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco sacro sepeliri. Idem docet S. Thomas. (3. part. quaest. 68. art. 11. ad 4.)

CAPUT III.

De forma Baptismi.

FORMA Baptismi sita est in verbis quibus consecratur aqua elementum. Tribus in articulis expendemus; 1°. utrum necessaria Baptismi forma in expressa Personarum Sanctissimae Trinitatis invocatione consistat; 2°. an Baptismus aliquando divina dispensatione datus fuerit in solius Christi nomine; 3°. Varias quaestiones ad formam pertinentes resolvemus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Baptismi forma in expressa SS. Trinitatis Personarum invocatione consistat.

Vel à primis Ecclesiae temporibus extiterè Haeretici, qui de Sanctissimae Trinitatis mysterio perperam sentientes, Baptismi formam corrumpere. Recentiores autem Heterodoxi, Lutherus, Zuinglius, Calvinus & alii, consuetam quidem in Ecclesia

Ecclesia formam, nempe Sanctissimae Trinitatis invocationem, retinuerunt; sed non ita necessariam habuere, ut ea praetermissa non valeat Baptismus; ille autem error ipsorum principiis planè consentaneus est. Cum enim hominem solà fide justificari velint, necesse fuit ut dicerent ab expressa Sanctissimae Trinitatis invocatione Baptismi veritatem non pendere: Non dubitem, inquit Lutherus, si quis in nomine Domini suscipiat (Baptismum), etiam si impius Minister non det in nomine Domini, verè baptizatum esse in nomine Domini; non enim in conferentis tantum, quantum in suscipientis fide, sita est virtus Baptismi. (Lib. de captiv. Babylon. cap. de Bapt. Edit. Wittemb. tom 2. pag. 75.)

PROPOSITIO.

Ad necessariam Baptismi formam requiritur expressa trium Sanctissimae Trinitatis Personarum invocatio.

Prob. Christus Apostolis sic praecipit: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. (Matth. 28. 19.) Porro ad necessariam Baptismi formam pertinet illa Sanctissimae Trinitatis invocatio, quam Christus conferendo Baptismate adhiberi iussit: atqui Christus in praefatis verbis expressam trium Sanctissimae Trinitatis Personarum invocationem in perficiendo Baptismate adhiberi imperavit. Lex tingendi, inquit Tertullianus, imposita est, & forma praescripta: Ite, docete nationes, tingentes eas in nomine Patris, &c. (Lib. de Bapt. cap. 13.) Dominus, ait S. Cyprianus, post resurrectionem Discipulos suos mittens, quemadmodum baptizare deberent, instruxit & docuit dicens: docete gentes omnes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. (Epist. 73. pag. 131. Edit. Baluz.) In praedictis denique Christi verbis, verum de adhibenda trium Personarum divinarum invo-

Tom, III. R

catione præceptum ita agnovit Ecclesia, ut nullum, ac proinde iterandum esse judicaverit Baptismum ab iis hæreticis datum, qui ritum hunc violassent.

Prob. 2°. ex Patribus: *Quomodo quidam dicunt, ait S. Cyprianus, gentilem in nomine Jesu Christi, baptizatum remissionem peccatorum consequi posse, quando ipse Christus gentes baptizari jubeat in plena & adunata Trinitate? (Epist. 73. pag. 134.) S. Ambrosius: Nisi baptizatus fuerit (Catechumenus) in nomine Patris &c. remissionem non potest accipere peccatorum. (Lib. de mysteriis, cap. 4. n. 20.) S. Augustinus affirmat Baptismum consecrari evangelicis verbis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, (Lib. 3. de Bapt. cap. 15. tom. 9. pag. 115.) Certa sunt, inquit idem Doctor, illa evangelica verba, sine quibus non potest Baptismus consecrari. (Lib. 6. de Bapt. cap. 25. n. 47. tom. 9. pag. 176.) Illis Patribus facile esset alios adjungere, nisi brevitati consulendum esset. Porro ea trium Personarum invocatio ad necessariam Baptismatis formam pertinet, sine qua nec remissio peccatorum obtineri, nec Baptismus consecrari potest: atqui ex laudatis Patribus, sine distincta trium Personarum divinarum invocatione, nec remissio peccatorum obtineri, nec, &c. ergo, &c.*

Solvuntur objecta.

Objic. 1°. Ad Baptismi integritatem satis est ut Minister dicat: *Ego te baptizo in nomine Sanctissimæ Trinitatis*; ergo minimè necessaria est distincta trium Personarum invocatio.

Resp. Neg. ant. Non licet enim à divinæ legis præscripto vel tantillum recedere, & Baptismatis formam ad arbitrium immutare: atqui Christus Baptismum cum expressa trium Personarum divinarum invocatione consecrari præcepit iis verbis: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c.* quibus in verbis SS. Patres præceptum ita inviolabile agnoverunt, ut sine

distincta trium Personarum appellatione Baptismum perfici non posse affirmaverint, eumque ut nullum semper habuerit Ecclesia. Quapropter in Concilio generali Nicæno anni 325, Patres Novatianorum Baptismum admiserunt, utpotè cum expressa Sanctissimæ Trinitatis Personarum invocatione celebratum; contra vero Paulianistarum Baptisma iterandum esse pronuntiârunt (can. 19.), quia eandem hanc formam prætermittēbant; ergo non satis est ut Minister hanc formam adhibeat: *Ego te baptizo in nomine Sanctissimæ Trinitatis.*

Inst. Qui Trinitatem generatim appellat, non minus dicit quam qui tres Personas sigillatim nominat: ergo hæc forma: *Ego te baptizo in nomine Trinitatis* tantum valet quantum ista: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Resp. Dist. ant. Non minus dicit quantum ad rem ipsam, conc. quantum ad formam Baptismi requiritur, neg.

Fateor equidem quantum ad rem ipsam significatam sensumque theologicum perinde esse, si Trinitatem generatim, siue tres Personas sigillatim appellaveris; verum hæc duo maxime discrepant, ratione habita formæ Baptismatis, quam Christus non in generali Trinitatis appellatione, sed vero in distincta trium Personarum invocatione constitutam voluit. Porro in iis quæ à libera Christi institutione pendent, qualis est Sacramentorum forma, non licet argumētis philosophicis indulgere; si quid enim valeret hujusmodi argutia, similiter probaretur verum fore Baptismum, si quis diceret: *Ego te baptizo in nomine Dei*: nam qui unum Deum appellat, revera totam Trinitatem significat, cum tres in Deo sint Personæ; standum est igitur regulæ à Christo his verbis præscriptæ euntes, &c.

Obj. 2°. S. Ambrosius hæc habet: *Si unum in sermone comprehendas, aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum Sanctum, fide autem nec Patrem, nec*

Filium, nec Spiritum Sanctum abneges, plenum est Fidei Sacramentum. Cujus rei hanc rationem affert, quia qui unum dixerit, Trinitatem signavit. (Lib. 1. de Spiritu Sancto, c. 3. n. 42. & 44.) Unde sic disputatur: Qui docet valere Baptismum, quamvis solus nominetur aut Pater, aut Filius, aut Spiritus Sanctus, modo non abnegentur alia Personæ; ille ad Baptismi veritatem non requirit expressam trium Personarum invocationem: atqui ita docet S. Ambrosius; ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Qui docet valere Baptismum, quamvis nominetur à Ministro solus, vel Pater, vel Filius, vel Spiritus Sanctus, ille, &c. conc. qui docet valere Baptismum, quamvis nominetur à Sacramento suscipiente solus, vel Pater, vel Filius, vel Spiritus Sanctus, ille &c. neg. maj. dist. par. min.

Fateor ita difficilem & intricatum esse hunc Ambrosii locum, ut crediderint nonnulli eum existimasse, ad Baptismum sufficere unius personæ divinæ invocationem; quantum autem ab illa opinione abhorreat S. Doctor satis ipse declarat, his verbis: *Credit... catechumenus: ... sed nisi baptizatus fuerit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, remissionem non potest accipere peccatorum.* (Lib. de mysteriis, cap. 4. n. 20) Porro tantum Doctorem secum turpiter pugnare non putandum est, cum ipsius verba benigniorem sensum admittant: hoc unum scilicet videntur significare, nimirum Baptisma inuim posse effectum integrum sortiri, quamvis ille qui baptizatur interrogatus, ut moris erat, an credat in Patrem, & Filium, Spiritumque Sanctum, responderit se credere in Patrem, aut Filium, aut Spiritum Sanctum; modo, cum unam ore confitetur Personam, aliarum fidem in corde retineat. Profert enim exemplum Eunuchi Candacis Reginae, quem dicit plenum mysterium esse consecutum, quia hanc fidei professionem emiserat; *Credo Filium Dei esse*

Christum. (Ibid. n. 41.) De fide igitur Baptismum suscipientis eo loco sermonem habet Ambrosius, non de invocatione à Ministro Baptismatis adhibenda.

Præterea post objecta verba sic pergit Ambrosius: *Quamvis & Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum dicas, & aut Patris, aut Filii, aut Spiritus Sancti minuas potestatem, vacuum est omne mysterium:* atqui hæc verba de Ministro Baptismatis intelligi nequeunt. Vacuum enim non est Sacramentum à Ministro cum trium Personarum divinarum appellatione celebratum, etiam si de Patris, aut Filii, aut Spiritus Sancti potentia male sentiat. Alioqui dicendum esset veritatem & effectum Baptismatis à fide Ministri pendere; quod dogma hæreticum est, non semel ab Ecclesia proligatum. Totæ ergo orationis series postulat ut de Baptismo suscipiente accipiantur objecta S. Doctoris verba, non autem de Ministro formam pronuntiante. Quo posito, nulla est difficultas.

ARTICULUS II.

Utrum aliquando Baptismus in solius Christi nomine fuerit celebratus.

Ea de re non una est Theologorum Scholasticorum opinio. Alii enim exillimant non Apostolorum duntaxat temporibus, sed etiam subsequen-
tibus, valuisse & etiamnum valere Baptisma in solo Christi nomine datum; ita videntur sentire Beia, (Comment. in Ad. Apost. cap. 10.) Hugo à S. Victore, (Lib. 2. de Sacram. part. 6. cap. 2.) Magister sententiarum, (Lib. 4. dist. 3.) & alii.

Quidam docent Apostolos in solo Christi nomine baptizale ex legitima dispensationis causa, nempe ad majorem venerabilis illius Nominis commendationem, quod Judæi & Gentiles execrabantur;

sed deinde sublatâ hac dispensationis causa, non valere Baptismum, nisi sub trium Personarum divinarum invocatione datum; ita S. Thomas, (3. part. quæst. 66. art. 6. ad 1.) S. Bonaventura, (in. 4. dist. 3. 1. part. art. 2. quæst. 2. ad 3.)

Alii tandem putant Apostolos numquam in solo Christi nomine baptizasse, sed distinctam Patris, & Filii, & Spiritus Sancti appellationem semper adhibuisse; quibuscum sit;

PROPOSITIO.

Apostoli numquam in solo Christi nomine baptizârunt.

Prob. ex toties allegatis Christi verbis: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis.* Hic Apostolis præcipit Christus ut in conferendo Baptismate, hujusmodi Sanctissimæ Trinitatis Personas appellent, eamque formam cuique retinendam proponant; quod lapsi consentitur aduersarii: atqui verisimile non est Apostolos recentissimum illud tamque perspicuum mandatum statim prætermisisse, illiusque omitendi exemplum aliis præbuisse.

Reponunt autem aduersarii id Apostolos pro libitu non egisse; sed, factâ sibi prius à Legislatore licentia, ut Christi nomen honorificentius exciperetur; at hujusmodi dispensatio merum est commentum: 1°. enim quis putaverit prudentissimum Legislatorem, qualis fuit Christus, legem imponere discretisque verbis præscribere ut Præcones sui eam omnibus servandam proponant, & simul illius prætermittendæ licentiam concedere?

2°. Hæc Apostolis concessa dispensatio fictitia est, de qua silent omnino Scripturæ, & præcæ aratis Scriptores, qui eo certius morem agendi Apostolorum cognoscere poterant, quo proprius ad

tempora apostolica accedebant: atqui de singulari privilegio Apostolis concessio in solius Christi nomine baptizandi, tacent Scripturæ & Patres antiquissimi, vel etiam cum necessariam Baptismi formam explicant. Totam Trinitatem invocandam esse ita decernunt, ut inter apostolicam ætatem, & sublequentia tempora nihil discriminis statuunt; quod patet ex testimonio supra descriptis.

3°. Levissima est quam asserunt aduersarii hujus dispensationis causa; hanc enim Apostolis concessam volunt, ut nomini Christi major autoritas & reverentia conciliaretur: atqui hæc ratio proflus infirma est, vel potius nulla: Baptismus enim iis tantum conferebatur, qui jam noverant Christum esse Deum, fidemque hanc profitebantur; præterea non solus Christus Judæis & Gentilibus erat ludibrio & execrationi; sed ipsis non minus displicebat, merumque figmentum videbatur altissimum Sanctissimæ Trinitatis mysterium, & unius Divinitatis in tribus Personis individua majestas: si ergo Baptismus in Christi nomine eam ob causam conferendus fuit, quia Nomen istud permultis invisum erat, debuit etiam in nomine Sanctissimæ Trinitatis dari, cujus cultum, ut superstitiosum, plurimi despiciebant.

Denique si potuerunt Apostoli in solius Christi nomine baptizare, ut ejus gloriæ confulerent, hæc eadem ratio tunc locum habuisset, quando urgebat suam Christo Divinitatem adversus Hæreticos asserendi necessitas: atqui tamen iis etiam temporibus, quibus per univærsum orbem grassabatur Arianorum Christi Divinitatem negantium impietas, sancitum est à Nicænis aliisque Patribus non valere Baptismum, nisi cum trium Personarum invocatione celebratum; ergo nec Scriptura, nec Traditione, nec ulla necessitate nititur eorum opinio, qui putant Apostolos ex dispensatione sibi concessa, in solius Christi nomine baptizasse; aliud vero apertum est Christi præceptum de

Baptismate cum trium Personarum invocatione perficiendo; ergo, &c.

Solvantur objectiones.

Obje. 1°. In actis Apostolorum non semel legitur S. Petrus Judæos poenitentes alloquitur: *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi.* (*Act. 2. 38.*) De Samaritanis credentibus dicitur: *In nomine Jesu Christi baptizabantur viri ac mulieres.* (*Ibid. cap. 8. v. 12.*) Ergo certum est Apostolos ex quadam dispensatione sibi concessâ, in solius Christi nomine baptizasse.

Resp. Dist. ant. In Christi nomine baptizasse, id est, virtute & potestate Christi, conc. ant. id est, invocatione nominis Christi, rursus distinguo; sed non prætermittis aliis Personis, conc. iis prætermittis, neg.

Duplex itaque afferri potest huic difficultati responso. 1°. Nulla est necessitas objecta Scripturæ verba accipiendi de Baptismatis forma, quali hoc modo baptizaverint Apostoli: *Ego te baptizo in nomine Christi*: significare enim possunt baptismum ex autoritate Christi conferri, suamque omnem virtutem & efficaciam ab eo mutuari; nam Scripturis id satis familiare est, ut voce istâ, *nomen*, virtutem, potestatem, autoritatemque designent. Sic, v. g. Deum alloquitur Propheta: *In nomine tuo spernemus insurgentes in nobis.* (*Psal. 43. 6.*) Homini qui ab ortu claudus erat dixit Petrus: *In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula.* (*Act. 3. 6.*) Apostolos sic interrogant Synagogæ Principes: *in quo nomine fecistis hoc vos?* Quibus respondet Petrus: *In nomine Domini nostri Jesu Christi*: (*Ibid. cap. 4. v. 7. & 10.*) atqui in iis aliisque similibus Scripturæ locis vox, *nomen*, idem sonat ac virtus, autoritas, potestas; eodem igitur modo intelligi potest in objectis Scripturæ testimoniis.

2°. Si quis tamen voluerit formam Baptismatis ibi designari, per me licebit, modo concedatur Sacramentum illud in nomine Christi ita fuisse celebratum, ut aliæ Personæ diviæ non fuerint prætermittæ. Numquid enim, ut jam diximus, verisimile est Baptismi formam in distincta Sanctissimæ Trinitatis invocatione à Christo constitutam Apostolos immutasse, vel aliquam in ea dispensationem accepisse? Nec illud inferre licet ex eo quod in nomine Christi baptizaverint: enim vero (*Act. 2.*) narratur Petrum prædicasse *Jesum crucifixum.* (*Ibid. 8.*) Legimus Philippum Eunuchum, *Jesum* annuntiasse; numquid inde colliges Petrum & Philippum ita Jesum prædicasse, ut Patrem & Spiritum Sanctum omiserint? Nequaquam profecto; pariter ergo cum legimus Apostolos in nomine Christi baptizasse, inde concludere non licet: ab iis neglectas fuisse alias Sanctissimæ Trinitatis Personas, *Quod in actis Apostolorum*, ait S. Cyprianus, *Petrus . . . . . dicit . . . . . baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini Jesu Christi . . . . . Jesu Christi mentionem facit, non quasi Pater omitteretur, sed ut Pater Filius quoque adjungeretur.* (*Epist. 73. ad Judaicum, edit. Baluz. pag. 134.*) Denique Paulus quosdam discipulos sic interrogat: *Spiritum Sanctum accepistis credentes?* Illi vero respondent: *Neque si Spiritus Sanctus est audivimus.* Tunc respondit Apostolus: *In quo ergo baptizati estis?* (*Act. 19. v. 2. & 3.*) Atqui posterior hæc interrogatio satis probat eam fuisse Apostolorum consuetudinem, ut in Spiritu Sancti, perinde ac Christi nomine baptizarent.

Inst. De Samaritanis convertis ita narratur: *Baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu*: (*Act. 8. 16.*) Ergo Apostoli ita in solius Christi nomine baptizabant, ut alias prætermitterent Personas divinas.

Resp. Dist. ant. Id est, solum Christi Baptismatum acceperant, non vero confirmationem, conc. id

est, baptizati erant cum solius nominis Christi invocatione, neg.

Itaque totum in æquivocis situm est illud argumentum, & præfatis Scripturæ verbis tantum omnino peregrinum affingit. Ambiguitatem simul & difficultatem tollit solus illius loci intuitus. Ibi enim legitur Petrum & Joannem ad Samaritanos venisse, ut ipsius recens baptizatis manus imponerent, id est. Sacramentum Confirmationis administrarent, hancque rationem affert autor facer: *Nondum enim in quemquam illorum venerat Spiritus Sanctus, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu*; atqui statim patet vocem, *tantum*, referendam esse ad verbum *baptizati*, non autem ad verba subsequentiæ, *in nomine Domini Jesu*; ita ut obvis ille sit sensus, nimirum Samaritanos accepisse tantummodo Baptismum Christi, non vero Spiritum Sanctum per manus impositionem, sive Confirmationem; ex objecto igitur loco perperam colligitur Apostolos cum solius nominis Christi invocatione baptizasse.

Obj. 2°. *Apostoli*, inquit S. Hilarius, *baptizare in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti iussi, tantum in Jesu nomine baptizarunt.* (*Lib. de Synodis, n. 85.*) ergo, &c.

Resp. Dist. ant. in nomine Jesu tantum baptizarunt: si verborum corticem spectes, conc. resp. in nomine Jesu tantum baptizarunt, neg. ant.

Ibi S. Hilarius quosdam refellit, qui contendebant rejiciendam esse vocem, *Consubstantialis*, à Concilio Nicæno consecratam, quia pravum in sensum eam detorquere consuaverant, qui de Christi Divinitate male sentiebant. Offendit S. Doctor non improbandum esse *quidquid vitiosè intelligi possit*, & varia exhibet Scripturarum loca, quorum facilis est abusus. Sic delendum foret, inquit, quod ait Christus, *Pater major me est*, quia illis veris abutuntur Ariani, ut Patrem

Filio præcellere suadeant. Deinde in exemplum affert Scripturæ textum, ubi Apostoli narrantur *tantum in nomine Jesu baptizasse*; ergo, juxta S. Hilarii mentem, verba illa vitiosum in sensum flecterentur, si quis ea de Baptismate ab Apostolis in nomine Jesu tantum dato intelligeret.

ARTICULUS III.

In quo varix quæstiones ad formam Baptismi pertinentes resolvuntur.

Quæres 1°. quænam sit Baptismi forma à Latinis usurpata.

Resp. hanc in istis verbis consistere: *Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, ut satis probat usus quotidianus, & omnium Ritualium præscriptio, Nam antiquitus observatam constat: qui enim inter Veteres omnium primi hujusmodi formam commemorant, ut sæculo VI Gregorius Magnus in suo Sacramentario, & postea autor Ordinis Romani, iidem eam, non tanquam recens inductam, sed ut præscam, & à majoribus acceptam tradidere. Hanc maximè congruere ex eo patet, quod rectè exprimat causam, tum *Instrumentalem* & *ministerialem*, his scilicet verbis: *Ego te baptizo*; tum principalem, nempe istis vocibus: *In nomine Patris*, &c. tum ipsam Baptismum suscipientis personam, nimirum pronome *te*.

Quæres 2°. utrum omnia hæc verba, *Ego te baptizo*, sint necessaria.

Resp. Pronomen quidem, *ego*, posse absque Sacramenti injuriâ prætermitti, quia continetur in verbo *baptizo*; ceteras autem voces; *baptizo te*; juxta constantem Catholicorum doctrinam, ad Sacramenti veritatem sic pertinere, ut iis ne-

glectis irritum sit: ha, dehinc saculo XII, ab Alexandro III definitum est: *Si quis puerum ter in aqua immerferit in nomine Patris, &c. & non dixerit: Ego te baptizo in nomine, &c. puer non est baptizatus.* (Extra de Bapt. cap. 1. in Decretal. Gregor. IX.) Cur autem designanda sit Ministri baptizantis actio his verbis, ego te baptizo, vel aliis similibus, rationem hanc affert S. Thomas: *Quia ablutio hominis in aqua propter multa fieri potest, oportet quod determinetur in verbis forma ad quid fiat; quod quidem non fit per hoc quod dicitur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, quia omnia in tali nomine facere debemus? .... & ideo, si non exprimaturs adus Baptismi vel per modum nostrum, vel per modum Graecorum, non perficitur Sacramentum.* (3. part. quast. 66. art. 5. ad 2.)

Quæres 3°. an valeret Baptismus, si pro numero singulari in nomine adhiberetur pluralis in nominibus Patris, &c.

Resp. tunc irritum fore Baptismus; 1°. quia cum præcepto Christi omniumque sæculorum consuetudine ac disciplina pugnat. Nullam enim reperias Catholicam Baptismatis formam sic enuntiatam: *In nominibus Patris, &c.* 2°. Quia singularis numerus in nomine, &c. naturæ potestatisque divinæ in tribus Personis unitatem significat; pluralis autem numerus in nominibus, &c. naturæ divinæ in tribus Personis distinctionem arguit, ac proinde formæ sensum prorsus adulterat & invertit: *In uno nomine nos baptizari iussit,* inquit S. Ambrosius, *vel quilibet alius autor antiquus... Noli mirari quia dixi unum nomen, ubi est una substantia, una Divinitas, una majestas.* (Lib. 2. de Sacram. cap. 7. n. 22.) Ita etiam Augustinus: *In nomine, inquit, non in nominibus. Hi enim tres unum sunt, & hi tres unus est Deus.* (Lib. 2. contra Maximinum, cap. 22. n. 3.)

Quæres 4°. quænam sit Baptismi forma apud Græcos usitata.

Resp. ejusmodi esse: *Baptizatur servus, vel serva Dei, N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti;* sic eam referunt Arcudius Græcorum rituum peritissimus, (Lib. 1. concord. cap. 8.) Jacobus Coarius, (in notis ad Eucholog.) doctissimus Martene, (Antiq. Rit. lib. 1. cap. 16.) Validam esse hanc Græcorum formam unanimis est Catholicorum sententia, & ratio persuadet. Quoad substantiam enim ad ea non differit, quæ in Ecclesia Latina adhiberi solet; siquidem in utraque exprimitur externa Ministri actio, nempe ablutio, & distincta trium Personarum divinarum invocatio, & persona quæ baptizatur.

Quæres 5°. cur Græci personam Ministri in forma Baptismatis non enuntient, & dicant: *Baptizatur servus Dei,* potius quàm *Ego te baptizo.*

Resp. id ita factum esse ad effugiendum errorem, tum eorum qui in ipsis Ecclesiæ primordiis eo meliorem esse Baptismum existimabant, quo foret à melioribus Ministris consecratus; tum aliorum qui putabant Ministri fidem ad Sacramentum perficiendum necessariam esse; ut igitur schismatis & erroris occasionem removerent, Ministri persona sicut à Græcis quasi seposita. Græci, inquit S. Thomas, *non attribuant actum Baptismi Ministris, ad evitandum antiquorum errorem, qui virtutem Baptismi baptizantibus attribuebant, dicentes: Ego sum Pauli, ego Cephæ.* (3. part. quast. 66. art. 3. ad 1.)

CAPUT IV.

De Ministro Baptismi.

MINISTER Baptismi generatim ille est qui eum valde confert. Duplex distinguitur; alius dicitur *ordinarius*, qui scilicet jure ordinis sui, & autoritatis à Christo specialiter acceptæ habet baptizandi potestatem; alius appellatur *extraordinarius*, qui non vi sui ordinis, verum ex delegatione tantum vel necessitate Baptismum administrat.

PROBATIO I.

Episcopi & Presbyteri sunt ordinarii Baptismatis Ministri.

Probatur. Illi ordinarii sunt Baptismatis Ministri, quibus officium baptizandi Christus primario & specialiter commisit: atqui Episcopis & Presbyteris Christus, &c. Sic enim jubet: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine, &c.* (Matth. 28. 19.) Atqui mandatum illud, tum ad Apostolos eorumque successores Episcopos, tum ad Christi Discipulos ipsorumque successores Presbyteros, pertinere demonstrat universæ Ecclesiæ usus & Traditio: nisi enim prædicta Christi verba ad simplices etiam Presbyteros spectare intellexisset Ecclesiæ, per eam Presbyteris licitum non fuisset Baptismi Sacramentum ex officio consecrare: atqui in Ecclesiæ mos antiquissimus obtinet, ut Baptismum ex officio administrant simplices Sacerdotes. Hinc illud S. Epiphanius contra Aetium: *Episcoporum Ordo ad gignendos Patres præcipue pertinet; alter Ordo Presbyterorum eum Patres non possit, filios Ecclesiæ regenerationis lotionem producit.* (Hæres. 75. n. 4.) Hinc etiam

Eugenius IV in Decreto pro instructione Armenorum: *Minister hujus Sacramenti (Baptismi) est Sacerdos cui ex officio competit Baptizare.* (concil. Labb. tom. 13. pag. 535.)

Dices: Tertullianus sic docet: *Dandi (Baptismi) habet jus summus Sacerdos qui est Episcopus, dehinc Presbyteri & Diaconi, non tamen sine Episcopi autoritate.* (Lib. de Bapt. cap. 17. pag. 230.) S. Hieronymus declarat *sine Episcopi jussione, neque Presbyterum, neque Diaconum jus habere baptizandi.* (Dialog. contra Luciferianos, tom. 4. part. 2. pag. 295.) Porro illi non sunt ordinarii Baptismatis Ministri, qui sine autoritate & jussione Episcopi baptizare quemquam non possunt: atqui, ex Tertulliano & Hieronymo, Presbyteri olim quemquam, &c. ergo, &c.

Resp. Dist. maj. Illi, &c. qui sine autoritate Episcopi quemquam baptizare non possunt ex jure divino, conc. ex jure ecclesiastico, neg. maj. dist. parit. min. Presbyteri olim sine autoritate Episcopi quemquam baptizare non poterant ex jure ecclesiastico, conc. min. non poterant ex jure divino, neg. min.

Reverà quidem, juxta veterem Ecclesiæ disciplinam, non poterant olim Presbyteri sine Episcopi licentiâ Baptismum celebrare. Nam sacris Canonibus cautum erat, ne sine ejus jussu suas functiones exequerentur: quod institutum fuit ad conciliandam Episcopis majorem reverentiam, utque intelligerent populi eos primas præcipuasque partes habere in Ecclesiæ regimine, Presbyteros autem secundas. Cum enim prioribus sæculis baptizandi munus exercerent ipsimet Episcopi, officium illud citra ipsorum licentiam, arripere Presbyteros non decebat; sed inde non sequitur eos vi suæ Ordinationis, & jure divino baptizandi potestatem non habuisse. Id unum concludere licet, nimirum Episcopos officium baptizandi olim sibi reservasse, tum ad majorem Ordinis Episcopalis

commendationem, tum propter Paschatis & Pentecostes festivitatem, quibus præsertim festus Baptismus solemniter administrari solebat. Presbyteris jus competere Eucharistiam consecrandi nonne omnes consentiant? atqui tamen augustissimum illud ministerium exercere sine auctoritate Episcopi, Canones olim Presbyteris non permittebant; ex eo quod igitur Presbyteris olim prohibitum fuerit, ne sine Episcopi licentiâ baptizarent, inferri non potest ipsi ex jure divino, vique suæ Ordinationis Baptismum conferendi potestatem non competere.

PROPOSITIO II.

Diaconus Baptismi, etiam solemnis, id est, qui celebratur cum solitis ceremoniis, Minister est, sed extraordinarius.

Probatum Ille Baptismi, etiam solemnis, Minister est extraordinarius, qui ex Ordine suo id habet, ut possit ad solemniter baptizandum delegari, sed in quibusdam tantum occasionibus: atqui Diaconus 1°. vi sui Ordinis potest ad Baptismum solemniter consecrandum delegari. In Pontificali enim Romano Episcopus ad futuros Diaconos sic verba facit: *Diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare & prædicare*; atqui nemo dixerit ibi id unum Diaconis concedi, ut privarim in extrema necessitatis casu baptizare possint. Nam potestas illa non inferioribus Clericis duntaxat, sed & omnibus Laicis competit; per verba autem prædicta, specialis quedam erga Baptismum Diaconis tribuitur facultas, quæ omnibus Laicis non sit communis, ut satis patet; id est, potestas Baptismi solemniter conficiendi: ergo 1°. &c.

2°. Hæc facultas intra quosdam casus extraordinarios coercetur; si enim ad illud munus & officium vulgo adhiberi posset Diaconus, jam ipsum inter & Presbyterum in hac parte nihil

esset discriminis: atqui illud stare nequit cum perpetuo Ecclesiæ uti, quæ Diaconos ad solemniter baptizandum delegare non consuevit, nisi deficientibus, vel absentibus Presbyteris, ut variis definitum est Canonibus: *Diaconos propriam constitimus servare mensuram, nec ultra tenorem paternis Canonibus deputatum, quidpiam tentare permitimus: . . . . . absque Episcopo vel Presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis Ordinibus fortasse longius constitutis, necessitas extrema compellat.* (1. part. Decreti Gratiani, cap. 13. *Diaconos. distinct. 93.*) Quod caput depromptum est ex Epist. 9. Gelasii Papa ad Episcopos Lucania. Sic etiam statuitur: *Constat Baptisma solis Sacerdotibus esse tractandum, ejusque ministerium neq. ipsis Diaconis explere licitum est absque Episcopo vel Presbytero, nisi his præsul absentibus, ultima languoris necessitas cogat.* (3. part. Decreti, cap. 19. *constat distinct. 4. de consecrat.*) Hoc caput desumptum fuit ex Isidoro. *Lib. 2. de officiis, cap. 24.*) Ergo 2°. Diaconus in quibusdam tantum occasionibus extraordinariis ad solemniter baptizandum delegari potest; ergo, &c.

Ex dictis colligendum est, cum hodie non desit copia Sacerdotum, 1°. peccatarum esse Parochum qui, citra veram necessitatem, Diaconis solemniter baptizandi licentiam indulgeret: hujusmodi autem necessitas adesse existimatur si, ægrotante Parocho, non suppetat alius Sacerdos qui suam opem commodare possit; item cum multis administrandus est Baptismus, qui sine gravi incommodo differri nequeat: 2°. graviter peccare Diaconum, si absque necessitate, nec ab Episcopo vel Parocho jussus, solemniter baptizandi officium sibi arroget, quia tunc alienum munus usurpat.

PROPOSITIO III.

Homines, tum hæretici, tum etiam non baptizati; possunt Baptismum validè administrare.

Duæ sunt hujus propositionis partes. Priorem jam probavimus in Tractatu de Sacramentis in genere, ubi ratum esse Baptismum ab Hæreticis datum, Sacramentorumque integritatem à fide Ministris non pendere demonstratum fuit.

Prob. pars altera quæ spectat homines non baptizatos. 1°. Augustinus generatim affirmat valere Baptismum ubicumque, & à quibuscumque, verbis Evangelicis consecratum. (Lib. 7. de Bapt. cap. 53. n. 102. tom. 9. pag. 207.) 2°. Nicolaus I ad consulta Bulgarorum sic respondet: *A quodam Judæo, nescitis utrum Christiano, an Pagano, multos in patria vestra baptizatos afferitis, & quid de iis sit agendum consultis: hi profecto si in nomine SS. Trinitatis . . . baptizati sunt, . . . constat eos non esse denuo baptizandos.* (3. part. Decreti, cap. 24. *A quodam Judæo, dist. 4. de consecrat.*) Atqui non statuisset Summus Pontifex minime iterandum esse Baptismum à Pagano datum, nisi eum ut validum habuisset. 3°. In Concilio Lateranensi IV, sub Innocentio III, definitum est *Sacramentum Baptismi, à quocumque ritè collatum, proficere ad salutem, ac proinde ratum esse.* (Tom. II. Concil. part. I. pag. 143.) Atqui vox, quocumque, omnes homines, etiam non baptizatos, complectitur. 4°. Concilio Compendiense an. 757 sic pronuntiat: *Si quis baptizatus est à Presbytero non baptizato, & SS. Trinitas in ipso Baptismo invocata fuerit, baptizatus est.* (Can. 9. tom. 6. Concil. pag. 1696.) 5°. Denique idem expressè statuit Eugenius IV: *In casu necessitatis, . . . etiam Paganus baptizare potest.* (Tom. 13. Concil. pag. 533. in decret. pro instruat. Amen.)

Dices: Gregorius II. ad Bonifacium scribens, hæc habet: *Quos à Paganis baptizatos esse asseruisti, si ita habetur, ut denuo baptizet in nomine Trinitatis, mandamus.* (3. part. Decret. cap. Quos à Paganis, dist. 4. de consecrat.) Hujusmodi igitur Baptismum ut nullum habuit Summus ille Pontifex.

Resp. Gregorii II. verba accipienda esse de Baptismo à Paganis dato, qui formam in expressa SS. Trinitatis invocatione constitutam non servaverant. Quapropter jubet Baptismum illum in nomine Trinitatis iterandum esse. Et verò numquid credibile est summos Pontifices in re tanti momenti pugnantiâ decernere? nempe Gregorium II statuisse repetendum esse Baptismum à Paganis cum forma præscripta celebratum; Nicolaum autem I, sæculo proximè subsequenti, idem diserte prohibere, ut supra protulimus.

PROPOSITIO IV.

Omnes Catholici Laici, imò & ipsæ mulieres, non validè tantum, sed etiam licitè baptizant, si necessitas urgeat.

Probatur prima pars quæ præcedentis propositionis consecutarium est. Si enim infideles, sive homines non baptizati, validè Baptismum conferant, idem priori jure sibi vindicare possunt omnes Laici Catholici: atqui, ex modo dictis, infideles validè baptizant; ergo, &c. De mulieribus autem ne quid dubii suboriatur, vetat universalis Ecclesiæ consuetudo, tam apud Latinos, tum apud Græcos & Orientales recepta. 1°. Quidam apud Latinos, ut constat ex Romanis Pontificibus, Urbano II, & Eugenio IV. Prior sic habet: *Videtur nobis . . . respondendum ut & Baptismus sit, si instante necessitate, femina puerum in nomine Trinitatis baptizaverit.* (2. part. decret.

cap. super quibus, caus. 30. quæst. Posterior verò ita declarat: *In causâ necessitatis, non solum Sacerdos & Diaconus, sed etiam Laicus, vel mulier baptizare potest. (In decr. pro instr. Armen.)* 2°. Eadem disciplina apud Græcos obtinet: *Si necessitas urgeat, inquit Gregorius Proto-Syn-cellus, . . . & nullus de Clero in his occurrat angulus, Laicus quilibet, sive vir, sive femina, baptizare potest. (In Epitome divinorum Mysteriorum.)* Idem docet Ieremias Patriarcha Constantinop. in responsione ad Wittenberg. & alii. (*Vid. Arardi de consens. utriusque. Eccl. lib. 1. cap. 11.*)

Prob. secunda pars, nempe Catholicos omnes Laicos, etiam licet baptizare, si necessitas urgeat: quod enim valide sit, licitum est si fiat ex caritate, utque in extremâ necessitate alterius salutis consulatur: atqui Laicos omnes Catholicos valide baptizare probavimus, idque agunt, urgente necessitate, ut proximi salutem in tuto collocent; ergo Baptismum etiam licet conferunt. Absurdè enim prorsus diceretur peccare hominem, cum proximo in extremum periculum adducto auxilium præbet quod potest. Hinc illud S. Hieronymi: *Si necessitas cogit, scimus etiam licere Laicis baptizare. (Dialog. advers. luciferianos, tom. 4. part. 2. pag. 295.)* Quinimò reum perditum hominis Laicum declarat Tertullianus si, ubi instat necessitas, suo baptizandi jure non utatur: *Dandi Baptismi, inquit, etiam Laicus jus est. . . . Laicus reus erit perditum hominis, si supersederit præstare quod liberè potuit. (Lib. de Bapt. cap. 17. pag. 231.)*

Solvuntur objecta.

Obicies 1°. Illi soli baptizare possunt, quibus hanc potestatem dedit Christus: atqui solis Apostolis, vel ad summum eorum in Sacerdotio successoribus baptizandi potestatem Christus contulit,

ipsis ita imperando: *Euntes, &c.* ergo soli Apostoli & Sacerdotes, minimè verò Laici, baptizare possunt.

Resp. Diss. min. Christus solis Apostolis & Sacerdotibus baptizandi potestatem contulit, tanquam Ministris ordinariis, conc. min. excludendo quemlibet alium, etiam in necessitatis casu, neg.

Re quidem verâ Christus solis Episcopis & Sacerdotibus ordinarium Baptismatis ministerium commisit; sed non ideirò quoslibet alios ab illius Sacramenti administratione repulso voluit, etiam in necessitatis articulo. Ex Actis enim Apostolicis constat à Philippo baptizatos fuisse Eunuchum Candacis Reginae & Samaritanos: atqui tamen Philippus erat tantummodò Diaconus; prædicta igitur verba non ita Apostolos spectant, ut alios quoscumque à baptizandi munere excludant: id autem posse Laicos, ubi necessitas adest, ex perpetua Ecclesie Traditione cognoscimus.

Obj. 2°. Cur Laici in casu necessitatis baptizare possint, hæc assertio solet ratio, quod Sacramentum illud sit prorsus necessarium: atqui ista ratio nulla est: Sacramentum enim Pœnitentiæ ejusdem est necessitatis pro iis qui post Baptismum peccata mortalia commiserunt; illud tamen Laici nunquam conferre possunt; ergo, &c.

Resp. Neg. min. ejusque probationem. Falsum quippe est tantæ necessitatis esse Pœnitentiæ Sacramentum, quantæ est Baptismus. Illud enim in adultis suppleri potest per contritionem caritate perfectam; idem vero dici non potest de Baptismo, saltem respectu infantium. Si autem quaesieris cur Deus noluerit ut, ingrediente necessitate, Sacramentum Pœnitentiæ, quemadmodum Baptismus, ab omnibus etiam Laicis, administrari posset; respondeo relapsis qui adoptionis gratiam præpererunt, suisque criminibus polluerunt, non provideri debuisse sicut iis qui eam nunquam accepere: neque enim patitur justitiæ divinæ ratio,

tam facilem esse ad reconciliationem justificationemque reditum, quam facilis fuerat ad primam gratiam accessus.

Obj. 3°. Veteres à baptizandi ministerio excludunt feminas: *Non permittitur mulieri, inquit Tertullianus, in ecclesia loqui, sed nec docere, nec tingere.* (Lib. de velandis virginibus, cap. 9.) S. Epiphanius: *Maria cui tantus honor est habitus, ut gremio suo Dei Filium exciperet, . . . ne baptizandi quidem potestas est illi facta.* (Hæres. 79. n. 3.) Idem sic tradit Concilium Carthag. IV: *Mulier baptizare non præsumat.* (Can. 100. tom. 2. Concil. pag. 1207.)

Resp. Dist. ant. Veteres excludunt feminas à baptizandi ministerio quod patam & solemniter in Ecclesia exerceatur, conc. à baptizandi ministerio quod privatim, & urgente necessitate, exerceatur, neg.

Antiqui enim Patres eodem modo feminas à baptizandi munere removeant, quos eas à docendi functione excludunt: atqui mulieribus veterum quidem esse affirmant, ne publicum docendi ministerium sibi assumant, ut sic prohibet Apostolus: *Mulieres in Ecclesiis taceant.* (1. Cor. 14. 34.) Sed nullus unquam Veterum dixit, vel existimavit, mulieribus licitum non esse quempiam doctrinam sacram imbuere. Aquila enim & uxor ejus Priscilla Judæo, cui nomen *Apollo*, & qui erat *vir eloquens & potens in Scripturis*, . . . diligentius exposuerunt viam Domini; (Act. 18. v. 24. & 26.) ergo nec ea mens fuit Patribus, ut feminis illicitum esse dicerent quempiam privatim & in necessitatis articulo baptizare.

Hunc esse genuinum Tertulliani, Epiphani & Concilii Carthaginensis sententiam, ex ipsorum verbis apertum est: nam 1°. *non permittitur mulieri*, inquit Tertullianus; *in Ecclesia docere, nec tingere*; id est, in publico & solemniter fidelium conventu. 2°. S. Epiphanius objectis verbis illa præ-

mittit: *Si mulieribus . . . . canonicum quiddam præstare in ecclesia liceret, nulli potius quam Marix illud . . . . committi . . . . officium debuit, tantus honor, &c.* Ibi sanè agitur de ministerio publico quod in Ecclesia exerceatur: 3°. Concilium Carthaginense sic decernit: *Mulier; quamvis docta & sancta, viros docere in conventu non præsumat; (Can. 99.)* ergo cum additur: *Mulier baptizare non præsumat, (Can. 100.)* hæc prohibitio intelligenda est de Baptismo qui in conventu, id est, solemniter celebretur, ut observat Binius.

Quæres 1°. ubi in necessitatis casu plures sunt qui baptizare valeant, quis inter eos ordo servari debeat

Resp. cum Rituali Romano, antefendum esse Sacerdotem Diacono, Diaconum Subdiacono, Clericum Laico, virum femina; quia æquum est ut ille aliis anteponatur, qui minus ab eo distat, quem Christus ordinariam Baptismatis Ministrum instituit, nimirum Sacerdotem. Mulier tamen anteferenda est viro, 1°. si Baptismi formam teneat quam vir nesciat, 2°. si partus difficilis sit & laboriosus, necdum foetus omnino editus, ut parturientis pudori consulatur.

Quæres 2°. utrum, nullâ urgente necessitate, liceat extra Ecclesiam baptizare.

Resp. id prohiberi à Concilio Vientiensi sub Clemente V: *Præsenti prohibemus editio, ne quis . . . . in aulis vel cameris, aut aliis privatis domibus . . . aliquos, nisi Regum vel Principum . . . liberi exiterint, aut talis necessitas emerferit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo . . . accessus haberi, audeat baptizare.* (Lib. 3. Clementin. tit. 15. cap. unic.) Qui sine expressa Episcopi licentia infantem domi baptizant, multis in Diocæsisbus subjacent excommunicationi, ut ostendit Gibert. (Consult. 10. de Bapt.)

Quæres 3°. an possunt parentes suos liberos baptizare.

Resp. posse & debere, si mortis periculum immineat, nec alius adsit qui baptizare queat: cum enim premit necessitas, nullus à Baptismatis ministerio excluditur. Hoc autem officium exercere non debent parentes, nisi extremâ necessitate compulsi, propter affinitatem spiritualem quæ per Baptismum contrahitur inter patrem & matrem baptizati, & quæ Matrimonii usum impedit, nisi Ecclesiæ dispensatio intervenierit. Hæc autem cognitio spiritualis locum non habet, ubi adest summa necessitas.

CAPUT V.

De subiecto Baptismi.

SUBJECTUM Baptismi dicitur quisquis ad illum recipiendum est idoneus; talis est autem omnis & solus homo: nullus est enim qui ex generatione carnali peccatum originale non traxerit, ad quod expiandum institutus fuit Baptismus. Dissectemus 1°. de infantum, 2°. de adultorum Baptismate.

ARTICULUS PRIMUS.

De infantum Baptismo.

Hic tria in disputationem veniunt; primum, utrum infantibus Baptismum conferre liceat & expediat; secundum, an baptizari debeant infantes, tum in utero materno inclusi, tum monstruosi, tum expositi; tertium, an licitum sit infidelium parvulos, invitis parentibus, baptizare

PARAGRAPHUS.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Utrum infantibus Baptismum conferre liceat & expediat.

Vanum esse & irritum Baptismum infantibus datum contendunt *Anabaptistæ*, quorum secta orta est anno 1522, & parentem habuit Nicolaum *Stork*, qui primum Lutheri partes amplexus, ab eo postea deficit. Ita dicti sunt quod Baptismum parvulis administratum iterare soleant, cum ad pubertatis annos pervenerint. Nomen enim, *Anabaptistæ*, ex duobus vocabulis Græcis coalescit, nempe *ανα* iterum, & *βαπτισμα*, id est, mergo vel baptizo. Michael Servetus in fine libri de regeneratione puerorum Baptismum vocat horrendam abominationem. Hanc hæresim XII sæculi jam præformaverat *Petrus de Bruis*, cujus sectatores appellati sunt *Petrobrussiani*; dicti sunt etiam *Henriciani*, ab Henrico quodam *Petri de Bruis* discipulo.

PROPOSITIO.

Infantes validè & licetè baptizantur.

Probatum 1°. Illi validè & licetè baptizantur, ad quos pertinet ista de suscipiendo Baptismate lex à Christo imposta: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*: (*Joan. 3. 5.*) atqui lex illa infantes perindè ac adultos involvit, tum quia generalis est, tum quia ad eos omnes spectat, qui obtinendo cœlesti Regno sunt idonei: tales autem sunt parvuli, ut sic testatur Christus: *Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire; talium est enim Regnum Cœlorum*: (*Matth. 19. 14.*) ergo, &c. Nec audiendi sunt qui reponunt parvulos de quibus loquitur Christus, rationis usum

Tom. III.

S

Quæres 3°. an possunt parentes suos liberos baptizare.

Resp. posse & debere, si mortis periculum immineat, nec alius adsit qui baptizare queat: cum enim premit necessitas, nullus à Baptismatis ministerio excluditur. Hoc autem officium exercere non debent parentes, nisi extremâ necessitate compulsi, propter affinitatem spiritualem quæ per Baptismum contrahitur inter patrem & matrem baptizati, & quæ Matrimonii usum impedit, nisi Ecclesiæ dispensatio intervenierit. Hæc autem cognitio spiritualis locum non habet, ubi adest summa necessitas.

CAPUT V.

De subjecto Baptismi.

SUBJECTUM Baptismi dicitur quisquis ad illum recipiendum est idoneus; talis est autem omnis & solus homo: nullus est enim qui ex generatione carnali peccatum originale non traxerit, ad quod expiandum institutus fuit Baptismus. Dissectemus 1°. de infantium, 2°. de adultorum Baptismate.

ARTICULUS PRIMUS.

De infantium Baptismo.

Hic tria in disputationem veniunt; primum, utrum infantibus Baptismum conferre liceat & expediat; secundum, an baptizari debeant infantes, tum in utero materno inclusi, tum monstruosi, tum expositi; tertium, an licitum sit infidelium parvulos, invitis parentibus, baptizare

PARAGRAPHUS.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Utrum infantibus Baptismum conferre liceat & expediat.

Vanum esse & irritum Baptismum infantibus datum contendunt *Anabaptistæ*, quorum secta orta est anno 1522, & parentem habuit Nicolaum *Stork*, qui primum Lutheri partes amplexus, ab eo postea deficit. Ita dicti sunt quod Baptismum parvulis administratum iterare soleant, cum ad pubertatis annos pervenerint. Nomen enim, *Anabaptistæ*, ex duobus vocabulis Græcis coalescit, nempe *ανα* iterum, & *βαπτισμα*, id est, *mergo* vel *baptizo*. Michael Servetus in fine libri *de regeneratione* puerorum Baptismum vocat horrendam abominationem. Hanc hæresim XII sæculi jam præformaverat *Petrus de Bruis*, cujus sectatores appellati sunt *Petrobrussiani*; dicti sunt etiam *Henriciani*, ab Henrico quodam *Petri de Bruis* discipulo.

PROPOSITIO.

Infantes validè & licetè baptizantur.

Probatum 1°. Illi validè & licetè baptizantur, ad quos pertinet ista de suscipiendo Baptismate lex à Christo imposta: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in Regnum Dei*: (*Joan. 3. 5.*) atqui lex illa infantes perindè ac adultos involvit, tum quia generalis est, tum quia ad eos omnes spectat, qui obtinendo cœlesti Regno sunt idonei: tales autem sunt parvuli, ut sic testatur Christus: *Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire; talium est enim Regnum Cœlorum*: (*Matth. 19. 14.*) ergo, &c. Nec audiendi sunt qui reponunt parvulos de quibus loquitur Christus, rationis usum

Tom. III.

S

jam adeptos esse; siquidem ad Christum venire dicuntur, non afferri vel adduci: vox enim Græce *βεβήσας* quæ utitur S. Lucas, (2. 16.) infantem tenellulum & in canis positum significat. Idem Evangelista infantem narrat à parentibus suis ad Christum afferri.

Prob. 2. Hæc doctrina certa est, quæ ab ipsis Apostolis derivatur: atqui talis est quam defendimus doctrina: *Ecclesia*, inquit Origenes, ab *Apostolis Traditionem suscepit etiam parvulis dare Baptismum*; sciebant enim illi quibus mysteriorum secreta commissa sunt divinatorum, quod essent in omnibus genuinæ sordes peccati, quæ per aquam & Spiritum ablui deberent. (In cap. 6. Epist. ad Rom. lib. 5. tom. 4. pag. 565. col. 2. edit. BB.) Antiquæ hujus fidei testis fuit, strenuusque defensor Augustinus: Pelagiani, inquit, parvulos baptizandos esse concedunt, qui contra auctoritatem universæ Ecclesiæ procul dubio per Dominum & Apostolos traditam, venire non possunt. (Lib. 1. de peccat. merit. & remiss. cap. 26. tom. 10. p. 22.) Consuetudo Matris Ecclesiæ, inquit, in baptizandis parvulis . . . non est omnino credenda, nisi Apostolica esset Traditio. (Tom. 3. part. 1. pag. 272. lib. 10. Genes. addit. cap. 23.) Idem multis aliis in locis docet S. Doctor contra Pelagianos disputans, ex eaque consuetudine colligit peccatum originale in parvulos transmitti; quod negabant illi Hæretici, quamvis baptizandos esse infantem confiterentur. Alios Patres tum Græcos, tum Latinos, eâ de re unanimes appellare supervacaneum esset.

Antiquissimam & ab ipsis Apostolis acceptam hanc doctrinam ita confirmat Synodus Tridentina: *Si quis dixerit parvulos, eo quod credendi ætatem non habent, suscepto Baptismo, inter fideles computandos non esse, ac propterea, cum ad annos discretionis parvenerint, esse rebaptizandos, . . . anathema sit.* (Sess. 7. de Bapt. can. 13.)

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Sic jubet Christus: *Euntes docete omnes, gentes baptizantes eos.* (Math. 28. 19.) *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* (Marc. 16. 16.) Itaque, teste Christo, Baptismi doctrina & fides præmitti debent: atqui parvuli neutrius sunt capaces; ergo nec Baptismi recipiendi.

Resp. Dist. maj. Præmitti debent ab adultis, conc. ab infantibus, neg.

Recipiendi quidem Baptismatis obligatio ad omnes pertinet, quia sic generatim committatur Christus: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* sed doctrinam & fidem Baptismo præmittendi necessitas solos adultos, qui utriusque sunt capaces, spectat; minimè vero parvulos qui neutrum possunt. Divinæ enim misericordiæ contentanem maximè est ut infantem, propter doctrinæ fideique actualis defectum, à sacro fonte non repellatur, quæ nisi fuerint expiati, salutem obtinere nequeant. Fidem hanc actualem supplet Ecclesiæ fides in quâ baptizantur: nam si nocere eis potuisset peccatum aliena, nempe patris, voluntate commissum, cur ipsis non proderit fides aliena, nimirum Ecclesiæ, accedente Baptismi Sacramento? *Credidit in altero*, inquit Augustinus, *quia peccavit in altero.* (Serm. 294. cap. 11. n. 12.)

Obj. 2°. Non licet, imo injustum est, pueris nescientibus Christi novæque Legis jugum imponere: ab omni enim jure alienum est, ut aliquis infans & inconsultus debita contrahat: atqui per Baptismum pueris omnino nescientibus imponitur Christi novæque Legis implendæ jugum; ergo non licet, imo iniquum est ipsis Baptismum conferre.

Resp. Neg. maj. Tam enim parvulus, quamvis infans, per Baptismum potest Religionis Chris-

tianæ jugo fieri obnoxius, quam olim potuit infans univēsa Legis Mosaicæ præscriptis per circumcisionem obstringi: atqui infans sine ullo rationis usu quondam per circumcisionem poterat univēsis Legis Mosaicæ præscriptis subjici, ergo, &c. Præterea, numquid injustum est divinum infantibus remedium conferre, quo si caruerint ante mortem temporalem, in æternam damnationem incurrant? Numquid crudeliter agit qui ægrotum, licet ignorantem, opportuno medicamento, sanat, aut captivum liberat? Atqui infans per Baptismum è gravi morbo eximitur, id est, ex peccato quod à primo parente traxerat; ab horrenda diaboli servitute, solvitur & in libertatem filiorum Dei vindicatur. Numquid tandem injuste datum parvulis dici potest, quod nisi in infantia recepissent, adultâ ætate, auditoque verbo Evangelico postulare tenerentur? atqui infantes, cum adolevissent, verbumque Evangelicum audissent, Baptismum petere jure divino tenerentur, nisi eum jam recepissent; ergo non injustitia, sed anticipata misericordia est, infantibus Christi novæque legis jugum per Baptismum imponere; maximè vero cum Christus dixerit: *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* (Matth. 11. 30.) Præterea Discipulis suis ita præcepit: *Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire.* (Ibid. 19. 14.)

Obj. 3°. Christus non nisi circa trigelimum ætatis annum baptizatus fuit; ergo ad illud usque tempus differendus est Baptismus.

Resp. Neg. conseq. 1°. quia falso supponitur ad imitationem ducenda esse quæcumque à Christo gesta sunt: Christus enim Circumcisioni totique Legi Mosaicæ sese subiecit; atqui tamen nemo dixerit ad illud Fideles adstringi: 2°. quia Christus, cum nullum peccatum habuerit expiandum, non aliquam ob necessitatem, sed propter exhibendum humilitatis exemplum baptizari voluit; ex eo quod igitur anno suæ ætatis trigelimo Bap-

tismum susceperit, non sequitur idem à Fidelibus observandum esse, quibus ira necessarius est Baptismus, ut infantes qui eo fraudari obierint, à salute excludantur.

Obj. 4°. nullum in Scripturis reperias exemplum infantis baptizati; licet, v. g. in Samaria ingens multitudo baptizata fuerit; nihilominus hoc unum dicitur: *Baptizabantur vir ac mulieres*, non autem infantes; (Act. 8. 12.) ergo baptizari non debent.

Resp. Transeat ant. & neg. conseq. 1°. quia ex Traditione quæ altera est fidei nostræ regula, compertum est baptizandos esse infantes; ac proinde argumentum ex Scripturæ silentio petitum, à Catholicis facile dissolvitur; sed non ita facile ab eo sese expedire possunt Lutherani & Calvinistæ qui Traditionis autoritatem rejiciunt: 2°. quia, licet nullum in Scripturis exemplum occurrat mulieris quæ ad Eucharistiam admissa fuerit, inde tamen pessimè concluderetur eas ab Eucharistia excludendas esse.

Dixi autem transeat antecedens: ex Scripturis enim legitime colligitur infantes ab ipsis Apostolis fuisse baptizatos: narratur enim Lydiam purpurariam cum omni domo sua à Paulo Baptismum accepisse. (Act. 16.) De custode etiam carceris in quem conjectus fuerat Paulus, legitur: *Baptizatus est ipse & omnis domus ejus.* (Ibid. v. 33.) Apostolus etiam sic testatur: *Baptizavi autem & Stephanæ domum.* (1. Cor. 1. 16.) Itaque Scriptura asserit integras familias ab Apostolo fuisse baptizatas: atqui familia non adultos tantum, sed & infantes plerumque complectitur; ergo, &c. Nec obstat quod objicitur, nempe ex ea hominum multitudine quæ in Samaria baptizata fuit, mentionem non fieri, nisi de viris & mulieribus: qui enim unum affirmat, alterum minimè negat.

PROPOSITIO II.

Non licet tantum, sed etiam expedit parvulos ante rationis usum baptizare.

Probat^r 1°. Ex dictis constat infantes baptizandi consuetudinem, à Traditione Apostolica tam aperte fluxisse, ut in eam insurgere non aucti fuerint: ipse Pelagianus, quorum tamen id intererat insciari, ad effugiendam grave argumentum, inde pro peccato originali petitum: atqui nefas sit dicere consuetudinem, tantà auctoritate munitam, infantibus esse vel perniciosam, vel inutilem.

Prob. 2°. Illud infantibus maximè prodest, unde sit ut aeternæ damnationi non sunt obnoxii, si repente moriantur; ut à dæmone minus infestentur; ut vitæ Christianæ firmiter adhæreant: quæ commoda sane non levia sunt: atqui ex Baptismate parvulis dato, sit 1°. ut aeternam in damnationem non incurrant, si inopinata morte rapiantur, quod non semel accidit; 2°. ut à dæmone minus vexentur, quia jam non ipsius membra sunt, sed Christi & Spiritus Sancti templum; 3°. ut vitæ Religionisque Christianæ sint tenaciores; tum quia ipsorum imbecillitatem roborat gratia à Baptismate percepta; tum quia homo in ea vivendi ratione & Religione firmiter persistat, qui jam à pueritia fuit assuetus & solemniter adiectus.

Gregorius quidem Nazianzenus & Tertullianus censuere differendum esse parvulorum Baptisma, alter ad triennium, & alter ad ætatem usque adultam: *Veniant (ad Baptismum) inquit Tertullianus, dum adolescunt, . . . fiant Christiani, cum Christum nosse potuerint. (Lib. de Bapt. cap. 18.)* Sed rejicienda est singularis hæc sententia, quia perpetuæ Ecclesiæ Traditioni adversatur; quantalibet enim præcellentibus viris debeatur reveren-

tia, majorem sibi profecto vindicat Ecclesia, cui Christus privilegium non errandi asseruit. Hic locum habet ista Vincentii Lirinensis regula: *Quidquid (unus aut alter Patrum) quamvis ille sanctus & doctus, quamvis Episcopus, quamvis Confessor & Martyr, præter omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter.... privatas opiniunculas, à communis & publicæ ac generalis sententiæ auctoritate secretum sit; ne.... universalis dogmatis antiqua veritate dimissa, unius hominis novitium sedemur errorem. (circa finem primi Commonit.)*

Notandum tamen utrumque illum Doctorem ab errore Anabaptistarum fuisse alienissimum. Contendunt enim illi Novatores inutilem esse & irritum Baptismum infantibus datum; laudari vero Patres consulunt quidem ut parvulis differatur Baptismus, quando nihil est timendum; minime autem, si urgeat mortis periculum. *Quid de iis dices, qui adhuc, tenerâ ætate sunt, ait Gregorius Nazianzenus?.... an eos quoque baptizabimus? Ita prorsus, si quod periculum urgeat: præstat enim absque sensu sanctificari, quam sine sigillo & initiatione abscedere. (Orat. 40. in Bapt. tom. I. pag. 658. Edit. an. 1630.)* Idem docet Tertullianus, (*Lib. de Bapt. capit. 12. & 13.*) Validum igitur & licitum esse putant Baptismum infantibus administratum.

PARAGRAPHUS II.

Utrum baptizari debeant infantes, tum in utero materno inclusi, tum monstruosi, tum expositi.

Quæres igitur 1°. utrum infantes in utero materno inclusi valide baptizari possint.

Resp. 1°. Negat Augustinus: *Sacramentum Baptismi, inquit, profecto Sacramentum regenerationis est; quocirca, sicut homo qui non vixerit, mori*

non potest, & qui mortuus non fuerit, resurgere non potest; ita qui natus non fuerit, renasci non potest. (Lib. 2. de peccat. merit. cap. 27. n. 43. tom. 10. pag. 63.) Idem docet S. Thomas. (3. part. quæst. 68. art. 11. ad 4.) In utramque nihilominus partem à Theologis defenditur proposita quæstio. Alii propter rationem ab Augustino adductam, contendunt infantes validè non baptizari, quandiu in utero materno latent: alii autem valere putant Baptismum, modo ad infantem aqua possit pertingere: parvulus enim, quamvis in lucem nondum editus, vivit tamen, animam habet, jamque est peccati reus.

Resp. 2°. Baptismum non valiturum, si infans in utero matris ita claudatur, ut ad eum alicujus instrumenti ope tantum aquæ deferri non possit, quantum sufficit ut dicatur ablutus; ad Baptismum enim, quocumque modo conferatur, sive per immersionem, sive per infusionem, sive per asperersionem vel injectionem, necessaria est ea aquæ copia, quâ corpus censeatur ablutum.

Resp. 3°. Si ad hujusmodi infantem tantum aquæ pervenire possit, quantum satis est ut dicatur ablutus, verisimilius esse tunc valiturum Baptismum: si quid enim in ea hypothese ipsius integritati noceret, maxime quia parvulus nondum censeretur natus: atqui, licet in lucem nondum editus, nec sub eo respectu natus, alio tamen sensu verè natus est, qui sufficit ad Baptismum. Nam vivit, habet corpus suis instructum organis, & animam quâ sentit; ita natus est, ut originali labe jam sit infectus. Nonne Christus Dominus, quamvis adhuc in utero materno delitescens, ab Angelo dicitur natus? *Noli timere*, ait Angelus Ioseph *accipere Mariam conjugem tuam; quod enim in ea natum est, de Spiritu Sancto est.* (Matth. 1. 20.) Nonne S. Joannes in utero matris sanctitate donatus est, ac proinde renatus; siquidem prius erat peccato originali vitiatu?

Quid igitur obstat quominus infans, in utero matris clausus, validè baptizetur si ad eum satis aquæ perveniat, ut dicatur ablutus? Si tamen, post Baptismum ea ratione tentatum, infans in lucem prodeat, tunc Baptismum sub conditione iterandus est; tum quia constare non potest, an tantum aquæ ad eum fuerit immisum, quantum necesse est ut merito censeatur ablutus; tum quia valere Baptismum in utero matris acceptum negant SS. Augustinus & Thomas, nonnullique alii Theologi.

Quæres 2°. an baptizandi sint partus monstruosi.

Resp. diligenter expendendum esse utrum partus illi hominis naturam retineant, neque; illud vero præsertim est dijudicandum ex capite, utpotè præcipua hominis parte, rationis domicilio, & in qua omnes vigent sensus. Si formam hominis habeant, baptizandi sunt, licet membrum aliquod minus præcipuum vel deficiat, vel redundet; secus autem abstinendum à Baptismo. Quando res ambigua est & dubia, tunc Baptismus sub hac forma conditionali conferatur: *Si homo es, ego te baptizo*; cum nullum imminet periculum, monet S. Carolus ut consulatur Episcopus.

Cum gemelli sibi invicem copulari nascuntur, seorsim uterque baptizandus est, quia non unus, sed duo sunt homines; si vero partus non fuerit propriè duplex, inspiciendum erit quæ partes sint geminæ. Ubi monstrum duo capita gerit, duo & pectora, duplex distinctusque Baptismus erit conferendus, licet alia membra sint simplicia. Ratio est quod, ubi præcipuæ corporis partes geminantur, duplicem animam agnoscunt teniores Theologi; quando tamen imminens mortis periculum compellit ut simul baptizentur, tunc adhibenda est hæc forma, *ego vos baptizo*, &c. Si monstrum duo quidem capita, sed unum pectus habeat, unum caput abluendum erit cum forma absoluta,

ego te baptizo, &c. alterum vero sub ista conditione, si non es baptizatus, ego te baptizo, &c. Cum autem extrema necessitas postulabit, ut duo capita simul abluantur, usurpanda erit forma conditionalis, in quantum capaces esis, ego vos baptizo, &c. Legatur ea de re S. Carolus. (4. part.)

Quæres 3°. an baptizari debeant infantes à suis parentibus derelicti, qui appellari solent *expositi*.

Resp. Si certo non constiterit eos fuisse baptizatos, tum sub ista conditione baptizandi erunt: Si non es baptizatus, ego te baptizo, &c. ut vulgo fieri solet. Nullus enim à Baptismi gratia propter vitium parentum excludi debet; illud observandum est, licet hujusmodi infantes vel collo, vel manibus appensum habeant accepti Baptismi testimonium. Scheda enim illa potuit ab impia muliere, ab Atheo, à Judæo, à perditissimo aliquo homine, infantis collo, vel manibus illigari, quamvis Baptismum non acceperit, ut eo fraudetur.

PARAGRAPHUS III.

Utrum licitum sit infidelium infantes, parentibus invidis, baptizare.

Ut accuratius solvatur hæc quæstio, nonnulla sunt prænotanda.

1°. Apud omnes Theologos, si Durandum excipias, constat infidelium parvulos validè baptizari, invidis etiam parentibus: Non enim, ait Augustinus, scriptum est, nisi quis renatus fuerit ex parentum voluntate; ... sed, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu. (Epist. 98. n. 2.) Tota ergo lis est, utrum Baptismus ille sit licitus.

2°. Certum est etiam licitè baptizari parvulum ex infidelibus natum, jamjam moriturum, si

absque Christianæ plebis detrimento id fieri possit: tunc enim infantis salutem ita consulitur, ut nec parentibus fiat injuria, quibus filium non Baptismus, sed mors rapit, nec irreverentiæ periculo Sacramentum exponatur, cum nullus sit apostasiæ metus.

3°. Ubi infideles Principi, vel alteri cuilibet domino Christiano *serviliter* subjecti sunt, justamque patiuntur servitutem, nullus videtur esse dubitandi locus, quin pueri à parentibus abstrahi possint & baptizari, modo iis non reddantur, horumque institutioni Christianæ sedulo provideatur: ratio est quod filii à parentibus servis geniti, nascantur & ipsi mancipia, & proprium sint Domini bonum, ideoque à parentibus avelli jure possint, & Christo per Baptismum consecrari.

4°. Si infideles ita jure suo vivant, ut Principibus Christianis nullâ ratione subditi sint, tunc indubitatum est nefas esse eorum infantes, reluctante utroque parente, baptizare; usurpatio namque tyrannica est iis vim facere, in quos nihil juris nullamque autoritatem habeas. Dixi autem, *reluctante utroque parente*: si enim alteruter consentiat, baptizari potest infans, quia consensus tunc ab eo præstatur, qui in puerum jus habet naturale. Quamvis alter parentum repugnet, prævalere debet illius assensus, qui Religioni & infantis utilitati magis est accommodatus.

5°. Superest igitur tantum difficultas de pueris infidelium qui Christiano Principi non *serviliter*, & tanquam mancipia, sed *civiliter* duntaxat, id est, ut cives & indigenæ subjiciuntur; tales sunt Judæi respectu Principum in quorum ditione tolerantur. Hujusmodi infidelium pueros posse, invidis parentibus, licitè baptizari affirmant nonnulli; sed negat S. Thomas, cui Theologorum pars major suffragatur; cum iis sit

PROPOSITIO.

Non licet filios infidelium Christianis Principibus civiliter duntaxat subditorum baptizare, in vitis parentibus.

Probat. 1°. Si infantes infidelium Christianis Principibus civiliter subditorum posse, in vitis parentibus, baptizari exillimasset Ecclesia, aliquando sanè jus illud exercuisset, ut majorem Christo soholem gigneret, ejusque Regnum amplificaret: atqui longè diversam fuisse Ecclesiæ consuetudinem, iis etiam temporibus, quibus florentissimum erat Principum Christianorum Imperium, sic testatur S. Thomas: *Hoc autem Ecclesiæ usus nunquam habuit, quod Judæorum filii, in vitis parentibus, baptizarentur, quamvis fuerint retroactis temporibus multi catholici Principes potentissimi, ut Constantinus, Theodosius, quibus familiares fuerunt sanctissimi Episcopi, ut Sylvester Constantino, & Ambrosius Theodosio, qui nullo modo prætermisissent ab iis impetrare, si hoc esset consonum rationi. (2. 2. q. 10. art. 12.)* Unde sic concludit S. Doctor: *Ideo periculosam videtur hanc assertionem de novo inducere ut, præter consuetudinem in Ecclesia hæcenus observatam, Judæorum filii, in vitis parentibus, baptizentur.*

Prob. 2°. Illud non licet quo læditur vel jus naturale, vel debita Sacramento reverentia: atqui infantes de quibus agitur, in vitis parentibus, baptizari nequeunt, quin lædatur vel jus naturale, vel debita Sacramento reverentia; pueruli enim illi paternæ potestati aut relinquuntur, aut subtrahuntur: atqui 1°. si paternæ auctoritati filius permittitur, tunc reverentiæ Sacramento debitæ nullo modo consultum erit, imo certissimæ profanationis periculo exponitur; norunt enim omnes quanta sit vis paterni affectus, quanta patrum in filios auctoritas, quanta filiorum in parentes reverentia; in-

fantes igitur illi parvis imbuti documentis, & Sacramento & fidem Christianam ejurabunt.

2°. Si filius paternæ subducitur potestati, in tuto quidem erit Sacramenti dignitas; sed manifestè violabitur jus naturale quod parentes in filios habent, eoque gravior erit hæc injuria, quo nihil carius inter bona naturalia parentibus esse solet, quam ipforum filii; in vitis igitur parentibus, baptizari non possunt, quin ostendatur vel jus naturale, vel reverentia Sacramento debita. Argumentum illud adhibet, fufusque evolvit S. Thomas. (*Ibid.*)

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. *Obedire oportet Deo magis quam hominibus. (Act. 5. 29.)* Atqui Deus jubet omnes baptizari; ergo infidelium parvulos licet, parentibus in vitis, baptizare.

Resp. 1°. Argumentum illud nimis probare: ex eo nempe sequeretur homini adulto, quamvis reluctanti & invito, Baptismum conferendum esse, quia Deo qui Baptismum præcepit, potius parendum est, quam homini Baptismum refugienti: atqui tamen id negant adversarii; in adulto enim Baptismum suscipiente requiritur consensus; nimis ergo probat argumentum propositum, ac proinde nullius est momenti.

Resp. 2°. Dist. min. Deus jubet omnes baptizari, modo illud fiat citra juris naturalis & reverentiæ Sacramento debitæ injuriam, conc. min. fecus, neg. min.

Deus quidem generalem instituit Baptismatis recipiendi legem; sed eam non ita vult observari, ut vel juri naturali, vel Sacramento fiat injuria; quod sanè probatione non indiget: atqui alterutrum contingeret, si infidelium parvuli, in vitis parentibus, baptizarentur, ut jam ostendimus; ergo, &c.

Obj. 2°. *Cam parentes potestate abutuntur quam*

suos in filios habent, tunc eâ spoliari merito possunt: atqui suâ in filios potestate abutuntur infideles, cum eos baptizari non patiuntur; agunt enim contra Christi præceptum, & liberorum suorum utilitatem; ergo possunt eâ potestate spoliari.

Resp. Dist. maj. Cum suâ potestate in iis abutuntur quæ sunt juris naturalis, conc. in iis quæ sunt juris *supernaturalis*, neg. maj.

Iraque si infideles paternâ abuterentur autoritate, in iis quæ sunt juris naturalis; si, v. g. filios suos vellent interficere, aut in eos crudelius agerent, tunc Princeps pro autoritate à Deo sibi concessa, & Republicæ bono cuius ipsi cura commissa est, posset hujusmodi infidelium potestati filios subducere. Quando autem infideles suos liberos baptizari non patiuntur, minimè peccant contra jus naturale: lex enim quæ Baptismum præcipit, positiva est, ex sola Dei voluntate libera pendet; non eam docet natura, sed revelatio: peccant igitur duntaxat contra jus *supernaturale*, in quo nec Ecclesiæ subiciuntur, quæ in eos tantum jurisdictionem habet, qui per Baptismum ipsius societati initiantur; nec Principibus, quorum potestas ad ea quæ *supernaturalis* sunt ordinis non pertinet. Ex eo quod igitur infideles suos filios baptizari non ferant, minimè sequitur ipsis auferri merito posse autoritatem paternam, quæ Evangelio longè antiquior est.

Obj. 3°. Non desunt piissimorum Principum exempla, qui infideles ad Baptismum compulerint. Chilpericus, referent Gregorio Turonensi, (*Lib. 6. Histor. Francorum, cap. 17.*) multos Judæos baptizari jussit; Dagobertus, teste Autore vitæ Sancti Amandi Trajectensis apud Surium, huic Episcopo litteras dedit, ut infideles Gandavenses ad Baptismum cogeret; Sigebertus, Hispaniarum Rex, apud Baronium ad annum 1614, (*num. 39.*) Judæos ad Baptismum vi compulit; ergo, &c.

Resp. Exempla ista ad nostrum propositionem nihil atinere, in qua non de adultis, sed de infantibus sub patria autoritate constitutis, agitur. Præterea ex iis factis nihil colligi potest adversus consuetudinem Ecclesiæ, quæ neminem ad Baptismum recipiendum, fidemque Christianam amplectendam, per vim adigendum esse semper statuit. Sic, v. g. factum Sigeberti improbat Concilium Toletanum IV, anno 633. *De Judæis præcipit sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferre; cui enim vult Deus miseretur & quem vult indurat: non enim tales in viti salvandi sunt, sed volentes.* (*Can. 57. tom 5. Concil. pag. 1719.*) Idem docet Gregorius Magnus: *Plurimi .... ad nostram perducere notitiam, multos ... Judæorum, vi .. ad fontem Baptismatis perductos .... timeo ne ... exinde .. animarum quas eripi volumus ... dispendia subsequantur.* (*Lib. 1. Ep. 47.*) Nicolaus I respondens ad consulta Bulgarorum: *Porro, inquit, illis violentia, ut credant, nullatenus inferenda est; nam omne quod ex voto non est, bonum esse non potest. Scriptum est enim, voluntariè sacrificabo tibi.* (*Cap. 41. tom. 8. Concil. pag. 531.*) Si qui igitur Principes vim adhibuerint, ut fideles ad suscipiendam Religionem Christianam compellerent, id non Ecclesiæ quæ hujusmodi facta semper improbavit, sed minus prudenti zelo tribuendum est.

ARTICULUS II.

De Baptismate adulterorum.

Quæres 1°. quænam conditiones in adulto requirantur ad Baptismum recipiendum.

Resp. 1°. in adultis, ut Baptismum validè recipiant, necessarium esse consensum, ut ostendimus in Tractatu de Sacramentis in genere; nullus

enim, nisi volens, in Ecclesiam cooptari potest. Idecirco Baptismati præmittitur hæc interrogatio, *vis baptizari?* Et reipsa non confertur, nisi cum baptizandus responderit, *volō.* Hinc Innocentius III sic declarat: *Ille vero qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem suscipit Sacramenti.* (Lib. 3. *Decretal. rit. 42. cap. 3.*)

Resp. 2°. in adultis, ut gratiam in Baptismo consequantur, tria potissimum requiri, nempe fidem, pœnitentiam, & amorem Dei.

1°. Quidem fidem: cum enim Eunuchus Philippo dixisset: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* Respondit Philippus: *Si credit ex toto corde, licet.* (Act. 8. 36.) Id consentaneum est iis Christi verbis: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.* (Marc. 16. 16.) Dixi vero, ad consequendam gratiam, quia absque fide Baptismus valide recipietur, ut agnoscit Augustinus: *Fieri potest, inquit, ut homo integrum habeat Sacramentum, & perversam fidem.* (Lib. 3. de Bapt. cap. 14.) Sed ea de re satis dictum fuit in Tractatu De Sacramentis in genere.

2°. Pœnitentiam, sive sincerum de peccatis commissis dolorem Baptismo præmittere debent adulti ut patet ex istis S. Petri verbis: *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum.* (Act. 2. 38.) Præterea qui jam arbitri voluntatis suæ constitutus est, inquit Augustinus, cum accedit ad Sacramenta Fidelium, nisi eum pœniteat vitæ veteris, novam inchoare non potest. (Serm. 351. de pœnit. cap. 2.) Atqui adulti qui baptizantur novam inchoant vitam; siquidem veterem hominem exuunt, & novum induunt: ergo eos præteritæ vitæ pœniteat necesse est.

3°. Amor Dei sine quo neminem justitiam consequi testantur Scripturæ, adultis necessarius est: *Qui non diligit, manet in morte,* ait S. Joannes (1. Ep. 3. 14.) *Si quis non amat Dominum*

nostrum Jesum Christum, anathema sit, inquit S. Paulus (1. Cor. cap. 16. v. 22.) Verum de hoc argumento fufius, ubi de Sacramento Pœnitentiæ differemus.

Ex iis quæ diximus patet quam merito statuerit Concilium Nicænum, (Can. 2.) Catechumenis tempore opus esse, ut se ad Baptismum comparent; ut quæ fides, & qualis vita Christianis esse debeat, edoceantur; ut nostræ Religionis Mysteria, & præsertim morum doctrina, ipsorum animis altius imprimatur; ut denique emendationem suam, non verbis tantum, sed etiam operibus demonstrarent: Hinc quorundam, ait sapientissimus Drouin, apud Sinenses & alias Orientis Regiones Missionariorum crudelem indulgentiam boni omnes exhorruerunt, qui magis de multiplicanda gente, quam de latitia magnificanda. (Is. 9.) solliciti, magisque de numero, quam de virtute Baptizatorum gloriantes, obvios quosque, vix exploratâ illorum voluntate, unâ aut alterâ perfundiorè præmissâ instructione contenti, Sancto Baptismati fonti abluabant. (De re sacramentaria, tom. 1. pag. 197. edit. Venet. in-fol. an. 1737.) Quibus malis ut occurrerent egregii Præsules Heliopolitanus & Berytenis, qui in prædicando Sinensibus Evangelio plurimum laborarunt, pastoralia documenta edidere.

Quæres 2°. Utrum energumeni, amentes, furiosi, sint baptizandi.

Resp. 2°. Cum S. Thoma, qui amentes ab ortu fuerunt, velut infantes habendos esse, & proinde baptizandos. Alii autem sunt amentes qui sanam mentem prius habuere, & deinde in insaniam versi sunt; utrum hujusmodi homines baptizari debeant, judicandum erit ex voluntate quam exhibuerunt, cum sanæ mentis essent. Si tunc apparuit in eis voluntas suscipiendi Baptismum, ait S. Thomas, *debet eis exhiberi in furia & amentia*

constitutis, etiamsi tunc adu contradicant, Alioquin si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit, dum sana mentis essent, non sunt baptizandi. Quidam vero sunt qui, etsi à nativitate fuerint furiosi vel amentes habent tamen aliqua lucida intervalla in quibus recta ratione uti possunt. Unde si tunc baptizari voluerint, baptizari possunt, etiam in amentia constituti, & debet eis tunc Sacramentum conferri, si periculum timeatur: alioqui melius est ut tempus expectetur in quo sint sanæ mentis, ad hoc quod devotius suscipiant Sacramentum. Si autem tempore lucidi intervalli, non appareat in eis voluntas suscipiendi Baptismum, baptizari non debent in amentia constituti. (3. part. q. 68. art. 12.)

CAPUT VI.

De necessitate Baptismi.

DUPLIX à Theologis distinguitur necessitas, alia mediæ, alia præcepti. Illud est priori modo necessarium, sine quo vel in re, vel in voto, ut aiunt Scholæ, finis obtineri non potest; tales sunt Baptismus & Pœnitentia respectu salutis, quam nemo consequi potest sine gratiâ, vel regenerante in Baptismo, vel reparante in Pœnitentia. Illud est posteriori modo necessarium, de quo extat quidem præceptum: at sine quo tamen finis absolute potest obtineri, si nimirum citra culpam, & iusta de causa prætermittatur. Duobus in articulis expendemus, 1°. quæ sit infantibus & adultis Baptismi necessitas; 2°. utrum Baptismus per aliud suppleri possit.

ARTICULUS PRIMUS.

Quænam sit infantibus & adultis Baptismi necessitas.

Palagiani, cum originale peccatum inficiarentur, ideo Baptismi necessitatem sustulere. Cum autem eos S. Augustinus urgeret his Christi verbis: nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest introire in Regnum Dei; eo sunt adducti ut Regnum cœlorum à vita æterna distinguerent. A Regno quidem cœlesti infantes propter Baptismi defectum excluderent; eos autem in vitam æternam admitti contendebant, utpote innocentes, nullaque originali labe inquinatos. Cui doctrinæ affine est Cardinalis Sfondrati figmentum, qui in libro cui titulus est, *Nodus prædestinationis dissolutus*, pueris sine Baptismati morientibus veram felicitatem assignat.

Calvinus docet non arceri à Regno cœlorum infantes, quos è præsentis vita migrare continget, antequam aqua mergi datum fuerit; (Lib. 4. Institut. cap. 15. n. 22.) quod de infantibus fidelium intelligit. Infantes nostros, inquit, antequam nascantur, se adoptare in suos pronuntiat Deus, cum se nobis in Deum fore promittit, seminique nostro post nos; hoc verbo continetur eorum salus. (Ibid. n. 20.) Unde concludit (Ibid. n. 22.) fidelium infantibus necessarium non esse Baptismum, ut salutem obtineant.

Calvino Socinianos adungere possumus, qui omnem Baptismum necessitatem rejiciunt, & de prædicatione vel pœnitentia sensu metaphorico exponunt hæc duo Christi præcepta: *Docete omnes gentes baptizantes eos, &c. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Quin & nonnulli Theologi Catholici merito reprehenduntur, quod falsa ducti com-

constitutis, etiamsi tunc actu contradicant, Alioquin si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit, dum sana mentis essent, non sunt baptizandi. Quidam vero sunt qui, etsi à nativitate fuerint furiosi vel amentes habent tamen aliqua lucida intervalla in quibus rectè ratione uti possunt. Unde si tunc baptizari voluerint, baptizari possunt, etiam in amentia constituti, & debet eis tunc Sacramentum conferri, si periculum timeatur: alioqui melius est ut tempus expectetur in quo sint sanæ mentis, ad hoc quod devotius suscipiant Sacramentum. Si autem tempore lucidi intervalli, non appareat in eis voluntas suscipiendi Baptismum, baptizari non debent in amentia constituti. (3. part. q. 68. art. 12.)

CAPUT VI.

De necessitate Baptismi.

DUPLEX à Theologis distinguitur necessitas, alia mediæ, alia præcepti. Illud est priori modo necessarium, sine quo vel in re, vel in voto, ut aiunt Scholæ, finis obtineri non potest; tales sunt Baptismus & Pœnitentia respectu salutis, quam nemo consequi potest sine gratiâ, vel regenerante in Baptismo, vel reparante in Pœnitentia. Illud est posteriori modo necessarium, de quo extat quidem præceptum: at sine quo tamen finis absolute potest obtineri, si nimirum citra culpam, & iusta de causa prætermittatur. Duobus in articulis expendemus, 1°. quæ sit infantibus & adultis Baptismi necessitas; 2°. utrum Baptismus per aliud suppleri possit.

ARTICULUS PRIMUS.

Quænam sit infantibus & adultis Baptismi necessitas.

Palagiani, cum originale peccatum inficiarentur, ideo Baptismi necessitatem sustulere. Cum autem eos S. Augustinus urgeret his Christi verbis: nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest introire in Regnum Dei; eo sunt adducti ut Regnum cœlorum à vita æterna distinguerent. A Regno quidem cœlesti infantes propter Baptismi defectum excluderent; eos autem in vitam æternam admitti contendebant, utpote innocentes, nullaque originali labe inquinatos. Cui doctrinæ affine est Cardinalis Sfondrati figmentum, qui in libro cui titulus est, *Nodus prædestinationis dissolutus*, pueris sine Baptismati morientibus veram felicitatem assignat.

Calvinus docet non arceri à Regno cœlorum infantes, quos è præsentis vita migrare continget, antequam aqua mergi datum fuerit; (Lib. 4. Institut. cap. 15. n. 22.) quod de infantibus fidelium intelligit. Infantes nostros, inquit, antequam nascantur, se adoptare in suos pronuntiat Deus, cum se nobis in Deum fore promittit, seminique nostro post nos; hoc verbo continetur eorum salus. (Ibid. n. 20.) Unde concludit (Ibid. n. 22.) fidelium infantibus necessarium non esse Baptismum, ut salutem obtineant.

Calvino Socinianos adungere possumus, qui omnem Baptismum necessitatem rejiciunt, & de prædicatione vel pœnitentia sensu metapharico exponunt hæc duo Christi præcepta: *Docete omnes gentes baptizantes eos, &c. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Quin & nonnulli Theologi Catholici merito reprehenduntur, quod falsa ducti com-

miseratione quæ, ut ait Bellarminus, *parvulis jam defunctis nihil prodesse potest*, dixerint interdum ex Dei misericordia contingere, ut infantes quibus per Baptismum subveniri non potest, parentum vel aliorum fidelium precibus salvi fiant. Ita Durandus, S. Bonaventura, Gersonius, &c. Addit vero Cajetanus non solum fieri aliquando, ut hujusmodi infantes Dei gratiâ salutem obtineant, at certâ lege id esse sancitum; Baptismum enim tunc duntaxat necessarium voluit Christus, cum illius administrandi facultas non deesset. (3. part. q. 68. art. 2.) Quam opinionem ut temerariam fideique oppositam, ex altera Cajetani Commentariorum in S. Thomam editione expungi curavit Romanus Pontifex Pius V.

PROPOSITIO I.

Baptismus in re parvulis omnibus necessarius est necessitate mediæ, extra martyrium.

Prob. 1°. ex iis Christi verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Hæc Christi sententia de Baptismi recipiendi necessitate, ut ad Regnum Dei perveniatur, generalis est; omnes homines, ideoque parvulos complectitur: *Utique nullum excipit (Christus) ait S. Ambrosius: non infantem, non aliquâ præventum necessitate. Lib. 2. de Abraham. cap. 11. n. 84.*) Prædicta Christi verba ad infantes quoslibet pertinere, ita persuasum fuit Ecclesiæ, ut quovis sæculo jussit Baptismum infantibus in periculo constitutis statim conferri: atqui ea Baptismi necessitas erga parvulos non potest esse nisi necessitas mediæ; sententia enim Christi intelligi nequit, sive de necessitate præcepti, cum puer nullius sit capax; sive de necessitate quæ per votum Baptismi suppleri possit, cum votum illud, seu desiderium in parvulis esse nequeat; ergo Baptismus in re, parvulis necessarius est necessitate mediæ.

Prob. 2°. ex Patribus. Tertullianus, *Præscribitur*, inquit, *nemini sine baptismo competere salutem.* (Lib. de Bapt. cap. 12.) S. Augustinus: *Noli credere . . . infantes, antequam baptizentur, morie præventos, pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus.* (Lib. 3. de origine animæ, cap. 9.) Eandem veritatem sic confirmat: *Quisquis dixerit quod in Christo vivificabuntur etiam parvuli qui sine Sacramenti ejus (Baptismi) participatione de vita exeunt, hic profecto & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam.* (Epist. 166. ad Hieronymum, cap. 7. n. 21.) S. Fulgentius: *Firmissimè tene & nullatenus dubites, non solum homines jam ratione utentes, verum etiam parvulos, qui . . . sine Sacramento sancti Baptismatis . . . de hoc sæculo teasseunt, ignis æterni sempiterno supplicio puniendos.* (Lib. de fide ad Petrum, cap. 27.) Alios sileo Patres qui generatim pronuntiant sine Baptismo neque deleri peccatum originale, neque ad Regnum cælorum perveniri posse.

Porro illud infantibus necessarium est necessitate mediæ, sine quo vitam æternam obtinere non possunt, quamvis citra ullam culpam prætermisum fuerit: atqui, juxta SS. Patres, parvuli sine Baptismo vitam æternam consequi nequeunt, quamvis sine ulla culpa fuerit omisus; idque ita certum est ac indubitatum, ut illud credere teneatur, judice Augustino, quisquis Catholicus esse velit; ergo, &c. Quapropter Concilium Tridentinum, explorata totius Ecclesiæ fide, constantique traditione, sic definit: *Si quis parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, etiamsi fuerint à baptizatis parentibus orti, anathema sit.* (Sess. 5. de peccat. orig. can. 4.)

Prob. 3°. speciatim contra Calvinistas. Ex una parte contra Anabaptistas contendunt baptizandos esse infantes; ex altera vero docent Baptismum non esse infantibus necessarium, si à parentibus si-

delibus nati sint, quia eo ipso, etiam sine Baptismate, sancti sunt & filii Dei: atqui in ea re, ut in multis aliis, secum turpiter pugnant, & Anabaptistarum causam juvant, à quibus sic urgeri possunt: Ut quid pueri baptizantur? Numquid ut Ecclesiam habeant matrem, sicut docetis? Quid autem iis opus est Ecclesiam matrem, qui sine Ecclesia Deum habent patrem, cum sine Baptismate sancti sint & immaculati? Numquid ut præceptum sancti sint & immaculati? Numquid ut præceptum impleant? Quo pacto autem præceptum in hac tenera ætate implere valent, qui ne audire quidem possunt? Si velint igitur Calvinistæ Anabaptistas vincere & secum coherere, cum Ecclesia Catholica fateantur oportet, Baptismum infantibus esse necessarium omnibus ad salutem obtinendam.

Solvuntur objecta.

Objic. 1°. Hæc Christi verba, *nisi manducaveritis carnem Filii hominis, . . . non habebitis vitam in vobis*, (Joan. 6. 54.) non probant infantibus necessarium esse Eucharistiam; ergo nec ista, *nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* probant Baptismum esse infantibus necessarium.

Resp. Neg. conseq. & parit. 1°. quia Eucharistia per modum cibi datur, ac proinde iis tantum necessaria est, qui jam viventes gratiâ, indigent alimento spirituali, ut eandem seivent & antriant; atqui illud solis adultis convenit; vita enim spiritualis quam infans è sacro fonte hausit, nec minui, nec extinguere potest peccato actuali cujus capax non est: hæc igitur verba, *nisi manducaveritis*, &c. ad solos adultos stricte pertinent contra vero ista alia, *nisi quis renatus fuerit ex aqua*, ad eos omnes spectant qui ab originali peccato mortem traxerunt, & quos renasci ex aqua & spiritu necesse est, & ideo tam de infantibus quam de adultis intelligenda sunt; universaliter igitur accipi debet quod de Baptismo, quam quod

de Eucharistia dictum est. 2°. Quia in iis quæ à libera Christi institutione pendunt, quæ fuerit ipsius voluntas in Scriptura vel Traditione querendum est: atqui ex Traditione constat Baptismum esse infantibus necessarium, non autem Eucharistiam; ergo non valet inter utrumque instituta comparatio.

Obj. 2°. Si Baptismus ad salutem obtinendam parvulis est necessarius, innumeri sine sua culpa peribunt infantes: atque illud à summa Dei misericordia prorsus alienum est; ergo, &c.

Resp. Neg. maj. Licet enim ex infantium culpa non accidat ut Baptismate careant, cum propter rationis defectum nequeant Baptismum vel optare, vel postulare, non tamen sine culpa pereunt. Omnes quippe ab Adamo peccatum originale traxerunt; ab illo autem cur alii eximantur, & alii non liberentur, ad occultissima & justissima Dei judicia pertinet. Nec ideo potest Deus inclementiæ accusari: cum enim peccatoribus nihil debeat, aliis gratiam suam ex misericordia largitur, aliis autem ex justitia non concedit, *habetque potestatem ex eadem massa succere, aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam.* (Rom. 9. 21.) Sileat igitur ratio humana quæ, si in rebus ad Religionem pertinentibus arbitra statureretur, omnia Dei Mysteria prorsus ruerent.

Obj. 3°. *Ubi abundavit delictum*, inquit Apostolus, falsum erit, si Baptismus etiam parvulis sit necessarius. Delictum enim Adami nocet omnibus, gratiâ vero quâ peccatum illud deletur, sæpè fraudantur infantes; siquidem Baptismus ex quo pender illa gratia, aliquando non potest iis administrari; ergo, &c.

Resp. Dist. maj. *Ubi abundavit delictum, superabundavit gratia*, quatenus non à peccato tantum originali, sed & ceteris omnibus nos liberat, conc. maj. quatenus eadem gratia pluribus communitur, quam delictum, neg.

Itaque præfata Apostoli verba eo sensu non accipienda sunt, quod gratia pluribus communicetur, quam delictum, cum ipse paulo post totus sit ut probet Deum misereri cuius vult; sed ex eo præsertim capite gratiam supra dilectum extollit, quod Adamus unicum ad posteros peccatum transfuderit, Christus autem & ab eodem illo peccato, & ab aliis omnibus per gratiam suam nos liberet. Mentem suam iis quæ præmittit verbis satis manifestat Apostolus: *Sed non sicut dilectum, ita & donum. . . nam iudicium quidem ex uno (delicto) in condemnationem, gratia autem ex multis delictis, in justificationem.* (Ibid. v. 15 & 16.) Licet igitur Adami delictum omnibus noceat, gratia autem justificans non omnibus conferatur, nihilominus verum est, juxta mentem Apostoli, majorem esse vim & efficaciam gratiæ Christi, quam delicti primi parentis: non a peccato enim originali tantum, sed ab omnibus aliis eum liberat, cui ex misericordia Dei datur.

PROPOSITIO II.

Baptismus in re vel in voto, necessarius est adultis omnibus necessitate tum mediæ, tum præcepti, extra martyrium.

Prob. prima pars. Illud est necessarium necessitate mediæ, sine quo salus obtineri non potest: atqui sine Baptismate in re aut in voto salutem consequi non possunt adulti: hæc enim Christi sententia, *nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* ex modo dictis ita generalis est, ut ad ipsos infantes pertineat, quamvis rationis expertes; quanto igitur magis adultos obstringit, qui liberum habent rationis usum. In iis autem Baptismum suppleri posse sincero illius recipiendi voto constat ex dicendis.

Prob. secunda pars. Christus Apostolis sic præcipit;

capit: Euntes docete, baptisantes eos in nomine, &c. (Matth. 28.) Atqui Baptismatis administrandi præceptum illius etiam recipiendi mandatum importat: hæc enim duo simul colligata sunt & devincta. Præterea quod necessarium est necessitate mediæ, ad salutem consequendam, eo ipso intelligitur à Deo præceptum, cum nihil magis præscribere debuerit, quam id sine quo salus comparari non potest: atqui Baptismus adultis necessarius est necessitate mediæ; ergo & necessitate præcepti.

Notandum tamen legem hanc, cum sit *positiva*, eos non obligare à quibus cognosci non potest, quales sunt ii qui de Christo & Evangelio nihil unquam audierunt; si ergo ex hac vita migraverint, non suscepto Baptismate, in damnationem incurrent quidem propter peccata à quibus sine Baptismo liberari non potuerunt; sed tanquam violatores legis de Baptismate recipiendo constitutæ non punientur.

ARTICULUS II.

An Baptismus per aliud suppleri possit.

Hic duo quæri solent; primum, utrum Baptismi votum; secundum, utrum martyrium Baptismatis vices suppleant: quæ duæ quæstiones seorsim excutiendæ sunt.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

An Baptismi votum ipsius vices suppleat.

Votum Baptismatis est sincerum illius recipiendi desiderium, adjunctam habens contritionem, quæ de peccatis commissis vere doleamus: illud autem Baptismi desiderium conjunctum esse potest, vel

Tom. III. T

cum caritate perfecta quæ scilicet, ut ait Catechismus Romanus, ita est acris, vehemens & incensa, ut possit cum scelerum magnitudine comparari; vel cum caritate imperfecta tantum, quæ Deus super omnia quidem diligitur, sed quæ non ita vehemens est, ut criminum magnitudinem æquare possit.

PROPOSITIO I.

Baptismi votum cum perfecta caritate conjunctum, Baptismatis vices supplet, etiam est a necessitatis casum; id est, peccatorum remissionem, & gratiam justificantem confert.

Prob. Ex Concilio Tridentino: *Docet præterea (S. Synodus) esse contritionem... aliquando caritate perfecta esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum (Pœnitentiæ) actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritione sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscriendam. (Sess. 14. de Pœnit. c. 4.)* Unde sic arguuntur: Non difficilius est catechumeni justificatio, quam hominis jam baptisati: imo facilius est, quia, ceteris paribus, graviora sunt hominis jam baptisati peccata, quam catechumeni, ut docet Apostolus: (Heb. 10. v. 23. 29.) atqui, ex Synodo Tridentina, contritio caritate perfecta, cum Sacramenti Pœnitentiæ voto conjuncta, vim habet hominem jam baptisatum justificandi; ergo multo magis existimandum est per eandem contritionem caritate perfectam, & quæ Baptismi votum includit, justificari catechumenum, etiam extra necessitatis casum, id est, extra urgens mortis periculum,

PROPOSITIO II.

Baptismi votum cum imperfecta caritate conjunctum quæ scilicet Deus super omnia diligitur, quamvis non ita sit vehemens & incensa, ut cum scelerum magnitudine comparari possit, supplet Baptisimum in casu necessitatis quoad remissionem peccatorum, & gratiam sanctificantem.

Prob. 1°. Ex Scripturâ: *Cor contritum, inquit David, & humiliatum, Deus, non despiciet. (Psal. 50. 18.)* Præterea sic promittit Deus: *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, ... vitam vivet, & non morietur. (Ezech. 18. 21.)* Convertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. *Ibid. v. 30.)* Porro qui Deum super omnia diligit, sincerè convertitur, verusque est pœnitens, ac proinde, teste Deo, morte æternâ non est puniendus: atqui tamen in mortem damnationemque æternam incurreret, si ubi immineret vitæ periculum, & deest recipiendi Baptismi facultas, eum non suppleat Sacramenti desiderium; cum imperfecta de qua agitur caritate conjunctum; ergo, &c.

Prob. 2°. Ex SS. Augustino & Thoma. *Etiâ atque etiâ considerans: inquit Augustinus, invento non tantum passionem pro nomine Christi, id quod ex Baptismo deerat posse supplere; sed etiâ fidem, conversionemque cordis, si fortè ad celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum recurri non potest. (Lib. 4. de Bapt. cap. 22. num. 29.)* Idem sentit S. Thomas: *Potest Sacramentum aliis deesse re, sed non voto; sicut cum aliquis baptisatus desiderat, sed aliquo casu prævenitur morte, antequam Baptisimum suscipiat: & talis sine Baptismo actuali salutem consequi potest, propter desiderium Baptismi quod procedit ex fide per dilectionem ope-*

rante. (3. part. q. 68. art. 2.) Itaque, iudice Augustino, *fides & conversio*, & juxta S. Thomam, *desiderium Baptismi quod procedit ex fide per dilectionem operante*, Baptismum supplere in casu necessitatis possunt, atqui hæc omnia reperiuntur in homine qui Baptismi votum habet cum imperfecta caritate conjunctum, quæ Deum super omnia diligit ergo hujusmodi votum Baptismi vices supplet in casu necessitatis.

Prob. 3°. ratione Theologicâ. 1°. Tanta est Dei benignitas, ut voluntatem pro facto reputet, quando factum excludit necessitas: eleemosina, v. g. meritum huic attribuitur qui eam erogare vult, sed propter inopiam non potest. Quod sensu de vidua quæ moneram perexiguam in gazophylacium miserat, dictum est à Christo: *Verè dico vobis quia vidua hæc pauper, plus quam omnes misit.* (Luc. 21. 3.) Similiter igitur suscipiendi Baptismi voluntas hujus Sacramenti locum tenet, si cum vera fide & conversione conjuncta sit. Sola fides & mentis ad Deum conversio, inquit S. Bernardus. . . . *salutem sine dubio operatur volenti, sed non volenti, prohibente mortis articulo, baptisari.* (Tract. ad Hugon. Viator. cap. 2. n. 8.) Atqui recipiendi Baptismi voluntas in eo qui Deum super omnia diligit, licet caritate imperfectâ, cum sincera fide, veraque ad Deum conversione conjuncta est; ergo in casu necessitatis locum tenet Baptismi.

2°. Hæc sententia divinæ misericordiæ magis congruit: equis enim libenter audiat, eum qui Deum super omnia diligit, licet amor ille non sit perfectus, sive acris, vehemens, incensus, à Deo damnandum esse, si Baptismum cujus desiderio tenebatur necessitate impediente, non susceperit?

Notandum tamen Baptismi votum, cum caritate etiam perfecta conjunctum, non supplere illius Sacramenti vices, quo ad characteris impressionem, quæ proprius est Baptismatis verè suscepti effectus.

PROPOSITIO III.

Baptismi votum cum imperfecta caritate non justificat ante Sacramentum susceptum, nec proinde illius vices supplet extra casum necessitatis.

Probatur 1°. ex Augustino qui non semel asserit peccata ante Baptismum commissa, in ipso tantum Baptismate, cum recipi potest, dimitti & ablui: *Ea fides*, inquit de seipso, *me securum esse non sinebat de præteritis peccatis meis, quæ mihi per Baptismum tunc nondum erant remissa.* (Lib. 9. conf. cap. 4. n. 12.) Atqui tamen jam tum verè conversus erat, Deumque super omnia diligebat, *Quantumcumque Catechumenus proficiat*, inquit S. Doctor, *adhuc sarcinam suæ iniquitatis portat: non illi dimittitur, nisi cum venerit ad Baptismum.* (Tract. 13. in Joan. n. 7. tom. 3. part. 2. pag. 394.) Hanc autem rationem asserit, quod mutata peccatoris voluntate per odium & detestationem peccati, maneat tamen ejus reatus, donec Baptismo deleatur, si recipi possit.

Prob. 2°. ratione Theologicâ. Baptismus Sacramentum est mortuorum, quia hominem è statu peccati mortalis ad justitiæ statum transfert, gratiam sanctificantem & regenerantem conferendo: atqui si amor *actualis* imperfectus, quo Deus super omnia diligitur, cum voto Baptismi conjunctus, justitiam impertiat, etiam extra casum necessitatis, jam Baptismus non erit Sacramentum mortuorum, nec primam gratiam sanctificantem in adultis unquam efficiet; siquidem Deum super omnia amare necesse est, quisquis adultus ad Baptismum dignè recipiendum accedit; ergo, &c.

PARAGRAPHUS II.

Urum Martyrium vices Baptifini fuppleat.

Martyrium proprie dictum eft mors inflicta in odium Chrifti, & pro illo conftanter tolerata, diciturque *Baptifmus fanguinis*. Catholici quidam cum Ricardo Armachano, in Irlandiâ Præfule, nullum ex infantibus ab Herode propter Chriftum occifis, præter circumcifos, falvum fuiſſe probabiliter defendi poſſe exiſtimant: alii cum Cardinali de Vitri, infantes quidem ab Herode interfec-tos ad cælum perveniſſe concedunt; fed negant idem ſentendum eſſe de Chriftianorum parvulis in odium Chrifti maclatis, niſi baptifati fuerint.

P R O P O S I T I O.

Martyrium, tam in infantibus quàm in adultis, Baptifmi vices fupplet.

Probatur prima pars. Illud infantibus Baptifmi locum tenet, ex quo gloriam cœleſtem, ac proinde gratiam ſanctificantem, confequuntur: atqui in-fantes ex martyrio gloriam, &c. res ira ſe habet, ſi duo certa ſint, primum, Eccleſiam vel à primis ſæculis pueros ab Herode propter Chriftum occifos coluiſſe tanquam ſanctos Martyres, & gloriâ cœ-leſti perfruentes; ſecundum, eandem eſſe alio-rum infantium conditionem: atqui hæc duo con-ſtant. Prius quidem ex innumeris veterum Patrum teſtimonijs compertum eſt: *Etiã infantes illos, ait Auguſtinus, qui cum Jeſus Chriſtus necandus quæreretur, occiſi ſunt, in honorem Martyrum recep-tos commendat Eccleſia.* (Lib. 3. de libero arbit. cap. 23. n. 68. tom. 1. pag. 638.) S. Chryſoſtomus de parvulis ab Herode trucidatis ait *mercedis retribu-tionem eis manere..... qui ſtatim ad tranquillum portum appulerunt.* (Homil. 3. in varia Math. loca.

S. Leo: *Necari omnes Bethleem parvulos jubet Herodes: .... ſed quos Rex impius eximit mundo, Chriſtus inferit cælo;* (Edit. Queſnell. tom. 1. pag. 181.) Ergo Eccleſia, vel à prioribus ſæculis parvulos ab Herode propter Chriftum occifos coluit tanquam ſanctos Martyres & gloriâ cœleſti donatos.

Posterius non minus conſtat, nempe eandem eſſe conditionem aliorum infantium propter Chriftum interfeclorum. Ubi enim par omnino eſt cauſa, æquale eſſe debet iudicium; cum itaque pueri Bethleem, tanquam veri martyres & gloriâ cœ-leſtis participes habeantur, quia pro Chriſto truci-dati ſunt, idem de aliis ſentendum quos à tyrannis & infidelibus in odium Chriſti maclari contigerit. Præterea generalis eſt hæc Chriſti ſententia: *Qui perdidit animam ſuam propter me, inveniet eam* (Math. 10. 39.) Atqui infantes in Chriſti odium ab infidelibus perempti, pro illo animam amittunt; æquum eſt igitur ut quam pro Chriſto vitam per-didit, per illum inveniant. Denique generatim pronuntiant SS. Patres, Martyrium ſine Baptifmo aqua ad ſalutem abundè ſufficere: ſic, ut alios omittam, S. Auguſtinus: *Quicumque etiam non per-cepto regenerationis lavacro, pro Chriſti conſeſſione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum ſi abluerentur ſarco fonte Baptifmatis.* (Lib. 13. de Civit. Dei, c. 7. t. 7. p. 329.)

His omnibus accedit ipſius rationis iuſſragium, abſurdum enim videtur aliquem mori pro Chriſto: & ab ipſo in æternum repudiari; Chriſti cauſam ſanguinis effuſione defendere, & à Chriſto derelinqui; majorem eſſe tyranni ferocitatem in occi-dendis propter Chriſti odium infantibus, quàm Chriſti clementiam & liberalitatem in remue-randis innocentiſſimis illis victimis pro nomine ejus maclatis.

Prob. ſecunda pars, quæ adultos ſpectat. 1°. Quia martyrium non minus efficaciſſe debet in adultis, à quibus piè & liber. ſuſcipitur, quam in parvulis

qui nullo pietatis sensu moveri possunt: atqui ex modo dictis, martyrium Baptismi vices erga parvulos supplet, ad salutemque sufficit; ergo, &c. 2°. Quia Christus sic testatur: *Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo qui in caelis est.* (Matth. 10. 32.) Atqui nulla prestantior est Christi confessio, quam ea quæ fit per sanguinis effusionem. 3°. Quia martyrium ex caritate perfecta nascitur, juxta illud Christi: *Majorem hęc dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* (Joan. 15. 13.) Atqui, ex supra probatis, caritas perfecta Baptismi locum tenet, semperque conjuncta est cum gratia sanctificante, & peccatorum remissione; ergo & martyrium. 4°. Quia semper credidit Ecclesia pro Martyribus non orandum esse, sed implorandum potius ipsorum auxilium; ubique receptum est illud Innocentii III. essatum: *Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.* (Cap. 6. Cum Marthæ. de celebr. Missar. lib. 3. decret. Gregor. IX.)

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Infantes ab Herode interempti circumcisionis beneficio salvi facti sunt; ergo nihil probat ipsorum exemplum in gratiam parvulorum qui sine Baptismo propter Christum interficiuntur.

Resp. Nego aut. Cum enim jussit Herodes occidi omnes pueros qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus ejus, à bimatu & infra, (Matth. 2. 16.) indubitatam est ex tantâ multitudine alios fuisse à Gentilibus, qui Judæis committi vivebant, oriundos; & alios qui, licet à Judæis nati diem octavum nondum attingerant, ac proinde circumcisæ non erant. Præterea non ideo innocentes illos pueros colit Ecclesia, quia fuerunt circumcisæ; sed quia pro Christo occisi, ut patet, tum ex laudatis Patribus, tum ex oratione quæ in eorum

festo ubique recitari solet: *Deus, cujus præconium innocentes Martyres, non loquendo, sed moriendo, confessi sunt.*

Objic. 2°. Martyrium sine caritate nihil prodest, ex Apostolo: (1 Cor. 13. 3.) atqui pueri de quibus agitur, caritatem non habent, live habitalem quæ solo Baptismate iis datur, live actualem, cum rationis & voluntatis usu careant; ergo martyrium nihil ipsis prodest.

Resp. Dist. maj. Martyrium non prodest adultis sine caritate, conc. infantibus, neg. maj.

Quemadmodum enim Baptismus sine ullo caritatis actu prodest infantibus, licet nullum consequatur effectum in adultis caritatis expertibus; sic & martyrium; Deo ita volente. Præterea quod ait Apostolus de caritatis necessitate respectu martyrii, idem de fide quoad Baptismum Christus sic pronuntiavit: *Qui crediderit & baptisatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur.* (Marc. 16. 16.) Atqui hæc Christi verba sic intelligit Ecclesia Catholica, ut parvulis credere per se non valentibus ad salutem sufficiat Ecclesiæ fides, dum baptisantur; ergo pariter sufficit Christi caritas, infantibus per martyriam applicata, quia pro ipsius nomine patiuntur: nunquid enim minus virtutis est in caritate Christi, quam in fide Ecclesiæ?

Obj. 3°. Illa sententia rejicienda est, quæ fidem de Baptismi necessitate prorsus evertit: atqui talis est sententia quæ adfert mortem, propter odium Christi illatam, locum tenere Baptismatis; in hac enim hypothese stare non potest illud Christi oraculum: *Nisi quis renatus fuerit, &c. ergo, &c.*

Resp. Neg. min. Qui enim legem hanc inlittit, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* eidem legi exceptionem apponit; siquidem non minus generales sunt illæ Christi sententiæ, *qui me confessus fuerit, &c. qui perdidit animam suam propter me, inventet eam; itaque hoc Christi oraculum, Nisi quis renatus fuerit, &c. ita debet intelligi, ut Ma-*

tyres à communi lege exceptos credamus, nisi velimus secum pugnare Christum. Vide Augustinum, (*lib. 13. de Civit. Dei, cap. 7.*)

CAPUT VII.

De effectibus Baptismi.

IN eo capite tria expendimus, 1°. quinam sint Baptismaris effectus; 2°. an circumcisio instituta fuerit, sicut & Baptismus, ad peccatum originale delendum; 3°. utrum Joannis Baptismus ejusdem fuerit virtutis & efficaciae, ac Baptismus Christi.

ARTICULUS PRIMUS.

De variis Baptismi effectibus.

Multiplex est Baptismatis effectus. Primus est peccatorum omnium, tum originalis, tum eorum quae propria voluntate admisimus, plena & integram sio; secundus est omnis poenae, peccatis ante Baptismum commissis debita, condonatio; tertius, gratia sanctificans; quartus, character, id est, signum quoddam spirituale, ita animae impressum, ut nunquam deleri possit. De characteris per Baptismum impresso abundè disputavimus in Tractatu de Sacramentis in genere; nunc superest ut alios Baptismaris effectus à Lutheranorum & Calvinistarum impietate vindicemus: ut enim alibi jam fuit o servatum, nullam Sacramenti novae legis virtutem divinitus insitam esse volunt, docentque per Baptismum non tolli, nec revera deleri peccata, sed regi duaraxar, & non impatari.

PROPOSITIO I.

Per Baptismum tollitur & omnino deletur quodcumque peccatum.

Probatur 1°. ex Scripturâ Ananias Saulum sic alloquitur: *Exurge & baptizare, & ablue peccata tua.* (*Act. 22. 16.*) *Quicumque baptizati sumus, inquit Apostolus, in Christo Jesu, in mortem ipsius baptizati sumus... hoc scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, ut destruat corpus peccati.* (*Rom. 6. v. 3. & 6.*) Enumeratis peccatis quae à Regno Dei excludunt; sic pergit Apostolus: *Haec quidam fuistis, sed abluti estis; (1. Cor. 6. 11.)* scilicet per baptismum. Eo sanè Sacramento profusus auferuntur peccata, per quod à delictis vel gravissimis abluimur; per quod vetus homo crucifigitur, id est, vivere desinit; per quod destruitur corpus peccati, atqui, teste Apostolo, per Baptismum abluimur, &c. ergo, &c.

Præterea ita docet Apostolus: *Christus dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquae, ... ut exhiberet ipsi sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, ... sed ut sit sancta & immaculata.* (*Ephes. 5. v. 25. & seq.*) Atqui, nisi Baptismus peccata delet, jam Ecclesia quae ex baptizatis coalescit, nec verè sancta erit, nec immaculata; sed veteres maculas & rugas servabit, quas tegit quidem, sed non tollit Baptismus; ergo, &c.

Prob. 2°. ex S. Augustino quem breviter causa unum appellabimus: *Baptismus, inquit, abluit peccata omnia, prorsus omnia.* (*Lib. 3. contra duas. Epist. Pelagian. cap. 3. n. 5. tom. 6. pag. 374.*) *Delicta delet Sanctum Baptisma.* (*Lib. 3. de Symbolo ad Catechumenos, cap. 10. tom. 6. pag. 220.*) *Peccata quaecumque corde, ore, opere commissis invenierit, Baptismus tollit.* (*Ench. cap. 64.*) Atqui in his Augustini locis innumerisque aliis, Bapti-

mus dicitur peccata prorsus omnia abluere, delere & tollere; ergo, juxta S. Doctorem, non in eo tantum sita est Baptismi efficacia, quod peccata tegat, ut fingunt recentiores Hæretici. Hinc Concilium Tridentinum sic pronuntiat: *Si quis per Jesu Christi Domini nostri gratiam, quæ in Baptismate conferitur, asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, anathema sit* (Sess. 5. de peccat. orig. can. 5.)

Dices: Concupiscentia peccatum est, teste Apostolo: (Rom. 7. 13. 17.) atqui concupiscentia remanet in Baptisatis; ergo & peccatum.

Resp. Dist. maj. Concupiscentia peccatum est, quando pravis ejus motibus consentitur, conc. maj. ratione sui, rursus distinguo; peccatum est improprie & late sumptum, quatenus est motus inordinatus, ad malum impellens, conc. est peccatum proprie & strictè sumptum, neg.

Itaque concupiscentia, live prava hominis ad rem illicitam propensio, sine dubio peccatum est proprie dictum, si voluntatis consensus accesserit; minimè vero cum ei resistitur. Quod enim ex hominis voluntate non pender, peccatum strictè sumptum dici non potest; atqui concupiscentia ratione sui, & quatenus est carnis adversus spiritum colluctatio, ab hominis voluntate non pender; siquidem eam invitus justus quisque experitur; ergo dici non potest peccatum, nisi lato & improprie sensu, quod scilicet ex peccato originali ortum habuerit, criminumque omnium sit læcunda parens, & motus inordinatus ad malum sollicitans: *peccatum vocatur*, ait Augustinus, *quod & peccato facta est, & peccatum, si vicerit, facit.* (Lib. 1. de nuptiis & concup. cap. 23. n. 25.) *Si quis autem contrarium senserit, anathema sit*, inquit Synodus Tridentina. (Sess. 5. de peccat. orig. can. 5.)

COROLLARIUM.

Ergo Baptismus gratiam sanctificantem confert. Peccata enim quæcumque, etiam mortalia, delet & tollit Baptismus, ut modo probatum fuit ac proinde hominem justum efficit, Deoque gratum & amicum; quod sine gratiâ sanctificante fieri non potest. Præterea Deus salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritûs Sancti quem effudit in nos abundè per Jesum Christum Salvatorem nostrum, ut justificati gratiâ ipsius, heredes simus secundum spem, vitæ æternæ. (Tit. 3. 5. & seq.) Porro illud Sacramentum gratiam sanctificantem confert, per quod homo regeneratur, interius renovatur & justificatur: atqui hæc omnia Baptismati tribuit Apostolus; ergo, &c.

PROPOSITIO II.

Quidquid pœnæ in altera vita peccatis debetur, Baptismus remittit.

Probatur 1°. Illi ab omnibus alterius vitæ pœnis prorsus liberi sunt, quos ab ingressu cœli nihil omnino remoratur: atqui homines qui à Baptismate recentes moriuntur, nihil ab ingressu cœli retardat: *Si continuo* (post. Baptismum), ait Augustinus, *sequatur ab hæc vitæ emigratio, non erit omnino quod hominem obnoxium teneat; salutaris omnibus quæ tenebant.* (Lib. de peccator. meritis, cap. 28. n. 46. tom. 10. pag. 65.) *Post. indulgentiam* (Baptismi), inquit Hieronymus, *judicis non est metuenda severitas.* (Epist. 82. ad Oceanum, tom. 4. part. 2. pag. 649.) *Baptisati morientes, antequam culpam aliquam committant, ait Concilium Florentinum, statim ad Regnum cœlorum & Dei visionem perveniunt.* (Tom. 13. Concil. p. 536.) Idem statuit Synodus Tridentina: *Nihil est damnationis iis qui verè consecuti sunt*

cum Christo per Baptismum, . . . ita ut nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur. (Sess. 5. de peccat. ori. can. 5.)

Prob. 2°. Si quæ post Baptismum poena in futuro sæculo persolvenda remaneret, Ecclesia baptismatis satisfactionem aliquando imposuisset, ut erga eos facere semper consuevit, qui post Baptismum lapsi sunt: præcipua enim ratio, cur ita se gerat erga lapsos, ex eo petitur quod Sacramento Pœnitentiæ non tollatur poena temporalis in altero sæculo luenda: atqui Ecclesia cathecumenos, antequam ad sacrum fontem venirent; probare quidem consueverat, eosque divinis pietatis officiis exercere, ut Christianæ professionis tyrocinium ponerent; sed nullam unquam pro peccatis quæ Baptismum præcesserant, satisfactionem imposuit; ergo Ecclesia persuasam habuit, per Baptismum poenam omnem remitti, peccatis in alterâ vitâ debitam.

Quæres 1°. an gratiam sanctificantem obtineant adulti, qui sine pravâ & necessaria præparatione ad Baptismum accedunt, & quos Theologi eam ob rem *fidos* appellant.

Resp. huiusmodi homines gratiam non accipere. Nullus enim, nisi volens, gratiam & salutem consequi potest; atqui adulti qui necessarios, de quibus jam dictum fuit, dotes præmittere Baptismati non curant, eo ipso gratiam & salutem consequi nolle convincuntur; ergo, &c. Characterem tamen recipiunt, cujus impressio ab ipsâ Sacramenti applicatione pendet, non autem à suscipientis affectibus. Hinc perpetua Ecclesiæ Traditione constat Baptismum in qualibet hæresi, vel schismate acceptum, non esse repetendum, quia in quantalibet perveritate receptus characterem importat.

Quæres 2°. utrum, obice sublato, quem asse-

tebat suscipientis pravitas, Baptismus peccata quæ ipsum præcesserant, penitus deleat & gratiam regenerantem sibi propriam conferat.

Resp. rem ira esse, juxta communem Theologorum sententiam. Ratio est quia, licet actus Sacramenti transferat, manet tamen ipse virtus in characterem quem animæ impressit, nihilque delere potest. Quapropter docet Augustinus, Baptismum in hæresi vel schismate acceptum, effectum ad quem institutus est in iis tortiri, qui ad Ecclesiæ unitatem redeunt: *Tum incipit valere idem Baptismus, inquit, ad dimittenda peccata, cum ad Ecclesiæ pacem venerint.* (Lib. 3. de Bapt. contra Donatistas, cap. 13. tom. 9. pag. 114.) Idem sic tradit Gregorius Magnus: *Sandum Baptisma quod apud hæreticos sunt consecuti, tum in eis vires emundationis recipit, cum . . . propter confessionem veræ fidei, sanctæ & universalis Ecclesiæ viscibus fuerint unii.* (Lib. 11. Epist. 67. tom. 2. pag. 1167.) Unde sequitur pariter Baptismus in Ecclesiâ datum, & cum pravâ animi affectione receptum, sublato illo per sinceram cordis contritionem obice, gratiam conferre suamque efficaciam, antea quæ suspensam, exercere.

Et vero peccatum originale, cateraque ante Baptismum commissa, Sacramento Pœnitentiæ non eluuntur, quod in eorum duntaxat peccatorum remissionem fuit institutum, quæ Baptismum subsequatur, delicta igitur ante Baptismum commissa remitti nequeunt, nisi per illius Sacramenti virtutem quam inertem & otiosam fecerat recipientis perveritas.

ARTICULUS III.

Utrum Circumcifio delendi peccati originalis, ficut & Bapifmus, vim habuerit, ad eumque finem inflitua fuerit.

Hic duas in partes feinditur univerfa Theologorum Schola; alii Circumcifionem in peccati originalis remedium, à Deo inflitutam fuisse contendunt multosque & graves fbi vindicant Patronos, five inter Patres, five inter Scholaflicos, & Auguftini fuffragiis præferim gloriantur; alii vero negant, parefque autoritate & numero defenfores habent. Hæc igitur controverfia his annumeranda eft de quibus ait Auguftinus, *inter fe aliquando doctiffimos & fidei Catholicæ defenfores, falvâ fidei compage, non confentire.* Quapropter rationum gravitate potius definienda eft, quam autoritate vel numero contendendum. Sit itaque

PROPOSITIO.

Circumcifio in peccati originalis remedium non videtur fuisse inflituta.

Probatur 1°. Quid valuerit apud Judæos circumcifio, quem in finem à Deo fancita fuerit, maxime dijudicandum eft ex verbis quibus eam Deus inflituit: atqui ex verbis Dei circumcifionem inflituentis, licet folemnibus & magnificis, inferri non potelt eam tanquam peccati originalis remedium, imperatam fuisse; fed veluti fignum duntaxat iniri Deum inter & Abrahamum ejufque polleros foederis. Sic enim jubet Deus: *Hoc eft pactum meum quod obfervabitis, inter me & vos, & femen tuum poft te: circumcidetur ex vobis: omne mafculinum, & circumcidetis carnem præputiis ve. ræ, ut fit in fignum foederis inter me & vos.*

(*Genef. 17. v. 10. & 11.*) Porro, fi vim delendi peccati originalis circumcifioni inditam Deus voluiffet, nonne hic locus erat tantam virtutem expreffis verbis fignificandi? Atqui tamen nihil ejufmodi declarat Deus in toto illo Genefis capite, ubi de circumcifionis inflituitone agitur, fed unum dicitur, nempe eam fignum elle foederis Deum inter & Populum Judaicum fanciti; ergo circumcifio non videtur ad delendum originale peccatum inflituta.

Prob. 2°. ex Apoftolo, qui circumcifionem ad falutem nihil profuiffe fic affirmat: *Circumcifio nihil eft. (1. Cor. 7. 19.) Neque circumcifio aliquid valet; .... fed nova creatura: (Galat. 6. 15.)* Atqui verè dicere non potuit Apoftolus, circumcifionem nihil elle, nihil valere, fi delendi peccati originalis vim habuerit. Præterea nihil valere circumcifionem ideo pronuntiat, quia per eam nova non fit creatura: atqui illud contumeliofè falfoque dictum fuit, fi Deus circumcifioni vim indiderit primigeniam labem abftergendi, & conferendæ gratiæ fancificantis, per quam homo nova fit creatura.

Denique, fic hujufmodi virtutem in circumcifione agnoviffet Apoftolus, eam fentio non prætermiffet in Epift. ad Rom. ubi illius ceremoniæ utilitatem expendit: atqui tamen de hoc privilegio profus tacet. Sic enim interrogat: *Quid ergo amplius Judæo eft, aut quæ utilitas circumcifionis?* Sicque refpondet: *Multum per omnem modum; primum quidem quia credita funt illis eloquia Dei; (Rom. 3. 1.)* nihilque ultra adjicit: in hoc igitur, teftè Apoftolo, Judæi præftabant Gentilibus, non quod circumcifio ipsis imperata vim eluendi peccati originalis divinitus habuerit; fed quia ipsis commiffa erant eloquia Dei.

A proferendis multorum Patrum teftimoniis hic abftinemus, quia doctiffimus Eftius qui oppofitam defendit opinionem, ingenuè fatetur nec facile

quemquam reperiri Augustino priorem, qui in signaculo circumcisionis virtutem agnoscat animas à peccato mundandi. (Comment. in cap. 4. Ep. ad Rom. ad versiculum 11.)

Prob. 3°. ratione Theologica: 1°. Sacramentum quod peccatum originale ex institutione divina eluit, iis omnibus commune esse debet, ad quos pertinet malum cui sanando destinatum fuit: atqui tamen circumcisionis divina lex ad solos spectabat masculos, non autem ad feminas, licet communi originalis labe infectas.

2°. Constat ex Libro Josue (cap. 5. 6.) per annos 40 quos Judæi in deserto consumpsere, observatam non fuisse legem circumcisionis. Cur vero per tantum temporis spatium interrupta fuerit, hæc probabilior causa est, quod Hebræi in deserto ab aliis gentibus segregati viverent, ac proinde nullo signo indigerent, quo ceteris à populis discernerentur: nunquid enim verisimile est, tot annis prætermissam fuisse circumcisionem, si persuasum habuissent Israëlita, eam ad peccati originalis remissionem, ideoque ad salutem fuisse institutam? præsertim cum nullibi in Scripturis reperias, Judæis in deserto commorantibus concessam esse à Deo circumcisionis omittendæ licentiam, propter itineris difficultates. Nec dixeris peccasse patresfamilias, filiorum suorum circumcisionem sic negligendo: eos quippè hæc de re non legimus reprehensos, sive à Moyse, sive à Prophetis, qui diversa crimina quibus Israëlita in deserto sese polluerant, ipsis toties exprobrarunt.

3°. Non apud Israëlitas tantam vigebat circumcisionis usus, sed etiam apud ceteros Abrahamæ posteros, nempe Ismaelitas, Madianitas, Idumæos. Proinde si delendæ culpæ originalis vim circumcissioni Deus alligasset, tanti hujus beneficii participes fuissent illi populi, licet à Dei gente segregati, qui ex eorum numero erant, quos Apof-

tolus fuisse pronuntiat sine Christo, alienatos à conversione Israel, hospites testamentorum, promissionis spem non habentes: (Eph. 2. 12.) atqui id nullus sanæ doctrinæ Theologus dixerit; ergo, &c.

Dices: Ritus ille vim delendi peccati originalis divinitus habuit, quo prætermissa, in mortem æternam incurrebat Judæus quisque, sive parvulus, sive adultus: atqui omiſsa circumcissione, &c. Sic enim comminatur Deus: *Masculus cujus præputi caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit.* (Genes. 17. 14.) Deletri autem de populo Dei, quid aliud est, quam in mortem æternam incurere? ergo quisquis circumcissus non fuerat, morti æternæ erat obnoxius.

Resp. Neg. min. Hæc enim verba: *Delebitur anima illa de populo suo*, non damnationem æternam significant; sed 1°. vel mortem temporalem, ut patet ex aliis Scripturæ locis: *Quicumque contiderit fermentatum, peribit anima illa de Israel*, id est, occidetur. (Exod. 12. 15.) *Custodite Sabbatum meum: ... qui polluerit illud in vobis, morte morietur; qui fecerit in eo opus, peribit anima illius de medio populi.* (Ibid. cap. 31. v. 14.) Quæ ultima verba intelligenda sunt de morte temporali; siquidem eodem in loco et Deus promittit usurpat cum illis, *morte morietur*: 2°. vel quamdam excommunicationem, quæ è populo Dei excluderetur quisquis circumcissionem neglexisset; sic Deus certum purificationis modum iis præscribens, qui corpus mortuum contrectaverint, ita comminatur: *Si quis hoc ritu non fuerit expiatus, peribit anima illius de medio Ecclesiæ*, id est, removebitur è populi mei societate. (Num. 19. 20.)

Itaque per hæc verba: *Delebitur anima illa de populo suo*, Deus vel mortis temporalis pœnam adversus eos Judæos decernit, qui circumcisi non fuerint; vel statuit ut à populo Dei segregentur,

quia circumfisionem veluti signum inflitnerat, quo suus populus ab aliis fecerneretur. Ne tamen existimes præfatam Dei' comminationem infantes spectasse; ad eos enim solos pertinebat, qui rationis compotes legem de circumfisione latam observare non curarent, ut satis probat quod sequitur: *Quia pactum meum irritum fecit, id est, violavit.* Illius autem criminis reus esse non potest infans, qui nondum rationis utum habet, nec propria voluntatis est capax.

Inst. S. Augustinus hæc verba, *quia pactum meum irritum fecit*, intelligit de pacto cum primo parente inito, quo prohibuerat Deus ne fructum cuiusdam arboris comederet; hanc vero comminationem *delebitur*, &c. exponit de æterna damnatione: *Quid est*, inquit, *perire de populo suo? hoc est non intrare in Regnum caelorum* (Lib. 2. de nuptiis & concup. cap. 11.) Hanc Augustini interpretationem secuti sunt nonnulli alii Patres.

Resp. prædictum Scripturæ locum ab Augustino *revera* sic fuisse expositum: in eam autem opinionem ductus videtur versione Gracæ, in qua sic legitur: *Masculus cujus praputii caro non circumcidetur in octavo die, peribit anima illa de populo suo.* Quæ verba in octavo die à Græco interprete addita fuisse communibus suffragiis docent celeberrimi Scripturæ interpretes. Non reperiuntur enim in textu Hebraico, neque in versionibus, Arabicâ, Syriacâ & Vulgatâ nostrâ latinâ. Ex illis autem vocibus, in octava die, tria S. Doctor inferre debuit.

1°. Pœnam hanc *delebitur*, vel *peribit anima illa de populo suo*, ad ipsos etiam parvulos: qui circumcisi non fuerant, pertinere; 2°. hæc alia verba, *quia pactum meum irritum fecit*, intelligenda esse de pacto quod Deus cum Ad. no inierat, ut vel abstineret à fructu verito, vel æternæ morti cum posteris suis fieret obnoxius; nullum est enim aliud pactum cujus violatio reum

efficere possit infantem octo dierum; 3°. his verbis, *peribit anima illa de populo suo*, significari mortem æternam p. peccato originali debitam: si igitur à textu Genesis expungantur hæc verba, in octavo die, ut *revera* delenda fuit, totum corruit S. Doctoris argumentum.

ARTICULUS III.

Utrum Joannis Baptismus ejusdem cum Christi Baptismate virtutis & efficaciac fuerit.

Calviniani & Lutherani qui totam Sacramentorum vim in eo constituunt, quod fidem excitare valeant, quæ sola iustificat, parem Joannis & Christi Baptismo efficaciam tribuere debuerunt, & revera tribuunt: *Certissimum est*, ait Calvinus, *idem fuisse prorsus ministerium, quod Apostolus postea delegatum est: non enim diversum Baptismum faciunt diversæ manus quibus administratur: . . . quare neminem perturbet, quod alterum ab altero discernere Veteres contendunt.* (Lib. 4. instit. cap. 15. n. 7.)

PROPOSITIO.

Baptismus Joannis non ejusdem erat virtutis & efficaciac, ac Christi Baptismus.

Probatur ex Scriptura. 1°. Sic Joannes ipse tatur: *Ego baptisavi vos aqua; ille vero (Christus) baptisabit vos Spiritu Sancto.* (Marc. 1. 8.) Sic etiam Judæos monet sapiens Christi Præcursor: *Ego baptiso in aqua, medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis, . . . hic est qui baptisat in Spiritu Sancto.* (Joan. 1. v. 26. & 33.) Atqui Baptismus in aqua tantum datus, multum ab eo à. screpat, qui in Spiritu Sancto confertur; ergo

immense est discrimen inter Christi & Joannis Baptismata.

2°. Ego quidem, ait Joannes Judæis ad se venientibus, baptizo vos in aqua in penitentiam; qui autem post me venturus est, fortior me est, cujus non sum dignus calcamenta portare; ipse vos baptisabit in Spiritu Sancto & igni. (Matth. 3. 11.) Itaque Joannes, ut Judæis persuadeat se Christo longe inferiorem esse, probationem ex eo ducit, quod grande sit discrimen inter suum & Christi Baptismum: atqui si par fuerit utriusque virtus & efficacia, falsa planè & ridicula est hæc argumentatio; ergo, &c.

3°. Paulus Ephesi quosdam Discipulos invenit, eoque sic interrogat: In quo . . . baptisati estis? Qui dixerunt: in Joannis Baptismo . . . & baptisati sunt in nomine Domini Jesu. (Act. 19. v. 3. & 5.) Atqui si uterque Joannis & Christi Baptismus ejusdem fuit virtutis & efficacia, inutiliter, & contra legem illos Discipulos iterum baptisavit Paulus; nefas est enim Baptismum jam ritè datum iterare, ut docent ipsi Protestantès; ergo, &c.

Apertissimis illis Scripturæ locis adjungere Patrum testimonia supervacaneum esset cum fateatur ipse Calvinus utrinque Baptismatis diversitatem à Veretibus agnosci: Neminem perturbet, inquit, quod alterum ab altero discernere Veteres contendunt. Proterviam hæc anathemate percussit Concilium Tridentinum: Si quis dixerit Baptismum Joannis habuisse eandem vim cum Baptismo Christi, anathema sit. (Sess. 7. de Bapt. Can. 1.)

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. Sic narrat Evangelista: Fuit Joannes in deserto baptisans, & prædicans Baptismum penitentia in remissionem peccatorum. (Marc. 1. 4) Undè sic disputatur: Baptismus in remissionem peccatorum institutus, à Christi Baptismo non fuit virtute & efficacia diversus: atqui Baptismus

Joannis in remissionem peccatorum erat institutus; ergo, &c.

Resp. Diss. maj. Baptismus institutus in remissionem peccatorum quam ipse daret, à Baptismo Christi non fuit virtute & efficacia diversus, conc. maj. institutus in futuram Christi que Baptismate conferendam peccatorum remissionem, neg. maj. diss. pariter min.

Porro Baptismus Joannis peccatorum remissionem non dabat, sed tantum ad eam à Christo proximè asserendam populum præparabat, eum ad penitentiam excitans: de Baptismo enim Joannis non legimus, per illud hominem renasci, regenerari, à peccatis abluï, & cetera quæ de Christi Baptismo in Scripturis enuntiantur; sed legimus duntaxat fuisse Baptismum penitentia in remissionem peccatorum. Quibus verbis significatur in meo positum esse totum sancti Præcursoris ministerium, ut prædicando, & baptisando Judæos ad penitentiam hortaretur, sicque eos pararet ad recipiendam à Christo gratiam & peccatorum remissionem.

Ita SS. Patres objectum locum interpretantur: Quod (Joannes) prædicabat Baptismum Penitentia in remissionem delictorum, ait Tertullianus, in futuram remissionem enuntiatum est. (Lib. de Bapt. cap. 19.) Eadem est Hieronymi interpretatio: Joannis Baptisma non tam peccata dimisit, quam Baptisma penitentia fuit, in remissionem peccatorum, id est, futuram remissionem, quæ esset postea per sanctificationem Christi subiectura: . . . ut enim in se antepæcursor Domini, sic & Baptisma ejus prævium domini Baptismatis fuit. (Dialog. contra Luciferianos, tom. 4. part. 2. pag. 293.) S. Augustinus: In remissionem peccatorum ut ab eo (Joanne) baptisatis in spe remitterentur peccata, reipsa vero in Domini Baptismo id seret. (Lib. 5. de Bapt. cap. 10.)

Obj. 2°. Utriusque Baptismatis vim & effectum iisdem verbis exprimit Scriptura: Venit Joannes,

prædicans Baptismum penitentia in remissionem peccatorum. (Luc. 33.) De Christi vero Baptismate sic loquitur. S. Petrus: *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum* (Act. 2. 38.) Ergo parem esse utriusque effectum, nempe remissionem peccatorum, existimandum est.

Resp. Neg. ant. Baptismus enim Christi dicitur conferri *dus in remissionem peccatorum*; quod aperte indicat per eum remitti delicta: Baptismus autem Joannis appellatur *Baptismus penitentia in remissionem peccatorum*, id est, movens & excitans ad penitentiam, ut per eam præparentur Israelitæ ad remissionem peccatorum, virtute Baptismatis Christi consequendam. Præterea Baptismus Christi in Scripturis vocatur, *lavacrum regenerationis & renovationis*, & per eum homines dicuntur *mundari, abluti, justificari*, ut supra retulimus; atqui nihil simile de Joannis Baptismo reperias; ergo non eodem modo de utriusque Baptismatis virtute & efficacia loquitur Scriptura.

CAPUT VIII.

De solemnibus Baptismi ceremoniis.

QUÆRES 1°. utrum antiquus sit *Patrinus* in Baptismate adhibendi usus, & quam ob causam instituta fuerit hæc consuetudo.

Resp. *Patrinus* in Baptismate adhibendi antiquissimam esse consuetudinem: hujus enim mentionem faciunt Julius Martyr, Tertullianus, & alii multi. *Patrini* variis apud Veteres donantur nominibus; *susceptores, fidejussores, offerentes, sponsores*, appellantur. Congruentem illius usus rationem assignat S. Thomas his verbis: *Spiritualis regeneratio*

generatio quæ fit per Baptismum, assimilatur quodam modo generationi carnali: . . . in generatione autem carnali, parvulus nuper natus indiget nutrice & pædagogo, unde & in spirituali generatione Baptismi requiritur aliquis qui fungatur vice nutricis & pædagogi, informando & instruendo eum quasi novitium in fide. (3. part. q. 67. art. 7.)

Quæres 2°. quodnam sit *Patrinorum* ministerium, quæ officia.

Resp. Multiplex est *Patrinorum* officium: 1°. Ecclesiæ offerunt baptizandum; 2°. pro illo spondent; 3°. ejus vici ad interrogata respondent, Symbolum recitant, fidem profitentur, Satanæ renuntiant; 4°. obligationem contrahunt susceptum Neophytum, cum ætas tulerit, fidei morumque præceptis imbuendi. Advertit tamen S. Thomas *Patrinos* ab ea cura inter Fideles vulgo liberari cum illo officio parentes & Parochi fungi soleant. *Si tamen*, inquit, *quocumque modo sentirent contrarium, tenerentur secundum suum modum salutis spiritualium filiorum curam impendere.* (Ibid. art. 8.)

Quæres 3°. quinam diligendi sint *Patrini*.

Resp. Ex dictis sequitur non esse inane susceptorum nomen, cum tantum habeant onus sibi impositum; non omnes igitur promiscuè ad *Patrinum* officium à parentibus invitari, aut à Parochis admitti debeat, sed ii tantum qui illud implere valeant. Ab eo autem munere arcendi sunt, 1°. illi qui propter rationis ætatisque imbecillitatem non satis intelligunt quid oneris importet. *Proindeque*, ait Concilium Colonienſe an. 1536, *malumus (Patrinos) deligi provecæ ætatis, quàm imputeris, ne videatur infantem offerre, ac sponsorem se Deo pro alio constituere, qui quod promittit non intelligat ideoque multo minus quod non intelligat docere queat.* (part. 7. cap. 4.) Rituale Romanum

predicans Baptismum poenitentiae in remissionem peccatorum. (Luc. 33.) De Christi vero Baptismate sic loquitur. S. Petrus: *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum* (Act. 2. 38.) Ergo parem esse utriusque effectum, nempe remissionem peccatorum, existimandum est.

Resp. Neg. ant. Baptismus enim Christi dicitur conferri *dus in remissionem peccatorum*; quod aperte indicat per eum remitti delicta: Baptismus autem Joannis appellatur *Baptismus poenitentiae in remissionem peccatorum*, id est, movens & excitans ad poenitentiam, ut per eam praepararentur Israelitae ad remissionem peccatorum, virtute Baptismatis Christi consequendam. Praeterea Baptismus Christi in Scripturis vocatur, *lavacrum regenerationis & renovationis*, & per eum homines dicuntur *mundari, abluti, justificari*, ut supra retulimus; atqui nihil simile de Joannis Baptismo reperias; ergo non eodem modo de utriusque Baptismatis virtute & efficacia loquitur Scriptura.

CAPUT VIII.

De solemnibus Baptismi ceremoniis.

QUÆRES 1°. utrum antiquus sit *Patrinus* in Baptismate adhibendi usus, & quam ob causam instituta fuerit hæc consuetudo.

Resp. *Patrinus* in Baptismate adhibendi antiquissimam esse consuetudinem: hujus enim mentionem faciunt Julius Martyr, Tertullianus, & alii multi. *Patrini* variis apud Veteres donantur nominibus; *susceptores, fidejussores, offerentes, sponsores*, appellantur. Congruentem illius usus rationem assignat S. Thomas his verbis: *Spiritualis regeneratio*

generatio quæ fit per Baptismum, assimilatur quodam modo generationi carnali: . . . in generatione autem carnali, parvulus nuper natus indiget nutrice & pædagogo, unde & in spirituali generatione Baptismi requiritur aliquis qui fungatur vice nutricis & pædagogi, informando & instruendo eum quasi novitium in fide. (3. part. q. 67. art. 7.)

Quæres 2°. quodnam sit *Patrinorum* ministerium, quæ officia.

Resp. Multiplex est *Patrinorum* officium: 1°. Ecclesiae offerunt baptizandum; 2°. pro illo spondent; 3°. ejus vici ad interrogata respondent, Symbolum recitant, fidem profitentur, Satanæ renuntiant; 4°. obligationem contrahunt susceptum Neophytum, cum ætas tulerit, fidei morumque præceptis imbuendi. Advertit tamen S. Thomas *Patrinos* ab ea cura inter Fideles vulgo liberari cum illo officio parentes & Parochi fungi soleant. *Si tamen*, inquit, *quocumque modo sentirent contrarium, tenerentur secundum suum modum salutis spiritualium filiorum curam impendere.* (Ibid. art. 8.)

Quæres 3°. quinam diligendi sint *Patrini*.

Resp. Ex dictis sequitur non esse inane susceptorum nomen, cum tantum habeant onus sibi impositum; non omnes igitur promiscuè ad *Patrinum* officium à parentibus invitari, aut à Parochis admitti debeat, sed ii tantum qui illud implere valeant. Ab eo autem munere arcendi sunt, 1°. illi qui propter rationis ætatisque imbecillitatem non satis intelligunt quid oneris importet. *Proindeque*, ait Concilium Colonienſe an. 1536, *malumus (Patrinos) deligi provecæ ætatis, quàm imputeris, ne videatur infantem offerre, ac sponsorem se Deo pro alio constituere, qui quod promittit non intelligat ideoque multo minus quod non intelligat docere queat.* (part. 7. cap. 4.) Rituale Romanum

devotionisque plena fragantia. (*Lib. de Sacramentis, cap. 1. n. 2. & 3.*)

Quæres 5º. quinam ritus Baptismum comitentur.

Resp. Peractis in ipso limine Ecclesiæ ceremoniis quas modo descripsimus, catechumenum ad sacrum fontem adducit Sacerdos, eumque ter ita interrogat: *Abrenuntias Satanae, & omnibus operibus ejus, & omnibus pompis ejus?* Ad singulas interrogationes respondet baptizandus, vel per seipsum, si adultus sit, vel per suos susceptores, si infans: *abrenuntio*; tunc sequitur fidei professio, & catechumenus de summis fidei capitibus, sive articulis Symboli interrogatus, vel ore proprio vel sponforum lingua vicaria respondet: *credo*. Deinde oleo sancto in pectore & inter scapulas in modum crucis ungitur, pugilum scilicet more qui luctam non ingrediebantur, quin prius oleo corpus ungerent, ut facilius ex adversariorum manibus elaberentur, & vires ipsorum nervis adderent. Nemo autem nescit Christianam vitam esse militiam, cui adscribitur quisquis in Christo per susceptum Baptismum regeneratur; prædicta igitur olei unctione designantur vires & robur, quibus Christus baptizatos, tanquam suos Athletas, inferuit ut adversus mundum, carnem & diabolum fortiter luctentur. Denique catechumenum sic interrogat Sacerdos: *Vis baptizari?* Ubi respondit se velle, statim aquam in ejus caput infundit Minister dicens: *Ego te baptizo in nomine, &c.*

Quæres 6º. quænam ceremonia Baptismum subsequantur.

Resp. Ita se habent: 1º. Sacerdos summum Neophyti verticem sancto chrismate inungit; tum ut intelligat se Christo, qui suum à chrismate & unctione nomen habet, tanquam membrum capiti, conjunctam esse; tum ut significetur

quàm suavè sit Christi jugum, cujus asperitas & difficultas interiori unctione caritatis emolliuntur.

2º. Sacerdos baptizatum, si adultus sit, veste candida induit; si verbò infans, capiti ejus linteolum album imponit, dicens: *Accipe vestem candidam quam, immaculatam perferas ante tribunal Domini Nostri Jesu Christi, ut habeas vitam æternam.* Hoc igitur ritu adumbrantur, & peccatorum omnium ablutio, & innocentia donum, & immaculata in posterum ducenda vitæ obligatio. *Accepisti vestimenta candida,* ait S. Ambrosius, *ut esset indicium quod exueris involucrem peccatorum.* (*Lib. de Myst. cap. 7. n. 34.*)

3º. Neophyto aut ipsius susceptori in manum traditur cereus accensus, ut ostendatur eum à potestate tenebrarum in lucem & sortem Sanctorum esse translatum, atque inde cognoscat debere se vitam & mores ita componere, ut aliis omnibus splendidam virtutum omnium quasi lucem præferat; quod à Christo his verbis præceptum est, *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in Cælis est.* (*Matth. 5. 16.*)

UNIVERSIDAD NACIONAL AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN

®

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

cum aliis multis docet congruere maxime, ut Patrini sint saltem in ætate pubertatis, & quantum fieri potest, Confirmatione donati; quia, ut ait Augustinus, *Debilis non est idoneus ad sustentandum debilem, ne ambo cadant.* Quibusdam tamen in locis, ut Parisiis, *Patrinus septem annos natus admitti potest, modo & de Catechismo Parocho interroganti bene respondeat, & Matrina sit duodecim ad minus annos nata; Matrnam similiter septem annorum admittere non reuuet Parochus, dummodo Catechismum probe calleat, Patrinusque sit saltem quatuordecim annorum.* Ita Rituale Parisiense.

2°. Excludendi sunt, tum infideles, hæretici, schismatici, apostata; siquidem nullum cum iis Ecclesia suis in precibus habet commercium, nec congruere videtur ut Ecclesie offerant filios, qui ipsius sunt inimici; tum ii qui vitâ, moribus vel professione sunt infames, ut comædi, feneratores, coacubinarij, ebriosi, alijque id genus, quorum rursus flagitia nulla tergiversatione celari possunt. Quo pacto enim hujusmodi homines diabolo, pompis & operibus ejus, vice baptizandi, renuntiabunt? tum illi qui præcipua doctrinæ Christianæ capita, saltem quoad substantiam, non tenent, aut qui Orationem Dominicam, Symbolum, Dei & Ecclesie præcepta ignorant; quomodo enim susceptos filios, doctrinâ fidei quam ipsi nesciverint, informabunt?

Quæres 4°. quænam ceremoniæ Baptismum antecedant.

Resp. Plurimæ sunt. 1°. Baptizandus ante fores Ecclesie sistitur, quia per peccatum originale filius est diaboli, ipsiusque imperio subicitur; merito itaque ab ingressu Ecclesie prohibetur; donec velle se dæmonis jugum excutere, & Christi seruitutem amplecti, vel per se, si aditus sit, vel per susceptorem suum significaverit. 2°. Quod

baptizandi petant ab Ecclesia Dei Sacerdos interrogat, & reponunt, *Baptismum.* 3°. Nomen alicujus Sancti in Ecclesia celebrati imponitur: tum ut Christianus ad ejus imitationem extimuletur; tum ut Patronum habeat, qui ipsi impetret auxilia ad vitam christianè instituendam necessaria. 4°. Succedit exorcismus, & Sacerdos in faciem baptizandi ter spirat. Crjus antiquissimi ritûs hanc rationem affert Augustinus: *Ideo parvuli exsufflantur & exorcizantur, ut pellatur ab eis diaboli potestas inimica.* (*Lib. 1. de Symb. cap. 1. tom. 6. pag. 548.*) Ex ea consuetudine argumentum deducunt S. Doctor & alij SS. Patres, quo peccati originalis veritatem adstruant.

5°. Baptizandis signum crucis in fronte, pectore, aliisque corporis partibus imprimitur; tum ad significandum à cruce Christi pendere vitam omnem Baptismatis; tum ut ostendatur debere Christianum, & crucem diligere, in ea spem omnem suam gloriamque constituere. *Non sine causa,* ait Augustinus, *signum suum Christus in fronte nobis figi voluit, ... ne Christi opprobria Christianis crucifecat.* (*In Psalm. 30. enarrat. 4. n. 7.*)

6°. Super caput baptizandi sit manuum impositio, quâ designatur reconciliatio, per quam in Dei & Ecclesie gratiam admittitur, qui Dei & Ecclesie inimicus antea fuerat. Reconciliatio enim impositione manuum semper fieri in Ecclesia consuevit. 7°. Sal consecratum in eos catechumeni Sacerdos immittit, ut intelligatur Christianum bonis operibus, vitæ integritate, sermonis sapientiâ, veluti sal terræ esse debere. 8°. Baptizandi aures & nares salivâ perfundit Minister, & ait *Ephpheta*, id est, *aperire*: cujus ritûs hanc rationem tradit S. Ambrrosius, vel quivis alius autor antiquus: *Ideo tibi Sacerdos aures tetigit, ut aperirentur aures tuæ ad sermonem; ... nares, ut bonum odorem accipias pietatis, ... ut dicas: Christi bonus odor sumus, ... & sit in te pax*

TRACTATUS

DE SACRAMENTO

CONFIRMATIONIS.

SACRAMENTUM illud varias apud Autores Ecclesiasticos habet appellationes. Dicitur enim 1°. *manuum impositio*: Imponebant (Apostoli) manus super illi & accipiebant Spiritum Sanctum. (Act. 8. 17.) 2°. *Sacramentum chrismatis & unctionis*, *chrisma salutis*, *chrisma sanctum*, nempe ab unctione & chrismate quæ in eo solent usurpari 3°. *Signaculum spiritale*, *signaculum dominicum*, *signaculum vite æternæ*: sive propter signum crucis fronti impressum; sive propter characterem ab eo Sacramento animæ infixum. 4°. *Perfido*, quia gratiam Baptismatis perficit. 5°. *Commani & ulitato nomine appellatur Confirmatio*, quia proprius est ipsius effectus, vires & robur subministrare, quibus muniti fidem Christi intrepidè profiteamur.

Definitur autem, *Sacramentum novæ Legis, quæ baptizatis additur robur, tum ad firmiter credendum, tum ad fidem ipsam constanter fortiterque propugnandam*. Dicitur autem 1°. *Sacramentum novæ*

Legis, quæ verba locum tenent generis; 2°. quæ baptizatis additur robur, quia Baptismus Confirmationi ita necessario præmittendus est, ut nequiquam administraretur homini, qui sacro fonte nondum esset expiatus; 3°. quæ robur additur, tum ad firmiter credendum; tum ad fidem ipsam fortiter propugnandam: quæ verba Confirmationem ab aliis Sacramentis discriminant, peculiaremque ipsius effectum & gratiam exprimunt.

Hæc definitio ex iis magis elucescet, quæ in hujus Tractatus decursu exposaturi sumus. Ad octo capita revocari possunt. In primo expendemus utrum Confirmatio verum sit novæ Legis Sacramentum; in secundo, de materia; in tertio, de forma; in quarto, de Ministro; in quinto, de subiecto Confirmationis, & dotibus ad eam attendendis; in sexto, de necessitate; in septimo, de effectibus; in octavo, de præcipuis hujus Sacramenti ceremoniis differemus.

CAPUT PRIMUM.

Utrum Confirmatio verum sit novæ Legis Sacramentum.

IN expungendam è numero Sacramentorum Confirmationem sæculo XVI, conspiciunt Lutherus & Calvinus. *Ut inter Sacramenta divinitus instituta, ait Lutherus, Confirmationem numeremus, nullam invenimus causam: ... quare satis est, pro quodam ritu ecclesiastico, seu ceremonia sacramentali Confirmationem habere, similem ceteris ceremoniis, consecrandæ aquæ, aliarumque rerum.* (Lib. de captiv. Babyl. cap. de Confirmat. edir. Wittemberg. tom. 2. pag. 82.)

Calvius autem Confirmationem appellat, *vacuum & frigidum signum; abortivam Sacramenti larvam.* (Lib. 4. institut. cap. 19. sect. 7. & 13.) Ulterius deinde progressus est vir audacissimus. Ex eorum numero, inquit, me nequaquam esse profiteor, qui otiosam Confirmationis ceremoniam esse putant, qualis sub Papatu Romano observatur, ut potè qui eam inter maximè exitiales satanæ prestigios numerem. (Antidot. Concil. Trident. Sess. 7. can. 1. de Confirmat. Edit. Genev. an. 1617. pag. 299. col. 1.) Ad refellendam hanc impietatem, sit.

PROPOSITIO.

Confirmatio verum est novæ Legis Sacramentum:

Ut Sacramentum illud à Novatorum conviciis vindicetur, quadruplicis generis argumentum adhibebimus; primum, ex Scriptura; secundum, ex Conciliis; tertium, ex Patribus; quartum, ex præscriptione.

ARG. I. Ex Scriptura.

In Actibus Apostolorum sic narratur: *Cum audissent Apostoli qui erant Jerosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem: qui cum venissent, oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum: nondum enim in quempiam illorum venerat; sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.* (Act. 8. v. 14. & seq.) De Discipulis Epheliis dicitur: *His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Jesu, & cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, & loquebantur linguis & prophetabant.* (Ibid. 19. v. 5. & 6.)

Ex iis Scripturæ locis quæ Confirmationem

exhibent, deducitur hoc argumentum: Ad verum novæ Legis Sacramentum tria requiruntur, nempe ut sit signum sensibile, ut conferendæ gratiæ vim habeat, institutionem divinam: atqui hæc tria Confirmationi conveniunt: & 1º. ibi est signum sensibile, ubi oratio & manuum impositio adhibentur: atqui hæc duo in Confirmatione usurpantur Apostoli, & etiamnum observat Ecclesia; ergo, &c. 2º. Ritus ille vim habet gratiæ conferendæ, per quem Spiritus Sanctus datur: atqui per Confirmationem, &c. *Imponebant Apostoli manus super illos; & accipiebant Spiritum Sanctum.* 3º. Ritus sensibilis, non ab hominum ministerio, sed à sola Dei voluntate & institutione, vim gratiæ impertiendæ ducere potest: atqui Confirmatio, ut modo diximus, vim habet gratiæ conferendæ; ergo eam ab instituentem Deo acceperit necesse est. In Confirmatione igitur omnes deprehenduntur conditiones, quæ verum novæ Legis Sacramentum constituunt.

Solvuntur objecta.

Objicies. In præfatis Scripturæ locis, hæc verba, *accipiebant Spiritum Sanctum*, non intelligenda sunt de gratia interiori, sed de miraculorum, prophetiæ, & sanationum donis, quæ à Theologis dicuntur, *gratiæ gratis datæ*; ergo ex Scripturæ loca non probant Confirmationem esse veri nominis Sacramentum.

Resp. Neg. maj. Quamvis enim miraculorum, prophetiæ, & sanationum dona, iis passim concessa fuerint quibus manus imponebant Apostoli, certum est iisdem etiam datam esse gratiam interioriorem ad sanctitatis & justitiæ incrementum. 1º. Quia illi quibus manus imposuerunt Apostoli, dicuntur Spiritum Sanctum accepisse: atqui illud de iis dici non potest, qui gratias tantum *gratis datas* recipiunt: siquidem malis etiam hominibus distribuuntur aliquando, qui sanè Spiritum Sanc-

tum inhabitantem non habent. 2°. Quia Fideles eorum manuum impositione eundem acceperunt Spiritum Sanctum, qui datus fuerat Apostolis, teste Petro : *Cum autem, inquit, cepissem loqui, cecidit Spiritus Sanctus super eos, sicut & in nos in initio.* (*Act. 11. 15.*) Atqui Spiritus Sanctus datus Apostolis, non sola miraculorum & prophetiæ dona ipsis contulit, sed etiam gratiam interiorem quæ subito ita mutati sunt, ut qui prius meticulosi erant, postea fidem Christianam intrepidè confiterentur, nihilque vel à Principibus Synagogæ, vel ab ipsis Cæsaribus formidaverint; ergo verba hæc, *accipiebant Spiritum Sanctum*, de gratiâ etiam interiori intelligenda sunt.

Inst. De Discipulis Ephesiis dicitur : *Cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, & loquebantur linguis & prophetabant.* (*Act. 19. 6.*) Ergo verba hæc, *accipiebant Spiritum Sanctum*, non gratiam interiorem, sed externa linguarum ac prophetiæ dona tantum significant.

Resp. Neg. conseq. Scilicet impositionis manuum duplex fuit effectus; alter occultus & latens, quo Spiritus Sanctus in animam illaptus, eam superiori gratiâ interius roborabat; alter autem externus & visibilis, nempe conspicua vel miraculorum, vel prophetiæ, vel linguarum dona. Prior effectus in Ecclesiâ, ex Christi institutione futurus erat perpetuus; posterior vero ad tempus tantum duraturus, donec fides per omnes populos propagata foret & stabilita, ut sic docet Augustinus : *Primis temporibus cadebat super credentes Spiritus Sanctus, & loquebantur linguis quas non didicerant; ... signa erant temporis opportuna. Oportebat ita significari in omnibus linguis Spiritum Sanctum, quia Evangelium Dei per omnes linguas cursurum erat toto orbe terrarum. Significatum est illud, & transit.* (*Tract. 6. in 1. Epist. Joan. n. 10. tom. 3. part. 2. pag. 868.*) Sic etiam habet : *Neque*

enim temporalibus & sensibilibus miraculis attestantibus, per manus impositionem modo datur Spiritus Sanctus, sicut antea dabatur, ad commendationem rudis fidei, & Ecclesiæ primordia dilatanda : .... sed invisibiliter & latenter intelligitur, ... eorum cordibus divina caritas inspirari. (*Lib. 3. de Bapt. cap. 16. tom. 9. pag. 116.*) Ergo in iis quibus manus imponebant Apostoli, præter externa linguarum & prophetiæ dona, alter agnoscendus est Spiritus Sancti effectus, isque præcipuus, scilicet nova gratiæ interioris accessio.

Inst. Samaritani per Apostolicam manuum impositionem, eam tantum gratiam acceperunt; quæ prius caruerant : atqui non caruerant gratiâ interiori & sanctificante, quam scilicet ex sacris fontibus hauserant, sed gratiâ tantum gratis datâ ; ergo istam solam per impositionem manuum Apostolorum acceperunt.

Resp. 1°. Retorqueo argumentum : Fideles & Apostoli Eucharistiâ percipiendo, eam tantum gratiam recipiebant, quam prius non habuerant : atqui gratiâ interiori non caruerant : ergo nullam ex Eucharistiâ gratiam interiorem percipiebant : quantum autem illud, tum à fide, tum à ratione fit alienum, nemo non videt.

Resp. 2°. Dist. min. Non caruerant gratiâ sanctificante, quoad substantiam, conc. quoad illius perfectionem, neg. min.

Itaque Samaritani gratiam quidem sanctificantem in Baptismate receperant, gratiam scilicet regenerationis & adoptionis, quæ est hominis Christiani veluti infantia, juxta illud S. Petri : *Sicut modo geniti infantes, rationale sine dolo lac concupiscite ; ut in eo crescatis in salutem.* (*1. Petr. 2. 2.*) Sed nondum habuerant eam gratiâ sanctificantis perfectionem, quæ est hominis Christiani quasi virilis ætas, eumque corroborat ad fidem strenuè profitendam ; illam autem gratiæ perfectionem & fortitudinem, quæ proprius est Confir-

mationis effectus, per impositionem manuum Apostolorum acceperunt. Sic ipsimet Apostoli, licet gratiâ sanctificante jam instructi, nonnisi tamen ex Spiritûs Sancti illapsu, eam roboris & fortitudinis gratiam consecuti sunt, quâ Christo generosi & intrepidi testes fierent, juxta hæc Christi verba: *Accipietis virtutem supervenientis Spiritûs Sancti in vos; & eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæa* (Act. I. 8.)

ARG. II. Ex Conciliis.

1°. Concilium Eliberitanum, quod referri solet ad annum 305, statuit ut si quis in necessitate infirmitatis baptizatus supervixerit, ad Episcopum perducatur, ut per manus impositionem perfici possit. (Cap. 38. tom. I. Concil. pag. 974. & 975.) Manus impositio eo loci ipsa est de qua agimus Confirmatio; tum quia vocatur Christianorum perfectio, tum quia manus impositio quæ ab Episcopo super Neophytum fieri debet: ad Confirmationem pertinet, quod ultro conceditur ab omnibus. Hanc autem verum esse novæ Legis Sacramentum ex præfato Canone sic ostenditur: Quid est Sacramentum propriè dictum, nisi ritus sensibilis, vimque conferendæ gratiæ habens? atqui ex Canone Eliberitano, Confirmatio 1°. signum est sensibilis, cum fiat per manus impositionem; 2°. vim habet gratiæ imperpendendæ, cum hominem jam Baptismate justificatum, perfectum efficiat Christianum; ergo, &c.

2°. Concilium Hispalense II, an. 619. statuit Presbyteris non licere per impositionem manus, Fidelibus baptizatis. . . . Paracletum Spiritum tradere, . . . nec chrismate baptizatorum frontes signare, . . . quia Pontificatus apicem non habent. (Cap. 7. tom. 5. Concil. pag. 1666.) Hic per manus impositionem cum chrismate & unctione conjunctam designatur Confirmatio: atqui eam Sacramentis annumerat Synodus Hispalensis; tum

quâ in eo capite differit de iis quæ Presbyteris prohibentur in Ecclesiasticis Sacramentis; tum quia declarat per eam Spiritum Sanctum tradi: tum denique quia eam tantæ dignitatis esse docet, ut à Presbyteris, quamquam Baptismatis Ministris, celebrari non possit.

3°. Concilium Cabillonense II an. 813, Dicitur est nobis, inquit, quod quidam de plebe, bis aut ter ab Episcopis, ignorantibus eisdem Episcopis, confirmantur: unde nobis visum est eandem Confirmationem, sicut nec Baptismum, iterari minime debere. (Can. 27. tom. 7. Concil. pag. 1278.) Ibi Patres Confirmationem cum Baptismo comparant: atqui illam profectio cum Baptismo non contulissent, nisi in ea verum agnovissent Sacramentum.

4°. Concilium Parisiense VI an. 829. de confirmandorum susceptoribus vel Patris sic loquitur: Intelligere debent, & vim tanti Sacramenti, & quidquid pro aliis sponderint. (Lib. I. c. 54. tom. 7. Concil. pag. 1635.) Atqui sibi Confirmatio dicitur tantum Sacramentum.

5°. Denique his & aliis quæ omittimus Conciliis, accidit Synodus Tridentina quæ ita definit: Si quis dixerit Confirmationem baptizatorum otiosam ceremoniam esse, & non potius verum ac proprium Sacramentum, anathema sit. (Sess. 7. de Confirm. can. I.)

ARG. IV. Ex Sanctis Patribus.

Tertullianus: Caro, inquit, abluitur, ut anima emaculetur; caro ungitur, ut anima consecretur, caro signatur, us & anima muniatur. (Lib. de resur. carnis, cap. 8.) Dehinc, (post Baptismum) manus imponitur, ait idem Doctor, per benedictionem advocans & invitans Spiritum Sanctum: . . . tum ille Sanctissimus Spiritus super emundata & benedicta corpora, libens à Patre descendit super Baptismi.

aquas, tanquam pristinam sedem recognoscens con-
quiescit. (*Lib. de Baptism. cap. 7 & 8.*) Hic Con-
firmationem describit Tertullianus, quæ ipsius æta-
te Baptismati conjuncta erat. Porro ritus ille vim
habet gratiæ conferendæ, verumque est Sacra-
mentum, per quod anima consecratur & munitur;
per quod advocatur Spiritus Sanctus, & libens à
Patre descendit: atqui, juxta Tertullianum, hu-
jusmodi est ritus confirmationis: ergo, &c.

S. Cyprianus qui Martyr occubuit anno 258,
loquens de manûs impositione à Petro & Joanne
super Samaritanos recens baptizatos adhibita, hæc
addit: *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui
in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ offer-
rantur, & per nostram orationem & manûs imposi-
tionem Spiritum Sanctum consequantur.* (*Epist. 73.
ad Jubian, Edit. Baluz, pag. 132.*) Porro ritus
ille veri Sacramenti dignitatem sibi vindicat, qui est
sensibilis, vimque habet gratiæ conferendæ: atqui,
juxta S. Cyprianum, Confirmatio ritus est sensibi-
lis, cum in oratione & manûs impositione con-
stituatur; vim etiam impertiendæ gratiæ sibi ad-
junctam habet: siquidem per eam baptizati *Spiri-
tum Sanctum consequuntur.*

S. Cyrillus Hierosolymitanus qui IV sæculo scrip-
sit, de sacro chrismate quo designatur Confirmatio,
ita differit: *Quæ admodum panis Eucharistiæ, post
Sancti Spiritus invocationem, non amplius est panis
communis, sed corpus Christi; ita & sanctum istud
unguentum non amplius est (unguentum) nudum...
post invocationem, sed Christi donarium, ... dum
ipse visibili unguento inungitur corpus, Sancto &
vivifico Spiritu anima sanctificatur.* (*Cateches. 21.
Mystagogic. 3. pag. 316. & 317. Edit. BB.*) Atqui
nisi Confirmatio verum esset Sacramentum, num-
quid S. Doctor unguentum, vel chrisma quod in ea
adhibetur, cum pane Eucharistico compararet
Numquid illi vim sanctificandi animam attribuere
(*Vide Notam Benediciorum in hunc S. Cyrilli*

etiam.

S. Pacianus IV sæculo Barcinonensis Episcopus:
*Lavacro peccata purgantur, chrismate Spiritus
Sanctus perfunditur, ... atque ita totus homo renas-
citur & innovatur in Christo.* (*Biblioth. Patrum,
tom. 4. pag. 318 & 319.*) Numquid autem
chrismati sive Confirmationi virtus gratiam imperi-
tendi, ac proinde Sacramenti dignitas expressius
attribui potest?

S. Augustinus qui obiit anno 430: *Sacramentum
chrismatis, inquit, ... in genere visibilibus signa-
colorum sacro-sanctum est, sicut ipse Baptismus.*
(*Lib. 2. contra literas Peliliani, cap. 104. tom. 9.
pag. 293.*) Non minus aperta sunt ista ejusdem
Doctores verba: *Unctio spiritualis ipse Spiritus Sanc-
tus est, cujus Sacramentum est in unctio visibili.*
(*Tract. 3. in. 1. Epist. Joan. n. 5.*) Atqui in iis
pluribusque aliis locis, S. Augustinus Confirmationem,
sub chrismatis & unctiois nominibus
Sacramentum appellat.

Alios Patres, autoresque Ecclesiasticos, quo-
rum seriem longissimam, & per singula Ecclesiæ
sæcula deductam reperias apud Vitassii Continua-
torem, prætermittere jubet brevitatis. Ex iis autem
quos appellavimus satis manifestum est, quantum
à priorum Ecclesiæ temporum fide, quæ tamen
plurimum venerari se testantur, defecerint Pseudo-
Reformati, cum è Sacramentorum numero Con-
firmationem expunxerunt.

ARG. IV. Ex Præscriptione. (R)

Priusquam Lutherus & Calvinus in Ecclesiam
rebellarent, Confirmationem verum esse novæ
Legis Sacramentum, tanquam dogma ab ipsis
Apostolis transmissum credebant, tum Occiden-
tales omnes, tum Græci & Orientales, licet
variis dissidiis à se invicem distracti: cujus rei fidem
faciunt antiquissimi Latinorum Rituales libri, &
vetustissima Græcorum ac Orientalium Euchologia.

atque tantæ concordie non alia potuit esse causa, quam vis ipsa veritatis à primis Ecclesiæ temporibus derivata: vel enim hæc fides cum Ecclesia Catholica nata est, vel in eam decursu temporum inuenta: atque istud posterius absurdè prorsus diceretur; nova quippè doctrina in re tam gravi non potuit in Ecclesiam inferri, quin Doctores antiquitatis tenacissimi, & pii homines fidei rudimenta probè edocti & ipsa Catholicorum Concilia reclamaverint. Rem enim ita contigisse certum est, quoties nova figmenta disseminare tentarunt heterodoxi: atque tamen nullibi vel levissimum contradictionis vestigium in Ecclesiæ monumentis reperias; fides igitur quæ Confirmationem esse novæ Legis Sacramentum ab universa Ecclesia creditum est, à primis ipsius temporibus & ab ipsis Apostolis defluxit: hic enim locum habet illud Augustini effatum, toriès hæreticis objectum: *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate apostolicâ traditum reddissimè creditur.* (*Lib. 4. de Bapt. cap. 24.*)

Solvuntur objecta.

Objicies 1°. cum Dallæo: S. Ignatius, S. Polycarpus, S. Clemens, S. Justinus, Athenagoras, Theophilus, Tatianus, S. Irenæus, qui Apostolis propinquiores vixere, de Confirmatione prorsus tacent; ergo ritus ille ab ipsis Apostolis non fuit transmissus.

Resp. 1°. Neg. ant. Quia veteres Scriptores, in objectione laudatos, Confirmationis meminisse probat Witassii Continuator: Theophilus, v. g. Episcopus Antiochenus qui eadem quæ S. Justinus ætate vixit, nonne Confirmationem istis verbis designat? *Quis est qui cum in hanc vitam editur, aut in palæstram ingreditur, oleo non ungetur?* (*Lib. 1. ad Antolycum, n. 12 inter opera S. Justinus, Edit. BB. pag. 345.*) Præterea ex Veterum scriptis,

alia temporum injuriâ & vetustate exesa omnino perire; alia verò non nisi mutila & interpolata ad nos pervenere. Non pauca enim desiderantur illorum opera, quorum meminere Eusebius (*in Hist. Eccles.*) & Hieronymus: (*Lib. de Scripturis Ecclesiasticis.*) Quæ verò arte augurari potuit Dallæus, in iis quæ nobis defunt Veterum scriptis, de Confirmatione nihil dictum fuisse?

Resp. 2°. Neg. conseq. Etiam si enim præfati Scriptores de Confirmatione prorsus tacuissent, eorum silentium prævalere non deberet innumeris Patrum, autorumque Ecclesiasticorum testimoniis, qui Confirmationem verum esse novæ Legis Sacramentum apertè tradunt. Si quid enim valeat Dallæi argumentum, pariter nutabit Baptismi & Eucharistiæ fides, quorum non meminere nonnulli Veteres: atque tamen Baptismum & Eucharistiam admittunt Pseudo-Reformati.

Si reponant in Evangelio & libris Apostolicis adeo expressam fieri Baptismatis & Eucharistiæ mentionem, ut eorum certitudo paucorum silentio labefactari non possit; eodem jure respondemus in sacris Litteris autorem Actuum. Apostolorum in gratiam Sacramenti Confirmationis tam apertè clamare, ut paucorum silentium Catholice veritati nihil noceat; maxime verò cum eorum institutum non exigeret, ut Sacramenta nostra exponerent; sic Veteribus qui Apologias pro Christianis scripsere, ad Gentilium calumnias propulsandas, minime opus erat ut singula nostra Sacramenta sigillatim explicarent; tales autem fuere Justinus, Athenagoras, Theophilus, &c.

Obj. 2°. Ex allegatis Patrum locis nihil potest colligi, quod Confirmationem verum esse Sacramentum probet, si eam habeant ut ritum ad Baptisma pertinentem, ipsiusque appendicem: atque ita sentire SS. Patres vel inde patet, quod non in aliis ferè libris de Confirmatione verba faciant, quàm in iis de Baptismate inscribuntur, ergo, &c.

Resp. Neg. min. Ideo enim SS. Patres Confirmationem sapius commemorant, ubi de Baptismo disserunt, quod prioribus Ecclesiæ sæculis Sacramentum Confirmationis statim post Baptismum administrari consueverat. Et vero, si quid sit in eo argumento roboris, dicendum etiam erit Eucharistiam inter Baptismi ceremonias à SS. Patribus fuisse repositam; quia in libris quos de Baptismate inscripserunt, non Confirmationis tantum sed etiam Eucharistiæ mentionem facere solent. Sic Augustinus Donatistam refellens: *Si ad hoc valet*, inquit, *quod dictum est in Evangelio, Deus peccatorem non audit, ut per peccatorem Sacramenta non celebrentur, quomodo ex audit homicidam deprecantem, vel super aquam Baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam?* (*Lib. 5. de Bapt. cap. 20. n. 28.*) Atqui profecto non putant ipsimet Lutherani & Calvinistæ, Eucharistiam inter Baptismi ceremonias à Sanctis Patribus fuisse constitutam; illud igitur ab iis facilitatum est, non propter Sacramenti unitatem, sed quia ipsorum temporibus ea fuit consuetudo, ut Confirmatio & Eucharistia Baptismati statim adungerentur.

Præterea illi Confirmationem non habuerunt ut merum Baptismi ritum, qui passim docent eam à Presbyteris administrari non posse, quamvis ordinarii sint Baptismatis, Ministri: atqui ita asserunt SS. Patres, ut compertum erit ex dicendis de Confirmationis Ministro. Sic testatur Hieronymus, *hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos qui... in minoribus urbibus... baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Spiritus Sancti manum impositurus excurrat.* (*Dialog. contra Luciferianos, tom. 4. part. 2. pag. 295.*)

Denique quod non nisi post datum Baptismum fieri solet, non est ritus ad eum pertinens: atqui, juxta SS. Patres, Confirmatio post celebratum duntaxat Baptismum conferebatur, ut patet tum ex testimoniis jam prolatis, tum ex illo Concilii Lao-

diceni decreto: *Oportet eos qui illuminantur, post Baptisma inungi supercaelesti chrismate.* (*Can. 48. tom. I. Concil. Labb. pag. 1506.*) Ergo certum est à Patrum mente longissimè recedere Hæreticos, qui fingunt Confirmationem ab iis nibilo pluris, quam meram Baptismatis ceremoniam fuisse æstimatam.

Obj. 3°. De iis quæ ad Confirmationem pertinent, variæ sunt & pugnantes sententiæ: de materia ipsius & forma nullus est inter Theologos rixandi finis: atqui hæc opinio diversitas & pugna satis probat Confirmationem non esse verum novæ Legis Sacramentum; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Ejusmodi enim Theologorum dissensiones non obstant, quoniam Confirmatio verum sit novæ Legis Sacramentum; 1°. quia licet variis de materia & forma Confirmationis opinionibus distrabantur, in eo tamen apertè consentiunt, quod illa Sacramentum sit propriè dictum; 2°. quia de Baptismate quod veri nominis Sacramentum esse consentitur Lutherani & Calvinistæ, multæ similes identidem exortæ sunt inter Theologos controversiæ. Quinimo nonne inter se litigant Pseudo-Reformati, tum de materia Baptismi, quam alii cum Catholicis in aqua constituunt; alii, ut Lutherus, etiam in vino aut lacte; vel, ut Beza, in quovis liquore ad abluendum idoneo; tum de forma, ad quam satis est, juxta Lutherum, ut conferatur Baptismus *in nomine Domini*, & juxta Brentio, *in confessione Trinitatis à cathecumeno emissæ*, & juxta Calvinum, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*? De Eucharistia etiam, quam tamen ut verum Sacramentum habent, quanta sit Lutheranos inter & Calvinistas discordia, ex postea dicendis manifestum erit; ergo fateantur necesse est Pseudo-Reformati, ex Scholasticorum de Confirmationis materia & forma dissensionibus inferri non posse, eam non esse verum novæ Legis Sacramentum.

Resp. Neg. min. Ideo enim SS. Patres Confirmationem sapius commemorant, ubi de Baptismo disserunt, quod prioribus Ecclesiæ sæculis Sacramentum Confirmationis statim post Baptismum administrari consueverat. Et vero, si quid sit in eo argumento roboris, dicendum etiam erit Eucharistiam inter Baptismi ceremonias à SS. Patribus fuisse repositam; quia in libris quos de Baptismate inscripserunt, non Confirmationis tantum sed etiam Eucharistiæ mentionem facere solent. Sic Augustinus Donatistam refellens: *Si ad hoc valet*, inquit, *quod dictum est in Evangelio, Deus peccatorem non audit, ut per peccatorem Sacramenta non celebrentur, quomodo ex audit homicidam deprecantem, vel super aquam Baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam?* (*Lib. 5. de Bapt. cap. 20. n. 28.*) Atqui profecto non putant ipsimet Lutherani & Calvinistæ, Eucharistiam inter Baptismi ceremonias à Sanctis Patribus fuisse constitutam; illud igitur ab iis facilitatum est, non propter Sacramenti unitatem, sed quia ipsorum temporibus ea fuit consuetudo, ut Confirmatio & Eucharistia Baptismati statim adungerentur.

Præterea illi Confirmationem non habuerunt ut merum Baptismi ritum, qui passim docent eam à Presbyteris administrari non posse, quamvis ordinarii sint Baptismatis, Ministri: atqui ita asserunt SS. Patres, ut compertum erit ex dicendis de Confirmationis Ministro. Sic testatur Hieronymus, *hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos qui... in minoribus urbibus... baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Spiritus Sancti manum impositurus excurrat.* (*Dialog. contra Luciferianos, tom. 4. part. 2. pag. 295.*)

Denique quod non nisi post datum Baptismum fieri solet, non est ritus ad eum pertinens: atqui, juxta SS. Patres, Confirmatio post celebratum duntaxat Baptismum conferebatur, ut patet tum ex testimoniis jam prolatis, tum ex illo Concilii Lao-

diceni decreto: *Oportet eos qui illuminantur, post Baptisma inungi supercaelesti chrismate.* (*Can. 48. tom. I. Concil. Labb. pag. 1506.*) Ergo certum est à Patrum mente longissimè recedere Hæreticos, qui fingunt Confirmationem ab iis nibilo pluris, quam meram Baptismatis ceremoniam fuisse æstimatam.

Obj. 3°. De iis quæ ad Confirmationem pertinent, variæ sunt & pugnantes sententiæ: de materia ipsius & forma nullus est inter Theologos rixandi finis: atqui hæc opinio diversitas & pugna satis probat Confirmationem non esse verum novæ Legis Sacramentum; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Ejusmodi enim Theologorum dissensiones non obstant, quoniam Confirmatio verum sit novæ Legis Sacramentum; 1°. quia licet variis de materia & forma Confirmationis opinionibus distrabantur, in eo tamen apertè consentiunt, quod illa Sacramentum sit propriè dictum; 2°. quia de Baptismate quod veri nominis Sacramentum esse consentitur Lutherani & Calvinistæ, multæ similes identidem exortæ sunt inter Theologos controversiæ. Quinimo nonne inter se litigant Pseudo-Reformati, tum de materia Baptismi, quam alii cum Catholicis in aqua constituunt; alii, ut Lutherus, etiam in vino aut lacte; vel, ut Beza, in quovis liquore ad abluendum idoneo; tum de forma, ad quam satis est, juxta Lutherum, ut conferatur Baptismus *in nomine Domini*, & juxta Brentio, *in confessione Trinitatis à cathecumeno emissæ*, & juxta Calvinum, *in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*? De Eucharistia etiam, quam tamen ut verum Sacramentum habent, quanta sit Lutheranos inter & Calvinistas discordia, ex postea dicendis manifestum erit; ergo fateantur necesse est Pseudo-Reformati, ex Scholasticorum de Confirmationis materia & forma dissensionibus inferri non posse, eam non esse verum novæ Legis Sacramentum.

CAPUT II.

De Materia Confirmationis.

IN assignanda Confirmationis materia, triplex est Theologorum opinio. 1°. Eam alii in sola manuum impositione constituunt, ut Sirmondus, Sanbovius, Nicolaus l'Herminier: farentur tamen antiquissimum esse adhibenda unctionis usum, nec eam posse citra gravem culpam prætermitti; ii verò Theologi inter se non omnino consentiunt: quidam enim per manus impositionem, eam intelligunt quæ fit extentis variis confirmandos manibus, dum Episcopus orationem recitat quæ invocatur Spiritus Sanctus, & quæ unctionem chrismatis præcedit: ita Sirmondus, quidam autem eam intelligunt manus impositionem, quæ frontis unctioni conjungitur: neque enim frons ungi potest, quin & manus ipsi imponatur. 2°. Sunt qui Confirmationis materiam in sola chrismatis unctione statuunt, ut Bellarminus, Maldonatus, &c. 3°. alii utramque sententiam conciliant, & manus impositionem, simulque chrismatis unctionem volunt integram esse Confirmationis materiam, ita ut, si alterutra defuerit, nullum existat Sacramentum: ita Natalis Alexander, Juenin, Wiatfii Continuator, &c. Quam sententiam amplectimur.

PROPOSITIO.

Necessaria Confirmationis materia in manuum impositione, simul & in chrismatis unctione posita est.

Probatur. Illa in Sacramento Confirmationis materia est necessaria, per quam confirmatis gratiam Spiritus Sancti conferri docet perpetua Ecclesiæ

Traditio: quid enim *materiæ* nomine intelligimus, nisi rem sensibus subjectam, quam ex Apostolica Traditione, constantique Ecclesiæ usu in Sacramentis conficiendis adhibemus, ad gratiam suscipientibus conferendam? Atqui per impositionem manûs & chrismatis unctionem, confirmatis gratiam conferri certum est ex perpetua Ecclesiæ Traditione.

Prob. prima pars minor. quæ manûs impositionem spectat. Primo sæculo de Apostolis sic legitur: *Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.* (Act. 8, 17.) II sæculo Tertullianus, *Dehinc, inquit, manus imponitur, per benedictionem advocans & invitans Spiritum Sanctum.* (Lib. de Bapt. cap. 8. pag. 226.) III sæculo S. Cyprianus testatur hoc fieri solitum, *ut qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ efferantur, ... & per manuum impositionem Spiritum Sanctum consequantur.* (Epist. 73. pag. 132. Edit. Baluz.) IV sæculo Concilium Eliberitanum sic jubet: *Si supervixerit (quem Laicus) in necessitate baptizaverit, ad Episcopum cum perducatur, ut per manuum impositionem perfici possit, id est, accedente Confirmationis gratiâ perfectus fieri Christianus.* (Can. 38. tom. I. Concil. Labb. pag. 974. & 975.)

V sæculo Augustinus: *Apostoli orabant ut veniret Spiritus Sanctus in eos quibus manum imponebant: ... quem morem in suis Præpositis etiamnum servat Ecclesia.* (Lib. 15. de Trinit. cap. 26. n. 46. tom. 8. pag. 999.) VI sæculo Gregorius Magnus suo in Sacramentario de iis qui, post acceptum Baptismum, ad Confirmationem admittebantur, hæc habet: *Pontifex, ... levatâ manu super capita eorum, dicit: Omnipotens Deus, &c.* (Tom. 3. part. I. pag. 73.) Traditionem hanc, si brevis sineret, ad nostram usque ætatem perducere facile esset. Ex constanti igitur Ecclesiæ Traditione apertum est, Spiritum Sanctum, sive gratiam, confirmatis per manuum impositionem conferri; quæ

proindè ad necessariam Sacramenti nostri materiam pertinet.

Probatur secunda pars minor. quæ unctionem chris-matis spectat. II sæculo Tertullianus: *Caro abluitur, ut anima emaculetur; caro ungitur, ut anima consecretur.* (Lib. de resurreç. carnis, cap. 8. pag. 330.) III sæculo S. Cyprianus: *Ungi quod necesse est eum qui baptizatus est ut, accepto chris-mate, habere in se gratiam Christi possit.* (pag. 125. Edit. Baluz.) IV sæculo S. Pacianus Barcinonensis: *Lavaero peccata purgantur, chris-mate Spiritus Sanctus superfunditur.* (Biblioth. PP. tom. 4. pag. 318. & 319.) V sæculo Cyrillus Alexandrinus: *Ufus olei (hæc chris-matis) in Christo justificatis confert ad consummationem, id est, perfectionem justificationis.* VI sæculo Primastus Episcopus Africanus: *Unximus eos Spiritu Sancto vel chris-mate.* (Ibid. tom. 3. pag. 224.) VII sæculo Isidorus Hispalensis: *Sicut in Baptismo peccatorum remissio datur, ita per unctionem sanctificationis Spiritus adhibetur.* (Part. 1. pag. 115. Edit. Madrid. an. 1599.)

Si alia sigillatim perlustraveris Ecclesiæ sæcula, semper unctionem chris-matis videas tanquam efficax gratiæ instrumentum in Confirmatione adhibitam, & in pari honoris, dignitatis, & virtutis gradu cum manûs impositione à Scriptoribus Ecclesiasticis, à Conciliis & Ritibus collocatam; ad necessariam ergo Confirmationis materiam non minùs pertinet, quàm manûs impositio, ac proindè in utrâque constituitur integra hujus Sacramenti materia.

Præterea Confirmationem verum esse novæ Legis Sacramentum, ex Patrum testimoniis, & constanti Ecclesiæ Traditione probant Catholici: ac qui totum corruet illud argumentum, si vel unctionem, vel manûs impositionem ad necessariam Confirmationis materiam pertinere negaveris. Cum enim utriusque apud SS. Patres eadem sit

ratio, eadem dignitas, eadem conferendæ gratiæ virtus, quidquid obtenderis ad unam è necessaria Confirmationis materia removendam; id hæresis ad excludendam alteram regeret, ideoque tota in incertum mittetur Confirmationis materia, ipsumque Sacramentum, quod sine materia divinitus determinata esse non potest. Itaque longè consultius agerent Theologi si, compositis ea de re omnibus opinionum diffidiis, Confirmationis materiam in unctione simul & manûs impositione, ad mentem Patrum unanimes reponerent: ita Drouin. (De re Sacrament. tom. 2. Edit. Venet. ia-fol. pag. 311.)

Solvuntur objeçta.

Objic. 1°. adversus primam partem. Eugenius IV hæc habet: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est chris-ma confectum ex oleo & balsamo.* (In Decreto pro Armenis, tom. 13. Concil. pag. 536.) De manuum vero impositione omnino silet; ergo eam non habuit, ut necessariam materiæ Confirmationis partem.

Resp. Neg. conseq. Quamvis Romanus ille Pontifex, unctionem chris-matis pro Confirmationis materia assignando, de manûs impositione sileat, non ideo tamen eam excludit: qui enim unum asserit, alterum minime negat; in eodem decreto sacros Ordines exponens, de manuum impositione pariter tacuit: numquid idcirco putabimus eum ritum in Diaconatûs & Presbyteratûs Ordinatione, Eugenio visum esse ceremoniam merè accidentalem? Nequaquam sanè, cum ad necessariam utriusque materiam pertinere manuum impositionem semper consliterit; ergo nec eam à Confirmationis materia rejicere exillimandus est, quamvis silentio prætermiserit. Si Belarmino dicere licuit Eugenium pro materia Ordinis assignasse *instrumentorum porrectionem*, nullâ

manum impositionis factâ mentione, quia fortasse Armeni, pro quibus conditum est præfatum decretum, in hac re errabant, & non in alia; (*Lib. de Sacramento Ordinis, cap. 9.*) quidnî liceat idem respondere, ubi de Confirmationis materia agitur?

Obj. 2°. Ritus sine quo Confirmatio verum est Sacramentam, ad necessariam illius materiam non pertinet: atqui Confirmatio verum est ac semper fuit apud Græcos Sacramentum; siquidem Latini cum illis nullam litem de eo capite unquam habuerunt: & tamen manus impositionem à Græcis hodiernis & veteribus nunquam usurpatam in eo Sacramento fuisse, certissimum videtur, cum de ea sileant ipsorum Euchologia tum antiqua, tum recentiora.

Resp. Neg. mia. quoad secundam partem. 1°. Quia apud Græcos occurrunt frequentia de imponendis in Confirmatione manibus testimonia. Sic Eulogius, VI sæculo Patriarcha Alexandrinus, Novatianos compellat: *Non potestis . . . recipere Baptisum secundum, neque manuum impositionem*, id est, Confirmationem. (*Lib. 2. contra Novatianos, Photii Biblioth. Cod. 280. pag. 1606. Edit. Rothomag. an. 1653.*) Simeon Thessalonicensis qui sæculo XI vel XII scripsit de Episcopo confirmante hæc habet: *Per manuum impositionem . . . gratiam imperitur.* (*Præf. lib. de templo, Biblioth. PP. tom. 22. pag. 768.*) Denique Michael Palæologus, qui Græcis imperabat an. 1274, in sua ad Gregorium X Epistola, in Concilio Lugdunensi II relata, *Sacramentum Confirmationis*, inquit, *per manûs impositionem Episcopû confecerunt chrismando renatos.* (*Tom. II. Concil. part. I. pag. 966.*)

2°. Quia falsum est in omnibus Græcorum Euchologiis nullam de manûs impositione mentionem fieri, si fides habeatur doctissimo *Renaudot*: *Impositio manuum*, inquit, *in plerisque Græcorum*

corum libris ritualibus præscripta reperitur. (*Tom. 5. lib. 2. cap. 12. perpetuitatis fidei.*)

3°. Quia unctionem chrismatîs adhibent Græci: atqui unctio illa sibi adjunctam habet manûs impositionem, nec ab ea disjungi potest: cum enim manûs ministerio fiat, necesse est manum fronti imponere. *Unctio*, inquit venerabilis Beda, *per manuum impositionem ab Episcopis fit, & vulgo Confirmatio dicitur.* (*In exposit. Psal. 26. tom. 8. pag. 558.*) *Christianus*, ait Hugo Victorinus, *unctione chrismatîs per impositionem manûs in fronte signatur.* (*Lib. 2. de Sacram. part. 7. cap. 2.*) *Ipsi unctio & signatio*, inquit Bellarminus, *cum manu fiat, manûs impositio rectissimè dicitur.* (*de Confirm. cap. 2.*)

Obj. 1°. adversus secundam partem. Eadem nunc est Confirmationis materia, quæ fuit Apostolorum tempore: atqui tunc sola manûs impositio erat Confirmationis materia, non autem unctio; siquidem de ea prorsus tacet S. Lucas, (*Act. Apost. cap. 8. & 19.*) ubi de Confirmatione ab ipsis Apostolis data sermonem habet; ergo sola manûs impositio est confirmationis materia.

Resp. Neg. min. Solam enim manûs impositionem in Confirmatione usurpasse Apostolos, ex eo colligi non debet, quod de chrismatîs unctione sileat S. Lucas. 1°. Quia quæcumque à Christo vel ab Apostolis dicta aut gesta sunt, sacris litteris prodita non fuere: numquid Apostoli in nomine Trinitatis non baptizarunt, quia id Lucas minimè exprimit? Numquid Philippus Eunuchum de sola in Christum fide interrogavit, quia solam hanc interrogationem idem Lucas commemorat? *Multa servabant Apostoli*, inquit S. Thomas, *in Sacramentorum collatione, quæ in Scripturis . . . non sunt tradita.* (*3. part. quæst. 72. art. 4. ad. 1.*) Jam dixerat Augustinus, multa esse quæ, licet taceantur in Scripturis, gratia bre-

vitatis, serie tamen Traditionis scimus implenda,
(*Lib. de fide & operibus, cap. 9. tom. 6. pag. 172.*)

2°. Quia, juxta celeberrimam Augullini regulam, ab ipsis Apostolis traditum merito creditur, quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est: atqui adhibendam esse in Confirmatione unctionem chrismatis universa tenet Ecclesia, neque illum assignari potest Concilium à quo primum instituta fuerit; ergo huic ritum ab ipsis Apostolis ad nos manasse merito creditur.

3°. Unctio de qua agitur, juxta Traditionem cujus testes appellavimus, vim habet gratiæ conferenda: hæc autem efficacia ex Christi tantum institutione ipsi potuit illigari; ac proinde unctio illa fuit à Christo instituta. Itaque, vel eam in Confirmatione adhibuerunt Apostoli; vel ab ea, ex data sibi à Christo licentia, abstinuerunt: atqui, hæc licentia gratis fingitur à Christo concessa, cum nullum, sive in Scriptura, sive in Traditione, fundamentum habeat; ergo unctionem Chrismatis in Confirmatione non omiserunt Apostoli.

Obj. 2°. famosum Canonem secundum Concilium Araucanicum an. 441, ubi sic præcipitur: *De eo qui in Baptismate, quacumque necessitate faciente, chrismatus non fuerit, in Confirmatione Sacerdos (id est, Episcopus) commonebitur, ut non necessaria habeatur repetita chrismatio.* (*Tom. 3. Conc. Labb. pag. 1447.*) Ex eo Canone concludit Simonodus, juxta Patres Araucicanos, minimè necessarium esse ut in Confirmatione erga eum repetatur chrismatio, qui in Baptismate jam unctus fuerit, & proinde unctionem chrismatis ad necessarium Sacramenti materiam non pertinere.

Respondeo cum plerisque Theologis, vitiosam esse hanc præfati Canonis lectionem, ab eaque expungendam particulam *non*, & ideo sic legendum: *ut necessaria habeatur repetita chrismatio*; quod nisi efficias, maximam Patribus Araucanicis asin-

ges absurditatem. Agitur enim de eo qui propter aliquam necessitatem, *chrismatus non fuerit*, Baptismum suscipiens. Quæ in re consentium omnia exemplaria, sive manuscripta, sive typis impressa. Jubent Patres de ea omissione admoneri Sacerdotem sive Episcopum, huic homini manum impositurum; *in Confirmatione Sacerdos commonebitur*. Quam autem ob causam fieri debet hæc monitio? Nonne ut suppleatur omisus unctionis ritus? Quorsum igitur diceretur, *ut non necessaria habeatur repetitio chrismatis*? Si vero particulam negantem sustuleris, omnia plana erunt & obvia. Iste scilicet, genuinus erit Canonis sensus, nempe necessariam esse reperitam chrismatis unctionem; aliam in capitis vertice quæ in Baptismo, urgente necessitate, omisa fuerat, & aliam in fronte, quam exiget Confirmatio. Huic interpretationi suffragantur codices manuscripti, à quibus abest particula *non*, & qui tum numero, tum vetustate iis saltem sunt pares, in quibus extat eadem particula.

Inst. Etiam si à Canone Araucicano deleteretur particula negans, inde nihilominus sequeretur *chrismationem* non esse ritum qui ad Confirmationis essentiam pertineat: Patres enim Araucanici, tum Confirmationis, tum Baptismi *chrismationem* necessariam dicunt, *ut necessaria*, inquit, *habeatur repetita chrismatio*: atqui unctio qua in Baptismate adhibetur, ad ipsius essentiam non pertinet; ergo nec ea quæ in Confirmatione usurpatur.

Resp. Dist. maj. necessariam dicunt, sed modo dispari, conc. eodem profus modo, neg.

Necessaria dici solent quæcumque ad opus aliquod, ut rite fiat, concurrunt; sed non propterea eandem singulis necessitatem adscribimus. Ad hominis integritatem v. g. opus est ut caput, manus, pedes, &c. habeat. Numquid idcirco caput non magis necessarium credimus, quam pedes? nequaquam. Cum igitur *chrismatis* in Baptismate,

juxta regulam Ecclesiasticam, & in Confirmatione juxta Legem Divinam fieri debeat, utramque Patres Araulicani necessariam dicere potuerunt, quamvis gradu dispari. Traditio enim quæ unctionem in Baptismate adhibendam esse docet, simul declarat sine ea constare posse Sacramentum, ratum quippe semper habuit Baptismum, etiam prætermissâ unctione datum: contra verò Traditio quæ *chrismationem* in Confirmatione usurpari jubet, simul certiores nos facit eam ad Sacramenti veritatem pertinere; quandoquidem huic unctioni eos tribuit effectus qui convenire non possunt; nisi veræ & propriæ Sacramenti materiæ, ut constat ex testimoniis jam prolatis.

Obj. 3°. Siricius Papa, an. 385. hæc habet: *Arianos cum Novatianis aliisque Hæreticis... per invocationem solam septiformis Spiritus, Episcopalis manus impositione Catholicorum conventui sociamus: quod etiam totus Oriens Occidentisque custodit.* (Epist. 1. ad Himerium, cap. 1.) Hic loquitur Siricius de Confirmatione: atqui ipsius ætate per solam manus impositionem conferebatur, quæ proinde sola tunc erat Confirmationis materia.

Resp. Neg. min. Agitur enim apud Siricium de ea manus impositione, quæ erga hæreticos ad Ecclesiam redeuntes adhiberi consueverat, & quam *totus Oriens totusque Occidens custodiebat*: atqui hanc manus impositionem cum unctione junctam fuisse Siricius non ignorabat; siquidem tribus antequam scriberet annis, Patres Concilii generalis II declaraverant se recipere *Arianos, Macedonios & Novatianos... signatos, sive unctos sancto chrismate.*

Obj. 4°. Gregorius Magnus sic refert: *Arianos per impositionem manus Occidens, per unctionem sancti chrismatum ad ingressum sanctæ Ecclesiæ Catholicæ Oriens reformat*; (Lib. 4. Epist. 61. ad Quirinum) ergo Gregorii Magni tempore, occidentalis Ecclesia in Confirmatione unctionem omit-

tebat, ac proinde eam non habuit ut partem Sacramenti necessariam.

Resp. Neg. conseq. unctionem apud occidentales in Confirmatione à manus impositione sejunctam non fuisse, testantur 1°. Gregorius ipse his verbis: *Balsamum cum oleo, Pontificali benedictione chrismata efficitur, quo dona S. Spiritus exprimentur.* (in cap. 1. Cant.) 2°. Isidorus Hispalensis Gregorii familiaris: *Hæretici, inquit, ... chrismate & manus impositione purgandi sunt.* (Lib. 2. de Divinis officiis, cap. 24.) 3°. Gregorius Turonensis Gregorio Magno æqualis (*contemporain*) & amicus; qui de Lantildi sorore Clodovæi, quæ in Arianam hæresim lapsa fuerat, sic narrat: *Confessa æqualem Filium Patri & Spiritum, chrismata est*; (Lib. 2. Histor. Francor. cap. 13.) Ergo non ea fuit Gregorii mens, ut significaret Confirmationem in Occidente solâ manus impositione conferri; sed diversis tantum nominibus eandem rem exprimit, ita ut ritus quo Hæretici in Ecclesiam admittebantur, apud occidentales *manus impositio*, & apud orientales *unctio dictus fuerit.*

Obj. 5°. Materia Sacramenti necessaria, eadem specie esse debet in utraque Ecclesia: atqui unctio Græcorum specie differt ab ea quam adhibent Latini; Græci enim suum chrisma ex variis plantis fragrantibus, cum oleo & vino simul concoctis efficiunt; Latini autem ex oleo & balsamo, & quidem non concoctis; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Tum enim apud Græcos, tum apud Latinos, idem est quoad substantiam chrisma: diversa quippe aromata quæ cum oleo miscentur ipsius naturam non corrumpunt, quia primas in ea permissione tener. Unde Arcudius: *Materia, inquit, hujus Sacramenti (Confirmationis) etiam secundum Græcos, est oleum & balsamum: ... sed istis immiscentur alia multa aromatum genera.* (Lib. 2. cap. 5.)

Quæres 1°. quoniam sit manus impositio.

Resp. Duplex 1°. Fit quando Pontifex, fublata super confirmandorum capita manu, sic precatur: *Omnipotens sempiternus Deus, qui regenerare dignatus es hos famulos tuos, ... emitte in eos septiformem Spiritum tuum, &c.* 2^a. Ea est quæ frontis unctioni jungitur: cum enim unctio hæc manus ministerio fiat, necesse est ut fronti, unguendæ manus imponatur.

Quæres 2°. an utraque, an alterutra tantum, & quænam manus impositio necessaria sit.

Resp. 1°. Ut valeat Confirmationis Sacramentum, non requiritur utraque manus impositio; unam quippè, non plures, postulant Scriptura & Traditio; id enim ex iis quæ allegavimus testimoniis manifestum est, quandoquidem non *impositionibus*, sed manus *impositione*, Spiritum Sanctum Neophytis conferri testantur.

Resp. 2°. De manus impositione quæ ad Confirmationis essentiam pertineat, varia sunt Theologorum opiniones. Alii primam esse volunt, quæ unctioni prævia est, alii secundam quæ unctioni conjuncta est. Qua de re nihil ab Ecclesia definitum habemus: sed utramque manus impositionem apud nos in usu esse constat ex Ordine & Pontificali Romano. Religiosam utriusque observationem postulant Sacramenti reverentia & securitas.

Quæres 3°. Quænam sit chrismatismateria.

Resp. In Ecclesia Latina ex oleo & balsamo conficitur. Illud autem ex antiqua consuetudine fieri, patet ex Gregorii Magni sacramentario, ubi de chrismatismateria benedictione sic legitur: *præparentur ampullæ duæ cum oleo, quarum melior defertur Pontifici ut, accepto balsamo, & commisto cum oleo, manu sua impleat eam.* Hinc ea Eugenii IV. verba: *secundum Sacramentum est Confirmationis, materia est chrisma confectum ex oleo...*

& balsamo... ab Episcopo benedicto. (Decret. pro instruct. Armenorum.)

Quæres 4°. Utrum ex necessitate Sacramenti requiratur oleum ex olivis expressum.

Resp. Illud ad Confirmationis substantiam pertinet. Id colligitur ex totius Ecclesiæ disciplina quæ non aliud oleum, quàm ex olivis eductum adhibuit. Nusquam permixtum legitur, ut in iis etiam Regionibus ubi defunt oliveta, usurparetur oleum ex nucibus, amigdalibus aut aliis similibus expressum. Præterea SS. Patres Confirmationis materia non designant nisi *olei* nomine; quæ voce absolutâ non aliud intelligitur oleum, quàm ex olivis expressum: succus enim ex aliis fructibus humanâ industriâ elicitus, non *oleum* simpliciter, sed additio fructus, unde extrahitur, nomine appellari solet.

Quæres 5°. an oleum cum balsamo ex necessitate Sacramenti misceri debeat.

Resp. Minimè: Sancti enim Patres Confirmationis materiam oleum simpliciter dicunt, nec balsami mentionem faciunt. Porro si illud ad Sacramenti naturam pertinere crediderint veteres, qui fieri potuit ut priorum sæculorum Patres, olei quidem semper, nusquam vero balsami meminerint? primus enim omnium Gregorius Magnus, VI sæculo, illud commemorat. Præterea Innocentius consultus an iteranda esset Confirmatio, quæ per errorem cum oleo solo, & absque balsamo, collata fuerat, sic respondit: *Non est aliquid iterandum, sed cautè supplendum id quod incaute fuerat prætermisum.* (Decret. pag. 281. n. 10.) Porro si Pontifex balsamum tanquam partem Confirmationis necessariam habuisset, Sacramentum illud utpotè irritum, decrevisset iterandum.

Nec obijcias decretum Eugenii IV sic declarantis: *Materia Confirmationis est chrisma confectum*

ex oleo .... & balsamo : ibi nec explicat, nec statuit utrum balsamum ex Sacramenti, an verò ex præcepti & usus Ecclesiastici necessitate adhibendum sit.

Quæres 6°. utrum chrisma debeat aliquâ benedictione prius consecrari, quàm in confirmatione adhibeatur.

Resp. antiquissimum esse consecrandi chris-matis morem : *Benedicimus Baptismatis aquam*, ait S. Basilus, & *unctionis oleum*.... Ex quibus scriptis ? *Nonne à tacita secretaque Traditione ?* (*Lib. de Spiritu Sancto, cap. 27.*) *Egressi de lavacro*, ait Tertullianus, *perungimur benedictâ unctione.* (*Lib. de Bapt. cap. 27.*) *Baptizati unguuntur oleo*, inquit S. Cyprianus, *in altari sanctificato.* (*Epist. 70. edit. Baluz. pag. 125.*) Idem præcipiunt Græcorum Euchologia, & Latinorum libri Rituales.

Quæres 7°. an valeat Sacramentum, si cum eo chrismate administraretur, quod prius benedictum & consecratum non fuerit.

Resp. ea de re desidere Theologos, sed probabilior nobis videri sententiam affirmantem : licet enim, juxta perantiquam Traditionem, benedicta esse debeat aqua Baptismatis, nihilominus valet Baptismi Sacramentum, quamvis illa benedictio non præcesserit ; quidni igitur verum esse poterit Confirmationis Sacramentum, etiamsi adhibeatur chrisma quod prius non consecratum fuerit ? Quamvis etiam ex constanti Traditione, aqua vino Eucharistico debeat admisceri, hæc tamen commistio non ita requiritur, ut eâ prætermisâ, irritum sit Eucharistiæ Sacramentum, sicut postea probabimus, ergo pariter, licet chrisma ex antiquissima Traditione consecrari debeat, id nihilominus tanta non est necessitatis, ut, si omissum fuerit, non valeat Confirmationis Sacramentum ; ad legitimam ramen illius administrationem, requiritur chris-matis benedictio, ut satis patet ex nostra ad præcedentem quæstionem responsione.

CAPUT III.

De forma Confirmationis.

FORMAM Sacramenti Confirmationis positam esse in quibusdam verbis ab Episcopo pronuntiatis, apud omnes Theologos certum est. Apud Latinos Episcopus, impositâ, sive extensâ versus confirmandos manu, orationem fundit ut Spiritum Sanctum invocet : quâ expletâ, tincto in chrismate pollice, in fronte signum crucis effingit dicens : *Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Apud Græcos Neophytorum unctionem præcedit oratio, quâ terminatâ Episcopus baptizatum sancto unguento ungit, crucis signum faciens in fronte, & in oculis, & in naribus, & in utraque aure, & in pedibus dicens : *Signaculum doni Spiritus Sancti, ubi subauditur ecce, vel tibi datur ;* ita refert Goarius (*in Euchologio, pag. 356. l. col.*)

In assignandis verbis quæ rationem formæ habeant, maxime discordes sunt Theologi, & pro varia circa materiam Confirmationis sententia, varias circa formam opiniones defendunt. 1°. Qui solam manus impositionem integram esse hujus Sacramenti materiam contendunt, ii totam ejus formam in ea oratione constituunt, quam Episcopus, extensâ versus confirmandos manu, recitat ad invocandum Spiritum Sanctum ; ista autem verba : *Signo te signo crucis, confirmo te, &c.* quæ pronuntiat Episcopus, dum singulorum frontem inungit, ad Sacramenti essentiam non pertinere ; sed tantum ad uberiores ipsius effectus, significationem adhiberi existimant : ita Sirmundus, Sambovius, Morinus.

2°. Qui Confirmationis materiam in sola unctione reponunt, inde inferunt totam ipsius formam in iis verbis consistere quæ chrisimatis unctionem comitantur, *signo te crucis, &c.*

3°. Qui pro necessaria Confirmationis materia agnoscunt, & manûs impositionem, & unctionem, ii formam collocant, tum in oratione quæ manûs impositioni adjungitur, tum in illis verbis, *signo te, &c.* quæ unctioni respondent: horum tamen nonnulli, qualis est *Juenin*, pro forma necessaria solam assignant orationem, per quam Episcopus, imposita sive extensa versus confirmandos manu, Spiritum Sanctum invocât. Ex illa porro opinionum varietate & discrepantia facile intelligitur præsentem quæstionem ad fidem non pertinere; quam probabilior nobis videatur exponet sequens.

P R O P O S I T I O.

Probabilius videtur orationem manûs impositioni conjunctam, quæ præcedit unctionem, & verba signo te, &c. quæ eidem unctioni respondent, totam esse Confirmationis formam.

Prob. prima pars quæ orationem unctioni præviã spectat. Illud ad formæ essentiam pertinere probabilis est quod usurparunt Apostoli manum Neophytis imponendos, semperque Ecclesia retinuit, tanquam efficax gratiæ instrumentum: atqui 1°. orationem adhibuerunt Apostoli manum Neophytis imponentes: *Oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum . . . . . Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.* (Act. 8. v. 15. & 17.) Quemadmodum igitur S. Thomas aliique Theologi, Extremæ unctionis formam in oratione consistere inde concludunt, quod in epistola S. Jacobi dictum sit: *Et orent super sum. (infirmum.) & oratio fidei allevabit infirmum:*

ita pariter ex istis Scripturæ verbis, *oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum Sanctum* recte colligitur orationem unctioni præviã, ad formam Confirmationis necessariam pertinere.

2°. Orationem hanc in Confirmationis ritu constanter adhibuit Ecclesia, in eaque vim gratiæ conferendæ agnovit. Testes sunt Tertullianus: *Dehinc manus imponitur, per benedictionem advocans, & invitans Spiritum Sanctum.* (Lib. de Bapt. cap. 8. pag. 226.) S. Cyprianus: *Quin Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ offeruntur, ut per nostram orationem & manus impositionem Spiritum Sanctum consequantur.* (Epist. 73. ad Jubatanum, pag. 132. Edit. Baluz.) S. Ambrosius, vel quisvis alius Scriptor antiquissimus: *Post fontem (id est Baptisum, superest ut perfectio fiat, quando ad invocationem Sacerdotis Spiritus Sanctus infunditur.* (Lib. 3. de Sacramentis, cap. 2. n. 8. pag. 363.) Porro quid est ea invocatio, nisi oratio? quid illa perfectio, nisi Confirmatio qua baptizatus perficitur? S. Augustinus: *Orabant (Apostoli) ut veniret Spiritus Sanctus in eos quibus manum imponebant: . . . quem morem in suis Præpositis etiamnum servat Ecclesia.* (Lib. 15. de Trinit. cap. 26. n. 46. tom. 8. pag. 999.)

Denique orationis quæ manus impositionem comitatur & unctionem præcedit, diserta sit mentio in omnibus fere libris ritualibus, pontificalibus, & sacramentariis, quos magno numero referunt Menardus, Goarius, & doctissimus Martenne (*Menar. in notis ad Sacram. Gregor. . . Goar. in notis ad Euchol. Græc. . . Martenne, de antiq. Eccles. Ritib. t. 1. pag. 249.*) Orationem ergo manus impositioni conjunctam, qua invocatur Spiritus Sanctus, & quæ unctioni præmittitur, semper retinuit Ecclesia, huicque vim gratiæ conferendæ tribuit; aliunde eam adhibuerunt Apostoli; ergo ad formam Confirmationis necessariam pertinere longe probabilius censetur.

Prob. secunda pars, nempe ad Confirmationis

formam pertinet etiam verba ista; *Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine, &c.* quæ unctioni chrismate respondent. Hæc enim formula jam antiquitus in usu erat, ut patet ex Ordine Romano VIII sæculi, quo ita præscribitur: *Pontifex, tincto pollice in chrismate, faciat crucem in frontibus singulorum, ita dicendo: Confirmo te in nomine Patris, &c.* (cap. de Sabbat. Sanct.) Formulæ in aliis vetustissimis pontificalibus consignatæ, licet aliquid discriminis habeant in verbis, sensu planè sunt similes, ut videre est apud eruditum Martenne. (Tom. I. de antiquis Ecclesiæ ritibus, pag. 249.) Porro Romanus Ordo, veteresque pontificales libri in eo ritu præscribendo non in contententur, nisi à superioribus retro sæculis descenderet: atqui formulam unctioni chrismatis ex tanta antiquitate constantè adjunctam, pertinere ad necessarium Confirmationis formam maximè probabile est.

At, inquit cum *Juenin*, istorum verborum, *signo te signo crucis & confirmo te chrismate salutis*, aliorumve simillium, nulla sit in tota retro antiquitate mentio, usque ad sæculum VIII. De ea tacet suo in Sacramentario Gregorius Magnus qui labente sæculo VI scripsit, licet Confirmationis ritum exposuerit: numquid autem hæc verba prætermisisset, si pertinerent ad formam Confirmationis?

Resp. ex hoc veterum silentio colligi non posse, ipsis incognitam fuisse & inusitatam prædictam formulam; 1º. quia antiquis Patribus illud curæ & religioni fuit, ut Sacramentorum verba, siue formas non vulgarent. Cujus rei testis est Innocentius I qui, postquam frontis unctionem à solis Episcopis in Confirmatione fieri debere dixit, hæc statim subiicit: *Verba vero dicere non possum, ne magis proderè videar, quam ad consultationem respondere.* (Epist. ad Decentium, cap. 3, tom. 2. Concil. pag. 1246.) Innocentii igitur ætate, verba quædam

erant mystica, unctioni frontis adjuncta, quæ merito creduntur eadem, saltem quoad sensum, fuisse ac ea quæ in Ordine Romano VIII sæculi leguntur.

2º. Primus omnium Gregorius Magnus, exeunte sæculo VI, scripsit Baptismatis formam in iis verbis consistere: *Ego te baptizo in nomine, &c.* numquid inde colligetur formam hanc prioribus Ecclesiæ sæculis non fuisse usurpatam? Nequaquam. Quemadmodum autem sic ratiocinari licet: Ecclesiæ Romana, desinente sæculo VI, hanc in Baptismate formam adhibebat, *ego te baptizo, &c.* ergo & V & IV, & aliis superioribus sæculis eadem verba, vel similia adhibuerat; ita pariter in præfenti materia argumentari possumus.

3º. Hæc habet Sacramentarium Gregorianum: *Post orationem, omnipotens sempiternus Deus, &c. interrogantibus Diaconibus nomine singulorum, Pontifex, tincto pollice in chrismate, facit crucem in fronte, &c.* (Tom. 3. pag. 74.) Cur autem singulorum qui ungenti erant, nomina postulabant Diaconi, nisi quia unctioni conjuncta erant aliqua verba, quibus præmittebatur uniuscujusque confirmandi nomen? Hoc scilicet, vel alio simili modo. *Joannes, v. g. signo te signo crucis, &c.*

Dicès: Non licet in Sacramentis formam adhibere superfluum: atqui talis erit alterutra Confirmationis forma: si enim dixeris Spiritum Sanctum in Neophytum illabi, quo tempore supra eum manum imponit & orat Pontifex, tum inutilis erit forma unctioni conjuncta, siquidem confirmato nihil confert; si vero dixeris tunc Spiritum Sanctum non infundè; ergo formam Sacramenti immerito vocas illam orationem, cum ejus effectum non operetur.

Resp. Neg. min. Ubi enim duæ causæ, inquit Hyacinthus Drouin, ad unum eundemque effectum necessario concurrunt, non ideo una dicenda est superflua, quod sola effectum non operetur, qui ab utriusque conjunctione pender. Sic ubi duæ

geruli junctis viribus pondus attollunt, numquid alterutrum dixeris inutilem & otiosum, quia farcinam solus non sustinet, quæ conspirantes utrinque vires exigit? Idem de Confirmationis formâ duplici sentiendum: neutra est superflua, quia utriusque conjunctioni illigatam vim Sacramenti Deus voluit.

CAPUT IV.

De Ministro Confirmationis.

DUPLIX distinguitur Sacramenti Minister; alter *ordinarius* qui ex eo officio, alter *extraordinarius* qui ex Superioris delegatione Sacramentum administrat. Hic duæ expendi solent controversiæ, alia quæ pertinet ad fidem, & Catholicos inter ac Hæreticos movetur, in quâ scilicet agitur de ordinario Confirmationis Ministro; alia autem de Ministro extraordinario quæ, salvâ fide, inter Theologos Catholicos agitur.

ARTICULUS PRIMUS.

De Ministro Confirmationis ordinario.

Photius, qui IX sæculo primus fuit nefandi Græcorum schismatis parens, contendit Presbyteris & Episcopis parem esse confirmandi potestatem, in Latinosque aliter sentientes invehitur in Epistola ad omnes Orientis Episcopos missa; quam doctrinam adoptarunt Græci plerique schismatici, eandem arripuerunt Waldenses, Wicle-

fixæ, Lutherani, Calvinistæ. Unde quæso, probabunt, inquit Calvinus, Episcopis magis quam reliquis Sacerdotibus, convenire has partes, nisi quia incertis autoribus ita placuit? (*Antid. Concilii Trid. Edit. Genev. an. 1617. tom. 7. pag. 299. col. 2. in 3. can. Sess. 7.*)

PROPOSITIO.

Soli Episcopi ordinarii sunt Confirmationis Ministri.

Prob. 1°. ex Scriptura. In Actis Apostolorum non alios, præter Apostolos, legimus per manus impositionem Neophytis Spiritum Sanctum contulisse: Id namque, ait Chrysostomus, erat donum duodecim tantummodo Apostolorum; ... hoc erat in Apostolis singulare. (*Homil. 18. in Act. Apost.*) Atqui Episcopi successerunt Apostolis; ergo ad eos propriè pertinet administranda Confirmationis officium. Collatio hujus Sacramenti, inquit S. Thomas, Episcopis reservatur, ... sicut & in primitiva Ecclesia per impositionem manus Apostolorum quorum vicem gerunt Episcopi, plenitudo Spiritus Sancti dabatur. (*3. part. quæst. 72. art. 11.*)

Prob. 2°. ex Patribus. S. Cyprianus ait eos qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesie, (id est Episcopis) afferri, ... ut Spiritum Sanctum consequantur. (*Epist. 73. p. 132. Edit. Baluz.*) S. Firmilianus in sua ad Cyprianum epistola hæc habet: In Ecclesia ... præsident majores natu, (scilicet Episcopi), qui manum imponendi & Ordinandi possident potestatem. (*Ibid. pag. 145.*) S. Chrysostomus Spiritum Sanctum per manus impositionem dandi ministerium solis Episcopis attribuit: Hoc erat, inquit, in Apostolis singulare: unde & præcipuos, & non alios, videmus hoc facere. (*Homil. 18. in cap. 8. Act. Apost. pag. 580. Edit. Commel.*) S. Hieronymus adversus Luciferianos testatur, hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos qui in minoribus urbibus .. baptizati

geruli junctis viribus pondus attollunt, numquid alterutrum dixeris inutilem & otiosum, quia farcinam solus non sustinet, quæ conspirantes utrinque vires exigit? Idem de Confirmationis formâ duplici sentiendum: neutra est superflua, quia utriusque conjunctioni illigatam vim Sacramenti Deus voluit.

CAPUT IV.

De Ministro Confirmationis.

DUPLIX distinguitur Sacramenti Minister; alter *ordinarius* qui ex eo officio, alter *extraordinarius* qui ex Superioris delegatione Sacramentum administrat. Hic duæ expendi solent controversiæ, alia quæ pertinet ad fidem, & Catholicos inter ac Hæreticos movetur, in quâ scilicet agitur de ordinario Confirmationis Ministro; alia autem de Ministro extraordinario quæ, salvâ fide, inter Theologos Catholicos agitur.

ARTICULUS PRIMUS.

De Ministro Confirmationis ordinario.

Photius, qui IX sæculo primus fuit nefandi Græcorum schismatis parens, contendit Presbyteris & Episcopis parem esse confirmandi potestatem, in Latinosque aliter sentientes invehitur in Epistola ad omnes Orientis Episcopos missa; quam doctrinam adoptarunt Græci plerique schismatici, eandem arripuerunt Waldenses, Wicle-

fixæ, Lutherani, Calvinistæ. Unde quæso, probabunt, inquit Calvinus, Episcopis magis quam reliquis Sacerdotibus, convenire has partes, nisi quia incertis autoribus ita placuit? (*Antid. Concilii Trid. Edit. Genev. an. 1617. tom. 7. pag. 299. col. 2. in 3. can. Sess. 7.*)

PROPOSITIO.

Soli Episcopi ordinarii sunt Confirmationis Ministri.

Prob. 1°. ex Scriptura. In Actis Apostolorum non alios, præter Apostolos, legimus per manus impositionem Neophytis Spiritum Sanctum contulisse: Id namque, ait Chrysostomus, erat donum duodecim tantummodo Apostolorum; ... hoc erat in Apostolis singulare. (*Homil. 18. in Act. Apost.*) Atqui Episcopi successerunt Apostolis; ergo ad eos propriè pertinet administranda Confirmationis officium. Collatio hujus Sacramenti, inquit S. Thomas, Episcopis reservatur, ... sicut & in primitiva Ecclesia per impositionem manus Apostolorum quorum vicem gerunt Episcopi, plenitudo Spiritus Sancti dabatur. (*3. part. quæst. 72. art. 11.*)

Prob. 2°. ex Patribus. S. Cyprianus ait eos qui in Ecclesia baptizantur, Præpositis Ecclesiæ, (id est Episcopis) afferri, ... ut Spiritum Sanctum consequantur. (*Epist. 73. p. 132. Edit. Baluz.*) S. Firmilianus in sua ad Cyprianum epistola hæc habet: In Ecclesia ... præsidet majores natu, (scilicet Episcopi), qui manum imponendi & Ordinandi possident potestatem. (*Ibid. pag. 145.*) S. Chrysostomus Spiritum Sanctum per manus impositionem dandi ministerium solis Episcopis attribuit: Hoc erat, inquit, in Apostolis singulare: unde & præcipuos, & non alios, videmus hoc facere. (*Homil. 18. in cap. 8. Act. Apost. pag. 580. Edit. Commel.*) S. Hieronymus adversus Luciferianos testatur, hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos qui in minoribus urbibus .. baptizati

sunt, ... Episcopus... manum impositurus excurrat, (Tom. 4. part. 2. pag. 297.) Si Augustinus asserit apostolicum manus imponendi morem in suis Praepositis etiamnum servare Ecclesiam, (Lib. 15. de Trinit. cap. 26. n. 46. tom. 8. pag. 999.) Gregorius Magnus: Presbyteri baptizandos ungant in pedore, ut Episcopi postmodum ungere debeant in fronte. (Lib. 4. Epist. 9. tom. 2. pag. 689.) Cui loco hanc notam apponunt doctissimi Benedictini: Ut Episcopis proprium frontes signandi, (quod in Confirmatione), jus servet, ab illa Consignatione longius arceat Presbyteros.

Concilium Hispalense II an. 616., sic verat: Noverint (Presbyteri), nec licere eis... per impositionem manus fidelibus baptizatis... Paracletum Spiritum tradere, nec chrismata conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare... quia pontificatus apicem non habent, quem solis debere Episcopis auctoritatem Canonum praecipitur. Can. 7. Tom. 5. Concil. Labb. pag. 1666.) Idem variis in Conciliis reperias.

Porro hic solus habendus est ordinarius Confirmationis Minister, cui uni Sacramentum illud administrandi officium, tanquam ipsi proprium, semper vindicarunt SS. Patres: atqui soli Episcopo Confirmationis administranda officium asserunt SS. Patres; ergo, &c. Traditioni itaque maxime consentanea est hac Concilii Tridentini definitio: Si quis dixerit sanctae Confirmationis ordinariam ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit. (Sess. 7. de Confirmatione, can. 3.)

Solvuntur objecta.

Obj. 1°. Ananias Saulo manus imposuit ut impleretur Spiritu Sancto: (Act. 9. 17.) atqui tamen non erat Episcopus, sed unus tantum ex Discipulis; (Ibid. v. 10.) ergo Spiritum Sanctum

per manus impositionem conferre non est solius Episcopi proprium.

Resp. Dist. maj. Ananias Saulo manus imposuit, ut ei visum restitueret, ipsamque ad recipiendum ex Baptismo Spiritum Sanctum praepararet, conc. maj. manus imposuit ut Confirmationis Sacramentum conferret, neg. maj.

Saulus, cum ei manus imposuit Ananias, nondum baptizatus fuerat; tunc igitur non potuit Confirmationis Sacramentum recipere. Quam genuina sit nostra responsio ut pateat, satis erit factum contextum oculis subijcere: Abiit Ananias, & introivit in domum, & imponens ei manus dixit: Saule frater, Dominus misit me Jesu, ... ut videas & implearis Spiritu Sancto; & confestim ceciderunt ab oculis ejus tanquam squamae, & visum recepit, & surgens baptizatus est. (Ibid. v. 17. & 18.)

Obj. 2°. S. Hieronymus ita differit: Non quidem abnuo hanc esse Ecclesiae consuetudinem, ut ad eos qui longe in minoribus urbibus, per Presbyteros & Diaconos baptizati sunt, Episcopus ad invocationem Sancti Spiritus manuum impositurus excurrat... & multis in locis id factitatum reperimus, ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legem necessitatis. (Tom. 4. part. 2. pag. 295.)

Unde sic: Ille solus est ordinarius Confirmationis Minister, qui ex institutione divina Sacramentum illud administrat: atqui Episcopus, non ex institutione divina, sed ex mera Ecclesiae consuetudine, id habet ut Confirmationem administret, ut testatur Hieronymus; ergo, &c.

Resp. Neg. min. Ecclesiae quidem consuetudinem allegat S. Hieronymus, sed eam in jure divino & apostolica traditione fundatam supponit: sic enim pergit: Quod si hoc loco quaris, quare in Ecclesia baptizatus, nisi per manus Episcopi non accipiat Spiritum Sanctum... discere hanc observationem ex ea auctoritate descendere, quod post

ascensum Domini, Spiritus Sanctus ad Apostolos descendit. (Ibid.)

Inst. 1°. Quod jure divino constitutum fuit, non multis tantum in locis, sed ubique facitur: atqui, teste Hieronymo, multis duntaxat in locis mos invaluerat, ut soli Episcopi manum imponerent; ergo id jure divino constitutum non fuit.

Resp. Neg. min. Non ait S. Doctor multis in locis morem invaluisse, ut Episcopi baptizatis manum imponerent; sed illud unum asserit, nempe multis in locis facitatum esse, ut ad eos qui longè in minoribus urbibus baptizati erant, Episcopus excurrat, ut manum impositurus: quæ duo planè diversa sunt.

Inst. 2°. Si Episcopus solus ex jure divino manum Neophytis imponeret, munus illud ad eum magis pertineret propter legem necessitatis, quam propter honorem Sacerdotii; atqui quod Episcopus manum baptizatis imponat, illud, juxta Hieronymum, facitatum est ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legem necessitatis, ergo, &c.

Resp. Neg. maj. Dicere enim nihil vetat manum impositionem ex divina lege ad solum pertinere Episcopum, & tamen id fuisse à Deo ita constitutum ad honorem potius Sacerdotii, quam ad legem necessitatis; 1°. quia poterat Christus instituere ut, quemadmodum Baptismi, ita & Confirmationis ministerium à Presbyteris passim exerceretur; dum ergo statuit ut soli Episcopi essent ordinarii Confirmationis Ministri majorem Episcopali dignitati honorem conciliare voluit: 2°. quia Confirmationis Sacramentum ad salutem consequendam non est absolutè necessarium; gratia enim in Baptismo regenerans ad salutem sufficit: cum igitur Confirmationem ab Episcopis ordinariè conferendam instituit Christus, quodam sensu dici potest eum ad summi Sacerdotii honorem magis spectasse, quam ad legem necessitatis.

Inst. 3°. Illi sunt ordinarii Confirmationis Ministri quibus, excepta ordinatione, competunt cetera Episcoporum munia: atqui Presbyteri, excepta Ordinatione, &c. teste S. Hieronymo: *Quid facit, excepta Ordinatione, Episcopus quod Presbyter non faciat?* (Epist. 101. alias 85. ad Evangelium.) ergo, &c.

Resp. Neg. min. Hæc enim S. Hieronymi verba, neque ad litteram, neque generaliter profus accipienda sunt, ita ut nihil omnino faciat Episcopus, quod pari jure facere non possit Presbyter: scilicet ea in epistola reprimit S. Doctor Diaconorum superbiam, qui temerario factu Presbyteris sese pares jactabant. Quam audaciam ut retundat, totus est in commendandâ Presbyterorum dignitate, parum sollicitus de iis omnibus enumerandis, in quibus sunt Episcopis inferiores. Restringenda esse S. Doctoris verba, ex iis manifestum est, quæ ad versus Luciferianos disputans scripsit, v. g. *baptizatum, nisi per manus Episcopi, non accipere Spiritum Sanctum*; aliquid ergo, præter Ordinationem, facit Episcopus quod Hieronymi ætate non faciebat simplex Presbyter.

Obj. 3. Concilium Hispalense II. sic monet: *Quædam novellis & Ecclesiasticis regulis sibi prohibita noverint Presbyteri, sicut Presbyterorum & Diaconorum consecratio... nec licere eis... per manum impositionem fidelibus baptizatis... Paracletum Spiritum dare.* (Tom. 5. Concil. pag. 1666.)

Unde sic: Illud jure divino Presbyteris non interdictum est, quod novellis tantum & Ecclesiasticis regulis prohibetur: atqui ex Concilio Hispalensi, Presbyteris manum imponere baptizatis non prohibetur, nisi novellis, &c. ergo, &c.

Resp. 1°. Dist. min. Novellis regulis, id est, à Christo in nova lege institutis, conc. min. id est, legibus tantum humanis, neg. min.

Porro per novellas regulas Concilium eas intelligere quæ à Christo in nova lege sancitæ

sunt, facile deprehendet quisquis textus seriem inspexerit. Ibi enim ostendit Synodus plurimas in veteri lege functiones fuisse summis Sacerdotibus, quales erant Moyses & Aaron, reservatas, quas sibi arrogare non poterant filii Aaron, quorum figuram gestant Presbyteri. Novellas igitur regulas dicit comparatè ad eas quas in veteri lege Deus statuerat; quemadmodum ergo istæ posteriores in veteri, ita & priores in novo Testamento continentur.

Resp. 2°. Neg. min. Leges enim novellæ & Ecclesiasticæ divinam institutionem non excludunt. Quod enim jure ecclesiastico prohibetur, jure etiam divino vetitum esse potest. Sic paulo post Concilium Jerosolymitanum, dici poterat fornicationem novellâ lege interdicti; numquid inferri licuisset, eam à lege divina non fuisse antea prohibitam? Praterea Concilio Hispalensi præfuit S. Isidorus: ipse vero perspicue docet, id proprium esse Episcopis, ut Spiritum Sanctum per manuum impositionem conferant, quod probat ex actis Apostolorum: *Post Baptismum, inquit, per Episcopus datur Spiritus Sanctus cum manuum impositione; hoc in actibus Apostolorum fecisse meminimus Apostolos.* (Lib. 2. de Officiis Eccles. cap. 26.)

Obj. 4. Concilium Regiense an. 439. can. 5. de Presbyteris hæc statuit: *Visum est omni Presbytero, per familias, per agros, per privatas domos, pro desiderio fidelium facultatem benedictionis aperire... in Ecclesia quoque in qua Ordinatus fuerit, consecrandi Virginem, sicut confirmandi Neophytum jus habebit;* (Tom. 1. Concil. pag. 1287.) ergo cuilibet Presbytero datur Neophytum confirmandi licentia.

Resp. Neg. conseq. Malâ fide proponitur hæc difficultas: alius est enim Presbyter cui datur facultas benedicendi, & alius cui tribuitur consecrandi Virginem, & Neophytum confirmandi licentia. Iq

posterioris Canonis parte agitur de Armentario Episcopo, qui sua è sede ejectus fuerat; ipsi in una tantum Parochia, modo tamen absens fuerit Episcopus, jus conceditur consecrandi Virginem, sicut confirmandi Neophytum.

Obj. 5°. Concilium Barcinonense II, can. 2. præcepit ut, cum chrisma Presbyteris diocesanis datur pro Neophytis confirmandis, nihil pro liquoris pretio accipiatur. (Tom. 5. Concil. p. 1605.) Unde sic: Illi confirmare possunt, quibus datur chrisma pro Neophytis confirmandis: atqui ex prædicto Canone, Presbyteris datur, &c. ergo, &c.

Resp. Dist. min. Pro Neophytis ab Episcopo confirmandis, conc. min. pro Neophytis à Presbytero cui datur chrisma confirmandis, neg. min.

Iste est objecti Canonis sensus, ut nihil accipiatur pro chrismate quo Neophyti confirmandi erant, non quidem à Presbytero, verum ab Episcopo. Cum enim chrisma secum non defuerat Pontifex confirmaturus, illud paratum habeant Presbyteri necesse est. Quam interpretationem firmat usus qui in Hispania vigeat, ubi Neophytis manum imponendi jus solis Episcopis reservatum erat. Id patet ex S. Isidoro Hispalensi, quo ipso Concilii Barcinonensis tempore florebat, & cujus luculentum supra descripsimus testimonium.

Obj. 6°. Primum Canonem Synodi I. Arausicanæ an. 441. quo deternitur Hæreticos in mortis discrimine positos, si desit Episcopus, à Presbyteris cum chrismate & benedictione consignari, si ii Catholicis esse desiderant; (Tom. 3. Concil. pag. 1447.) ergo, inquit Daillé, Presbyteris licitum fuit Hæreticos ad Ecclesiam redeuntes in mortis periculo chrismate ungere & multo magis Neophytos.

Resp. Utrum unctio quæ erga Hæreticos ad Ecclesiam redeuntes adhibebatur; verum fuerit Confirmationis Sacramentum, an ceremonia quædam ipsi affinis inter eruditos ambigitur: sed esto fuerit Confirmatio propriè dicta, quid inde colligere

potest *Daille*? Id unum, nempe simplices Presbyteros, urgente necessitate, illius Sacramenti Ministros fuisse extraordinarios, quod fieri posse mox probabimus.

Obj. 7^a. Potest simplex Presbyter, ut Minister ordinarius, Baptismum conferre qui tum necessitate, tum dignitate præstantior est Confirmatione; ergo multo magis potest, ut Minister ordinarius, Confirmationem administrare: qui enim potest majus, potest & minus.

Resp. Neg. conseq. In iis enim quæ à libera Dei voluntate pendent, qualis est Sacramentorum administratio, non licet ab uno ad aliud argumentari, præsertim in genere diverso. Si valeat proposita ratio, ipsimet Laici qui Baptismum, urgente necessitate, conferunt, possent etiam confirmare: atqui illud à Traditione & fide profus alienum est; ergo, &c.

ARTICULUS II.

De extraordinario Confirmationis Ministro,

Inter Theologos Catholicos controversatur, utrum simplex Presbyter possit ex delegatione, tanquam Minister extraordinarius, Sacramentum Confirmationis valide conferre; negant alii, inter quos Hugo Victorinus, (*Lib. 2. de Sacram. part. 7. cap. 2.*) Estius (*in 4. dist. 7. quæst. 3.*) affirmant alii, ut S. Thomas, (*3. part. q. 72. art. 11.*) Bellarminus, &c. quorum sententia in Scholis jam communior videtur.

PROPOSITIO.

Simplex Presbyter esse potest extraordinarius Confirmationis Minister.

Prob. 1°. Nisi Presbyter esse possit extraordinarius Confirmationis Minister, live ad eam conferendam delegari, jam à longo tempore nullum habent Græci Confirmationis Sacramentum; apud eos enim à mille annis & amplius, Confirmationem Neophytis administrare solent simplices Presbyteri, ut ex ipsorum Euchologiis patet: atqui tamen valet apud Græcos Confirmationis Sacramentum, quamvis celebratum à simplicibus Presbyteris; tum quia Græcis ad fidem redeuntibus nunquam iteratur Confirmatio; tum quia Latini, cum de restituenda concordia actum est, nunquam Græcis objecere nullum esse apud ipsos Confirmationis Sacramentum.

Prob. 2°. Quia confirmandi licentia non semel Presbyteris facta est, etiam in ecclesia occidentali: sic enim testatur Eugenius IV: *Legitur aliquando per sedis Apostolicæ dispensationem, ex rationabili & urgente admodum causâ, simplicem Sacerdotem administrasse Confirmationis Sacramentum.* (*In decr. pro Armen. tom. 13. Concil. pag. 536.*) Leo X Bullâ an. 1511., confirmans privilegia jam Franciscanis Missionariis concessa à Nicolao I, Joanne XXII., Urbano V, Eugenio IV, & aliis suis decessoribus, ipsis permittit in casu necessitatis, *Episcopis in provincia non existentibus, Confirmationis Sacramentum fidelibus ministrare.* Hanc Bullam commemorat in Annalibus Fratrum Minorum, Wadingus scriptor fide dignissimus, *Ad ann. 1521. tom. 8. pag. 337.*) Hujusmodi privilegia referunt Henriquez, Suarez & Palavicinus. (*Henriq. de Confir. cap. 6... Suar. Disput. 36. art. 11. sect. 2... Palavic. lib. 9. Hist. Concil. Frid. cap. 7. n. 12.*)

Præterea Gregorius Magnus Sardis Presbyteris prohibuerat, ne baptizandorum frontem chrismate ungerent, sive confirmarent; (*Lib. 4. Epist. 9.*) cum autem accepisset multos hæc suâ prohibitione fuisse offensos, concessit *Ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizandos chrismate tangere debeant.* (*Epist. 26. tom. 2. edit. BB. pag. 705.*) Atqui eo loco permittit S. Doctor, ut Presbyteri, deficientibus Episcopis, Confirmationem administrent quam Veteres per unctionem chrismatis in fronte designare consueverunt.

Vel igitur credendum est simplicibus Presbyteris, tanquam Ministris extraordinariis, competere Confirmationis administrationem; vel dicendum tot Summos Pontifices transfuisse limites à suis patribus positos: atqui illud posterius nemo, nisi planè temerarius, dixerit; ergo, &c. Idem non obscure innuit Concilium Tridentinum, anathema adversus eos pronuntiando, qui negaverint Confirmationis Ministrum ordinariū esse solum Episcopum; dum enim Episcopum appellat ordinariū illius Sacramenti Ministrum, satis apertè significat aliquem esse posse ejusdem Ministrum extraordinarium, scilicet Presbyterum, quamvis id minimè definierit, quia diversas Scholarum opiniones perstringere noluit, ut refert Palavicinus. (*Lib. 9. cap. 7. n. II. & seq.*)

Obj. 1°. A Latinis Episcopis quos IX sæculo Nicolaus I. in Bulgariam delegaverat, iterum confirmatos fuisse eos, qui à Presbyteris Photianis jam confirmari fuerant: quod procul dubio non fecissent, si Presbyteri tanquam Ministri extraordinarii, Confirmationem conferre possent.

Respondet Hyacinthus Drouin, (*Tom. 1. de re Sacramentaria.*) certum argumentum ex eo deduci non posse, quod à Latinis Episcopis inconsideratius factum est; imo dolendum potius quod ista præposterâ agendi ratione, schisma aliquatenus, quamvis præter voluntatem, adjuverint & impio

Photio,

Photio, semper ad rebellandum paratissimo, iustam aliquam de Latinis querendi occasionem præbuerint: ita sentit Doctissimus Hoffenius in dissertationibus de Confirmatione, jussu Francisci Barberini Cardinalis Congregationis de propagandâ fide Præfetti, Romæ editis: ubi causas enumerans quæ in luctuoso Schismate Græcos obfirma verunt: *Inter eas, inquit, una est, chrismatis sacerdotalis improbatio, ejusdemque iteratio apud Bulgaros.* (*Dissert. 1. pag. 15.*)

Obj. 2°. Innocentium III Presbyteris Constantinopolitanis prohibuisse, ne confirmare præsumerent. (*Lib. 1. decretal. tit. 4. cap. 4. & tom. 1. Ep. Innoc. IV, pag. 480. col. 2. Edit. Baluz.*)

Resp. decretum illud ad solos Sacerdotes Latino Constantinopoli commorantes spectasse, ut ex iis verbis patet: *Mandamus quatenus omnibus Latinis Presbyteris apud Constantinopolim constitutis, districte prohibeas ne talia de cetero suâ temeritate præsumant.* Porro, si existimasset Innocentius Confirmationem nullo modo posse à simplicibus Presbyteris conferri; nullo factò Græcorum & Latinorum discrimine, omnibus generatim, ne ministerium illud sibi arrogarent, prohibuisset; cum autem solis Sacerdotibus Latinis Constantinopoli degentibus vetet, ne contra suæ Ecclesiæ morem Confirmationem administrent, sequitur Romanum illum Pontificem Græcorum consuetudinem, apud quos simplices Presbyteri confirmare solent, tacitè approbasse: objectum igitur decretum sententiam nostram juvat, nedum labefactæ.

Obj. 3°. Concilium Sononenſe an. 1528 ita decernit: *Quoniam Abbates nonnunquam attentant munus Confirmationis conferre, idque vindicant ex consuetudine præscripta ad se pertinere, nos attendentes hanc impositionem manuum... solis Episcopis reservatam esse; consuetudinem hujusmodi, quæ potius corruptela dicenda est, reprobamus.* (*Can. 38. tom. 14. Concil. Labb. pag. 480.*) Si ergo ne-

Tom III,

Y

queant Abbates confirmare, quanto minus inferiores Presbyteri?

Resp. Ex Concilii Senonensis decreto id unum colligere licet, nimirum Abbatibus non competere confirmandi potestatem ordinariam, quam ex consuetudine sibi arrogabant: nequaquam vero inferri potest Abbates ad exercendum illud ministerium nunquam delegari posse: ibidem enim precipitur ut, si quis Abbatum affirmaverit, se hujusmodi potestate præditum, non quidem ex consuetudine, sed ex privilegio sibi concessio, teneatur authenticas ejusdem privilegii litteras exhibere. Quod si qui sint qui contendunt sibi competere hanc facultatem ex privilegio, volumus quod, cum primum fuerint requisiti à suffraganeis nostris, de privilegio fidem facere teneantur. Quæ verba satis probant confirmandi potestatem Presbyteris ex privilegio committi posse, tanquam Ministris extraordinariis.

Obj. 4°. Presbyter vel ordinarius, vel nullo modo est Confirmationis Minister; atqui ordinarius non est hujus Sacramenti Minister; ergo nec extraordinarius.

Resp. Neg. maj. Presbyterum non esse ordinarium Confirmationis Ministrum fide constat, à Tridentinaque Synodo definitum est; eundem vero non posse Ministri extraordinarii titulo fraudari, ex factis quæ exposuimus comprobatum est.

Inst. Confirmandi ministerium Presbytero competit, vel ex institutione Christi, vel non: atqui si primum, ordinarius; si secundum, nequidem extraordinarius est Confirmationis Minister; ergo, &c.

Resp. neg. min. quoad primam partem: ex Christi enim institutione, Presbyter extraordinarius tantum est Confirmationis Minister, sicut Laicus, autore Christo, Baptismatis non est Minister, nisi extraordinarius.

Inst. Confirmandi potestas ex Christi institutione vel characterem Episcopalem exigit, vel non:

atqui, si prius, Presbyter nequidem extraordinarius est Confirmationis Minister; si posterior dixeris, Minister erit ordinarius.

Resp. Ad ministerium quidem Confirmationis ordinarium requiritur character Episcopalis, non autem ad extraordinarium. Illud responsum ex Baptismi exemplo magis elucescet. Ut aliquis jure ordinario Baptismum conferat, Ordinem vel Sacerdotalem, vel Episcopalem habeat necesse est. Id tamen non obstat quin laicus quisque possit, tanquam Minister extraordinarius, Baptismum administrare.

Inst. De potestate confirmandi idem esse debet judicium, ac de facultate Ordinandi: atqui simplex Presbyter, utpotè Episcopali characterè destitutus, nullam habet Ordinandi potestatem; ergo nec confirmandi.

Resp. neg. maj. Ratio disparitatis in eo sita est, quod characteri Episcopali ita Deus illigatam voluerit Ordinandi potestatem, ut Episcopus solus Ordinationis sit Minister; nullam quippè, saltem quoad majores Ordines, legimus ab alio factam, quam ab Episcopo: longè autem aliter se habet Confirmatio, cujus ministerium Presbyteris, tanquam delegatis, commissum aliquando fuisse demonstrant, non solum monumenta ecclesiastica, sed etiam Orientalis Ecclesiæ consuetudo.

Inst. Utraque ordinandi & confirmandi potestas ad Episcopalem dignitatem pertinet; ergo de utraque idem esse debet judicium.

Resp. Dist. ant. Utraque ad Episcopalem dignitatem pertinet, sed modo diverso, conc. ant. eodem planè modo, neg. ant.

Potestas scilicet Ordinandi ad Episcopalem dignitatem ita pertinet, ut in ea tantum resideat, nec possit ad simplicem Presbyterum transferri. Contrà vero confirmandi potestas non ita Episcopo propria est, ut eam exercere nequeat Presbyter, tanquam Minister extraordinarius. In Historia enim Eccle-

fiastica multiplex occurrit Confirmationis, nullum autem Ordinationis à simplici Presbytero coliatæ exemplum. Cujus discriminis non alia quærenda est causa, quam ipsa Christi voluntas, nobis Ecclesiæ usû declarata.

Subsumes: Atqui nullam Confirmandi, sicut & Ordinandi facultatem habet simplex Presbyter. Eam quippe tantum habet, quam ex Ordinatione recepit: atqui ex Ordinatione nullam confirmandi potestatem recepit; siquidem nulla ipsius sit mentio in Presbyteri consecratione; ergo, &c.

Resp. neg. min. Quamvis in Presbyteri consecratione de confirmandi potestate sileatur, eam ipsi non conferri perperam inde concluderetur. Par enim silentium est de jure infirmos unguendi, & fidelibus ratiomonii Sacramentum administrandi; numquid ideo utramque hanc facultatem Presbytero denegabis?

Quæres 1°. ad quem pertineat jus simplicibus Presbyteris confirmationis ministerium committendi.

Resp. jus illud ex disciplina Ecclesiastica Summo Pontifice esse reservatum: antiqui enim Canones quibus Confirmationis administratio solis Episcopis vindicatur, ad universam Ecclesiam, saltem Latinam, spectant: atqui dispensare circa Canones generales, & omnium Ecclesiarum reverentiâ consecratos, non potest quilibet Episcopus, sed autoritas illa in tota Ecclesia residet, vel in Summo Pontifice, cujus est Canonum observationi invigilare, & de eorum severitate aliquid remittere, cum necessitas & temporum ratio id postulant. Hanc enim potestatem si quilibet Episcopus in sua diocesi sibi arripere, jam nulla esset disciplinæ firmitas, nullusque vigor. Quapropter Eugenius IV, in decreto pro instructione Armenorum, postquam statuit Confirmationis Ministrum ordinarium solum Episcopum esse, subjicit, aliquando per Sedis Apo-

lica dispensationem, Sacramentum illud fuisse à simplicibus Presbyteris administratum. (Tom. 13. Concil. Labb. pag. 536.) Hinc denique quidquid privilegii in ea re extitit, à Summis Pontificibus concessum legitur.

Quæres 2°. Si quis presbyter sine ulla Ecclesiæ vel Summi Pontificis licentia, confirmare attentaret, numquid vacuum & irritum esset illud Sacramentum.

Resp. non licite quidem, sed tamen valide tunc Sacramentum administraretur. Id probant aliorum Sacramentorum exempla. Etiam si enim contra Ecclesiæ voluntatem, & sine ulla ipsius licentia conferantur, rata nihilominus sunt & valida. Sic laico, inquit Drouin, per Ecclesiam non licet extra necessitatem baptizare; si tamen, nullo urgente mortis periculo, infantem baptizaverit, valebit Sacramentum, modo constet illud fuisse ritu Evangelico celebratum. Presbyter etiam ab officio suspensus, excommunicatus, suoque gradu dejectus, Eucharistiam consecrare non potest, nisi reluctante Ecclesiâ; quod si facere aude, graviter quidem peccabit, sed irrita non erit panis & vini consecratio, at vere in corpus & sanguinem Christi convertentur. Denique Sacræ Ordinationes, licet ab Episcopis hereticis & schismaticis attentatæ, pro validis nihilominus habentur ab Ecclesia, nec iterantur. Quam autem ob causam? Nonne quia in nefariis hujusmodi Ministris manet Ordinis potestas, nec minus indelebilis est, quam character ipse; Atqui pariter simplex Presbyter ex suo characteris voluntate habet id, ut confirmare possit; etiam si igitur illud ministerium citra Ecclesiæ aut Summi Pontificis licentiam usurparet, ratum nihilominus esset illud Sacramentum.

CAPUT V.

De subjecto Confirmationis, & dotibus ad eam afferendis.

OMNES homines, modo Baptismate sint initiati, ad recipiendum Confirmationis Sacramentum idonei sunt. Nullus est enim qui adversus Christiani nominis hostes, & humanæ naturæ imbecillitatem non debeat Spiritus Sancti fortitudine corroborari. Quod vero soli baptizati debeant confirmari, id constat 1°. ex Ecclesiæ consuetudine ab ipsis Apostolis derivata, qui Samaritanis & Ephæis non prius manum imposuere, quam Baptismum inieperissent: (*Act. Apost. capit. 8. & 9.*) 2°. Quia, ut ait S. Thomas, *se habet Confirmatio ad Baptismum, sicut augmentum ad generationem: ... manifestum est autem quod nullus potest promoveri in ætatem perfectam, nisi primo fuerit natus; (3. part. q. 72. art. 6.)* Ergo pariter nemo potest in vita Christiana per Confirmationem adulescere, nisi per Baptismum Christianus esse incæperit. 3°. Quia Baptismus ad alia Sacramenta aditum aperit, nec potest Spiritus Christi fieri particeps, qui in mysticum ipsius corpus nondum est coopertus.

Quæres 1°. quâ ætate suscipi debeat Confirmationis Sacramentum.

Resp. variam esse in ea re Græcorum & Latinorum disciplinam. Græci enim ex antiquissima consuetudine, Confirmationem unâ cum Baptismate ipsis, vel unius diei, infantibus administrant; Latini vero neminem confirmant, antequam rationis usum assecutus fuerit, id est, ante septimum vel octavum ætatis annum. Concilium V Mediolanense

an. 1579. *Cautum est, inquit, ne Confirmationis Sacramentum iis præberetur, qui annis septem minores natu sint (Tom. 15. Concil. Labb. pag. 585.)* Synodus Turonensis an. 1583, ut Confirmationis Sacramentum decentius conferatur, statuit ne ad illud facile minores septennio... admittantur. (*Cap. 7. ibid. pag. 1012.*) idem decernunt multa alia Concilia. Denique Catechismus Romanus: *Si duodecimus annus, inquit, non expectandus videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differre maxime convenit. (Tit. de Confirmat.)* Tunc enim rationis usum assecuti, Sacramentum uberiori cum fructu suscipere possunt, eoque si ob præmaturam mortem fraudentur, propter ejus defectum in salutis periculum non incurrunr, cum Baptismate jam abluti fuerint & justificati.

Quæres 2°. utrum periculose ægrotantibus, & jamjam morituris administrari debeat Confirmatio.

Resp. administrandam esse infirmis & morte periclitantibus, ait Concilium Patiensense VI, *sicut gratiâ Baptismatis succurrendum, ita incunctanter donum Spiritus Sancti est tradendum. (Lib. 1. cap. 33. tom. 8. Concil. Labb. pag. 1622.)* Sacramentarium Ambrosianum de Parocho hæc habet: *Ægrotos nondum confirmatos designabit, eosque Archiepiscopo denunciabit, ne ingravescente morbo, sine hoc Sacramento decedant. (Act. Mediol. tom. 1. pag. 420. col. 2.)* Idem statuit Concilium Mediolanense V, cui præfuit S. Carolus, antiquæ disciplinæ assertor & vindex. *Contraria consuetudo, inquit Laurentius Berti, spectat potius commodum Episcoporum, quam decedentium utilitatem, qui in mortis articulo adversus dæmonum oppugnationes hoc Sacramento roborandi sunt. (Tom. 7. Edit. German. an. 1749. pag. 64. col. 2.)* Præterea illud morituris conferendum esse docet S. Thomas, ne perfectione careant, majorique gratiæ accessu

sione, quam adjunctam habet hoc Sacramentum & cui major in cælis gloria respondet, quam rationem tum pro adultis, tum pro infantibus valere asserit S. Doctor. *Morituris*, inquit, hoc Sacramentum dandum est, ut in resurrectione perfecti appareant; unde etiam pueri confirmati descendentes majorem gloriam consequuntur, sicut & hic majorem gratiam obtinent. (3. part. quæst. 72. art. 8. ad 4.)

Quæres 3°. quam esse debeat confirmandorum preparatio.

Resp. 1°. præmittendam esse confessionem sacramentalem, si mortalis alicujus peccati sibi confitii sint. Ita jubent plurima Concilia: pauca tantum referemus. Colonienſe an. 1230: *Confirmandi si fuerint decem annorum vel ultra, prius suis Sacerdotibus confiteantur, quam confirmentur.* (Conc. Labb. tom. II. part. I. pag. 1112.) Cameracenſe an. 1586: *Episcopi curent, per Parochos populum, moneri de confessione præmittendâ ab his qui erunt confirmandi.* (Tit. 7. tom. 9. Concil. Hard. pag. 2160.) Bituricenſe an. 1584: *Moneantur omnes confirmandi, ut ante hujus Sacramenti (Confirmationis) susceptionem, peccata sua confiteantur.* (Tit. 20. Can. 8.)

Autoritati accedit ratio Theologica: Confirmatio est Sacramentum vivorum; ad eam ergo requiritur status gratiæ qui, post commissum mortale peccatum, obtineri non potest, nisi per Sacramentum Pœnitentiæ, in re aut in voto; votum autem illud necessario includit verum confitendi desiderium, quod sincerum in eo esse non potest qui, cum habeat *Confessarii* copiam, hoc remedium adhibere non curat.

Resp. 2°. quantum fieri potest, retinendam esse antiquissimam Ecclesiæ disciplinam, juxta quam Confirmatio non nisi jejunis conferebatur. Hanc XII sæculo vixisse testis est Magister Sententiarum qui obiit anno. 1164: *Hoc Sacramentum,*

inquit, tantum à jejunis accipi, & jejunis tradi debet. (Lib. 4. dist. 7. num. 4.)

Docet quidem S. Thomas jejunium aliquando posse Confirmationi non præmitti: *Propter multitudinem fidelium*, inquit, & propter imminentia pericula, sustinetur ut hoc Sacramentum... etiam à non jejunis detur vel accipiatur. (3. part. q. 72. art. 12. ad 2.) Sed ibidem hæc subjicit: *Ubi tamen congruè observari potest, convenientius est ut à jejunis detur & accipiatur.* Eandem disciplinam sic commendat Catechismus ad Parochos: *Qui adultâ jam ætate confirmandi sunt, ad moneantur laudabilem illam antiquæ Ecclesiæ consuetudinem renovandam esse, ut non nisi jejunii hoc Sacramentum suscipiant.* (Part. 2. n. 15.) Disciplinam hanc restituere tentârunt multa Concilia post Tridentinum celebrata: *Mediolanense* IV an. 1576: *Admoneant ut jejunii illud suscipiant, cum manè ministratur.* (Conc. Labb. tom. 15. pag. 450.) *Narbonense* an. 1609: *Adultos... jeunos accedere hortentur, si horâ matutinâ hoc Sacramentum conferatur.* (Ibid. pag. 1588.)

Resp. 3°. curandum esse ut confirmandi, quantum ætas tulerit, fidei rudimenta, Orationem Dominicam, Symbolum Apostolorum, & confirmationis sanctitatem & efficaciam edoceantur. Illius enim Sacramenti id proprium est, ut ad fidem Christianam fortiter propendam & strenuè defendendam robur viresque subministrat; quomodo autem ad sacram illam militiam aptus erit, qui fidei dogmata ignoraverit? Hinc toties Pastoribus præcipiunt Canones, ut in edocendis pueris assidui sint, priusquam ad confirmationem accedant. *Monemus omnes Parochos, Vicarios & Concionatores*, inquit Synodus Rothomagensis an. 1581, *ut initio quadragesimæ, & quoties occasio se obtulerit, de ejus virtute & utilitate doceant populum.* (Ibid. pag. 827.) *Burdigalensis* an. 1583: *Omnibus Episcopis mandamus, ut suarum diocesium*

514 De Sacramento Confirmationis,
parochias sapius obeuntes, hujus Sacramenti vim
populo explicent, aut explicandam curent. (Ibid.
pag. 954.)

Resp. 4°. Confirmationi præmittendam esse fre-
quentiorem orationem, ut sic docet S. Carolus :
Pauca ante ministracionem diebus, Parochus ora-
tionem publicam instituet, ut sui divinæ gratiæ
cōna uberrimè recipient. De Confirmandis autem
hæc habet : In primis frequentiori & ardentiori
religiōsa orationis studio devotè sese exerceant,
exemplo Sanctorum Apostolorum qui, dum expecta-
rent Spiritum Sanctum, perseverantes erant in ora-
tione & jejunio. (Act. Eccles. Mediol. tom. I.
part. 4. pag. 420. col. 2. Edit. in-fol. Lud.
an. 1683.)

Resp. 5°. admonendos esse confirmandos, ut
cum vestitu simplici, ad modestiamque composito,
veniant; ut frontem non sordibus conspersam,
promissisque capillis obtectam habeant; sed niti-
dam & apertam, quæ sancto chrismate decentius
iungi possit. Cavendum præsertim ne feminæ
fucō vel pigmentis facie illitâ accedant; id enim
non patitur debita Sacramento reverentia.

CAPUT VI.

De Confirmationis necessitate.

CONFIRMATIONIS necessitatem incian-
tur Lutherani & Calvinistæ, tanquam Spiritui
Sancto & Baptismati injuriosam. Numquid, aiunt,
Spiritus Sanctus in Baptismate est iners & otiosus?
Nonne in eo Sacramento Deus gratiam confert,
ad vincendas tentationes necessariam? Errorem
huac damnavit Concilium Tridentinum. (Sess. 7.
& Consist. Cap. II.) Inter recentiores Casuistas

Caput VI.

515

nōn defuere, qui ullum de recipiendâ Confirma-
tione præceptum extare negaverint.

PROPOSITIO I.

Confirmatio non est necessaria ad salutem necessi-
tate medii.

Probatur. Illud necessarium est, necessitate medii,
sine quo, licet citra culpam omisso, salus obtineri
non potest: atqui, omisâ citra ullam culpam
Confirmatione, salus comparari potest, scilicet per
Baptismum: Qui crediderit, ait Christus, &
baptizatus fuerit, salvus erit. (Marc. 16. 16.)
Hinc Concilium Eliberitanum de homine bapti-
zato, sed nondum confirmato, dicit: Quod si antè
de sæculo recesserit, sub fide quâ crediderit, poterit
esse justus, ac proinde salvus. (Can. 77. tom. I.
Concil. pag. 978.) Eiusdem rei argumentum est
Ecclesiæ Romanæ consuetudo; infantes enim
statim à Baptismo non confirmant: atqui sanè non
ita ageret, si illud Sacramentum existimaret ad sa-
lutem necessarium necessitate medii; ergo, &c.

PROPOSITIO II.

Confirmatio in re aut in voto adultis omnibus neces-
saria est necessitate præcepti tum ecclesiastici, tum
divini.

Probatur prima pars. Illud Sacramentum neces-
sarium est necessitate præcepti ecclesiastici, de quo
conferendo & suscipiendo plurima sunt Conciliorum
decreta: atqui de Confirmatione, tum admi-
nistrandâ, tum recipiendâ, plurima sunt; &c.
Concilium Eliberitanum (Can. 38.) statuit ut si
quis, urgente necessitate, à laico baptizatus su-
pervixerit, ad Episcopum perducatur, ut per ma-
nus impositionem perfici possit. (Ubi supra, pag.
974. & 975.) Laodicenum: Oportet eos qui

illuminatur, post Baptismum inungi supercaelesti chrismate. Can. 48. (Colonienſe an. 1536.) : Omnes Fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum Sanctum post Baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniantur. (Part. 7. cap. 8. tom. 14. Concil. Labb. pag. 535.) Idem sic docet S. Carolus : In Confirmationis Sacramento suscipiendo negligentes, . . . canonicis subjacent disciplinis, & praeterea parentes quorum negligentia id factum est, ex libro penitentiali, penitentiam olim egisse annis tribus apparet. (Ad. Eccles. Mediol. part. 4. Instruct. de Confirmat.) Concilium Remense an. 1583 : Moneant Parochi. Sacramentum Confirmationis non debere negligi, vel praetermitti a verè Christianis. (Tom. 15. Conc. Labb. pag. 891.) Alios longè plures omittimus Canones, qui suscipiendae Confirmationis officium non minus perspicue commendant; ergo, &c.

Prob. secunda pars. 1º. Illud divinitus imperatum merito censetur, quod pro baptizatis omnibus à Deo fuit institutum; frustra namque esse: supremi Legislatoris institutio, nisi mandatum haberet adjunctum: atqui Confirmationem pro baptizatis omnibus à Deo constitutam fuisse, constat ex innumeris Conciliorum decretis, quibus eam ab omnibus fidelibus suscipiendam esse praescribitur; ergo Confirmatio divinitus imperata merito creditur, licet praecipuum illud in Scripturis expresse non consistantur.

2º. Christus Confirmationem instituit, tanquam remedium ordinarium quo roborentur Christiani, non modo ad fidem coram Tyrannis fortiter profitendam, sed etiam ad superandas quae contra fidem occurrunt tentationes, & quibus adultus quisque obnoxius est: atqui incredibile est Christum remedium instituisse, sine quo vix stare potest humana infirmitas adversus tot fidei hostes, & illius remittenda pericula, eoque utendi nullum impoſuisse praecipuum. Nonne mandatum illud satis

testatur ea Apostolorum ad Samaritanos à Philippo Diacono Baptizatos, festinatio, ut ipsos confirmaret? ea Pauli sollicitudo, ut Ephesius recens baptizatis manus imponeret? ea sanctorum Episcoporum consuetudo qui, ut refert Hieronymus jam appellatus, ad illos excurrerant, qui in minoribus urbibus baptizati fuerant, ut iis per manuum impositionem Spiritum Sanctum darent? ea denique toties reperita Conciliorum decreta, quibus recipiendae Confirmationis necessitas inculcatur?

Hinc colligendum gravis peccati reos esse, 1º. qui, cum Episcopi copiam habeant, tantum negligunt praesidium, ad vincendos fidei hostes divinitus praeparatum: Tenetur, inquit S. Antonius, homo semel in vita confirmari; & si possit, & negligat, licet Sacramentum aliter non contemnat, peccat mortaliter, & damnatur moriens, nisi tunc confirmetur, vel nisi poeniteat & confiteatur de hoc quod in sanitate potuit & neglexit. (3. part. summ. titul 14. cap. 14. sect. 1.) 2º. Patres, Matres, Parochos, Patrinos, Tutores, Magistros, qui nihil habent curae, ut commissam sibi juventutem, ad accipiendum tantum illud Christi donum praeparant; 3º. & gravius peccare Episcopos, qui de perlustrandis suis dioecibus parum solliciti, Fideles eo Sacramento defraudant, quod ipsis tenentur administrare.

CAPUT VII.

De Confirmationis effectibus.

CONFIRMATIONIS Sacramento duos effectus tribuunt Catholici omnes, gratiam nempe & characterem. Quam doctrinam atrocibus diceriis carpere solent Pseudo-Reformati; *Credent licet (Pontificii)* inquit Calvinus, nihil proficient, negando se in Spiritum Dei esse conueltiosos, ejus virtutem dum ad putridum oleum referunt. (*In Antid. Concilii Trid. can. 2. de Confirm. Sess. 7. edit. Genev. an. 1617. tom. 7. pag. 299. col. 2.*) Confirmationi inesse vim gratiæ conferendæ jam probavimus, cum veri Sacramenti dignitatem ipsi afferuimus; quænam autem sit gratia Confirmationis propria, tunc exponendum est.

PROPOSITIO I.

Gratia Confirmationis propria est gratia roboris & perfectionis, ad fidem intrepidè consistendum.

Probatur 1°. ex Scripturâ. Apostolis sic promittit Christus: *Accipietis virtutem supervenientis Spiritus Sancti in vos, & eritis mihi testes in Jerusalem, & omni Judæa & Samariâ, & usque ad ultimum terræ.* (*Act. 1. 8.*) Porro gratia Sacramenti Confirmationis propria, eadem quoad substantiam est, quam die Pentecostes receperunt Apostoli, iisque Christus promiserat: atqui tunc gratiam fortitudinis & roboris ad fidem intrepidè profitendam receperunt Apostoli; siquidem per eam Christo testes fortissimi exitere, tum apud Judæos, tum apud Gentiles, quibus invilum erat Christi nomen; ergo, &c. In Confirmatione, inquit

S. Thomas, accipit homo potestatem ad agendum ea quæ pertinent ad pugnam spiritualem contra hostes fidei, sicut patet exemplo Apostolorum qui, antequam plenitudinem Spiritus Sancti acciperent, erant in cœnaculo perseverantes in oratione; postmodum vero egressi non verebantur fidem publicè fateri, etiam coram inimicis fidei Christianæ. (*3. part. quæst. 72. art. 15.*)

Prob. 2°. In eo sita est Confirmationis gratia, in quo eam constituit tota Traditio: atqui gratiam Confirmationis propriam in auxilio perficiente & roborante collocavit tota Traditio: Episcopus eos (*Baptizatos*) per benedictionem perficere debet, ait Concilium Eliberitanum. (*Can. 77. tom. 1. Concil. Labb. pag. 978.*) Caro signatur, inquit Tertullianus, ut anima muniatur. (*Lib. de resurrect. carnis, cap. 8.*) Ambrosius, sive quis alius è Veteribus: *Post fontem* (id est, Baptismum,) superest ut perfectio fiat, quando ad invocationem Sacerdotis Spiritus Sanctus infunditur. (*Lib. 3. de Sacramentis, cap. 2. n. 8. tom. 2. pag. 363.*) S. Cyrillus Hierosolymitanus ait nos chrismate inuagi, ut induentes thoracem justitiæ, stemus adversus insidias diaboli. (*Catech. 21. Mystag. 3. n. 4.*) S. Cyprianus confirmandos esse baptizatos docet, ut per nostram orationem & manûs impositionem, Spiritum Sanctum consequantur, & signaculo dominico consummentur. (*Epist. 73. p. 124.*) Eugenius IV, per Baptismum, inquit, spiritualiter renascimur; per Confirmationem augeamur in gratiâ, & roboramur in fide. (*Tom. 13. Concil. p. 534.*) S. Thomas in Sacramento Confirmationis, augeatur & perficitur gratia ad persistendum contra exteriores impugnationes inimicorum Christi. (*3. part. quæst. 70. art. 1. ad. 1.*) Atqui in iis Veterum testimoniis aliisque innumeris, Confirmationis gratia dicitur perficiens, muniens, consummans, animamque adversus fidei Christi hostes corroborans, ergo, &c.

Dices 1°. Ea Doctrina rejici debet, quæ Baptismo contumeliosa est: at qui ita se habet doctrina quæ Confirmationi gratiam roboris & perfectionis adscribit. Quid enim id aliud est, quam Baptismum imbecillitatis & infirmitatis arguere? ergo, &c.

Resp. Neg. min. Minimè enim inficiamur suum esse Baptismi robur, suamque perfectionem propriam; liquidem per illud hominem renovari, & statu peccati ad statum justitiæ transferri, & à fervente diaboli in libertatem filiorum Dei vindicari ultrò confitemur: sed hoc unum contendimus, nimirum Confirmationi insitam esse à Deo gratiam specialem, quæ in fide constantiores firmioresque nos facit: at qui hujusmodi doctrina Baptismatis dignitati nihil detrahit, quemadmodum eidem non derogant Pseudo-Reformati, cum docent gratiam in Baptismate acceptam, per Eucharistiæ Sacramentum augeri.

Inst. Baptismus hominem facit perfectè Christianum; nihil enim aliud requiritur, ut Dei filius Christianique Discipulus sit & appelletur; ergo Baptismati gravem injuriam infert, qui Confirmationi perfectionis gratiam, veluti ipsius propriam, attribuit.

Resp. Neg. ant. Eadem ratione, inquit *Juenin*, baptizatus appellatur Christianus, quæ infans dicitur homo; quemadmodum igitur qui recens natus est, dici non potest perfectus homo, nisi cum adoleverit; ita nec ille perfectus Christianus habendus est, qui per Baptismum regeneratus, nondum à Confirmatione Christianismi plenitudinem accepit. Hinc S. Thomas ait *Baptismum dari ad spiritualem vitam simpliciter; Confirmationis autem Sacramentum, ad consequendam plenitudinem Sancti Spiritus, cujus est multiformis operatio* (3. part. quest. 73. art. 2. ad. 2.) Hinc etiam qui baptizati tantum fuerint, dicuntur à Patribus per manus impositionem perficiendi; quædam igitur

perfectione carent, quam Deus proprium esse voluit Confirmationis effectum.

Dices 2°. Si ille esset Confirmationis effectus, quem tantoperè venditant Catholici, aliquo modo in iis sese proderet qui eam suscepissent, animique virtute & fortitudine aliis hoc Sacramento destitutis præcellerent: nedum autem aliquid simile videatur, sæpè ad fidem profitendam paratior est, qui confirmatus non fuit; fictitia est igitur hæc perfectionis & roboris gratia, quæ Confirmationi solet adscribi.

Resp. 1°. Simili argumento suum Baptismati, Eucharistiæ & aliis Sacramentis effectum adimi posse; siquidem in plerisque vim suam non exerunt, & qui ea suscipere ab aliis sanctitate nihil differunt: imò non semel contingit ut rectius vivat Paganus, quàm qui baptizatus fuit; hujusmodi igitur argumentum nullius est momenti, quia nimis probat.

Resp. 2°. quid valeat Confirmatio mirum in modum in tot Martyribus patuisse, qui sacro roborati oleo, in fide suâ constantes ita fuerunt, ut acerbissima pro Christo supplicia fortiter tolerare, vitamque profundere non dubitaverint, patet etiamnum in iis qui ad illud Sacramentum peccus benè preparatum afferentes, millies pro Christo mori mallet, quàm datam ipsi fidem violare, & sanctam ejus militiam deserere: nihil quidem simile in iis plerisque apparet, qui Confirmationem receperunt. Illud autem inde non oritur, quod per se iners & otiosa sit; verum ex eo quod ne insitam sibi efficaciam exerat plerique impediunt eam pravo animo suscipientes. Denique cur interdum ad fidem strenuè profitendam paratior & promptior est, qui nondum confirmatus fuit, quàm qui sacram unctionem accepit? illud ex eo fit quod Deus potentiam suam Sacramentis non ita alligaverit, ut sine ipsis eorum effectum quibus voluerit non largiatur.

PROPOSITIO II.

Confirmatio characterem imprimit.

Probatur. Characteris nomine intelligitur sigillum quoddam spiritale, ita animæ infixum, ut deleri nunquam possit: atqui Confirmatio 1°. sigillum quoddam spiritale, juxta SS. Patres, animæ imprimit. Cyprianus enim docet baptizatos confirmari, ut Spiritum Sanctum consequantur, & signaculo domini consummentur. (Edit. Baluz. pag. 132. Ep. 73.) S. Ambrosius, vel quivis alius autor antiquissimus, Confirmationem appellat spiritale signaculum. (Lib. 3. de Sacram. cap. 2. n. 8.) S. Cornelius Papa in Epist. ad Fabianum Antiochenum de Novatiano scribit: Neque Domini sigillo ab Episcopo obsignatus fuit. (Tom. 1. Concil. Labb. pag. 675.) S. Leo Confirmationem appellat signaculum vitæ æternæ; (Serm. 4. de Nativit.) ergo 1°. Confirmatio sigillum quoddam spiritale animæ imprimit.

2°. Signum illud deleri non potest. Sacramentum enim Confirmationis perpetuum esse, & idcirco nunquam iterandum, tum à SS. Patribus, tum à Conciliis non semel pronuntiatum fuit. Concilium Toletanum VIII an. 653: Sanctum, inquit, chrisma collatum & altaris honor evelli non queunt. (Tom. 6. Concil. pag. 406.) Concilium Cabillonense II an. 813, ita definit: Nobis visum est Confirmationem, sicut nec Baptismum, iterari minime debere. (Tom. 7. Concil. pag. 1278. can. 27.) Gregorius Magnus eam tunc duntaxat repetendam esse decernit, cum utrum administrata fuerit merito dubitatur: Quod à SS. Patribus, inquit, ante nos fuit statutum. (Lib. 14. Epist. 17. ad Felicem Episcop. Messanen. tom. 2. pag. 1279.) Gregorius II, De homine, inquit, qui à Pontifice confirmatus fuit, denuo illi talis reiteratio prohi-

tenda est. (Epist. 13. ad Bonifac. an. 726. tom. 6. Concil. pag. 1278.)

Confirmationis igitur Sacramentum semel ritè datum, perpetuum esse nec iterandum, ex Traditione constat: atqui illa Confirmationis perpetuitas non sita est, vel in ritu exteriori, qui, statim ac celebratus est, evanescit; vel in gratia quam confert, cum eam hominis culpâ amitti posse luctuosa testetur experientia; superest igitur ut Confirmationis Sacramentum perpetuo maneat, ratione signi quod animæ veluti infigitur, nec deleri potest; ergo 2°. signum quoddam spiritale & indelebile, ac prouidè characterem, imprimit Confirmatio. Hinc illa Concilii Tridentini definitio: Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est, signum quoddam spiritale & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit. (Sess. 7. de Sacram. in gen. can. 9.)

CAPUT VIII.

De Ceremoniis Confirmationis.

1°. ANTIQUITUS, quædam Confirmatio Baptismati conjuncta fuit, iisdem temporibus conferebatur, quibus & solemnibus Baptismus, Festis nimirum Paschatis & Pentecostes, modo nullum esset in mora periculum; ubi autem crevit Fidelium numerus, & à Baptismate disjuncta fuit Confirmatio, hæc quovis anni tempore, pro Episcopi opportunitate, administrata est; laudabilis tamen maxime est eorum Præfulum consuetudo, horâ qui tertiâ quæ nobis est nonæ mensurâ

confirmare solent, quia tunc Spiritus Sanctus in Apostolos delapsus est: *Hoc Sacramentum*, ait S. Carolus, *Episcopus ministrare studebit horâ terriâ potissimum, quâ ex antiquo ritu stata hujus Sacramenti hora est.* (Concil. Mediol. 5. tom. 15. Concil. pag. 386.)

2º. Quis esse debeat confirmandorum ordo & situs ita præscribit Synodus Mediolanensis V: *Mares in Ecclesia à parte sua, semina ab altera sint; sitque separatim distincti, genibus flexis, manibus ante pectus junctis, suo quique ordine piè & religiose orant, imprimisque ab omni strepitu & vociferatione & inani confabulatione caveant, sed silentio sancto utantur; & quod veteris ritus est, primum mares, deinde semina confirmentur, nisi aliquando aliter fieri Episcopus censuerit.* (Ibid.)

3º. Episcopus, extensis versus confirmandos manibus, Spiritum Sanctum invocat ut in eos descendat. Deinde singulorum frontem chrismate per crucis signum inungit, hæc verba proferens: *Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris &c.* Quo ritu significatur imprimis Christiano homini non esse gloriantium, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi. Cur signum crucis fronti imprimatur, rationem hanc affert S. Thomas: *Convenienter signatur chrismate signo crucis in fronte propter duo: 1º. quidem ut in manifesto demonstrat se esse Christianum; 2º. ut neque propter timorem, neque propter erubescerentiam nomen Christi confiteri prætermittat.* (3. quæst. 72. art. 9.)

4º. Peractâ frontis unctione, Episcopus confirmatum leviter alapâ percutit, dicens: *Pax tecum*, Antiquam esse hanc ceremoniam negant Juvenin, Nicolaüs l'Herminier, Witassii Continuator, Tournely, aliique recentiores, quia nec in Sacramentario S. Gregorii, nec apud Veteres legitur. Ipsi tamen antiquitatis honorem vindicât Laurentius Berti (Lib. 32. cap. 10) Duos Pontifi-

cales libros manuscriptos allegat, quorum alter, nempe Vaticanus, quadringentorum, alter vero quingentorum annorum ætatem superat, iique codices eundem ritum jam institutum supponunt Cujus ceremoniæ duplex affertur ratio: prima, ut suscepti Sacramenti memoriam retineat confirmatus, nec iterum confirmetur; secunda, ut meminerit se paratum esse debere, ad omnes injurias & contumelias pro Christi nomine perferendas.

Finis Tomi Tertii.

I N D E X

T O M I T E R T I I .

T R A C T A T U S .

De Gratia Christi. pag. 1.

D I S S E R T A T I O I .

- De SS. Augustini & Thomæ autoritate.* 3
PROP. I. Maxima est in iis quæ ad gratiam
speç. S. Augustini autoritas. 4
PROP. II. S. Thomas ceteris Scholasticis autoritate
longè præcellit. 8

D I S S E R T A T I O I I .

- De gratiæ nomine, divisionibus & natura.* 10
PROP. Gratia Christi actualis propriè dicta sita
est in mentis illustratione simul & amore Dei sal-
tem inchoato; sed potissimum in dilectione à
Deo inspirata. 14
Solvuntur objecta. 19

D I S S E R T A T I O I I I .

- De Gratia Necessitate.* 20
CAPUT I. De antiquioribus circa gratiæ necessita-
tem erroribus. 21
CAPUT II. De Ludovici Molinæ placiis. 27
CAPUT III. In quo gratiæ divinæ necessitas ad-
truitur. 29
PROP. I. Peccatum originale naturam humanam,
non gratuitis tantum & supernaturalibus donis

I N D E X

52-

- spoliavit, sed etiam hominem in facultatibus
naturalibus læsit.* pag. 30
PROP. II. Gratia vel ad levissimum fidei initium
necessaria est. 32
Solvuntur objecta. 35
PROP. III. Nullus est in homine lapsus amor Dei,
etiam ut auctoris naturæ, sine gratia. 38
Solvuntur objecta. 45
PROP. IV. Homo lapsus nullam sine gratia ten-
tationem superat, sicut oportet. 48
Solvuntur objecta. 54
PROP. V. Nemo in justitia perseverat absque
auxilio gratiæ actualis. 56
PROP. VI. Homo lapsus nullum sine gratiæ auxi-
lio opus facit ex omni parte bonum. 60
Solvuntur objecta. 61
PROP. VII. Homini lapsus, etiam sine gratia,
possibilia sunt mandata. 75
COROLLARIUM. Ergo peccat qui, etiam sine
ulla gratia, legem deliberatè violat. 85.
Solvuntur objecta. 88
PROP. VIII. Potest homo gratiâ destitutus facere
opera quoad substantiam sive officium, & finem
proximum bona. 92

D I S S E R T A T I O I V .

De gratuitate Gratia.

- PROP. I. Nulla præcedunt hominis merita, qui-
bus primam Gratiam advocet & mercatur. 95
PROP. II. Falsa est hæc Molinæ sententia: Fa-
ciendi quod in se est viribus naturæ, Deus non
denegat gratiam. 98
PROP. III. Rejiciendum est commentitium illud
pactum quod excogitavit Molina Christum inter
& Deum Patrem, de concedenda liberi arbitrii
conatibus gratia. 100
Solvuntur objecta. 102

PROP. IV. *Gratia actualis numquam iustis debita est.* pag. III

DISSERTATIO V.

De Gratia efficacitate. 113

CAPUT I. *Utrum gratia per se, an vero per liberum arbitrium sit efficax in præsenti naturæ lapsæ statu.* 114

Q. I. *Quænam sit ea de re Molinæ placita.* ibid.

Q. II. *In quo Molinæ consentiant aut dissentiant Theologi qui dicuntur Congruistæ.* 115

Q. III. *Quid sentiant Augustiniani & Thomistæ.* ibid.

PROP. I. *Rejicienda est eorum opinio, qui cum Molina docent gratiam quamcumque esse ex natura sua versatilem, eamque vel efficacem vel inefficacem non fieri, nisi per assensum vel dissentium liberi arbitrii.*

PROP. II. *Rejiciendum est Congruistarum systema.* 121

PROP. III. *Admittenda est in statu naturæ lapsæ gratia ab intrinseco, sive ex natura sua efficax, quæ voluntatis consensum verè operetur.* 129

Solvuntur objecta. 148

CAPUT II. *In quo sita gratia efficaciac.* 156

ART. I. *De Thomassinis sententia.* 157

ART. II. *De Augustinianorum & Thomistarum opinionibus.* 159

ART. III. *De sententia Theologorum qui Augustinianorum & Thomistarum placita simul conciliant.* 169

CAPUT III. *Utrum in statu innocentia admittendum sit auxilium per se efficax, ut primus homo benè ageret & perseveraret.* 171

PROP. *In statu naturæ innocentis admittendum est auxilium, sive motio divina ex se efficax.* 172

Solvuntur objecta. 177

DISSERTATIO

DISSERTATIO VI.

De gratia inefficaci et excitante quæ sufficiens vocitatur. 183

CAPUT I. *An detur gratia interior excitans, cui voluntas humana resistat.* 184

PROP. *Dantur gratia interiores quibus resistit voluntas humana quoad effectum ad quem excitant.* ibid.

CAPUT II. *An gratia excitans aliquem semper effectum, saltem imperfectum, in voluntate operetur.* ibid.

PROP. *Gratia excitans quæ dicitur sufficiens, quamvis perfectum ad quem tendit effectum non assequatur, quemdam tamen minus perfectum habet, cum scilicet ad quem absolutè Dei voluntate destinatur.* ibid.

CAPUT III. *An gratia excitans & inefficax diciqueat & reverè sit sufficiens ratione effectus perfecti ad quem tendit, licet eam, prevalente cupiditate, non assequatur.* 187

CAPUT IV. *Qualem observandi mandata potentiam conferat gratia excitans quæ & sufficiens dicitur.* 190

DISSERTATIO VII.

De gratia actualis distributione. 195

PROP. *De gratia Christi non dignè sentit, quisquid eam putat omnibus hominibus dari.* 196

Solvuntur objecta. 204

Tom. III. Z

DISSERTATIO VIII.

De gratia habituali. 212

- CAPUT I. De natura gratiæ habitualis. *ibid.*
 Q. 1°. An gratia habitualis & sanctificans, à caritate habituali reverà sit distincta. 2°. Utrum gratia habitualis possit cum peccato mortali sociari. 3°. An homo sine ea gratia aliquando benè operetur. 213 & seq.
 CAPUT II. De gratiæ habitualis effectibus. 216
 ART. I. De præviis ad justificationem obtinendam doctibus. 217
 PROP. I. Fides ad justificationem necessaria, non est fides specialis quã quisque certò credit sibi omnia peccata per Christum esse remissa; sed catholica est fides, quã creduntur ea quæ sunt à Deo revelata. 220
 PROP. II. Sola fides non justificat. 223
 Solvuntur objecta. 224
 ART. II. De natura justificationis. 226
 PROP. I. In justificatione peccata non teguntur; sed verè delentur, auferuntur, tolluntur, remittuntur. 227
 PROP. II. Gratia justificans animam interiùs afficit, ipsique inhaeret. 230
 Solvuntur objecta. 232
 ART. III. De proprietatibus justificationis. 234
 PROP. I. Nullius mortalium potest absque speciali revelatione, certissimè credere se justificatum esse. 235
 Solvuntur objecta. 236
 PROP. II. Justitia semel accepta amitti potest. 240
 Solvuntur objecta. 242
 PROP. III. Justitia aliquid habet stabilitatis, nec alternatim amitti & recuperari solet. 246

TRACTATUS

De Sacramentis in genere. 254

DISSERTATIO I.

De nomine et natura Sacramenti. *ibid.*

- Q. I. Quotuplici sensu accipitur vox ista, Sacramentum. *ibid.*
 Q. II. Quenam sit apud Catholicos Sacramenti definitio. 255
 Q. III. Quenam ab Hæreticis afferantur Sacramenti definitiones. 257

DISSERTATIO II.

De Sacramentorum existentia. 259

- PROP. I. Gratis fingitur à quibusdam Theologis extitisse in statu innocentie veri nominis Sacramenta. 260
 PROP. II. In statu legis natura nulla videntur fuisse Sacramenta strictè accepta. 261
 PROP. III. In Lege Mosaica non fuerunt Sacramenta strictè sumpta. 264
 Solvuntur objecta. 266
 PROP. IV. In Lege nova sunt Sacramenta strictè proprièque dicta, & quidem numero septem, nec plura nec pauciora, nimirum Baptismus, &c. 269
 Solvuntur objecta. 272

DISSERTATIO III.

De materia et forma Sacramentorum. 279

CAPUT I. *Utrum Christus Sacramenti cujuscumque materiam & formam in Nova Lege determinaverit.*

281

PROP. *Probabilius est Christum cujusvis Sacramenti materiam & formam in specie determinasse.*

282

CAPUT II. *Quenam materia vel forma mutatio, Sacramentum faciat irritum aut illicitum.*

283

Q. *Quodnam sit illius peccatum, qui Sacramenti materiam vel formam mutat.*

285

CAPUT III. *De multiplici materia & forma divisione.*

286

Q. I. *An liceat in Sacramentis perficiendis uti materiâ dubiâ.*

287

Q. II. *Utrum liceat formam conditionalem usurpare, quando prudenter dubitatur an Sacramentum validè collatum fuerit.*

288

DISSERTATIO IV.

De virtute et efficacia Sacramentorum Novæ Legis. 290

Q. I. *Quid de Sacramentorum virtute sentiat Lutherus.*

ibid.

Q. II. *Quenam sit Calvinii circa Sacramentorum efficaciam doctrina.*

ibid.

Q. III. *Quonam concilio Catholicam loquendi rationem imitentur heterodoxi.*

291

Q. IV. *Quotuplex sit gratiæ producendæ modus.* ibid.

PROP. *Sacramenta novæ Legis gratiam ex opere operato produciunt.*

292

Solvuntur objecta.

293

DISSERTATIO V.

De effectibus Sacramentorum. 298

CAPUT I. *De gratia quam conferunt Sacramenta.*

ibid.

PROP. I. *Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ ad eum finem primariò instituta sunt, ut gratiam sanctificantem hominibus eâ destitutis conferant; cetera verò Sacramenta, ut eandem jam existentem au-geant.*

ibid.

PROP. II. *Præter gratiam sanctificantem quam omnia Sacramenta, vel amissam conferunt, vel acceptam augent, singula propriam & sibi peculiarem gratiam pariunt, quæ à Theologis dicitur sacramentalis.*

301

PROP. III. *Idem Sacramentum majorem vel minorem gratiam confert, pro diversa illud suscipientium præparatione.*

302

CAPUT II. *De Charactere qui alter est nonnullorum Sacramentorum effectus.*

303

PROP. *Admittendus est character sacramentalis.*

304

Solvuntur objecta.

306

DISSERTATIO VI.

De autore Sacramentorum. 310

PROP. I. Christus omnia & singula nova Legis Sacramenta immediatè & per seipsum instituit. 311

Solvuntur objecta. 312

PROP. II. Omnia Sacramenta fuisse à Christo immediatè instituta, tanquam fidei dogma, à Concilio Tridentino non definitum est. 313

DISSERTATIO VII.

De Ministro Sacramentorum. 314

CAPUT I. Quis sit Minister Sacramentorum. ibid.

PROP. Homo quilibet Christianus non est ordinarius Sacramentorum Minister. 315

CAPUT II. De conditionibus in Ministro requisitis, ut Sacramenta validè perficiat. 317

ART. I. De intentione Ministro necessaria, ut Sacramentum validè conficiat. 318

PROP. I. In Sacramentorum Ministro necessaria est intentio faciendi quod facit Ecclesia. 320

Solvuntur objecta. 321

PROP. II. Intentio habitualis non sufficit; actualis optanda quidem, sed non omninò necessaria, satis est virtualis. 323

PROP. III. Ad veritatem Sacramenti minimè necesse est, ut Ministri intentio ad ipsum Sacramenti effectum referatur. 325

PROP. IV. Ad Sacramentum satis est ut Minister liberè & seridè exteriorem illius ritum adhibeat, quod

cumque prava lateat in ejus animo voluntas, quamvis Sacramentum facere nolit, ipsumque interius irrideat & detestetur. 326

Solvuntur objecta. 329

ART. II. De sanctitate vel probitate Ministri. 333

§. I. Utrum sanctitas in Ministris requiratur, ut Sacramenta validè conficiant. ibid.

PROP. Sanctitas, id est, status gratiæ justificantis, in Ministro non requiratur, ut Sacramenta validè conficiat. 334

Solvuntur objecta. 336

§. II. An mortaliter peccet Minister, qui lethalis peccati conscius, Sacramenta conficit vel dispensat. 338

PROP. Mortaliter peccat qui lethalis peccati sibi conscius, Sacramentum ex officio conficit vel dispensat. ibid.

Q. An mortaliter peccet, qui culpæ gravis reus, Sacramentum, urgente necessitate, ministrat. 340

§. III. Utrum liceat ab improbo Ministro Sacramenta petere & accipere. 341

PROP. I. In extrema necessitate, urgente mortis periculo, licitum est ab excommunicato, etiàm non tolerato, petere Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ, si non adsit alius. 342

PROP. II. Si extrema necessitas non urgeat, justa tamen adsit causa, tunc licitum est Sacramenta, v. g. Eucharistiæ vel Confirmationis, ab improbo Ministro, sed ab Ecclesia tolerata, petere & accipere, maximè si proprius sit Pastor. 343

ART. III. De fide Ministri. 345

PROP. Validus est Baptismus ab Hæreticis dotus, modò ritum à Christo præscriptum adhibuerint, ac proindè in Sacramentorum Ministro non requiratur fides. 346

Solvuntur objecta. 348

DISSERTATIO VIII.

De subjecto Sacramentorum. 351

CAPUT I. De intentione iis necessaria qui Sacramenta suscipiunt. 352

PROP. I. Necessaria est adultis aliqua intentio ut Sacramenta valide suscipiant. ibid.

PROP. II. Ad Sacramentum valide suscipiendum sufficit, ut aliquis ritum externum sibi applicari velit, quidquid interius de Sacramento sentiat. 353

CAPUT II. De necessariis ad Sacramenta recipienda dotibus. 356

PROP. I. Ut Sacramenta valide recipiantur, excepta forte Penitentia, necessaria non sunt fides & pietas. ibid.

PROP. II. Ut Sacramenta licite & utiliter suscipiantur, necessaria sunt fides & pietas. 357

PROP. III. Ut Sacramenta vivorum utiliter & licite percipiantur, necessaria est gratia sanctificans; secus vero, ubi agitur de Sacramentis mortuorum. 358

DISSERTATIO IX.

De Sacramentorum ceremoniis. 359

PROP. I. Ecclesia potuit & potest ritus ad Dei cultum pertinentes instituere. 360

PROP. II. Ceremoniarum Ecclesiasticarum usus pius est ac laudabilis. 361

PROP. III. Peccat qui praescriptos ab Ecclesia ritus in solenni Sacramentorum administratione praetermittit. 364

TRACTATUS

De Baptismo. 366

CAPUT I. De nomine, natura & divisione Baptismi. 367

PROP. Baptismus est veri nominis Sacramentum. 368

CAPUT II. De Baptismi materia. 369

ART. I. De materia remota Baptismi. ibid.

PROP. Aqua naturalis est remota Baptismi materia, & quidem necessaria. 371

Solvuntur objecta. 372

Q. I. Cur Christus Baptismi materiam in aqua potius quam in alio elemento constituerit. 373

Q. II. Quanam aqua censeatur naturalis. 374

Q. III. Utrum liquor de quo dubitatur an sit aqua naturalis, possit in consuecundo Baptismata adhiberi. 375

ART. II. De materia proxima Baptismi. ibid.

PROP. Valet Baptismus per infusionem vel aspersionem datus & proinde necessaria non est immersio. 377

Solvuntur objecta. 379

Q. Qualis esse debeat aqua perfusio. 383

CAPUT III. De forma Baptismi. 384

ART. I. Utrum Baptismi forma in expressa SS. Trinitatis Personarum invocatione consistat. ibid.

PROP. Ad necessariam Baptismi formam requiritur expressa trium Sanctissima Trinitatis Personarum invocatio. 385

Solvuntur objecta. 386

ART. II. Utrum aliquando Baptismus in solius Christi nomine fuerit celebratus. 389

- PROP.* Apostoli nunquam in solo Christi nomine baptisârunt. 390
- Solvuntur objecta.* 392
- ART. III.** In quo variâ resolvuntur quæstiones ad formam Baptismi pertinentes. 395
- CAPUT IV.** De Ministro Baptismi. 398
- PROP. I.* Episcopi & Presbyteri sunt ordinarii Baptismatis Ministri. *ibid.*
- PROP. II.* Diaconus Baptismi, etiâ solemnîs, id est, qui celebratur cum solitis ceremoniis Minister est, sed extraordinarius. 400
- PROP. III.* Homines, tum hæretici, tum etiâ non baptisati, possunt Baptismum validè administrare.
- PROP. IV.* Omnes Catholici Laici, imò & ipsæ mulieres, non validè tantum, sed etiâ licitè baptisant, si necessitas urgeat. 403
- Solvuntur objecta.* 404
- Q. I.* Ubi in necessitatis casu plures sunt, qui baptisare valeant, quis inter eos ordo servari debeat. 407
- Q. II.* Utrum nullâ urgente necessitate, liceat extra Ecclesiam baptisare. *ibid.*
- Q. III.* An possint parentes suos liberos baptisare. 408
- CAPUT V.** De subiecto Baptismi. *ibid.*
- ART. I.** De infantium Baptismo. *ibid.*
- §. I.* Utrum infantibus Baptismum conferre liceat & expediat. 449
- PROP. I.* Infantes validè & licitè baptisantur. *ibid.*
- Solvuntur objecta.* 411
- PROP. II.* Non licet tantum, sed etiâ expedit parvulos ante rationis usum baptisare. 414
- §. II.* Utrum baptisari debeant infantes, tum in utero materno inclusi, tum monstruosi, tum expositi. 416
- §. III.* An licitum sit infidelium infantes, invitis parentibus baptisare. 418
- PROP.* Non licet filios infidelium Christianis Principi-

- pibus civiliter duntaxat subditorum baptisare, invitis parentibus. 420
- Solvuntur objecta.* 421
- ART. II.** De Baptismate adultorum. 423
- Q. I.* Quenam condiciones in adulto requirantur, ad Baptismum recipiendum. *ibid.*
- Q. II.* Utrum emergenti, amentes, furiosi, sint baptisandi. 425
- CAPUT VI.** De necessitate Baptismi. 426
- ART. I.** Quenam sit infantibus & adultis Baptismi necessitas. 427
- PROP. I.* Baptismus in re parvulis omnibus necessarius est necessitate mediî, extra martyrium. 428
- Solvuntur objecta.* 430
- PROP. II.* Baptismus in re vel in voto, necessarius est adultis omnibus necessitate tum mediî, tum præcepti, extra martyrium. 432
- ART. II.** An Baptismus per aliud suppleri possit. 433
- §. I.* An Baptismi votum ipsius vices suppleat. *ibid.*
- PROP. I.* Baptismi votum cum perfecta caritate conjunctum, Baptismatis vices supplet, etiâ extra necessitatis casum; id est, peccatorum remissionem, & gratiam justificantem confert. 434
- PROP. II.* Baptismi votum cum imperfecta caritate conjunctum, quâ scilicet Deus super omnia diligitur, quamvis non ita sit vehemens & incensa, ut cum scelerum magnitudine comparari possit, supplet Baptismum in casu necessitatis, quoad remissionem peccatorum, & gratiam sanctificantem. 435
- PROP. III.* Baptismi votum cum imperfecta caritate non justificat ante Sacramentum susceptum, nec proinde illius vices supplet extra casum necessitatis. 437
- §. II.* Utrum martyrium vices Baptismi suppleat. 438
- PROP.* Martyrium, tam in infantibus quàm in adul-

- is, Baptismi vices supplet. *ibid.*
 Solvuntur objecta. 440
CAPUT VII. De effectibus Baptismi. 442
ART. I. De variis Baptismi effectibus. *ibid.*
PROP. I. Per Baptismum tollitur & omnino deletur quodcumque peccatum. 443
COROLLARIUM. Ergo Baptismus gratiam sanctificantem confert. 445
PROP. II. Quidquid pœnæ in altera vita peccatis debetur, Baptismus remittit. *ibid.*
Q. I. An gratiam sanctificantem obtineant adulti qui sine pravia & necessaria dispositione ad Baptismum accedunt. 446
Q. II. Utrum, obice sublato, quem afferebat suscipientis pravitas, Baptismus peccata qua ipsum præcesserant, penitus delet, & gratiam regenerantem sibi propriam conferat. *ibid.*
ART. II. Utrum Circumcisio delendi peccati originalis, sicut & Baptismus, vim habuerit, ad eumque finem instituta fuerit. 448
PROP. Circumcisio in peccati originalis remedium non videtur fuisse instituta. *ibid.*
ART. III. Utrum Joannis Baptismus ejusdem cum Christi Baptismate virtutis & efficacis fuerit. 453
PROP. Baptismus Joannis non ejusdem erat virtutis & efficacis, ac Christi Baptismus. *ibid.*
 Solvuntur objecta. 454
CAPUT VIII. De solemnibus Baptismi ceremoniis. 456

TRACTATUS

De Sacramento Confirmationis. 462

- CAPUT I. Utrum Confirmatio verum sit Nova Legis Sacramentum.** 463
PROP. Confirmatio verum est nova Legis Sacramentum. 464
ARG. I. Ex Scriptura. *ibid.*
 Solvuntur objecta. 465
ARG. II. Ex Conciliis. 468
ARG. III. Ex Patribus. 469
ARG. IV. Ex Præscriptione. 471
 Solvuntur objecta. 472
CAPUT II. De materia Confirmationis. 476
PROP. Necessaria Confirmationis materia in manus impositione, simul & in Chrismatis unctione posita est. *ibid.*
 Solvuntur objecta. 479
QUÆST. diversa circa materiam Confirmationis. 486
 & seq.
CAPUT III. De forma Confirmationis. 489
PROP. Probabilius videtur orationem manus impositioni conjunctam, quæ præcedit unctionem, & verba signote, quæ eidem unctioni respondent, totam esse Confirmationis formam. 490
CAPUT IV. De Ministro Confirmationis. 494
ART. I. De Ministro Confirmationis ordinario. *ibid.*
PROP. Soli Episcopi ordinarii sunt Confirmationis Ministri. 495
 Solvuntur objecta. 496
ART. II. De extraordinario Confirmationis Ministro. 502

- PROP. Simplex Presbyter esse potest extraordinarius Confirmationis Minister.* 503
- Q. I. Ad quem pertineat jus simplicibus Presbyteris confirmandi ministerium committendi.* 508
- Q. II. Si quis Presbyter sine ulla licentia confirmare attentaret, numquid irritum esset illud Sacramentum?* 509
- CAPUT V. De subiecto Confirmationis, & dotibus ad eam requisitis.** 510
- Q. I. Quâ etate suscipi debeat Confirmationis Sacramentum.* *ibid.*
- Q. II. Utrum periculosè agrotantibus, & jamjam morituris administrari debeat Confirmatio.* 511
- Q. III. Quanam esse debeat Confirmandorum præparatio.* 512
- CAPUT VI. De Confirmationis necessitate.** 514
- PROP. I. Confirmatio non est necessaria ad salutem necessitate medii.* 515
- PROP. II. Confirmatio in re aut in voto adultis omnibus necessaria est necessitate præcepti tum ecclesiastici, tum divini.* *ibid.*
- CAPUT VII. De Confirmationis effectibus.** 518
- PROP. I. Gratia Confirmationis propria est gratia roboris & perfectionis, ad fidem intrepidè confitendam.* *ibid.*
- PROP. II. Confirmatio characterem imprimi.* 522
- CAPUT VIII. De Ceremoniis Confirmationis.** 523

U A N

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

